Bundel - Algemeen Bestuur van 10 april 2026

1 Opening
- Uitnodiging AB-vergadering 10 april 2026
- 1e Nazendingsbrief AB 10 april 2026
- 2e Nazendingsbrief AB 10 april 2026
- 3e Nazendingsbrief AB 10 april 2026

1.1 Insprekers

1.2 Trekking stemmingsnummer

1.3 Vaststellen agenda
- Dossier 3021 voorblad.pdf
- Agenda Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026
- Agenda Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026_DEF

2 Mededelingen en ingekomen stukken

2.1 Brabantse waterschappen: Midterm review Grondwaterconvenant 2021 -2027
Kennis te nemen van de Midterm review Grondwaterconvenant 2021-2027 van de Brabantse waterschappen.
- Midterm review Grondwaterconvenant 2021-2027

2.2 Provincie Noord Brabant vastgesteld gewijzigd waterschapsreglement
Kennis te nemen van bijgaande informatie van de provincie Noord Brabant.
- Provincie Noord Brabant vastgesteld gewijzigd waterschapsreglement

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 13 februari 2026
De notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 13 februari 2026 vast te stellen.
- Notulen AB d.d. 13 februari 2026
- Besluitenlijst AB d.d. 13 februari 2026
- Actielijst AB d.d. 13 februari 2026

3.B Voorstel opheffen geheimhouding
De geheimhouding op de aan het AB verstrekte documenten zoals vermeld in de bijlage 'Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026' op te heffen conform artikel 55d, vierde lid, van de Waterschapswet.
- Dossier 3225 voorblad.pdf
- Besluit opheffen geheimhouding AB d.d. 10 april 2026 (3)
- Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026

3.C Afwerking actiepunten en toezeggingen AB
Kennis te nemen van het Toezeggingenregister en de uitwerking van toezegging 64.
- Toezeggingenregister_AB d.d. 13 februari 2026
- Uitwerking toezegging 64_Schriftelijke reactie op aanvullende vragen over overstorten

3.D Overzicht moties AB d.d. 13 februari 2026
Kennis te nemen van het overzicht moties AB.
Moties 25, 24, 21, 19, 18 en 8 zijn gereed. Voor de uitwerking verwijzen wij naar bijgaande webpagina Moties aaenmaas - iBabs Publieksportaal.
- Overzicht moties d.d. 13 februari 2026

3.E Adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026
- Dossier 3008 voorblad.pdf
- Adviseringsoverzicht commissies 20260319
- Concept verslag presentatie Beekgraaf commissie WW d.d. 19 maart 2026
- Notitie Ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt
- Onderzoek naar fauna in maaisel
- Publicatie in Land en Water

4 Voorstellen ter besluitvorming

4.1 HAMERSTUKKEN

4.1.A Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst

Het Dagelijks Bestuur heeft
Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlagen "Raming" (bijlage 2 en bijlage 3B) op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Dossier 3040 voorblad.pdf
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Financiele paragraaf
Bijlage 3A Samenwerkingsovereenkomst Landmeerseloop Huize Padua
Bijlage 4 Ondertekende intentieovereenkomst (15-4-2024) (1) (geanonimiseerd)
TOEGEVOEGD: Kaart projectgebied, schetsontwerp en grondruil
TOEGEVOEGD: Technische vragen fractie PvdA_met antwoord
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_Huize Padua

4.1.B Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1

Het Dagelijks Bestuur heeft
Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Dossier 3041 voorblad.pdf
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Locaties vismigratieknelpunten fase 3
Bijlage 2 Financiële paragraaf fase 3
Bijlage 3 Financiële paragraaf aanvullend krediet fase 1
Bijlage 5 Voortgang Clusterproject vismigratie
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_Clusterproject vismigratie

4.1.C Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa

Het Dagelijks Bestuur heeft
Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Dossier 3061 voorblad.pdf
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Kaart locatie knelpunt ADN-40

Bijlage 2 Situatiefoto's uit duikerinspectie
Bijlage 3 Financiele paragraaf
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_NBW-knelpunten Beneden Aa

4.1.D Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026
Dossier 3124 voorblad.pdf
Adviesnota AB en besluit
Bijlage 1 Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen Aa en Maas 2026

4.1.E Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)
Dossier 2992 voorblad.pdf
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Aanbiedingsbrief hWh zienswijzeprocedure ontwerpbegroting 2027
Bijlage 2 Concept voorstel AB hWh ontwerpbegroting 2027 en geactualiseerde begroting 2026
Bijlage 3 Ontwerpbegroting 2027 hWh
Bijlage 4 Geactualiseerde begroting 2026 hWh
Bijlage 5 Zienswijze op ontwerpbegroting 2027 hWh
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Zienswijze geactualiseerde begroting '26 en ontwerpbegroting '27 hWh

4.1.F Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud
Het Dagelijks Bestuur heeft
Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.
Dossier 3106 voorblad.pdf
Adviesnota AB en besluit
Bijlage 1 Financiele paragraaf
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark

4.1.G Herbenoemingsprocedure dijkgraaf
Dossier 3121 voorblad.pdf
AB-adviesnota en besluit
Bijlage 1 Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf 2026
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Herbenoemingsprocedure dijkgraaf

4.2 BESPREEKSTUKKEN

4.2.A Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
Dossier 3091 voorblad.pdf
Memo Procedure inzake (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
AB-besluit
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
TOEGEVOEGD: Gewijzigd memo Procedure inzake (bestuurlijke) behandeling rapport Rekenkamer

5 Stukken ter kennisname

5.1 Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2025

Dossier 3105 voorblad.pdf
Informatienota AB
Bijlage 1 Jaarverslag 2025 Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften
Bijlage 2 Brief namens het dagelijks bestuur aan de Commissie

5.2 Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend
Dossier 3084 voorblad.pdf
Informatienota AB
Bijlage 1 Routekaart Water en Bodem Sturend

5.3 Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening
Dossier 2714 voorblad.pdf
Informatienota AB
Bijlage 1 Samenvatting plan van aanpak participatietraject

5.4 Dashboard waterveiligheid Q4 2025
Dossier 3072 voorblad.pdf
Dashboard waterveiligheid Q4 2025 peildatum 15 januari 2026

5.5 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening
Dossier 3063 voorblad.pdf
Beantwoording aanvullende artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening_geanonimiseerd

5.6 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Dossier 3129 voorblad.pdf
Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant_geanonimiseerd

5.7 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel
Dossier 3128 voorblad.pdf
Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel_geanonimiseerd

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

7.1 Motie fractie Partij voor de Dieren inzake duurzame gebouwaankleding en duurzame cadeaus
Concept motie duurzame gebouwaankleding en duurzame cadeaus

8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering

9 Rondvraag en sluiting

Pettelaarpark 70
5216 PP ’s-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA ’s-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	5 maart 2026
Ons kenmerk	100426/0
Doorkiesnummer	073-6158289/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	Uitnodiging commissies en AB-vergadering 10 april 2026

Geachte leden van het Algemeen Bestuur,

Hierbij nodig ik u uit voor de commissievergaderingen op donderdag 19 maart 2026 en de vergadering van het Algemeen Bestuur op **vrijdag 10 april 2026, aanvang 14.00 uur**.

De commissievergaderingen en de AB-vergadering zullen plaatsvinden in vergaderzaal 4.29 van het Waterschapshuis te ’s-Hertogenbosch.

De vergaderstukken kunt u in iBABS raadplegen.
Ten aanzien van onderstaande onderwerpen zullen de vergaderstukken worden nagezonden:

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026 Waterbeheerprogramma (beeldvorming). De vergaderstukken worden naar verwachting op 13 maart 2026 nagezonden.	Agp. 6.1
Commissie Waterketen en Duurzaamheid d.d. 19 maart 2026 Waterbeheerprogramma (beeldvorming). De vergaderstukken worden naar verwachting op 13 maart 2026 nagezonden.	Agp. 6.2
Commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026 Waterbeheerprogramma (beeldvorming). De vergaderstukken worden naar verwachting op 13 maart 2026 nagezonden.	Agp. 5.1
Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026 Dashboard waterveiligheid Q4 2025. Volledigheidshalve, de vergaderstukken worden uiterlijk op 3 april 2026 nagezonden.	Agp. 5.4

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage(n): -

Pettelaarpark 70
5216 PP ’s-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA ’s-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	12 maart 2026
Ons kenmerk	100426/2
Doorkiesnummer	06-42329821/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	1e nazending vergadering AB-vergadering 10-04-2026

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat er stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 10 april 2026. Het gaat om de navolgende stukken die via iBabs te raadplegen zijn:

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026

1. Stukken ter kennisname — Agp. 7.1
   - **Waterbeheerprogramma, toegevoegd zijn de informatienota en het plan van aanpak participatie WBP 2028-2033.** Dit onderwerp is dus overgeheveld van stukken ter Bespreking naar Stukken ter kennisname. De uitgebreide behandeling wordt voorzien voor het thema AB van 17 april 2026.

Commissie Waterketen en Duurzaamheid d.d. 19 maart 2026

1. Tussentijdse resultaten pilot ICABUS-fijnzeef, het Dagelijks Bestuur heeft — Agp. 6.2
   - permanente geheimhouding opgelegd op de bijlage “Tussentijdse resultaten pilot ICABUS-fijnzeef" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 1 sub c van de Wet open overheid. De betreffende bijlage bevat namelijk bedrijfs- en fabricagegegevens die vertrouwelijk aan het waterschap zijn meegedeeld. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 1 sub c van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
   - besloten om de permanent geheime bijlage aan het Algemeen Bestuur te verstrekken.
2. Stukken ter kennisname — Agp. 7.1
   - **Waterbeheerprogramma, toegevoegd zijn de informatienota en het plan van aanpak participatie WBP 2028-2033.** Dit onderwerp is dus overgeheveld van stukken ter Bespreking naar Stukken ter kennisname. De uitgebreide behandeling wordt voorzien voor het thema AB van 17 april 2026.

Commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026

3. Stukken ter kennisname — Agp. 7.1
   - **Waterbeheerprogramma, toegevoegd zijn de informatienota en het plan van aanpak participatie WBP 2028-2033.** Dit onderwerp is dus overgeheveld van stukken ter Bespreking naar Stukken ter kennisname. De uitgebreide behandeling wordt voorzien voor het thema AB van 17 april 2026.

Algemeen Bestuur 10 april 2026

4. **Toegevoegd zijn:**
   - **De beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening** — Agp. 5.5
   - **De beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant** — Agp. 5.6

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Pettelaarpark 70
5216 PP ’s-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA ’s-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	16 maart 2026
Ons kenmerk	100426/2
Doorkiesnummer	06-42329821/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	2e nazending vergadering AB-vergadering 10-04-2026

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat er stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 10 april 2026. Het gaat om de navolgende stukken die via iBabs te raadplegen zijn:

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026
Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026

1. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst: Agp. 4.1
   - **Toegevoegd is de kaart projectgebied, schetsontwerp en grondruil.**
   - **Tevens heeft de fractie PvdA technische vragen gesteld. Deze zijn beantwoord en toegevoegd.**

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Pettelaarpark 70
5216 PP ’s-Hertogenbosch
Postbus 5049
5201 GA ’s-Hertogenbosch

T 073 615 66 66
F 073 615 66 00
E info@aaenmaas.nl
W www.aaenmaas.nl

Aan de leden van het Algemeen Bestuur
van waterschap Aa en Maas

Datum	2 april 2026
Ons kenmerk	121225/3
Doorkiesnummer	06-42329821/T. Kager-Nguyen
Onderwerp	3e nazending vergadering AB-vergadering 13-02-2026

Geachte bestuursleden,

Hierbij deel ik u mee dat er stukken zijn toegevoegd aan het vergaderdossier voor de vergadering van het Algemeen Bestuur op 10 april 2026. Het gaat om de navolgende stukken die via iBabs te raadplegen zijn:

1. Mededelingen en ingekomen stukken, **toegevoegd is het ingekomen stuk van de Provincie Noord Brabant inzake het gewijzigde waterschapsreglement** Agp. 2.2
2. **Toegevoegd is het agendapunt Voorstel opheffen geheimhouding.** Agp. 3.B
   Het AB wordt gevraagd om de geheimhouding op de aan het AB verstrekte documenten zoals vermeld in de bijlage ‘Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026’ op te heffen conform artikel 55d, vierde lid, van de Waterschapswet.
3. Afwerking toezeggingen AB, **toegevoegd zijn het toezeggingenregister en de uitwerking van AB toezegging 64 inzake Schriftelijke reactie op aanvullende vragen over overstorten** Agp. 3.C
4. Overzicht moties AB d.d. 13 februari 2026, **toegevoegd is het overzicht moties. Moties 25, 24, 21, 19, 18 en 8 zijn gereed. Voor de uitwerking verwijzen wij naar bijgaande webpagina** Moties aaenmaas - iBabs Publieksportaal. Agp. 3.D
5. **Toegevoegd is het Adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026** Agp. 3.E
6. HAMERSTUKKEN
   - Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst, **toegevoegd is het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.A
   - Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1, **toegevoegd is het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.B
   - Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa, **toegevoegd is het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.C
   - Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026, **toegevoegd is het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.D
   - Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh), **toegevoegd is het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.E
   - Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud, **toegevoegd is het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.F
   - Herbenoemingsprocedure dijkgraaf, **toegevoegd is het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026** Agp. 4.1.G
7. BESPREEKSTUKKEN
   - Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer, **toegevoegd zijn:** Agp. 4.2.A
     - **het advies van de commissie Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026.**

- Het memo Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer is op een aantal punten verduidelijkt naar aanleiding van opmerkingen vanuit de commissie Algemene- en Financiële Zaken. **Het gewijzigde memo is aan de vergaderstukken toegevoegd.**

8. Stukken ter kennisname, **toegevoegd zijn:**
   - **Dashboard waterveiligheid Q4 2025 (peildatum 15 januari 2026).** Agp. 5.4
   - **Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel** Agp. 5.7

Hopende u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
De Dijkgraaf,

Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3021
Extern Zaak ID	0654735968
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	1.3
Titel	Vaststellen agenda
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Agenda Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026
Agenda Algemeen Bestuur d.d. 10 april 2026_DEF

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Waterschap Aa en Maas

Agenda Algemeen Bestuur

Datum 10-04-2026
Tijd 14:00 - 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	Insprekers
1.2	Trekking stemmingsnummer
1.3	Vaststellen agenda
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	Brabantse waterschappen: Midterm review Grondwaterconvenant 2021 -2027
3.A	**Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 13 februari 2026**
3.B	**Afwerking actiepunten en toezeggingen AB**
3.C	**Adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026 (volgt)**
4	**Voorstellen ter besluitvorming**
4.1	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst
4.2	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1
4.3	Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa
4.4	Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
4.5	Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026
4.6	Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)
4.7	Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud
4.8	Herbenoemingsprocedure dijkgraaf
5	**Stukken ter kennisname**
5.1	Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2025
5.2	Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend

5.3 Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening
5.4 Dashboard waterveiligheid Q4 2025 (volgt)
5.5 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening
5.6 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering

9 Rondvraag en sluiting

Waterschap
Aa en Maas

Agenda Algemeen Bestuur

Datum 10-04-2026
Tijd 14:00 - 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	Insprekers
1.2	Trekking stemmingsnummer
1.3	Vaststellen agenda
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	Brabantse waterschappen: Midterm review Grondwaterconvenant 2021 -2027
2.2	Provincie Noord Brabant vastgesteld gewijzigd waterschapsreglement
3.A	**Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 13 februari 2026**
3.B	**Afwerking actiepunten en toezeggingen AB**
3.C	**Overzicht moties AB d.d. 13 februari 2026**
3.D	**Adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2025**
4	**Voorstellen ter besluitvorming**
4.1	**HAMERSTUKKEN**
4.1.A	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst
4.1.B	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1
4.1.C	Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa
4.1.D	Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026

4.1.E Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)

4.1.F Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud

4.1.G Herbenoemingsprocedure dijkgraaf

4.2 BESPREEKSTUKKEN

4.2.A Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer

5 Stukken ter kennisname

5.1 Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2025

5.2 Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend

5.3 Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening

5.4 Dashboard waterveiligheid Q4 2025

5.5 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening

5.6 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant

5.7 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel

6 Voorstellen ter opiniërende bespreking

7 Moties vreemd aan de orde van de dag

7.1 Motie fractie Partij voor de Dieren inzake duurzame gebouwaankleding en duurzame cadeaus

8 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering

9 Rondvraag en sluiting

Midterm review Grondwaterconvenant 2021-2027

Een kritisch en onafhankelijk advies voor de partners van het Breed bestuurlijk grondwateroverleg (BBG), december 2025

JEROEN KESSELS projectmanagement & advies
waterprof

Inhoud

1. Introductie en afbakening 3

2. Voortgang Grondwaterconvenant 2021 - 2027 6

2.1 Voortgang op hoofdlijnen 7
2.2 Voortgang afspraken en acties (output) 8
2.3 Voortgang doelbereik (outcome) 12

3. Samenwerking, organisatie en governance 14

3.1 Conclusies op hoofdlijnen 14
3.2 Hoe verloopt de samenwerking? 15
3.3 Reflectie op organisatie (structuur) 16
3.4 Uitvoeringskracht en regie 17

4. Advies 18

Bijlage 1: Inhoudelijke voortgang Grondwaterconvenant 23

Bijlage 2: Bestuurlijke interviews en gespreksleidraad 40

1. Introductie en afbakening

Aanleiding

In het Grondwaterconvenant 2021-2027 is afgesproken om halverwege de looptijd een midterm review over de voortgang te doen, om naar aanleiding daarvan eventueel afspraken of aanpak bij te stellen.

Vraagstelling

Hoe is de voortgang van de afspraken en doelen uit het Grondwaterconvenant en hoe verloopt de samenwerking? Welke tussentijdse bijsturing vraagt de realisatie van de afspraken en de samenwerking tussen de partners?

Voor deze midterm review zijn drie deelvragen geformuleerd:

1. Hoe is de voortgang van afspraken en acties?
2. Hoe is de voortgang van het doelbereik?
3. Hoe verloopt de samenwerking?

Doel

Met deze midterm review vraagt de provincie Noord-Brabant, als voorzitter van het Breed bestuurlijk grondwateroverleg (BBG), om een *kritisch en onafhankelijk advies* aan de partners van het BBG. Waar wordt gekeken naar de inhoudelijke voortgang en het proces. Leidend tot aanbevelingen voor verbetering. Zodat -als nodig- de koers kan worden bijgesteld.

Strekking van het Grondwaterconvenant

In het Grondwaterconvenant hebben partners afspraken gemaakt over hoe zij de grondwaterbalans in Brabant herstellen en bewaken. Met vijf bouwstenen:

1. Meer water vasthouden in het hele watersysteem en meer aanvoeren om uiteindelijk ook meer te infiltreren dan wel anders te benutten;
2. Minder grondwater gebruiken inclusief minder verdampen;
3. Ruimtelijke aspecten om dat te kunnen doen of de gevolgen te beperken;
4. Innovatie – nieuwe uitdagingen die vragen om nieuwe oplossingen;
5. Governance – waar de partners elkaar nodig hebben.

Afbakening

Deze midterm review onderzoekt niet of de afspraken in het Grondwaterconvenant voldoende samenhang hebben en of de prioritering past bij de doelen. En omdat het Grondwaterconvenant geen financiële paragraaf kent is een financiële analyse ook geen onderdeel van deze studie. Kortom, deze midterm review evalueert niet de kwaliteit van het convenant zelf.

Deze midterm review gaat over het Grondwaterconvenant 2021-2027, door 13 partners ondertekend op 15 december 2021. Bij aanvang van de opdracht is expliciet besloten om de volgende onderdelen in de midterm review buiten beschouwing te laten:

- Het doelbereik van de Droogteagenda met inbegrip van de speerpunten, ontwikkeltrajecten en projecten;
- Reflectie op hoe de adviezen/ aanbevelingen van de Droogtecommissie worden opgevolgd;
- Reflectie op de regievoering zoals beschreven in het advies van de Droogtecommissie;
- Relatie met het KRW-doelbereik;
- Aanbevelingen in het addendum regionaal water en bodemprogramma (RWP).

Werkwijze

Vanaf maart 2025 is samen met het ambtelijk beleidsteam en met inbreng van de bestuurders gewerkt aan de midterm review (MTR) Grondwaterconvenant 2021-2027.

Gestart is met het ophalen van de inhoudelijke voortgang. Waar staan de partners met de negenendertig acties die afgesproken zijn binnen de vijf bouwstenen? In een werksessie hebben de leden van het beleidsteam de voortgang van de bouwstenen gescoord. Daarna zijn de resultaten van de bevindingen van het projectteam gedeeld en discrepanties zijn benoemd en besproken. In de werksessie is ook stilgestaan bij de samenwerking: hoe ervaren de deelnemers aan het beleidsteam de samenwerking, wat gaat goed, wat kan beter?

Voor de bestuurlijke reflectie op voortgang en samenwerking zijn veertien interviews afgenomen, tien interviews met bestuurders van de organisaties die het Grondwaterconvenant hebben ondertekend en met vier wethouders als vertegenwoordigers van de gemeenten in de werkregio's.

Op basis van de opgehaald informatie is begin september 2025 een concept midterm review opgesteld, die is besproken met ambtelijk beleidsteam en bestuurlijk kernteam. Begin oktober is in samenwerking met alle partners verdiepende informatie over de inhoudelijke voortgang opgehaald.

Het resultaat van de verdiepingsslag is in november besproken met een afvaardiging van het kernteam. De voortgang, conclusies en adviezen werden verder aangescherpt. Op 17 november 2025 heeft het voltallige kernteam het eindconcept van de MTR besproken. Het definitieve advies is op 10 december 2025 besproken in het BBG.

Tijdlijn voor de uitvoering van de midterm review van het Grondwaterconvenant

Leeswijzer

Deze midterm review start met een beschrijving van de bevindingen langs de vijf bouwstenen uit het Grondwaterconvenant. De voortgang van de afspraken en acties en het doelbereik worden in hoofdstuk 2 gerapporteerd aan de hand van de eerste vier bouwstenen. Een analyse van het proces (de manier waarop de partners samenwerken, bouwsteen 5) komt aan de orde in hoofdstuk 3. Per bouwsteen is in elk hoofdstuk allereerst het resultaat op hoofdlijnen opgenomen, waarna een uitwerking volgt. De resultaten leiden tot het advies richting BBG, dat in hoofdstuk 4 is opgenomen.

In bijlage 1 is de voortgang van de negenendertig acties van het Grondwaterconvenant opgenomen. Bijlage 2 geeft een overzicht van de bestuurders die geïnterviewd zijn, aangevuld met de gespreksleidraden die hierbij gehanteerd zijn.

2. Voortgang Grondwaterconvenant 2021 - 2027 (bouwsteen 1 t/m 4)

"We leveren grote inspanningen met elkaar. Of die ook leiden tot het gewenste resultaat is nog maar de vraag" – Een waterschapper tijdens de werksessie op 6 mei 2025

Samen met het beleidsteam grondwater is de voortgang van de acties en afspraken van de vier inhoudelijke bouwstenen uit het Grondwaterconvenant in beeld gebracht. Deze is verrijkt met inzichten tijdens de ambtelijke werksessie op 6 mei 2025 en de samenwerkdag Droogteagenda van 24 juni 2025. Om een actueel beeld te krijgen is begin oktober nogmaals een ronde langs de partners gemaakt en met het beleidsteam een update gemaakt van de voortgang. Deze voortgangstabel is, met input vanuit de bestuurlijke vertegenwoordigers, door de onafhankelijke adviseurs beoordeeld en aangescherpt. Vanuit dat gezamenlijke beeld - stand van zaken 9 oktober 2025 - is de voortgang beschreven.

Dit hoofdstuk beschrijft de voortgang van de vier inhoudelijke bouwstenen:

1. Meer water vasthouden in het hele watersysteem en meer aanvoeren om uiteindelijk ook meer te infiltreren dan wel anders te benutten;
2. Minder grondwater gebruiken inclusief minder verdampen;
3. Ruimtelijke aspecten om dat te kunnen doen of gevolgen te beperken;
4. Innovatie – nieuwe uitdagingen vragen om nieuwe oplossingen.

In bijlage 1 is die inhoudelijke voortgang van de negenendertig acties (inclusief bouwsteen 5 Governance dat in hoofdstuk 3 aan bod komt), aandachtpunten en toelichting opgenomen. Hieronder is allereerst de voortgang op hoofdlijnen gepresenteerd.

2.1 Voortgang op hoofdlijnen

De duiding van de voortgang wordt belemmerd doordat de partners niet bij alle afspraken een gedeeld beeld hebben van die afspraken. Waar de ene partner juist trots is op het behaalde resultaat noemt een ander precies hetzelfde onderwerp als voorbeeld van achterblijvende doelrealisatie. De beeldvorming over gemaakte afspraken en voortgang verschillen.

Van de negenendertig (39) acties zijn er vijf (5) gereed en lopen er acht (8) conform planning. Negentien (19) acties lopen minder snel dan voorzien bij de start van het convenant en/of lopen door na 2027. Deze 19 acties zijn vertraagd door langdurige procesgang, of dienen voorafgegaan te worden door ruimtelijke ordening/verandering in ruimtegebruik, of zijn afhankelijk van nu nog ontbrekende (nationale) wet- en regelgeving.

Zeven (7) acties zijn niet opgepakt en/of het beoogd resultaat zal niet worden behaald. Niet opgepakt zijn het in beeld brengen van de gewenste waterbalansen op niveau van een deelstroomgebied en de analyse of natuurdoeltypen N2000 wel haalbaar zijn rekening houdend met veranderend klimaat. Er worden stapjes gezet in de herziening van het beregeningsbeleid, de (lastige) bestuurlijke besluiten zijn vooralsnog niet genomen. Vanuit het Grondwaterconvenant zijn geen eigen activiteiten ontplooid voor het aanboren van innovatiefondsen en inzet van (landelijke) kennisinstellingen.

Ruim tweederde van de acties in het convenant zijn vertraagd of worden niet gerealiseerd binnen de looptijd van het convenant.

De voortgang van de afspraken is hieronder voor de vier inhoudelijke bouwstenen op hoofdlijnen uitgewerkt.

Bouwsteen 1.
Meer water vasthouden en meer aanvoeren

- Meer water vasthouden wordt opgepakt, maar vraagt meer tijd.
- Om daadwerkelijk tot structurele grondwaterstandsverhoging te komen, is meer nodig dan alleen maatregelen die de waterschappen kunnen treffen.
- Dwingend ruimtelijk instrumentarium, zowel voor overgangsgebieden rond N2000 als t.b.v. realisatie van een klimaatrobuust watersysteem is noodzakelijk.
- De mogelijkheden voor wateraanvoer zijn onderzocht en worden zoveel mogelijk benut.
- Monitoring is onderbelicht geweest en het ontbreekt aan zicht op de gewenste waterbalansen per deelstroomgebied waar activiteiten om deze te realiseren of te behouden aan opgehangen kunnen worden.

Er is geen meet-/monitoringssysteem ontwikkeld waarmee het gewenst effect van grondwaterstandsverhogingen van 10-35 cm in 2027 is vast te stellen. Daarmee zal dit gewenst effect niet aantoonbaar worden gehaald. De vraag is of het bereiken van de gewenste verhoging aantoonbaar te maken is of dat dit vooral als stip op de horizon gezien moet worden.

Bouwsteen 2.
Minder grondwater gebruiken inclusief minder verdampen

- Verkenningen en pilots om ‘minder grondwater te gebruiken’ en de inzet van gezuiverd effluent zijn gestart en kennen een wisselend succes. Ook de moeilijkere processen, herziening beregeningsbeleid en afspraken circulariteit industrie, zijn opgepakt.
- Om te komen tot een herziening van het beregeningsbeleid zetten de waterschappen en provincie weliswaar stappen, maar dit gaat minder snel dan bij de start van het convenant werd verwacht. De aanpak leidt vooralsnog niet tot minder grondwatergebruik.

- Brabant Water beproeft alternatieve bronnen als brak grondwater en zeewater. Dit loopt door na 2027.
- Bosrevitalisering is gericht op gezonde en veerkrachtige bossen, vermindering verdamping kan hierin meeliften, maar is geen hoofddoel, uitvoering loopt door na 2027.

Het komen tot een vermindering van het grondwatergebruik (onttrekking) is onderdeel van het gewenste effect in 2027. Tot impactvolle acties om de grondwateronttrekking daadwerkelijk te verminderen bij beregening, kleine onttrekkingen en industrie komt het nog niet binnen de looptijd van het convenant.

Bouwsteen 3.
Ruimtelijke aspecten om dat te kunnen doen of gevolgen te beperken

- Provincie en gemeenten beschikken met de Omgevingswet over ruimtelijk instrumentarium om meer ruimte en richting te geven voor herstel van de grondwaterbalans.
- Met het aanhaken van de gemeenten bij het convenant worden hierin stappen gezet in omgevingsvisies, in klimaat-/waterplannen en een start is gemaakt met de uitwerking in omgevingsplannen.
- Waterschappen zijn in gesprek met gemeenten over afkoppelen (rekening houdend met vervangingsinvestering van 60-80 jaar) en hebben de waterschapsverordening (voorheen keur) aangepast of zijn daarmee bezig.
- Het lukt beperkt om de voorziene innovaties bij ruimtelijke ontwikkelingen (zoals grijswater) van de grond te krijgen.

Bouwsteen 4.
Innovatie- nieuwe uitdagingen vragen om nieuwe oplossingen

- Vanuit het Grondwaterconvenant zijn geen activiteiten ontplooid om innovatiefondsen aan te wenden of kennisinstellingen in te zetten. Hier liggen wel kansen door activiteiten vanuit andere sporen te bundelen en kennisdeling te stimuleren.
- Het komen tot technische innovaties heeft ‘last’ gehad van de natte jaren waardoor hier weinig animo voor is onder ondernemers.
- Het komen tot andere gewaskeuzes komt niet van de grond en de analyse van natuurdoeltypen in relatie tot klimaatverandering is niet opgepakt.

Gevraagd is om onderscheid te maken naar output (opvolging van afspraken met projecten) en outcome (realisatie van de beoogde doelen buiten). Per bouwsteen wordt de output in paragraaf 2.2 beschreven. De outcome is per bouwsteen in paragraaf 2.3 uitgewerk

2.2 Voortgang afspraken en acties (output)

Deze paragraaf gaat in op deelvraag **1. Hoe is de voortgang van afspraken en acties** voor bouwstenen 1 t/m 4 uit het Grondwaterconvenant.

Bouwsteen 1.
Meer water vasthouden en meer water aanvoeren

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht dat partners meer water vasthouden en aanvoeren om uiteindelijk meer water te infiltreren en daardoor de grondwaterstanden te verhogen. Het gewenste effect in 2027 is om 10-35 cm hogere grondwaterstanden te realiseren (vergeleken met 2002).

Voortgang van de afspraken

Wat betreft acties en afspraken uit het convenant leveren partners diverse inspanningen om water langer vast te houden en meer aan te voeren.

Van de twaalf acties binnen bouwsteen 1 zijn er twee gereed (beide hebben betrekking op wateraanvoer), loopt één actie volgens planning en zijn acht acties vertraagd. Eén actie (het komen tot gewenste waterbalans per deelstroomgebied) is niet opgepakt.

Afspraken die op de goede weg zijn:

- Afspraken over wateraanvoer via de Peelkanalen in Oost-Brabant zijn grotendeels uitgevoerd met vergroten van aanvoercapaciteit bij Waterschap Aa en Maas. Ook sturen de waterschappen in de praktijk met hun peilbeheer op hoger stuwen, uitgaande van huidig landgebruik.
- De opschaling van het aantal deelnemers aan projecten BodemUp en Bodem- en bedrijfswaterplannen (BBWP) naar 1.800 deelnemende boeren in 2027 lijkt haalbaar. Wel is meer aandacht nodig om effectievere maatregelen door deelnemers te laten nemen.

Afspraken die meer tijd vragen dan ingeschat bij de start van het Grondwaterconvenant:

- Partners zetten stappen op gebied van water langer vasthouden. Waterschappen doen dit binnen de maatwerkovereenkomsten (MOK) met de provincie en de gebiedsgerichte aanpak en in het reguliere beheer. Afweging van belangen vraagt daarbij tijd. Natuurgebieden zijn ermee gediend als naast lokale maatregelen in de natuur ook maatregelen in een zone daaromheen worden genomen. Dan kunnen effectievere maatregelen genomen worden, maar dat vraagt urgentie en extra inzet van mensen. Brabant Water zet stappen binnen de drinkwaterlandschappen. Voor waterconservering in de haarvaten zijn stimuleringsregelingen opgesteld en in ontwikkeling. Verdergaande waterconservering vraagt om meer sturing vanuit het ruimtelijke instrumentarium. Infiltratie in bebouwd gebied kent nog grote verschillen tussen de gemeenten onderling.
- De koppeling van de Bodem- en bedrijfswaterplannen aan het beregeningsbeleid (juiste en voldoende maatregelen binnen de Bodem- en bedrijfswaterplannen en daardoor ruimte om te beregenen) vergt bestuurlijke keuzes, waarna dit nog ingevoerd moet worden (vergt meer tijd na 2027).
- De uitwerking van de natschaderegeling is vertraagd maar komt naar verwachting medio 2026 beschikbaar.
- Pilots voor (diep)infiltratie lopen, maar kennen uitdagingen op gebied van waterkwaliteit, kosten en financiering.

Het uitwerken van kaartbeelden met huidige en gewenste waterbalansen op niveau van deelstroomgebieden is deels anders en deels niet opgepakt. Ingestoken wordt op toestandsrapportages aan de hand van toestandsindicatoren. Het in beeld brengen van de gewenste situatie (waterbalansen) per deelstroomgebied is niet belegd. Dit terwijl dit bedoeld was om met de partners te komen tot een gedragen bundeling van activiteiten om de gewenste waterbalans per deelstroomgebied te kunnen realiseren en bewaken.

Bouwsteen 2.
Minder grondwater gebruiken en minder verdampen

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht om minder grondwater te onttrekken en minder te verdampen. Het gewenste effect in 2027 is om door inzet op vergroting van de grondwatervoorraad (bouwsteen 1) en minder grondwatergebruik ervoor te zorgen dat aanvulling en onttrekking meer in balans zijn en de grondwaterstand een positieve trend laat zien in 2027.

Voortgang van de afspraken

Van de veertien acties binnen bouwsteen 2 zijn er twee gereed (uitwerken monitoringssysteem droogteprotocol en analyse vergunningsruimte industrie), lopen vijf acties volgens planning en zijn zes acties vertraagd. Eén actie om te komen tot een herziening van het beregeningsbeleid gaat niet lukken binnen de looptijd van het Grondwaterconvenant.

De voortgang van enkele acties en afspraken zijn op de goede weg. Voor andere acties is meer tijd, aanvullende regelgeving of zijn nog bestuurlijke keuzes nodig.

Afspraken die op de goede weg zijn:

- De analyse en omgang met latente vergunningsruimte bij de onttrekking van grondwater bij de industrie is uitgevoerd. Het intrekken van latente ruimte in de vergunningen is sluitstuk van vergaande afspraken over waterbesparing en circulair waterbeheer met de industrie en loopt door na 2027.
- Enkele verkenningen voor pilots 'alternatieven voor grondwatergebruik' door de industrie zijn in gang gezet. Belemmeringen in voortgang zijn netcongestie, hoog energiegebruik voor zuivering, geen draagvlak bij de moederbedrijven en knellende wet- en regelgeving. Het sluitend krijgen van businesscases blijft moeizaam, zolang er een goedkoper alternatief beschikbaar blijft: grondwater of drinkwater. Afspraken over circulair waterbeheer met de industrie zijn hiervoor essentieel.
- Bij de kleine onttrekkingen hebben waterschap De Dommel en waterschap Brabantse Delta in 2023 een meldingsplicht ingevoerd met een gedeeltelijke stop voor nieuwe kleine onttrekkingen in beschermde gebieden. Waterschap Aa en Maas heeft in 2023 een meldingsmogelijkheid ingevoerd en verkent de mogelijkheid van een meldingsplicht. Om te komen tot vermindering van de grondwateronttrekking door deze categorie is een volgende stap nodig.
- Het beter meten van het grondwatergebruik pakken de waterschappen op met het voornemen om op alle beregeningsputten debietmeters te plaatsen.
- Brabant Water heeft een variantenstudie uitgevoerd naar alternatieven voor grondwater. De varianten 'brak grondwater' en 'zeewater' worden verder ontwikkeld als aanvullende bron voor drinkwater. In 2024 is in Drongelen gestart met de pilot voor inzet brak grondwater, deze wordt naar verwachting in 2026 afgerond. Vanaf 2026 start in Tholen de pilot met zeewater. Deze pilot loopt door tot na 2027.
- Diverse activiteiten lopen om consumenten beter bewust te maken van het drinkwatergebruik. Het nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing, regionale campagnes van Brabant Water en het project 'inwoners aan zet' zijn hier voorbeelden van. De provincie werkt met de partners aan een proces samen met de cultuursector om bewustwording van (drink)waterverbruik bij de inwoners te vergroten.

Afspraken die meer tijd vragen dan ingeschat bij de start van het Grondwaterconvenant:

- Voorzien was om de verdringingsreeks grondwater in 2023 vast te stellen. Besloten is om geen verdringingsreeks maar een droogteprotocol uit te werken, dat naar verwachting in 2026 beschikbaar komt. Dit geldt ook voor het bijbehorende monitoringssysteem.
- Voor het revitaliseren van bossen en natuur om de verdamping te reduceren en water extra vast te houden hebben de terreinbeheerders een uitvoeringsprogramma opgesteld. Bij het revitaliseren van bossen is het een randvoorwaarde dat de hydrologie op orde moet zijn (bomen moeten kunnen wennen aan een nieuw grondwaterpeil). Realisatie zal doorlopen tot na 2027.
- In het traject om meer gebruik te maken van inzet van gezuiverd effluent worden stappen gezet. Het is echter een langdurig traject dat aanloopt tegen uitdagingen als maatschappelijke acceptatie, knellende wet- en regelgeving en technologische vooruitgang. Grote stappen zetten vraagt om bestuurlijke keuzes. Extra capaciteit om de uitdagingen aan te gaan is noodzakelijk.
- Binnen één jaar nieuw beregeningsbeleid opstellen is een onhaalbaar doel gebleken. Bij de herziening van het beregeningsbeleid worden enige stappen gezet, maar nog niet voldoende. Een koersdocument wordt opgesteld, waarin

invulling gegeven aan opgaven uit de Droogteagenda (reductie van beregening van 100 naar 70 miljoen m^3/jaar). Daarnaast worden stappen gezet op deelonderwerpen (debietmeters, beregeningsruimte, BBWP's, juridische aspecten). Het is de vraag of het de partners gaat lukken om tot bestuurlijke keuzes te komen om de beoogde doelen te realiseren.

Bouwsteen 3. Ruimtelijke aspecten

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht om vanuit de ruimtelijke ordening te sturen op zowel vasthouden en infiltreren van water om het grondwater aan te vullen als op het regionale gebruik van grondwater. De afspraak in het convenant is om in 2023 met gemeenten concrete doelstellingen vast te leggen voor 2027.

Voortgang van de afspraken

Van de drie acties binnen bouwsteen 3 lopen twee acties volgens planning en is één actie vertraagd. Belangrijke winst van deze bouwsteen is dat een viertal gemeenten, als vertegenwoordigers namens de werkregio's, is aangehaakt bij het Grondwaterconvenant (en droogteagenda).

Afspraken die op de goede weg zijn:

- In veel gemeenten heeft herstel van de grondwaterbalans en aanpak droogte een plek gekregen in gemeentelijke plannen, bijvoorbeeld in omgevingsvisie of in klimaat-/waterplan. In omgevingsplannen is of wordt dat verder uitgewerkt. Het ontbreekt aan een Brabantbreed beeld van de uitwerking door alle gemeenten.
- Waterschappen en gemeenten zetten stappen in grondwateraanvulling in stedelijk gebied, onder andere met de beleidsrijke wijziging waterschapsverordening (voorheen keur). Bij gemeenten wordt bij een toename van verhard oppervlak (nieuwbouw of renovaties) door de waterschappen geëist dat er een minimale waterberging wordt gerealiseerd. Het hydrologisch neutraal of positief ontwikkelen kent een grote variatie tussen gemeenten. Afkoppelen bij bestaande bouw vraagt een lange doorlooptijd vanwege vervangingsinvestering riolering (60-80 jaar).

Afspraken die meer tijd vragen dan ingeschat bij de start van het Grondwaterconvenant:

- De afspraak om in 2023 concrete doelstellingen met gemeenten af te spreken om te behalen voor 2027 blijkt te ambitieus.
- Inzet op innovaties bij ruimtelijke ontwikkelingen zoals woningbouw om drinkwatergebruik te verminderen (bijvoorbeeld grijswatersystemen bij nieuwbouw) lopen moeizaam. Dit gebeurt nu kleinschalig en in pilots. Grootschalige toepassing wordt belemmerd door beperkende (bouw) regelgeving. Het vergt gezamenlijke lobby om dit nationaal geregeld te krijgen.

Bouwsteen 4. Innovatie

Doel: Deze bouwsteen omvat afspraken over de inzet van kennis en innovatie. Hier is geen expliciete doelstelling aan gekoppeld.

Voortgang van de afspraken

Van de vier acties binnen bouwsteen 4 is er één vertraagd en zijn er drie niet (tot beperkt) opgepakt onder de vlag van het Grondwaterconvenant.

Afspraken die meer tijd vragen dan ingeschat bij de start van het Grondwaterconvenant:

- In het Grondwaterconvenant is één van de acties om binnen het kader van BBWP's te komen tot andere gewaskeuzes die minder grondwater gebruiken. Vanuit het convenant is nog geen actie ingezet om te komen tot andere

gewaskeuzes. Vanuit andere initiatieven (KLIMAP) zijn wel verschillende onderzoeken uitgevoerd naar andere gewassen, die wellicht benut zouden kunnen worden.

Afspraken die niet (tot beperkt) zijn opgepakt:

- Er zijn vanuit het Grondwaterconvenant geen eigen activiteiten ontplooid om innovatiefondsen aan te spreken of voor de inzet van kennisinstellingen en innovatieve ondernemers. Er liggen kansen om activiteiten die vanuit andere sporen zijn opgepakt (bv KLIMAP, CASTOR, circulair waterbeheer, Ultieme Waterfabriek) te bundelen met een verbinding naar het Grondwaterconvenant om daarmee kennisdeling te stimuleren.
- In het Grondwaterconvenant is voorgenomen dat terreinbeheerders samen met waterbeheerders verkennen hoe de dynamiek in snel veranderende weersomstandigheden en de voorgestane verhoging van de grondwaterstand doorwerkt in de realisatie van de natuurdoeltypen. Deze verkenning is niet opgepakt.

2.3 Voortgang doelbereik (outcome)

Deze paragraaf gaat in op deelvraag **2. Hoe is de voortgang van het doelbereik** voor bouwstenen 1 t/m 4.

“In 2023-2024 speelde wateroverlast een prominente rol en werd de urgentie van aanpak van droogte minder gevoeld” – een waterschapsbestuurder

Bouwsteen 1.
Meer water vasthouden en meer water aanvoeren

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht dat partners meer water vasthouden en aanvoeren om uiteindelijk meer water te infiltreren en daardoor de grondwaterstanden te verhogen. Het gewenste effect in 2027 is om 10-35 cm hogere grondwaterstanden te realiseren (vergeleken met 2002).

Doelbereik:

Er is geen meet-/monitoringssysteem ontwikkeld waarmee het gewenst effect van grondwaterstandsverhogingen van 10-35 cm in 2027 is vast te stellen. De vraag is of het bereiken van de gewenste verhoging aantoonbaar te maken is of dat dit vooral als stip op de horizon gezien moeten worden.

Daarnaast is (nog) geen invulling gegeven aan het uitwerken van de gewenste situatie (waterbalansen) op deelstroomgebiedniveau, die richting geven aan het treffen van maatregelen voor vasthouden van water (en vermindering grondwateronttrekking).

Partners leveren diverse inspanningen om water langer vast te houden en meer water aan te voeren. Dit berust op een inspanningsverplichting. Die houdt in dat alle partners zich zullen inspannen om de gestelde doelen te bereiken, waarbij vertrouwen en samenwerking centraal staan. Zonder resultaatsverplichting is het lastig een doorbraak naar effectievere maatregelen te realiseren.

Bouwsteen 2.
Minder grondwater gebruiken en minder verdampen

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht om minder grondwater te onttrekken en minder te verdampen. Het gewenste effect in 2027 is om door inzet op vergroting grondwatervoorraad (bouwsteen 1) en minder grondwatergebruik ervoor te zorgen dat aanvulling en onttrekking meer in balans zijn en een positieve trend laten zien in 2027.

Doelbereik:

Er lopen acties om te komen tot het meten van de grondwateronttrekking en een monitoringssysteem voor het droogteprotocol. Er is echter nog geen samenhangend meet-en monitoringssysteem beschikbaar waarmee de beoogde positieve trend is vast te stellen. Ook is de gewenste situatie op deelstroomgebiedniveau niet in beeld, waarmee ook de lokale opgave voor vermindering van de grondwateronttrekking ontbreekt.

Binnen de looptijd van het convenant worden geen impactvolle acties voorzien om de grondwateronttrekking daadwerkelijke te verminderen bij beregening, kleine onttrekkingen en industrie. Het ontbreekt hier nog aan (bestuurlijke) keuzes.

Bouwsteen 3.
Ruimtelijke aspecten

Doel: De afspraken en acties binnen deze bouwsteen zijn erop gericht om vanuit de ruimtelijke ordening te sturen op zowel vasthouden en infiltreren van water om het grondwater aan te vullen als op het regionale gebruik van grondwater. De afspraak in het convenant is om in 2023 met gemeenten concrete doelstellingen vast te leggen voor 2027.

Doelbereik:

Belangrijke winst van het Grondwaterconvenant is dat gemeenten zijn aangehaakt bij het thema droogte en de Droogteagenda. De aangehaakte gemeenten proberen -waar dat kan- ook andere gemeenten te inspireren om hun rol te pakken. In het BBG zijn vier wethouders aangehaakt om het geluid van de gemeenten te laten horen. Zij kunnen niet namens alle gemeenten spreken en vinden het belangrijk dat meer gemeenten betrokken worden bij de opgaven.

Ruimtelijke ordening wordt door de partners gezien als knelpunt en kans. Ruimtelijke ordening/ontwikkeling is iets van de lange adem en cruciaal om in de bouwstenen 1 en 2 echt stappen te zetten.

Bouwsteen 4.
Innovatie

Doel: Binnen deze bouwsteen zijn afspraken gemaakt over de inzet van innovatie. Hier is geen expliciete doelstelling aan gekoppeld.

Doelbereik:

Vanuit het Grondwaterconvenant is geen planmatige inzet op innovatie. Buiten het Grondwaterconvenant lopen diverse innovaties die relevant zijn voor het behalen van de doelstellingen. Er liggen wél kansen om vanuit het convenant een platform te bieden om opgedane kennis en inzichten over innovaties te delen en uit te breiden. Dit dient dan georganiseerd te gaan worden.

3. Samenwerking, organisatie en governance (bouwsteen 5)

Dit hoofdstuk gaat in op deelvraag **3. Hoe verloopt de samenwerking?** Bevindingen zijn gebaseerd op 14 bestuurlijke interviews die tussen mei en juli 2025 werden gehouden en op de resultaten van de werksessie met het beleidsteam op 6 mei 2025. In bijlage 2 is de lijst van geïnterviewden opgenomen, met de gehanteerde gespreksleidraad.

Tijdens de werksessie met het beleidsteam op 6 mei is samen met de deelnemers ingegaan op het geboekte resultaat, de samenwerking en gezamenlijke beantwoording van de vraag 'wat is nodig om in 2027 onze ambitie te behalen?'.

Op 24 juni 2025 vond de Samenwerkdag Droogteagenda plaats. Deze samenwerkdag bracht uitvoerders en beleidsmakers uit heel Brabant samen om elkaar te informeren over de voortgang van projecten én de samenhang tussen de vele initiatieven. Het doel was inzicht te krijgen in hoe ieder project bijdraagt aan de gezamenlijke ambitie van een robuust grondwatersysteem waarin we méér water vasthouden en minder verbruiken. Tijdens deze bijeenkomst is informatie opgehaald en getoetst over de voortgang op de bouwstenen van het Grondwaterconvenant.

3.1 Conclusies op hoofdlijnen

De partners roemen de samenwerking, ondanks dat de beelden over oorzaken en oplossingen verschillen. Het is een mooi resultaat dat de gemeenten zijn aangehaakt. Partners zijn het eens dat om voortgang te boeken lastige keuzes en besluiten genomen moeten worden. Partners spreken uit dat ze de lange termijn opgaven meer gezamenlijk op willen pakken. De partners hebben niet bij alle afspraken een gedeeld beeld van die afspraken. In bijna alle gesprekken wordt wel iets gezegd over een andere partij. Dat kan zijn in vragende vorm of oordelend over de beperkte voortgang bij de ander. Niet iedereen heeft hetzelfde beeld of dezelfde verwachtingen van de organisatiestructuur.

Het Opdrachtgeversoverleg is ingesteld om voldoende financiering en capaciteit van de partners in te zetten. Signalen over knelpunten in capaciteit en financiële middelen bereiken het Opdrachtgeversoverleg nog onvoldoende of niet. Elkaar aanspreken en het realiseren van voldoende financiering en capaciteit vraagt blijvend aandacht. Alsook een (gezamenlijke) lobby naar het Rijk om landelijke wet- en regelgeving aan te passen.

3.2 Hoe verloopt de samenwerking?

Unieke samenwerking in Brabant

Partners geven in de gesprekken unaniem aan de samenwerking binnen het Grondwaterconvenant (en Droogteagenda) breed te waarderen. Onderkend wordt dat partners nog erg vriendelijk naar elkaar zijn en het moeilijke gesprek uit de weg gaan.

Nagenoeg alle bestuurders geven aan dat ze de samenwerking waarderen. Tijdens de werksessie met het beleidsteam wordt de samenwerking geroemd. Vanwege de lange termijn van realisatie is het van belang elkaar vast te houden, de voortgang te blijven volgen en daarover constructief het gesprek aan te gaan.

Gemeenten zijn aangehaakt

De gemeenten zijn geen ondertekenaar van het Grondwaterconvenant. Het Grondwaterconvenant is juist de aanleiding geweest om gemeenten aan te laten haken bij de Droogteagenda. In de interviews geven de vier betrokken wethouders aan blij te zijn dat zij bestuurlijk en ambtelijk aan tafel zitten. Alle partners hechten er veel belang aan dat gemeenten zijn aangehaakt. De betrokken gemeenten zien graag een verdere verbreding naar andere gemeenten. De manier waarop is nog geen onderwerp van gesprek.

Partners focussen vooral op de realisatie van de eigen bijdrage

Uit de inhoudelijke voortgang en de interviews komt naar voren dat partners vooral een duidelijk beeld hebben van de eigen bijdrage aan de afspraken uit het Grondwaterconvenant. Over de bijdrage van de partners - de anderen - is niet veel bekend. Soms ontstaat het beeld dat juist de ander – de partners - achterblijven. Dit leidt tot onderlinge wrijving over ‘wie voldoende doet’. De gemaakte afspraken zijn onvoldoende duidelijk voor iedereen, hetgeen leidt tot een diffuus beeld over de voortgang.

De excursie naar de Maashorst (mei 2025) wordt door de bestuurders vaak genoemd als waardevol moment waarin partners elkaars belangen, dilemma’s en praktijkuitdagingen beter gingen zien. In het veld is het eenvoudiger om, op basis van een concrete casus, het gesprek te voeren.

De samenwerkdag op 24 juni 2025 heeft bijgedragen om ook ambtelijk inzicht te krijgen in de voortgang en dilemma’s.

Partners hebben een verschillend beeld van oorzaken en oplossingen

Vrijwel alle partners geven aan dat droogte een dossier is van de lange adem. De beeldvorming over oorzaken en oplossingen lopen uiteen. Dit wordt versterkt door verschillen in beeldvorming over gemaakte afspraken. Eén van de partners oppert om een Brabants verhaal te maken over de aanpak van droogte. Dat verhaal helpt bij een gedragen beeld van alle partners en geeft de mogelijkheid om dit verhaal consequent, gezamenlijk en breed uit te dragen. Wat bijdraagt aan een gezamenlijk beeld van oorzaken en oplossingen en ieders rol daarin.

Het droogteadvies ‘Zonder Water, geen later’ is ‘het verhaal over grondwater en droogte’. En voor de Droogteagenda is er een visual gemaakt waarmee de urgentie en oplossingen in beeld gebracht zijn. Blijkbaar zijn deze niet bij alle partners bekend of worden ze niet gezien als ‘het verhaal’. Eén van de gemeentelijk partners oppert om met een infographic de opgave en oplossingen te duiden en voor een breed publiek toegankelijk te maken.

Samen staan voor lastige besluiten

Partners onderkennen dat op sommige dossiers nog lastige besluiten genomen moeten worden. Zij noemen bijvoorbeeld beregening, kleine onttrekkingen en ‘water langer vasthouden’. In diverse gesprekken is aan de orde gekomen dat deze besluiten bij achterbannen tot pijn zal leiden. Dit belemmert het nemen van die lastige besluiten. Geopperd wordt om die pijnlijke keuzes samen te onderkennen en om te kijken hoe partners juist elkaar kunnen helpen die pijn te verzachten.

3.3 Reflectie op organisatie (structuur)

“Heb lef en blijf elkaar vasthouden. Kijk over de grenzen van het eigen belang heen”
– Een waterschapsbestuurder

Idee over het doel van de overlegstructuur verschilt

Uit de interviews komt een verschillend beeld naar voren van de bedoeling van de verschillende overleggen binnen het Grondwaterconvenant (en de Droogteagenda). Sommige partners verwachten besluitvorming in het BBG en anderen juist niet. Zij vinden dat het kernteam of juist andere tafels bedoeld zijn om keuzes te maken.

Sommige partners geven aan behoefte te hebben om vaker met het BBG bij elkaar te komen om onderwerpen en samenhang te bespreken. Sommigen noemen dat het grote aantal deelnemers aan het BBG effectief overleg in de weg staat. Gesprekken blijven hangen in algemeenheden of leiden tot een ‘Poolse landdag’. De gemeenten als ‘nieuwe deelnemers’ aan het BBG zijn zoekende naar hun rol en wat van hen wordt verwacht. Eenzelfde geluid is gegeven vanuit nieuwe deelnemers aan het ambtelijke beleidsteam.

Geopperd wordt dat veldbezoeken en kleinere overlegtafels kunnen zorgen voor beter onderling begrip en concretere acties dan grote vergaderingen.

Grondwaterconvenant en de Droogteagenda sluiten niet precies op elkaar aan

Uit verschillende gesprekken over het Grondwaterconvenant komt naar voren dat het verwarrend is dat het Grondwaterconvenant met bouwstenen werkt en de Droogteagenda met speerpunten, ontwikkeltrajecten en projecten. Het Grondwaterconvenant is ondertekend door de convenantpartners (niet door gemeenten) en kijkt naar de periode 2021-2027. De Droogteagenda is tot stand gekomen op advies van de Adviescommissie Droogte en heeft een tijdshorizon tot 2040. Naast de partners van het Grondwaterconvenant zijn bij de Droogteagenda ook de gemeenten aangehaakt.

Brabantse aanpak droogte en de positie van het Grondwaterconvenant.

In essentie geven partners aan dat het beeld van de opgaven niet voldoende scherp is. Beeldvorming over opgaven en gemaakte afspraken verschilt. Daardoor wordt er naar elkaar gekeken én over elkaar geoordeeld. Wat het lastig maakt om het goede gesprek aan te gaan. Zeker bij een lang traject is het van belang om periodiek die opgaven en gemaakte afspraken te herhalen.

Beïnvloeding van landelijke wet- en regelgeving als kans

Vanuit het Grondwaterconvenant lopen verschillende acties tegen knellende wet- en regelgeving en vergunningen. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over gebruik van grijswater, brak water, inzet effluent en alternatieven voor grondwater bij industrie. Het wordt als kansrijk gezien om gezamenlijk afspraken te maken over een lobby-agenda om hier regionaal en nationaal beweging in te krijgen. Extra inzet is nodig om gecoördineerd de beweging op gang te brengen.

Van vrijwilligheid en maatwerk naar afdwingbaarheid

Tijdens verschillende interviews en tijdens de samenwerkdag kwam naar voren dat partners diverse inspanningen leveren om water langer vast te houden en meer water aan te voeren. Dit gebeurt nu op vrijwillige basis, waardoor het soms lastig is om effectieve(re) maatregelen te realiseren. Enkele partners noemen dat op termijn een stap naar afdwingbaarheid nodig is, waarbij gestuurd wordt op de juiste

functies op de juiste plek. Enerzijds vergt dit lef van bestuurders om dergelijke besluiten te nemen. Anderzijds vraagt dit de ontwikkeling van passende instrumenten en flankerend beleid (waaronder financiën, mogelijkheden inzet grondverwerving, ruimtelijke ordening en functieaanpassing). Dit alles in samenhang met een perspectief waar bijvoorbeeld de landbouw naartoe kan bewegen.

3.4 Uitvoeringskracht en regie

Grote behoefte aan duidelijkheid, daadkracht en regie

Veel partners geven aan dat doelen van de acties en afspraken concreter moeten worden gemaakt en aangejaagd moeten worden. Genoemd worden: projectmatiger werken, mijlpalen stellen, een jaaragenda maken, trekkers en eigenaarschap benoemen, afspraken maken over mensen en middelen.

In de Droogteagenda is een eerste stap gezet door het vastleggen van inspanningsdoelen voor 2040. Duidelijkere doelen en aanjagen zijn opgepakt in de Droogteagenda met kwantitatieve inspanningsdoelen voor 2040: 150 miljoen m^3/jaar meer grondwateraanvulling, 100 miljoen m^3/jaar minder grondwater onttrekken en wederombouw van het watersysteem van af- en ontwatering naar meer water vasthouden. Daarbij is het wel belangrijk deze abstracte doelen concreter te maken met tussentijds te behalen resultaten. Dat biedt dan mogelijkheden om tijdig bij te sturen.

Gemeentelijke droogtecoördinator (ambtelijk) als aanjager van de Droogteagenda

De geïnterviewde wethouders doen een oproep om een (ambtelijke) droogtecoördinator in het leven te roepen. Deze kan over de gemeentegrenzen heen bijdragen aan het versterken van de bewustwording en acties van de Droogteagenda in gang zetten/aanjagen. De KRW-coördinator laat volgens hen zien dat dit werkt. De behoefte aan een gemeentelijke droogtecoördinator komt ook voort uit beperkt beschikbare capaciteit bij gemeenten.

Sommige gemeenten zijn al verder in de verankering en oppakken van de waterthema's, anderen staan nog aan het begin. Gemeenten vinden het belangrijk dat hen een handelingsperspectief wordt geboden. Wat kun je doen om een stap te zetten? Ook hierin kan volgens hen de gemeentelijke droogtecoördinator een rol vervullen. Deze kan ook verbinding leggen met de andere partners.

Behoefte aan monitoring op voortgang van maatregelen - niet alleen de huidige toestandsmonitoring

Meerdere gesprekspartners vragen om een overzichtelijk dashboard waarin zichtbaar is wie wat doet, hoeveel water wordt bespaard of aangevuld en wat de gezamenlijke voortgang is op de doelen. Zonder goed zicht op de voortgang en bijdrage van partners wordt sturen lastig, zeggen zij.

Partners hebben bovendien behoefte aan antwoorden op de vraag: wat dragen maatregelen zoals afkoppelen, stuwen plaatsen, slootbodemverhoging bij aan aanvulling grondwater en wat zijn dan de meest effectieve maatregelen? Zodat zij het juiste gesprek met hun achterban (burgers, agrariërs, mede-gemeenten etc.) kunnen voeren over te treffen maatregelen en welke het effectiefst zijn binnen beschikbare budgetten.

Partners vragen daarnaast om een monitoring die dwarsverbanden legt tussen de verschillende bouwstenen uit het Grondwaterconvenant en binnen de speerpunten van de Droogteagenda past.

Overweeg een droogteregisseur (bestuurlijk) om de uitvoering te versnellen

In meerdere interviews is de behoefte aan een droogteregisseur aan de orde gekomen. Deze regisseur is regievoerder en procesbegeleider om de uitvoering te versnellen. De Partners verschillen van idee of deze rol juist door de provincie (gedeputeerde) moet worden ingevuld of dat dit een onafhankelijke rol moet zijn die juist niet bij één van de partners past.

4. Advies

“Het is bijzonder dat er in Brabant met zoveel partners een Grondwaterconvenant is, waarin we met een gedeelde agenda samenwerken. Dat is uniek in Nederland.” – Meeste van de bestuurlijke vertegenwoordigers tijdens interviews

Realisatie van de acties uit het Grondwaterconvenant is een traject van lange adem. Doordat het effect van genomen maatregelen niet direct zichtbaar is kan het beeld ontstaan dat er onvoldoende voortgang is. Zowel ambtelijk als bestuurlijk herkennen wij (de onafhankelijk adviseurs) een worsteling die – in onze ogen- kernachtig verwoord werd tijdens een werksessie: ‘hebben al onze inspanningen wel het beoogde effect?’.

De partners hebben over het algemeen een goed beeld van de eigen opgaven en hoe die vorm te geven. Er is ook een beeld van de inspanningen van anderen. Dat beeld wordt nog wel eens als mening gedeeld, waardoor het als een sterk oordelend karakter overkomt. Het stellen van verhelderende vragen, of het delen van je worsteling om tot uitvoering te komen kan de partners helpen om samen een volgende stap te zetten.

Er mag een ‘tandje bij’. Zowel in de samenwerking als in de uitvoering. Daadkrachtig besluiten nemen, ook als het moeilijk is. Zoek de ruimte, ook als er belemmeringen zijn die de doelrealisatie in de weg staan. En help elkaar daarbij, om samen te werken aan het herstel van de grondwaterbalans in Brabant.

Acht adviezen aan het BBG

Vanuit het inzicht in het bereikte resultaat en de gesprekken met alle betrokkenen, komen we tot acht adviezen aan het BBG.

1 Koester de unieke samenwerking en bouw deze uit

Alle partners spreken hun waardering uit over de unieke samenwerking in Brabant op het droogtedossier. Omdat de partners elkaar ook op andere dossiers nodig hebben is men nog erg vriendelijk naar elkaar toe. Durf het moeilijke gesprek aan te gaan en stel vragen.

De betrokken gemeenten zien graag een verdere verbreding naar andere gemeenten. Aandachtspunt daarbij is te komen tot daadkrachtige beslissingen

Heb begrip voor ieders rol en steun elkaar als partners.

Eén van de gemeentelijke partners oppert om met een infographic de opgave en oplossingen te duiden en voor een breed publiek toegankelijk te maken. ‘Zonder Water, Geen Later’ is het verhaal van grondwater en droogte in Brabant. Partijen zoeken naar een eenvoudigere vorm die ook voor haar achterban duidelijkheid geeft over oorzaak en oplossingen. Het draagt bij aan draagvlak en houdt de urgentie vast.

2 Werk projectmatig aan de uitvoering van het convenant, met duidelijke doelen en een jaaragenda

Een duidelijk beeld van de opgaven, de gemaakte afspraken en de aanpak is nodig om samen, en ieder vanuit de eigen verantwoordelijkheid, voortgang te boeken. Daarmee komt er sturing op de inhoudelijke voortgang van de afspraken en kan tijdig bijsturing plaatsvinden. Het stellen van mijlpalen en te behalen tussenresultaten per actie is onvoldoende uitgewerkt waardoor er niet op gestuurd wordt. Werk aan een realistische planning en haalbare doelen. Van de 39 acties is 49% vertraagd, en 18% is niet opgepakt of het beoogde resultaat wordt niet behaald. Met nog twee jaar voor de boeg is er nog veel werk te verzetten, willen de partners de afspraken nakomen. Daarbij hoort ook rolduidelijkheid. Maak de trekker van een actie integraal verantwoordelijk. Dat wil zeggen dat deze ook de uitvoering van andere partners op zijn of haar actie volgt en daarin bijstuurt. Er mag, en kan scherper gestuurd worden.

De opgave voor het grondwater is een transitie met vele spelers en een grote verscheidenheid aan maatregelen, verschillen in (en soms ontbrekend) beleid en verscheidenheid in uitvoering. Het stellen van mijlpalen gekoppeld aan concrete acties draagt bij aan borgen van voortgang en biedt mogelijkheden om waar nodig bij te sturen, samen keuzes te maken en de opgave steeds weer tegen het licht te houden.

Essentieel is dat er een gedeeld beeld is van de gemaakte afspraken en ieders bijdrage aan de doelrealisatie. Ga met elkaar het gesprek aan om op basis van feiten en voortgang van afspraken en acties een duidelijker beeld te vormen van elkaars inspanningen. De huidige beeldvorming is te diffuus.

3 Bouw aan een gezamenlijk gedragen Brabants verhaal over de oorzaken, oplossingen en aanpak van droogte

Het verhaal over het grondwater wordt niet door alle partners hetzelfde geïnterpreteerd. Enkele partners stellen openlijk de vraag of zij (nog) wel een rol hebben in de aanpak. Juist omdat realisatie van de opgave een langere doorlooptijd heeft, vraagt het om periodiek de opgaven met elkaar opnieuw te delen: 'de kracht van herhaling'. Om als partners het verhaal over grondwater consequent uit te dragen is meer nodig dan een rapport. Investeer in gezamenlijke beeldvorming en heldere verwachtingen van elkaar. En draag dat samen, èn als individuele partner uit.

Eén van de gemeentelijke partners oppert om met een infographic de opgave en oplossingen te duiden en voor een breed publiek toegankelijk te maken. 'Zonder Water, Geen Later' is het verhaal van grondwater en droogte in Brabant. Partijen zoeken naar een eenvoudigere vorm die ook voor haar achterban duidelijkheid geeft over oorzaak en oplossingen. Het draagt bij aan draagvlak en houdt de urgentie vast.

4 Organiseer het samenspel: scherp de organisatie en doelstellingen van overleggen aan

Zorg voor een gedeeld beeld van doelstelling, reikwijdte en resultaat van de diverse overleggen. Daarbij geeft het duiding aan verwachtingen en de eigen rol. Ga het gesprek aan wat nodig is om effectief besluiten te kunnen nemen. Met kleine aanpassingen kan mogelijk al veel bereikt worden. Het is aan de partners om hierin gezamenlijk keuzes te maken. Gebruik daarin de lessen uit het verleden, waar werkt het, waar werkt het minder of niet.

Ons beeld is dat partners elkaar nog te weinig aanspreken op het niet realiseren van afgesproken acties. Maak gezamenlijk een afsprakenkader, zodat niemand verrast is als hij of zij aangesproken wordt op een achterblijvend resultaat.

Een langjarig traject vraagt om duidelijkheid over organisatie en doelstellingen. Zowel ambtelijk als bestuurlijk blijkt dat die duidelijkheid er niet altijd is. Een ambtelijk medewerker vond het lastig om als nieuweling de weg te vinden. Bestuurlijk leven er verschillende beelden over de doelstelling en rol van kernteam en BBG. Welk 'orgaan' is waarvan en wat is de rol? Creëer duidelijkheid!

Ook voor ons was en is het moeilijk om een duidelijke structuur te herkennen in de wirwar van overleggen. Eén van de partners oppert om naar een netwerkstructuur te gaan als vervanger van de beleidsstructuur. Die beleidsstructuur wordt als hiërarchisch gezien. Past dat bij deze samenwerking? Waarbij wij herkennen dat de oplossing voor achterblijvende resultaten vaker gezocht wordt in de structuur. Echter of dat de oplossing is? Beter om de huidige structuur duidelijk uit te werken met doelstellingen per overleg en een goede onderlinge samenhang. Dat geeft al meer duidelijkheid.

5 Benut of ontwikkel ruimtelijk instrumentarium als randvoorwaarde voor het creëren van hogere grondwaterstanden

Ruimtelijke ordening wordt door alle partners gezien als knelpunt en kans. Er zijn mogelijkheden in respectievelijk omgevingsvisies/-plannen, waterbeheerprogramma en waterschapsverordening. Benut die mogelijkheden! Het instrumentarium van de ruimtelijke ordening is een randvoorwaarde voor het creëren van hogere grondwaterstanden en daarmee cruciaal om in bouwstenen 1 en 2 echt stappen te kunnen zetten.

Om tot een klimaatrobuust watersysteem te komen is meer inzet van dit ruimtelijk instrumentarium nodig, zoals het maken van keuzes in grondgebruik - waar dit wel of niet meer gewenst is. Dit vergt lef en onderkenning dat 'dit pijn gaat doen'. Het voeren van een actief grondbeleid om grondruil op gang te brengen is cruciaal om zo het gewenste grondgebruik te realiseren. Door hierover het gesprek aan te gaan is het mogelijk een doorbraak te bereiken.

Op dit moment is in veel situaties het huidig grondgebruik sturend voor de maatregelen die genomen worden. De maatregelen om bijvoorbeeld water langer vast te houden of het sturen op hogere peilen zijn afhankelijk van het (omliggend) grondgebruik dat de meest kritische eisen stelt aan (een diepe) ontwatering. Door meer te sturen op grondgebruik dat verdergaande en effectievere maatregelen toestaat kunnen uiteindelijk hogere grondwaterstanden gerealiseerd worden. Van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil'. Meerdere partijen noemen ruimtelijk instrumentarium als een kans om hierin stappen te zetten. Provincie en gemeenten beschikken met de omgevingswet over ruimtelijk instrumentarium om meer sturend te gaan acteren op aanpassing van het grondgebruik (bijvoorbeeld in omgevingsvisies en -plannen). De zichtbare resultaten blijven tot nog toe beperkt tot de aanpak van vijf knelpuntendossiers voor Volledige SchadeloosStelling rondom Natura 2000 / KRW gebieden en vooralsnog abstracte beleidsvorming rond overgangsgebieden en beekdalen. Ook de waterschapsverordening biedt mogelijkheden. Dit vraagt echte keuzes.

6 Beweeg van vrijwilligheid en maatwerk naar afdwingbare maatregelen

Op basis van vrijwilligheid en maatwerk zijn stappen gezet om water langer vast te houden en de grondwateronttrekking te verminderen. Daar zijn successen mee geboekt. Deze werkwijze van vrijwilligheid en maatwerk loopt tegen grenzen aan. Om echt effectieve maatregelen te treffen zal het in bepaalde gebieden nodig zijn om keuzes te gaan maken voor afdwingbare maatregelen. Bijvoorbeeld door in specifieke gebieden op termijn niet langer intensief grondgebruik toe te staan, of door het vaststellen van onttrekkingsplafonds.

De watertransitie wordt niet van vandaag op morgen gerealiseerd. Allereerst moeten de partners zelf de afspraken nakomen. Daarover in gesprek gaan is de eerste stap. En burgers en ondernemers moeten de tijd en ruimte krijgen om zich voor te bereiden op een nieuwe situatie waarin water en bodem niet zondermeer dienend zijn aan gebruiksfuncties en het gewenste ruimtegebruik, maar - steeds meer - andersom. Het moet voor iedereen 'voorzienbaar' zijn dat er toegewerkt wordt naar deze nieuwe situatie. Daarmee wordt perspectief en een duidelijke richting gegeven. De provincie geeft duidelijkheid over waar naar toe te bewegen. Bovendien vraagt dit een inspanning van de gezamenlijke overheden om beleid, vergunningverlening, regelgeving, subsidies, etc. die niet bijdragen aan de transitie, af te bouwen.

7 Stel een gemeentelijke droogtecoördinator (ambtelijk) aan en overweeg een droogteregisseur (bestuurlijk) om de uitvoering te versnellen

De droogtecoördinator -in analogie met de KRW-coördinator- kan over de gemeentegrenzen heen bijdragen aan het versterken van de bewustwording en acties van het Grondwaterconvenant (en de Droogteagenda) in gang zetten/ aanjagen.

Er zijn partners die zouden willen bekijken of een droogteregisseur de gewenste versnelling kan brengen. De rol van een droogteregisseur is het voeren van regie op het proces, zorg dragen voor gedeelde belangenbehartiging en sturen op doelrealisatie.

De gemeentelijk droogtecoördinator ondersteunt de gemeenten om uitvoering te geven aan de opgaven. Verkenning van de invulling van zo'n rol door Provincie en Gemeenten is nodig. Kan die rol belegd worden binnen de bestaande structuur of is er iets extra's nodig? Duidelijkheid over de behoeften van de gemeenten is het verstrekpunt van dat gesprek.

Op dit moment is de gedeputeerde de voorzitter van het BBG. Is zij in die hoedanigheid dan ook de droogteregisseur? Waarin voorziet een droogteregisseur? Ga hierover het gesprek aan en beslis of de droogteregisseur de gewenste versnelling kan brengen. Zo ja, hoe en wie vult dan de rol van droogteregisseur in?

8 Ontwikkel een dashboard voor monitoring van de voortgang en effectmeting

Daarmee is inzichtelijk wie wat doet, hoeveel water wordt bespaard of aangevuld en wat de gezamenlijke voortgang is op de doelen. Het is tevens een instrument om scherper te sturen. En de feiten helpen bij het voeren van 'het goede gesprek' om (lastige) keuzes ook daadwerkelijk te maken. Benut de kennis van de betrokken organisaties om tot een effectief dashboard te komen, dat tevens bijdraagt aan inzicht in voortgang voor een breder publiek.

Een dashboard creëert duidelijkheid. Waar staan we, wat is er nog nodig? Daarbij ondersteunt het de projectmatige aanpak en aanspreekbaarheid van verantwoordelijke voor acties. En het neemt een breder publiek mee in de aanpak en beeldvorming over doelen en voortgang van het Brabantse grondwater.

Bijlage 1: Inhoudelijke voortgang Grondwaterconvenant

Bouwstenen 1-4

Inleiding

In het Grondwaterconvenant 2021-2027 hebben de samenwerkende partners vijf bouwstenen benoemd:

1. Meer water vasthouden en meer aanvoeren;
2. Minder grondwater gebruiken en minder verdampen;
3. Ruimtelijke aspecten om dat te kunnen doen of gevolgen te beperken;
4. Innovatie – nieuwe uitdagingen vragen om nieuwe oplossingen;
5. Governance – waar hebben we elkaar nodig de komende jaren.

In het convenant hebben de partners bij bouwstenen 1 en 2 een gewenst effect gedefinieerd om in 2027 te bereiken:

- Bouwsteen 1: Door water langer vast te houden en te infiltreren realiseren van 10-35 cm hogere grondwaterstanden (t.o.v. 2002);
- Bouwsteen 2: Door inzet op vergroting grondwatervoorraad (bouwsteen 1) en minder grondwatergebruik (bouwsteen 2) ervoor zorgen dat aanvulling en onttrekking meer in balans is en een positieve trend laat zien in 2027.

Samen met het beleidsteam grondwater is de voortgang van de acties en afspraken per mei 2025 van de vier inhoudelijke bouwstenen (1-4) opgehaald. Deze is verrijkt met inzichten uit een werksessie met het beleidsteam en uit de ambtelijke Programmadag Droogteagenda van 24 juni 2025.

De voortgang op bouwsteen 5 governance is opgehaald via een werksessie met het beleidsteam en de bestuurlijke interviews.

Het kernteam heeft tijdens haar bijeenkomst op 11 september 2025 verzocht om meer inzicht in de voortgang van de afzonderlijke acties van alle bouwstenen. Daarop heeft het beleidsteam begin oktober de voortgang van de afzonderlijke acties aangevuld. Waarmee een goed inzicht werd verkregen over de stand van zaken per 9 oktober 2025.

Hieronder is per bouwsteen die voortgang op hoofdlijnen beschreven.

Legenda

Bij waardering van de afzonderlijke maatregelen zijn 4 'scores' gehanteerd en in een kleurcode aangegeven:

1. Gereed
2. Loopt volgens planning convenant
3. Loopt maar minder snel dan voorzien, of loopt door na 2027
4. Actie/afspraak is niet opgepakt en/of beoogd resultaat wordt niet behaald

Samenvattend

Van de negenendertig (39) acties zijn er vijf (5) gereed en lopen er acht (8) conform planning. Negentien (19) acties lopen minder snel dan voorzien bij de start van het convenant en/of lopen door na 2027. Zeven (7) acties zijn niet opgepakt en/of het beoogd resultaat zal niet worden behaald.

Op de volgende pagina's is de voortgang per actie in beeld gebracht, zijn aandachts- en verbeterpunten genoemd en zijn ze, per actie, kort toegelicht.

Voortgangstabel grondwaterconvenant 2021-2027

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
Bouwsteen 1: meer water vasthouden en meer aanvoeren					
1	a	Maatregelen om meer water vast te houden (herstel natte natuurparels, beek- en kreekherstel en waterconserverende activiteiten)	Per Waterschap heeft de Provincie in Maatwerkovereenkomsten 2021-2027 (MOK's)) afspraken gemaakt over herstel van NNP, beek en kreekherstel en waterconserverende activiteiten in GGA gebieden. De projecten zijn conform planning gestart, met toepassing adaptief programmeren. Aanvullend: projectmatig extra stuwen in A-watergangen, verkenning onderbemalen laagtes, stimulering waterconservering in haarvaten bij particuliere grondeigenaren. Brabant Water ontwikkelt drinkwaterlandschappen in en om haar grondwaterwinningen, gericht op water vasthouden en biodiversiteit.	• Integrale gebiedsprocessen (GGA's) kennen een doorlooptijd die vaak langer is dan planperiode, 10 a 15 jaar komt veel voor. Bovendien kunnen gebiedsprocessen niet overal in Brabant tegelijk worden opgestart ivm benodigde capaciteit. • Door extreem natte omstandigheden in 2023 en 2024 angst voor wateroverlast, daardoor minder conserveringsmaatregelen. • Buiten A watergangen heeft Waterschap geen eigendom, handelingsperspectief bij grondeigenaren die gestimuleerd dienen te worden. • Effecten voor huidig grondgebruik zijn groot: (stimulerings)instrumenten nodig om grondeigenaren mee te krijgen. "	Waterschappen hebben diverse projecten lopen, maar uitvoering loopt vaak vertraging op. Gebiedsprocessen met lastige belangenafweging hebben een doorlooptijd langer dan de planperiode en grondaankoop en/of medewerking van grondeigenaren kost tijd en geld. Actie loopt door na 2027.
1	b	Wateraanvoer en zo hoog mogelijk stuwen in winter en voorjaar om grondwaterstanden structureel, gebiedsgericht te verhogen.	"WAM: beleidsmatig vastgelegd in Nota Peilbeheer 2020 en gekoppeld aan operationele uitvoering peilbeheer en wateraanvoer WDD: Nota Peilbeheer voorzien 2025/2026, nu beleidsnotitie 'hoog stuwen tenzij', opmaat naar grondwatergestuurd peilbeheer: automatiseren stuwen en pilot wateraanvoer winterwater WBD: Nota Peilbeheer in vrij afwaterend gebied voorzien in 2025, gevolgd door fasegewijs herberekenen en aanpassen stuwstanden 1400 stuwen "	WDD: Structureel gebiedsgericht verhogen moet volgen vanuit een gebiedsproces. Een goed kader hoe hoog de grondwaterstanden moeten zijn ontbreekt. WBD: Het verbeteren en berekenen van de stuwstanden is een tijdrovend en continu proces, loopt door in volgend RWP. Van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil' vraagt tijd: zowel werken aan verhogen van drainagebasis als functies plaatsen op de juiste plek in het watersysteem. In bebouwd gebied aandacht voor voorkomen schade door generieke verhoging grondwaterstanden.	Actie wordt door waterschappen uitgevoerd. Het opzetten van de oppervlaktewaterpeilen heeft echter niet overal evenveel effect op de grondwaterstanden.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
1	c	Optimalisatiemogelijkheden wateraanvoer uit Maas verkennen	WAM heeft samen met waterschap Limburg aanvoercapaciteit via de Noordervaart naar Peelkanalen vergroot met 2m^3/s en alle waterinlaten t.b.v. optimale waterverdeling geautomatiseerd. Om peilen te handhaven is bij Sambeek nieuwe waterinlaat vanuit de Maas gerealiseerd. Met de nieuwe inlaat bij de Groote Peel kunnen peilen in attentiezone gehandhaafd worden. De verdeling van wateraanvoer via de Limburgse en Brabantse Rijkskanalen ligt vast in het nieuwe Waterakkoord (WATAK) ondertekend op 27-06-2022.	Waterschappen Aa en Maas en Limburg hebben hebben de Peelkanalen gereed gemaakt om meer water te kunnen ontvangen. RWS moet de capaciteitsuitbreiding van de Noordervaart nog uitvoeren. De Noordervaart is de toevoer naar de Peelkanalen.	"Verkenning is uitgevoerd. En maatregelen uitgevoerd door WAM en WL. RWS moet actie nog uitvoeren, maar is geen partij in convenant"
1	d1	Brabant brede uitrol van BodemUP	In afgelopen jaren heeft BodemUP 1050 agrariers bereikt door heel Brabant. De doelstelling van 1750 deelnemers eind 2027 is ambitieus maar haalbaar.	Uit een tussenevaluatie is gebleken dat niet de meest effectieve maatregelen uit het BBWP worden gekozen, belemmeringen worden onderzocht en meer inzet op metingen ter vergroting bewustzijn.	Loopt, verwachting is dat doelstelling wordt gehaald. Maar vraag in hoeverre dit bijdraagt aan watersysteemherstel.
1	d2	Bedrijfsbodem- en waterplannen verder opschalen en verbinden aan doel convenant	BBWP wordt binnen BodemUP gebruikt als een advies- en monitoringstool. Brabant breed is het BBWP t.b.v. het beregeningsbeleid uitgebreid met een hydrologische module, die in 2025 wordt doorontwikkeld. Implementatie beregeningsbeleid brabant breed is intensief, kost +/- 3 jaar en start 2026.	Koppeling BBWP aan beregeningsbeleid moet nog bestuurlijk worden besloten, gevolgd door invoeringstermijn. De afspraak in convenant: ""uiterlijk in 2027 alleen beregenen als voldoende maatregelen zijn genomen"" lijkt niet haalbaar en vergt meer tijd. Gemist wordt goede landelijke regie op doorontwikkeling BBWP door NMI.	Ontwikkeling hydrologische module voor beregeningsbeleid is uitgevoerd. Er zijn nog geen bestuurlijke afspraken gemaakt over hoe BBWP-maatregelen gekoppeld worden aan beregening. Dit moet daarna nog ingevoerd worden. Daarmee wordt de afspraak in het convenant: "uiterlijk in 2027 alleen beregenen als voldoende maatregelen zijn genomen" niet gehaald en zal meer tijd vergen
1	e	Mogelijkheden en (financiële) randvoorwaarden voor nadeelcompensatie bij onevenredig nadeel of schade uitwerken, incl. verzekerbaarheid	Regiegroep water en GS bond hebben akkoord gegeven op de uitwerking eind feb 2025. Zijn gestart met de uitvoering van het project om te komen tot een gezamenlijke natschade regeling	Oplevering was voorzien in 2023. Dit is niet gelukt. Verwachting is dat er eind 2025 een nieuwe regeling ligt. Het gaat er om dat duidelijker is hoe we omgaan met nadeelcompensatie, dat is breder dan het nu is.	Actie is vertraagd, maar loopt. Wordt uitgewerkt door provincie en waterschappen. Verwachting is dat er medio 2026 een nieuwe regeling ligt.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
1	f	A) Waterconserverende maatregelen treffen in alle natuurgebieden	Spoor 1: Voor 10 natuurgebieden is onderzocht waar water nog meer vastgehouden kan worden en bos gerevitaliseerd (actie 2b) kan worden: in 14 deelgebieden, totale kosten ca. €38 miljoen. Afgesproken met PNB eerste tranche bosrevitalisatie incl. hydrologie (ca. €16 miljoen, uitvoering voor 2028) voor de gebieden Chaamse bossen Strijbeek, Maashorst, Stippelberg, Groote Slink Bunthorst, Pannenhoef / Turfvaartse landgoederen. PNB en waterschappen verkennen financiering spoor 2 maatregelen.	Binnen eigendommen van de TBO's (spoor 1) zijn voor 5 gebieden waterconserveringsmaatregelen opgenomen, maar een groot deel zal ook na 2027 gerealiseerd moeten worden vanwege: snelheid vergunningverlening, financiering en het tempo van vernatting dat de natuur aan kan.	Loopt, waterconserveringsmaatregelen in 5 gebieden binnen eigendommen van TBO's uiterlijk in 2027. Een groot deel loopt door ivm snelheid vergunningverlening, financiering en tempo van vernatting dat natuur aankan.
1	f	B) Waterconserverende maatregelen dmv klimaatbuffers treffen voor kwelafhankelijke natuur	Spoor 2: Maatregelen op gronden van andere eigenaren nodig om tot systeemherstel te komen (tegelijk met spoor 1), die door de waterschappen moeten worden opgepakt. Gekozen is om de gebieden aan te pakken buiten de N2000, dus aanvullend aan de MOK's van de waterschappen. Er is een lijst met potentiele laagten geidentificeerd welke als klimaatbuffers ingericht kunnen worden.	Er is een lijst met potentiele laagten geidentificeerd welke als klimaatbuffers ingericht kunnen worden, echter deze liggen veelal op grond van derden, de TBO's hebben aangegeven realisatie van klimaatbuffers niet te kunnen trekken.	Conform actie 1a actie 1i sturend instrumentarium voorwaarde om tot uitvoering te komen. Aandachtspunt: trekkerschap klimaatbuffers niet bij TBO's, kan dit door de waterschappen worden opgepakt?
1	g	Bijdragen bebouwd gebied aan grondwaterdoelen via het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie	Droogtebestrijding, afkoppelen en vergroening zijn actuele thema's bij de Brabantse gemeenten. Regionaal is het onderwerp verder gebracht met Droogteplan Zuid Oost, kennisdeling via lezingen in West Brabant en opstelling klimaatplan Noord Oost.	Er is geen inzicht in de stand van zaken bij alle gemeentes. Maatregelen tegen droogte zijn een van de onderwerpen van Klimaatadaptatie, echter Klimaatadaptatie wordt niet door alle gemeentes in volle breedte opgepakt (focus ligt vaak op wateroverlast). Concrete afspraken maken voor 2027 blijkt te ambitieus. Belangrijke winst is dat gemeenten zijn aangehaakt.	Wordt opgepakt, echter het is niet zo dat met alle gemeenten afspraken zijn gemaakt over bijdragen aan convenant. Nu gemeenten zijn aangehaakt, kan dit verder worden uitgebouwd. DPRA en klimaatadaptatie speelt bij alle gemeenten, echter grondwateraanvulling alleen op de hoge zandgronden.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
1	h	3 pilots (diep)infiltratie uitvoeren	Potentie oppervlakkige (actieve en passieve) en diepe aanvulling van het grondwatersysteem wordt in 2025 in kaart wordt gebracht, gevolgd door verschillende pilots in 2026. WBD: verkenning voor het aanvullen van grondwater in een ondiep deelstroomgebied is gestart, maar uitvoering gaat langzamer dan gepland. Grondwateraanvulling op de rug van de Brabantse Wal bij Putte heeft potentie, haalbaarheidsstudie in uitvoering (Q2 2025). WDD: twee casussen diepteinfiltratie: 1) pilot op de golfbaan in Goirle, strand waarschijnlijk vanwege PFAS in het te infiltreren oppervlaktewater; 2) infiltratie van regenwater van verhard oppervlak bij ASML (voortgang onbekend).	Het belangrijkste is open communicatie en gezamenlijke besluitvorming om het grondwatersysteem robuust te maken. Hierbij is het essentieel dat de gezamenlijke visie behouden blijft. Het creëren van voldoende draagvlak voor de kosten en financiering van dergelijke initiatieven speelt een cruciale rol. Zonder dit draagvlak zullen de initiatieven niet slagen. Ander aandachtspunt is de kwaliteit van het te infiltreren water. Dit zal doorslaggevend zijn of het verantwoord is om het grondwater aan te vullen of niet.	Pilots zijn opgestart en lopen tegen uitdagingen aan, vooral vanuit oogpunt waterkwaliteit bij (diep)infiltratie. In het STOWA onderzoek Verantwoord Infiltreren, is een handreiking opgesteld, waarin casussen uit Brabant zijn meegenomen.
1	i	Actuele data en kaartbeelden huidige en gewenste waterbalans beschikbaar maken per stroomgebied en referentieniveaus voor gewenste waterbalans vaststellen.	"De oorspronkelijke invulling van deze afspraak, gericht op vaststellen huidige en (referentieniveaus voor) gewenste waterbalans per deelstroomgebied, is niet opgepakt. Binnen de Droogteagenda speerpunt 6 monitoring, heeft de werkgroep monitoring een drietrapsraket opgesteld gericht op het in beeld brengen van de huidige situatie: **1.** Vaststellen toestandsindicatoren voor in beeld brengen van veranderingen in de tijd van de grondwaterstanden **2.** Verzamelen benodigde data **3.** Maken eerste toestandsrapportage Doel is dat er jaarlijks een update van de toestand en elke 6 jaar een nadere trendanalyse"	Het in beeld brengen van de gewenste situatie (waterbalans) op deelstroomgebied is niet belegd. Insteek van de oorspronkelijke afspraak was '... om per deelstroomgebied te komen tot een door de partijen gedragen bundeling van activiteiten om de gewenste waterbalans te kunnen realiseren en bewaken ...'. Om aan dit doel invulling te geven dienen partners het in beeld brengen van de gewenste situatie per deelstroomgebied op te pakken.	De afspraak is niet opgepakt zoals voorzien in het convenant. De huidige situatie is niet met waterbalansen op deelstroomgebied opgepakt, daarvoor is ingestoken op toestandsrapportages. Het in beeld brengen van de gewenste situatie (waterbalansen) per deelstroomgebied is niet belegd. Dit terwijl dit bedoeld was om met de partners te komen tot een gedragen bundeling van activiteiten om de gewenste waterbalans per deelstroomgebied te kunnen realiseren en bewaken.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
1	j	Ondersteunen noodzakelijke initiatieven en voorstellen door inzet van kennis, beleidsregels en instrumenten.	Het Grondwaterconvenant is gebaseerd op een inspanningsverplichting. Dit houdt in dat alle partners zich maximaal zullen inzetten om de gestelde doelen te bereiken, waarbij vertrouwen en samenwerking centraal staan. In het Breed Bestuurlijk Grondwateroverleg spreken de partners elkaar aan op de voortgang	Ontwikkeling ruimtelijk instrumentarium binnen de mogelijkheden van de Omgevingswet door Provincie in samenwerking met gemeenten.	Loopt, provincie heeft in addendum RWP aanzet gegeven. Handreikingen voor gemeentelijke omgevingsplannen zijn gemaakt. Dit is echter niet voldoende, om acties zoals 1a en 1g uit te voeren is Sturend Ruimtelijk instrumentarium noodzakelijk!
Bouwsteen 2: Minder grondwater gebruiken inclusief minder verdampen					
2	a1	Verdringingsreeks grondwater uitwerken onder droge omstandigheden (wat te doen bij calamiteiten).	Vaststellen verdringingsreeks was voorzien in 2023. Na verkenning in 2022 is geconstateerd dat een de verdringingsreeks niet het juiste instrument is. In plaats hiervan wordt een droogteprotocol uitgewerkt in 2025/2026.	Het droogteprotocol zal duidelijkheid moeten geven over wat te doen tijdens droogte, voor waterbeheerders, provincie en gemeenten. Het moet dan wel verder gaan alleen een communicatieprotocol ook calamiteitenaanpak en handhaving.	De afspraak heeft vertraging opgelopen en wordt anders ingevuld. Besloten is geen verdringingsreeks maar een droogteprotocol uit te werken. Oorspronkelijk was vaststelling voorzien in 2023, dit wordt 2025/2026 binnen de looptijd van het convenant.
2	a2	Monitoringssysteem uitwerken voor inzet van de verdringingsreeks bij droogte op basis van actuele grondwaterstanden	In het kader van het beregeningsbeleid is een hydrologische ondergrens uitgewerkt voor de verschillende habitattypes in een N2000 gebied, met bijbehorend monitoringssysteem. Dit monitoringssysteem bestaat uit peilbuizen in het N2000 gebied, waarmee de toestand in het grondwater, noodzakelijk voor de verschillende habitattypes, permanent gemeten gaat worden.	Samenwerking met TBO's en waterschappen is uitstekend verlopen.	In het kader van het beregeningsbeleid is een hydrologische ondergrens uitgewerkt voor de verschillende habitattypes in een N2000 gebied, met bijbehorend monitoringssysteem. Binnen looptijd van convenant wordt dit operationeel, ook van toepassing in Droogteprotocol.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
2	b	Bossen en natuur revitaliseren met het oog op onder andere reductie van verdamping en extra vasthouden van water (provinciale ambitie 20.000 ha in 2030).	Zie ook 1f, revitalisering bossen. De ambitie van de TBO's is niet om minder te verdampen in de bossen maar om gezonde en veerkrachtige bossen te ontwikkelen.	Zie 1f. Aanvullend: uitvoering is niet af na 2028, er moet nog naar een oplossing worden gezocht voor uitvoering in de andere gebieden. Bosrevitalisatie kan pas plaatsvinden nadat de hydrologie in een gebied op orde is.	Loopt langer door (ook na 2027) en voorwaarde dat de hydrologie op orde is, kost meer inspanning en tijd (zie actie 1f)
2	c1	Vergunningruimte voor grondwater analyseren.	Beleid is uitgewerkt in de statenmedeling 'Circulair waterbeheer en aanpak latente ruimte' van 1 april 2025. Industrie gebruikt niet alleen grondwater via onttrekkingsvergunningen verleend door de provincie, maar ook via zakelijke levering door drinkwaterbedrijven. Voor industrieel gebruik zijn doelen opgenomen voor waterbesparing 2035, met een streven voor 2040.		Analyse is uitgevoerd. Beleid is uitgewerkt in de statenmedeling 'Circulair waterbeheer en aanpak latente ruimte' van 1 april 2025.
2	c2	Bij overcapaciteit in de vergunningruimte van de industrie gaat provincie het gesprek aan om laagwaardig grondwaterverbruik te verkleinen tot een aanvaardbaar minimum	Zie 2c1: in de statenmededeling zet de provincie in op terugdringen van laagwaardig gebruik en circulair waterbeheer. Het intrekken van latente ruimte is het sluitstuk van afspraken over vergaande waterbesparing door de industrie.	Definieer "laagwaardig gebruik" in PvA. Niet-industriele onttrekkingen, zoals beregening, kleine onttrekkingen en bronbemalingen, ook goed naar waterbesparing kijken.	Zie 2c1: het intrekken van latente ruimte is het sluitstuk van afspraken over vergaande waterbesparing door de industrie en loopt door na 2027.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
2	d	Pilots opzetten naar alternatieven voor grondwater als bron voor bestaand grondwatergebruik door de industrie	Brabant Water heeft met de waterschappen onderzoeken uitgevoerd over de inzet van RWZI effluent bij industrie. WBD heeft het grondwater- en drinkwatergebruik door de industrie, binnen een acceptabele straal van de rioolwaterzuiverings-installaties (RWZI), geanalyseerd, als basis voor een plan van aanpak hergebruik effluent RWZI. WAM heeft verkenningen tot voorontwerp voor industriewater voor RWZI Ooijen en Den Bosch uitgevoerd, de stap is demo of realisatie. Brabant Water voert verkenningen uit naar inzet kanaalwater en circulair water bij industrie op verschillende locaties in Brabant.	Aandachtspunten zijn beschikbaarheid van een alternatief en rondkrijgen business case voor alternatieve bronnen. Leveringszekerheid is voor de industrie een belangrijke factor. Om alternatieve bronnen gemakkelijker in te kunnen zetten binnen de industrie is, zeker bij hergebruik effluent, aanpassing van wet- en regelgeving nodig. Durf als overheden te kiezen voor alternatieven voor grondwatergebruik als vereiste voor industrie. Betrek ook de bestuurders voor de waterketen bij het grondwaterconvenant.	Loopt, Brabant Water heeft met de waterschappen onderzoeken uitgevoerd over de inzet van RWZI effluent bij industrie en bij industrie verkenningen uitgevoert voor inzet van kanaalwater en circulair water. Voor grootschalige inzet is aanpassing wet- en regelgeving nodig.
2	e1	Beregeningsbeleid herzien (grond- en oppervlaktewater)	Op 18 oktober 2024 is een bestuurlijke werkdag geweest waar een duidijke richting voor de verdere uitwerking is meegegegeven. Er wordt momenteel gewerkt aan een koersdocument voor de concrete uitvoering van herziening van het beregeningsbeleid in vier fases, doorlopend tot 2033.	Binnen 1 jaar nieuw beregeningsbeleid opstellen is een onhaalbaar doel geweest. Binnen beregeningsbeleid zijn veel tegenstrijdige belangen aan tafel. Keuzes moeten worden gemaakt om de planning te halen.	Het komen tot een herziening van het beregeningsbeleid binnen de looptijd van het grondwaterconvenant gaat niet lukken. Er worden stapjes gezet. Het is de vraag of het de partners gaat lukken om tot bestuurlijke keuzes te komen om de beoogde doelen te realiseren.
2	e2	Beleid kleine ontrekkingen (grond- en oppervlaktewater)	Om inzicht te krijgen in de kleine onttrekkingen is in 2023 een meldingsplicht (WDD en WBD) of meldingsmogelijk (WAM) ingevoerd. Dit heeft geresulteerd in ruim 35.000 meldingen van kleine onttrekkingen. Tegelijk met de meldingsplicht is bij WDD en WBD een gedeeltelijke stop ingevoerd voor nieuwe kleine onttrekkingen in de beschermde gebieden. Invulling is gegeven aan de doelstelling herziening van beleid, er wordt gekeken naar vervolgstappen.	• WBD en WDD hebben een meldingsplicht en gedeeltelijke stop ingevoerd op nieuwe onttrekkingen rond beschermde gebieden. WAM is nog niet zo ver gegaan, maar heeft dit in overweging. • Waar het gaat om het achterliggende doel (minder grondwateronttrekking) dan speelt bewustwording en gedragsverandering een belangrijke rol. Dit vergt aanvullend beleid en beschikbaar komen van goede gereedschappen, zoals handhavingsmogelijkheden.	Beleid is opgesteld en wordt uitgevoerd met een meldingsplicht en gedeeltelijke stop in beschermde gebieden in WDD en WBD en meldingsmogelijkheid in WAM. Om de grondwateronttrekking door kleine onttrekkingen te verminderen is aanvullend beleid en handhavingsmogelijkheden nodig.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
2	f	Beter meten van het grondwater(gebruik)	De basis voor het beter meten van grondwatergebruik is voor drinkwater en industrie goed op orde. Voor beregening uit grondwater geldt reeds een registratieplicht. De waterschappen geven hier uitvoering aan, waarbij WBD bezig is met een inhaalslag. Binnen het koersdocument beregening is voorzien om toe te werken naar debietmeters op elke onttrekkingsput in Brabant (ca 16.000 vergunde putten). Ook via het spoor kleine onttrekkingen vindt verdere registratie plaats.	Zie uitwerking van het beregeningsbeleid (2e1)	Loopt, is al op orde voor drinkwater en industrie. Binnen het koersdocument beregening is voorzien in debietmeters op elke onttrekkingsput in Brabant. Dit dient nog uitgevoerd / uitgerold te worden
2	f	Beter meten van het grondwater	Om een gebiedsdekkend beeld van het (ondiepe) grondwater te krijgen, werken de waterschappen aan een basismeetnet (in aanvulling op het beleidsmeetnet verdroging, gemeentelijke grondwatermeetnetten en projecten meetnetten). Voor monitoring conform Droogte agenda speerpunt 6, zie actie 1.i. Er wordt gewerkt aan het aanleveren van alle grondwatermetingen en onttrokkingshoeveelheden aan het LGR (landelijk grondwater register) (en dan naar BRO (basisregistratie ondergrond))--> Dit is eind 2025 gereed.	Anders organiseren, vanuit plan van aanpak dat is opgesteld een meer operationeel ingestoken 'club' verzamelen om tot een rapportage (en wellicht dashboard of portaal) te komen.	Loopt, om een gebiedsdekkend beeld van het (ondiepe) grondwater te krijgen, werken de waterschappen aan een basismeetnet. Voor eind 2025 worden alle grondwatermetingen en onttrokkingshoeveelheden aangeleverd aan het LGR (landelijk grondwater register) (en dan naar BRO (basisregistratie ondergrond)).

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
2	g	Gezuiverd effluent inzetten als alternatief voor bestaand grondwatergebruik uitgevoerd op tenminste 1 locatie.	In het verleden, voor de start van het grondwaterconvenant, zijn twee succesvolle locaties gerealiseerd: 1) De Efteling gebruikt al sinds 1997 gezuiverd water van AWZI, geoptimaliseerd in 2024; 2) bij Royal Swinkels genaamd Boer Bier Water (opgeleverd Q3 2019). Tot op heden nog geen nieuwe locaties gerealiseerd. WAM heeft voor de casus Land van Cuijk de systeemkeuzestudie afgerond voor hergebruik effluent voor landbouw en aanvulling grondwatergebruik, technisch is het uitvoerbaar. In 2025 wordt een verdiepende ontwerpstudie uitgevoerd.	• Successen beter uitdragen met een communicatiestrategie. • Meer bestuurlijk lef tonen om effluent hergebruik naar een volgende stap te brengen. • De financiering van grootschalige aanvulling grondwater wordt bij de casus voor WAM de grootste uitdaging al zijn de kosten per m^3 door de schaalgrootte wel aantrekkelijk.	Verkenningen lopen. Nog geen nieuwe locaties, wellicht Land van Cuijk (WAM). Uitvoering loopt door na 2027.
2	h	Zie 1f - Verkenning op welke terreinen klimaatbuffers aangelegd kunnen worden (start 2022 en oplevering 2023). Vanaf 2023 verkenning omzetten naar concrete projectvoorstellen	Zie 1f en 2b. Alle betreffende gebieden in het voorstel (zowel binnen als buiten natuur) zijn in feite klimaatbuffers. Daarnaast zien TBO's andere kansen, door het vernatten van de lokaal laagste percelen. Waterschappen hebben hier GIS analyses voor uitgevoerd.	Zie 1f en 2b.	Verkenning uitgevoerd, concrete projectvoorstellen nog niet (zie 1 f). Loopt door na 2027.
2	i	Alternatieve drinkwatervoorziening ontwikkelen (uit zeewater, brak water, oppervlaktewater en/of oeverinfiltratie)	In 2021 en 2022 heeft BW een variantenstudie uitgevoerd en besloten om de alternatieven brak grondwater en zeewater verder te ontwikkelen als aanvullende bron voor drinkwater. In 2024 is de pilot brak grondwater gestart, in 2025/2026 staat de start van de pilot zeewater gepland. Realisatie van deze aanvullende bronnen zal gezien de lange doorlooptijd van deze projecten pas na 2027 plaats vinden (brak na 2030 en zee na 2035)	Realisatie van de alternatieven vindt plaats na 2027 Aandachtspunten zijn congestie electriciteitsnet en de doorlooptijd van vergunningen (inclusief bezwaarprocedures) voor onttrekking, concentraat en realisatie. Dit vraagt forse investeringen.	Loopt goed, waarbij de realisatie doorloopt na 2027: winning brak grondwater operationeel na 2030 en zeewater na 2035.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
2	j	Bewustwording bij consumenten om het (drink) waterverbruik omlaag te brengen en meer water vast te houden	Er loopt een Nationaal Plan Drinkwaterbesparing waarin o.a. dit onderwerp wordt afgestemd. Brabant Water is jaarrond actief met bewustwording oa door campagnes, socials, website, gastlessen etc. In Brabant wordt met de cultuursector een nieuwe visie op dit onderwerp ontwikkeld, verder dan gedragsveranderingscampagnes. BMF werkt met partners oa waterschappen, PNB en BW aan project 'Inwoners aan Zet' (meer water vasthouden in je eigen tuin en omgeving).		Loopt via landelijk Nationaal Plan Drinkwaterbesparing, jaarronde campagnes Brabant Water en tijdelijke campagnes van BMF en Provincie (o.a. met cultuursector).
Bouwsteen 3: Ruimtelijke aspecten om dat te kunnen doen of gevolgen te beperken (iom Martine besloten uit te gaan van tekst convenant 2021, niet herziening droogteagenda)					
3	a	Bij ruimtelijke ontwikkeling zoals woningbouw gebruik maken van innovaties om het drinkwaterverbruik te verminderen zoals grijs water en opvang en hergebruik van relatief schoon huishoudelijk afvalwater, inclusief decentrale zuivering	Bij nieuwbouw zoveel mogelijk gebruik maken van innovaties om drinkwaterverbruik te verminderen willen we wel, maar wordt belemmerd door bouwregelgeving. In de Droogteagenda ontwikkeltraject de "Waterzuinige Brabander". De BBG vindt het een belangrijk onderwerp, in 2024 een symposium en onlangs een gesprek met de 'Bouwtafel waterzuinig bouwen' gezamenlijke lobby vanuit Hoge Zandgronden provincies.	Inzetten op het komen tot aanpassing bouwbesluit is een proces van lange adem en nationale ontwikkelingen helpen niet. In breed verband plan van aanpak maken om het drinkwaterverbruik naar beneden te krijgen, met aandacht voor de volksgezondheid (grijswatersystemen, circulaire douche, besproeien tuinen). Het helpt als een van de partners hieron het voorotuw neemt.	loopt moeizaam en het lukt beperkt om vanuit het grondwaterconvenant te sturen en tot innovaties te komen.
3	b	In omgevingsplannen ruimte maken en richting geven aan herstel van de grondwaterbalans en structurele aanpak van droogte en verdroging	In veel gemeenten is het herstel van de grondwaterbalans en aanpak van droogte opgenomen in de gemeentelijke plannen. Dit kan zijn in de omgevingsvisie of in het klimaat- of waterplan. In de omgevingsplannen is dat verder uitgewerkt.	Kennisdeling door gemeenten over de verschillende niveaus van het opnemen van herstel grondwaterbalans en aanpak droogte in (omgevings)plannen.	Loopt, in veel gemeenten is het herstel van de grondwaterbalans en aanpak van droogte opgenomen in de omgevingsvisie of in het klimaat- of waterplan, wordt uitgewerkt in omgevingsplannen.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
3	c	Grondwateraanvulling in stedelijk gebied stimuleren, o.a. door afkoppelen en aanpassen Keur.	Waterschappen zijn in gesprek met gemeenten over afkoppelen. Daarnaast hebben waterschappen de waterschapsverordening (voorheen keur) aangepast of zijn daarmee bezig. WAM werkt aan beleidsaanpassing van Hydrologisch Neutraal naar Water en Bodem Sturend, infiltreren is daarin sleutel, maar het is een flinke sprong. WDD: brengt afkoppelen in in alle nieuwe ontwikketrajecten (watertoets) en er is een stimuleringsregeling. Gemeenten werken vanuit speerpunt 3 Droogteagenda aan deze ambitie. WDD heeft gebiedsvisies opgesteld, in werkregio Zuidoost is dit concreet uitgewerkt in een Droogteplan. WBD: Een belangrijke stap richting de benodigde transitie is goedkeuring door Dagelijks Bestuur (DB) van het afkoppelbeleid op 13 mei 2025.	• Versnelling is niet mogelijk, omdat afkoppelen in samenhang met rioolvervanging wordt uitgevoerd en riool een lange levensduur heeft (circa 60/80 jaar). • Effectiviteit kan worden vergroot met een kansenkaart voor grondwateraanvulling, gebaseerd op beschikbaarheid bronnen en geohydrologie. • Aansluiting bij DPRA/Klimaatadaptatie kan beter.	Loopt. Waterschappen zijn in gesprek met gemeenten over afkoppelen en hebben de waterschapsverordening (voorheen keur) aangepast of zijn daarmee bezig.
Bouwsteen 4: Innovatie- nieuwe uitdagingen vragen om nieuwe oplossingen					
4	a	Innovatiefondsen en ontwikkelkracht inzetten om de transitie te versnellen en economisch haalbaar te maken	WBD: Wel voortgang maar nog geen specifiek innovatiefonds. Eerste initiatieven vanuit de gemeenten laten zien dat er al ontwikkelkracht wordt gemobiliseerd.	ZLTO: We hebben de subsidieregeling 'Wel goed water geven', we kunnen meer. Aanvullend op 4b, kijken naar 'vouchers' zoals bij Living Lab Schouwen-Duiveland, om ondernemers te ondersteunen bij innovatieve oplossingen.	Er zijn vanuit het grondwaterconvenant geen eigen activiteiten ontplooid om innovatiefondsen en ontwikkelkracht aan te wenden.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
4	b	Beroep doen op (landelijke) kennisinstellingen en innovatieve ondernemers om kennis en inzichten in te brengen zodat ook wetenschap en bedrijfsleven kunnen bijdragen	WBD: Binnen onze regio wordt actief samengewerkt met kennisinstellingen en innovatieve ondernemers. Voorbeelden hiervan zijn de initiatieven Water in Balans, Verantwoord Infiltreren in Chaam en het PAN-Polders meetnet zout.	ZLTO: We kunnen meer inzetten op kennisdeling. Wellicht is een goed voorstel om meer gebruik te maken van kennis en ervaringen die worden opgedaan door ondernemers elders. In provincie Zeeland wordt veel kennis opgedaan over innovatieve oplossingen bij individuele ondernemers rondom zoetwaterbeschikbaarheid. Goed voorbeeld is samenwerking rondom uitvoeringsregisseur Zoet Water en Living Lab Schouwen-Duiveland. Hier kunnen we de communicatie werkgroep in betrekken, die tot op heden een beperkte rol heeft gespeeld.	Er zijn vanuit het grondwaterconvenant geen eigen activiteiten ontplooid voor inzet van kennisinstellingen en innovatieve ondernemers. Er liggen kansen om activiteiten die vanuit andere sporen zijn opgepakt (bv KLIMAP, CASTOR, circulair waterbeheer, Ultieme Waterfabriek) te bundelen onder het grondwaterconvenant om daarmee kennisdeling te stimuleren.
4	c	Technische innovaties en andere gewaskeuzes toepassen om minder grondwater te gebruiken in de landbouw.	413 ondernemers hebben subsidie ontvangen via Wel Goed Water Geven. Pilot in Zundert levert veel kennis op over reduceren beregeningsbehoefte. Bestuurlijke werkgroep beregening heeft gekozen om niet te sturen op teelten in het BBWP. ZLTO heeft projecten onder portefeuille 'natuur en klimaat' en 'gezonde planten' om kennis op te doen over andere gewaskeuzes en klimaatadaptatie. Knelpunt is de markt. Waterschap De Dommel heeft een subsidieregeling, waar het komen tot gewassen die beter tegen droge (en natte) omstandigheden kunnen onderdeel vanuit maakt.	• Door de twee natte jaren 2023 en 2024, met 'teveel' aan water, waren ondernemers minder gemotiveerd om watervasthoudende maatregelen te nemen. • ZLTO wil meer kennis ontwikkelen/ verspreiden over innovaties en waterbesparende maatregelen in groepsbijeenkomsten en webinars. • Het komen tot andere gewaskeuzes komt nog niet van de grond.	Het komen tot technische innovaties heeft 'last' gehad van de natte jaren waardoor hier weinig animo voor is onder ondernemers. Het komen tot andere gewaskeuzes komt nog niet van de grond.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
4	d	Analyse realisatie natuurdoeltypen in het licht van de dynamiek in snel veranderende weersomstandigheden en de voorgestane verhoging van de grondwaterstand	"TBO: Middels het Tauw rapport (opdracht verleend door beregeningswerkgroep) is inzicht verkregen voor de benodigde hydrologische ondergrens rondom N2000 gebieden. TBO's hebben aan dit onderzoek bijdrage geleverd. PNB: In de praktijk blijkt dat het nutrientengehalte bepalender is dan de grondwaterstand voor de realisatie van een bepaald natuurdoeltype, bijvoorbeeld natte schraalgraslanden "	• Hydrologische ondergrens niet alleen toepassen voor beregeningsbeleid, maar ook plaatsen in de N2000 beheerplannen die geactualiseerd worden (aktie PNB, status niet duidelijk) en in relatie tot peilbeheer van de waterschappen (o.a. dus het factsheet sponswerking). • Analyse heeft ook relatie met processen buiten grondwaterconvenant en vergt wellicht een bredere landelijke aanpak. Wellicht agenderen via Deltaprogramma in samenhang met Natuuropgave.	De analyse van realisatie van natuurdoeltypen i.r.t. klimaatverandering is niet opgepakt
Bouwsteen 5: Governance					
5	a	Eindadvies van de onafhankelijke Adviescommissie Droogte vertalen naar het eigen domein.	Is opgepakt en heeft zijn doorvertaling gekregen in de droogteagenda		Gereed
5	b	Mid-term review convenant uitvoeren in 2024	Midterm review is in 2025 opgepakt. Deze tabel is gebruikt als input voor de MTR. Oplevering is voorzien december 2025	Voorstel om van de achterblijvende thema's er enkele gezamenlijk op te pakken en in samenwerking uit te werken.	Later opgepakt dan gepland, namelijk in 2025
5	c	Intentie om elkaar vroegtijdig te informeren bij eventuele knelpunten en elkaar rechtstreeks aanspreken.	Open vraag, ambtelijk in kader van MTR besproken in werksessie 6 mei. Gebeurt vooral bestuurlijk in Kernteam BBG en bij bestuurlijke ontmoetingen informeel. Uit de gesprekken blijkt dat er onvoldoende beeld is van de voortgang, dat dit leidt tot oordeel over 'de ander'. Het lijkt erop dat men van mening is dan ieder wel weet waar de kenlpunten liggen.	Vergaderingen BBG hebben groot aantal deelnemers en een lage frequentie om elkaar bestuurlijk aan te spreken. Doel BBG is vooral informerend. Veldbezoeken verduidelijken ook de knelpunten en verbeteren de openheid voor het bespreekbaar maken in de BBG. Partners zouden onderling af kunnen spreken op welke manier en via welke weg zij elkaar aanspreken en wat de beste route is.	Elkaar informeren over knelpunten en gezamenlijk toewerken naar oplossingen is de uitdaging. Zowel bestuurlijk als de ambtelijke doorvertaling. Het is aan de partners om tot een werkwijze te komen die aansluit bij de behoefte.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
5	d	Informeren elkaar over de voortgang van de acties en activiteiten uit dit convenant.	Open vraag, ambtelijk in kader van MTR besproken in werksessie 6 mei. Beleidsteam en Kernteam BBG verschillen van beeldvorming over de voortgang. Uit de gesprekken blijkt dat er onvoldoende beeld is van de voortgang, dat dit leidt tot oordeel over 'de ander'.	De wijze waarop deze tabel is ingevuld leidt ertoe dat verbeteringen mogelijk zijn. Gezien de gestelde vragen is hier ook behoefte aan.	Met de tabel is er nu een eerste overzicht. Ook de samenwerkdag heeft ambtelijk geleid tot een beter beeld, Vraag blijft hoe de partners ambtelijk en periodiek geïnformeerd kunnen worden.
5	e	Voldoende personele capaciteit ter beschikking stellen om de benodigde maatregelen uit te voeren, te monitoren en bestuurlijk af te stemmen	Met instelling van het opdrachtgeversoverleg is capaciteit en middelen voor de uitvoering van de acties het onderwerp van gesprek. WBD: Sinds 2024 is de personele capaciteit uitgebreid conform de gemaakte afspraken, de doelstellingen van het convenant zijn geïntegreerd in onze interne programmasturing en vast onderdeel van gesprekken met gemeenten. Waterschappen pakken hun rol als ambassadeurs sterk op door sterke vertegenwoordiging in BBG en bestuurlijke werkgroepen. Of de uitveorende capaciteit voldoende is, is door ons als adviserus niet vast tet stellen.	Capaciteit blijft een uitdaging, meer capaciteit erbij is niet reeel dus moeten we beschikbare capaciteit vooral effectief en efficient inzetten. Als OGO krijgen we (te?)weinig geluiden terug dat capaciteit beperkend is. Als dit werkelijk zo is, dan ook bespreekbaar maken en opschalen.	Blijft een uitdaging, instelling van het opdrachtgeversoverleg helpt goed om het inzichtelijk te maken. Wat kan wel, wat kan niet.

Bouwsteen grondwaterconvenant			Midterm voortgang tot oktober 2025		
Nr	**Letter**	**Acties en afspraken**	**Samenvatting voortgang**	**Aandachts-/verbeterpunten tot einde 2027**	**Toelichting beoordeling voortgang**
5	f	Reserveren budget voor de watertransitie (middelen) vanuit de jaarlijkse begroting en reserves en vragen ook het rijk daarin mee te investeren	Het Grondwaterconvenant is met gesloten beurs opgesteld. We zien nu op onderdelen financieringsbehoefte ontstaan. Gekeken wordt naar financiering van projecten TBO's via no regret middelen van het Rijk, debietmeters via oa grondwaterheffing, maar dit is bij lange na niet toereikend voor de gehele watertransitie. WBD: De watertransitie is structureel opgenomen in het programma Watersystemen, subsidieregelingen worden volop benut zoals het Deltafonds Hoge Zandgronden (DHZ), MOK en Gebiedsgerichte Aanpak (GGA). Daarnaast wordt ingezet op cofinanciering vanuit het Rijk, o.a. via het Deltaprogramma en andere regionale ontwikkelfondsen.	Het ontbreken van financiele middelen is belemmerend voor de uitvoering. Daarom blijvende lobby naar het Rijk voor aanvullende financiering.	Het ontbreken van financiele middelen is belemmerend voor de uitvoering. Daarom blijvende lobby naar het Rijk voor aanvullende financiering.

Bijlage 2: Bestuurlijke interviews en gespreksleidraad

Onderdeel van de opdracht midterm review Grondwaterconvenant is het voeren van interviews met betrokken bestuurders voor het ophalen van hun bestuurlijke reflectie op de voortgang van het Grondwaterconvenant.

In deze bijlage geven we een overzicht van de afgenomen interviews (organisatie en bestuurders) inclusief een gespreksleidraad voor het interview.

In de voorbereiding op de interviews is de inhoudelijke voortgang gepresenteerd (d.d. 16 mei 2025). Begin oktober 2025 is door het beleidsteam een extra slag gemaakt om de voortgang per actie te rapporteren. Die uitwerking is nu opgenomen in bijlage 1.

A. Overzicht interviews

In totaal zijn 14 interviews afgenomen, 10 interviews met bestuurders van de organisaties die het Grondwaterconvenant hebben ondertekend en 4 met de gemeentelijke vertegenwoordigers. Vanwege de betrokkenheid van de gemeenten in het Breed Bestuurlijk overleg Grondwater (BBG) is medio mei 2025 besloten om met de vier vertegenwoordigers van de gemeenten een individueel online-interview te voeren.

Datum	Partner	Bestuurders
9 april 2025	Waterschap Brabantse Delta	Dhr. De Vet (als scheidend dijkgraaf)
20 mei 2025	Waterschap De Dommel	Dhr. De Ridder en mevr. Ruijs
20 mei 2025	Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie	Dhr. Ten Cate
20 mei 2025	Vereniging Industriewater	Mevr. Soeters en dhr. Peeters
26 mei 2025	Waterschap Aa en Maas	Dhr. Jacobs en dhr. Van Dijk
26 mei 2025	Waterschap Brabantse Delta	Mevr. Govers
28 mei 2025	Brabant Water	Dhr. Van Dongen
6 juni 2025	Brabants Particulier Grondbezit	Dhr. van Rijckevorsel en dhr. Hoetink
11 juni 2025	Provincie Noord-Brabant	Mevr. Boelema
12 juni 2025	Gemeente Bergen op Zoom	Dhr. Verroen en dhr. Van Efferen
25 juni 2025	Gemeente Tilburg	Mevr. Kostermans
26 juni 2025	Gemeente Bladel	Mevr. Van der Hamsvoort en mevr. Schenk
26 juni 2025	Terreinbeherende Organisaties	Dhr. Rebel, dhr. Koreman en mevr. Mouwen
8 juli 2025	Gemeente Meierijstad	Dhr. Van Burgsteden en dhr. Van der Haar

B. Gespreksleidraad

Voorafgaand aan de bestuurlijke interviews is een mail toegestuurd met introductie op de opdracht midterm review Grondwaterconvenant en een voorzet voor gespreksonderwerpen voor het interview. Tevens is de samenvatting van de voortgang bouwstenen meegestuurd. Op hoofdlijnen komt deze samenvatting overeen met de inhoud van bijlage 1.

Medio mei 2025 is besloten om met de vier vertegenwoordigers namens de gemeenten een individueel gesprek te voeren. Hiervoor is een aangepast gespreksformat gebruikt, aangezien gemeenten het Grondwaterconvenant niet hebben ondertekend (in tegenstelling tot de andere partners). Beide gehanteerde formats zijn hieronder opgenomen.

Gespreksformat voor interviews partners Grondwaterconvenant

Introductie opdracht midterm review

Onderdeel van de afspraken in het Grondwaterconvenant 2021-2027 is het uitvoeren van een midterm review. Bestuurlijk is de keuze gemaakt om de focus te leggen op het Grondwaterconvenant. Met het beleidsteam is de opdracht ingevuld. Maart jl. is een start gemaakt.

In de aanpak is afgesproken dat met bestuurders individueel een reflectiegesprek plaatsvindt. Hieronder gaan we in op een aantal onderwerpen waar we tijdens het gesprek bij stil willen staan.

Met het beleidsteam is de voortgang van de verschillende afspraken opgehaald. De bijgevoegde notitie beschrijft op hoofdlijnen de inhoudelijke voortgang en de samenwerking.

Bestuurlijke reflectie: gespreksonderwerpen

In het gesprek met de bestuurders willen we vooral stilstaan bij de beeldvorming over ambitie, resultaat tot nu toe, de samenwerking en de toekomst. Aan het einde van deze mail is een overzicht opgenomen met welke partijen interviews plaatsvinden.

Onderwerpen die aan de orde kunnen komen zijn:

- Op welke manier bent u betrokken bij het Grondwaterconvenant?
- Uw bevindingen in algemene zin over het Grondwaterconvenant? Bereiken de partners samen het doel dat ze voor ogen hebben?
- Het Grondwaterconvenant bestaat uit 5 bouwstenen:
  - Op welk resultaat bent u het meest trots?
- In hoeverre heeft uw organisatie haar rol gepakt en waargemaakt?
- Hoe bereiken we in 2027 de ambitie?
  - Welke prioriteiten dienen gesteld te worden?
  - Waarop moeten we extra energie zetten?
- Wat is uw beeld bij het Grondwaterconvenant in perspectief tot de Droogteagenda?
- Hoe ervaart u de samenwerking met de betrokken partijen?
- Hoe kijkt u aan tegen de structuur van organisatie en samenwerking van het Grondwaterconvenant?
- Welke suggesties heeft u om de samenwerking in de toekomst te verbeteren?
- We kennen in Brabant een aantal grote opgaven (o.a. stikstof, woningbouw). Hoe kijkt u naar de grondwateropgave ten opzichte van andere opgaven. Wordt het grondwaterdossier voldoende meegewogen/meegenomen?
- Welke rol ziet u voor de samenleving bij het nemen van de maatregelen voor omgang met droogte en wateroverlast?
- Wat is uw wens voor uw collega bestuurders bij het realiseren van de doelen van het Grondwaterconvenant?

Onze belangrijkste bevindingen leggen we aan u voor en nemen die vervolgens mee in ons advies. Het kernteam gaat de resultaten bespreken tijdens de vergadering van 11 september 2025.

Gespreksformat voor interviews met gemeenten

Introductie opdracht midterm review

Onderdeel van de afspraken in het Grondwaterconvenant 2021-2027 is het uitvoeren van een midterm review. Bestuurlijk is de keuze gemaakt om de focus te leggen op het Grondwaterconvenant. De gemeenten zijn vooral betrokken bij de Droogteagenda, het vervolg van het Grondwaterconvenant. Gezien het belang van de gemeenten is gemeend om u wel een stem te geven in deze midterm review.

In de aanpak is afgesproken dat met bestuurders individueel een reflectiegesprek plaatsvindt. Voor de gemeenten zijn wethouders uit vier gemeenten gevraagd: Meijerijstad, Tilburg, Bergen op Zoom en Bladel. Hieronder gaan we in op een aantal onderwerpen waar we tijdens het gesprek bij stil willen staan.

Met het beleidsteam is de voortgang van de verschillende afspraken opgehaald. De bijgevoegde notitie beschrijft op hoofdlijnen de inhoudelijke voortgang en de samenwerking.

Bestuurlijke reflectie: gespreksonderwerpen

In het gesprek met de bestuurders willen we vooral stilstaan bij de beeldvorming over ambitie, resultaat tot nu toe, de samenwerking en de toekomst. Aan het einde van deze mail is een overzicht opgenomen met welke partijen interviews plaatsvinden.

Onderwerpen die aan de orde kunnen komen zijn:

- Bent u als gemeente voldoende betrokken bij de uitwerking van het Grondwaterconvenant?
- Hoe kijkt u aan tegen de structuur van organisatie (BBG, kernteam, beleidsteam, werkgroepen, ...) en samenwerking van het Grondwaterconvenant? En de betrokkenheid van de gemeenten in het bijzonder.
- In hoeverre heeft uw gemeente haar rol gepakt en waargemaakt?
- Wat is uw beeld bij het Grondwaterconvenant in perspectief tot de Droogteagenda?
- We kennen in Brabant een aantal grote opgaven (o.a. stikstof, woningbouw). Hoe kijkt u naar de grondwateropgave ten opzichte van andere opgaven. Wordt het grondwaterdossier voldoende meegewogen/meegenomen?
- Welke rol ziet u voor de samenleving bij het nemen van de maatregelen voor omgang met droogte en wateroverlast?
- Hoe ervaart u de samenwerking met de betrokken partijen?
- Welke suggesties heeft u om de samenwerking in de toekomst te verbeteren?
- Wat is uw wens voor uw collega bestuurders bij het realiseren van de doelen van het Grondwaterconvenant?

Onze belangrijkste bevindingen leggen we aan u voor en nemen die vervolgens mee in ons advies. Het kernteam gaat de resultaten bespreken tijdens de vergadering van 11 september 2025.

Van elk gesprek is een conceptverslag gemaakt dat ter review is voorgelegd aan de geïnterviewde bestuurders. Op basis van de reacties zijn de verslagen op punten aangepast.

Provincie Noord-Brabant

16 MAART 2026

Brabantlaan 1
Postbus 90151
5200 MC 's-Hertogenbosch
Telefoon (073) 681 28 12
Fax (073) 680 76 80
www.brabant.nl
IBAN NL86INGB0674560043

Bereikbaarheid
openbaar vervoer en fiets:
www.brabant.nl/route

Algemeen bestuur en Dagelijks bestuur
Waterschap Aa en Maas
Postbus 5049
5201 GA 'S-HERTOGENBOSCH

Datum
12 maart 2026
Ons kenmerk
C2356060/6288082
Uw kenmerk
-

Contactpersoon
R. (Runa) Visser - Klaasen
Telefoon
(06) 18 30 32 91
Email
RKlaasen@brabant.nl

Onderwerp
Vastgesteld gewijzigd Waterschapsreglement

Geacht Bestuur,

Op 30 januari 2026 hebben Provinciale Staten van Noord-Brabant de wijzigingen voor de reglementen op de waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel vastgesteld (Ontwerpbesluiten B I 26/01, II 26/01 en III 26/01).

Deze besluiten zijn op 9 februari 2026 gepubliceerd in het provinciaal blad. De besluiten zijn op 10 februari 2026 met terugwerkende kracht naar 01 januari 2026 in werking getreden.

Op grond van artikel 4 derde lid van de Waterschapswet hebben wij op 12 februari 2026 de minister van Infrastructuur en Waterstaat kennisgegeven van de besluiten. Bij mail van 24 februari 2026 is bevestigd door het ministerie dat de kennisgeving volstaat. De procedure is hiermee formeel afgerond.

In de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant is het vervallen van het woonplaatsvereiste van de voorzitter in het waterschap in de reglementen uitgebreid aan de orde gekomen. Waterschappen zijn functionele besturen waarbij deskundigheid en continuïteit zwaarder wegen dan lokale representatie.

Datum
12 maart 2026
Ons kenmerk
C2356060/6288082

Desalniettemin hechten Provinciale Staten er ook veel waarde aan dat de voorzitter van een waterschap zelf woonachtig is in het gebied van het betreffende waterschap. Wij verzoeken u daarom om bij het werven van een toekomstige voorzitter in de op te stellen profielschets ook belang te hechten aan het woonachtig zijn of bereid te zijn woonachtig te worden in jullie waterschapsgebied. In de procedure van aanbeveling van de beoogd kandidaat door Gedeputeerde Staten aan de minister zal het onderwerp ook aandacht krijgen.

Vertrouwende u voldoende te hebben geïnformeerd.

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,
namens deze,

K.A.E. ten Cate,
programmamanager kwaliteit openbaar bestuur

In verband met geautomatiseerd verwerken is dit document digitaal ondertekend.

Notulen

van de openbare vergadering
van het Algemeen Bestuur van
waterschap Aa en Maas d.d. 13 februari 2026

Aanwezig namens:

Water Natuurlijk	dhr. A. Aarts, dhr. L. den Breejen, dhr. G.J.S. Claassen, dhr. J.J.E. van Geest, dhr. E.H.J.M. de Groot, dhr. K. van der Laan, dhr. M.H.G.M. Lintermans, mevr. S.J. de Zoeten;
BBB	dhr. B.A.C. Buis, dhr. M.T.J. Janssen-Brokken, mevr. J.L.A.H. Nooijen, mevr. M.A. Rijken,
Ongebouwd	dhr. P.M.J. van Dijk, dhr. J.W.H.M. de Kleijne;
Natuurterreinen	dhr. W.H.A. Peters;
VVD	dhr. J.J.M.W. Scherrenberg, dhr. J. van Zinderen, dhr. F.J. van Zutven,
CDA	mevr. V.M.J.E. Bens, dhr. J.G. Leenders;
PvdA	dhr. S. Oegema;
Partij voor de Dieren	dhr. H.G. van de Pol, mevr. C.F.A. Vos;
50PLUS	dhr. W.J. Plasmeijer;
Algemene Waterschapspartij	dhr. H.P.J.M. Siroen.

Afwezig: mevr. J. Hendrickx, dhr. M.A.J. Kerkhoff, dhr. H. de Mare en mevr. T.P.L.H. Swinkels;

Voorzitter: dhr. M.J.J. Jacobs (dijkgraaf).

Secretaris: dhr. P. Verlaan (secretaris-directeur).

Notulen: dhr. R. Boot.

---

1. Opening.

De voorzitter opent de vergadering en heet de aanwezigen hartelijk welkom.
Hij deelt mede dat bericht van verhindering is ontvangen van de heren Kerkhoff en De Mare en van mevrouw Swinkels en mevrouw Hendrickx.
Verder vertelt hij dat de heer Plasmeijer overgrootvader is geworden. (Applaus.)

1.1 Insprekers.

Er zijn geen insprekers.

1.2 Trekking stemmingsnummer.

De secretaris trekt nr. 12 , zodat eventuele hoofdelijke stemmingen bij het lid De Kleijne zullen beginnen.

1.3 Vaststellen agenda.

De heer ***Plasmeijer*** is enigszins verrast dat agendapunt 4.2.B op de agenda staat, de procedure voor de rekenkamercommissie. Dat is weliswaar in het presidium besproken, maar hij is gewend dat het daarna in een functionele commissie terechtkomt. Hij heeft daar ook om gevraagd in het presidium, maar hij weet niet meer wat het antwoord was. Hij verzoekt dit agendapunt alsnog eerst in de commissie AFZ te bespreken, omdat hij vindt dat er een behoorlijk bureaucratisch systeem

wordt opgetuigd voor de rekenkamer. Bovendien waren in het presidium niet alle fracties aanwezig; de op een na grootste ontbrak ook.
De heer ***Van Geest*** stelt voor de agendapunten 2.1 en 2.2 (brieven van de Nederlandse Melkveehouders Vakbond) en agendapunt 6.4 (de vragen van de Geborgden over de vervuiling van het oppervlaktewater) in samenhang met toezegging 61 (de relatie tussen het waterschap en de boeren) te bespreken op de door het DB te organiseren bijeenkomst. Hij wil daarmee een versnipperde discussie voorkomen.
De voorzitter herinnert zich dat toezegging 61 is gedaan omdat de heer Leenders aanbood om het AB met een rondleiding te laten zien wat er allemaal speelt op het boerenerf. Hij begrijpt dat de heer Van Geest de genoemde zaken vanwege de samenhang aan elkaar wil koppelen.
De heer ***De Kleine*** merkt op dat de gegevens in de gebruikte rapporten over het aandeel stikstof vanuit de landbouw bijna zes jaar oud zijn. Daarom heeft hij gevraagd om actualisatie. Hij kan zich helemaal vinden in de suggestie van de heer Van Geest om de genoemde punten te koppelen.
De voorzitter zegt dat hij krijgt ingefluisterd dat de bedoelde bijeenkomst op de agenda staat voor de AB-dag in juni.
De heer ***Leenders*** vertelt dat hij over zijn aanbod bij een bedrijf te kijken hoe het in de praktijk werkt, met een ambtenaar overleg heeft gehad over de vorm. Dat moet nog worden teruggekoppeld met de griffie en dan kan er een datum worden bepaald en wordt het AB uitgenodigd.
De voorzitter vraagt of de genoemde onderwerpen bij dat bezoek kunnen worden meegenomen. Hij ziet een bevestigend knikje en concludeert dat het voorstel van de heer Van Geest is aangenomen.
De kwestie van de rekenkamer is in het presidium besproken en het is voor iedereen een worsteling hoe je hiermee moet omgaan. Eigenlijk moet het AB iets repareren dat goed functioneerde. Door een wetswijziging is de rekenkamer onafhankelijk geworden. De vraag is hoe je dat moet oplossen, maar inderdaad moet je voorkomen dat de rekenkamer bureaucratisch wordt. De heer Plasmeijer heeft terecht gezegd dat niet iedere fractie bij het presidium was. Hij stelt daarom voor dit agendapunt eerst in de commissie AFZ te behandelen. Niet alle fractievoorzitters zitten in die commissie, maar doordat het reglement van orde onlangs is gewijzigd, kan er bij een specifiek onderwerp wisseling van vertegenwoordiging van een fractie plaatsvinden. De fracties moeten er dan voor zorgen dat de juiste mensen aan tafel zitten.
De heer ***Janssen-Brokken*** stelt dat de BBB beide voorstellen ondersteunt.
De voorzitter concludeert dat er geen bezwaar tegen bestaat dat agendapunt 4.2 eerst in de commissie AFZ wordt behandeld en merkt op dat het zinvol is als daar iemand van de rekenkamer bij aanwezig is.

De gewijzigde agenda wordt vastgesteld.

2. Mededelingen en ingekomen stukken.

Deze mededelingen worden voor kennisgeving aangenomen.

2.1 Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) – Aandeel landbouw.

2.2 Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) – Onderzoek De Boer.

Zie agendapunt 1.3 voor de behandeling van deze stukken.

2.3 De Hollandsche Molen molenbiotoop en het watermolenlandschap.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.4 Bezwaarbrief tegen het ontbreken van een officieel zelfstandig besluit bevoegd gezag inzake groencompensatieplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL).

Mevrouw ***Vos*** wijst erop dat in een brief van Vlijmens Lint en andere organisaties staat dat er te weinig bomen worden gecompenseerd, maar de reactie van het DB is dat er wordt overgecompenseerd. Zij vraagt zich af hoe die discrepantie kan bestaan. De reactie van het DB is ook dat het waterschap geen bevoegd gezag is, maar het is wel partner in het project GOL. Als het waterschap groen belangrijk vindt, moet het daar als partner wel vragen over kunnen stellen.

De heer ***De Groot*** weet niet waar mevrouw Vos de overcompensatie vandaan haalt. In de afwerking van de toezegging is over het GOL afgesproken dat er nog een antwoord zou komen op de vraag hoe de groencompensatie en de natuurcompensatie zijn geregeld. Het natuurcompensatieplan is een zaak voor de provincie, want die gaat over het natuurbeleid. De groencompensatie is een verantwoordelijkheid van de betrokken gemeenten, want zij zijn bevoegd gezag over het groen. Als hij constateert dat zaken niet goed verlopen, zal hij daarvoor aandacht vragen in de stuurgroep, maar hij zal zich er niet formeel mee bemoeien, omdat Aa en Maas niet het bevoegd gezag is.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.5 Agrifood Capital B.V. Strategische Agenda 2026-2030 en Jaarplan & Begroting.

Mevrouw ***Vos*** zegt dat het stuk is gericht op het bruto regionaal product en op groei daarvan, maar zij vindt het juist belangrijk om te consuminderen. Het zou fijn zijn als dat wordt meegenomen in de gesprekken.
De voorzitter kan zich voorstellen dat het waterschap breder kijkt. Hij zal de opmerking meenemen als dit punt ter sprake komt in het overleg met Agrifood Capital en het relevant is.
Mevrouw ***Nooijen*** wijst erop dat Agrifood Capital vooral is gericht op noviteiten en studenten. De agrarische sector heeft op zich zelf weinig te maken met Agrifood Capital. Haar ervaring is dat er ook niet veel sprake is van productiegroei bij Agrifood Capital.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

2.6 IVN Natuur- en milieugroep Vught ingekomen brief inzake kappen bomen.

Mevrouw ***Bens*** is benieuwd hoe er wordt gekeken naar het proces en of er eventueel wat aan zal worden veranderd, zodat er een beter protocol komt voor dergelijke zaken.
Mevrouw ***Vos*** vindt het apart dat dit heeft kunnen gebeuren. Het is belangrijk dat er volgende keer zorgvuldig wordt gehandeld en dat het goede voorbeeld wordt gegeven. Zij is benieuwd naar de reactie op de brief van IVN Vught. Als je achteraf gaat kijken of er vleermuizen en dergelijke in bomen huizen, is niet altijd te achterhalen of alles deugdelijk is gedaan. Veel van het hout was vitaal en stevig en het stond vaak ver van het pad af.
De heer ***Van Geest*** meent dat de reactie van het DB adequaat en keurig is. Er is sprake van een verzuim, maar dat wordt pro forma achteraf hersteld. Dit is slordig; het kan een keer gebeuren, maar niet nog eens.
De heer ***De Groot*** erkent dat het waterschap hiervan iets moet leren. Er is een inventarisatie uitgevoerd van allerlei dode, zieke, zwakke bomen die daar staan en die een gevaar zouden kunnen vormen voor het vrij intensieve recreatief medegebruik daar. Dat had men moeten melden bij de gemeente, dan was automatisch gebleken dat noodkap of veiligheidskap in de gemeente Vught vergunningsplichtig is. In een aantal gemeenten is het overigens alleen meldingsplichtig. Er wordt nu vastgelegd dat een melding noodzakelijk is.
Het kappen van dode en zieke bomen speelt ook in andere districten. Het betrokken district is uitgenodigd voor een gesprek; dat communiceert makkelijker dan via de krant. Als het op die uitnodiging ingaat, wordt het bijgepraat. Het werk is conform de ecologische werkprotocollen van Aa en Maas uitgevoerd. De ecologen hebben meegelopen, dus er is gekeken naar holtes voor vleermuizen, nesten in bomen, etc., maar dat had moeten worden gemeld bij de gemeente.
De ligging ten opzichte van het pad is maar betrekkelijk. Het is overigens geen bos, maar een soort van houtsingel langs het Drongelens kanaal. Aan een kant ligt een fietspad en dwars door die singel loopt een voet- en werkpad. De singel ligt binnen 10 meter van een recreatief pad; vandaar de consternatie. Hij had dat graag willen uitleggen aan het IVN en de betrokken milieugroep. Dat zal alsnog gebeuren. Er is al overleg geweest met de gemeente en de zaak is gemeld bij de provincie en de omgevingsdienst, want het gebied blijkt ook een stukje van het natuurnetwerk. Dat wordt allemaal netjes vastgelegd in de procesbeschrijving.
Hij kan het district niks euvel duiden, want hij heeft uitgezocht waar hij kan vinden hoe het zit met het kapbeleid van de gemeente Vught. Je hebt te maken met een aantal zaken. De Boswet en de Wet natuurbescherming zijn opgegaan in de Omgevingswet. En de APV en de kapverordening zouden moeten zijn gekoppeld aan het omgevingsplan. Dus is hij begonnen bij het omgevingsplan, maar daarin staat niks over het kappen van bomen; wel over het vellen van houtopstanden. In dat stukje wordt verwezen naar een procedurele regeling in de omgevingsregeling en naar een besluit

met betrekking tot activiteiten leefomgeving. Dat refereert weer aan een overgangsrecht voor de verordening. Hij kan het een medewerker dus niet verwijten dat die er niet uit kwam.Daarom heeft hij het district geadviseerd de gemeente Vught te bellen en te vragen hoe het zit.
Hij zegt toe dat alles wordt vastgelegd en geïncorporeerd in de werkprocessen. Bovendien wordt het nog eens netjes uitgelegd aan de beide groepen die de brief hebben geschreven.
De heer ***Plasmeijer*** neemt aan dat de regels bij elke gemeente weer anders zijn.
De heer ***De Groot*** erkent dat. Sterker: als er sprake is van een vergunningsplicht en er hangt door het extreme weer een boom half over het spoor, dan is er een procedure nodig van zes weken om die boom weg te halen. Hij neemt aan dat dit in de praktijk niet zo lang zal duren. Wellicht is het dus zinvol in het activiteitenbesluit ook iets op te nemen over noodkap of veiligheidskap.
De heer ***Aarts*** meent dat het altijd gaat om een verordening, die in bijna alle gevallen verwijst naar het norminstituut bomen. Daarin staat precies uitgelegd hoe het werkt. Hij geeft de tip die dan nog mee te nemen.
De heer ***Den Breejen*** merkt op dat in de publiciteit ook is gesuggereerd dat er veel meer bomen zijn gekapt dan nodig was. Hij vraagt of het ook minder had gekund.
De heer ***De Groot*** zegt dat hij de tip van de heer Aarts meeneemt.
Het vitaliteitsonderzoek maakt deel uit van de totale analyse van het bomenbestand langs het Drongelens kanaal. Van de bomen die hij heeft gezien, waren de stammen donker van binnen, zodat die terecht zijn gekapt. Dat punt, de analyse en het rapport worden meegenomen in de terugkoppeling met de gemeente Vught voor de beoordeling van de vergunning.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

De voorzitter stelt gelijktijdig aan de orde:

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst van de vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 12 december 2025.

3.B Afwerking toezeggingen AB.

3.B.1 Uitwerking AB-toezegging 57-GOL kapvergunningen en natuurcompensatie.

De secretaris stelt dat punt 5 over de auditcommissie van de actielijst is afgehandeld in het AB van 12 december jl. Hij stelt voor actiepunt 10, over de renovatie en uitbreiding van de rwzi Land van Cuijk, van de actielijst te halen, omdat het project niet eerder dan 2028 zal worden hervat in verband met netcongestie. Tegen die tijd zal dit punt terugkomen.
Aan toezegging 40 is invulling gegeven doordat het AB in de afgelopen themabijeenkomst een verhandeling heeft gekregen over AI. Er is ook een nieuwe actie ontstaan die nog niet is vermeld. Naar aanleiding van een verzoek van de heer Siroen is toegezegd dat er een vervolg komt op de vraagstukken rondom AI en ethiek. Die toezegging zal worden toegevoegd.
Toezegging 53 over de vergunningenscan en de trade-off matrix is behandeld in de commissie waterketen en duurzaamheid van 22 januari en daarmee afgedaan. Toezegging 57 staat op de agenda bij de punten die nu worden behandeld. Als het AB daarmee akkoord gaat, is die toezegging dus afgedaan.
Mevrouw De Zoeten heeft voldaan aan toezegging 66 om het dictum van de motie over bestrijdingsmiddelen onder de aandacht te brengen bij de Unie. De verantwoordelijke portefeuillehouder bij de Unie zal dat meenemen in de volgende vergadering.

Zonder hoofdelijke stemming worden de besluitenlijst en de notulen ongewijzigd vastgesteld.
Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig voorstel 3.B.1 besloten.
De gewijzigde actielijst en de gewijzigde lijst van toezeggingen worden vastgesteld.

3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 20 november 2025.

Mevrouw ***Vos*** merkt op dat bij het punt over de presentatie muskusrat staat dat bevergaas zeer beperkt wordt toegepast, dat die toepassingen op één hand te tellen zijn en alleen op risicovolle locaties. Dat verbaast haar, want zij meent dat er veel meer bevergaas wordt toegepast.
Zij heeft de afgelopen jaren van de portefeuillehouder begrepen dat er heel weinig verdrinkingsvallen worden gebruikt en alleen op open water. Nu wordt gezegd dat er eerst een alternatief moet zijn voordat je de verdrinkingsval kunt uitfaseren. Er zijn toch klemmen?

De heer ***Van Dijk*** meent dat het aantal locaties met bevergaas op de vingers van twee handenis te tellen, maar als er gaas ligt, is het meteen over vele kilometers. Dan gaat het over complete dijkvakken Meanderende Maas, 18 van de 26 km. Bovendien zijn er enkele wielen onderaan de dijk en ook daarbij gaat het om honderden meters. De reden is dat het geen enkele zin heeft om in een dijk van 2 km 10 m bevergaas te leggen, want bevers graven dan enkele meters verderop weer een hol.
Spreker wijst erop dat er een groot probleem is met een bever rondom Cuijk. Hij heeft het voorstel gekregen om fors in te grijpen, maar zo ver is hij nog niet. Fors ingrijpen betekent afschieten. Hij zoekt uit van wie die bever is en zal daarop terugkomen.
De heer ***Van de Pol*** vraagt wat de schade is die de bever veroorzaakt.
De heer ***Van Dijk*** antwoordt dat de schade zodanig groot is dat op een lengte van ongeveer 3 km iedere dag twee mensen daar de duikers schoon moeten maken en er beverdammen uit moeten halen. Overstorten worden dichtgemetseld en als een overstort niet functioneert, is het risico groot dat het water bij huizen binnenslaat. Dat is niet vol te houden. Het is nu maar één locatie, maar je kunt zien aankomen dat het met name in het district Raam, niet bij één locatie blijft; het worden vele kilometers. De beheerorganisatie kan het nu nog redden, maar als proactieve portefeuillehouder vindt hij het op zijn plaats om nu het signaal af te geven dat er een einde komt aan wat nog kan. Hij zal overigens niets doen zonder het AB te raadplegen en hij zal zich houden aan de afspraken. Hij draagt dieren een warm hart toe, maar het moet wel allemaal te doen zijn.
Men kan wel zeggen dat er alternatieven zijn voor verdrinkingsvallen, maar muskusratten hebben de neiging veel rond te lopen in het water en dan valt het niet mee om ze met een klem te vangen. Er zijn dus locaties waar je niet anders kan dan met verdrinkingsvallen werken. Het complete DB zegt dat dit geen vriendelijke manier is om met dieren om te gaan, maar het gebeurt om de veiligheid te waarborgen. Dan komt hij dus in een spagaat. Aan de ene kant is die veiligheid belangrijk en aan de andere kant probeert hij diervriendelijk te zijn. Maar er zijn locaties waar hij niet terughoudend kan zijn. De PvdD zit meer in deze materie dan hij en als die ergens ter wereld een alternatief tegenkomt, verzoekt hij dat te laten weten. Dan zal hij ogenblikkelijk uitzoeken of dat een werkbare methode is om de situatie te verbeteren.
De heer ***Van der Laan*** merkt op dat je de procedure kunt versnellen, want het heeft volgens hem niet veel zin om uit te zoeken van wie die bever is. De bever valt onder de res nullius en is dus vrij bejaagbaar door iedereen die over een geldige jachtakte beschikt.
De heer ***Leenders*** stelt dat het CDA op een vraag over de rekenkamer (pag. 2) wel allerlei reacties heeft gekregen, maar geen antwoord op de vraag. Hij wil weten welk wattage je kunt bezuinigen door het debiet over langere termijn te verpompen met een iets lagere weerstand in de leiding.
Hij wijst erop dat bij het middel imidacloprid (pag. 4) staat dat het een gewasbeschermingsmiddel is. Het middel is in december 2020 bij wet verboden en is momenteel uitsluitend toegelaten als biocide om honden of katten te beschermen tegen teken en vlooien.
Mevrouw ***De Zoeten*** meent dat is aangegeven dat sowieso wordt geprobeerd de weerstand in persleidingen te beperken door de lasnaden en dat er wel degelijk ook aandacht is voor de suggestie van de heer Leenders. Het klopt dat het minder energie kost als je minder in een keer door de leidingen probeert te duwen. Bovendien loopt er een onderzoek van de STOWA.
De heer ***Leenders*** doet een suggestie aan mensen die af en toe pompen doormeten. Zij hoeven alleen een klem op een fase te hangen om te weten hoeveel ampère de pomp trekt. Je kunt het debiet met een frequentieregelaar halveren. Dan kun je snel zien wat je vermogen doet en wat je nodig hebt om door te pompen. Hij neemt aan dat er medewerkers zijn die het leuk vinden om dit uit te zoeken.

Het overzicht wordt voor kennisgeving aangenomen.

4. Voorstellen ter besluitvorming.

4.1 Hamerstukken.

4.1.A Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project kadeherstel waterkering De Brand.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.
De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

Mevrouw ***Vos*** verklaart dat haar fractie heeft voorgestemd, maar zij benadrukt dat het belangrijk is dat er graverijwerend gaas wordt ingebracht en dat er opvangplekken voor bevers komen.
De heer ***Van der Laan*** bedankt de portefeuillehouder dat die een stuk dat in de commissie onleesbaar was, heeft laten omzetten naar iets leesbaars. Het gaat daarbij vooral om de leesbaarheid van de kaart. Hij realiseert zich wel dat dit geen echte stemverklaring is.

4.1.B Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project Soeloop-West.

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

4.1.C Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project omleggen transportleiding Vught-Helftheuvelweg..

Zonder hoofdelijke stemming wordt overeenkomstig het voorstel besloten.

Mevrouw ***Vos*** stelt dat de PvdD heeft voorgestemd, omdat in het A3-schema is toegezegd om de ambtelijke organisatie mee te geven dat zij duurzaamheid zwaarder moet laten wegen in de keuzematrix. Zij wil bovendien flora en fauna een hogere wegingsfactor meegeven; nu en bij toekomstige projecten.

4.2 Bespreekstukken.

4.2.A Voorstel van de rekenkamer; Rekenkameronderzoek naar Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing.

De heer ***Janssen-Brokken*** merkt op dat zijn fractie vindt dat het waterschap betrouwbaar, beschikbaar en betaalbaar moet zijn. Het moet dus energieambities sturen op realisme, uitvoerbaarheid en heffingenimpact. Hij gaat mee met de lijn van de commissie om aanbeveling 3 over te nemen, dus via de Unie druk te zetten op de RVO en het rijk om de verplichtingen beter te laten aansluiten bij waterschappen en tot minder administratieve lasten te komen. Maar dan wel met een concrete terugkoppeling van wat er is bereikt en wat het scheelt in tijd en geld. De BBB wil tegelijkertijd voorkomen dat aanbeveling 1 en 2 in de wachtstand verdwijnen en heeft daarom behoefte aan enkele concretiseringen.
Hij verzoekt om scenario's richting 2030 voor een realistisch alternatief. Het DB erkent dat de 2% jaarlijkse besparing nu niet wordt gehaald en noemt als oorzaken de invoering van de vierde trap zuivering en het inspelen op strengere eisen. Het DB stelt dat het aanbeveling 1 niet wil overnemen omdat de routekaart in de eerste helft van 2026 wordt geactualiseerd en het debat daar hoort. De BBB wil meegaan met de lijn om de routekaart als hoofdspoor te zien, maar wil het niet te vrijblijvend maken. Hij verzoekt het DB daarom bij de update van de routekaart expliciet en toetsbaar op te nemen dat de scenario's voor 2030 worden vastgehouden, dat er voor 2035 een ander tijdpad komt en dat er minimale compliance is, alsmede versnelling bij vervangingsopgave van rwzi's. Verder wil hij dat de kosten en het heffingenimpact per scenario worden vermeld en dat duidelijk is wat dit betekent voor de betaalbaarheid. Als risico's noemt hij compliancerisico's, leveringszekerheid, energie, netcongestie, uitvoeringscapaciteit en verantwoordelijkheden, waarbij je moet denken aan de KRW en zuiveringsstappen. Hij verzoekt het DB toe te zeggen dat de scenario's, de kosten en de KPI's onderdeel uitmaken van de update van de routekaart.
De factsheet laat zien dat Aa en Maas doelen kent: 3% besparingen per jaar, energieneutraal in 2030, klimaatneutraal in 2035 en circulair 2050. Er blijkt ook uit dat zuiveringsbeheer veruit de meeste energie verbruikt. De rekenkamer signaleert dat een energieneutraal 2030 intern als niet realistisch wordt gezien vanwege de vierde trap van de zuivering en strengere eisen.
Mevrouw ***De Zoeten*** zegt dat zij deze hoeveelheid vragen en verzoeken om toezeggingen niet had verwacht en dat zij die ook niet goed heeft kunnen volgen. Zij stelt voor die vragen aan het DB voor te leggen als het bezig is met de routekaart. Het lijkt haar beter de vragen schriftelijk in te dienen, zodat zij kan kijken wat er is toe te zeggen.
De voorzitter concludeert dat er eigenlijk wordt gevraagd om een werkbare manier van vergaderen.
De heer ***Janssen-Brokken*** snapt het verzoek, maar hij heeft niet de mogelijkheid gehad om dit onderwerp in de commissie AFZ te bespreken. Daarom moet hij die vragen hier in het AB stellen. Hij is bereid om deze vragen te mailen, maar vindt dat er dan nu geen besluit kan worden genomen.

De voorzitter wijst erop dat er een rapport van de rekenkamer met aanbevelingen voorligt. Die aanbevelingen zijn in de commissie besproken. Op basis daarvan hebben de griffier en de rekenkamer een voorstel opgesteld. Het is eigenlijk een voorstel van de rekenkamer en niet van het DB. De heer Janssen-Brokken heeft gevraagd een aantal zaken mee te nemen in de routekaart, maar die routekaart komt nog in de commissie en het AB. De vragen en antwoorden kunnen dan aan de orde komen. Er is dus voldoende kans om grip te houden. Maar dat staat los van het besluit dat de rekenkamer nu aan het AB voorlegt.
De heer ***Janssen-Brokken*** zegt dat hij daarmee moeite heeft. Hij wil geen besluit nemen voordat zijn vragen zijn beantwoord.
De heer ***De Kleijne*** wijst erop dat dit rapport van de rekenkamer in de commissie is behandeld. Aan de hand van de vragen die daar zijn gesteld, hebben de griffier en de rekenkamer dit stuk opgesteld. Daarin zijn enkele punten niet overgenomen van de rekenkamer, maar één punt nadrukkelijk wel en dat staat in punt 4. Als het voorstel wordt aangenomen, moet het DB de administratieve lastenverlichting onder de aandacht brengen bij de Unie. Daar gaat dit besluit over, niet meer en niet minder. De routekaart wordt later behandeld en dan heeft iedereen in dit AB gelegenheid om zijn punten in te brengen. Nu is het rapport van de rekenkamer aan de orde.
De voorzitter vindt dat hij het niet zo helder had kunnen verwoorden. Veel van de vragen van de BBB zijn typische commissievragen.
De heer ***Janssen-Brokken*** zegt het ermee eens te zijn dat deze vragen in de commissie kunnen worden gesteld en dan liefst voorafgaand schriftelijk, zodat er een heel adequaat antwoord op kan komen. Maar hij wijst erop dat dit voorstel niet in de commissie AFZ is behandeld en dat is volgens hem het gremium om daar vragen over te stellen. Hij vindt dat een omissie en hij ziet deze AB-vergadering als een alternatief om toch duidelijkheid te krijgen.
De voorzitter merkt op dat het voorstel is behandeld in de inhoudelijk relevante commissie. Het is gebruik dat een fractie kijkt wat in welke commissie aan de orde komt en wie van de fractie daarbij moet zijn. Gelet op de inhoud van het rekenkamerrapport is het logisch om het niet te behandelen in de commissie AFZ.
De heer ***Janssen-Brokken*** meent dat de adviezen en de stukken bij dit agendapunt grote impact hebben op de financiële zaken. Hij snapt dat het voorstel betrekking heeft op watersysteembeheer, maar in het perspectief van de financiën, verwacht hij dat het ook in de commissie AFZ komt. Zijn vragen richten zich op de financiën en hij wil een gedegen antwoord hebben in dit AB.
De heer ***Van Geest*** stelt dat de afspraak is om voorstellen in de commissies integraal te behandelen, dus inclusief de financiële paragraaf. Als het echt over belangrijke financiële zaken gaat, is er behandeling in de auditcommissie.
De voorzitter beaamt dat. Als stukken niet integraal zouden worden behandeld, zouden zij allemaal naar de commissie AFZ moeten, want 90% van de voorstellen heeft financiële consequenties. Hij is wel verbaasd, want hij neemt aan dat stukken worden voorbesproken in een fractie en dat dan duidelijk is in welke commissie iets wordt behandeld. De financiële vragen kunnen dan worden doorgegeven voor die commissie.
De heer ***Janssen-Brokken*** wijst erop dat hij hier als AB-lid zit en het AB heeft de verantwoordelijkheid om besluiten te nemen die vervolgens worden uitgevoerd door het DB en de ambtelijke organisatie. Hij vindt het niet terecht als het AB de mogelijkheid wordt onthouden om daadwerkelijk besluiten te nemen. Als er in een commissie sprake is van een integrale behandeling van alle aspecten, vraagt hij zich af waarom er dan drie verschillende commissies zijn ter voorbereiding op een AB-vergadering. In de praktijk komen sommige stukken in meerdere commissies aan de orde. Dus het schuurt, hoe je het ook wendt of keert.
De heer ***Siroen*** vindt het goed dat een advies van de rekenkamer op het niveau van het AB wordt behandeld. Dat gebeurde nog niet, dus dat is een verbetering, want dan blijft zo'n advies niet in een la liggen. Belangrijk is dat het AB het komende halfjaar de routekaart tegemoet kan zien.
Hij wijst de BBB er nog op dat ook de begroting per hoofdstuk in de betrokken commissie wordt behandeld, terwijl dat toch een zwaar financieel stuk is.
De heer ***Van Zutven*** zegt dat zijn fractie het belangrijk vindt dat het advies van de commissie goed is weergegeven in het voorstel. Het AB moet een goede aansluiting houden op de rekenkamer voor onderzoeksvragen. De rekenkamer is onafhankelijk, maar kan wel actief meedenken over onderzoeksvragen, zodat zij echt een ondersteuning is van het AB. Ook zijn fractie meent dat degene die verantwoordelijk is voor de behandeling van een rekenkamerrapport aanwezig zou moeten zijn in de commissie in plaats van de commissievergadering dunnetjes over te doen in het AB.
De heer ***Van Geest*** meent dat het DB buitengewoon mild is in zijn reactie op wat door de rekenkamer naar voren is gebracht. De kwaliteit van het rapport van de rekenkamer vindt hij erg

matig. Er zitten enkele goede elementen in, maar wat zich wreekt is dat de kwaliteit van de opdrachtverlening niet goed was en het resultaat is meestal een slecht onderzoeksrapport. Daar moet verbetering in komen, maar dat komt op een ander moment aan de orde. Eigenlijk zijn alle opmerkingen van de rekenkamer al bekend bij zijn fractie. Er staat niets nieuws in het rapport. Dat is buitengewoon teleurstellend, maar voor een deel is dat de eigen schuld van het AB.
De heer ***Peters*** deelt mede dat de fractie Geborgden akkoord gaat met het besluit.
Mevrouw ***Bens*** vindt het belangrijk dat het waterschap goed omgaat met energie. Een suggestie die zij wil meegeven voor de routekaart is dat het belangrijk is waar mogelijk energie te besparen; dus bijvoorbeeld op het debiet. Bovendien heeft zij nog wat suggesties om zelf meer energie op te wekken. Je zou wat kunnen doen met de vele molens die Nederland al op zee heeft staan. Zij wijst er verder op dat er vergisters staan in Den Bosch en Heeswijk-Dinter die je zou kunnen combineren. Het is belangrijk dat het waterschap een realistisch plan heeft, want van uitstel komt afstel.
De heer ***Van de Pol*** stelt dat zijn fractie akkoord gaat met het voorstel. Aan de routekaart moetenhoge ambities worden gesteld. De conclusie uit het rapport dat de energiebesparingsplicht veel inzet van de organisatie vraagt, begrijpt hij. De regels lijken vooral toegespitst op grote vastgoedbeheerders. Het is een goed idee om met de RVO en de Unie in gesprek te gaan. Het zou mooi zijn als de uitkomst is dat er een besparingsplicht komt specifiek voor waterschappen.
De heer ***Janssen-Brokken*** stelt dat dit rondje hem het inzicht gaf, dat wat is gezegd in feite op dezelfde leest is geschoeid als de vragen die hij had. Ook de BBB zou mee kunnen gaan met de routekaart, maar wil dat niet te vrijblijvend doen. Er is door veel fracties genoemd wat zij willen meegeven, maar dat heeft een bepaalde vrijblijvendheid. Hij wil dat graag geconcretiseerd zien in heldere feiten, in KPI's en risico's. Dat is het punt dat hij wilde maken. Hij geeft toe dat het tempo waarin hij zijn verzoeken deed, te hoog was om mee te schrijven. Maar hij blijft van mening dat het AB niet moet besluiten op basis van vrijblijvendheid, maar op basis van concreetheid.
De voorzitter begrijpt dat en vindt het logisch dat de BBB probeert het concreet te maken. Maar het moment om dat te berde te brengen is bij de routekaart. Want dan kun je een omslag maken naar KPI's. Het onderhavige voorstel is een voorstel van de rekenkamer en het is ook voor het DB even wennen hoe je dat behandelt. De vragen van de BBB zijn terecht, maar komen op het verkeerde moment. Daarom adviseert hij ze op papier te zetten en te zorgen dat ze op een goede manier worden meegenomen in de routekaart. Dan kan het AB het hebben over de KPI's en de concretisering.
Mevrouw ***De Zoeten*** realiseert zich dat er tot nu toe alleen een beeldvormende sessie is geweest over de routekaart. Het komende halfjaar volgt er een opiniërende sessie. Het lijkt haar goed als de BBB, die al een lijstje klaar heeft liggen, de suggesties nu alvast meegeeft. De routekaart zal in ieder geval nog een keer opiniërend worden behandeld en dan is er meer mee te geven. Bovendien is dan te zien wat het DB met de suggesties heeft gedaan.
Het hoofdonderwerp van dit rekenkameronderzoek is de energiebesparingsplicht. Er wordt een link gelegd met de routekaart die ook over energiebesparing gaat, maar zo breed is het onderzoek niet geweest. Zij meent dan ook dat het niet goed is daaraan zulke brede conclusies te verbinden. De lijn van de beantwoording is de breedte bij de routekaart te bespreken en het nu smal te houden.Zij is blij met de conclusie van de rekenkamer dat het waterschap veel tijd en moeite steekt in de energiebesparingsverplichtingen. In de commissie is al duidelijk geworden dat het energieverbruik van Aa en Maas de komende jaren alleen maar zal groeien. De ambities om de aanvullende zuiveringstrappen te realiseren gaan veel energie extra kosten. Dat neemt niet weg dat je steeds moet kijken hoe je zo zuinig mogelijk kunt omgaan met energie.
Mevrouw ***Bens*** zegt dat zij nog niet duidelijk heeft gehoord wanneer de routekaart is te verwachten.
Mevrouw ***De Zoeten*** antwoordt dat de planning binnen het halfjaar is.

Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen met 20 stemmen voor en 5 stemmen tegen.
De voorzitter geeft gelegenheid tot het afleggen van een stemverklaring.

De heer ***Janssen-Brokken*** vindt dat het voorstel te vrijblijvend is en veel concreter zou moeten zijn. Hij heeft begrepen dat de uitwerking later zal plaatsvinden. Hij vindt het goed dat er een toezegging is gedaan dat de routekaart binnen een halfjaar komt, maar die routekaart is geen integraal onderdeel van de besluitvorming. De BBB heeft tegengestemd omdat het voorstel weinig concreet is.
Mevrouw ***Bens*** verklaart dat haar fractie heeft ingestemd met het voorstel, omdat de portefeuillehouder heeft toegezegd dat de routekaart binnen een halfjaar komt.

4.2.B Vaststellen procedure (bestuurlijke behandeling rapporten rekenkamer).

Dit voorstel is verwezen naar de commissie AFZ.

6. Stukken ter kennisname.

6.1 GGOR St. Anthonis-Boxmeer – besluit streefpeilen.

De heer ***Van de Pol*** wijst erop dat in bijlage 2 een tabel is opgenomen met de afwijkingen van 2019. Het zou handig zijn daarbij ook het streefpeil wordt meegenomen waarmee is vergeleken. Verder vraagt hij zich af wat de impact is op de vispasseerbaarheid.
De heer ***Buis*** zegt dat de mensen die hij heeft gesproken, allemaal enthousiast zijn over het gebied, omdat het gebied veel stuurbaarder is geworden. Hij vindt dat hij ook positieve geluiden moet doorgeven.
De heer ***Van der Laan*** merkt op dat dit een stukje is van het hele GGOR-proces. GGOR moet uitvoering geven aan wat in het WBP en in de MTR (midtermreview) is afgesproken. Hij hoopt dat de wijze waarop nu met de stuwen wordt omgegaan, garandeert dat de verhogingen in het grondwaterpeil die in het WBP beoogd zijn, haalbaar zijn.
De heer ***Van Dijk*** erkent dat het in een staatje met peilen handig is als je ook kunt zien waarmee je vergelijkt. Hij heeft genoteerd dat hij een en ander volgende keer makkelijker moet maken.
Bij alle veranderingen aan beken en stuwen maakt Aa en Maas de infrastructuur automatisch vispasseerbaar, tenzij het geen zin heeft. Alle zaken op het lijstje van collega De Groot worden ogenblikkelijk meegenomen. Soms is bij droogvallende bovenlopen het rendement van de investering te gering, maar dat communiceert hij dan altijd met het AB.
Hij bedankt de heer Buijs voor het compliment. Ook hij heeft begrepen dat de gebruikers in het gebied allemaal vrij positief waren.
Spreker wijst de heer Van der Laan erop dat de verhogingen van 10, 20 en 35 cm haalbaar zijn. In het bestuursakkoord is daar zelfs nog een stukje meer afgesproken en bijna het hele gebied leent zich daar uitstekend voor. De uitzondering is het deel waar de Tovensche Beek ontspringt.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.2 Oordeel Interbestuurlijk Toezicht vanuit provincie.

Mevrouw ***Bens*** stelt dat twee brieven dateren van 22 juli en 27 januari. Zij vraagt of het AB in het vervolg eerder kan worden geïnformeerd. De brieven zijn overigens erg positief en daar mag de organisatie echt trots op zijn.
De voorzitter antwoordt dat van verzamelde brieven meestal één pakket wordt gemaakt dat dan wordt voorgelegd aan het AB. Hij garandeert dat, zodra er een brief binnenkomt met wat geks, er niet wordt gewacht, maar dat die meteen wordt doorgestuurd aan het AB.
De heer ***Van Geest*** noemt het oordeel van de provincie buitengewoon goed. Hij gaat ervan uit dat alles goed is bekeken en feliciteert het DB namens zijn fractie.
De voorzitter zegt dat hij dit zal doorgeven aan de organisatie, want die heeft er hard voor gewerkt.

Het stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.3 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake NOVEX De Peel.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6.4 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening.

Zie agendapunt 1.3 voor de behandeling van dit stuk.

6.5 Memo Bevindingen Integriteit 2025.

Mevrouw ***Rijken*** vraagt zich af waarom bij de hoofd- en nevenfuncties van de dijkgraaf het voorzitterschap van NOVEX De Peel ontbreekt.

De voorzitter antwoordt dat er twee soorten functies zijn. Functies die je qualitate qua hebt en dus samenhangen met het ambt van dijkgraaf. Dat zijn er volgens hem dertig. Die staan wel op de website, maar hoeven niet te worden vermeld bij de integriteitsmeting. Dat zijn functies die hij niet zou hebben als hij geen dijkgraaf zou zijn. Wel vermeld zijn de vreemde nevenfuncties die niet zijn verbonden aan het ambt van dijkgraaf.
Hij roept alle AB-leden op om te controleren of hun gegevens actueel zijn. Als iemand iets mist of een functie vindt die verouderd is, is het verzoek dat bij de griffie te melden.
De heer ***Van Geest*** constateert een groot verschil tussen de bevindingen, die hij uitstekend vindt, en hetgeen het AB heeft gedaan. Wat het AB heeft gedaan, vindt hij flauw en er staat niks nieuws. Het is herhaling na herhaling. Daarvoor moet iets anders worden verzonnen.
De voorzitter realiseert zich opeens dat dit gaat over de manier waarop het waterschap de workshop integriteit organiseert.
De heer ***Van Geest*** beaamt dat. Hij vindt dat het AB nog eens moet bespreken hoe het dit wil behandelen. Blijkbaar heeft dit AB een creatieve griffier, want de bevindingen zijn uitstekend, maar hij mist de relatie met wat het AB daadwerkelijk heeft gedaan.
De voorzitter beschouwt dit als een oproep om volgende keer heel creatief te kijken hoe het AB de integriteit op een andere manier bij de kop kan pakken. Daar kan niemand tegen zijn, want het kan altijd beter. Het DB zal dat regelen.

Dit stuk wordt voor kennisgeving aangenomen.

6. Voorstellen ter opiniërende bespreking.

Er zijn geen voorstellen.

7. Moties vreemd aan de orde van de dag.

Er zijn geen moties ingediend.

8. Voorstel tot het houden van een besloten vergadering.

Er is geen voorstel.

9. Rondvraag.

De heer ***Buijs*** vraagt of in het onderwerp waarmee Aa en Maas onlangs het nieuws heeft gehaald, het standpunt van het DB is verwoord of een persoonlijk standpunt. Het gebied wil eigenlijk de koeienboeren houden, maar in het item op TV is gezegd dat daar een einde moet komen aan de koeienboeren en intensieve veehouderij. Hoe kan het dat zoiets naar buiten wordt gebracht, terwijl iedereen probeert samen iets te bereiken?
De heer ***Van Zinderen*** wijst erop dat in de aanbiedingsbrief van de rekenkamer (agendapunt 4.2.A) staat dat energiebesparende maatregelen verplicht zijn voor bedrijven die jaarlijks meer dan 50.000 kWh gebruiken. In de volgende regel staat dat het waterschap met 35 kWh onder deze verplichting valt. Is dit een schrijffout?
De heer ***Den Breejen*** merkt op dat op een informatiebijeenkomst over het natuurgebied Berkendonk mensen van de gemeente Helmond waren die spraken over aanpassingen aan de Aa in dat gebied. Is het DB daarvan iets bekend en vindt het dat wenselijk? Hij kreeg van de betrokken ambtenaar de indruk dat het eigenlijk al een voldongen feit is.
De heer ***Van der Laan*** zegt dat hij uit Erp hoorde dat er aan de Leijgraaf wordt gewerkt. De indruk is dat dit is om een natuurvriendelijk oever of iets dergelijks aan te leggen. Maar men vraagt zich af of de natuurvriendelijke oevers niet alleen maar tot vergroting van het watervoerende bed dienen, terwijl er nauwelijks iets wordt gedaan aan andere dingen. Hoewel hij de situatie zelf niet heeft gezien, leek het hem goed dit te melden.
De heer ***Peters*** geeft aan dat hij zo'n drie weken geleden het bericht kreeg dat een verdeelstation voor elektriciteit in Midden-Brabant binnenkort wordt geüpgraded. Er is in Oost-Brabant gemeld dat de realisatie van het verdeelstation in Wijchen nog enkele jaren gaat duren. Van de week waren er berichten dat in Midden-Nederland, waartoe Gelderland behoort, binnenkort grote problemen te verwachten zijn ten aanzien van energie en energieverbruik. Hij wil weten of Aa en Maas zich zorgen moet maken dat de levering van elektriciteit aan de rwzi's, de grootste energieverslinders, die wellicht vanuit Wijchen moet komen, ondermaats wordt.

Mevrouw ***Bens*** vertelt dat zij de vraag van vrienden kreeg wat zij op deze carnavalsmiddag ging doen. Op haar antwoord dat zij moest vergaderen, kreeg zij verbaasde blikken. Een vergadering in Brabant op carnavalsvrijdag? Zij heeft uitgelegd dat zij daartoe verplicht is, maar iedereen keek haar vreemd aan. Het is geen goed signaal naar de samenleving om op deze dag te vergaderen. Aangezien carnaval een katholiek feest is, waaraan zij als CDA'er graag meedoet, verzoekt zij volgend jaar niet op carnavalsvrijdag te zwetsen.
De heer ***Leenders*** zegt dat hij onlangs een artikel uit Duitsland zag waarin staat dat stoffen door beluchting van eigenschap veranderen. DTPMP is een detergent die zorgt dat wasmiddelen in alle soorten water prima werken, maar die stof heeft de eigenschap dat die zich omzet in glyfosaat. Het is een interessant artikel dat hij graag met het AB wil delen. Hij doet tegelijkertijd een oproep aan alle fracties om te kijken wat dit betekent voor de effluentstrategie. Hij verzoekt het DB om deze kwestie uit te zoeken, mogelijk via de Unie. Hij heeft het artikel bij de griffie afgeleverd. Het originele artikel is in het Duits, maar hij heeft er een Nederlandse versie bijgedaan.
De heer ***Oegema*** merkt op dat hij het artikel al heeft gekregen. Hij stelt voor hier eerst ambtelijk naar te kijken, waarna er een ambtelijk advies komt. Daarna mag het in de arena, maar het lijkt hem niet goed het zo in de arena te gooien. Hij zal het advies met het AB delen en bedankt de heer Leenders voor diens betrokkenheid.
De heer ***De Groot*** vertelt dat hij anderhalf uur is bevraagd door de NOS en dat daarvan anderhalve minuut is uitgezonden. Er is vooral gesproken over het punt dat een half jaar geleden al in het Eindhovens Dagblad stond, dat als instrumenten niet op elkaar zijn afgestemd, het ene instrument het andere kan hinderen. Dat komt overigens redelijk naar voren in het stuk dat is uitgezonden. De portee was dat, als je rondom de Peelvenen toe wilt naar een iets hoger grondwaterpeil, door tegendruk aan te brengen, dat te combineren is met extensivering van de melkveehouderij. Hij was wat verrast door de voice-over, die de hele veestapel te berde bracht. Maar hij wijst erop dat niemand hem dat heeft horen zeggen. Hij vindt dat hem geen recht is gedaan door de voice-over.
De heer ***Buis*** vindt het jammer dat Aa en Maas zo naar voren komt, terwijl het AB probeert een oplossing te vinden voor het hele gebied. Dit is de zoveelste domper voor het vertrouwen in de overheid.
Mevrouw ***De Zoeten*** erkent dat er sprake is van een enorme schrijffout, want Aa en Maas gebruikt per jaar echt meer dan 35 kWh, namelijk 35 miljoen kWh.
Bij Wijchen moet een nieuw elektriciteitsstation komen, maar dat is hopeloos vertraagd. Zij heeft te horen gekregen dat er in heel Brabant meer capaciteit beschikbaar komt, maar helaas slechts heel weinig in de noordoosthoek. Zij heeft overigens net gehoord dat de rwzi Land van Cuijk wel meer vermogen krijgt: ruim 1000 kW. Bovendien is er voor een aantal gemalen waarvoor een aanvraag is gedaan om meer capaciteit, een toezegging dat Aa en Maas wat meer kan krijgen. Dus er zit in. Maar de grote klapper moet komen uit Wijchen.
De heer ***Van Dijk*** stelt dat het antwoord op de vraag over carnaval van de voorzitter zal komen, maar mevrouw Bens legde een verband tussen het CDA en katholiek. Een korte bijles is dan ook nodig, want carnaval begon vroeger op zondag en in zuidelijke landen is dat nog steeds zo. Overigens is hij het wel eens met mevrouw Bens, want het dweilorkest waarin hij speelt, moest gisteravond oefenen, waardoor het vier uur was voordat hij thuis was. Het was hem wel uitgekomen als deze vergadering niet was doorgegaan! De voorzitter kan dat meenemen in zijn reactie!
Voor zover hem bekend is, is het waterschap bij de Leijgraaf nu aan het baggeren en herprofileren en wordt er maar een klein stukje natuurvriendelijke oever gemaakt. Hij zal nog laten weten of dat klopt. Het feitelijke KRW-proof maken van dat stuk staat nog op de rol voor later.
Het stuk van de Oude Aa, waarover de heer Den Breejen het had, moet nog geschikt worden gemaakt voor de KRW. Maar het stukje boven Berkendonk, verder in de richting van Bakel, is inderdaad klaar. In het gebied van de straat Esdonk bij de spoorlijn via de weg Helmond-Deurne en dan omhoog, heeft Aa en Maas een tijdje geleden grond gekocht. Die is uitgeruild met de gemeente Helmond om daar een evenemententerrein aan te leggen. Er is wel een stuk van bijna 100 m breed uitgehaald om daarop invulling te kunnen geven aan de KRW. Dat project zit nog aan het begin van planvorming. Op het moment dat het wat verder is en hij concreet weet wat daar moet gebeuren, zal er een voorstel worden opgesteld voor het AB.
Mevrouw ***Nooijen*** kondigt aan dat er de komende weken gele velden te zien zijn. Dat komt niet door glyfosaat, maar dat zijn de gewassen die van de winter waren ingezaaid en die nu kapot gaan en dan geel worden.
De voorzitter neemt aan dat mevrouw Bens tegen haar vrienden heeft gezegd dat het echte feest het feest van de democratie is. Dat viert het waterschap in deze zaal. Er is veel ruimte op de publieke tribune en hij heet die vrienden van harte welkom om de volgende keer aan te sluiten en van hieruit het feestgedruis te horen in Oeteldonk. Hij zegt wel toe met een schuin oog te kijken

naar de planning voor volgend jaar. Hij was gisteren bij het Kruikenconcert en heeft nu ook moeite om de dag door te komen!
Hij neemt aan dat iedereen heeft meegekregen dat de dijkwachten en dijkbeheerders van Aa en Maas op eigen initiatief een carnavalslied hebben gemaakt. Dus er wordt wel ontzettend meegeleefd en het waterschap krijgt veel positieve reacties hierop.

10. Sluiting.

De voorzitter sluit, te 15.53 uur, de vergadering.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het Algemeen Bestuur van het waterschap Aa en Maas van 13 februari 2026.

De secretaris, *De voorzitter,*

Presentatie actuele grondwatersituatie.

De heer ***Kruit*** vertelt dat hij begin juni, toen hij bij dit AB was, zei dat er drie scenario's waren die je kon verwachten: heel nat, kurkdroog of met veel buien en dat hij meende dat het de buienvariant zou worden. Het zijn wel buien geweest, maar niet heel heftige. Het is steeds een beetje wisselend geweest; soms heel droog, maar ook wel steeds buitjes. Het gras in zijn tuin is bruin geweest, maar ook weer groen geworden.
Over het algemeen was het een heel droog jaar. Op een grafiek over de neerslag in Gemert sinds 1997 eindigt vorig jaar onderaan, net als 2018. Bovenaan staat 2023. Vorig jaar viel er bijna 600 mm en dat is 600 mm minder dan in 2023. In Volkel staat het oudste meetstation van neerslag en daar kwam 2025 op de vierde plaats van onderen. Er was dus weinig neerslag.
In het voorjaar was er geen regen, maar in de zomer een beetje.
De afgelopen weken is er veel media-aandacht voor droogte; in West-Brabant, maar ook landelijk. Als er sprake is van media-aandacht, weet je dat er regen komt, want dan is het lang droog geweest. Naar aanleiding van het jaaroverzicht van het KNMI stond ook in de krant dat de zon te veel heeft geschenen, althans volgens de modellen. Dat heeft natuurlijk effecten, want zonkracht veroorzaakt verdamping. Dat was een nieuwsfeit dat buiten de verwachting viel.
Op het neerslagtekortplaatje van Nederland is een tweedeling te zien. In het noordoosten is het neerslagtekort het geringst, maar in Zuidwest-Nederland is het grootste neerslagtekort. Van 1 april tot 1 oktober ligt het tekort in Oost-Brabant rond de 300 mm, terwijl het landelijk 250 mm bedraagt. Het jaar 2025 zit daarmee landelijk onder de 5% droogste jaren. In een grafiek met metingen in Volkel blijkt dat de cijfers continu rond de 5% droogste jaren hebben geschommeld en ver boven de mediaan.
Bekeken vanaf 2018 is het tekort het grootst in 2025; het was dus een heel droog jaar. Dat heeft natuurlijk effect op het systeem. Uit een afvoergrafiek van de Kleine Aa ter hoogte van Someren over het jaar 2025, blijkt dat er vanaf mei tot vandaag geen afvoer was. Nu stijgt de afvoer weer een beetje. Dat betekent dat er weer water over de stuw komt.
Mevrouw ***Nooijen*** vraagt of dat komt doordat er is besloten het peil met 30 tot 35 cm te verhogen.
De heer ***Kruit*** antwoordt dat de afvoer het aantal liters weergeeft dat per seconde door de beek gaat.
Op kaarten met de grondwaterstanden is in het actuele beeld te zien dat de situatie iets beter is dan een week geleden, vooral in de lagere delen. Maar bij de hoge gronden, zoals de Maashorst, is de afwijking meer dan 50 cm lager dan je zou verwachten. Dat geldt ook voor de Overloonse Duinen, de Strabrechtse Heide en de Groote Peel. De lage delen reageren overigens snel. Als het de komende week zou regenen, zijn de bolletjes in de dalen al snel groen. Maar over het algemeen staat het grondwater lager dan gemiddeld en op de hoge gronden veel lager dan gemiddeld. Uit de grafiek van de peilbuis op het hoogste deel van de Maashorst, blijkt dat de stand sinds maart 2025 alleen maar is gedaald. Pas in januari is er een lichte stijging door de sneeuwval. Het grote verschil is te zien tussen vorig jaar om deze tijd en nu: 1 m. Maar toen is er sprake geweest van een heel natte situatie. Dat wil nog niet veel zeggen over de toekomst, want februari kan heel nat zijn en dan stijgt het grondwater.
De heer ***Van der Laan*** vraagt hoeveel neerslag nodig is om die meter op te vangen.
De heer ***Kruit*** herinnert zich dat in februari 2020 na een heel droge winter, daar zo'n 200 mm viel. In één maand is het toen is het 60 cm gestegen. Dat is een indicatie.
De heer ***Buis*** neemt aan dat het uitmaakt hoe die regen valt. Valt die iedere keer met 10 mm tegelijk, zodat het water tijd heeft om te zakken? Of valt die met 50 tot 60 mm tegelijk en waardoor het water meteen door de beek wegloopt?
De heer ***Kruit*** erkent dat buien van 10 mm altijd gunstiger zijn voor de aanvulling dan intense buien. Hetzelfde geldt ook met de sneeuw van januari. Als daar bovenop regen valt, spoelt er veel water weg en krijgt het niet de kans om langzaam in de grond te zakken. Een beetje druilerig weer is dan gunstig voor dergelijke gebieden.
Een kaartje met de actuele afwijking van de grondwaterstand toont aan dat de statistische afwijkingen het grootst zijn in het westen van Brabant, in Zeeuws-Vlaanderen en in de Achterhoek. Op een ander kaartje is te zien wat het verschil is met de gemiddelde neerslag in de afgelopen zes maanden. Je kunt goed zien waar minder neerslag is gevallen, want daar staat het grondwater lager en is het droger. Zeker op zandgronden is de gevallen neerslag heel bepalend voor hoe het grondwater reageert.
Vorig jaar was er in april een onttrekkingsverbod uit grondwater van kracht voor graslandberegening in vier deelgebieden in het noorden van Brabant. Op een ander plaatje is weergegeven wat de situatie zou zijn als het nu 1 april zou zijn. Dan zouden twee deelgebieden bij

De Dommel en twee bij Brabantse Delta op rood schieten. Bij Aa en Maas is dat nog niet het geval, maar het is bijzonder dat genoemde gebieden al ver voor april op rood staan. Want normaal daal je naar de 1 april-waarde toe. Nu moet de grondwaterstand nog stijgen.
De heer ***Peters*** ziet dat de meetpunten in het zuiden van het gebied van De Dommel niet evenredig verdeeld zijn op de kaart. Dat is wel het geval bij Aa en Maas. Meet je bij zo'n slechte verdeling niet met twee maten?
De heer ***Kruit*** stelt dat hij niet over de peilbuizen gaat en daarover dus niets kan zeggen.
Als voorwaarschuwing geeft hij dat de komende weken alles bepalend zijn hoe dit plaatje eruit ziet op 1 april. Deze plaatjes moet het AB dus wel met een korreltje zout nemen.
De heer ***Leenders*** wijst erop dat Aa en Maas een bodem- en watersturend systeem heeft met stuwen en dat De Dommel een stromend watersysteem heeft. Is de zaak beter in het groen te krijgen, als je meer kunt sturen?
De heer ***Kruit*** erkent dat Aa en Maas een knop heeft om de wateraanvoer te regelen in dit gebied; De Dommel kan dat niet. Maar het probleem is het gevolg van het feit dat De Dommel minder neerslag heeft gehad dan Aa en Maas. Er zijn hier veel stuwen waarmee het waterschap kan spelen, maar dit gebied was zeiknat in 2023 en 2024 en nu is het gortdroog. Dat zegt ook wel iets. Het is maar een verwachting, maar uitgaande van drie scenario's (een nat scenario, een gemiddeld scenario en een droog scenario) en het weerbeeld dat eraan komt, lijkt een gemiddeld scenario het meest waarschijnlijk. In dat geval valt het reuze mee met het aantal rode bollen.
De inzet van Aa en Maas op peilbeheer is dat er deelgebieden zijn in het WBP waar wordt gestreefd naar hogere grondwaterstanden. Als dat nog niet is bereikt, worden de stuwen zo hoog mogelijk gehouden. Dat gebeurt extremer rondom de Groote Peel en de Maashorst dan in een beekdal of in de polder, want daar heb je gewoon peilbesluiten. Als de grondwatervoorraad nog niet is opgebouwd, is het streven conserveren en water vasthouden. Bovendien is het waterschap dan kritischer bij verzoeken tot peilverlaging. Niet dat je daarmee de grondwaterstand omhoog brengt, maar het is wel een goede indicator om het peilbeheer in te richten.
Het actuele beeld is dat de stuwen heel hoog staan. Aa en Maas kan altijd lokaal maatwerk leveren.
Mevrouw ***Rijken*** vraagt of dit betekent dat in Hertogswetering en Koningsvliet nu het maximale peil wordt aangehouden.
De heer ***Kruit*** antwoordt dat je je daar aan het peilbesluit hebt te houden waarvan alleen in bijzondere gevallen iets kan worden afgeweken. Dat betekent op dit moment een laag winterpeil. Er ligt al een nieuw peilbesluit voor en er zijn inloopbijeenkomsten waar wordt geprobeerd het zomer- en winterpeil meer naar elkaar toe te brengen.
De heer ***Van der Laan*** wil weten of de gegevens die nu bekend zijn, allemaal afkomstig zijn van geautomatiseerde stuwen of van info vanuit het beheer.
De heer ***Kruit*** zegt dat het gegevens zijn van automatische en handmatige stuwen. Als een stuw wordt verzet, wordt er een waarde ingevoerd in de systemen. Er is dan een check met de beheermarges. Er gaat wel eens iets fout bij zo'n registratie, maar Aa en Maas is het enige waterschap dat zo'n overzicht kan bieden op basis van de handmatige stuwen. Het waterschap is al vijf jaar bezig om het peilbeheer dynamisch te maken. Het is anticiperen op de situatie en dan doen waar die situatie om vraagt. Het streven is opbouw van de grondwatervoorraad.
Op een overzicht vanaf 1999 van de wateraanvoer in de Noordervaart is te zien dat de aanvoer in deze tijd van het jaar nog nooit zo hoog is geweest. Er is aanvoer naar Boekel, naar Raam, achter in het systeem waar de waterbehoefte het grootst is. Je wilt eigenlijk altijd 5 kuub aanvoeren, maar van de zomer, toen het hard nodig was, is dat niet gehaald. Rijkswaterstaat houdt toezicht en kijkt of er voldoende wordt gemaaid, en of een kanaal op orde is. De kanalen van Aa en Maas zijn al opgepakt en die van Limburg ook. Er is in ieder geval het hele jaar maximaal aangevoerd.
Op korte termijn is er vanaf zondagavond grote kans op sneeuw. De komende veertien dagen wordt er zo'n 60 mm neerslag verwacht, maar de onzekerheid is groot. Er komt een ander weertype met wat meer regen en dat is gunstig voor het watersysteem, want die regen komt waarschijnlijk geleidelijk, enkele millimeters per dag. En dan kan het grondwater langzaam stijgen.

Waterschap Aa en Maas

Besluitenlijst Algemeen Bestuur

Datum 13-02-2026
Tijd 14:00 - 17:00
Locatie Het Waterschapshuis (4.29)
Voorzitter Mario Jacobs

1	**Opening**
1.1	**Insprekers**
1.2	**Trekking stemmingsnummer**
1.3	**Vaststellen agenda**
2	**Mededelingen en ingekomen stukken**
2.1	**Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) - Aandeel landbouw**

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de ingekomen stukken.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

2.2	**Nederlandse Melkveehouders Vakbond (NMV) - Onderzoek De Boer**

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de ingekomen stukken.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

2.3	**De Hollandsche Molen molenbiotoop en het watermolenlandschap**

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de ingekomen stukken.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

2.4 Bezwaarbrief tegen het ontbreken van een officieel zelfstandig besluit bevoegd gezag inzake groencompensatieplan Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL)

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de bezwaarbrief en de reactie van het dagelijks bestuur.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

2.5 AgriFood Capital B.V. Strategische Agenda 2026 – 2030 en Jaarplan & Begroting 2025

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van het ingekomen stuk AgriFood Capital B.V. Strategische Agenda 2026 – 2030 en Jaarplan & Begroting 2025.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

2.6 IVN Natuur- en milieugroep Vught ingekomen brief inzake kappen bomen

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de ingekomen brief en de reactie daarop namens het DB.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

3.A Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 12 december 2025

Voorgesteld besluit:
De notulen, besluitenlijst en actielijst van de AB-vergadering van 12 december 2025 vast te stellen.

Besluit:
De notulen en de besluitenlijst worden ongewijzigd vastgesteld.
De actielijst wordt gewijzigd vastgesteld.

3.B Afwerking toezeggingen AB

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van het Toezeggingenregister en de uitwerking van toezegging 57.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

3.B.1 Uitwerking AB toezegging 57_GOL kapvergunningen en natuurcompensatie

3.C Adviseringsoverzicht commissies d.d. 22 januari 2026

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van het Adviseringsoverzicht commissies d.d. 22 januari 2026.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

4 Voorstellen ter besluitvorming

4.1 HAMERSTUKKEN

4.1.A Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project kadeherstel waterkering De Brand

Voorgesteld besluit:
Een investeringskrediet van €1.715.000,- beschikbaar te stellen voor de voorbereiding van het project kadeherstel waterkering De Brand.

Besluit:
Conform voorstel. Door mevrouw Vos van de fractie Partij voor de Dieren wordt een stemverklaring afgegeven.

4.1.B Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project Soeloop-West

Het Dagelijks Bestuur heeft

Voorgesteld besluit:
Een investeringskrediet van € 400.000,- beschikbaar te stellen voor de voorbereiding van het project Soeloop West.

Besluit:
Conform voorstel.

4.1.C Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project omleggen transportleiding Vught-Helftheuvelweg

Voorgesteld besluit:
Een investeringskrediet van € 4.800.000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het project omleggen transportleiding Vught – Helftheuvelweg.

Besluit:
Conform voorstel. Door mevrouw Vos van de fractie Partij voor de Dieren wordt een stemverklaring afgegeven.

4.2 BESPREEKSTUKKEN

4.2.A Voorstel van de Rekenkamer: Rekenkameronderzoek naar Energiebesparingsplicht en Informatieplicht Energiebesparing

Voorgesteld besluit:

1. Kennis te nemen van het onderzoeksrapport van de Rekenkamer van waterschap Aa en Maas over 'Energiebesparingsplicht en Informatieplicht energiebesparing'.
2. De aanbeveling (1) om een geactualiseerd plan op te stellen om alsnog de energiebesparingsdoelen 2030 te halen óf een realistisch plan op te stellen met bijvoorbeeld een horizon van 2035 niet over te nemen.
3. De aanbeveling (2) om winstkansen van andere waterschappen in beeld te brengen en naar gelang de uitkomst in het plan op te nemen niet over te nemen.
4. De aanbeveling (3) om het gesprek met de Unie van Waterschappen, RVO en het Rijk aan te gaan over het verlagen van de administratieve lasten en om de kaders van de verplichtingen beter aan te laten sluiten op de uitvoeringspraktijk van het waterschap over te nemen, met dien verstande dat de Unie van Waterschappen het gesprek aangaat met RVO en het Rijk.

Besluit:

Het voorstel wordt in stemming gebracht en bij handopsteken aangenomen met 20 stemmen voor en 5 stemmen tegen. Door de heer Janssen-Brokken van de fractie BBB en mevrouw Bens van de fractie CDA worden stemverklaringen afgegeven.

4.2.B Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer

Voorgesteld besluit:

1. De procedure voor de (bestuurlijke) behandeling van de rekenkamerrapporten, zoals voorgesteld in het voorstel van de Rekenkamer van 16 januari 2026, vast te stellen en deze procedure na één jaar te evalueren.
2. Een 'informele' begeleidingsgroep uit het Algemeen Bestuur te formeren bestaande uit vier leden van het Algemeen Bestuur (twee namens de oppositie en twee namens de coalitie).
3. De griffier aan te wijzen als 'verbindingsfunctionaris' tussen de Rekenkamer, AB en organisatie die vanuit deze rol op een juiste wijze invulling geeft aan de uitvoering van de vastgestelde procedure.

Besluit:

Aangehouden. Dit onderwerp wordt geagendeerd voor de commissie Algemene- en Financiële Zaken van 19 maart 2026.

6 Stukken ter kennisname

6.1 GGOR St. Anthonis-Boxmeer - besluit streefpeilen

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van het besluit van het dagelijks bestuur om de streefpeilen van het project GGOR St. Anthonis-Boxmeer vast te stellen.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

6.2 Oordeel Interbestuurlijk Toezicht vanuit provincie

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van:
1. Het toezichtoordeel informatie- en archiefbeheer 2025
2. Het oordeel in het kader van het financieel toezicht 2025
3. Het toezichtoordeel omgevingsrecht 2025
4. Het verslag van het toezichtgesprek met de provincie over 2024

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

6.3 Beantwoording artikel 44 vragen fractie BBB inzake NOVEX De Peel

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie BBB inzake NOVEX de Peel.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

6.4 Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen. Op verzoek van de heer van Geest van de fractie Water Natuurlijk en de heer De Kleijne van de fractie Geborgden wordt dit onderwerp geagendeerd voor het thema AB. Dit te doen in samenhang met de agendapunten 2.1 en 2.2 en (de beantwoording van) de vervolgvragen van de fractie Geborgden. Teneinde hiermee met hulp van de heer Leenders van de fractie CDA invulling te geven aan de AB toezegging 61.

6.5 Memo Bevindingen integriteit 2025

Voorgesteld besluit:
Kennis te nemen van de memo van bevindingen en overzichten van hoofd- en nevenfuncties van de AB-leden, DB-leden, burgercommissieleden en dijkgraaf over het jaar 2025.

Besluit:
Hiervan wordt kennisgenomen.

7 Voorstellen ter opiniërende bespreking

8 Moties vreemd aan de orde van de dag

9 Voorstel tot het houden van een besloten vergadering

10 Rondvraag en sluiting

Waterschap Aa en Maas

ACTIELIJST AB-VERGADERINGEN					
NR.	**DATUM**	**AGP.**	**ACTIE**	**WIE**	**GEREED/UITGEVOERD**
2	16062023	4.L	**Concept Bestuursakkoord 2023-2027** In relatie tot de motie van de Partij voor de Dieren inzake natuurinclusieve klimaatbestendige en/of andere duurzame vormen van kringlooplandbouw zal in een themasetting nader worden gediscussieerd over de duiding “natuurinclusief”.	Peter van Dijk	Thema AB september 2024
9	05072024	9.2.A	**Realisatiefase Meanderende Maas** Mogelijkheden verkennen voor oprichting investeringsbedrijf	Peter van Dijk	t.z.t.

AFGEWERKTE ACTIEPUNTEN					
NR.	**DATUM**	**AGP.**	**ACTIE**	**WIE**	**GEREED/UITGEVOERD**
3	16062023	3.A	**Bufferstroken** Inzake de nieuwe regels voor bufferstroken kijkt het waterschap momenteel hoe de koppeling met het gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB) fatsoenlijk kan worden gerealiseerd. Het DB heeft een stuk voorbereid dat naar het AB komt. Zie ook actielijst commissie WB.	Peter van Dijk	AB 13 oktober 2023
4	14072023	13	**Pfas Berkendonk Helmond** Er zal een dossier worden opgesteld waarin de geschiedenis staat, hoe het waterschap hiermee samen met de gemeente Helmond is omgegaan en hoe het dergelijke stoffen in zijn algemeenheid meet. Het AB krijgt dan een totaaloverzicht.	Peter van Dijk	Hier vindt continu overleg plaats tussen de verschillende overheden. Zodra er nadere informatie is, wordt het AB daarover geïnformeerd
8	17112023	9	**Adviseringsoverzicht** Er volgt een evaluatie komt over het functioneren van de grondbank, naar verwachting in het eerste kwartaal van 2024. Dan wordt er ook een lichte aanpassing van het grondbeleid aan het AB voorgelegd. Tegelijkertijd zal de toegezegde presentatie over de werking van de grondbank alsdan worden gehouden.	Peter van Dijk	Cie. WB d.d. 14 maart 2024
6	13102023	4.J	**Begroting 2024/Jaarrekening 2022 GR Muskusrattenbestrijding.** De PHO zal de beheerders van de gemeenschappelijke regeling uitnodigen om in de commissie watersysteembeheer een presentatie te geven. Dan kan men rechtstreeks vragen stellen en krijgt men een wat genuanceerder beeld dan uit de paar A-viertjes van het voorstel.	Peter van Dijk	Cie. WB 17 oktober 2024
7	13102023	5.H	**Evaluatie instrument bedrijfswaterplan** Afhankelijk van de agenda van het AB volgt in 2024 en presentatie over de recent ontwikkelingen mbt het BBWP en een blik op de toekomstige ontwikkelingen. Ook de link met het nieuw te ontwikkelen beregeningsbeleid zal worden toegelicht.	Peter van Dijk	Cie. WW d.d. 30 januari 2025

Versiedatum: 12 december 2025

11	13122024	2.2	**Presentatie 'Weerbeeld 2024'** De inhoudelijke discussie voort te zetten in de commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Peter van Dijk Ernest de Groot	Cie. WW d.d. 30 januari 2025
12	13122024	3	**Mededelingen en ingekomen stukken - insprekers wateroverlast AB 15 november 2024** De eerste globale analyse wordt gedeeld met de delegatie uit de buurt. De afdeling communicatie is bezig om een Q&A samen te stellen. Die is nu nog uitgebreid voor de ambtelijke organisatie, maar het streven is er een publieksvriendelijke versie van de te maken die ook op de website wordt geplaatst. De portefeuillehouder zal de commissie Watersysteem en Waterveiligheid in januari verder bijpraten.	Ernest de Groot	Cie. WW d.d. 30 januari 2025
13	13122024	6.2	**Dashboard waterveiligheid Q3 2024** Het dashboard wordt nagezonden en geagendeerd voor de volgende AB-vergadering	Peter van Dijk	AB 21 februari 2025
1	07062019	10	**Rondvraag** Vraag inzake infiltratie van gezuiverd afvalwater in grondwater is onderwerp van onderzoeksvoorstel met de provincie (model).	Suzanne de Zoeten	Is onderdeel van de Afvalwaterstrategie. Deze is in het AB van 4 juli 2025 vastgesteld.
5	13102023	4.B	**Instellen auditcommissie waterschap Aa en Maas** Het functioneren van de auditcommissie zal over 2 jaar (conform de verordening) worden geëvalueerd, waarbij de vraagstelling over de taakinvulling nader aan de orde zal komen.	Joël Scherrenberg	AB 12 december 2025
10	05072024	9.2.B	**Renovatie en uitbreiding rwzi Land van Cuijk** Als de sliblijn bij rwzi Land van Cuijk wordt verwijderd en naar Den Bosch gaat, moet het AB een doorrekening hebben van de stand-alone van Cuijk. De fractie Geborgden vraagt om een doorrekening in de volle breedte voordat we de tweede en derde fase ingaan.	Suzanne de Zoeten	Wordt gepland voor 2028 en verder. De uitbreiding van rwzi LvC is afhankelijk van de uitbreiding van rwzi Den Bosch, wat pas duidelijk zal worden in 2028 vanwege netcongestie. Het DB zal tegen die tijd pas de gevraagde doorrekening kunnen maken. Gelet op de lange termijn waarop de actie gepland staat heeft het AB d.d. 13 februari ingestemd om dit actiepunt van de actielijst te halen en het DB verantwoordelijk te maken voor de invulling van de actie.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3225
Extern Zaak ID	0654783988
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	3.B
Titel	Voorstel opheffen geheimhouding
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Besluit opheffen geheimhouding AB d.d. 10 april 2026 (3)
Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

De geheimhouding op de aan het AB verstrekte documenten zoals vermeld in de bijlage ‘Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026’ op te heffen conform artikel 55d, vierde lid, van de Waterschapswet.

Voorgesteld besluit

De geheimhouding op de aan het AB verstrekte documenten zoals vermeld in de bijlage ‘Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026’ op te heffen conform artikel 55d, vierde lid, van de Waterschapswet.

Waterschap Aa en Maas

AB-BESLUIT OPHEFFEN GEHEIMHOUDING

AB-VERGADERING: 10 april 2026
AGENDAPUNT: 3. Geheimhouding
BIJLAGE: Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026

Het Algemeen Bestuur besluit:

1. De geheimhouding op de aan het AB verstrekte documenten zoals vermeld in de bijlage ‘Geheimhoudingsregister AB d.d. 10 april 2026’ op te heffen conform artikel 55d, vierde lid, van de Waterschapswet.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026.

De secretaris, de dijkgraaf,

Peter Verlaan Mario Jacobs

GEHEIMHOUDINGSREGISTER AB D.D. 10 APRIL 2026

Waterschap Aa en Maas

Nr.	Besproken in	Zaaknummer	Organisatieonderdeel	Betreft geheimhouding op	Status	Permanent geheim	Grondslag geheimhouding Waterschapswet	Grondslag geheimhouding Woo	Datum oplegging geheimhouding door het Dagelijks Bestuur	Geheim tot (tekstueel)	Datum opdrachtverstrekking aan de aannemende partij (indien bekend)	Datum opheffing geheimhouding door het Algemeen Bestuur
19	Algemeen Bestuur 12-12-2025 4.1.D. Aanvullend investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van maatregelen uit deelproject Slievenseloop en het afronden van fase 1 van het programma Aadal-zuid	188288	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	04-11-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-12-2025	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
17	Algemeen Bestuur 12-12-2025 4.1.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project Oeververstevïging van de Aa bij Seldensate	658122	District Beneden Aa	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	04-11-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	27-01-2026	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
15	Algemeen Bestuur 10-10-2025 4.2.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	270301	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	02-09-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	03-09-2025	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
12	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.2.A. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en grondkosten van het project Natte Natuurparel Sang en Goorkens	623064	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-01-2026	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
8	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.C. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project ecologische verbindingszone Meerkensloop	303782	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	10-11-2025	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
7	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project dijkversterking Doeveren	626626	Waterveiligheid	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	10-12-2025	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
1	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.1.F. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van restopgave Ecologische Verbindingszone (EVZ) / Natuur Vriendelijke Oever (NVO) Groote Wetering	424117	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 b	01-04-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-01-2026	Voorstel aan het AB d.d. 10 april 2026 om de geheimhouding op de raming op te heffen.
GEHEIMHOUDINGSTERMIJN NOG NIET VERSTREKEN - NOG NIET OPHEFFEN												
24	Algemeen Bestuur 13-02-2026 4.1.C. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project omleggen transportleiding Vught-Helftheuvelweg	490035	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55b	Artikel 5.1 lid 2 b	06-01-2026	Nadat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
23	Algemeen Bestuur 13-02-2026 4.1.B. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project Soeloop-West	595284	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55b	Artikel 5.1 lid 2 b	06-01-2026	Nadat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
22	Algemeen Bestuur 13-02-2026 4.1.A. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project kadeherstel waterkering De Brand	711843	Waterveiligheid	Raming	Geheim	Nee		Artikel 5.1 lid 2 b	06-01-2026	Nadat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
21	Algemeen Bestuur 12-12-2025 4.1.F. Investeringskrediet ten behoeve van de realisatie van een slibloshal om geuremissie op de rwzi 's-Hertogenbosch te reduceren	541190	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	04-11-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
20	Algemeen Bestuur 12-12-2025 4.1.E. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van de renovatie van rioolgemaal Sint Anthonis	522168	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	04-11-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
18	Algemeen Bestuur 12-12-2025 4.1.C. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van Restopgave Goorloop Helmond en Schevelingseloop	663894	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	04-11-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-06-2026	Nog niet opheffen.
16	Algemeen Bestuur 14-11-2025 4.1.A. Investeringskrediet ten behoeve van vervanging van de krooshekken, krooshekreiniger en de hijsinstallatie van spuisluis Crèvecoeur	449434	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	30-09-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
14	Algemeen Bestuur 10-10-2025 4.1.A. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van KRW- en NNB-maatregelen binnen het programma Aadal-zuid, fase 2	412112	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	02-09-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-04-2027	Nog niet opheffen.
13	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.2.C. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van de aanvullende zuiveringstap op rwzi Dinther	597268	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
11	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.G. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project 'Vervangen transportleiding Vught - Helftheuvelweg'	490035	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
10	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.E. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van de renovatie van de uitstroomconstructie Zandleij	208492	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
9	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.D. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het programma wegwerken baggerachterstanden	628604	Onderzoek en Advies Watersysteem	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	27-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
6	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.A. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van clusterproject vismigratie fase 2	613205	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	13-05-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	31-12-2026	Nog niet opheffen.
5	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.2.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van de renovatie riolgemaal Cuijk-Heiligenberg	351715	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	22-04-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
4	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.1.J. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het 'vervangen deel persleiding Berlicum - RWZI Vinkel' en het 'vervangen deel persleiding Neerkant - de Hutten'	490032	Ontwerp en Realisatie	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	22-04-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	Niet bekend	Nog niet opheffen.
3	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.1.H. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van vervanging bruggen Eyckenlust	218333	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	22-04-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-04-2027	Nog niet opheffen.
2	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.1.G. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van uitvoeringsprogramma waterconservering Boven Aa en Beneden Aa	317548	Projecten en Programmeren	Raming	Geheim	Nee	Artikel 55c	Artikel 5.1 lid 2 c	25-03-2025	Totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden.	01-06-2026	Nog niet opheffen.

TOEZEGGINGENREGISTER AB-VERGADERINGEN D.D. 13 FEBRUARI 2026

Nr.	Agendapunt	Titel	Toezegging	Portefeuillehouder	Voortgang	Gepland	Datum gereed
68	Algemeen Bestuur 13-02-2026 3.B Afwerking toezeggingen AB	Themabijeenkomst ethiek rondom AI	Toegezegd is om met input van de heer Siroen van de fractie Algemene Waterschapspartij vervolg te geven aan toezegging 40 en een thema bijeenkomst te organiseren over ethiek rondom AI.	Oegema, S. Jacobs, M.	De toezegging is lopende	2026	
67	Algemeen Bestuur 12-12-2025 9. Rondvraag	Beleid recreatie en boten	De dijkgraaf wijst erop dat het waterschap samen met de gemeente Den Bosch de booteigenaren zal betrekken bij de vormgeving en zegt toe hiervan terugkoppeling te doen.	Jacobs, M.	De toezegging is lopende	2026	
65	Algemeen Bestuur 12-12-2025 5.10 Nota Ruimte	Thema AB nota ruimte	Portefeuillehouder De Groot zegt toe om een thema AB te organiseren rondom nota ruimte, waarbij dan ook gekeken wordt naar de Peel en NOVEX Stedelijk Brabant, want daarmee wordt het rijksbeleid geconcretiseerd in Brabant. Hij wil het dus iets regionaler maken.	Groot, E. de	De toezegging is lopende	2026	
64	Algemeen Bestuur 12-12-2025 3.B. Afwerking actiepunten en toezeggingen AB	Schriftelijke reactie op aanvullende vragen over overstorten	Portefeuillehouder Oegema zegt toe om schriftelijk terug te komen op het verzoek van de fractie CDA om het aandeel stikstof en fosfor van de overstorten nader te duiden. Om in absolute zin te weten wat de impact van de overstorten is, ziet de fractie CDA liever een absolute waarde.	Oegema, S.	De toezegging is lopende.	Eerste helft 2026	
62	Algemeen Bestuur 14-11-2025 3.D. Adviseringsoverzicht commissies d.d. 23 oktober 2025	Vergaderingen GR Muskusrattenbestrijding	Portefeuillehouder Van Dijk heeft in de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 23 oktober 2025 toegezegd om na te vragen of de vergaderingen van de GR Muskusrattenbestrijding openbaar gemaakt kunnen worden.	Dijk, P. van	De toezegging is lopende. Portefeuillehouder Van Dijk komt na de vergadering van de GR Muskusrattenbestrijding met een reactie.	Eerste helft 2026.	
61	Algemeen Bestuur 14-11-2025 2.3. Uitnodiging Brabantse Milieufederatie webinar bestrijdingsmiddelen 20 november 2025	Thema AB rondom het 'boeren'	De dijkgraaf zegt toe om in een thema AB aandacht te besteden aan het 'boeren' en de elementaire zaken en regelgeving daarvan.	Jacobs, M.	De toezegging is lopende.	2026	
60	Algemeen Bestuur 10-10-2025 9. Rondvraag en sluiting	Onderzoeksresultaten wateroverlast Maashorst	Portefeuillehouder Van Dijk zegt toe de onderzoeksresultaten die al in meerdere bijeenkomsten met de streek zijn teruggekoppeld naar het AB te sturen.	Dijk, P. van	De toezegging is lopende.	Q1 2026	
58	Algemeen Bestuur 10-10-2025 4.2.C. Zuivering van de Toekomst	Evaluatie Zuivering van de Toekomst	Portefeuillehouder De Zoeten zegt toe om tussentijdse resultaten van de evaluatie te delen.	Zoeten, S. de	De toezegging is lopende.		
56	Algemeen Bestuur 10-10-2025 3.B. Afwerking actiepunten en toezeggingen AB	Nota dierenwelzijn	De dijkgraaf zegt toe het actiepunt om de nota dierenwelzijn ter besluitvorming te agenderen voor het AB, toe te voegen aan de lijst.	Dijk, P. van	De toezegging is lopende.	Nog niet bekend.	
55	Algemeen Bestuur 10-10-2025 2.2. Unie van waterschappen: ledenbrief Bouwstenendocument emissiereductie landbouw Vergunningverlening in Nederland weer in beweging	Bouwstenendocumenten	De dijkgraaf zegt toe het bouwstenendocument natuurherstel bij de ingekomen stukken van het AB te laten plaatsen zodra het ontvangen is. Eventueel kan dit samengevoegd met het bouwstenendocument emissiereductie landbouw ter bespreking worden geagendeerd voor de commissie.	Groot, E. de Dijk, P. van	De toezegging is lopende.	Q1 2026	
54	Algemeen Bestuur 04-07-2025 2.1. Voorjaarsnota 2025 waterschap Aa en Maas	Evaluatie watersystemen	De fractie BBB heeft een motie ingetrokken onder de toezegging van portefeuillehouder De Groot om de evaluaties van de watersystemen van de deeltrajecten Bovenloop van de Goorloop, de Esperloop, de Hoge Raam en de Bovenloop van de Kraaivenloop mee te nemen richting de commissie wanneer deze projecten aan de orde komen.	Groot, E. de	De toezegging is lopende.	Dit volgt wanneer de projecten bestuurlijk geagendeerd worden.	
51	Algemeen Bestuur 04-07-2025 2.1. Voorjaarsnota 2025 waterschap Aa en Maas	Bewustwording overstorten in aanloop naar gemeenteraadsverkiezingen	Door de VVD is gevraagd om concreet (via plaatjes en filmpjes) de gevolgschade van overstorten mee te geven aan gemeentelijke partijen in aanloop naar de gemeenteraadsverkiezingen van 2026. Het moet duidelijk zijn waarom een overstort echt relevant is en waarom die moet worden meegenomen in de overwegingen. Portefeuillehouder Oegema heeft toegezegd dit uit te zullen voeren en uit te zoeken hoe de distributie kan plaatsvinden.	Oegema, S.	De toezegging is lopende.	Voor 1 januari 2026	
45	Algemeen Bestuur 04-04-2025 9. Rondvraag en sluiting	Rondvraag en sluiting/Evaluatie peilen hoogveengebied De Peel	Portefeuillehouder De Groot heeft aan Staatsbosbeheer en de aanliggende waterschappen gevraag om een evaluatie van de peilen van de afgelopen jaren, zodat duidelijk wordt welke compartimenten hun werk doen en waar nog lekkages zitten.	Groot, E. de	De toezegging is lopende.	Q1 2026	
42	Algemeen Bestuur 04-04-2025 5.05. Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater	Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake waterschap en drinkwater/Organiseren van expertsessie over PFAS	De fractie Partij voor de Dieren doet het voorstel om naar aanleiding van de beantwoording artikel 44 vragen over drinkwater een expertsessie over PFAS te organiseren. Portefeuillehouder Van Dijk staat in principe positief tegenover deze suggestie, maar wil aan de voorkant eerst zelf met de voorgestelde experts aan tafel.	Dijk, P. van	De toezegging is lopende.	2e helft 2025.	
41	Algemeen Bestuur 21-02-2025 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Moties vreemd aan de orde van de dag/Motie uitspraak Raad van State en impactanalyse	Met de beantwoording van het Dagelijks Bestuur van de artikel 44 vragen over intern salderen wordt al invulling gegeven aan de motie. Door het DB is aanvullend toegezegd dat in het op te stellen projectenoverzicht een prioritering wordt aangebracht.	Dijk, P. van	De toezegging is lopende.	2e helft 2025.	

GEREED							
66	Algemeen Bestuur 12-12-2025 7.1 Motie vreemd fractie Partij voor de Dieren inzake voorkom versoepeling beoordeling bestrijdingsmiddelen (Omnibus-package EC)	Dictum motie bestrijdingsmiddelen onder de aandacht brengen bij de Unie	Portefeuillehouder De Zoeten zegt toe om het dictum van de motie bij de Unie van Waterschappen onder de aandacht te brengen.	Zoeten, S.		Q1 2026	AB 13 februari 2026
63	Algemeen Bestuur 14-11-2025 3.D. Adviseringsoverzicht commissies d.d. 23 oktober 2025	Schriftelijke vragen over overstorten	De dijkgraaf heeft toegezegd om de schriftelijk terug te komen op de vragen van de fractie CDA over overstorten.	Oegema, S.		Q1 2026	AB 12 december 2025
59	Algemeen Bestuur 10-10-2025 9. Rondvraag en sluiting	Gebiedsvreemde klei project Palmven-Maashorst	Portefeuillehouder De Groot zegt toe de aanvoer en inzet van gebiedsvreemde klei uit te zoeken.			AB 12 december 2025	AB 12 december 2025
57	Algemeen Bestuur 10-10-2025 4.2.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat	Kapvergunningen en natuurcompensatie	Portefeuillehouder De Groot zegt toe bij de betrokken instanties na te gaan of kapvergunningen en natuurcompensatie goed geregeld zijn en hierop terug te komen bij het AB.	Groot, E. de		AB 12 december 2025	AB 13 februari 2026
53	Algemeen Bestuur 04-07-2025 9.1.G. Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding van het project 'Vervangen transportleiding Vught - Helftheuvelweg'	Vergunningenscan/trade off matrix		Zoeten, S. de		Deze volgt bij de agendering van het definitieve uitvoeringskrediet.	Commissie Waterketen en Duurzaamheid 22 januari 2026
52	Algemeen Bestuur 04-07-2025 8.B. Afwerking actiepunten en toezeggingen AB	Rapport Kleurkeur Cuijk	Op verzoek van de fractie Partij voor de Dieren zegt de dijkgraaf toe om het rapport over de Kleurkeur in Cuijk te delen met het AB.	Dijk, P. van		Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 18 september 2025.	Commissie Watersysteem en Waterveiligheid 18 september 2025
50	Algemeen Bestuur 04-07-2025 2.1. Voorjaarsnota 2025 waterschap Aa en Maas	HOWABO/onderdeel communicatie	Toegezegd wordt om het AB een nieuwsbericht te sturen, waaruit blijkt dat 2000 mensen hebben meegedaan aan de vraag waar de overheid rekening mee moet houden als het gaat om de waterveiligheid in het kader van hoogwater.	Dijk, P. van Jacobs, M.	Hieronder staat de link naar het nieuwsbericht: https://www.aaenmaas.nl/actueel/nieuws/2025/juni/inwoners-denken-mee-howabo-veiligheid/	Voor 1 januari 2026	AB 10 oktober 2025
49	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.2.C. Aanvullend KRW Uitvoeringsprogramma Aa en Maas	Hengelvrije zones	Gelet op de toezegging van de portefeuillehouder trekt de fractie Partij voor de Dieren de motie Hengelvrije zones in. Met de motie riep de fractie Partij voor de Dieren het Dagelijks Bestuur op om in gesprek te gaan met Sportvisserij Nederland om de aanduiding van visvrije zones op www.visplanner.nl aan te passen door de lichtblauwe kleur over de gehele breedte waterloop door te trekken en eventueel rood te kleuren. Portefeuillehouder De Groot geeft aan dat het hem goed lijkt om die plekken goed weer te geven in de visplanner, bijvoorbeeld met een kruis. De blauwe streep die nu wordt gebruikt is inderdaad bijna niet te zien op een tablet.	Groot, E. de		AB 14 november 2025	AB 14 november 2025
48	Algemeen Bestuur 06-06-2025 5.3. Jaaroverzicht 2024 Nationale Ombudsman ter zake waterschap Aa en Maas	Jaaroverzicht 2024 Nationale Ombudsman	De fractie BBB vraagt dit onderwerp te agenderen voor de commissie. De dijkgraaf zegt toe dat er in de commissie een presentatie komt over hoe het proces van klachten verloopt.	Jacobs, M.		Commissie AFZ 20 november 2025.	Commissie AFZ 20 november 2025
47	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.2.B. Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van de renovatie rioolgemaal Cuijk-Heiligenberg	Renovatie rioolgemaal Cuijk-Heiligenberg	Portefeuillehouder De Zoeten zegt toe om het thema Raamcontract te agenderen voor bespreking in de commissie Waterketen en Duurzaamheid.	Zoeten, S. de		Najaar 2025	Commissie WD 18 september 2025
46	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.2.A. Jaarstukken 2024 waterschap Aa en Maas	Jaarstukken 2024 waterschap Aa en Maas	De fractie Partij voor de Dieren leest in het Jaarverslag dat 2 van de 12 geplande vispassages zijn gerealiseerd. In het meerjarenplan staat een aantal van 170 vispassages en in de Midtermreview van het WBP staat het aantal van 172. Ze vraagt om een verklaring van dit verschil. Portefeuillehouder De Groot zegt toe dit intern uit te laten zoeken.	Groot, E. de	De toezegging is afgehandeld via een Memorie van Antwoord.	AB 4 juli 2025	4 juli 2025
44	Algemeen Bestuur 04-04-2025 9. Rondvraag en sluiting	Rondvraag en sluiting/Stand van zaken Beregeningsbeleid	Bijpraten van de commissie WW over het (nieuwe) beregeningsbeleid en kleine onttrekkingen.	Dijk, P. van		Commissie Watersysteem en Waterveiligheid 23 oktober 2025	Commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 23 oktober 2025
43	Algemeen Bestuur 04-04-2025 9. Rondvraag en sluiting	Rondvraag en sluiting/Waterconservering Peelhorst	De fractie Water Natuurlijk noemt het een gemiste kans om op de hoge gronden van de Peelhorst het grondwater goed vast te houden. Portefeuillehouder Van Dijk zal een analyse toesturen van de afgelopen 12 weken waaruit blijkt dat het waterschap al voordat het ophield met regenen begonnen is met het optrekken van de stuwen.	Dijk, P. van	Is aan de orde gekomen tijdens de presentatie Weerbeeld 2025	AB 6 juni 2025	AB 6 juni 2025

40	Algemeen Bestuur 13-12-2024 6.8. Informatienota over AI-kompas	Informatienota over AI-kompas	De fractie BBB is benieuwd naar de status van de motie “Data” (AB d.d. 23 februari 2024), omdat ten aanzien van data een zekere ongelijkheid was tussen waterschappen en constateert dat Aa en Maas tot een maand geleden de algoritmes in het algoritmeregister nog niet had gedownload en vraagt of Aa en Maas dit gaat doen en wanneer. Toegezegd is om deze vragen schriftelijk te beantwoorden. De fractie PvdA vindt het merkwaardig dat tussen de toelichtingen over de vijf uitgangspunten vijf tabbladen zitten met teksten zoals ‘plantage van kennis’, ‘kanaal van solidariteit’ en ‘kanaal van kansen’. In de colofon is te zien dat artist impressions door AI zijn gegenereerd. Als ook de teksten door AI zijn gegenereerd bij die artist impressions, is er nog veel te leren voor AI. Toegezegd is om hier op terug te komen en thematiek rondom AI te agenderen voor het Thema AB.	Oegema, S. Jacobs, M.		Thema AB 16 januari 2026	Thema AB 16 januari 2026.
39	Algemeen Bestuur 13-12-2024 6.7. Informatienota over Meetresultaten naar PFAS rondom de vliegbasis Vredepeel en Volkel	Informatienota over Meetresultaten naar PFAS rondom de vliegbasis Vredepeel en Volkel	Ten aanzien van de pfas-normen verzoekt de fractie VVD te standaardiseren welke lijst wordt gebruikt. Toegezegd is om meer duidelijkheid te geven over de normeringen alsmede een stroomdiagram op te nemen zodat het beter te begrijpen is welke norm op welk moment waar moet worden toegepast.	Groot, E. de Dijk, P. van			AB 21 februari 2025
38	Algemeen Bestuur 15-11-2024 10. Rondvraag en sluiting	Begroting 2025 waterschap Aa en Maas/Rol waterschappen bij T&H bij indirecte lozingen	De fractie BBB vraagt wie verantwoordelijk is voor het weghalen van invasieve exoten zoals waternavel. Toegezegd is om dit uit te zoeken.	Dijk, P. van			AB 13 december 2024
37	Algemeen Bestuur 15-11-2024 4.A. Vaststelling notulen, besluitenlijst en actielijst vergadering van het Algemeen Bestuur d.d. 11 oktober 2024	Notulen en actielijst/Waterschap als grondstoffenbedrijf	De fractie VVD heeft eerder gesproken over het waterschap als grondstoffenbedrijf, omdat er winst te maken is met het verwaarden van afvalstoffen, maar ziet dit niet in de lijst van toezeggingen terugkomen. Toegezegd is om dit punt apart (dus niet in de nieuwe Afvalwaterstrategie) te bespreken.	Zoeten, S. de		AB 26 september 2025	AB 26 september 2025
36	Algemeen Bestuur 15-11-2024 2. Begroting 2025 waterschap Aa en Maas	Begroting 2025 waterschap Aa en Maas/Rol waterschappen bij T&H bij indirecte lozingen	De fractie 50PLUS verzoekt het AB te informeren over de motie die door de Tweede Kamer is aangenomen om de waterschappen een grotere rol te geven bij Toezicht en Handhaving (en evt. consequenties) in het kader indirecte lozingen. Toegezegd is om het AB over de motie te informeren.	Oegema, S.			AB 13 december 2024
35	Algemeen Bestuur 11-10-2024 5.14. Halfjaar rapportage AQUON	Halfjaar rapportage AQUON	De fractie Partij voor de Dieren leest dat de meting van PFAS-verontreinigingen inmiddels routinematig wordt uitgevoerd en vraagt om toezending van de resultaten. Toegezegd is om te kijken of we de data van Aa en Maas in een handig formaat beschikbaar kunnen stellen.	Zoeten, S. de			AB 13 december 2024
34	Algemeen Bestuur 11-10-2024 4.2.A. Bestuursrapportage 2024 waterschap Aa en Maas	Bestuursrapportage 2024/Realisatie NNB projecten	De fractie CDA vraagt of zij ook een overzicht kan krijgen van de gronden die dadelijk in zicht blijven bij het waterschap en op welke termijn het waterschap daar maatregelen wil uitvoeren. Toegezegd is dat het gevraagde kaartje er is en aan het AB zal worden geleverd.	Groot, E. de			AB 13 december 2024
33	Algemeen Bestuur 11-10-2024 4.2.A. Bestuursrapportage 2024 waterschap Aa en Maas	Bestuursrapportage 2024/Achteruitholling Brabantse natuur	De fractie CDA Mevrouw Bens stelt dat de provincie aangeeft dat de Brabantse natuur achteruitholt. Zij vraagt hoe het AB een controlerende functie kan uitoefenen als het geen inzicht heeft in de data die daaraan vasthangen. Toegezegd is dat die data wordt uitgezocht en aan het AB wordt gestuurd.	Groot, E. de			AB 13 december 2024
32	Algemeen Bestuur 05-07-2024 10.2. Maatschappelijke kosten baten analyse uitbreiding slib- en gaslijn rwzi ’s-Hertogenbosch	Maatschappelijke kosten baten analyse uitbreiding slib- en gaslijn rwzi 's-Hertogenbosch	Op verzoek van de fractie CDA wordt het stuk doorverwezen naar de commissie Emissiebeheer.	Zoeten, S. de			Commissie Emissiebeheer 17 oktober 2024
31	Algemeen Bestuur 05-07-2024 10.1. Impact netcongestie op projectplanning rwzi's Den Bosch en Land van Cuijk	Impact netcongestie op projectplanning rwzi's Den Bosch en Land van Cuijk	Op verzoek van de fractie Geborgden wordt het stuk doorverwezen naar de commissie Emissiebeheer.	Zoeten, S. de			Commissie Emissiebeheer 17 oktober 2025
30	Algemeen Bestuur 05-07-2024 08.C. Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 juni 2024	Adviseringsoverzicht commissies d.d. 13 juni 2024/Muskusrattenbestrijding	Het jaarverslag Muskus- en Beverratbestrijding 2022 is op haar verzoek in het overzicht opgenomen vanwege een vraag over bijvangsten. Intussen is ook het jaarverslag van 2023 uit en daarin staat dat de bijvangst ruim 16.000 is en is gestegen met 4830 dieren, ondanks maatregelen om bijvangst te voorkomen. Dat is een zorgelijke ontwikkeling. De vraag is hoe dat heeft kunnen gebeuren en of er wellicht meer druk moet worden gezet op de bestrijdingsorganisatie om innovatieve methoden te ontwikkelen. Bij de bijvangst zitten zelfs twee beschermde bevers en zij verzoekt na te gaan hoe dat mogelijk is. Toegezegd is om de laatste vraag uit te zoeken.	Dijk, P. van			Commissie Watersysteembeheer 17 oktober 2024
29	Algemeen Bestuur 05-07-2024 7.1. Ingekomen brief Wateroverlast Oventje en begeleidend mailbericht	Ingekomen brief Wateroverlast Oventje en begeleidend mailbericht	Op verzoek van de fractie Water Natuurlijk wordt de brief behandeld in de commissie.	Groot, E. de Dijk, P. van			Commissie Watersysteembeheer 17 oktober 2024
28	Algemeen Bestuur 07-06-2024 8. Rondvraag	Rondvraag/Presentatie Wateroverlast	Op verzoek van mevrouw Swinkels van de BBB fractie wordt toegezegd om de presentatie die het DB onlangs heeft gehad over wateroverlast te delen met het AB.	Groot, E. de			AB 2024 Q2

27	Algemeen Bestuur 07-06-2024 8. Rondvraag	Rondvraag/Presentatie Bloemrijke dijken	Op verzoek van mevrouw Schoofs van de fractie Water Natuurlijk wordt toegezegd een presentatie in te plannen over kleurkeuren en bloemrijke dijken.	Dijk, P. van			Commissie Watersysteem en Waterveiligheid 18 september 2025
26	Algemeen Bestuur 07-06-2024 5.4. Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie CDA inzake voorbereidingskrediet windturbines Land van Cuijk	Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44-vragen fractie CDA inzake voorbereidingskrediet windturbines Land van Cuijk	Toegezegd wordt om de vraag van mevrouw Bens van de CDA fractie of het bedrag dat besteed is aan onderzoeken voor alle onderzoeken geldt te beantwoorden.	Zoeten, S. de			AB 2024 Q2
25	Algemeen Bestuur 07-06-2024 5.3. Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie CDA inzake artikel lozen giftige stoffen riool Noord-Holland	Antwoordbrief Dagelijks Bestuur op artikel 44 vragen fractie CDA inzake artikel lozen giftige stoffen riool Noord Holland	Toegezegd wordt om de vraag van mevrouw Bens van de CDA fractie om te kijken in hoeverre er op dit gebied afstemming plaatsvindt met de omgevingsdienst en de brancheorganisatie bedrijven schriftelijk te beantwoorden.	Zoeten, S. de			AB 2024 Q2
24	Algemeen Bestuur 07-06-2024 5.1. Jaarstukken 2023 Het Waterschapshuis (hWh)	Jaarstukken 2023 Het Waterschapshuis (hWh)	Toegezegd is om de schriftelijke vragen van mevrouw Bens van de CDA fractie te beantwoorden.	Oegema, S.			AB 2024 Q2
23	Algemeen Bestuur 12-12-2025 3.C. Adviseringsoverzicht commissies d.d. 23 oktober 2025	Adviseringsoverzicht commissies/AQUON	De fractie BBB constateert dat Aquon op verzoek van Aa en Maas eind 2023 voor een aantal projecten separate voorschotfacturen gestuurd op basis van de begrote tarieven van AQUON. Zij vraagt waarom Aa en Maas dat heeft gedaan, want de andere waterschappen hebben geen voorschotfacturen betaald. Het waterschap heeft nu een beetje voor bank gespeeld.	Zoeten, S. de			AB 11 oktober 2024
22	Algemeen Bestuur 07-06-2024 2.5. Publicatie kennisgeving voornemen en participatie N279 Veghel-Asten	Publicatie kennisgeving voornemen en participatie N279 Veghel-Asten	Toegezegd wordt om de in beeld gebrachte knelpunten met het AB te delen.	Dijk, P. van			AB 11 oktober 2024
21	Algemeen Bestuur 05-04-2024 5.09. Jaarverslag 2023 Commissie Bezwaarschriften	Jaarverslag 2023 Commissie Bezwaarschriften	Toegezegd wordt om een schriftelijke reactie te geven op de onderliggende reden van de vertraging voor wat betreft de afhandeling van de bezwaren binnen de gestelde termijnen.	Jacobs, M.			AB 7 juni 2024
20	Algemeen Bestuur 05-04-2024 4.1.7. Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling BSOB	Zienswijze wijziging Gemeenschappelijke regeling BSOB	Het in beeld brengen van de omgangsvormen c.q. mate van invloed dat het AB heeft bij onze Verbonden Partijen.	Scherrenberg, J. Jacobs, M.			AB 7 juni 2024
19	Algemeen Bestuur 05-04-2024 4.1.7. Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling BSOB	Zienswijze wijziging gemeenschappelijke regeling BSOB	Toegezegd wordt dat portefeuillehouder Scherrenberg een extra controle/check (laat) doen om te kijken of de Gemeenschappelijke Regeling overeenkomstig de wettelijke bepalingen zoals bedoeld in artikel 17 Wgr correct is weergegeven.	Scherrenberg, J.			AB 7 juni 2024
18	Algemeen Bestuur 05-04-2024 4.2.1. Meanderende Maas, projectplan Waterwet dijkversterking Ravenstein-Lith	Meanderende Maas, projectplan Waterwet dijkversterking Ravenstein-Lith	Toegezegd wordt om de monsteruitslagen van de afgegraven klein beschikbaar te stellen.	Dijk, P. van			AB 7 juni 2024
17	Algemeen Bestuur 05-04-2024 1.2. Vaststellen agenda	Vaststellen agenda/Het waterschapshuis	Toegezegd wordt om een presentatie te verzorgen over Het Waterschapshuis en welke complexe projecten worden uitgevoerd.	Oegema, S.			Commissie Algemene- en Financiele Zaken 21 november 2024
16	Algemeen Bestuur 23-02-2024 8. Rondvraag	Rondvraag/PFAS in Berkendonk	Terugkoppeling stand van zaken PFAS situatie in de recreatieplas Berkendonk te Helmond.	Dijk, P. van			Commissie Watersysteembeheer 16 mei 2024
15	Algemeen Bestuur 23-02-2024 4.5. Kredietaanvraag Projectplan Waterwet Natte Natuur Parel (NNP) Wijboschbroek	Kredietaanvraag Projectplan Waterwet Natte Natuur Parel (NNP) Wijboschbroek	Het AB betrekken bij de verdere uitvoering van het hele project alsook een tijdlijn van het project.	Groot, E. de			Commissie Watersysteembeheer 14 maart 2024
14	Algemeen Bestuur 15-12-2023 4.M. Anti- afhaakregeling 2024	Inspreker bij Anti-afhaakregeling 2024	Verspreiden van de inspreektekst aan het AB.	Zoeten, S. de	De tekst is integraal opgenomen in de notulen van 15 december 2023.		AB 15 december 2023
13	Algemeen Bestuur 15-12-2023 4.G. Aanvullend investeringskrediet Blauwe Poort fase 2	Aanvullend investeringskrediet Blauwe Poort fase 2	Toegezegd wordt om de nulmetingen beschikbaar te stellen.	Dijk, P. van			AB 5 april 2024
12	Algemeen Bestuur 15-12-2023 4.F. Kredietaanvraag verkenningen 4 oplossingsrichtingen HoWaBO	Inspreker bij Kredietaanvraag verkenningen 4 oplossingsrichtingen HoWaBo	Toesturen van het HKV rapport aan het AB	Dijk, P. van			AB 5 april 2024
11	Algemeen Bestuur 15-12-2023 4.A. Belastingverordeningen 2024 waterschap Aa en Maas	Belastingverordeningen 2024 waterschap Aa en Maas	Uitgebreide uitleg over haalbaarheid betaling belastingaanslag in meerdere termijnen.	Scherrenberg, J.			AB 5 april 2024
10	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas/Kleine onttrekkingen	Over de kleine onttrekkingen is een notitie gemaakt voor het DB die beschikbaar zal worden gesteld aan het AB. Daarin komt duidelijk naar voren wat de afwegingen zijn. Die notitie geeft de nodige duidelijkheid.	Dijk, P. van			Thema AB 26 januari 2024

9	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas/Onttrekkingen en droogte	Op de vraag wat het waterschap nu doet en wat het nog extra kan doen (zie rapport “Zonder water geen later”) t.a.v. onttrekkingen en droogte wordt toegezegd dat dit in het thema AB in beeld zal worden gebracht.	Dijk, P. van			Thema AB 4 oktober 2023
8	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas/Ethische code dataprocessing	Toegezegd wordt dat de vraag over de ethische code in relatie tot dataprocessing in het vierde kwartaal zal worden geagendeerd in de commissie.	Jacobs, M.			4e kwartaal 2024
7	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas/Bevers en Dassen/Meanderende Maas	Een notitie zal binnen afzienbare tijd met het AB worden gedeeld. Ook de commissie zal op dit dossier worden bijgepraat.	Dijk, P. van			Thema AB 4 oktober 2023
6	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas/Actualisatie HWBP	In extra avond thema AB zal het AB worden bijgepraat over het dossier HWBP.	Dijk, P. van			Thema AB 4 oktober 2023
5	Algemeen Bestuur 14-07-2023 10.3. Dashboard HWBP Q1 2023	Dashboard HWBP Projecten Q1 2023	Toegezegd wordt om aan het AB (in het dashboard ?) inzicht te verschaffen op welke plekken er risico’s zijn van graafdieren en welke maatregelen eventueel kunnen worden genomen.	Dijk, P. van			Commissie Watersysteembeheer 21 september 2023 en het thema Algemeen Bestuur 4 oktober 2023
4	Algemeen Bestuur 16-06-2023 8. Rondvraag en sluiting	Rondvraag en sluiting/Landelijke pijpleiding Stippelberg over peelrandbreuk	Toegezegd wordt dat het afgegeven signaal hierover zal worden nagetrokken en het DB dit zal terugkoppelen.	Jacobs, M.			Commissie Watersysteembeheer 21 september 2023
3	Algemeen Bestuur 16-06-2023 2.3. Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) beleidsinformatie recreatief medegebruik	Toeristische Kanobond Nederland (TKBN) beleidsinformatie recreatief medegebruik	Toegezegd wordt dat DB een reactie zal sturen die ter kennis van het AB wordt gebracht. Voorts zal het AB breder worden geïnformeerd over vigerend beleid recreatief medegebruik bij Aa en Maas.	Groot, E. de			commissie Watersysteembeheer 21 september 2023.
2	Algemeen Bestuur 16-12-2022 5.5. Jaarplan 2023 Agri Food Capital	Jaarplan 2023 Agri Food Capital	Het DB reageert positief op de suggestie om de directeur van Agri Food Capital uit te nodigen. Het is alleen de vraag of dat nog is in te plannen voor deze bestuursperiode.	Jacobs, M.			Werkbezoek AB 6 september 2024
1	Algemeen Bestuur 25-02-2022 4.I. Waterschapsverordening Aa en Maas	Waterschapsverordening Aa en Maas	Het AB verzoekt om voorafgaand aan de opmaak van een beleidsrijke verordening een thema AB te organiseren over zaken die in het WBP zijn opgenomen, zoals beleid ten aanzien van beschaduwing en het beregeningsbeleid. Voorts vraagt het AB of aan bijlage 11, waarin alle beleidsnota’s staan die nog moeten worden gewijzigd, een planning kan worden toegevoegd.	Dijk, P. van			AB 17 november 2023 en Thema AB 26 januari 2024

Toezeggingen n.a.v. AB-vergadering	
Datum vergadering:	**12 december 2025**
Agendapunt:	**3.B Afwerking actiepunten en toezeggingen AB** **Schriftelijke reactie op aanvullende vragen over overstorten**
Vraag:	Naar aanleiding van de uitwerking van toezegging 63 (schriftelijke vragen over overstorten) stelt de heer ***Leenders*** dat het onderzoek naar de effecten van overstorten op slibbodems in 2026 start. Hij vindt dat wel heel ruim omschreven en wil weten of het in Q1 of Q2 start. Het aandeel stikstof en fosfor van de overstorten is volgens het antwoord 2% en 6% van die overstorten, maar dat zegt eigenlijk weinig. Om in absolute zin te weten wat de impact van de overstorten is, ziet hij daar liever een absolute waarde. De heer ***Oegema*** zegt dat hij nog niet kan zeggen in welk kwartaal het onderzoek naar de effecten op slibbodems plaatsvindt. Hij begrijpt niet wat de heer Leenders bedoelt met de opmerking dat hij de 2% en 6% niet genoeg duiding vindt. De heer ***Leenders*** wijst erop dat dit relatieve getallen zijn die niets zeggen over de absolute waarde. Als dat water infiltreert, is het de vraag wat het gevolg is voor de concentratie. Bij een absolute waarde wat er in een meter of 100 meter sloot zit aan grammen, is de impact op bijvoorbeeld flora en fauna veel beter te duiden.
Toezegging 64	De heer ***Oegema*** vindt dat verhaal te complex om er nu duidelijkheid over te geven. Hij neemt het mee en zal proberen een antwoord te formuleren. ***De voorzitter*** concludeert dat er een schriftelijke reactie komt.
Antwoord/Vervolgstappen:	<u>Planning onderzoek</u> In het Aanvullend Uitvoeringsprogramma KRW dat op 6 juni 2025 door het AB is vastgesteld, is (in het hoofdstuk Onderzoek en Monitoring) de actie opgenomen om onderzoek te doen aan de sliblaag t.b.v. 'kwaliteitsbaggeren'. De sliblaag op de waterbodem kan een bron zijn van stikstof en fosfor, maar ook van persistente stoffen (PBDE's, heptachloor). Een onderzoek aan mogelijke hotspots (o.a. riooloverstorten) om daar gericht te baggeren t.b.v. waterkwaliteit kan daar inzicht in geven. Het bemonsteren van de sliblagen is reeds gestart en zal voor de zomervakantie 2026 afgerond worden. Na de zomervakantie worden de resultaten geanalyseerd. <u>Absolute getallen stikstof en fosfor uit de riolering</u> Binnen het beheergebied van Aa en Maas komt vanuit vele bronnen stikstof en fosfor naar ons oppervlaktewater (o.a. landbouw, natuur, rioolwaterzuiveringen maar ook uit de riolering). Het aandeel dat vanuit de riolering (overstorten en uitlaten) komt is in absolute getallen circa 32 ton stikstof en 5 ton fosfor. Wat vervolgens in het oppervlaktewater gebeurt met deze stoffen is o.a. afhankelijk van stroming en biologische processen. En die zijn afhankelijk van vele dynamische parameters (o.a. weersomstandigheden, fysieke inrichting van de watergang, de daarin aanwezige stoffen, flora en fauna maar ook menselijk ingrijpen) en laten zich lastig in samenhang berekenen/ simuleren.
Status:	De toezegging is hiermee afgehandeld.

OVERZICHT MOTIES D.D. 13 FEBRUARI 2026

ID	Agendapunt	Titel	Besluit	Indiener	Portefeuillehouder	Toelichting	Voortgang	Status
44	Algemeen Bestuur 14-11-2025 4.1.B. Concept-begroting 2026 en Jaarrekening 2024 GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant	Een bredere blik op bestrijding	Aangenomen	Pol, R. van de (Partij voor de Dieren) Vos, C. (Partij voor de Dieren) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij) Nooijen, J. (BBB) Janssen-Brokken, M. (BBB)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie Partij voor de Dieren en de fractie Algemene Waterschapspartij. Roept het Dagelijks bestuur op: - onderzoek te doen naar minder dieronvriendelijke vangmethoden en methoden om bijvangsten te verminderen - te verkennen hoe dit onderzoek uitgevoerd kan worden, bv. samen met het R&D-lab (Brabantse Delta) en hiervoor middelen te zoeken. Wanneer dit niet kan binnen bestaande posten hier bij de voorjaarsnota op terug te komen met een inschatting van de kosten voor dit onderzoek.	Lopende.	Lopende
42	Algemeen Bestuur 04-07-2025 2.1. Voorjaarsnota 2025 waterschap Aa en Maas	Lobby ter intensivering slibvergisting voor biogas als alternatieve energiebron	Aangenomen	Aardoom, J. (VVD) Zinderen, S. van (VVD) Plasmeijer, W. (50PLUS) Leenders, J. (CDA) Geest, J. van (Water Natuurlijk)	Zoeten, S. de	Roept het Dagelijkse Bestuur op om: 1. te onderzoeken of de 1,5% aan middelen zoals voornoemd ingezet kunnen worden voor het bevorderen dan wel stimuleren van projecten bij Waterschappen om de energie-onafhankelijkheid te bevorderen; 2. uiterlijk bij de begrotingsbehandeling van 2026 met een terugkoppeling te komen.	Lopende.	Lopende
41	Algemeen Bestuur 04-07-2025 2.1. Voorjaarsnota 2025 waterschap Aa en Maas	Naar een efficiëntere projectvoorbereiding en realisatie onder gezonde financiële kaders	Aangenomen	Aardoom, J. (VVD) Zinderen, S. van (VVD) Plasmeijer, W. (50PLUS) Geest, J. van (Water Natuurlijk)	Scherrenberg, J.	Verzoekt het Dagelijks Bestuur: 1. De risicovoorziening (onvoorzien) voortaan te begroten op programma niveau in plaats van op projectniveau, waarbij het AB algemene kaders stelt voor eventuele kredietaanvullingen in de realisatiefase; 2. In beeld te brengen wat de verhouding is tussen in- en uitbesteding van werkzaamheden; 3. Deze aanpak uiterlijk voor de voorjaarsnota 2027 aan de hand van concrete voorstellen terug te koppelen aan het Algemeen Bestuur.	Lopende.	Lopende
12	Algemeen Bestuur 05-07-2024 02.1. Voorjaarsnota 2024 waterschap Aa en Maas	Stop de (te) korte kringloop	Aangenomen	Laan, K. van der (Water Natuurlijk) Nooijen, J. (BBB) Pol, R. van de (Partij voor de Dieren) Aardoom, J. (VVD) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie Water Natuurlijk, Partij voor de Dieren, BBB, VVD, AWP. Roept het Dagelijks Bestuur op: - Onderzoek hoe voor het eind van deze zittingsperiode gekomen kan worden tot het afbouwen van de korte voedingsstoffen kringloop water-over-water. - Beoordeel het uitvoeringsperspectief op omvang, kosten en baten en rapporteer hierover aan het AB voor het eind van het jaar.	Op basis van onderzoeken naar maaisel in 2004 en 2012 en metingen in het kader van Sensor Gestuurd Boeren hebben we sterke aanwijzingen dat nutriënten uit slootmaaisel een beperkte hoeveelheid vormen ten opzichte van de totale nutriëntenbelastingen. Grootschalig maaisel afvoeren is kostbaar en gaat gepaard met extra overlast en emissies. Om een goede bestuurlijke afweging te kunnen maken worden in 2025 op 2 locaties een pilot gestart naar de effecten van het afvoeren van slootmaaisel.	Lopende
11	Algemeen Bestuur 07-06-2024 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Hier begint de Zee' tegelactie	Aangenomen	Nooijen, J. (BBB) Swinkels, D. (BBB) Rijken-van Heijst, M. (BBB) Bens, V. (CDA) Vereijken, G. (PvdA) Vos, C. (Partij voor de Dieren)	Oegema, S.	De motie is ingediend door de fractie BBB, CDA, Pvda, Partij voor de Dieren. Roept het Dagelijks Bestuur op: 1. Een samenwerking aan te gaan betreffende “de hier begint de zee tegel” met de organisatie “Vrouwen van Nu”; 2. Om voor elke dorp of stad binnen het gebied van waterschap Aa en Maas een zee tegel ter beschikking te stellen; en 3. In samenspraak met de dorpen en/of steden de “zee tegel” met de nodige aandacht op een, voor de lokale inwoners, bekende maatschappelijke locatie te plaatsen. (bv gemeenschapshuis of school); 4. Dit alles te realiseren voor “de dag van de Noord zee” op 15 mei 2025	Portefeuillehouder Oegema heeft in de vergadering van het Algemeen Bestuur van 7 juni 2024 aangegeven dat hij samen met de afdeling Communicatie gaat kijken hoe het waterschap deze actie kan vormgeven.	Lopende
10	Algemeen Bestuur 23-02-2024 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Gelijke data voor NV gebieden	Aangenomen	Aarts, A. (BBB) Nooijen, J. (BBB) Swinkels, D. (BBB)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie BBB. Roept het Dagelijks Bestuur op: - Om die waterschappen die de data niet op orde hebben op te roepen om de data op orde te maken.	Voor het mestbeleid zijn eind 2023 de zogenaamde nutriënten verontreinigde gebieden (NV-gebieden) aangewezen, waar minder mest gegeven mag worden. Hiervoor is onder andere een bronnenanalyse gebruikt waarmee de nutriëntenbelasting van de regionale oppervlaktewateren die zijn aangewezen voor de Kaderrichtlijn Water is berekend voor de periode 2010-2013. Binnen o.a. waterschap Aa en Maas waren echter veel recentere gegevens beschikbaar. De minister van LNV heeft destijds aan de Tweede Kamer toegezegd dat een update van de landelijke bronnenanalyse zal worden uitgevoerd, zodat bij een herziening van de NV-gebieden de meest recent beschikbare data kunnen worden gebruikt. Deze ‘bronnenanalyse nutriënten regionale oppervlaktewaterlichamen Nederland’ loopt op dit moment nog. Alle waterschappen, ook Aa en Maas, worden daarbij betrokken. De bronnenanalyse zal dit jaar (2025) worden afgerond.	Lopende
					GEREED			
33	Algemeen Bestuur 06-06-2025 4.2.C. Aanvullend KRW Uitvoeringsprogramma Aa en Maas	Gezonde vissen	Aangenomen	Pol, R. van de (Partij voor de Dieren) Vos, C. (Partij voor de Dieren) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij) Mare, H. de (PvdA)	Groot, E. de	De motie is ingediend door de fractie Partij voor de Dieren. Roept het Dagelijks Bestuur op: in gesprek gaan met Federatie Sportvisserij Zuidwest Nederland en te verkennen of en zo ja, hoe aanvullende richtlijnen op praktisch uitvoerbare manier te formuleren zijn voor hengelen op momenten die stressvol kunnen zijn voor vissen zoals tijdens baggeren, maaien, onderhoud aan kunstwerken, bij hoge watertemperaturen, bij lage waterstanden, na een onweersbui en hevige regenval en bij vervuiling en riooloverstorten	Gesprek tussen portefeuillehouder en de Sportvisfederatie Zuidwest Nederland n.a.v. deze motie is gepland als agendapunt in de aankomende vergadering van de Visstandbeheercommissie in oktober.	Gereed
25	Algemeen Bestuur 21-02-2025 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Afvalwater, een waardevolle oplossing	Aangenomen	Aardoom, J. (VVD) Peters, W. (Geborgden) Mare, H. de (PvdA) Geest, J. van (Water Natuurlijk)	Zoeten, S. de	De motie is ingediend door de fractie VVD, de fractie Geborgden, de fractie PvdA en de fractie Water Natuurlijk. Verzoekt het Dagelijks Bestuur: 1. om in de komende maanden een quick scan (marktverkenning) uit te voeren naar dit thema en de uitkomsten uiterlijk eind Q3 terug te koppelen naar het AB. 2. in de voorjaarsnota c.q. begroting voor 2026 expliciet een bedrag op te nemen voor een nader haalbaarheidsonderzoek op dit thema. 3. waar nodig bij de opstelling van de nieuwe Belastingverordening en de kostentoedelingsverordening bestuurlijke ruimte te realiseren om deze materie een plaatst te kunnen geven.	Dit is afgehandeld in het Thema AB van 26 september 2025.	Gereed

24	Algemeen Bestuur 13-12-2024 8. Moties vreemd aan de orde van de dag	Addendum regionaal water en bodem programma 2022-2027	Aangenomen	Bens, V. (CDA) Janssen-Brokken, M. (BBB) Leenders, J. (CDA) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij) Plasmeijer, W. (50PLUS)	Jacobs, M.	De motie is ingediend door de fractie CDA, de fractie 50PLUS, de fractie AWP en de fractie BBB. Roept het Dagelijks Bestuur op: 1. Om het Algemeen Bestuur op een zo kort mogelijke termijn bij te praten over dit addendum. 2. De financiële gevolgen die mogelijk kunnen voortvloeien uit dit addendum inzichtelijk te maken voor het Algemeen Bestuur. 3. Het gesprek met de provincie aan te gaan over de gevolgen die kunnen voortvloeien uit de punten genoemd onder 1 en 2, met als doel om onze eigen taken en verantwoordelijkheden te waarborgen.	Voor de uitwerking verwijzen wij naar de webpagina https://aaenmaas.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/95da10ea-8d36-414c-ba66-5f6b16167045	Gereed
21	Algemeen Bestuur 13-12-2024 5.1.B. Vervolg realisatie Sluis 0	Visdeurbel	Aangenomen	Pol, R. van de (Partij voor de Dieren) Vos, C. (Partij voor de Dieren) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij) Geest, J. van (Water Natuurlijk)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie Partij voor de Dieren, de fractie AWP, de fractie Water Natuurlijk. Roept het Dagelijks Bestuur op: Om te onderzoeken of een visdeurbel aangelegd kan worden als meekoppelkans bij de aanleg van omloopriolen in sluis 0 in de Zuid-Willemsvaart in 's-Hertogenbosch.	Voor de uitwerking verwijzen wij naar de webpagina https://aaenmaas.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/95da10ea-8d36-414c-ba66-5f6b16167045	Gereed
19	Algemeen Bestuur 19-11-2021 7.2. Programmabegroting 2022 waterschap Aa en Maas	Versterken biodiversiteit op gronden voor toekomstige natuurdoelen	Aangenomen	Aardoom, J. (VVD) Biemans, F. (Ouderen Appèl-Hart voor Water) Bots, R. (PvdA) Brouwers, P. (CDA) Hernández, A. (50PLUS) Krabben, P. van de (Geborgden) Slaats-Damen, A. (AWP) Zoeten, S. de (Water Natuurlijk)	Groot, E. de	De motie is ingediend door alle fracties. Motie verzoekt het Dagelijks Bestuur in 2022 te komen met een uitgewerkt voorstel voor het benutten van de gronden die worden verworven voor onze natuurdoelen én al op de juiste plek liggen, voor het versterken van biodiversiteit, vooruitlopend op de definitieve inrichting.	Voor de uitwerking verwijzen wij naar de webpagina https://aaenmaas.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/95da10ea-8d36-414c-ba66-5f6b16167045	Gereed
18	Algemeen Bestuur 11-06-2021 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Stoppen met Analyses Chemisch Zuurstof Verbruik (CZV) op gezuiverd rioolwater	Aangenomen	Brouwers, P. (CDA) Raap, J. (Geborgden) Zoeten, S. de (Water Natuurlijk)	Zoeten, S. de	De motie is ingediend door de fracties Geborgden, Water Natuurlijk, CDA. Verzoekt het Dagelijks Bestuur: - Te onderzoeken of het mogelijk is om zo spoedig als mogelijk alle Chemisch Zuurstof Verbruik (CZV) analyses van geloosd gezuiverd water te stoppen, en daarmee met voorrang alvast voor een deel gestalte te geven aan de eerdere oproep via motie van het algemeen bestuur.	Voor de uitwerking verwijzen wij naar de webpagina https://aaenmaas.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/95da10ea-8d36-414c-ba66-5f6b16167045	Gereed
15	Algemeen Bestuur 04-10-2019 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Vervang milieubelastende analyse-methoden	Aangenomen	Brouwers, P. (CDA) Krabben, P. van de (Geborgden) Slaats-Damen, A. (Algemene Waterschapspartij) Zoeten, S. de (Water Natuurlijk) Kleijn, de W. (VVD)	Zoeten, S. de	De motie is ingediend door Water Natuurlijk, Geborgden, CDA, VVD, AWP Om samen met de andere waterschapsbesturen en de Unie van Waterschappen er bij de Minister op aan te dringen om, los van de heroverweging van alle voorgestelde aanpassingen van het belastingstelsel, op zo kort mogelijke termijn in ieder geval alvast de wetgeving aan te passen om vervanging van de milieubelastende CZV-methode en de N-Kjeldahl-methode door te voeren.	De motie van 4 oktober 2019 heeft geleid tot een brief van het dagelijks bestuur van Aa en Maas aan de Unie van Waterschappen. In deze brief is om aandacht gevraagd voor de vervanging van de milieubelastende analysemethoden en om aan te dringen bij de Minister op een spoedige aanpassing van de wetgeving om deze vervanging mogelijk te maken (zie vergaderstukken algemeen bestuur van 15 november 2019). De voortgang/status van deze motie is actueel: "Volgens art 122f van de Waterschapswet geldt als heffingsmaatstaf voor de zuiveringsheffing de vervuilingswaarde van het afvalwater dat wordt afgevoerd. De vervuilingswaarde wordt uitgedrukt in vervuilingseenheden gebaseerd op zuurstofverbruik. Op basis van de huidige wetgeving moet voor het vaststellen van de vervuilingswaarde van het afvalwater van bedrijven m.b.v. laboratoriumanalyses onvermijdelijk gebruik gemaakt worden van mens- en milieubelastende stoffen. Dit is onwenselijk en aangemerkt als een urgent knelpunt dat met de aanpassing van het belastingstelsel opgelost moet worden. In het nieuwe belastingstelsel dat m.i.v. van 01-01-2026 in werking treedt (uitgaand van ongewijzigde vaststelling voor de Eerste Kamer) wordt dit knelpunt opgelost door de introductie van nieuwe parameters die gehanteerd moet worden voor het bepalen van de zuiverings- en verontreinigingsheffing."	Gereed
13	Algemeen Bestuur 16-06-2023 4.L. Concept-Bestuursakkoord 2023-2027	Concept bestuursakkoord - Positie van het waterschap in de landbouwtransitie	Aangenomen	Pol, R. van de (Partij voor de Dieren) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij) Vereijken, G. (PvdA) Vos, C. (Partij voor de Dieren)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie Partij voor de Dieren, de fractie AWP, de fractie PvdA. De motie is gewijzigd aangenomen (focus gewijzigd in aandacht te vragen). Roept het dagelijks bestuur op: - Om bij de samenwerking met de provincie Noord-Brabant voor het Brabants Programma Landelijk Gebied en het aanpakken van de stikstofcrisis de focus te leggen op de verschuiving naar natuurinclusieve, klimaatbestendige en/of andere duurzame vormen van kringlooplandbouw.	Die aandacht is gevraagd. In gesprekken met provincie ihkv het BPLG en andere thematiek zoals stikstof heeft Aa en Maas aandacht voor de natuurinclusieve, klimaatbestendige en/of vormen van andere duurzame (kringloop) landbouw. Aa en Maas brengt deze input in de processen actief in.	Gereed
8	Algemeen Bestuur 17-11-2023 2.1. Programmabegroting 2024 waterschap Aa en Maas	Samen slimmer klimaatbestendig worden	Aangenomen	Bens, V. (CDA) Leenders, J. (CDA) Nooijen, J. (BBB) Plasmeijer, W. (50PLUS)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fracties CDA, BBB, 50PLUS. Roept het Dagelijks Bestuur op: om een cursus (modulair) te organiseren die rond Mei kan worden gegeven waarin alle grondbezitters (Terrein Beherende Organisaties, Agrariërs en Particulieren) uitleg krijgen hoe we met slim peilbeheer op eigen terrein extra water kunnen vasthouden met LOP-stuwen. Deze cursus zou met een maximale groepsgrootte van 40 personen moeten zijn en afhankelijk van de interesse kan deze meerdere keren worden gegeven.	Voor de uitwerking verwijzen wij u naar de webpagina https://aaenmaas.bestuurlijkeinformatie.nl/Reports/Details/95da10ea-8d36-414c-ba66-5f6b16167045	Gereed
7	Algemeen Bestuur 17-11-2023 2.1. Programmabegroting 2024 waterschap Aa en Maas	Bewustmaking burgers en buitenlui gebruik gevaarlijke en giftige stoffen in het riool 2	Aangehouden	Bens, V. (CDA) Nooijen, J. (BBB) Rijken-van Heijst, M. (BBB) Swinkels, D. (BBB)	Jacobs, M.	De motie is ingediend door de fractie BBB, CDA. Roept het Dagelijks Bestuur op: - Via de unie van waterschappen dan wel direct onze regering te verzoeken om Jaarlijks een lijst met top 50 gevaarlijkste stoffen te publiceren met nog nader te bepalen informatie zoals bv, waar zit deze stof in, waarom is die gevaarlijk voor ons milieu en wat zou een goed alternatief kunnen zijn. - Deze jaarlijks via een informatiebrief rond te sturen aan alle ingezetenen om op deze manier eenieder bewust te maken.	De motie is aangehouden. Het DB is niet tegen een lijst van 50 stoffen, maar ziet hoeveel gevaarlijke stoffen er dagelijks bij worden geproduceerd, waardoor het lijstje van 50 een kleine druppel op een gloeiende plaat is. Het DB vindt de motie dus wel sympathiek, maar ontraadt deze, omdat men problemen ziet met de uitvoering. In de tussentijd heeft waterschap Aa en Maas een folder gemaakt en beschikbaar gesteld hoe men duurzaam en milieuverantwoord te werk kan gaan bij het onderhoud van sloten en slootranden. Dus wat mag wel en wat mag niet en wat zijn de alternatieven voor bestrijdingsmiddelen.	Gereed

6	Algemeen Bestuur 17-11-2023 2.1. Programmabegroting 2024 waterschap Aa en Maas	Bewustmaking burgers en buitenlui gebruik gevaarlijke en giftige stoffen in het riool 1	Aangehouden	Bens, V. (CDA) Nooijen, J. (BBB) Rijken-van Heijst, M. (BBB) Swinkels, D. (BBB)	Jacobs, M.	De motie is ingediend door de fracties BBB en CDA. Roept het Dagelijks bestuur op: - Via de Unie van Waterschappen dan wel direct onze regering te verzoeken om de gebruikte gewasbeschermingsmiddelen enkel en alleen door gecertificeerde personen en bedrijven te laten toedienen.	De motie is aangehouden. Het DB heeft in de AB-vergadering van 17 november 2023 aangegeven de motie sympathiek te vinden, maar tegelijkertijd ook ontraden, gelet op wat er in Duitsland en België allemaal te koop is. Ook in de vorige bestuursperiode is dit geluid al meerdere keren afgegeven richting de Unie van Waterschappen. Zowel van rijkswege als in de Europese Unie wordt gekeken hoe je het gebruik van dit soort gewasbeschermingsmiddelen dan wel bestrijdingsmiddelen wat meer kunt reguleren. Daarnaast heeft de dijkgraaf dit punt nog eens mondeling ingebracht c.q. aandacht voor gevraagd tijdens het Bestuurlijk Overleg KRW, maar het ligt buiten de directe beïnvloedingssfeer van het waterschap.	Gereed
5	Algemeen Bestuur 13-10-2023 7. Moties vreemd aan de orde van de dag	Milieu risico keurmerk	Aangenomen	Nooijen, J. (BBB) Swinkels, D. (BBB) Janssen-Brokken, M. (BBB)	Dijk, P. van	De motie is ingediend door de fractie BBB. Roept het Dagelijks Bestuur op: - Om het concept van een keurmerk dat weergeeft de risico's van een product op ons watersysteem zo breed mogelijk en betekenisvol uit te dragen.	Dit wordt onderdeel van het Bedrijfsbodemwaterplan (BBWP). Begin 2025 volgt een update over de recente ontwikkelingen met betrekking tot het BBWP en een blik op de toekomstige ontwikkelingen. In de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 30 januari 2025 is de via een presentatie deze update gegeven.	Gereed
4	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Riool overstorten meten is weten	Aangenomen	Leenders, J. (CDA) Plasmeijer, W. (50PLUS) Rijken-van Heijst, M. (BBB) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij)	Oegema, S.	De motie is ingediend door de fractie CDA, 50PLUS, BBB, AWP. Roept het Dagelijks bestuur op: - Om bij diverse riool overstorten kleine en grote te starten met metingen zodat deze data voor het Algemeen Bestuur beschikbaar komt.	Hierover is een presentatie gegeven in de commissie Emissiebeheer van 1 februari 2024.	Gereed
3	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Oplossingen uit de stikstofcrisis	Aangenomen	Leenders, J. (CDA) Plasmeijer, W. (50PLUS) Rijken-van Heijst, M. (BBB) Siroen, H. (Algemene Waterschapspartij)	Zoeten, S. de	De motie is ingediend door de fracties CDA, 50PLUS, BBB, AWP. Roept het dagelijks bestuur op: - Om voor de volgende commissievergadering het gesprek aan te gaan met de vergunningverlener om deze problematiek op te lossen en hen te wijzen op de onredelijke kosten welke door het huidige beleid voor rekening van het waterschap komen.	Er heeft afstemming plaatsgevonden met provincie en er is via de Noord-Brabantse Waterschapsbond invloed uitgeoefend. Het Algemeen Bestuur is via de commissie Emissiebeheer van 16 mei 2024 daarover geïnformeerd.	Gereed
2	Algemeen Bestuur 14-07-2023 2.1. Voorjaarsnota 2023 waterschap Aa en Maas	Integrale prijsvorming in relatie tot waterbesparing	Aangenomen	Aarts, A. (BBB) Janssen-Brokken, M. (BBB) Nooijen, J. (BBB)	Scherrenberg, J.	De motie is ingediend door de fractie BBB. Roept het Dagelijks bestuur op: - De mogelijkheden te verkennen om tot een integrale prijsvorming voor de consumptie van drinkwater en afvalwaterverwerking te komen. - Dit met als ultieme doel samen te werken aan de hoognodige waterbesparing. - Hierover samenwerking te bevorderen met de overige Brabantse Waterschappen. -Om geld te reserveren voor onderzoek om samen met stakeholders te komen tot 1 tarief van bron tot aan de maas. Om daarmee de consument meer bewust te maken van waterbesparing.	Het Dagelijks Bestuur hecht eraan om te benadrukken dat, mede vanuit het principe “de vervuiler betaalt”, het gedachtengoed uit de motie wordt onderschreven. Echter het stimuleren van besparingen op water en de afvalwaterzuivering via een integrale prijsstelling stuit op dit moment nog op te grote praktische bezwaren om hier kosteneffectief invulling aan te geven. Wel zal het Dagelijks Bestuur de ontwikkelingen op dit terrein blijven volgen en nodigt de bestuursleden uit om hierbij te blijven meedenken.	Gereed

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3008
Extern Zaak ID	0654735953
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	3.E
Titel	Adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Adviseringsoverzicht commissies 20260319
GEHEIM: Conceptverslag besloten deel commissie Waterketen en Duurzaamheid d.d. 19 maart 2026
Concept verslag presentatie Beekgraaf commissie WW d.d. 19 maart 2026
Notitie Ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt
Onderzoek naar fauna in maaisel
Publicatie in Land en Water

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Kennis te nemen van het adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026.

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het adviseringsoverzicht commissies d.d. 19 maart 2026.

VOORSTELLEN TER ADVISERING

Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst

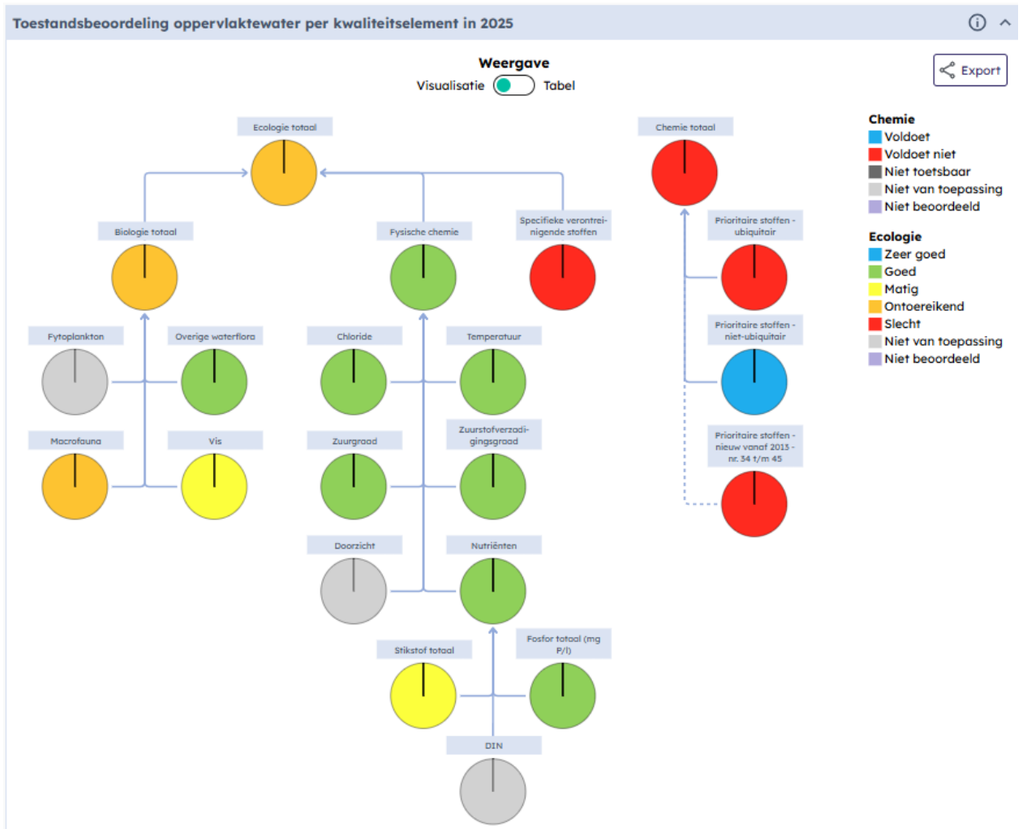
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid

ADVIES: *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026. De fractie BBB heeft op 10 maart jl. artikel 44 vragen ingediend, welke volgens het RvO Algemeen Bestuur een beantwoordingstermijn van 5 weken hebben. Dit zou betekenen dat de antwoorden pas na het AB van 10 april volgen, wat onwenselijk is gezien de besluitvorming over dit voorstel in het AB van 10 april plaatsvindt. Hierop heeft de fractie BBB de artikel 44 vragen ingetrokken en aangegeven gebruik te zullen maken van de mogelijkheid om technische vragen in te dienen. Daartoe heeft portefeuillehouder Van Dijk in overleg met de fractie BBB een interpretatie gemaakt van de vragen die het meest belangrijk zijn om de informatiebehoefte te stillen. Afhankelijk van de beantwoording door het Dagelijks Bestuur kan de fractie BBB alsnog verzoeken om het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor het AB.*

Het DB is gekomen tot onderstaande beantwoording van de technische vragen van de ***fractie BBB***:

1. **Nulmeting waterkwaliteit**
   Kan het dagelijks bestuur een overzicht verstrekken van de waterkwaliteitsmetingen over de afgelopen 5–10 jaar bij de meetpunten Hoogstraat en Esdonk, inclusief ten minste:
   - stikstof en fosfaat
   - zuurstof en zuurstofverzadiging
   - temperatuur
   - macrofauna
   - waterplanten
   - medicijnresten en andere microverontreinigingen.

   Kan daarbij tevens worden aangegeven welke parameters de KRW-score bepalen en welke parameters momenteel normoverschrijdingen laten zien?
   Antwoord DB:
   Parameters die KRW-score bepalen

2. Trendanalyse

Welke trendontwikkelingen zijn zichtbaar in de waterkwaliteit bij deze meetpunten over de afgelopen jaren en welke factoren worden door het waterschap gezien als belangrijkste oorzaak van eventuele KRW-overschrijdingen?

Antwoord DB:

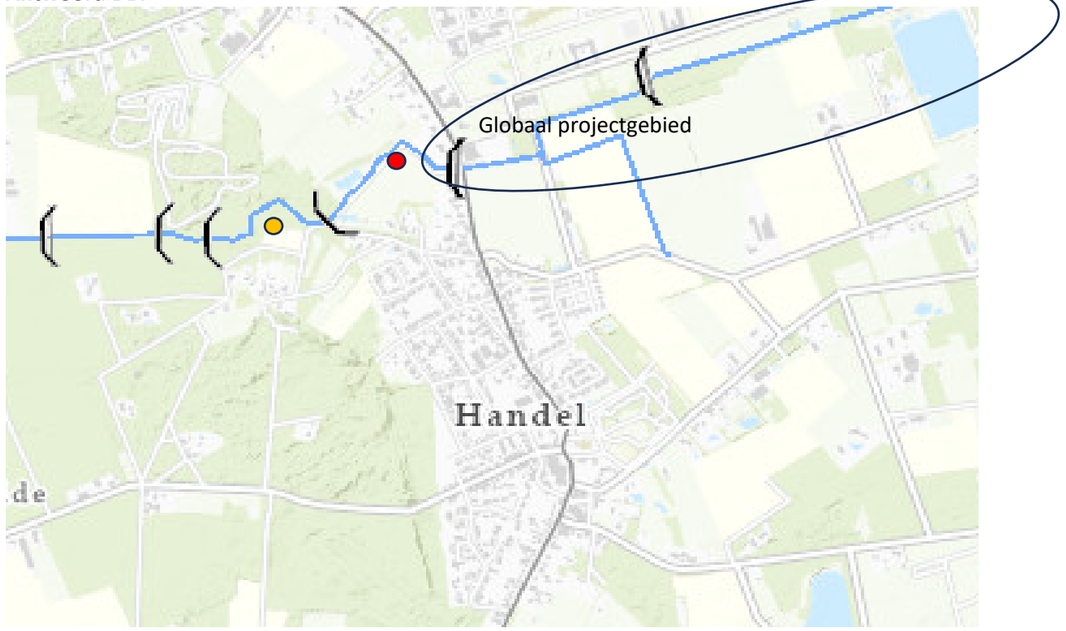
Trendontwikkeling KRW-toestand

Totaaloordeel	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2021	Toestand 2025
Chemie totaal	x		x	
Prioritaire stoffen - ubiquitair			x	
Prioritaire stoffen - niet-ubiquitair			x	
Ecologie totaal	x	x	x	x
Biologie totaal	x	x		
Fysische chemie	x			
Specifieke verontreinigende stoffen	x		x	x

3. Overzicht riooloverstorten

Kan het dagelijks bestuur een overzicht geven van de riooloverstorten die zich tussen het projecttraject en het meetpunt Esdonk bevinden, inclusief exacte locatie, type overstort, beheerder (gemeente of andere partij)?

Antwoord DB:

- Gemengde overstort; gemeente Boekel
- Gemengde overstort met randvoorziening; gemeente Gemert

De overstorten liggen benedenstrooms van het projectgebied en kunnen het projectgebied zelf niet beïnvloeden.

4. Alternatieve maatregelen

Zijn bronmaatregelen onderzocht, zoals:

- vermindering van riooloverstorten

	• reductie van nutriëntenbelasting • andere hydrologische maatregelen, en hoe verhouden deze zich qua effectiviteit en kosten tot het huidige project? **Antwoord DB:** De Kaderrichtlijn Water gaat over zowel chemische waterkwaliteit (stoffen) als biologische waterkwaliteit (soorten). Inrichtingsprojecten zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers zijn gericht op het inrichten van het systeem zodat soorten zich weer kunnen vestigen. De scope van dit project beperkt zich ook tot de inrichting. Naast dit project lopen voor het hele beheergebied diverse trajecten gericht op de stoffen. Het gaat dan bijvoorbeeld om: - Verbeteren effluentkwaliteit bij rwzi's - Influentstrategie om te bepalen hoe we kunnen voorkomen of beperken dat ongewenste stoffen in de rwzi terecht komen - Strategie overstorten en uitlaten - Verscherpen Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving - In overleg met rijk en provincie bepalen hoe de (nutriënten)belasting vanuit het landelijk gebied kan worden beperkt. Om de KRW-doelen te kunnen halen zijn beiden nodig: zowel de bronmaatregelen als de inrichtingsmaatregelen. **5. Hydrologisch effect** Kan het dagelijks bestuur kwantificeren in welke mate het project bijdraagt aan: • water vasthouden • piekafvoerreductie • infiltratie • droogtebestrijding? **Antwoord DB:** Dit is in deze fase niet gekwantificeerd. De primaire doelstelling van het project is het oplossen van bestaande beheerknelpunten in combinatie met het realiseren van een natuurvriendelijke oever ten behoeve van de KRW. Het realiseren van waterberging en infiltratie op het terrein van Huize Padua wordt in deze samenwerking als een meekoppelkans gezien die in de verdere planuitwerking verder zal worden onderzocht en uitgewerkt. In algemene zin voorziet een natuurvriendelijke (flauwe) oever wel in het vergroten van het nat oppervlak en dus een toename van bergend vermogen in de watergang. **6. Onderhoudskosten** De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten worden geraamd op circa €34.000 per jaar. Kan het dagelijks bestuur toelichten: • hoe deze kosten zijn opgebouwd • welke onderhoudsactiviteiten hierbij horen • en of alternatieve inrichting of beheer mogelijk is waarmee deze kosten structureel kunnen worden verlaagd? **Antwoord DB:** De verwachte of geraamde toename in beheer- en onderhoudskosten worden aan de voorkant op basis van een standaardnorm in beeld gebracht om enig idee te verschaffen waartoe een bepaalde investering kan leiden als deze is opgeleverd. De toepassing van deze standaardnorm wordt in zijn algemeenheid toegepast en niet specifiek voor bepaalde maatregelen (zoals een NVO of kunstwerk). Zie ook de bijlage 'Financiële paragraaf' waarin de toename overige jaarlijkse exploitatielasten met behulp van een standaardnorm (1,25% van het gevraagde krediet) worden berekend. De inrichtingsplannen worden in de volgende fase verder uitgewerkt, met oog voor doelmatig beheer en onderhoud en voorzien van een beheer- en onderhoudsplan waarin de consequenties voor beheer en onderhoudskosten preciezer worden geraamd. **7. Monitoring** Welke monitoring wordt na realisatie van het project uitgevoerd om het effect op waterkwaliteit en ecologie te volgen en over welke periode vindt deze monitoring plaats? **Antwoord DB:** Dit verloopt via de standaard Toestand en Trend Monitoring in het kader van de Kaderrichtlijn Water (rapportageverplichting EU). **8. Rioolsysteem Huize Padua** Is onderzocht of op het terrein van Huize Padua: • alle vuilwater- en hemelwateraansluitingen correct zijn gescheiden • het terrein gecontroleerd is op foutaansluitingen • het regenwater van daken en verhardingen volledig is afgekoppeld van het vuilwaterriool? Zo ja, kan het dagelijks bestuur aangeven of met deze resultaten iets is gedaan en of deze controles gedeeld kunnen worden? **Antwoord DB:** Huize Padua is een plan gestart waarin de woonvoorzieningen en het landgoed opgeknapt worden naar de huidige tijd. Dit gebeurt in fasen. Iedere fase die opgeleverd wordt zal voldoen aan hydrologisch neutraal bouwen met dezelfde toetsing als andere nieuwbouwprojecten. Dus met berging van hemelwater op eigen terrein. Deze ontwikkeling draagt positief bij aan vermindering van overstorten en toename van infiltratie.
Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1	
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fractie BBB*** verwijst naar het jl. streekpanel Boven Aa waarin een suggestie gegeven werd om vispassage op een betere en goedkopere manier te maken en vraagt of er contact is geweest met het betrokken burgerlid. **Antwoord DB**: Portefeuillehouder De Groot zegt dat hij informatie heeft ontvangen. Het gaat vooral over het beheer en onderhoud van de vismigratiemaatregelen. Hij zal bekijken of er een presentatie door het betrokken burgerlid geagendeerd kan worden voor een volgende commissie en hoe de informatie in het project betrokken kan worden.

De ***fractie Geborgden*** geeft mee om goed naar de waterlopen te kijken of ze het hele jaar watervoerend zijn.
De ***fractie CDA*** geeft mee om kritisch te bekijken welke sloten echt potentieel toegevoegde waarde hebben – dat ze niet droogvallen en waar vis echt goed op kan ontwikkelen – en daarin te investeren.

Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid

ADVIES: *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026. De fractie BBB heeft op 10 maart jl. artikel 44 vragen ingediend, welke volgens het RvO Algemeen Bestuur een beantwoordingstermijn van 5 weken hebben. Dit zou betekenen dat de antwoorden pas na het AB van 10 april volgen, wat onwenselijk is gezien de besluitvorming over dit voorstel in het AB van 10 april plaatsvindt. Hierop heeft de fractie BBB de artikel 44 vragen ingetrokken en aangegeven gebruik te zullen maken van de mogelijkheid om technische vragen in te dienen. Afhankelijk van de beantwoording door het Dagelijks Bestuur kan de fractie BBB alsnog verzoeken om het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor het AB.*

Algemene toelichting hydrologische analyse
Voor het beoordelen van knelpunten in het watersysteem gebruikt het waterschap een hydrologisch model van het regionale watersysteem. In dit model zijn onder andere watergangen, duikers, stuwen, peilen en afvoergebieden opgenomen. Met dit model wordt doorgerekend hoe het watersysteem reageert op verschillende neerslagsituaties, waaronder extreme buien die horen bij de NBW-norm. Hiermee wordt inzichtelijk waar waterstanden oplopen en waar knelpunten ontstaan. Bij het bepalen van maatregelen wordt het watersysteem altijd in samenhang bekeken. Daarbij wordt zowel bovenstrooms als benedenstrooms van een maatregel beoordeeld of de waterafvoer goed blijft functioneren en of er geen nieuwe knelpunten ontstaan. Alleen maatregelen die binnen het totale systeem goed functioneren worden verder uitgewerkt.

De ***fractie BBB*** heeft de volgende technische vragen ingediend:

1. **Hydrologische onderbouwing knelpunt**
   Kan het dagelijks bestuur toelichten op basis van welke hydraulische analyse of modelberekening is vastgesteld dat het duikerstelsel bij De Kuilen het bepalende knelpunt in het watersysteem vormt?
   Antwoord DB: De NBW-toetsing is uitgevoerd met een hydrologisch model (D-hydro). Uit de resultaten blijkt dat het duikerstelsel aanzienlijk opstuwing veroorzaakt. Dit leidt bovenstrooms van het duikerstelsel tot inundatie, waardoor niet aan de gestelde normen wordt voldaan.

2. **Variantenonderzoek**
   Welke alternatieve varianten zijn onderzocht voor het oplossen van dit knelpunt, zoals:
   - verleggen van het tracé van de watergang
   - benutten van bestaande watergangen aan de andere zijde van De Kuilen
   - extra waterberging bovenstrooms

   En op welke technische, hydraulische en financiële gronden zijn deze varianten afgevallen?
   Antwoord DB: Voor het oplossen van het knelpunt zijn de volgende oplossingsrichtingen onderzocht en om de volgende redenen afgevallen:

Onderzochte oplossingsrichting	Reden van afvallen
Nieuwe afvoerroute rechtdoor	Niet-haalbare grondverwerving en ook niet mogelijk omdat het een ander peilgebied is.
Nieuwe afvoerroute zuidwaarts	Ruimtelijk niet inpasbaar vanwege aanwezige bomen en een gasleiding. Daarnaast niet mogelijk in verband met afwatering richting hoger peilgebied.
Bypass langs de weg De Kuilen	Watergang zou dan vergoot moeten worden. Watergang is geen eigendom en het is onveilig omdat de watergang bij vergroten dicht op de rand van de weg komt te liggen. Verder ruimtelijk niet inpasbaar vanwege aanwezigheid van gasleiding.
Gemaal plaatsen	Een gemaal is storingsgevoelig en vergt onderhoud. Hierdoor is de afvoer niet ten alle tijden voldoende geborgd.
Aanpassen bestaande overkluizing	n.v.t.

   De varianten zijn beoordeeld op hydrologie, beheer en onderhoud, ruimtelijke inpasbaarheid, kosten en uitvoerbaarheid. Op basis hiervan is bepaald dat de enige toekomstbestendige variant het aanpassen van bestaande overkluizing betreft.

3. **Toekomstige belasting van het systeem**
   Is bij de dimensionering van het nieuwe duikerstelsel rekening gehouden met:
   - geplande woningbouwontwikkelingen bovenstrooms
   - mogelijke uitbreiding van de wijk
   - en de toename van verhard oppervlak?

   Antwoord DB: Ja hier is rekening mee gehouden. De maatvoering van de duikers past bij de maatvoering/afvoer van deze watergang. Nieuwbouwontwikkelingen moeten hydrologisch neutraal ontwikkelen en mogen enkel vertraagd afvoeren op ons systeem.

4. **Rioolinvloed en foutaansluitingen**
   Is onderzocht of in de watergang bij De Kuilen sprake is van:
   - riooloverstorten
   - foutaansluitingen vanuit de bebouwde kom
   - of andere lozingen waardoor afvalwater in het oppervlaktewater terechtkomt?

   Zo ja, wat zijn de resultaten van dit onderzoek?
   Antwoord DB: Het project richt zich primair op het oplossen van een hydraulisch knelpunt in het regionale watersysteem. Locaties van riooloverstorten zijn bekend. Er zijn geen meldingen die wijzen op vervuild water in ons oppervlaktewater, dus dit is kwalitatief niet onderzocht.

	5. Herstel van particuliere percelen Aangezien het duikerstelsel onder particuliere tuinen en opritten ligt, kan het dagelijks bestuur toelichten: • wie verantwoordelijk is voor het herstel van tuinen, opritten en erfafscheidingen na uitvoering van de werkzaamheden • en of hiervoor een schade- of herstelregeling is opgenomen in het projectbudget of in de aanbesteding? **Antwoord DB:** De duikers en de overkluizing liggen op gronden die in eigendom zijn van de gemeente Meierijstad. Om die reden betaalt de gemeente mee in het project. Uitgangspunt bij de uitvoering is dat de percelen na afloop van de werkzaamheden weer netjes worden opgeleverd. Hiervoor is binnen het projectbudget rekening gehouden met herstelwerkzaamheden.
Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***bespreekstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fracties 50PLUS en Geborgden*** vinden de processtappen/werkwijze veel te uitgebreid en vragen of dit niet korter kan. Daarnaast wil men weten waarom er onderzoek moet plaatsvinden naar feitelijke onjuistheden en waarom het rapport niet gelijktijdig aan zowel het DB als AB kan worden toegezonden. **Antwoord Rekenkamer:** In de commissie is aangegeven dat de eerste vier stappen niet nieuw zijn en de periode van de rekenkamercommissie ook al werden gevolgd. Verder is door de Rekenkamer aangegeven dat het zeer wenselijk is om conceptrapport nog eens te laten toetsen op feitelijke onjuistheden. Hierbij moet meer gedacht worden aan de juistheid van de vermelde gegevens in het rapport. Om die reden is het wellicht beter om te spreken van een feitencheck. Het is zeker niet de bedoeling dat via de reactie politieke invloed wordt uitgeoefend. Het is uiteindelijk aan de Rekenkamer om te beslissen of ook daadwerkelijk sprake is van een feitencheck. De ***fracties BBB en Geborgden*** vragen hoe de onafhankelijkheid wordt geborgd door de inzet van de informele begeleidingsgroep en welke onderwerpen worden uitgesloten. **Antwoord Rekenkamer:** In de commissie is toegelicht dat de Rekenkamer behoefte heeft om met een afvaardiging van het AB te sparren over onderzoeksvragen, - opzet etc. om daarmee beter aan te haken bij de wensen van het AB. Het moet gezien worden als een klankbord voor de Rekenkamer. Wellicht dat het woord begeleidingsgroep een verkeerde indruk wekt. Tot slot ligt het primaat voor de keuze van onderwerpen etc. te allen tijden bij de Rekenkamer. De ***fractie BBB*** vraagt wat de status is van de reflectie door het DB. **Antwoord Rekenkamer:** Het dagelijks bestuur krijgt het rekenkamerrapport aangeboden met het verzoek om inhoudelijk en procesmatig te reageren op de conclusies en aanbevelingen. Dit zal gebeuren in de vorm van een reflectie en pré-advies op de conclusies en aanbevelingen. Het onderzoeksrapport wijzigt niet naar aanleiding van de reflectie/pré-advies. Vervolgens kunnen de fracties de reflectie en pré-advies meewegen tijdens hun beschouwingen in de vakinhoudelijke commissie en AB. Het is uiteindelijk aan het AB om te beslissen of ze de aanbevelingen overneemt of niet. De ***fractie BBB*** leest dat over de termijnen nog nadere afspraken worden gemaakt. Ze wil graag weten over welke termijnen het gaat en waarom we niet kunnen wachten totdat deze zijn uitgewerkt. **Antwoord Rekenkamer:** Het gaat hierbij voornamelijk om aanlever- en reactietermijnen. Deze zouden door de secretaris van de Rekenkamer op schrift worden gesteld, maar vanwege het vertrek van de secretaris is dit nog niet uitgewerkt. Het is wenselijk om snel duidelijkheid te krijgen over de werkwijze (op hoofdlijnen) en daarbij niet te wachten op de uitwerking van de genoemde afspraken omtrent termijnen. **NB: Het memo Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer is op een aantal punten verduidelijkt naar aanleiding van opmerkingen vanuit de commissie AFZ. Het gewijzigde memo is aan de vergaderstukken toegevoegd.**
Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*
Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*
Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*
Herbenoemingsprocedure dijkgraaf	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fractie BBB*** vraagt waarom gekozen wordt voor de 1e loco-dijkgraaf als voorzitter van de vertrouwenscommissie en niet iemand vanuit het AB. **Antwoord DB**: In de commissie is toegelicht dat de 1e loco-dijkgraaf mede ook als afgevaardigde vanuit het DB in de vertrouwenscommissie zitting heeft en dus vanuit die hoedanigheid de feedback vanuit het DB inbrengt. De ***fractie BBB*** vraagt waarom gekozen wordt voor de secretaris-directeur als ondersteuner van de vertrouwenscommissie en niet de griffier. **Antwoord DB**: In de commissie is toegelicht dat de secretaris-directeur volgens de Waterschapswet de eerste adviseur is van het AB en dat dit op dit punt anders werkt dan bij gemeenten en provincies waar de griffier de eerste adviseur is.

ADVISERINGSOVERZICHT COMMISSIES 19 MAART 2026 EN REACTIE DAGELIJKS BESTUUR

PRESENTATIES	
Presentatie Robuust watersysteem Beekgraaf	
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen. Ten aanzien van het vervolg richting het AB verzoekt de ***fractie PvdA*** om het dossier aan te vullen met een korte samenvatting met het resultaat van de discussie in de commissie. **Antwoord DB**: portefeuillehouder Van Dijk neemt de suggestie mee en zal voorzien in een korte samenvatting van de discussie en de notitie Ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt delen met het AB. Deze zijn toegevoegd aan de vergaderstukken.
Presentatie Maaisel en voortgang motie stop de (te) korte kringloop	
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen. De **fractie Partij voor de Dieren** vraagt naar het effect op fauna bij het direct afvoeren / in balen persen van slootmaaisel. **Antwoord DB**: verwezen wordt naar het onderzoek naar fauna in maaisel en de publicatie in Land en Water. Deze zijn toegevoegd aan de vergaderstukken. De ***fractie BBB*** meldt dat er baggerwerkzaamheden waren uitgevoerd en dat door de stevige neerslag van vorige week de bagger met talud terug was gespoeld in de waterloop met mogelijk een onveilige situatie voor onze onderhoudsmedewerkers / - machines als gevolg. **Antwoord DB**: de melding is doorgezet naar de organisatie.
Presentatie fosfaatterugwinning	
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	Hiervan wordt kennisgenomen.
Presentatie EKC-strategie (Energieneutraal, Klimaatneutraal en Circulair)	
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	**Energie**: De commissie geeft brede steun om voor de doelstelling energieneutraal te gaan. En geeft hierbij mee om vooral ook creatief te zijn en te kijken naar mogelijkheden buiten de eigen hekken. Wel geeft de commissie mee om niet koste wat kost voor de laatste % energieneutraliteit te gaan. Houdt kosten versus baten in de gaten. Tevens verzoekt de commissie om met bewezen technieken aan de slag te gaan gezien de korte termijn die we nog hebben tot 2030. Vanuit de commissie wordt nog de geopperd dat er in Zuid-Duitsland een rwzi is die netto energie opwekt, suggestie om daar lering uit te trekken. **Klimaatneutraliteit**: Rondom CO2 beprijzing geeft de commissie aan om rekening te houden met de kwaliteit en betaalbaarheid van duurzame alternatieve van verbruiksgoederen. **Circulair:** Het instrument MilieuKostenIndicator (MKI) wordt toegelicht. Hiermee bepalen we de MilieuKosten van bouwprojecten aan de hand van de bouwmaterialen die worden gebruikt. Door dit met alle 21 waterschappen voor bouwprojecten te doen, leren we als waterschappen steeds beter hoe we tegen zo min mogelijk milieukosten kunnen bouwen. Door de inzet van het MKI hoeven we geen individuele materialen voor te schrijven, maar kunnen we continu zoeken naar de laagste milieu impact. **Financiën:** De commissie is er voorstander van om de stap te maken van businesscase naar valuecase. Tevens is de commissie er voorstander van om principieel te kiezen voor verduurzaming, maar wil wel per project een verantwoording. De portefeuillehouder doet de suggestie om voor elk project bij de aanvraag van een krediet ten behoeve van de uitvoering zowel een traditioneel als een duurzaam ontwerp uit te werken. Daarmee kan het bestuur bij elk project de afweging maken hoe ver ze wil gaan in verduurzaming.
Presentatie en Jaarverslag Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (VTH) en uitvoeringsprogramma	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	Hiervan wordt kennisgenomen.
Presentatie en Inkoop- en aanbestedingsbeleid	
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	Portefeuillehouder Scherrenberg haalt uit de discussie op dat er een breed draagvlak is voor het beleid, maar dat dit op een paar punten aanscherping behoeft. Hij noemt daarbij aandacht voor de geopolitieke ontwikkelingen (serverdata binnen Europa houden), aandacht voor het thema Dierenwelzijn en hoe we omgaan met prijsvraag versus ambitie.

STUKKEN TER KENNISNAME	
Waterbeheerprogramma	
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Hiervan wordt kennisgenomen. De inhoudelijke behandeling is voorzien voor het thema AB van 17 april 2026. De ***fractie Algemene Waterschapspartij*** vraagt of het promotie-filmpje ingezien kan worden. **Antwoord DB**: het promotie-filmpje is inmiddels opgenomen. Het AB en de burgercommissieleden worden geïnformeerd zodra het filmpje online staat.
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	Hiervan wordt kennisgenomen. De inhoudelijke behandeling is voorzien voor het thema AB van 17 april 2026.

Commissie Algemene- en Financiële Zaken	Hiervan wordt kennisgenomen. De inhoudelijke behandeling is voorzien voor het thema AB van 17 april 2026.

STUKKEN TER BESPREKING

EKC-strategie (Energieneutraal, Klimaatneutraal en Circulair)	
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	De ***fractie Geborgden*** geeft als suggestie mee dat er in Duitsland een rwzi is dat energie opwekt in plaats van energie kost. **Antwoord DB**: Portefeuillehouder De Zoeten dankt voor de suggestie en ziet de informatie graag tegemoet.
Tussentijdse resultaten pilot ICABUS-fijnzeef	
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	Vanwege de vragen over de geheime bijlage is dit onderwerp besproken in een besloten vergadering. Voor de inhoud van het besprokene wordt verwezen naar de notulen van het besloten deel van de commissievergadering.
Evaluatie 10 jaar samenwerking Attero (rwzi Land van Cuijk)	
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	Vanwege de vragen over de geheime bijlage is dit onderwerp besproken in een besloten vergadering. Voor de inhoud van het besprokene wordt verwezen naar de notulen van het besloten deel van de commissievergadering. De ***fractie Algemene Waterschapspartij*** heeft verzocht om inzage in de samenwerkingsovereenkomst alsook om deze te mogen bespreken met de achterban. Ze verwijst daarbij naar 2013 toen de samenwerkingsovereenkomst ir het openbaar besproken is in het AB. Het bevreemdt de fractie dan ook dat dit nu ineens geheim is. De ***fractie Water Natuurlijk*** merkt op dat als één partij inzage krijgt, dit ook voor alle partijen moet gelden. **Antwoord DB:** Ten aanzien van de inzage van de samenwerkingsovereenkomst in 2013 is de gang van zaken nagelopen. Hieruit is gebleken dat het dagelijks bestuur in de commissie Emissiebeheer van 16 mei 2013 heeft gewezen op een geheimhoudingsbepaling in de samenwerkingsovereenkomst. Daarbij werd wel gewezen op de mogelijkheid voor AB-leden om de overeenkomst bij Bestuurszaken (nu Griffie) in te zien. De samenwerkingsovereenkomst is, vanwege de geheimhoudingsbepaling, niet geagendeerd en besproken geweest in een openbare commissie,- of AB-vergadering. Aangezien de geheimhoudingsbepaling nog steeds van kracht is, wordt deze samenwerkingsovereenkomst ook nu niet geagendeerd voor een commissie- of AB-vergadering. Deze kan wel desgewenst worden ingezien bij de griffie, met dien verstande dat de inhoud ervan niet mag worden gedeeld met de achterban. Ten aanzien van het verzuim om de jaarlijkse evaluatie terug te koppelen aan het AB wil de ***fractie Algemene Waterschapspartij*** in het AB aan de orde stellen hoe er omgegaan moet worden met afspraken tussen het AB en DB. **Antwoord DB:** Portefeuillehouder De Zoeten licht toe dat de evaluatie met Attero wel jaarlijks heeft plaatsgevonden, maar dat niet duidelijk is waarom dit niet is teruggekoppeld naar het AB. Om ervoor te zorgen dat dit jaarlijks wordt teruggekoppeld naar het AB, is de toezegging op de actielijst van langlopende acties gezet.

RONDVRAAG

Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	Nu het seizoen van de Aziatische Hoornaar bijna begint vraagt de ***fractie CDA*** wat we aan protocol hebben bij dijkinspectie en maaibeleid, hoe gaan we hiermee om voor de veiligheid van onze mensen? **Antwoord DB:** Portefeuillehouder Van Dijk dankt voor de goede suggestie en zegt toe hierover navraag te doen. Deze vraag is ook in de commissie Algemene- en Financiële Zaken gesteld, zie het antwoord dat daar gegeven is.
Commissie Waterketen en Duurzaamheid	De ***fractie CDA*** heeft de volgende vragen ingediend: - Via deze weg wil ik graag het artikel sturen over de vlooienband: https://www.ad.nl/hoeksche-waard/verborgen-gifwolk-in-de-sloot-je-trouwe-viervoeter-met-vlooienband-is-een-tikkende-milieubom~ad98fbd8/ Graag verzoeken wij de visie van het dagelijks bestuur hierop, dit mag terugkomen in het A3 schema. **Antwoord DB**: Wij delen de zorgen geuit in het artikel. Dit hebben we voor ons gebied omschreven in de Analyse Handelingsperspectief behorende bij het Aanvullend KRW Uitvoeringsprogramma en dan specifiek met betrekking tot de stoffen imidacloprid en deltamethrin (p 44-46) https://www.aaenmaas.nl/publish/pages/3832/analyse_handelingsperspectief_krw_bijlage_bij_aanvullend_uitvoeringsprogramma_.pdf Inmiddels kunnen wij deze stoffen beter detecteren en beter in beeld krijgen waar deze stoffen (normoverschrijdend) worden aangetroffen en daarmee de noodzaak tot een verbod zichtbaar maken. Wij steunen daarmee actief de lobby voor een totaal verbod via de UvW op particulier gebruik van pesticiden. - Daarnaast hebben wij de vraag of ook de deskundige Heleen de man een keer kan komen vertellen over dit onderwerp en daarnaast overstorten en verkeerd aansluitingen. **Antwoord DB**: Heleen de Man is een deskundige met betrekking tot foutaansluitingen en we hebben met haar op dit onderwerp samengewerkt. Wat betreft bovenstaand onderwerp (verontreiniging door vlooienbanden) en overstorten zien wij niet direct toegevoegde waarde ten opzichte van onze eigen ambtelijke expertise.
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	De ***fractie CDA*** vraagt of er veiligheidsprotocollen zijn voor medewerkers op het gebied van maaien en dijkcontroles, met het zicht op bedreigingen vanuit Aziatische Hoornaar. **Antwoord DB**: De secretaris kan bevestigen dat veiligheid een zeer vooraanstaand thema is en in toenemende mate in de organisatie plaatsvindt. Er wordt op de veiligheidsladder toe gewerkt om op niveau 3 uit te komen, een niveau waarbij er echt goede aandacht is voor de veiligheid van onze mensen. Daarnaast zit er op dit thema ook een 'man down' functie; als een medewerker alleen werkt dan draagt deze een apparaat met alarmfunctie. Dit veiligheidsprotocol zullen we ook onder de aandacht brengen van de ondernemers die voor ons waterschap werkzaamheden uitvoeren.

Verslag discussie commissie watersysteem nav presentatie beekgraaf 19-3-2026

1. KRW-doelen en geschiktheid van het waterlichaam

Opmerkingen en vragen

- Discussie over of het de Beekgraaf wel een KRW-waterlichaam zou moeten zijn, gezien de omgeving en beperkte ecologische waarden.
- Aandacht voor het niet halen van de KRW-deadline; verzoek om dit goed te onderbouwen.

Antwoorden en toelichtingen

- De KRW-opgave maakt onderdeel uit van het project. De status van het waterlichaam is een lage typering, maar het gebied heeft wel degelijk natuurwaarden. Er moet een goede afweging worden gemaakt tussen KRW-doelen en andere gebiedsopgaven.
- Het halen van de KRW-deadline is niet realistisch door o.a. dit onderzoek en het ontbreken van gronden. De onderbouwing waarom de KRW-doelen hier niet gehaald worden, inclusief gevolgen, wordt aangescherpt in de stukken.

2. Trayvelden: toekomst, risico's en mogelijke alternatieven

Opmerkingen en vragen

- Verzoek om uitleg werking trayvelden.
- Idee om trayvelden om te zetten naar kassen (gesloten systemen).
- Zorgen over waterkwaliteit en de risico's bij calamiteiten: kunnen schadelijke stoffen in het systeem/omgeving terechtkomen?
- Verzoek om innovatieve oplossingen te zoeken om water op te vangen voor zowel trayvelden als woningbouw.
- Hoe zit het met vergunningen van de trayvelden? Wie is waarvoor bevoegd?

Antwoorden en toelichtingen

- Toelichting is gegeven op de werking: teelt van kwetsbare plantjes die gevoelig zijn voor droogte en ziekten. Tijdelijke trayvelden zijn ontstaan door hoge vraag en ontbreken van vergunde locaties.
- Er zijn lopende gesprekken met ondernemers over de inrichting van trayvelden; o.a. is een pilot gestart. Het waterschap is actief betrokken bij de ontwikkeling van trayvelden.
- Veiligheid en calamiteiten: Nu geen gesloten systeem. Een rapportage over de aanwezige stoffen wordt gedeeld.
- Bevoegd gezag is verdeeld:
    - Waterschap: wateraspecten
    - Gemeente: ruimtelijke ordening, bestemmingen.
    - Provincie: rol in landbouw en natuur

3. Afstemming met Aa-dal Noord en invloed van waterstanden

Opmerkingen en vragen

- Een hogere waterstand in de Aa heeft veel impact op het project. Besluiten in het project Aa-dal Noord hebben daarmee impact op de Beekgraaf. Hoe wordt hiermee omgegaan?

Antwoorden en toelichtingen

- Er is intensieve onderlinge afstemming tussen projectteams. Voor het waterschap is het standaard projectwerk om dit soort raakvlakken zorgvuldig te managen.

4. Lozing Brabant Water

Opmerkingen en vragen

- Wat houdt de uitbreiding van de lozing van Brabant Water precies in?
- Vragen of het om ijzerrijk water gaat en of zuivering via RWZI nodig is.

Antwoorden en toelichtingen

- De uitbreiding betreft niet het ijzerrijke water uit ijzerzandfilters. Het gaat om een andere stroom spoelwater binnen de drinkwaterwinning, waarbij men 12 weken lang continu loost. Ze hebben nu ook al een vergunning hiervoor, maar nieuwe vergunning betreft 100 liter/seconde meer. Het waterschap werkt samen met Brabant Water aan een oplossing.

5. Ruimtelijke Ordening, woningbouw en rol gemeente

Opmerkingen en vragen

- Woningbouw vindt plaats langs de Beekgraaf; wordt rekening gehouden met wateroverlastgevoelige locaties?
- Gemeente lijkt zowel te willen bouwen als natuurdoelen (EVZ) aan te wijzen; verzoek dat zij zelf meer verantwoordelijkheid neemt.

Antwoorden en toelichtingen

- Het waterschap wijst de gemeente actief op haar verantwoordelijkheid, inclusief het feit dat het waterschap méér wil bergen dan de verordening minimaal vereist.
- Woninglocaties worden vooral bepaald door nabijheid van voorzieningen; water en bodem sturend krijgt steeds meer gewicht.
- De inzichten uit de studie worden gedeeld met de gemeente.

6. Algemeen beeld en waardering van het project

Opmerkingen

- Commissieleden vinden het waardevol dat het project naar het grote geheel kijkt. Er is waardering voor het inzicht in het spanningsveld/verwevenheid tussen KRW, de impact van de Aa, Brabant Water, intensieve landbouw en woningbouwontwikkelingen.

7. Afspraken en acties

- Er komt een A4-verslag dat de discussiepunten verduidelijkt.
- De rapportage over aanwezige stoffen in trayveldenwater wordt gedeeld.
- De PowerPointpresentatie wordt geactualiseerd.

Ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt

'Samen werken aan ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt in Meierijstad'

Het project Ruimte voor toekomstgerichte aardbeiplantenteelt

- Aanleiding
  In het project "Toekomstgerichte Aardbeiplantenteelt" wordt ruim vier jaar samengewerkt met VD Elzen Plants, Gemeente Meierijstad, Provincie Noord-Brabant en Waterschap Aa en Maas. In december 2022 is een samenwerkingsovereenkomst (SOK) door Mario Jacobs ondertekend.
  Het doel van de samenwerking is een oplossing te zoeken voor de toekomstige teelt van aardbeiplanten, die past binnen de wet- en regelgeving. Concreet hierbij is het beëindigen van de 'noodtrayvelden'

- Projectonderdelen
  1. Monitoring pilot met laag railsysteem
     "Aanleg en testen van een pilot door teelt met laag railsysteem voor trays"
  2. Afbouw noodtrayvelden
     "Bepalen korte termijn oplossing / ontheffing t.b.v. omgang en randvoorwaarden voor 'tijdelijke' velden. En het vaststellen van een haalbare overgangstermijn."
  3. Gebiedsschets voor de toekomst
     "Met stakeholders een gebiedsschets voor de toekomst maken op lokaal / regionaal niveau, met aandacht voor herinrichten van bestaande voorzieningen naar vernieuwde, duurzame en klimaatrobuuste teeltsystemen."

  Momenteel (na drie monitoringsjaren) is het beoordelingsmoment van de go / no go. In deze beoordeling nemen we de andere twee projectonderdelen mee. Enerzijds omdat er inhoudelijke dwarsverbanden zijn, anderzijds omdat het totaalpakket onderdeel uitmaakt van de samenwerking.

Bijlagen

1. Definitief monitoringsrapport CLM
2. Concept PvA aanpak noodtrayvelden VDE Plants

Beeldvorming

1) Monitoring pilot met laag railsysteem
   - Waterkwantiteit
     - De pilot is zuiniger met grondwater dan regulier
     - Op pilot infiltreert regenwater in bodem buiten teeltseizoen
   - Emissie gewasbeschermingsmiddelen
     - Pilot leidt tot meer emissie gewasbeschermingsmiddelen naar milieu
   - Emissie meststoffen
     - Pilot leidt tot meer emissie nitraat en fosfaat naar milieu
   - Herhaling monitoring pilot niet zinvol (aanbeveling CLM)
   - Onderzoek is uitgevoerd in drie teeltseizoenen;
     - 2022: kennis opdoen over teelten en geschikte monitoring bij pilot

    - 2023: uitgebreid onderzoeksplan opgesteld met onderzoeksvragen, en ook monitoring op reguliere locatie voor de vergelijking.
    - 2024: inhuur CLM. Hierdoor een verbetering van uitvoering van het monitoringsprogramma in 2024.
- De pilot en monitoring leverden waardevolle inzichten op over de efficiënte toepassing van gewasbeschermingsmiddelen en irrigatiewater.
- Kosten voortzetting van pilot € 125.000 euro/jaar (out of pocket kosten, excl. PL)
- Inhuur van CLM zorgt voor een onafhankelijk en deskundig monitoringsrapport.
- Voor zowel het regulier trayveld (BBT) als het laag railsysteem, geldt dat er een sprake is van aanzienlijke milieueffecten: er komen middelen ongezuiverd in het milieu (dus ook bij de veronderstelde BBT)
- Waterschap, VDE Plants en CLM (als ingehuurde partij) trekken de kar, Provincie NBr lid van de werkgroep monitoring. Vanuit Gemeente Meierijstad geen capaciteit beschikbaar voor deelname.
- VDE Plants heeft (24 febr. 2025) een idee geopperd om het pilot veld met laag railsysteem met 7 ha uit te breiden, en leggen hierbij de relatie met de sanering van de noodtrayvelden. Ook is het idee hierbij voorgesteld om uit te gaan van doelsturing. Verdere concretisering ontbreekt.

2) Afbouw noodtrayvelden
    - De Odbn heeft een handhavingsactie opgestart en er zijn dwangsommen opgelegd.
    - Het door VDE Plants opgestelde ‘plan van aanpak afbouw van noodtrayvelden’ fungeert feitelijk als een zienswijze binnen het lopende handhavingstraject.
    - VDE Plants stemt rechtstreeks af op bestuurlijk niveau met Gemeente Meierijstad en op directieniveau met de Omgevingsdienst.

3) Gebiedsschets voor de toekomst
    - Sinds de brainstorm van september 2023 zijn er geen concrete vervolgstappen genomen binnen het samenwerkingsproject.

Oordeelsvorming

1) Monitoring pilot met laag railsysteem
   - Alternatieve proefopstellingen met waarbij de teelt onder sterk gecontroleerde en vergelijkbare manier wordt gedaan zijn nodig om het concept verder te ontwikkelen. Om impact te vergroten moeten meerdere telers betrekken. Er zijn veel variabelen die effect hebben, bodemopbouw, rassenkeuze, middelengebruik.
     De impact, schaalniveau en vertaling naar wet- en regelgeving is een landelijke aangelegenheid.
   - Voor het uitvoeren van de monitoring is een uitbreiding van de pilot-oppervlakte geen meerwaarde.
   - Kwantificeren van de daadwerkelijke milieubelasting van beide systemen (regulier BBT en pilot) is geen sinecure.
   - Door meer inzicht is verbetering van milieueffecten mogelijk (IPM toepassen), echter niet handhaafbaar.
   - Laag railsysteem, gecombineerd met een gesloten systeem is wellicht een goede methode, waarbij het schoon water in een wadi geïnfiltreerd wordt naar de ondergrond.
   - Hoge kosten voor het waterschap (financieringsbijdrage van 25% plus ureninzet).

2) Afbouw noodtrayvelden
   - Gezien het handhavingstraject van de Omgevingsdienst is het 'Plan van Aanpak afbouw noodtrayvelden' in feite een zienswijze. Door het trage verloop van dit projectonderdeel, is het project ingehaald door de werkelijkheid.
   - Het samenwerkingsproject kan geen onderdeel uitmaken van een zienswijze. Ambtelijk als waterschap meewerken aan een zienswijze geeft een belangenconflict.
   - Op het moment dat het 'PvA afbouw noodtrayvelden' door de Omgevingsdienst wordt geaccepteerd, zal dit ook precedenten geven voor andere telers.
   - Door de afstemming van VDE Plants met bestuurders Gemeente Meierijstad en directie Odbn is de 'afbouw noodtrayvelden' een autonoom traject geworden van de Odbn.

3) Gebiedsschets voor de toekomst
   - Gemeente Meierijstad neemt dit mee, ook in afstemming met Provincie Noord-Brabant, in regulier proces van de omgevingsvisie.

4) Algemeen / samenwerking
   - Focus van VDE Plants is verkrijgen van vergunningen en uitbreiding van het laag railsysteem.
   - Zowel voor het regulier trayveld als het laag railsysteem is er sprake van bovengemiddeld verbruik van water, nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen.

Afstemming naar partners en stakeholders

- In afstemming met Provincie Noord-Brabant en Gemeente Meierijstad consensus bereiken over standpunt Waterschap Aa en Maas. Vervolgens VDE Plants hier in een bilateraal overleg over informeren.
- De collega waterschappen informeren over de afsluiting van het project, en bij behoefte een informatiebijeenkomst organiseren.

Waterschap
Aa en Maas

Waterschap
Aa en Maas

Onderzoek naar fauna in maaisel

Opdrachtgever: Diana van Beek

Auteurs: Sharon van Rossum en Mieke Moeleker

's-Hertogenbosch, 2017-2018

Bij het onderhoud van waterlopen van het Waterschap Aa en Maas komt maaisel vrij. Maaisel blijft nu vaak onbenut op de kant liggen. Het waterschap wil het toepassen van maaisel stimuleren, door het direct te verwerken. Echter is onbekend hoeveel fauna op de kant beland tijdens de maaiperiode en bij direct verwerken verloren gaat. Dit rapport geeft inzichten in dit vraagstuk.

Waterschap Aa en Maas

Inhoud

Samenvatting 3

1. Inleiding 5

1.1 Doelstelling 5

1.2 Onderzoeksvragen 5

2. Materiaal en methoden 7

2.1 Literatuuronderzoek 7

2.2 Fauna in maaisel direct na het maaien 7

2.3 Predatie op de fauna in het maaisel 11

2.4 Fauna 24 uur na maaien 11

2.5 Fauna in de geperste balen 11

3. Resultaten 12

3.1 Literatuuronderzoek 12

3.2 Fauna in maaisel direct na het maaien 13

3.3 Predatie op de fauna in het maaisel 15

3.4 Fauna 24 uur na maaien 15

3.5 Fauna in de geperste balen 16

4. Discussie 17

4.1 Fauna in maaisel direct na het maaien 17

4.1.1 Percentage fauna dat terug kruipt 17

4.1.2 Effectiviteit van maaisel 48 uur laten liggen 18

4.2 Predatie op de fauna in het maaisel 20

4.3 Fauna 24 uur na maaien en in de geperste balen 20

5. Conclusies 22

6. Aanbevelingen 23

7. Bronnen 24

Bijlagen 25

I. Bijlage Maaiperiode 5 2017 26

II. Bijlage Maaiperiode 3 2018 28

III. Bijlage Ligging locaties fauna direct na maaien en valconstructie 30

IV. Bijlage Locatie plaatsing cameravallen 31

V. Bijlage Locaties fauna 24 uur na maaien en locaties van geperste balen 35

VI. Bijlage Percentage weergave 36

VII. Bijlage Overige notities 37

Waterschap Aa en Maas

Samenvatting

Bij het onderhoud van sloten van het waterschap komt maaisel vrij. Maaisel blijft nu nog al te vaak onbenut op de kant liggen, met als neveneffect verruiging van de oever. Dit past niet in een toekomstbestendig onderhoud. Het doel van dit onderzoek is in beeld krijgen wat het effect is van het direct verwerken van maaisel in de breedste zin. Deze vraag wordt beantwoord aan de hand van onderstaande subvragen:

1. **Welke soortgroepen worden aangetroffen in maaisel op de kant en in de baal?** *In het maaisel worden vissen, kreeften, amfibieën (salamanders, kikkers en padden), macrofauna (waterdiertjes die nog net met het blote oog zichtbaar zijn, zoals kevers (waterkever), wantsen (bootsmannetje) en libellenlarven (glazenmakers) en terrestrische fauna (muizen, spinnen, pissebedden) aangetroffen.*

2. **Hoeveel soorten worden in welke aantallen aangetroffen in maaisel op de kant en in de baal?** *Door de opzet van het onderzoek is deze vraag niet exact te beantwoorden, doordat de maaiselrillen (op de kant gelegd maaisel uit een watergang) soms heel compact waren en het daardoor onmogelijk was om ze volledig te onderzoeken. Daarnaast kruipt de (macro)fauna snel naar beneden (schuil- en vluchtgedrag) waardoor exacte aantallen niet te bepalen zijn. Tot slot is niet onderzocht hoe groot de populatie in de watergang was, waardoor niet bepaald kan worden welk percentage op de kant terecht komt. Wel was het mogelijk om een indicatie te geven van het aantal soorten en individuen die op de kant terecht kwamen. Na extrapolatie naar een traject van 25 meter, blijkt dat er tot 600 individuen van bepaalde soorten (bv waterpissebedden of wantsen) op de kant werden gezet. In de balen maaisel, per baal is ongeveer 100 meter maaisel verwerkt, werden bij sommige soorten ruim 100 individuen teruggevonden, met name bij de terrestrische fauna. In totaal werden in de baal 15 soorten aangetroffen en in het maaisel op de kant 33-43 soorten.*

3. **Wat is de effectiviteit van het maaisel 48 uur laten liggen ten opzichte van het direct afvoeren van maaisel, welke soortgroepen zijn mobiel genoeg om terug te keren vanuit een maaiselril en hoeveel dieren (percentage) van deze soorten kruipen daadwerkelijk terug?**
   Deze vraag is om dezelfde redenen als de vorige vraag niet exact te beantwoorden. Er is wel een indicatie te geven van de opgedane ervaringen. Alle kruipende soorten kunnen in principe uit het maaisel ontsnappen. Denk hierbij aan salamanders, kikkers, padden, kevers, libellenlarven en wantsen. Het deel dat dit daadwerkelijk doet, is niet zo groot. In de valconstructies werden geen hoge aantallen gevangen. Ook was in het veld niet te zien dat er veel individuen terugkropen uit het maaisel. De indruk was dat de meeste kikkers en padden wel uit het maaisel ontsnappen – en dat al vrij snel doen nadat het maaisel op de kant werd gelegd – maar dat de meeste andere soorten zich liever gingen verstoppen onderin de maaiselril en zich daar liever schuilhielden.

4. **Wat zijn de verschillen in voor- en najaar?** *Dit is alleen onderzocht voor het maaisel dat op de kant werd gezet. In het voorjaar werden 33 en in het najaar 43 soorten gevonden in het maaisel dat op de kant gezet. In het najaar werden (veel) meer én grotere vissen op de kant gezet dan in het voorjaar.*

5. **Wat zijn de verschillen in aangetroffen fauna in verschillende waterlopen?** *Wat er aangetroffen wordt in het maaisel is sterk afhankelijk van de watervegetatie: bij hele dichte*

vegetatie, zoals sterrenkroos, waterpest en draadalg, komen er veel meer soorten op de kant terecht dan bij bijvoorbeeld liesgrasvegetaties.

6. **Vindt er predatie plaats op fauna in maaisel?** *Uit het onderzoek is gebleken dat er predatie plaatsvindt. Dit is echter maar op 3 plekken onderzocht, waardoor er alleen geconcludeerd kan worden dat predatie plaatsvindt, maar niet hoe groot de impact hiervan is.*

7. **Welk percentage van de verschillende soortgroepen worden bij direct afvoeren afgevoerd die anders terug waren gekropen?** *Deze vraag is door de opzet van het onderzoek niet te beantwoorden. De indruk tijdens het veldwerk was dat er slechts een klein deel zal ontsnappen. De meeste amfibieën zullen wel ontsnappen, maar voor de macrofauna zal dit slechts voor een (zeer) klein percentage gelden. Vis kan alleen ontsnappen als er direct achter de machinist aangelopen wordt. De machinist kan heel veel vis niet zien, doordat de vis onder het maaisel terecht komt en niet netjes boven op het maaisel ligt te spartelen over het algemeen.*

Resumé

In de literatuur is weinig te vinden over de positieve (of negatieve) effecten van het 48 uur laten liggen van maaisel. Door de opgedane ervaringen bij dit onderzoek en het weinige wat in de literatuur over dit onderwerp is te vinden, is er een sterke indruk verkregen dat er meer ecologische winst valt te behalen door aanpassingen in de wijze van maaien (Roubos, D., Otte, C. 2012, Patberg et al. 2015; Bruin et al. 2017). Denk hierbij aan het laten staan van een bepaald percentage vegetatie op de aanliggende oever, de snelheid van maaien en het nog een keer naschudden van de maaikorf voordat het op de kant wordt gelegd. In de praktijk wordt bij Waterschap Aa en Maas maaisel bijna nooit in een aparte werkgang na 48 uur opgehaald.

Afweging naar aanleiding van dit onderzoek

Een gerechtvaardigde vraag hierbij is in hoeverre de verruiging van oevers een negatief (ecologisch) effect heeft op de waterkanten? En weegt dit op tegen het percentage soorten wat daadwerkelijk terugkruipt uit het maaisel als dat 48 uur blijft liggen?

1. Inleiding

Bij het onderhouden van waterlopen komt maaisel vrij. Dit maaisel blijft nu nog al te vaak onbenut op de kant liggen, met als neveneffect verruiging van de oever. Dit past niet in een toekomstbestendig onderhoudsvisie van het waterschap.

Waterschap Aa en Maas wil de nuttige toepassing van maaisel door aangrenzende eigenaren stimuleren. De afgelopen jaren zijn een aantal proeven gedaan met het faciliteren van het verwerken van het maaisel. Een van de voorbeelden is het toepassen van de balenpers. Bij het toepassen van de balenpers wordt maaisel direct na het maaien in een baal geperst. Het nadeel hiervan is dat kruipende soorten fauna, zoals amfibieën, niet meer de kans krijgen om uit het maaisel te ontsnappen en terug te kruipen naar de sloot. Daarvoor zou het beter zijn als het maaisel 48 uur op de kant blijft liggen. Een kanttekening hierbij is dat het ook mogelijk is dat soorten juist het maaisel inkruipen, zoals muizen bijvoorbeeld. Deze soorten worden dan juist geruimd in de aparte werkgang, enkele dagen later. Daarnaast is het ruimen van maaisel in een aparte werkgang geen realistische optie, vanwege kostenbeheersing, het beperken van overlast en draagvlak bij aangrenzende eigenaren. Er wordt daarom nagedacht over mogelijkheden om het maaisel direct te verwerken. Hiervoor is het nodig om kennis te hebben van de aanwezigheid van fauna in het maaisel en de verschillende factoren die daarmee samenhangen en die bepalen wat het effect is van direct verwerken van maaisel op fauna in de waterloop. Waterschap Aa en Maas wil meer inzicht in de voor- en nadelen van het direct verwerken van maaisel, zowel op ecologisch vlak alsmede in het kader van nuttige toepassing en praktische uitvoerbaarheid.

Dit onderzoek geeft tevens invulling aan een aanbeveling uit de rapportage “Balenpers slootmaaisel, Doorontwikkeling en praktijkervaringen 2015 (Van Orsouw, 2015)”. Hierin wordt de aanbeveling gedaan om onderzoek te doen naar aanpassingen in werkwijze waardoor de ecologische schade geminimaliseerd kan worden.

1.1 Doelstelling

Onduidelijk is hoeveel dieren er in het maaisel zitten en hoeveel kruipende dieren daadwerkelijk daaruit ontsnappen. Om hier zicht op te krijgen is gestart met een verkennend onderzoek naar het aantal (ontsnappende) dieren in maaisel dat op de insteek wordt gelegd. Ook is gekeken wat hierover bekend is in de literatuur en is er geïnformeerd bij andere waterschappen naar hun ervaringen.

1.2 Onderzoeksvragen

De overkoepelende problematiek die onder dit onderzoek ligt, is:

Heeft het direct verwerken van maaisel invloed op de ecologie in de waterlopen en hoe kan de ecologische schade worden geminimaliseerd bij het toepassen van het direct verwerken van maaisel?

Bovenstaand probleem wordt onderzocht aan de hand van onderstaande vragen:

1. Welke soortgroepen worden aangetroffen in maaisel op de kant en in de baal?
2. Hoeveel soortengroepen worden in welke aantallen aangetroffen in maaisel op de kant en in

de baal?

3. Wat is de effectiviteit van het maaisel 48 uur laten liggen ten opzichte van het direct afvoeren van maaisel, welke soortgroepen zijn mobiel genoeg om terug te keren vanuit een maaiselril en hoeveel dieren (percentage) van deze soorten kruipen daadwerkelijk terug?
4. Wat zijn de verschillen in voor- en najaar?
5. Wat zijn de verschillen in aangetroffen fauna in verschillende waterlopen?
6. In welke mate vindt er predatie plaats op fauna in maaisel?
7. Welk percentage van de verschillende soortgroepen worden bij directe verwerking afgevoerd die anders terug waren gekropen?

2. Materiaal en methoden

Om een antwoord te krijgen op de bovengenoemde vragen zijn verschillende onderzoeken uitgevoerd:

- Literatuuronderzoek: wat is al bekend over dit onderwerp in de bestaande literatuur?
- Bepalen hoeveelheid fauna in maaisel direct na het maaien
    - Nalopen maaisel direct achter de maaimachine aan
    - Plaatsen van valconstructies direct na het maaien en deze 24 uur laten staan
- Predatie onderzoek door middel van wildcamera's op een drietal gemaaide trajecten
- Bepalen fauna in maaisel 24 uur na maaien
- Uitpluizen van drie geperste balen

Deze onderzoeken hebben plaatsgevonden in de periode oktober 2017 t/m juli 2018. Er zijn zes waterlopen geselecteerd, waarvan een aantal smalle <2 meter en een aantal bredere tot 6 meter. In sommige waterlopen werd volledig profiel gemaaid en in andere werd bodem en één talud gemaaid.

2.1 Literatuuronderzoek

In dit onderdeel van het onderzoek wordt gekeken naar wat er bekend is over dit onderwerp in de bestaande literatuur en wordt geïnformeerd bij andere waterschappen.

2.2 Fauna in maaisel direct na het maaien

Om te kijken hoeveel fauna er in het maaisel zit dat op de kant wordt gezet, wordt direct achter de maaimachine aangelopen door een medewerker van Waterschap Aa en Maas en Aquon. Op verschillende plekken wordt het maaisel los getrokken en gekeken welke soorten en bijhorende aantallen werden aangetroffen. In totaal zijn 6 waterlopen op deze wijze nagelopen. Het betrof de volgende waterlopen (zie ook paragraaf 2.1.2):

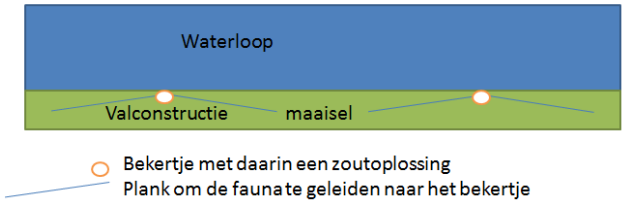
Tabel 1: Eigenschappen van de onderzochte locaties

Locatie nummer	**Waterloop naam en/of nummer**	**Breedte van de waterloop**	**Maaimethode**	**Valconstructie**
Locatie 1 direct na maaien	10701503	3 meter	Volledig profiel	
Locatie 2 direct na maaien	10801309, Lage Raam	6 meter	Bodem en 1 talud	
Locatie 3 direct na maaien	11405508, Strijpse Beek	6 meter	Bodem en 1 talud	
Locatie 3a direct na maaien	11405508 Strijpse Beek (verlegde locatie in verlengde van locatie 3)	6 meter	Bodem en 1 talud	
Locatie 4 direct na maaien	10410405	5 meter	Volledig profiel	Constructie omgevallen
Locatie 5 direct na maaien	10407902	2 meter	Volledig profiel	Constructie omgevallen
Locatie 5a direct na maaien	10408503 (nieuwe locatie voor maaiperiode 3)	3 meter	Volledig profiel	
Locatie 6 direct na maaien	10404206 Ravensteinse Aanvoersloot	4 meter	Volledig profiel	

Locatie 6a direct na maaien	10404206 Ravensteinse Aanvoersloot (verlegde locatie in verlengde locatie 6)	4 meter	Volledig profiel	
Locatie 1 predatie	1040730, Kleine Wetering	1,5 meter	Volledig profiel	
Locatie 2 predatie	1040560	2 meter	Volledig profiel	
Locatie 3 predatie	10410405	5 meter	Volledig profiel	
Locatie 1 24 uur na maaien	10409902	2 meter	Volledig profiel	
Locatie 2 24 uur na maaien	10411001	1,5 meter	Volledig profiel	

Om inzicht te krijgen in seizoensinvloeden is dit onderzoek in oktober 2017 (maaiperiode 5) en in juni 2018 (maaiperiode 3) uitgevoerd. Omdat het intensief werk was om het maaisel open te trekken en het qua beschikbare tijd anders niet praktisch uitvoerbaar was, is er in totaal op deze manier een lengte van 25m per waterloop bekeken. In juni 2018 (maaiperiode 3) zijn drie nieuwe locaties aangewezen ten opzichte van oktober 2017 (maaiperiode 5). Twee van deze locaties, te weten locatie 3a en 6a, zijn een verlengde van de eerste trajecten, omdat er in juni 2018 niet gereden mocht worden op de trajecten uit het najaar. Locatie 5 is vervangen door locatie 5a, omdat locatie 5 niet representatief was voor de proef doordat er te weinig soorten zaten en de waterloop met name begroeid was met draadalg in plaats van met waterplanten.

Daarnaast zijn er valconstructies geplaatst bij deze waterlopen op delen die niet opengetrokken werden. In het talud werd een koffiebekertje ingegraven, waartegen twee planken rechtop werden gezet (ook ingegraven in het talud). Deze planken geleiden de soorten die uit het maaisel kruipen richting het bekertje. In het bekertje zat een laag van 3-4cm zout met water (lokaal uit de waterloop gehaald) waardoor de soorten dood gingen. Onderstaande figuur is een schematische weergave van de valconstructie. Deze valconstructies zijn 24 uur later bekeken en de organismen zijn gedetermineerd tot op soortgroep.

Figuur 1: Weergave van de valconstructie zoals hij in dit onderzoek gebruikt is.

Vervolgens is de data geëxtrapoleerd naar 25 meter (door te vermenigvuldigen of te delen met een factor afhankelijk van de daadwerkelijke afstand die nagelopen is of door de valconstructie bestreken is), zodat het aantal teruggekropen organismen vergeleken kon worden met het aantal dat werd aangetroffen direct na het maaien. Hierbij is de aanname gedaan dat de fauna homogeen verdeeld is, zowel in het maaisel, alsmede in het maaisel dat op de kant terechtkomt.

De onderzochte locaties staan in bijlage III.

Discussie

Het plaatsen van de valconstructies was lastiger dan gedacht. De constructie kon slecht geplaatst worden door de steilheid van het talud en de dichte wortelvegetatie. Hierdoor konden de bekertjes en de planken niet altijd evengoed in het talud worden geplaatst. De bekertjes konden niet overal helemaal tot het randje ingegraven worden en de planken waren op een drietal plekken omgevallen doordat ze niet diep genoeg ingegraven konden worden.

Gedurende het onderzoek is ondervonden dat de maaimachine sneller werkt dan bijgehouden kan worden met inventariseren. Dit is met name het geval als er veel vegetatie uit de waterloop wordt gehaald. Het op de kant gelegde maaisel vormt dan een grote hoop die erg vast zit en moeilijk uit elkaar te trekken is, vooral als er veel sterrekroos, waterpest en draadalg in zit. Hele watergangen aflopen direct achter maaimachine aan, is daardoor praktisch onhaalbaar. Zelfs het in detail bekijken welke fauna er exact op 25m zit, is onmogelijk. Bovendien kruipt fauna heel snel weg in het maaisel waardoor het niet terug te vinden is. Dit is vlucht- en schuilgedrag van de fauna.
De (weggevluchte) fauna die niet gevonden wordt tijdens het nalopen kan echter wel terug kruipen in de valconstructie. Omdat het maaisel in dit onderzoek niet tot op de millimeter is bekeken, is het niet mogelijk om percentueel een vergelijking te maken tussen de fauna die terug kruipt en die daadwerkelijk in het maaisel zit. Dit bleek ook uit de omgerekende resultaten, waarbij het percentage dat terugkroop bij sommige diergroepen vele malen hoger was (tot wel 900%) dan was aangetroffen in het direct nalopen van het maaisel (zie ook bijlage VI).

Foto's van de bezochte locaties

Locatie 1: 10701503

Locatie 2: 10801309, Lage Raam

Locatie 3: 11405508, Strijpse Beek

Locatie 3a, 11405508 Strijpse Beek (verlegde locatie in verlengde van locatie 3)

Locatie 4: 10410405

Locatie 5: 10407902

Locatie 5[a]: 10408503 (nieuwe locatie voor maaiperiode 3)

Locatie 6: 10404206 Ravensteinse Aanvoersloot

Locatie 6a: 10404206 Ravensteinse Aanvoersloot (verlegde locatie in verlengde locatie 6)

2.3 Predatie op de fauna in het maaisel

Naast het onderzoek naar fauna direct in het maaisel is door HAS studenten gekeken naar de predatie op fauna in het maaisel (Brunink, van der Schoor, Verhoeven, 2018). De locaties waar dit plaats heeft gevonden staan weergegeven in bijlage V. Dit is gedaan door camera's op te hangen nabij net gemaaide waterlopen. De camera's worden na 24 uur opgehaald en de beelden zijn geanalyseerd.

2.4 Fauna 24 uur na maaien

Naast het onderzoek beschreven in paragraaf 2.1 is door HAS studenten gekeken naar de aanwezigheid van fauna 24 uur na het maaien in het maaisel dat op de kant ligt en de aanwezigheid van fauna in de balen die geperst zijn (van den Berg, den Dekker, Nagtzaam, Verijdt, 2018). Deze locaties zijn weergegeven in bijlage V. Het nalopen van het maaisel is gedaan door 24 uur nadat de maaiwerkzaamheden plaats hebben gevonden het maaisel na te lopen over in totaal drie keer een traject van 100m. De faunasoorten zijn bepaald tot op orde of klasse en de aantallen zijn geteld.

2.5 Fauna in de geperste balen

Daarnaast zijn er drie geperste balen bekeken door de balen open te maken en uit te spreiden. De locaties waar de balen geperst zijn, zijn weergegeven in bijlage V. Deze balen hebben een aantal weken gelegen voordat ze onderzocht waren. Dit kan invloed hebben op de resultaten van het onderzoek. De faunasoorten zijn bepaald tot op orde of klasse en de aantallen zijn geteld.

3. Resultaten

3.1 Literatuuronderzoek

In de literatuur is nauwelijks iets te vinden over de effecten van beheer (maaien en baggeren) op de aanwezige fauna. Jaarlijks schonen en baggeren de waterschappen duizenden kilometers waterlopen om de watertransportfunctie in stand te houden. Hierbij wordt gewerkt met een gedragscode, om zo soortbescherming in de hand te nemen. Er is nauwkeurig opgeschreven hoe en in welke periode geschoond wordt. Vaak wordt een fasering in ruimte en tijd als voldoende geacht, maar waarbij waterschappen de fasering wel op verschillende manieren invullen. En daarbij wordt gezorgd voor minimaal 25% sparen en controle bij aanwezigheid van beschermde soorten. Omdat de waterschappen vrij zijn om dat zelf in te vullen, is de exacte invulling per waterschap verschillend. Daarnaast is de praktijk lastiger uit te voeren dan in de gedragscode bedacht is, denk hierbij aan het teruggooien van vissen door de kraanmachinist.

Er is een onderzoek door Ravon en Koeman en Bijkerk BV gedaan naar baggeren, maaien 75% en maaien 100%, waarbij is gekeken naar het aantal vissen op de kant (Patberg, W. et al., 2015). Hierbij is gekeken naar verschillende factoren van de werkzaamheden:

- Sparen van vegetatie
    - Bediening van het materieel
        - Welke oever wordt gespaard?
        - Welke snelheid wordt gemaaid?
        - In hoeverre wordt de bodem meegenomen tijdens het maaien?
- Nalopen van vegetatie
    - Manier van neerleggen van het maaisel

Uit dit onderzoek is gekomen dat het sparen van vegetatie het aandeel vissen op de kant kan verminderen, maar het biedt geen garantie. Grotere verschillen werden gevonden in de manier waarop de maaikorf en baggerbalk bediend kunnen worden. Daarbij kan er op verschillende manieren met de 25% omgegaan worden (Patberg, W et al., 2015):

- Vegetatie aanliggende oever sparen om de dieren niet op te sluiten, zo blijven er vluchtmogelijkheden. Als de overzijde wordt gespaard worden vissen juist in de korf gejaagd.
- Snel schonen betekent dat eigenlijk alle vissen op de kant geschept worden, langzamer schonen zorgt voor meer vlucht mogelijkheid.
- Het meenemen van de bodem bij het maaien zorgt ook voor veel vis op de kant. Als de bodem wordt ontzien dan komen er minder vissen op de kant.

Naast het sparen van 25%, mits op de juiste manier uitgevoerd kan er ook gekozen worden als schadebeperkende maatregel om het maaisel/bagger na te lopen. De vissen worden dan teruggezet. Dit is echter een tijdrovend karwei en er is bij dichte maaiselrillen (op de kant gelegd maaisel uit een watergang) veel mankracht nodig, omdat het opentrekken van de rillen een tijdrovend en inspannend karwei is. De manier waarop de bagger/het maaisel wordt neergelegd bepaald ook de moeilijkheid van het nalopen. Als het minder op een hoop wordt gegooid is het makkelijker te doorzoeken en worden er meer vissen teruggezet (Patberg, W et al., 2015). Het is waarschijnlijk wel de meest effectieve manier om schade aan vissen te beperken als de maaimethode niet aangepast wordt en als er volledig gemaaid wordt. Overwogen kan worden om in bekende visrijke watergangen vrijwilligers in te zetten.

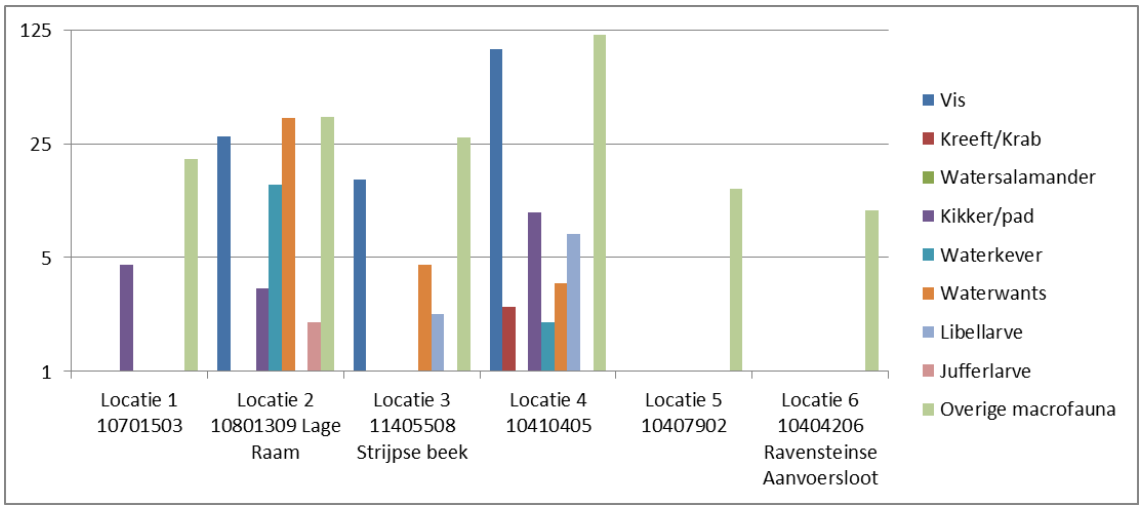
Uit het onderzoek van Patberg, W et al., 2015, blijkt dat er substantiële aantallen vissen op de kant terecht kunnen komen. Dit is onafhankelijk van de soort, de locatie en onderhoudsmethode. Het is hierdoor aannemelijk dat populaties schade kunnen oplopen als gevolg van schonen en baggeren. Hoe schadelijk baggeren en schonen daadwerkelijk is wordt bepaald door meerdere factoren, zoals onderhoudsfrequentie en de verspreiding en omvang van de populatie. Soorten die wijdverspreid en in hoge dichtheden voorkomen zijn minder kwetsbaar dan soorten die op specifieke locaties en in lage dichtheden voorkomen en zich beperkt voortplanten, zoals de grote modderkruiper. Andere soorten, zoals de Bittervoorn, ondervinden bovendien indirecte schade door het onttrekken van voedsel (zwanenmossel) aan het habitat door onderhoudswerkzaamheden. Uit voorzorg zullen schadebeperkende maatregelen dus getroffen moeten worden.

Wat ook van belang lijkt is de vegetatie die in de waterloop groeit. Bij dichte watervegetatie zoals waterpest of sterrekroos kunnen soorten minder makkelijk vluchten en worden ze sneller mee op de kant gehaald. Als er alleen oevervegetatie staat, zoals lisdodde dan komen er minder soorten op de kant (Roubos, D., Otte, C. 2012).

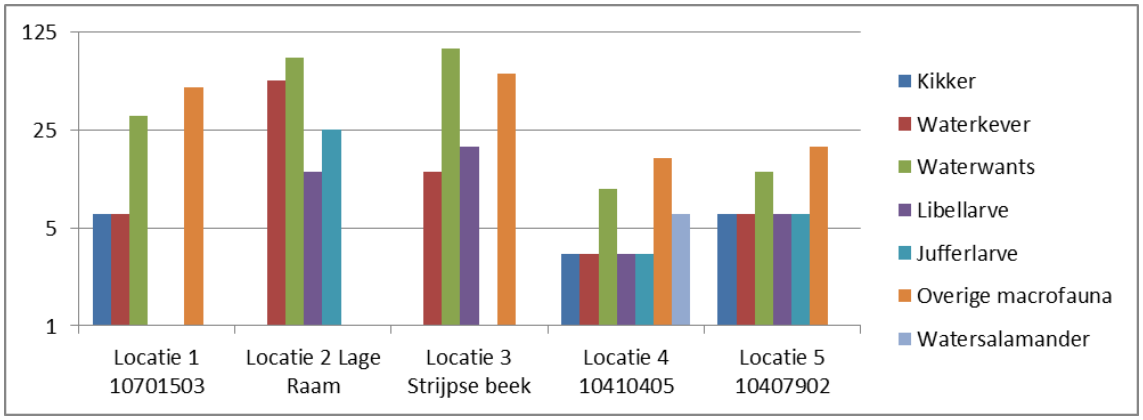
Daarnaast is het belangrijk dat het maaien op de juiste manier gebeurd. Er wordt dan niet gelijktijdig gebaggerd of de korf door de bodem/baggerlaag gehaald. Als dit wel gebeurt dan worden er sneller soorten op de kant aangetroffen. Bodemvissen houden zich op in de onderste 5 of 10 cm van de waterlaag. Daarbij komt ook dat overhangende oevers en andere structuurrijke plekken niet mee gemaaid worden, hier verblijven veel soorten (Roubos, D., Otte, C., 2012).

3.2 Fauna in maaisel direct na het maaien

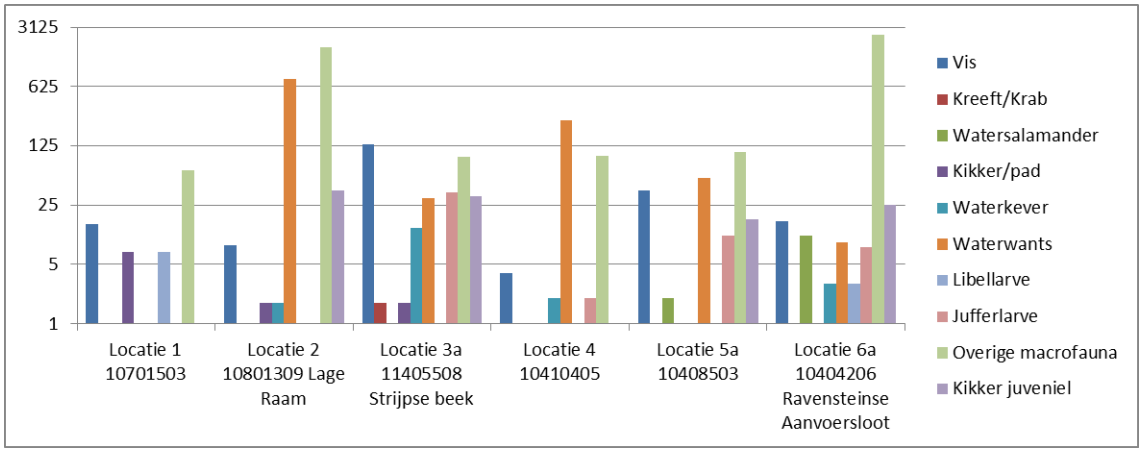
In de onderstaande figuren staat weergegeven welke faunasoorten in welke aantallen aangetroffen zijn in de verschillende waterlopen.

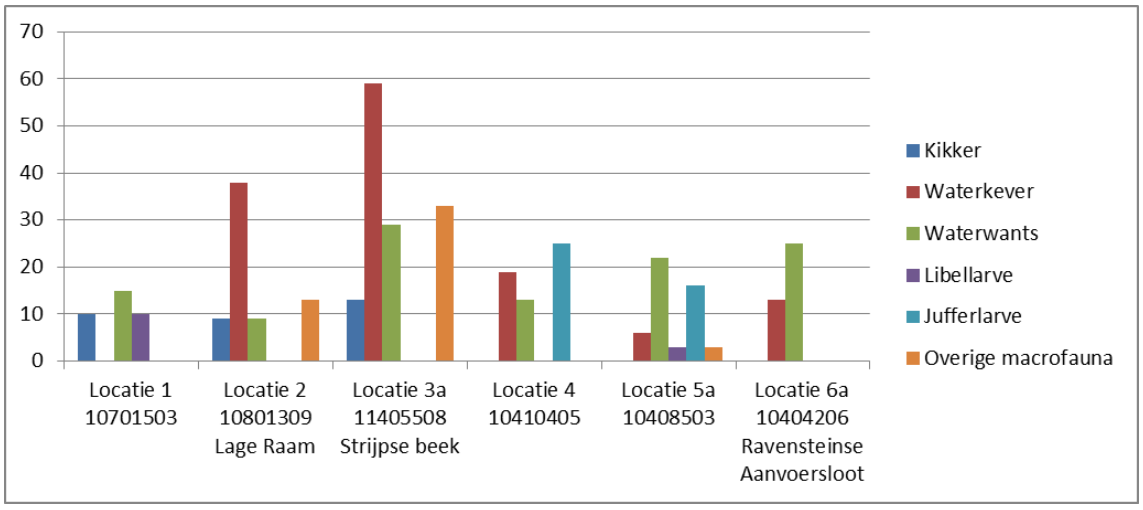
Figuur 2: Getelde aantallen per soortgroep over een traject van 25m tijdens het direct nalopen van het maaisel van verschillende watergangen in maaiperiode 5. De schaalverdeling bij de grafiek is logaritmisch van aard.

Figuur 3: Gevangen via valconstructie na één dag in maaiperiode 5, dit aantal is aangetroffen in de valconstructie, omgerekend naar een traject van 25 meter. Op locatie 6 zaten geen soorten in de val. De schaalverdeling bij de grafiek is logaritmisch van aard.

Figuur 4: Getelde aantallen per soortgroep over een traject van 25m tijdens het direct nalopen van het maaisel van verschillende watergangen in maaiperiode 3. De schaalverdeling bij de grafiek is logaritmisch van aard.

Figuur 5: Gevangen via valconstructie na één dag in maaiperiode 3, dit aantal is aangetroffen in de valconstructie, omgerekend naar een traject van 25 meter. De schaalverdeling bij de grafiek is logaritmisch van aard.

In figuur 2 en 4 staat per locatie welke soortgroepen zijn aangetroffen in het maaisel direct na het maaien van een watergang. Dit zijn de aantallen die daadwerkelijk zijn gevonden, omgerekend naar

25 meter. In figuur 3 en 5 zijn de soortgroepen die een dag later in de valconstructie zaten, weergegeven. Ook hier betreft het daadwerkelijke aantallen die zijn omgerekend naar 25 meter.

Figuur 2 en 4 geeft een gevarieerd beeld van de aangetroffen soortgroepen. Het verschilt per locatie welke soortgroep wordt aangetroffen en het meeste aanwezig was. Dit is uiteraard ook afhankelijk van welke soortgroepen er op de onderzochte locaties aanwezig zijn (niet overal worden dezelfde soortgroepen aangetroffen). Op locatie 2, 3 en 4 kwam bijvoorbeeld veel vis voor (20-100 exemplaren per 25 meter), terwijl er ook locaties waren waar geen of nauwelijks vis werd gevonden. In de Lage Raam (locatie 2) en op locatie 4 werd met name in het najaar (maaiperiode 5) veel vis aangetroffen.

Uit de figuur 3 en 5 blijkt dat niet alle soorten terug kunnen kruipen uit het maaisel. Vissen en weinig mobiele macrofaunasoorten, zoals muggenlarven, vlokreeftjes, bloedzuigers kropen niet terug naar de waterloop. In de valconstructie zijn vooral goed kruipende macrofauna soorten, zoals libellenlarven, kevers en wantsen aangetroffen en in mindere mate amfibieën (kikkers en watersalamanders) en landdieren (spinnen, pissebedden, muizen). De amfibieën die in de valconstructie werden aangetroffen, waren altijd jonge, kleine exemplaren (juvenielen). De landdieren staan niet in deze figuren, maar zijn wel weergegeven in bijlage I en II.

In de bijlage I en II zijn de specifieke soorten weergegeven en de daarbij horende aantallen.

3.3 Predatie op de fauna in het maaisel

Op de drie onderzochte locaties, weergegeven in tabel 1 in paragraaf 2.1, hebben de cameravallen kraaien, reigers en een ekster opgenomen (tabel 2). De meest gefilmde soort is de kraai bij de locatie van cameraval 3. Dit is tevens de meest bezochte locatie, naar verwachting vanwege het feit dat deze waterloop het breedst is en het meeste maaisel op de kant komt. Op deze locatie is in de beelden te zien dat de kraaien op het maaisel foerageren. De specificaties per sloot zijn te vinden in bijlage IV.

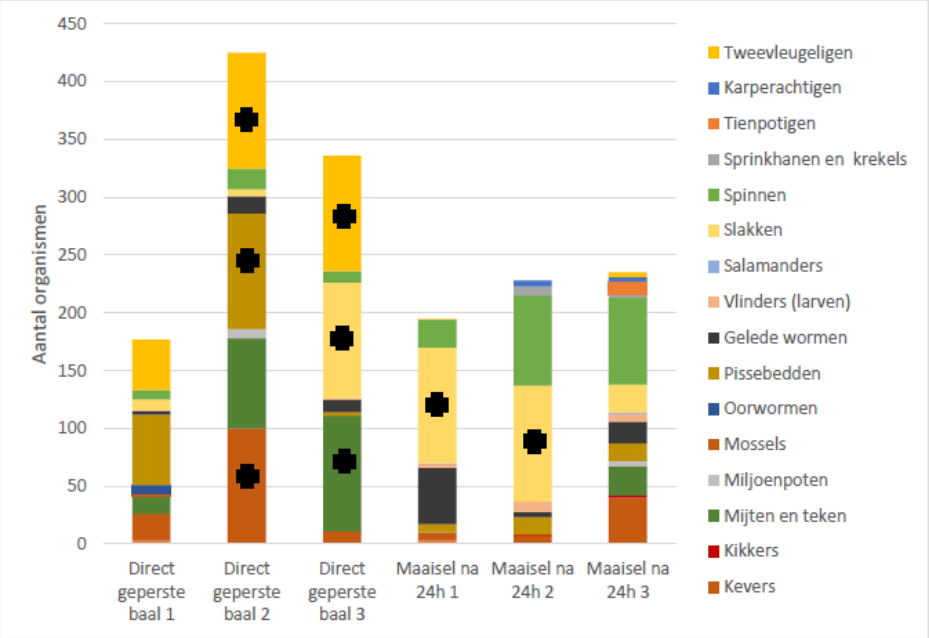
Tabel 2: Soort en aantal predatoren per cameraval gedurende 24 uur.

Cameraval	Aantal predatoren			Totaal aantal predatoren
	Kraai	Reiger	Ekster	
1	6	0	0	6
2	0	0	0	0
3	18	2	1	21

Uit dit onderzoek blijkt dat er inderdaad predatie optreedt bij maaisel dat op de kant gelegd wordt.

3.4 Fauna 24 uur na maaien

In figuur 6 staan de soortgroepen die zijn gevonden in het maaisel 24 uur nadat het maaisel op de kant was gelegd. In tabel 3 staan de gevonden soorten die in de geperste baal zijn gevonden. Er zijn in het maaisel 15 soortgroepen aangetroffen, in de geperste balen waren dit er 13. Het verschilt per locatie welke soortgroep het meeste aanwezig was. Dit is uiteraard ook afhankelijk van welke soortgroepen er op de onderzochte locaties aanwezig zijn (niet overal worden dezelfde groepen aangetroffen). Er is een groter aantal vliegen en pissebedden aangetroffen in het geperste maaisel dan in het maaisel op de kant dat na 24 uur is bekeken. Omgekeerd zijn er juist alleen in het maaisel op de kant kikkers, vissen en salamanders gevonden (figuur 6).

Figuur 6: De verschillende diergroepen aanwezig per locatie, waarbij de locaties allemaal verschillen, en de hoeveelheid dieren per diergroep. De + duidt aan dat er meer dan 100 van de desbetreffende soortgroep zijn gevonden. Vanwege grote onderlinge verschillen zijn de locaties apart weergegeven.

3.5 Fauna in de geperste balen

De 15 soortgroepen uit het maaisel dat na 24 uur is bekeken kwam niet geheel overeen met de dertien soortgroepen uit het geperste maaisel. In totaal zijn er 18 soortgroepen gevonden.

Tabel 3: De gevonden soorten waar mogelijk tot op Klasse gedetermineerd. De rode arcering geeft aan dat er een verschil zit tussen de twee typen onderzoekselementen (direct geperste baal en los maaisel na 24 uur). De aantallen kunnen ook verschillen.

Soortgroep	Lat. Naam Klasse	Wetenschappelijke naam Orde	Baal	Maaisel
Duizendpoten	*Chilopoda*	-	Ja	Nee
Halfvleugeligen	*Insecta*	*Hemiptera*	Ja	Ja
Kevers	*Insecta*	*Coleoptera*	Ja	Ja
Kikkers	*Amfibia*	*Anura*	Nee	Ja
Mijten en teken	*Arachnida*	*Acarina*	Ja	Ja
Miljoenpoten	*Diplopoda*	-	Ja	Ja
Echte mossels	*Bivalvia*	*Mytiloida*	Ja	Nee
Oorwormen	*Insecta*	*Dermaptera*	Ja	Nee
Pissebedden	*Malacostraca*	*Isopoda*	Ja	Ja
Gelede wormen	*Clitellata*	-	Ja	Ja
Vlinders(larven)	*Insecta*	*Lepidoptera*	Ja	Ja
Salamanders	*Amfibia*	*Caudata*	Nee	Ja
Slakken	*Gastropoda*	-	Ja	Ja
Spinnen	*Arachnida*	*Araneae*	Ja	Ja
Sprinkhanen en krekels	*Insecta*	*Orthoptera*	Nee	Ja
Tienpotigen	*Malacostraca*	*Decapoda*	Nee	Ja
Karperachtigen	*Actinopterygii*	*Cypriniformes*	Nee	Ja
Tweevleugeligen	*Insecta*	*Diptera*	Ja	Ja

4. Discussie

4.1 Fauna in maaisel direct na het maaien

Uit het direct nalopen van maaisel blijkt dat er vis en fauna met het maaisel op de kant terecht komt. Dit kan oplopen tot behoorlijk hoge aantallen, zowel qua vis als macrofauna. Met name op visrijke locaties komen er tot wel 100 exemplaren per 25m op de kant terecht. Ook blijkt dat bepaalde soorten terug kunnen kruipen vanuit het maaisel naar de waterloop, of de andere kant op. Dit betreft eigenlijk alleen de kruipende macrofauna soorten, kikkers en watersalamanders. Vissen lijken niet in staat te zijn om zelfstandig terug te keren naar de waterloop, alsmede niet zo mobiele macrofauna soorten. Tijdens de veldbezoeken bleek tevens dat de meeste vissen in de maaiselril zitten en niet bovenop het maaisel liggen te spartelen. De meeste vissen zijn hierdoor over het algemeen niet zichtbaar voor de machinist. De aanbeveling uit werkprotocollen, waarin staat dat machinisten de vissen moeten terugzetten, is daarom niet zo praktisch uitvoerbaar. Ook blijkt dat op visrijke locaties en waar dichte hopen waterplanten op de kant worden gezet, zoals de Strijpse Beek en 10410405, er veel inspanning nodig is om alle vissen terug te zetten. Op locatie 10410405 liepen er 6 mensen achter de machinist aan en nog kon de maaimachine niet worden bijgehouden met het terug zetten van alle vis. Dit kwam enerzijds doordat er veel vis (>100 exemplaren per 25 meter) aanwezig was en anderzijds doordat het maaisel een dicht pakket was.

In het najaar (maaiperiode 5) blijkt meer grote vis op de kant te worden gelegd tijdens het maaien. De overige omstandigheden waren hetzelfde, namelijk dezelfde waterlopen dezelfde machinist en dezelfde maaimethode. Er is gezocht naar een verklaring waarom er in het najaar (maaiperiode 5) meer vis op de kant komt dan in het voorjaar (periode 3). Een eenduidige verklaring is niet gevonden, wel zijn er een aantal ideeën hierover (Pers. Comm. M. Schiphouwer, 2018):

- Grote vissen vermijden kleine dichtbegroeide wateren bij warme temperaturen (periodiek te weinig zuurstof). Wanneer ze er wel zitten zijn ze bij hogere temperaturen veel sneller (in verband met stofwisseling), mogelijk vluchten ze dus voor de kraan uit.
- In het najaar en winter zoeken vissen beschutting op als het kouder wordt, dan kunnen rustige diepe plekken zijn maar ook plaatsen met veel structuur. Dit is afhankelijk van hoe het omliggende watersysteem in elkaar steekt.
- Kleinere vissen (0-jarig) zijn er in het voorjaar in overvloed, ze zitten juist in de begroeide delen en zijn er nog in hoge aantallen. In het najaar is vaak al zo'n 90% opgegeten. De visjes zijn tegen die tijd ook al weer groter en sneller. Dit verschilt ook weer per soort.
- Het kan natuurlijk ook zijn dat een groot deel van de grotere vissen de maaiwerkzaamheden vorig jaar niet overleefd heeft, waardoor ze nu afwezig zijn.

4.1.1 Percentage fauna dat terug kruipt

Welk percentage van de fauna terug kruipt naar de watergang, kan niet worden beantwoord. Wel kunnen er algemene uitspraken gedaan worden over de opgedane ervaringen tijdens het veldonderzoek. Het aandeel fauna dat daadwerkelijk terug kruipt lijkt minimaal, ondanks de vrij hoge aantallen die in de grafieken zijn weergegeven. Tijdens het direct nalopen van het maaisel bleek dat de maaimachine veel sneller werkt dan het doorzoeken van het maaisel, vooral als er veel vegetatie uit de waterloop wordt gehaald. Het op de kant gelegde maaisel vormt dan een grote hoop die erg vast zit en moeilijk uit elkaar te trekken is, met name als er veel sterrekroos, waterpest en draadalg in zit. Daarnaast viel in het veld op dat de fauna heel snel in het maaisel weg kruipt en daardoor niet terug te vinden is, met name als het een dichte hoop maaisel betreft. Dit is vlucht- en schuilgedrag

van de fauna. De (weggevluchte) fauna die niet wordt gevonden tijdens het nalopen kan echter wel terug kruipen in de valconstructie. Omdat het maaisel in dit onderzoek niet tot op de millimeter is bekeken, is het niet mogelijk om een percentuele vergelijking te maken tussen fauna die terug kruipt en die daadwerkelijk in het maaisel zit. De resultaten uit dit onderzoek zijn dus indicaties van wat er aanwezig kan zijn in het maaisel en wat terug kan kruipen. Het zijn geen exacte aantallen. Om een vergelijking te kunnen maken zal er maaisel bekeken moeten worden tot in detail, waarbij gewaarborgd moet worden dat dan niets kan ontsnappen. Dan kan daarnaast een valconstructie geplaatst worden om te kijken wat terug kruipt. Alleen dan kan de vergelijking, tussen de aantallen die terugkruipen en de aantallen die niet terugkruipen, op de juiste wijze gemaakt worden.

4.1.2 Effectiviteit van maaisel 48 uur laten liggen

Ondanks de onzekerheden in de gevonden resultaten; kan afgevraagd worden hoe nuttig het is om het maaisel minimaal 48 uur te laten liggen zodat fauna kan terug kruipen naar de waterloop. Het lijkt er op dat niet veel soorten en individuen daadwerkelijk terugkeren naar de waterloop. Het overgrote deel van het leven wat op de kant belandt, zal uiteindelijk sterven. Kikkers, padden en salamanders uitgezonderd, deze groep heeft wel een kans om zelfstandig terug te keren.
Diverse auteurs bevelen aan om het maaisel enkele dagen op de kant te laten liggen om amfibieën en andere kruipende dieren nog enigszins de kans te geven om terug naar het water te kruipen, (Griffioen en Altenburg 1994; Drost en Sjoukes 1994; Stowa 1996; Van Heeswijk et al. 2006). Anderen vragen zich af of dat echt zinvol is, de meeste waterdieren bewegen zich moeizaam voort op de kant, overleven er kort en vele vogels staan paraat om een makkelijke prooi te pakken (Spielman pers. med.)' (Ter Heerdt, G., 2010).

Naast deze ervaring, waarbij getwijfeld wordt of het maaisel 28 uur laten liggen zinvol is, is er ook geen onderzoek gedaan naar of het maaisel 48 uur laten liggen wel echt effectief is. Dit lijkt het eerste onderzoek te zijn waar dit is gedaan. Daarnaast zou het laten liggen van maaisel ook voor verruiging van oevers kunnen zorgen. De nutriënten in het maaisel kunnen in de tijd uitspoelen in de bodem en uiteindelijk weer terug naar de waterloop.
Er is hiernaar onderzoek gedaan door ANV Groen Boxmeer, ANV Raamvallei, Agrarische Natuurvereniging Sint Tunnis en DLV Plant in 2012 (Russchen et al., 2012).

''De route van N en P vanuit maaisel naar de sloot kan plaatsvinden door afspoeling van nutriënten direct uit het maaisel en uitspoeling van nutriënten door de bodem. De afspoeling is de snelle route naar de sloot en vindt met name plaats als door extreme regenval het maaisel wordt uitgeloogd en de nutriënten uit het maaisel direct in de sloot stromen. Nutriënten spoelen uit bij een neerwaartse waterbeweging in de bodem. Nitraat is vrij mobiel in de bodem en spoelt mee met de geïnfiltreerde neerslag. Stikstof fragmenten spoelen voor een groot gedeelte al in de eerste week uit en zal vrij snel terug de waterloop in stromen.''
''Echter voor fosfor geldt dat het sterk gebonden wordt aan de bodem, waardoor fosfor vrij immobiel is. De uitspoeling van fosfor uit landbouwgronden is zeer beperkt als de bodem niet verzadigd is met fosfor. In landbouwgronden wordt fosfor afgevoerd met het geoogste product. Echter in bodems verzadigd met fosfor kan de uitspoeling van fosfor enorm toenemen. Indien het slootmaaisel niet wordt afgevoerd hoopt fosfor zich op in de bodem. Het ruimen van maaisel en oude slootwallen lijkt hierom een goede preventieve maatregel om situaties waarin fosfor uitspoelt in de slootwal te voorkomen (Russchen et al., 2012).''

Vanuit het LERM onderzoek is een indicatie gegeven dat de uitspoeling van nutriënten voor verrijking van de oevers kan zorgen. Als het maaisel direct verwerkt wordt, zal de verruiging op de oevers dan afnemen, zodat dat ook ecologische winst oplevert?

Uit dit onderzoek en uit de literatuur kan gesteld worden dat er betere maatregelen zijn om faunasoorten te sparen. Een aantal maatregelen is hieronder beschreven.

4.1.2.1 Methoden om meer ecologische winst te behalen

Om ecologische winst te behalen, aan de zorgplicht van de wet natuurbescherming en de gedragscode te voldoen met maaien en dus niet teveel vis en andere soorten op de kant te hebben, lijkt vanuit ervaring geredeneerd, het efficiënter om de maaimethode aan te passen.

Een voorbeeld van het aanpassen van de maaimethode is om zorgvuldig te maaien: door de vegetatie 10 cm boven de waterbodem af te knippen kan voorkomen worden dat fauna op de kant belandt. Ook de werksnelheid bepaalt het aantal soorten op de kant, het is aan te bevelen om de werksnelheid te begrenzen. Hierdoor heeft fauna veel meer tijd om weg te vluchten van de maaimachine. Bij snel schonen van een waterloop komen vrijwel alle grote vissen op de kant, terwijl dit bij langzamer schonen veel minder het geval is (Bruin et al. 2017). Als laatste is het van belang om te weten welke vegetatie in de waterloop staat. De waterlopen waar veel waterpest, sterrekroos en draadalgen groeien zorgen voor veel faunasoorten op de kant, omdat deze planten erg dicht op elkaar groeien en een net vormen waar fauna niet uit kan vluchten. Om ervoor te zorgen dat soorten toch weg kunnen is het aan te bevelen om de maaikorf na het maaien eerst terug in het water te laten, zodat de fauna weg kan vluchten en daarna pas op de kant te halen.
Eventueel zou op hele visrijke en amfibierijke wateren overwogen kunnen worden om vrijwilligers achter de maaimachine aan te laten lopen. Een deel van de populaties is dan te redden. Het is echter een behoorlijk arbeidsintensieve methode als maaiselrillen erg dicht op elkaar gepakt zijn. Het is dus maar de vraag of dit echt haalbaar is.

Een ander voorbeeld is door de maaikorf eerder uit het water te halen (30 cm voor de kant) of 25% van de vegetatie sparen, waardoor vis en andere macrofauna nog in de resterende planten kan vluchten. In ieder geval op de plekken waar veel waterpest, sterrekroos en draadalg aanwezig is. Op dit moment wordt tijdens het maaien vaak door de machinist gekozen om aan de overzijde van de waterloop 25% of 30 cm te sparen en wordt de korf naar de dichtstbijzijnde oever gehaald en langs de oever omhoog getrokken. Hierdoor worden de vissen opgesloten in de korf en komen ze alsnog op de kant terecht. Het is dus van belang dat juist de oever aan de overzijde geschoond wordt (Bruin et al. 2017). Dit kan veel vis op de kant besparen. Door dit te onderzoeken in de praktijk kan besloten worden of dit op deze plekken een effectieve methode is om uit te voeren. De locaties waar dit bekeken kan worden zijn, Lage Raam, Strijpse Beek en Locatie 4.

De factor baard, 30 cm ofwel 25% vegetatie, sparen is wel onderzocht in het onderzoek van Koeman en Bijkerk en Ravon (2015). Hieruit is gebleken dat het sparen van 25% van de vegetatie het aandeel soorten dat op de kant terecht komt in veel gevallen afneemt. Daarin wordt ook aangegeven dat de werkwijze hierbij waarschijnlijk een grote rol speelt. Bijvoorbeeld; de snelheid waarin geschoond wordt, het deel van de bodem dat wordt meegenomen bij het schonen en de oever waar de vegetatie gespaard wordt. De oever die dan gespaard wordt, is de oever aan de zijde waar de maaikorf naar toe getrokken wordt. Dus de maaikorf wordt voor de oever al omhoog getrokken (Patberg, de Bruin et al., 2015).

De richting waarin gereden wordt is ook een bepalende factor. De soorten in het water kunnen gemakkelijker wegvluchten als er naar een open kant wordt gemaaid, dus niet naar een duiker die dicht zit door vegetatie. Hierbij is het van belang om eerst de vegetatie bij de duiker weg te maaien, anders zal vis moeilijker de duiker inzwemmen om te vluchten. Hierdoor komen veel minder soorten

op de kant. Een andere methode is om de maaikorf eerst nog een keer in het water te doen na het maaien, dus de vegetatie een keer teruggooien en vervolgens opnieuw eruit halen. Hierdoor kunnen veel meer vissen ontsnappen. Dit zou mogelijk een goede methode zijn voor in de Strijpse Beek, locatie 3 en 3a, maar ook op locatie 4, in ieder geval in maaiperiode 5.
Deze factoren zijn verder niet onderzocht, maar is wel onderzocht door Bijkerk en Ravon (2015).

Naast de bovenstaande aanbevelingen om ecologische winst te behalen bij het maaien van watergangen, is het zinvol om onderzoek te doen naar maaimethoden die direct ecologische winst behalen. Ook is het zinvol om de ervaringen van dit onderzoek te delen met andere waterschappen in het verdere onderzoek naar effectieve zorgmaatregelen in het maaionderhoud.

4.2 Predatie op de fauna in het maaisel

Bij twee van de drie gemonitorde waterlopen zijn predatoren waargenomen. Eén van de waterlopen was een droogvallende waterloop en daar zijn geen predatoren waargenomen. Dit is verklaarbaar doordat in zo'n droogvallende waterloop naar verwachting minder fauna in het maaisel zal zitten. Echter vers gemaaide vegetatie trekt wel automatisch predatoren aan, in ieder geval in een onderzoek van Eiserer (1980) is aangetoond dat bijvoorbeeld roodborstlijsters bewust afkwamen op vers gemaaid gras, vanwege verzwakte dieren die daarin mogelijk voorkwamen. Dit suggereert dat vogels dit wel waar kunnen nemen. De verwachting zou dus zijn dat ook dan predatoren zouden komen om in ieder geval een kijkje te komen nemen. Dit is echter niet gebeurd in de eerste 24 uur.
Ondanks de minimale resultaten kan wel gezegd worden dat er inderdaad predatie plaatsvindt van gemaaide vegetatie uit waterlopen.

Om goed te kunnen onderbouwen of predatie van fauna in maaisel significant is, is meer data nodig hierover. Er is nu maar 24 uur gemonitord op een drietal plaatsen, waarbij wel waarnemingen zijn gedaan van predatie op het maaisel. Dit is wat minimaal om onderbouwde uitspraken te kunnen doen. Er zou dus mogelijk wat langer kunnen worden gemonitord en op meer plaatsen.

4.3 Fauna 24 uur na maaien en in de geperste balen

In het onderzoek naar fauna in maaisel is aangetoond dat er meer diergroepen in los maaisel voorkomen dan in geperst maaisel. Het is opvallend dat er verschillende faunagroepen zitten in het maaisel dat 24 uur na maaien onderzocht is en de geperste balen. Door omstandigheden heeft het geperste maaisel een paar weken gelegen voordat het bekeken is. Hierdoor is het vermoeden ontstaan dat er fauna in de baal is gekropen.
Daarnaast is opgevallen dat er grote verschillen zijn tussen de verschillende locaties, dit is te verklaren doordat de omgevingsvariabelen een grote rol spelen. De bekeken locaties zijn verschillend van elkaar, het was namelijk niet mogelijk om het onderzoek te doen op dezelfde of vergelijkbare locaties.

Er zijn enkele vissen waargenomen in het losse maaisel. De verwachting was dat deze vissen ook in de balen terug te zien zouden zijn. Dit is echter in dit onderzoek niet het geval.
Aangezien de balen al een paar weken daarvoor geperst waren en ze door omstandigheden niet eerder bekeken konden worden is dit een belangrijke factor en zitten er onzekerheden in de resultaten. Daarnaast hangt de aanwezigheid van vissen op de kant na het maaien ook af van de waterloop zelf, niet elke waterloop bevat veel vis.

Dat er in dit onderzoek in het geperste maaisel geen vis is aangetroffen zou kunnen komen doordat de restanten van de vissen al ontbonden[1] waren, of waren geconsumeerd door ander fauna aanwezig in het maaisel.

Om een beter inzicht te krijgen in wat daadwerkelijk geperst wordt in balen zou in een volgend onderzoek maaisel uit meerdere sloten met variërende dieptes en vegetatiebedekking kunnen worden onderzocht. Van belang is ook dat het geperste maaisel of direct bekeken wordt of dat het ingepakt wordt, zodat er in ieder geval niets van buitenaf er in kan kruipen. Idealiter wordt het direct bekeken om te voorkomen dat er bijvoorbeeld vis of andere soorten al ontbinden. Dit geeft een representatiever beeld van de fauna soorten in het geperste maaisel. Daarbij is het van groter belang dat er ook gekeken wordt naar wat er uiteindelijk achter blijft in de waterloop. Dit zegt namelijk iets over de populatie in de waterloop, als maaisel direct verwerkt wordt.

[1] In eerder onderzoek naar de ontbinding van vissen in water is aangetoond dat vissen met een gemiddelde lengte van 13-14 cm voor 50% ontbonden waren binnen een periode van 15-30 dagen (Premke et al. 2010).

5. Conclusies

In dit onderzoek is getracht het volgende probleem en de daarbij horende onderzoeksvragen te beantwoorden:

Heeft het direct verwerken van maaisel invloed op de ecologie in de waterlopen en hoe kan de ecologische schade worden geminimaliseerd bij het toepassen van het direct verwerken van maaisel?

Bovenstaand probleem wordt onderzocht aan de hand van onderstaande vragen:

1. Welke soortgroepen worden aangetroffen in maaisel op de kant en in de baal?
   Tijdens het maaien belanden veel soorten op de kant. De resultaten van alle onderzoeken tot nu toe wijzen er sterk op dat er niet veel soorten zelfstandig terugkeren naar de waterloop. Het overgrote deel van het leven wat op de kant belandt, zal uiteindelijk sterven. Kikkers, padden en salamanders uitgezonderd, deze groep heeft wel een kans om zelfstandig terug te keren.

2. Hoeveel soortengroepen worden in welke aantallen aangetroffen in maaisel op de kant en in de baal?
   In de balen worden fauna soorten uit de waterlopen aangetroffen. In totaal werden in de baal 15 soorten aangetroffen en in het maaisel op de kant 33-43 soorten.

3. Wat is de effectiviteit van het maaisel 48 uur laten liggen ten opzichte van het direct afvoeren van maaisel, welke soortgroepen zijn mobiel genoeg om terug te keren vanuit een maaiselril en hoeveel dieren (percentage) van deze soorten kruipen daadwerkelijk terug?
   De indruk is dat maaisel 48 uur laten liggen niet effectief is. De meeste soorten verstoppen zich in het maaisel en houden zich daar schuil. Er lijken niet veel soorten daadwerkelijk terug te kruipen in de richting van de waterloop.

4. Wat zijn de verschillen in voor- en najaar?
   In het voorjaar worden minder soorten aangetroffen dan in het najaar. Verder werden in het najaar (veel) meer en grotere vissen op de kant gezet.

5. Wat zijn de verschillen in aangetroffen fauna in verschillende waterlopen?
   Afhankelijk van de vegetatie in de waterloop komen meer of minder fauna op de kant. Waterlopen met veel draadalg, sterrekroos en waterpest, dicht opeengepakte vegetatie, bevatten meer fauna dan waterlopen waar minder van dit soort vegetatie groeit.

6. In welke mate vindt er predatie plaats op fauna in maaisel?
   Er vindt predatie plaats op het maaisel dat op de kant wordt gelegd.

7. Welk percentage van de verschillende soortgroepen worden bij directe verwerking afgevoerd die anders terug waren gekropen?
   Deze vraag is door de opzet van het onderzoek niet te beantwoorden. De indruk tijdens het veldwerk was dat er slechts een klein deel zal ontsnappen. Daarbij gaat het met name om amfibieën en voor een klein percentage voor macrofauna. Vis heeft geen ontsnappingsmogelijkheid.

6. Aanbevelingen

Aanbevelingen met betrekking tot beleid, onderzoek en monitoring

- Onderzoeken opzetten waarbij maaisel direct verwerkt wordt. Hierbij onderzoeken wat de effecten op de verruiging van de oevers zijn, alsmede de effecten op de populaties van kikkers, padden en watersalamanders (aangezien dit de enige groepen zijn die voordeel lijken te hebben bij de 48-uurs maatregel).

- Onderzoeken opzetten waarbij onderzocht wordt wat de invloed is van alternatieve maaimethoden, waarbij gekeken wordt naar de praktische uitvoering en de ecologische winst / invloed op aanwezige populaties is:
    - Sparen van vegetatie aan de dichtstbijzijnde oever, 30 cm baard ofwel 25 % vegetatie
    - Zorgvuldig maaien: vegetatie 10 cm boven waterbodem afknippen, maaikorf na het maaien eerst terug in het water, lagere werksnelheid e.d.
    - Eerst duikers schonen en dan naar duiker toewerken
    - Inzet van vrijwilligers voor het nalopen van visrijke waterlopen

- Onderzoeken of oevers minder verruigen bij direct verwerken maaisel (voorzetting LERM onderzoek)

Aanbeveling met betrekking tot communicatie

- Opgedane ervaringen delen met andere waterschappen.

7. Bronnen

Berg, van den, E., Dekker, den, R., Nagtzaam, S., Verijdt, M. (2018) *Slootmaaisel, wat moet je er mee? Onderzoek naar slootmaaisel en toepassingen van Bokashi op landbouwgrond,* HAS Hogeschool 's-Hertogenbosch

Bruin, de, A., Patberg, W., Berg, G., Kranenbart, J. (2017) *Noodzaak van schadebeperkende maatregelen voor vissen bij schonen en baggeren*, Ravon Tijdschrift, December 2017, Jaargang 19, nummer 4

Brunink, J., Schoor, van der, J., Verhoeven, M. (2018) *Onderzoek naar de kiemkracht van onkruidzaden in bokashi en predatie bij gemaaide waterlopen,* HAS Hogeschool 's-Hertogenbosch

Eiserer, L.A. (1980). Effects of grass length and mowing on foraging behavior of the American Robin (*Turdus Migratorius*). The Auk 97: 576-580.

Heerdt, ter, G. (2010) *Natuurvriendelijk onderhoud en ecologische kwaliteit, Literatuuronderzoek naar de ideale frequentie van schonen en onderbouwing van het nut van het afvoeren van maaisel*, Waternet

Patberg, W., Bruin, de, A., Berg, G.J., Kranenbarg, J. (2015) *Onderzoek naar het directe effect van schonen en baggeren van sloten op beschermde vissoorten*, Ravon en Koeman en Bijkerk BV.

Patberg W., De Bruin, A., Berg, G.J. en Kranenbarg, J. (2016). *Onderzoek naar het directe effect van schonen en baggeren van sloten op beschermde vissoorten. In relatie tot de schadebeperkende maatregelen uit de Gedragscode Flora- en faunawet voor waterschappen.* Koeman en Bijkerk bv, Haren, 99 p.

Premke, K., Philipp, F., Hempel, M., Rothhaupt, K. (2010) *Ecological studies on the decomposition rate of fish carcasses by benthic organisms in the littoral zone of Lake Constance, Germany.* EDP Sciences 46: 157-168.

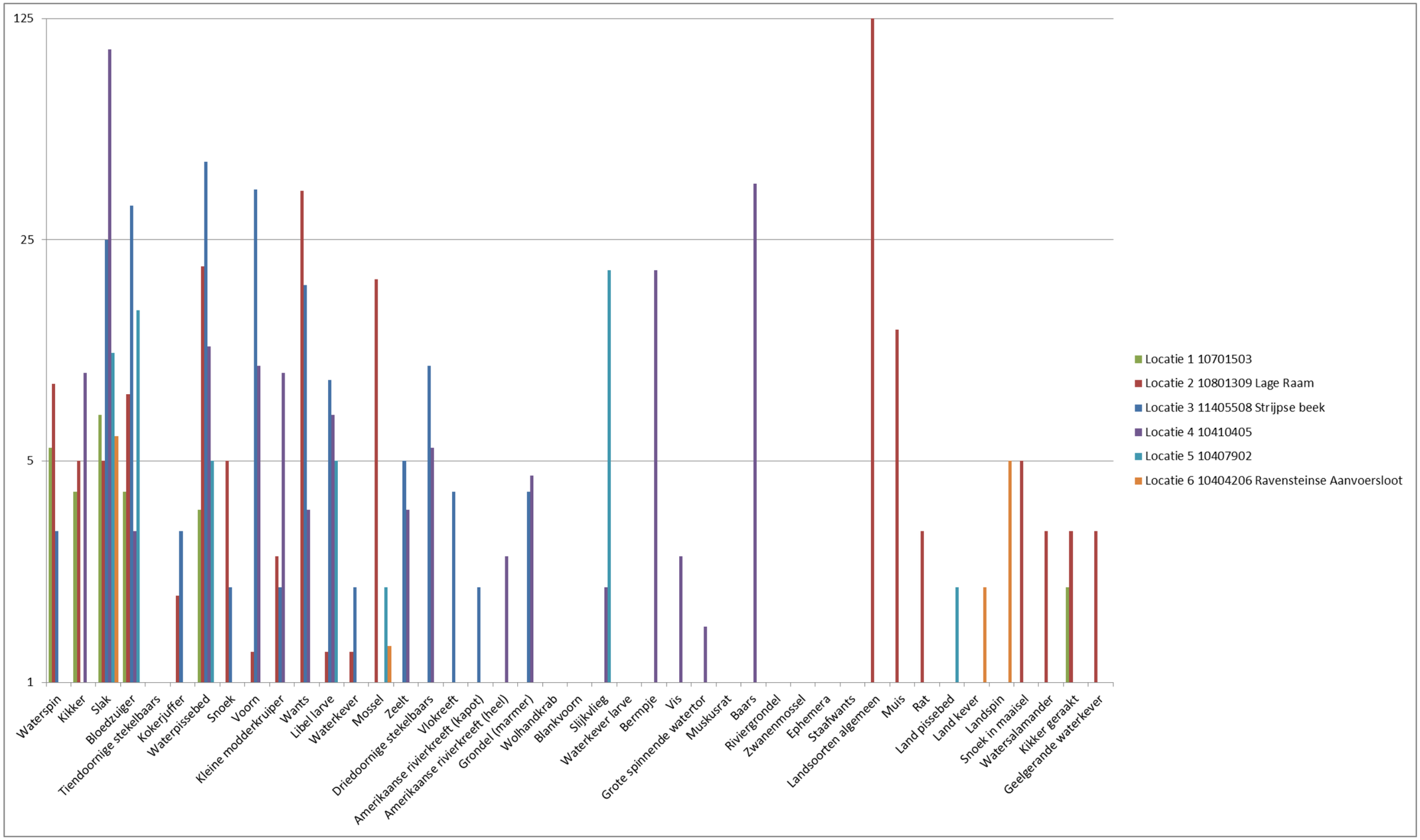
Roubos, D., Otte, C. (2012) *Maaiselonderzoek Binnenveld*, Waterschap Vallei en Eem en Waterschap Veluwe

Russchen, H.J., Wander, J., Bert Aasman, Akker, van den, H. (2012) *Evaluatie Landbouw Emissie Reducerende Maatregelen (LERM) Fase 3*, *LERM Perceel 2, Monitoring naar de effectiviteit van het verwerken van slootmaaisel binnen de kleine kringloop,* ANV Groen Boxmeer, ANV Raamvallei, Agrarische Natuurvereniging Sint Tunnis, DLV Plant, INTERREG Deutschland Nederland

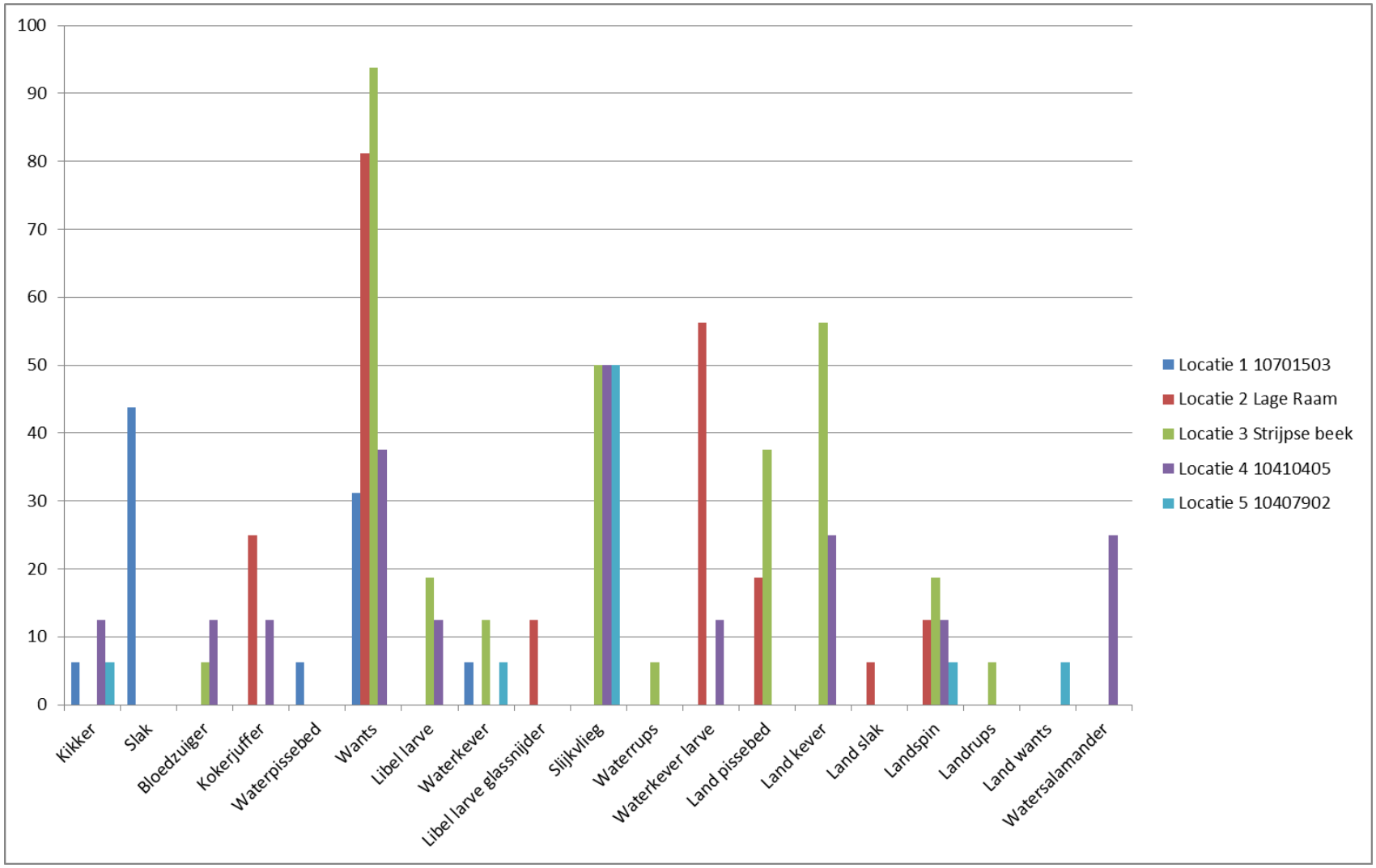
Waterschap
Aa en Maas

Bijlagen

I. Bijlage Maaiperiode 5 2017

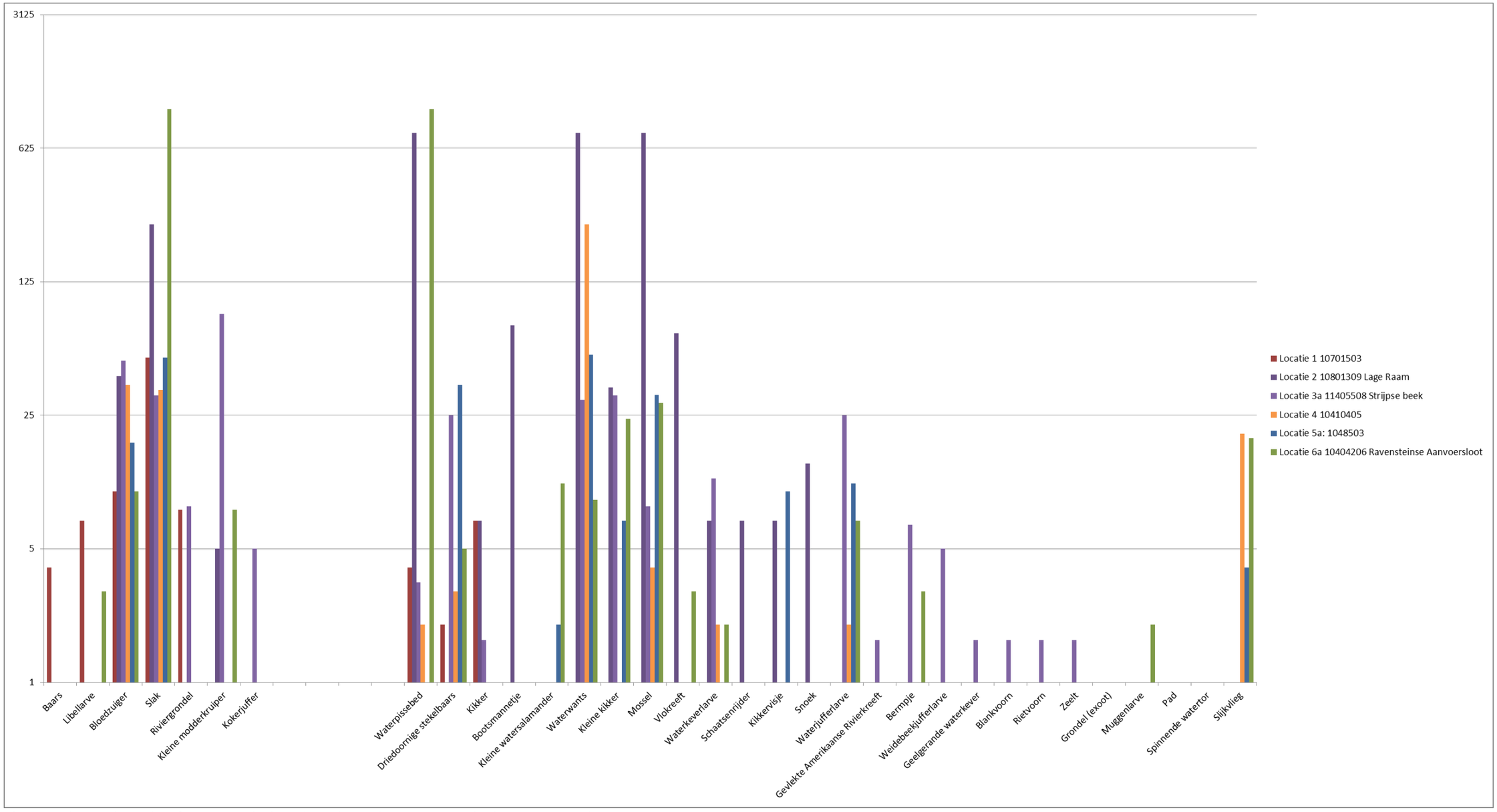

Schatting van het aantal exemplaren fauna in maaisel tijdens nalopen, direct na het maaien, omgerekend naar een 25 meter lang traject

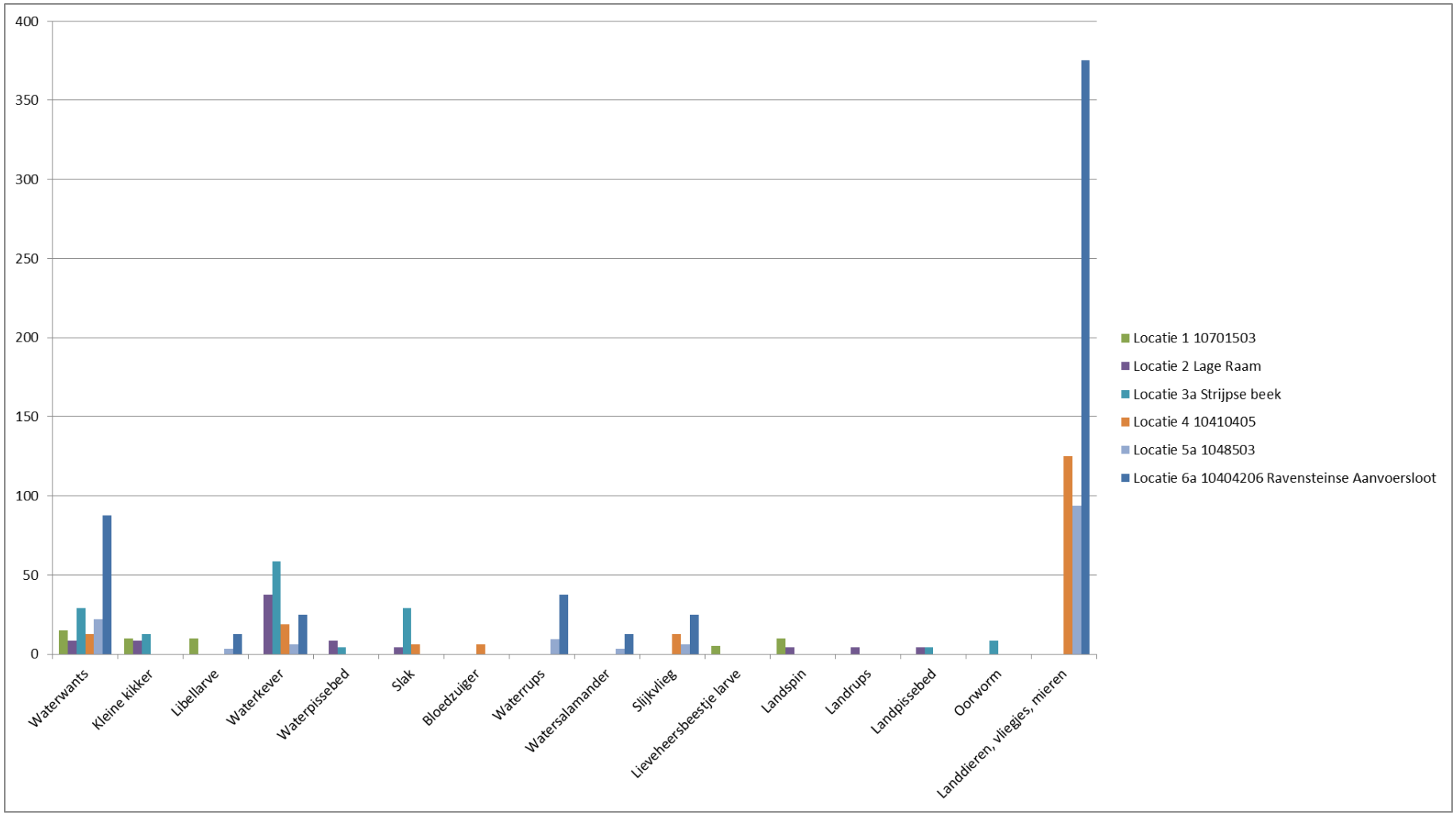

Aantal exemplaren fauna dat terug is gekropen richting de waterloop via potvallen, omgerekend naar een 25 meter lang traject.

II. Bijlage Maaiperiode 3 2018

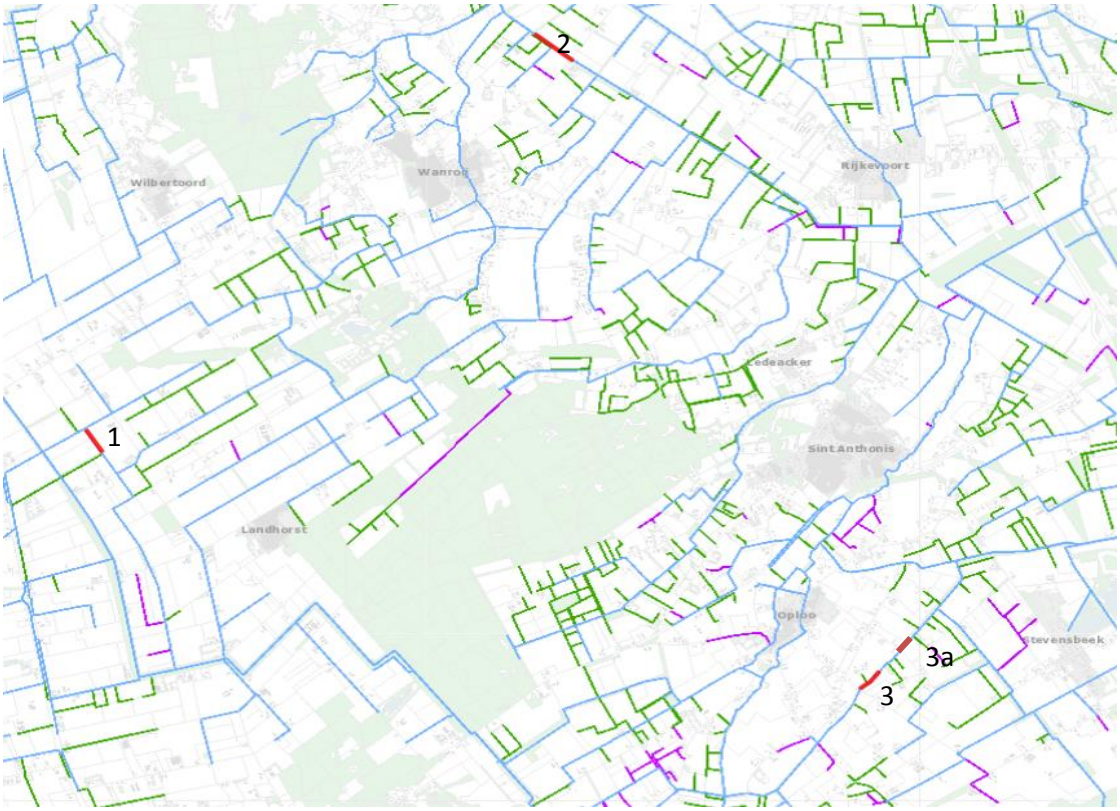

Schatting van het aantal exemplaren fauna in maaisel tijdens nalopen, direct na het maaien, omgerekend naar een 25 meter lang traject

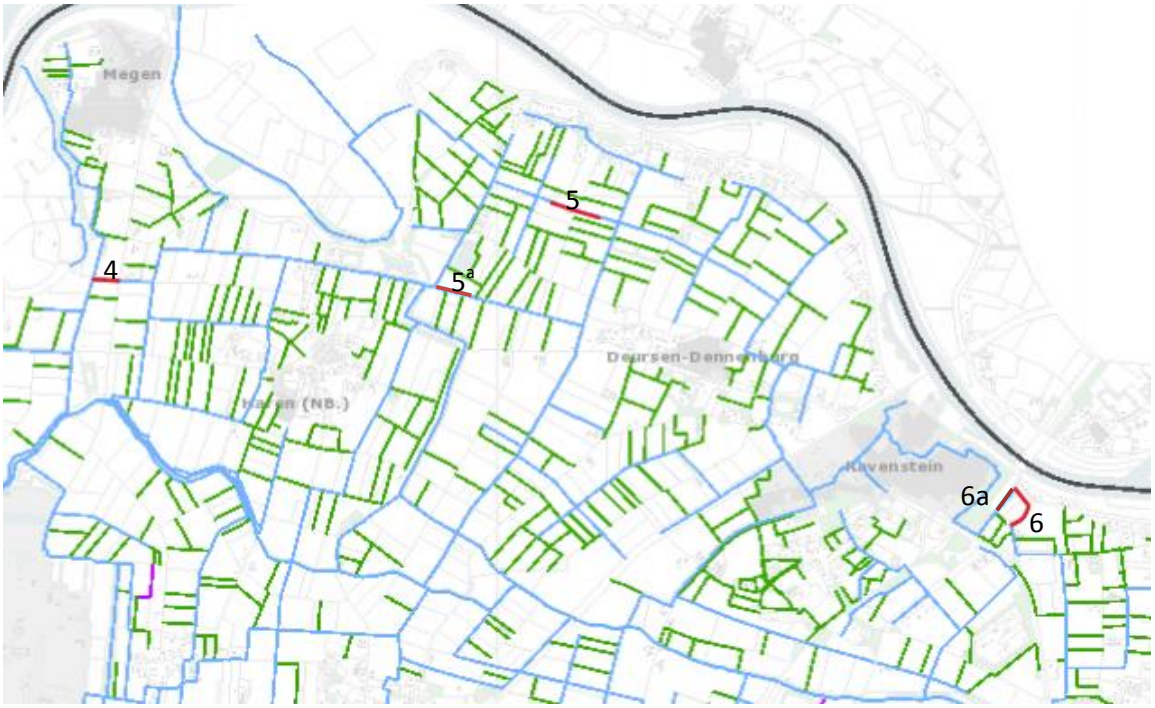

Aantal exemplaren fauna dat terug is gekropen richting de waterloop via potvallen, omgerekend naar een 25 meter lang traject.

III. Bijlage Ligging locaties fauna direct na maaien en valconstructie

Locaties in district Raam

Locaties in district Hertogswetering

IV. Bijlage Locatie plaatsing cameravallen

Er lopen verschillende maaitrajecten in het oosten van Noord-Brabant waar de onderzoeken zijn uitgevoerd. Bij drie trajecten van 180 tot 210 meter lang zijn cameravallen opgehangen (afbeelding I-1, I-2, I-3 I-4).

AFBEELDING I-1 – GLOBAAL OVERZICHT VAN DE 3 LOCATIES WAAR CAMERAS GEPLAATST ZIJN

Waterschap
Aa en Maas

Locatie cameraval 1

0 65 130 260 390 520
Meters

Titel:	Locatie camerval 1
Coördinaten:	51°46'44.8"N 5°36'35.2"E
Datum:	10-2-2018
Cartograaf:	M. Verhoeven

Legenda

Cameraval 1

hogeschool

AFBEELDING I-2 – LOCATIE VAN CAMERA 1, KOOLWIJKSESTRAAT OSS. SLOOT: 150M X1,5M, WATER AANWEZIG

Locatie cameraval 2

Titel:	Locatie camerval 2
Coördinaten:	51°48'27.8"N 5°38'29.2"E
Datum:	10-2-2018
Cartograaf:	M. Verhoeven

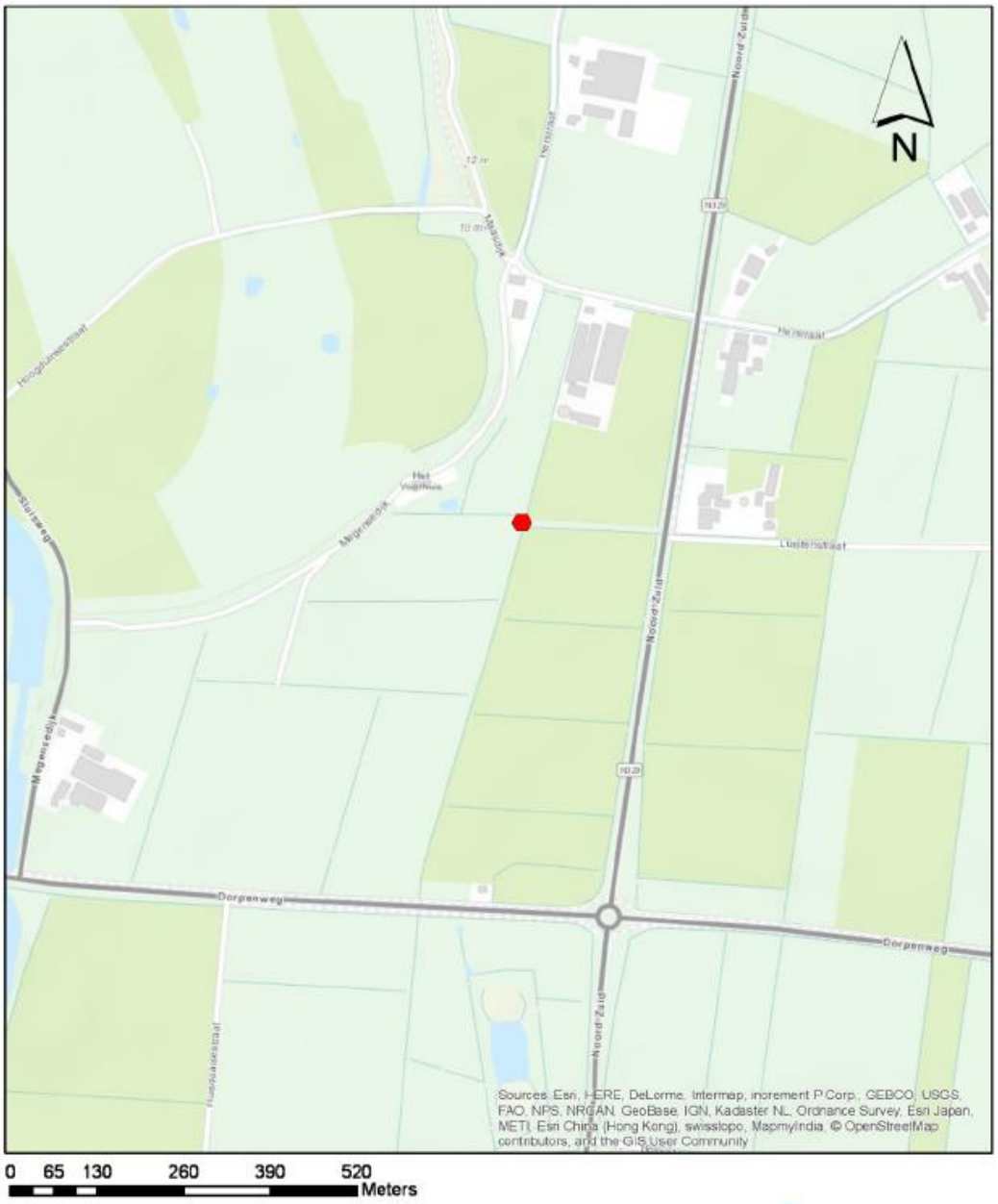
Legenda

Cameraval 2

hogeschool

AFBEELDING I-3 – CAMERA 2, LANGELSESTRAAT RAVENSTEIN. SLOOT: 220M X 2M, DROOGSTAAND

Locatie cameraval 3

Titel:	Locatie camerval 3
Coördinaten:	51°48'27.8"N 5°33'34.1"E
Datum:	10-2-2018
Cartograaf:	M. Verhoeven

Legenda

Cameraval 3

hogeschool

AFBEELDING I-4 – CAMERA 3, MEGENSEDIJK HAREN. SLOOT: 210M X 5M, WATER AANWEZIG

V. Bijlage Locaties fauna 24 uur na maaien en locaties van geperste balen

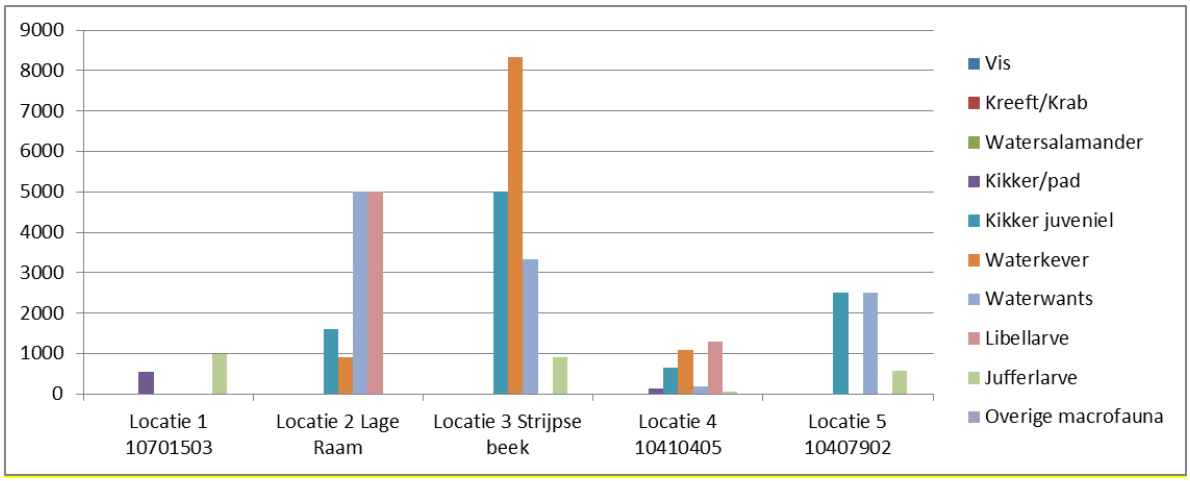

Figuur 1: De twee blauwe punten geven de locaties van het maaisel 24 uur na maaien aan, maar het betreft drie trajecten. Deze locaties liggen ten noorden van Berghem.

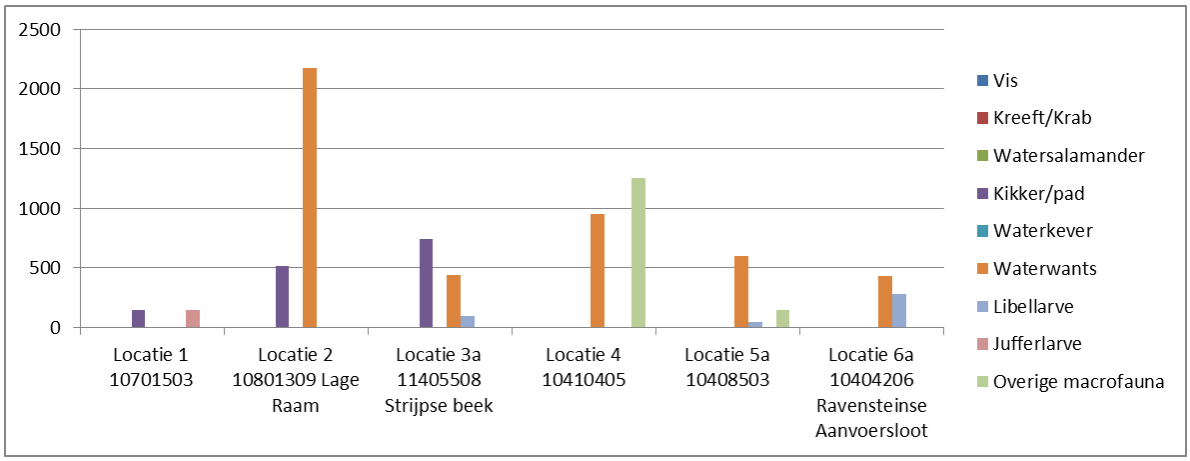

Figuur 2: De rode punten tonen aan waar de balen zijn gevormd. Er zijn drie balen onderzocht. Het gebied ligt in het zuidwesten van Noord-Brabant, ten noordoosten van Boxmeer.

VI. Bijlage Percentage weergave

Percentages fauna dat terug kruipt naar de waterloop in maaiperiode 5. Fauna gevangen in valconstructie gedeeld door fauna waargenomen in maaisel direct na het maaien.

Percentages fauna dat terug kruipt naar de waterloop in maaiperiode 3. Fauna gevangen in valconstructie gedeeld door fauna waargenomen in maaisel direct na het maaien.

VII. Bijlage Overige notities

Het is belangrijk dat de machine schoon wordt gemaakt alvorens naar de volgende plek wordt gereden. Dit kan de verspreiding van ziekten en plaagsoorten minimaliseren.

De methoden waarin bekertjes en plankjes worden gebruikt om te kijken naar fauna dat terugloopt richting de waterloop is niet ideaal. De planken zijn soms erg lastig de grond in te krijgen, waardoor de constructie niet optimaal werkt. Hierop zou een verbetering plaats kunnen vinden.

Tabel 1: Opmerkingen met betrekking tot onderzoek naar fauna in het maaisel direct na het maaien

	Mobiele soorten op basis van valconstructie	**Locatie 1**	**Locatie 2**	**Locatie 3**	**Locatie 4**	**Locatie 5**	**Locatie 6**	**Locatie 3 Valconstructie**	**Locatie 4 Valconstructie**	**Locatie 5 Valconstructie**
Opmerkingen in maaiperiode 5	Kokerjuffer Libellarve Wants Slijkvlieg Waterkever (larve) Waterpissebed Slakken Bloedzuiger Kikker Watersalamander Waterrups Landdieren	Zowel voor als na het maaien geschept. Soorten samenstelling lijkt hetzelfde te zijn. Smalle waterloop, dichte vegetatie, veel blijft in de maaiselril zitten. Alleen kikkers ontsnappen eruit, maar met direct verwerken kunnen deze soorten dat niet.	Veel soorten aangetroffen, meer vissoorten, en ook muizen en ratten. Mogelijk soorten die juist het maaisel inkruipen in plaats van eruit? En bootsmannetjes hebben de mogelijkheid om het maaisel te verlaten	Erg veel vis in het maaisel, opvallend is dat deze plek veel draadalg bevatte. Twee bootsmannetjes gingen uit het maaisel, maar de verkeerde kant op	Heel erg veel waterpest en er zat erg veel vis in de vegetatie en ook veel andere soorten. Vis kon niet ontsnappen en valt ook niet meteen op (moet echt maaiselril opentrekken)	Er was veel kroos, weinig interessante waterloop, veel bagger, hele slechte waterloop. Aan de overkant van de weg werd het iets beter, maar het bleef erg slecht	Kokerjuffer Phryganeidae, voedselrijk water. Deze locatie was niet heel mooi, ook niet heel slecht, veel liesgras en daar zit vrijwel niks in, verder hier en daar draadalg, maar daar blijven dieren in vast zitten	IJsvogel gezien en de vissen die op de kant lagen waren nu weg. Ik verwacht niet dat ik alles terug heb kunnen gooien en toen we aankwamen zat er in ieder geval een zilverreiger. Dus ik verwacht hier een aandeel aan predatie	Een plank omgevallen. Veel diversiteit in de aangetroffen soorten.	Een plank omgevallen. Traject rechterkant van de weg meer soorten dan links. Dus bij de bomen minder
		Locatie 1	**Locatie 2**	**Locatie 3a**	**Locatie 4**	**Locatie 5a**	**Locatie 6a**	**Locatie 4 Valconstructie**		
Opmerkingen in maaiperiode 3	Libellarve Wants Slijkvlieg Waterkever (larve) Waterpissebed Slakken Bloedzuiger Waterrups Kikker Watersalamander Landdieren	Veel oevervegetatie vissen kan je niet zien, het maaisel moet je volledig open trekken. Er stond hier liesgras en klein beetje sterrekroos.	Veel oevervegetatie en weinig uit de waterloop. Er was hiervoor al een keer gemaaid. En doordat hier een gedeelte niet gemaaid wordt, de kraan haalt de overkant niet, is er waarschijnlijk meer mogelijkheid om te ontsnappen voor vis en bijvoorbeeld larven van libellen. Er zijn maar een paar soorten aangetroffen, maar deze soorten waren veelvuldig aanwezig.	Een straat verder gaan maaien, vanwege maïsperceel. Het is nagenoeg dezelfde vegetatie, veel flab, veel sterrekroos en veel waterpest. Er is bodem en 1 talud gemaaid. Verder kwam er nog een interessante soort voor, gekroest fonteinkruid.	Nagenoeg alleen waterpest in deze waterloop. Ten opzichte van afgelopen najaar, minimaal hoeveelheid vis	Eén watersalamander was geraakt en dood. Keverlarve en watertor kruipen weg, maar de verkeerde kant op. Wat afgevraagd is, is zijn de vissen die in het voorjaar op de kant komen broedsel? Ze zijn allemaal vrij klein. Ook hier veel waterpest.	Groot verschil in hoeveelheid maaisel dat op de kant komt bij beschaduwing en geen beschaduwing. Hier was erg veel draadalg/flab aanwezig. Daar zitten veel soorten in en hoge aantallen.	Een bekertje was verplaatst door een dier waarschijnlijk		

Ecologie gebaat bij andere maaimethoden watergangen

Maaimachines aan het werk. (Foto's: Sharon van Rossum)

De gebruikelijke manier om maaisel uit waterlopen 48 uur op de kant te laten liggen om dieren de kans te geven terug naar het water te gaan, blijkt niet effectief. Onderzoek van waterschap Aa en Maas en HAS Den Bosch toont dit aan. Om de ecologische voorwaarden van KRW te halen, is het nuttig andere methoden te hanteren. Bijvoorbeeld zorgvuldig maaien.

Waterschappen staan aan de lat voor het maaionderhoud van waterlopen. Maaien zorgt er voor dat fauna (zoals vis en insectenlarven) verstoord worden of uit het water worden verwijderd. Om te voldoen aan de Zorgplicht van de Wet Natuurbescherming en om te voldoen aan de doelen die de Kader Richtlijn Water (KRW) stelt, dient er rekening te worden gehouden met flora en fauna in de waterloop. Er is landelijk weinig tot geen onderzoek gedaan naar positieve of negatieve effecten van het laten liggen van maaisel voor het ontsnappen van fauna terug naar de waterloop. Mede daardoor is het onduidelijk of het 48 uur laten liggen van maaisel, zoals in de Gedragscode voor waterschappen staat, een effectieve methode is om fauna te sparen en om aan de Zorgplicht te voldoen. Om te achterhalen welke fauna via het maaisel op de kant komt, hebben Waterschap Aa en Maas en HAS hogeschool een verkennend onderzoek gedaan.

IN 'T KORT - Maaimethoden

Maaien zorgt er voor dat fauna (zoals vis en insectenlarven) verstoord worden

Er is weinig onderzoek gedaan naar effecten van het laten liggen van maaisel

Waterschap Aa en Maas en HAS hebben een verkennend onderzoek gedaan

Om ecologische winst te behalen, lijkt het goed om de maaimethode aan te passen

Onderzoeksvragen

De hoofdvraag die gesteld is om het voorgaande te achterhalen is: Heeft het direct verwerken van maaisel een negatieve invloed op de fauna in waterlopen ten opzichte van het 48 uur laten liggen van maaisel?
Op basis van de resultaten is geïnventariseerd hoe de ecologische schade kan worden geminimaliseerd bij het toepassen van het direct verwerken van maaisel.
Om te onderzoeken hoeveel fauna er in het maaisel zit dat op de kant wordt gezet, is direct achter de maaimachine aangelopen en het maaisel is onderzocht. In totaal zijn zes waterlopen op deze wijze nagelopen.
Verder zijn er valconstructies geplaatst bij de waterlopen op trajecten waar het maaisel niet opengetrokken werd. Dit is gedaan om te onderzoeken welke soortgroepen in staat zijn om zich te verplaatsen vanuit het maaisel in de richting van de waterloop.

Resultaten

Wat er is aangetroffen in het maaisel is sterk afhankelijk van de watervegetatie: bij hele dichte sterk gefragmenteerd vegetatie, zoals sterrenkroos, waterpest en draadalg, bij onderzochte locaties 2,3 en 4, komen er met name meer vissoorten op de kant terecht dan bij bijvoorbeeld liesgrasvegetaties met langwerpige bladeren en een meer open structuur, bij onderzochte locaties 1, 5 en 6. Dit is vooral het geval in oktober 2017. In de grafieken zijn de aangetroffen soortgroepen en aantallen weergegeven, van zowel het nalopen van het maaisel als de aangetroffen soortgroepen en aantal in de valconstructie.

Terugkruipen

Het onderzoek laat zien dat kruipende fauna wel degelijk kunnen ontsnappen uit het maaisel. Tijdens de maaiwerkzaamheden en het uitvoeren van dit onderzoek was de fauna in staat om vrijwel direct het maaisel in te kruipen en te vluchten. Er werd met de valconstructie wel een gedeelte van de soortgroepen terug gevangen. Het deel dat dit echter richting de waterloop doet en weer in het water terecht komt is naar verwachting niet groot. De waterwants, waterpissebed en waterkever hebben de grootste kans van slagen om terug te keren naar de waterloop. Van deze drie soorten keren relatief veel individuen terug. Deze soorten lijken aan de hand van dit onderzoek het meest mobiel te zijn.

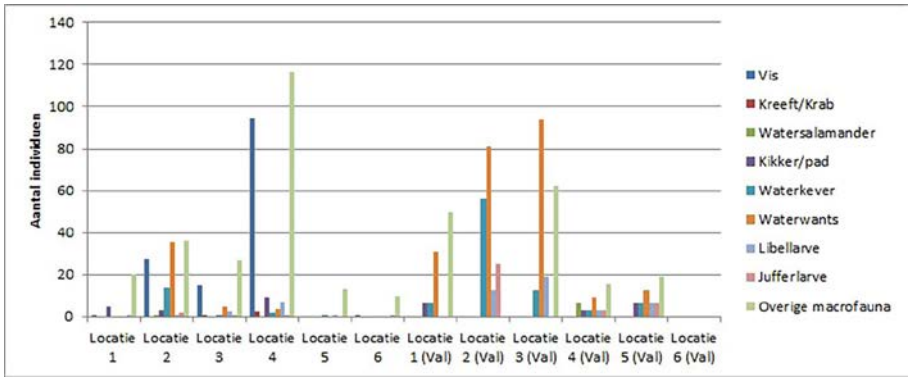
Meeste dieren sterven

Dit onderzoek is indicatief en om het statistisch te kunnen onderbouwen moeten er een aantal aspecten kritisch bekeken worden. Wel zijn er een aantal conclusies die getrokken kunnen worden.
Tijdens het maaien belandt veel fauna op de kant. De resultaten van alle onderzoeken tot nu toe wijzen er sterk op dat er niet veel soortgroepen zelfstandig terugkeren naar de waterloop. Daarbij lijkt ook dat voor de overlevingskans de mobiliteit een bepalende factor is. Vrijwel alle soortgroepen vertonen een vorm van vluchtgedrag en fauna kruipt vaak het maaisel in de fauna kruipt niet over het maaisel richting de waterloop. Het overgrote deel van de fauna die

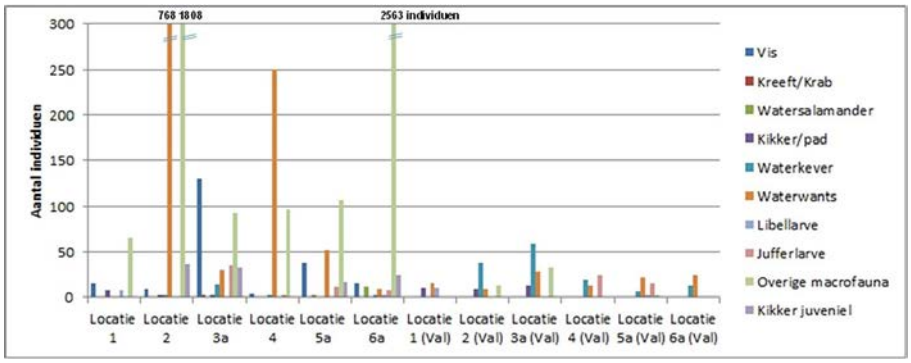
op de kant belandt, zal uiteindelijk sterven. De indruk is dat maaisel 48 uur laten liggen niet effectief is. De meeste fauna verstopt zich in het maaisel en houden zich daar schuil. Afhankelijk van de vegetatie in de waterloop komen meer of minder fauna op de kant. Waterlopen met veel draadalg, sterrekroos en waterpest, dicht opeengepakte vegetatie, bevatten meer fauna dan waterlopen waar minder van dit soort vegetatie groeit.

Ecologische winst

Om ecologische winst voor de Kader Richtlijn Water (KRW) te behalen, lijkt het effectiever om de maaimethode aan te passen. Daarnaast is naar aanleiding van dit onderzoek de verwachting dat het efficiënter is om een andere methode te kiezen dan het maaisel 48 uur laten liggen. Een aantal voorbeelden hiervan zijn hieronder beschreven. Naar verwachting kan met deze methoden beter aan de Zorgplicht van de Wet Natuurbescherming en de Gedragscode voor waterschappen voldaan worden. Naar verwachting komen er dan minder vissen en andere fauna op de kant. Het eerste voorbeeld van het aanpassen van de maaimethode is om zorgvuldig te maaien: door de vegetatie 10 cm boven de waterbodem af te knippen kan voorkomen worden dat fauna op de kant belandt. Ook de werksnelheid bepaalt het aantal faunasoorten en met name het aantal vissen op de kant; het is aan te bevelen om de werksnelheid te begrenzen. Hierdoor heeft fauna veel meer tijd om weg te vluchten van de maaimachine. Verder blijkt uit dit onderzoek dat het van belang om te weten welke vegetatie in de waterloop staat. De waterlopen waar veel waterpest, sterrekroos en draadalgen groeien zorgen voor veel fauna op de kant, omdat deze planten erg dicht op elkaar groeien en een structuur vormen waar fauna niet uit kan vluchten. Om ervoor te zorgen dat fauna toch weg kan is het aan te bevelen om de maaikorf na het maaien eerst terug in het water te laten, zodat de fauna weg kan vluchten en daarna pas op de kant te halen.

Aantallen per soortgroep over een traject van 25 meter tijdens het direct nalopen van het maaisel en in de valconstructies bij verschillende watergangen in oktober.

Aantallen per soortgroep over een traject van 25 meter tijdens het direct nalopen van het maaisel en in de valconstructies bij verschillende watergangen in juni. Voor de leesbaarheid zijn drie waarnemingen in aantallen boven de grafiek uitgedrukt.

Meer onderzoek nodig

Verder zijn een aantal bekende maatregelen die geschikt zouden zijn om fauna te sparen:

- Sparen van vegetatie aan de dichtstbijzijnde oever, 30 cm baard ofwel 25 procent vegetatie;
- Eerst duikers schonen en dan naar duiker toewerken;
- Inzet van vrijwilligers voor het nalopen van visrijke waterlopen.

Waterschap Aa en Maas heeft deze aanbevelingen opgenomen in de werkprotocollen voor maaien en schonen van waterlopen en de Algemene Zorgplicht.
Er dient met zorg te worden omgegaan met de fauna en er is meer onderzoek nodig om hieraan te voldoen. De verkenning is gedaan, maar er is nog werk aan de winkel, wat betreft onderzoek, maar zeker ook wat betreft het veranderen van de maaimethode.

Sharon van Rossum is ecoloog bij MLG; Bart Brugmans werkt bij Waterschap Aa en Maas en Paul Hendriks werkt bij Waterschap Hunze en Aa's.

Levensbesparend maaien

Dit onderzoek is indicatief en om het statistisch te kunnen onderbouwen moet er een aantal aspecten kritisch worden bekeken. Niettemin is een aantal conclusies te trekken. Door de opgedane ervaringen bij deze verkennende studie en het weinige dat in de literatuur over dit onderwerp is te vinden, is een sterke indruk verkregen dat er meer ecologische winst valt te behalen door aanpassingen in de wijze van maaien, bijvoorbeeld langzamer maaien, dan door het maaisel te laten liggen.
Om ervoor te zorgen dat fauna bij het maaien van waterplanten toch weg kan, is het aan te bevelen om de maaikorf na het maaien eerst terug in het water te laten, zodat de fauna weg kan vluchten en daarna pas op de kant te halen. Andere maatregelen die geschikt zouden zijn om fauna te sparen:

- Sparen van vegetatie aan de dichtstbijzijnde oever, 30 cm baard ofwel 25 procent vegetatie;
- Zorgvuldig maaien: vegetatie 10 cm boven waterbodem afknippen, maaikorf na het maaien eerst terug in het water, lagere werksnelheid e.d.;
- Eerst duikers schonen en dan naar duiker toewerken;
- Inzet van vrijwilligers voor het nalopen van visrijke waterlopen.

De verkenning is gedaan, maar er is nog werk aan de winkel, wat betreft onderzoek, maar zeker ook wat betreft het veranderen van de maaimethode.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3040
Extern Zaak ID	0654424276
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.A
Titel	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	2023-043 Landmeerseloop Huize Padua
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Financiele paragraaf
Bijlage 2 GEHEIM Raming
Bijlage 3A Samenwerkingsovereenkomst Landmeerseloop Huize Padua
Bijlage 3B GEHEIM Raming (bijlage 3 van de Samenwerkingsovereenkomst)
Bijlage 4 Ondertekende intentieovereenkomst (15-4-2024) (1) (geanonimiseerd)
TOEGEVOEGD: Kaart projectgebied, schetsontwerp en grondruil
TOEGEVOEGD: Technische vragen fractie PvdA_met antwoord
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_Huize Padua

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Het Dagelijks Bestuur heeft

- Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlagen "Raming" (bijlage 2 en bijlage 3B) op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.
- De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Voorgesteld besluit

1. Kennis te nemen van de samenwerkingsovereenkomst tussen waterschap Aa en Maas en GGZ Oost-Brabant voor het inrichtingsproject Landmeerseloop Huize Padua.
2. Een investeringskrediet van € 2.700.000,- beschikbaar te stellen voor de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua.

Zaaknummer: 424276
Documentnummer: 748189

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

1. Kennis te nemen van de samenwerkingsovereenkomst tussen waterschap Aa en Maas en GGZ Oost-Brabant voor het inrichtingsproject Landmeerseloop Huize Padua.
2. Een investeringskrediet van € 2.700.000,- beschikbaar te stellen voor de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua.

PROBLEEMSTELLING

Op 15 april 2024 hebben waterschap Aa en Maas en GGZ Oost Brabant een intentieovereenkomst ondertekend (zie bijlage) met het doel om de haalbaarheid te onderzoeken om gezamenlijk doelen te realiseren op het GGZ instellingsterrein Huize Padua. Concreet houdt dit in om de opgaven die het waterschap heeft voor de Landmeerseloop (KRW, oplossen beheerknelpunten) in te passen in de herontwikkeling van het instellingsterrein tot een 'Levendig Landgoed Huize Padua' (https://levendiglandgoedhuizepadua.nl).

Het haalbaarheidsonderzoek is inmiddels afgerond, waarin de volgende zaken zijn uitgewerkt:

- Een schetsontwerp dat zowel invulling geeft aan de waterschapsopgaven als past binnen de landschapsvisie van het Levendig Landgoed Huize Padua;
- Een grondruil als basis om het schetsontwerp verder te kunnen uitwerken en realiseren;
- Diverse onderzoeken naar (omgevings-)factoren die impact kunnen hebben op de haalbaarheid/ maakbaarheid of kosten van het schetsontwerp;
- Een raming van de uitvoeringskosten (op basis van het schetsontwerp), inclusief uitgangspunten voor verdeling van kosten tussen waterschap en GGZ.

Op basis van het haalbaarheidsonderzoek hebben waterschap en GGZ Oost Brabant geconcludeerd dat gezamenlijk tot een kwalitatief en haalbaar plan gekomen kan worden. Zij hebben de wens uitgesproken om dit plan gezamenlijk verder uit te werken en te realiseren. Deze samenwerking zal worden bekrachtigd met een samenwerkingsovereenkomst (zie bijlage 3).

Met het gevraagde investeringskrediet kan het vervolg van de planuitwerking worden opgepakt in samenwerking met GGZ Oost-Brabant en kunnen de inrichtingsmaatregelen worden uitgevoerd.

BEOOGD EFFECT

Het realiseren van een natuurvriendelijke oever langs de Landmeerseloop, waarmee invulling wordt gegeven aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water, en het oplossen van bestaande beheerknelpunten, zodat een robuust en goed onderhoudbaar watersysteem wordt gerealiseerd.

ARGUMENTEN

1.1 Met deze samenwerking kan het waterschap zijn opgaven realiseren.

Het uitgewerkte schetsontwerp geeft invulling aan de realisatie van 2 km natuurvriendelijke oever (KRW) en het optimaliseren van het watersysteem op het traject (verwijderen haakse bochten, vervangen/ vergroten van stuwen en duikers, verbeteren bereikbaarheid voor onderhoud). Zonder deze samenwerking en met name de daaraan verbonden grondruil, zouden deze opgaven niet gerealiseerd kunnen worden.

2.1 Deze samenwerking biedt kansen voor het klimaatrobuust maken van het watersysteem.
Bijvoorbeeld voor het bergen van piekafvoeren van de Landmeerseloop op terreinen van GGZ Huize Padua. De mogelijkheden hiervoor zijn verkend en worden in de verdere planuitwerking verder onderzocht.

2.2 Waterschap Aa en Maas en GGZ Oost-Brabant werken met dit plan samen aan het versterken van landschap en recreatie.
Door de Landmeerseloop in te passen in de context van het Levendig Landgoed Huize Padua komen water, natuur, cultuurhistorie en beleving op een mooie manier samen op een locatie met een belangrijke maatschappelijke functie, namelijk een zorginstellingsterrein. Het plan voorziet naast de wateropgaven in het realiseren van nieuwe natuur en wandelpaden.

2.3 *Gevraagd investeringskrediet betreft zowel voorbereiding als uitvoering.*
Het gevraagde investeringskrediet betreft zowel de verdere voorbereidingskosten als de uitvoeringskosten. Door dit in één keer aan te vragen wordt voortgang behouden van planvorming naar aanbesteding en uitvoering. Hiermee blijft realisatie in 2027 (voor de KRW-deadline) in beeld. Daarnaast geeft dit een financieel kader waarbinnen kosten gestuurd verder kan worden ontworpen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Raad van Toezicht van GGZ Oost Brabant en het College Sanering Zorginstellingen moeten nog goedkeuring geven aan de samenwerkingsovereenkomst en de grondruil.
In de samenwerkingsovereenkomst is een opschortende voorwaarde opgenomen dat de overeenkomst pas in werking treedt als deze beide organen hun goedkeuring hebben gegeven. Dit is een formeel proces dat binnen de GGZ doorlopen moet worden. Het risico dat RvT dan wel College niet instemmen wordt door de betrokkenen vanuit GGZ Oost Brabant klein geacht. Mocht dit wel gebeuren dan is er geen basis om onze opgaven in dezelfde vorm te kunnen realiseren en zal, voor wat betreft de KRW-opgave, teruggevallen moeten worden op kleinschalige maatregelen waar mogelijk.

1.2 *Gevraagd investeringskrediet betreft alleen het kostenaandeel voor het waterschap.*
Op basis van de kostenraming bij het uitgewerkte schetsontwerp is in de samenwerkingsovereenkomst een demarcatie van die kosten overeengekomen samen met GGZ Oost-Brabant, op basis van de afzonderlijke opgaven (wie betaalt wat?). Deze kostenverdeling ligt aan de basis van de kredietaanvraag. Iedere partij draagt dus zijn eigen kosten en bij gezamenlijk opdrachtgeverschap wordt de factuur gesplitst aan de voorkant; er is geen sprake van voorfinanciering.

2.1 Kostenraming die ten grondslag ligt aan de kredietaanvraag bevat nog onzekerheden.
Het haalbaarheidsonderzoek in het afgelopen jaar is uitgevoerd vanuit het algemeen voorbereidingskrediet. Het nu gevraagde investeringskrediet voor met name de uitvoering is gebaseerd op de kostenraming bij het ontwerp dat in het kader van de haalbaarheidsstudie is uitgewerkt. Dit ontwerp heeft het niveau van een schetsontwerp en bevat nog onzekerheden.

Hierin is ook een specifieke risicoreservering opgenomen voor het worstcase-scenario dat alle vrijkomende grond vervuild blijkt en moet worden afgevoerd naar een erkende verwerker. Deze risicoreservering is apart inzichtelijk gemaakt in de kostenraming (zie bijlage). Vanuit het uitgevoerde haalbaarheidsonderzoek is nog geen volledig beeld ontstaan van de milieukundige kwaliteit van de te ontgraven bodem. Dit is op dit moment nog het belangrijkste kostenbepalende risico. In de verdere planuitwerkingsfase zal als eerste stap een bodemonderzoek worden uitgevoerd om dit risico in beeld te brengen, op basis van dit onderzoek zijn er drie mogelijke uitkomsten:

- Alle grond is vervuild en moet worden afgevoerd à ontwerp wordt bijgesteld en/of risicoreservering wordt aangesproken;
- Deel van de grond is vervuild à ontwerp wordt bijgesteld en/of risicoreservering wordt gedeeltelijk aangesproken;
- Alle grond is schoon en kan in het werk worden hergebruikt of in de directe omgeving worden verwerkt à risicoreservering wordt niet aangesproken, kostenraming wordt naar beneden bijgesteld.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2026, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 november 2025, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader waarin onderhavig project is meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Besluit	Uitgaven/inkomsten	Totaal	
2023-043	NVO Landmeerseloop Huize Padua	*Voorbereiding*	*5-7-2024*	Uitgaven	€	100.000
				Inkomsten	€	-
		Voorbereiding en uitvoering	-	Uitgaven	€	3.630.000
				Inkomsten	€	-
Opgenomen in de programmering 2026				**Totaal BRUTO**	**€**	**3.730.000**
				Totaal NETTO	**€**	**3.730.000**

Ter voorbereiding is in juli 2024 € 100.000 toegekend vanuit de regeling ‘algemeen voorbereidingskrediet’. Deze regeling biedt de ambtelijk opdrachtgever de mogelijkheid om gelden aan te wenden om meer flexibel en voortvarend de nodige voorbereidingen te kunnen treffen.

<u>Gevraagd krediet</u>

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 2.700.000. Dit is inclusief het eerder toegekende krediet van € 100.000 vanuit de regeling ‘algemeen voorbereidingskrediet’. Deze aangewende gelden worden gerestitueerd bij het toekennen van het investeringskrediet door het algemeen bestuur conform de voorwaarden van de regeling.
In de raming (bijlage 2) is naast de advies- en onderzoekskosten en de verwachte uitvoeringskosten rekening gehouden met de interne kosten zoals rente en eigen uren. Naast de post onvoorzien is een specifieke risicoreservering opgenomen (zie hiervoor de toelichting bij 2.1 onder kanttekeningen/risico’s en de bijgevoegde kostenraming).
Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader.

<u>Subsidie/inkomsten</u>

Het project komt in aanmerking voor 50% subsidie vanuit de bijdrageregeling Water en Bodem over de subsidiabele kosten (dat is exclusief de interne kosten).

<u>Effect op de exploitatie</u>

De kapitaallasten worden effectief na oplevering van het project en naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2028. Op basis van normkosten nemen de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten toe met € 34.000 binnen watersysteembeheer. Tegelijkertijd kunnen deze kosten afnemen als gevolg van het wegnemen van beheersnelpunten. Vooralsnog wordt gerekend met het normbedrag.
De financiële consequentie van deze aanvraag is zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf (bijlage 1).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Dit plan draagt bij aan een klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem, doelmatig en efficiënt beheer en onderhoud en het vergroten van biodiversiteit door de aanleg van een natuurvriendelijke oever.

UITVOERING/VERVOLG

Na verlenen van het investeringskrediet door het Algemeen Bestuur zal de samenwerkingsovereenkomst bestuurlijk worden ondertekend. Vervolgens kan de verdere planuitwerking worden opgestart. Er wordt gekoerst op de realisatie van het project vóór de KRW-deadline van eind 2027.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het ontwerp komt tot stand in afstemming met de (directe) omgeving. We informeren belanghebbenden via brieven, gesprekken, een projectpagina en mogelijk een digitale nieuwsbrief. Voorafgaand aan vergunningprocedures organiseren we minimaal één informatiebijeenkomst en ruimte om aandachtspunten in te brengen. Daarbij stemmen we communicatie en participatie af met Huize Padua, zodat we elkaar versterken en rekening houden met de bestaande contacten en sentimenten.

BIJLAGEN

1) Financiële paragraaf
2) Kostenraming (geheim)
3) Samenwerkingsovereenkomst Landmeerseloop Huize Padua (incl. bijlagen)
4) Ondertekende intentieovereenkomst (15-4-2024)

VERSIEDATUM

24 februari 2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 424276
Djuma documentnummer: 748189

ONDERWERP:

Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua

INVESTERINGSBESLUIT:

IB 2026-08

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 24 februari 2026;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, het Bestuursakkoord 2023-2027 en het Waterbeheerplan 2022-2027;
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 19 maart 2026;

B E S L U I T :

Een investeringskrediet van € 2.700.000,- beschikbaar te stellen voor de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Peter Verlaan	Mario Jacobs

Printdatum: 16-2-2026

INVESTERING/ Financiële paragraaf

IB-nummer	2026-08	Waterschap Aa en Maas	Datum DB:	24-2-2026
			Datum AB:	10-4-2026

Algemeen

Waterschapstaak:	Watersysteembeheer
Projectverantwoordelijke afdeling:	Projecten & Programmeren
Betreft investeringsproject:	**NVO Landmeerseloop Huize Padua**
Soort investering:	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet		€ 2.700.000	€ -830.000	€ 1.870.000
Programmeringcode/-nr.:	2023-043	€ 3.730.000	€ -	€ 3.730.000

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	€ 2.700.000	€ -830.000	€ 1.870.000
Totaal	**€ 2.700.000**	**€ -830.000**	**€ 1.870.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:	2028
(Omslag)rente %	2,44%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40	€ 46.750	€ 45.628	€ 92.378
Totaal		€ 46.750	€ 45.628	€ 92.378
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 34.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 126.378

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden	
Ingezetenen	29,79%	€	37.648,01	333.500	€ 0,11
Gebouwd	59,69%	€	75.435,03	187.549.000.000	0,00004%
Ongebouwd	10,35%	€	13.080,12	98.350	€ 0,13
Natuurterreinen	0,17%	€	214,84	28.000	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				eenheden	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	-	1.203.500	€ -
Totaal Generaal		**€**	**126.378,00**		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1034601	NVO Landmeerseloop Huize Padua
Programma (toebedeling)	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121010	Aanleg NVO

SAMENWERKINGSOVEREENKOMST

Robuuste inrichting van de Landmeerseloop inclusief natuurontwikkeling en een natuurvriendelijke oever ter plaatse van het Levendig Landgoed Huize Padua

Partijen:

A) **Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Oost Brabant**, statutair gevestigd te Boekel en kantoorhoudende te 5427 EM Boekel aan de Kluisstraat 2, ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41085846, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer Jan-Willem Bedeaux, lid Raad van Bestuur GGZ Oost Brabant, hierna te noemen: 'GGZ Oost Brabant',

B) **Waterschap Aa en Maas**, een waterschap als bedoeld in artikel 1 van de Waterschapswet, kantoorhoudende te 's-Hertogenbosch, Pettelaarpark 70, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P.M.J. van Dijk, lid Dagelijks Bestuur Waterschap Aa en Maas, hierna te noemen: 'het Waterschap',

Ondergetekenden, hierna gezamenlijk aangeduid als "Partijen", ook wel ieder afzonderlijk te noemen als "Partij"

Overwegende dat:

1. GGZ Oost-Brabant biedt specialistische zorg voor kwetsbare mensen van 0-100 jaar met complexe meervoudige psychiatrische problemen die een intensieve zorgvraag hebben. Dat gebeurt zo kort als het kan en zo intensief en langdurig als het nodig is. Hierbij wordt zoveel mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving in verbinding met naasten en netwerkpartners behandeld.
2. GGZ Oost-Brabant is gestart met de transformatie van het aan haar toebehorende instellingsterrein Huize Padua, gelegen in de gemeente Boekel, tot een 'Levendig Landgoed Huize Padua'.
    a. Een plek waar buurtgenoten, bewoners, medewerkers, en omwonenden kunnen wonen, (samen)werken, leren, zorgen én interactie met elkaar kunnen hebben.
    b. Onderdeel van de herontwikkeling van het gebied zijn tevens de thema's verbinden/ ontmoeten, water, natuur, duurzaamheid en recreatie.
    c. Ten behoeve van de herontwikkeling/ nieuwbouw zijn door GGZ Oost Brabant concrete stappen gezet, zoals het uitwerken van een gebiedsvisie, een definitief ontwerp stedenbouwkundig plan, het opstellen van een landschapsinrichtingsplan, en het opstellen van een waterparagraaf voor het Levendig Landgoed Huize Padua.
3. Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag met water. Dat doet het Waterschap voor zo'n 778.000 inwoners en bedrijven en de natuur in het oosten van Brabant. Dagelijks zorgt het Waterschap voor veilig, voldoende en schoon water. Haar hoogste prioriteit is om bij te dragen aan de veiligheid, gezondheid en het welzijn van de inwoners in de regio. Bovendien staan het Waterschap voor innovatief en duurzaam waterbeheer.
4. De Landmeerseloop is een A-waterloop en is in eigendom en beheer bij het Waterschap.
5. Richtlijn 2000/60/EG (de Europese Kaderrichtlijn Water; KRW) heeft als doel de kwaliteit van oppervlaktewateren te verbeteren en te waarborgen. Om aan deze doelen te voldoen is een Natuur Vriendelijke Oever (NVO) voorzien langs de Landmeerseloop. Natuurvriendelijke oevers vormen een goede leefomgeving voor dieren en planten, dit stimuleert de biodiversiteit. De Landmeerseloop is een langzaam stromende bovenloop op zandgrond (KRW-type M1a). In bijlage 2 is een schets opgenomen van de inrichtingsvariant.
6. De Landmeerseloop kent op dit moment een aantal problemen en uitdagingen voor wat betreft het waterbeheer, betreffende waterkwantiteit (droogte en piekbuien) en waterkwaliteit/ecologie. Door de transformatie van het instellingsterrein van Huize Padua ontstaat de kans voor het Waterschap om

aanpassingen door te voeren aan de Landmeerseloop, die grenst aan de zuidzijde van het instellingsterrein.
7. Het Waterschap heeft de opgave om langs de Landmeerseloop uiterlijk in 2027 natuurvriendelijke oevers te realiseren. Door deze in te passen in de ontwikkeling van Levendig Landgoed kan er 'werk met werk' gemaakt worden.
8. Met name van belang voor het Waterschap zijn naast de gewijzigde ligging van de Landmeerseloop, de overstromingszone en de natuurvriendelijke oevers.
9. Partijen zien diverse gemeenschappelijke ambities en opgaven en zien hierin de kans tot samenwerken.
10. Partijen hebben op 15 april 2024 een intentieovereenkomst ondertekend (zie bijlage 5) met het doel om de haalbaarheid te onderzoeken voor de ontwikkeling en realisatie van de gezamenlijke ambities op hoofdlijnen.
11. Partijen hebben het haalbaarheidsonderzoek afgerond en zijn tot de conclusie gekomen dat er tot een kwalitatief, maatschappelijk en financieel economisch haalbaar plan gekomen kan worden.
12. Partijen willen nu overgaan tot het sluiten van een Samenwerkingsovereenkomst om gezamenlijk de opgaven voor de Landmeerseloop te realiseren, zoals op schetsniveau uitgewerkt in bijlage 2, Ontwerp Basisvariant.

Komen overeen als volgt:

Artikel 1 Definitiebepalingen

In deze overeenkomst worden de navolgende definities gehanteerd:

A. *A-watergang:* een A-waterloop zoals bedoeld in de Waterschapverordening waterschap Aa en Maas 2024 https://lokaleregelgeving.overheid.nl/CVDR703373/4. Het waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de A-waterlopen in zijn beheergebied.

B. *Grondruil met gesloten beurs:* het uitruilen van een gelijk aantal vierkante meters, zonder bijbetaling.

C. *Kunstwerken:* civieltechnische constructies die onderdeel uitmaken van het watersysteem met als doel het reguleren van de waterhuishouding, het waarborgen van de toegankelijkheid of de veiligheid te verbeteren. Onder kunstwerken wordt in ieder geval verstaan duikers, stuwen, dammen, inlaten, uitlaten en beschoeiingen.

D. *Landmeerseloop:* in het kader van deze overeenkomst wordt hiermee bedoeld het traject van de Landmeerseloop grenzend aan het GGZ instellingsterrein Huize Padua, zoals weergegeven op het schetsontwerp in bijlage 2.

E. *Natuurvriendelijke oever:* Oeverinrichting gericht op ecologie met als doel het bevorderen van biodiversiteit, het verbeteren van de waterkwaliteit en het versterken van de landschappelijke waarde. Typerende kenmerken zijn een flauw talud, gebruik van inheemse beplanting en het vermijden van harde materialen zoals beton of staal.

F. *Opdrachtgever:* De partij (in dit geval waterschap Aa en Maas of GGZ Oost-Brabant) die een opdracht verstrekt aan een marktpartij om werkzaamheden uit te voeren in het kader van de inrichting van de Landmeerseloop.

G. *Opdrachtnemer:* De marktpartij (bijv. ingenieursbureau of aannemer) die door Partijen is aangesteld om werkzaamheden uit te voeren in het kader van de inrichting van de Landmeerseloop.

H. *Ontwerp Basisvariant* of *Ontwerp:* variant van de inrichting van de Landmeerseloop die in de verkenning als meest kansrijk is beoordeeld en verder uitgewerkt zal worden zoals omschreven in deze overeenkomst. Naast Ontwerp Basisvariant is Ontwerp Plusvariant verkend.

I. *Wadi (Water Afvoer Drainage en Infiltratie*): Landschappelijk ingerichte verlaging in een terrein die regenwater opvangt en laat infiltreren in de bodem.

J. *Waterberging:* Tijdelijke opslag van water in daartoe ingerichte ruimte, met als doel het beheersen van piekafvoeren bij neerslag en het voorkomen van wateroverlast. Een waterberging is doorgaans voorzien van een in- en uitlaatwerk.

Deze overeenkomst bevat de volgende bijlagen:

a. Bijlage 1: Principeschets grondruil
b. Bijlage 2: het schetsontwerp 'Basisvariant' (inclusief opsomming opgaven uit intentieovereenkomst)
c. Bijlage 3: Kostenraming en demarcatie
d. Bijlage 4: Planning
e. Bijlage 5: Intentieovereenkomst

In geval van onderlinge tegenstrijdigheid tussen de toepasselijke bijlagen geldt de rangorde van boven naar beneden in afnemende toepasselijkheid.

Artikel 2 Doel van de overeenkomst

1. De samenwerking tussen partijen heeft als doel om te komen tot een natuurlijkere en klimaatbestendigere inrichting van de Landmeerseloop. Deze inrichting dient aan te sluiten bij de landschapsvisie voor het Levendig Landgoed Huize Padua en bij de verplichtingen van GGZ Oost Brabant vanuit de uitgevoerde watertoets (met name het realiseren van een wadi nabij de Landmeerseloop).
2. Partijen maken in deze overeenkomst afspraken over:
    a. Het Ontwerp;
    b. Grondeigendom;
    c. Kosten;
    d. Beheer en onderhoud;
    e. Planning.

Artikel 3 Ontwerp

Partijen stellen gezamenlijk het Ontwerp Basisvariant vast als voorkeursvariant (zie bijlage 2). Dit ontwerp vormt het uitgangspunt voor de verdere planuitwerking.

Artikel 4 Grondeigendom

1. Partijen voeren het Ontwerp Basisvariant uit met een Grondruil met gesloten beurs. De Grondruil met gesloten beurs is op hoofdlijnen uitgewerkt in bijlage 1 en voorziet erin dat:
    a. Het Waterschap circa 10.000m2 grond ontvangt van GGZ Oost Brabant, voor de nieuwe ligging van de Landmeerseloop, gerekend van insteek tot insteek (het natte profiel, inclusief moeraszone, exclusief onderhoudspaden);
    b. GGZ Oost-Brabant circa 10.000m2 grond ontvangt van het Waterschap, zijnde de oude ligging van de Landmeerseloop, nadat deze is gedempt.
2. De door het Waterschap optioneel te realiseren waterbergingsopgave maakt geen onderdeel uit van deze grondruil; het perceel waarop de waterberging wordt gerealiseerd blijft eigendom van GGZ Oost Brabant. Indien partijen overeenstemming bereiken over deze waterberging, zal deze worden gerealiseerd en zal een zakelijk recht worden gevestigd ten gunste van het waterschap voor het hebben, houden en onderhouden van de waterberging op grond van GGZ Oost Brabant. Alle kosten die samenhangen met zowel de realisatie van de waterberging als het vestigen van het zakelijk recht komen volledig voor rekening van het waterschap. Het in dit recht bepaalde zal als addendum onderdeel uitmaken van deze Samenwerkingsovereenkomst.
3. Uitruil van grondeigendom wordt nader uitgewerkt in een op te stellen ruilovereenkomst (notariële akte voor aankoop en verkoop van kadastrale eigendommen). In deze ruilovereenkomst worden nadere afspraken vastgelegd over het moment van overdracht en de staat van oplevering van het over te dragen kadastraal eigendom.

Artikel 5 Kosten

1. Aan de kostenverdeling liggen de volgende uitgangspunten ten grondslag:
    a. Kosten voor het verleggen van de Landmeerseloop inclusief realiseren van een natuurvriendelijke oever en kunstwerken (stuwen, duikers) zijn volledig voor rekening van het Waterschap.

b. Bovenstaande is inclusief de notariële kosten van de grondoverdracht en eventuele kosten verbonden met taxaties en omvat tevens de eventuele belastingen.
c. Partijen zijn ieder voor zich verantwoordelijk voor de kosten van de eigen waterbergingsopgave:
    i. Voor GGZ Oost Brabant volgt deze opgave als verplichting uit de in 2022 opgestelde Watertoets (aanleg wadi voor de opvang van hemelwater van het verhard oppervlak van het instellingsterrein). Deze wadi is ca. 1.800 m2 groot.
    ii. Voor het Waterschap volgt deze opgave uit de beleidsambitie voor een klimaatrobuust watersysteem, zoals vastgelegd in het Waterbeheerplan 2022-2027. De waterberging van ca. 8.000 m2 volgt hieruit als een mogelijkheid om piekafvoeren in het watersysteem te kunnen opvangen.
    iii. Beide opgaven zullen als fysiek gescheiden voorzieningen worden gerealiseerd.
d. Kosten voor het herplanten van bomen, voor zover dit een verplichting is die volgt uit de kap van bomen ten behoeve van het verleggen van de Landmeerseloop, zijn voor rekening van het Waterschap. Partijen zoeken samen naar koppelkansen met de landschapsinrichting in het kader van het levendig Landgoed Huize Padua en de aanplant die daarbinnen reeds is voorzien, ten einde kosten te besparen waar mogelijk.
e. Partijen dragen ieder voor zich de kosten voor aanvullende aanplant van bomen/struweel op en het inzaaien van de eigen terreinen. Uitzondering hierop is de optionele waterberging. Het waterschap draagt zorg voor de bekostiging van de aanleg en inrichting van dit gebied. Het inrichtingsplan hiervoor zal tussen partijen worden besproken en behoeft goedkeuring van de stuurgroep.
f. Kosten voor recreatieve voorzieningen (zoals een bankje, voetgangersbrug, informatiebord, etc.) worden door partijen ieder voor de helft gedragen.
g. Voorbereidingskosten met betrekking tot de wateropgave (wadi + waterberging), waaronder kosten voor planuitwerking en aanvullende conditionerende onderzoeken, worden verdeeld in lijn met de uitgangspunten genoemd in artikel 5 lid 1, sub c.
h. Kosten die gemaakt zijn in het kader van het haalbaarheidsonderzoek dragen beide partijen voor zich.

2. Partijen spannen zich samen in om bij de verdere planuitwerking te zoeken naar optimalisaties en kostenbesparingen en om financiële risico's te beheersen. Onderdeel van deze inspanning is de uitvoering van een gecombineerd bodem- en waterbodemonderzoek ter plaatse van de waterberging/ wadi. Indien partijen hiervoor gezamenlijk een opdracht verstrekken aan een adviesbureau zullen partijen ieder naar rato van het oppervlak van de waterberging/ wadi de kosten dragen.
3. Facturatie. Partijen treden ieder voor zich op als opdrachtgever voor de eigen opgave. Kosten zoals in lid 1 besproken worden door opdrachtnemers gescheiden gefactureerd aan beide opdrachtgevers. Uitgangspunt is dat geen sprake is van voorfinanciering tussen Partijen en dat Partijen geen facturen aan elkaar gaan sturen.
4. In Bijlage 3 is de kostenraming opgenomen en de bijbehorende demarcatie.

Artikel 6. Vergunningen

1. Waterschap draagt zorg voor alle benodigde vergunningen voor het verleggen van de Landmeerseloop en de eventueel te realiseren waterberging voor piekafvoeren. GGZ Oost-Brabant draagt zorg voor de benodigde vergunningen voor het realiseren van de wadi voor de opvang van hemelwater van de bebouwing op het instellingsterrein.
2. GGZ Oost-Brabant zal aan waterschap Aa en Maas ten behoeve van de onder lid 1 genoemde vergunningen een toestemmingsverklaring opstellen en ondertekenen voor het op eigendom van GGZ Oost-Brabant uitvoeren van inrichtingsmaatregelen door waterschap Aa en Maas.

Artikel 7 Beheer en onderhoud

1. Partijen beheren en onderhouden na realisatie in beginsel hun eigen terreinen, op basis van de eigendomssituatie na de grondruil zoals beschreven in artikel 4 lid 1.
2. GGZ Oost-Brabant is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van:
    a. De (natuur)percelen op het eigen instellingsterrein/landgoed;
    b. De wadi (opvang hemelwater).
3. Het Waterschap is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van;

a. De watergang de Landmeerseloop;
b. Natuurvriendelijke oever;
c. Kunstwerken in het watersysteem (duikers, stuwen, etc.).
d. De optionele waterberging (opvang piekafvoeren oppervlaktewatersysteem), voor zover voor het vervullen van de functie van kruiden en faunarijk grasland ander of aanvullend beheer nodig is dan het reguliere maaien zoals bedoeld in artikel 7, lid 2 sub a.

4. Langs de nieuwe Landmeerseloop zal aan weerszijden een beschermingszone in de bijlage bij de Waterschapsverordening worden vastgelegd. Deze zone blijft in eigendom, beheer en onderhoud van GGZ Oost Brabant, maar dient vrij te blijven van obstakels volgens de bepalingen in de Waterschapsverordening.
5. Overige elementen, bijvoorbeeld recreatieve voorzieningen, worden onderhouden door de partij op wiens kadastraal eigendom het is gelegen.

Artikel 8 Organisatie

1. Partijen werken nauw samen in de organisatie van het project. De projectorganisatie bestaat uit een projectgroep, met een projectleider vanuit beide partijen.
2. Beide partijen worden bestuurlijk vertegenwoordigd in een stuurgroep. Deze stuurgroep komt op afroep bij elkaar voor besluitvorming.
3. De stuurgroep wordt voorbereid door de projectgroep. De Projectgroep neemt geen bindende besluiten, tenzij Partijen hierover afzonderlijk afspraken maken.
4. De stuurgroep bespreekt de door de projectgroep voorbereide voorstellen. Besluiten worden genomen in onderling overleg en schriftelijk vastgelegd.
5. Indien de stuurgroep geen overeenstemming kan bereiken over een voorstel, zoeken Partijen een alternatief dat voor beide aanvaardbaar is.

Artikel 9 Planning

1. Partijen spannen zich maximaal in om de inrichtingsmaatregelen met betrekking tot de Landmeerseloop zoals uitgewerkt in het Ontwerp uiterlijk 31 december 2027 uitgevoerd te hebben.
2. In bijlage 4, de planning op hoofdlijnen, is aangegeven wanneer welke stappen hiertoe gezet moeten worden, welke besluiten moeten worden genomen, welke termijnen hiermee gemoeid zijn, en wanneer welke partijen gecontracteerd moeten worden.

Artikel 10 Opschortende voorwaarden

Deze overeenkomst wordt aangegaan onder de opschortende voorwaarden dat:

1. De Raad van Toezicht van GGZ Oost Brabant goedkeuring geeft aan deze overeenkomst.
2. Het College Sanering Zorginstellingen onherroepelijk positief besluit op deze overeenkomst.

GGZ Oost-Brabant zal zich maximaal inspannen om beide processen zo voorspoedig mogelijk te laten verlopen.

Artikel 11 Einde overeenkomst

Deze overeenkomst eindigt:

1. Na realisatie en oplevering/ingebruikname van de inrichtingsmaatregelen volgens het Ontwerp zoals genoemd in artikel 3 van deze overeenkomst.
2. Bij het definitief niet verkrijgen van één of meerdere voor de uitvoering van het vastgestelde ontwerp benodigde vergunningen of publiekrechtelijke toestemmingen.
3. Bij het opzeggen van de overeenkomst door één der Partijen.
   Opzegging is mogelijk indien daar bij de opzeggende Partij zwaarwegende redenen voor aanwezig zijn, zodanig dat uiteindelijke realisatie van het plan dermate ondoelmatig dan wel onrendabel wordt, dat in redelijkheid voortzetting van het plan niet van de opzeggende Partij kan worden gevergd.
   Opzegging geschiedt bij aangetekend schrijven en niet nadat daartoe overleg is gevoerd tussen Partijen met als doel te onderzoeken of een andere oplossing mogelijk is.

4. Bij ontbinding van de overeenkomst.
   Indien één Partij naar het oordeel van de andere Partij in gebreke is ten aanzien van haar verplichtingen uit deze overeenkomst, deelt de andere Partij bij aangetekend schrijven dit gemotiveerd mee aan de in gebreke blijvende Partij. Partijen voeren vervolgens binnen twee weken na dagtekening van dit schrijven overleg over de ontstane situatie met als doel te onderzoeken of de in gebreke gestelde Partij alsnog aan haar verplichtingen kan voldoen. Indien de in gebreke zijnde Partij niet binnen twee weken aan haar verplichtingen heeft voldaan en ook niet aannemelijk is dat daaraan binnen een redelijke termijn wordt voldaan, heeft de andere Partij het recht deze overeenkomst met onmiddellijke ingang te ontbinden door middel van een schriftelijke aanzegging.
5. Bij faillissement dan wel surseance van betaling van een der Partijen.

Artikel 12 Slotbepalingen

1. Op deze overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.
2. Deze overeenkomst treedt in werking op de dag van ondertekening door Partijen, nadat de in artikel 10 genoemde instanties hun akkoord hebben gegeven en dit door GGZ Oost Brabant schriftelijk aan het Waterschap is kenbaar gemaakt.
3. In het geval zich onvoorziene omstandigheden en/of gebeurtenissen voordoen op grond waarvan ongewijzigde voortzetting van deze overeenkomst niet kan worden verlangd, treden Partijen met elkaar in overleg waarbij zij zoveel als redelijkerwijs mogelijk met inachtneming van de doelstellingen van deze overeenkomst zullen zoeken naar een voor partijen aanvaardbare oplossing, bijvoorbeeld middels aanpassing van deze overeenkomst via een addendum.
4. Mochten Partijen niet tot een voor beide Partijen aanvaardbare oplossing komen, dan zal het geschil worden beslecht door de rechtbank te ’s-Hertogenbosch.

Aldus in tweevoud opgemaakt en ondertekend te Huize Padua in Boekel op …...-…...-2026.

Ondertekening

1. Namens GGZ Oost Brabant
   de heer Jan-Willem Bedeaux, lid Raad van Bestuur GGZ Oost Brabant

2. Namens het dagelijks bestuur van Waterschap Aa en Maas
   de heer P.M.J. van Dijk, lid Dagelijks Bestuur

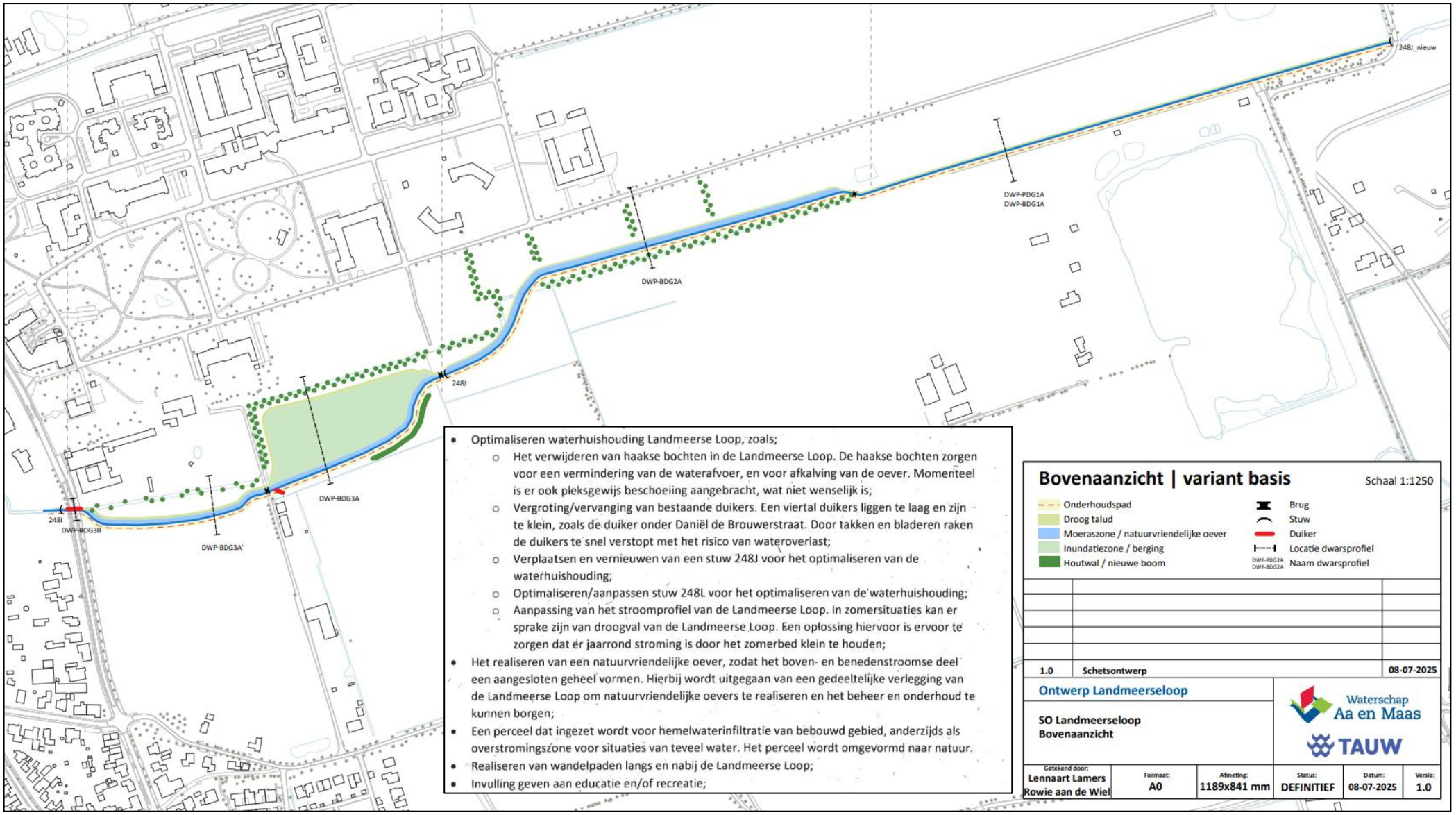
Bijlagen:

1) Principeschets grondruil
2) Schetsontwerp ‘basisvariant’
3) Kostenraming en demarcatie
4) Planning
5) Intentieovereenkomst

BIJLAGE 1 Principeschets grondruil

BIJLAGE 2 Schetsontwerp ‘basisvariant’

- Optimaliseren waterhuishouding Landmeerse Loop, zoals;
  - Het verwijderen van haakse bochten in de Landmeerse Loop. De haakse bochten zorgen voor een vermindering van de waterafvoer, en voor afkalving van de oever. Momenteel is er ook pleksgewijs beschoeiing aangebracht, wat niet wenselijk is;
  - Vergroting/vervanging van bestaande duikers. Een viertal duikers liggen te laag en zijn te klein, zoals de duiker onder Daniël de Brouwerstraat. Door takken en bladeren raken de duikers te snel verstopt met het risico van wateroverlast;
  - Verplaatsen en vernieuwen van een stuw 248J voor het optimaliseren van de waterhuishouding;
  - Optimaliseren/aanpassen stuw 248L voor het optimaliseren van de waterhuishouding;
  - Aanpassing van het stroomprofiel van de Landmeerse Loop. In zomersituaties kan er sprake zijn van droogval van de Landmeerse Loop. Een oplossing hiervoor is ervoor te zorgen dat er jaarrond stroming is door het zomerbed klein te houden;
- Het realiseren van een natuurvriendelijke oever, zodat het boven- en benedenstroomse deel een aangesloten geheel vormen. Hierbij wordt uitgegaan van een gedeeltelijke verlegging van de Landmeerse Loop om natuurvriendelijke oevers te realiseren en het beheer en onderhoud te kunnen borgen;
- Een perceel dat ingezet wordt voor hemelwaterinfiltratie van bebouwd gebied, anderzijds als overstromingszone voor situaties van teveel water. Het perceel wordt omgevormd naar natuur.
- Realiseren van wandelpaden langs en nabij de Landmeerse Loop;
- Invulling geven aan educatie en/of recreatie;

Bovenaanzicht | variant basis

Schaal 1:1250

- Onderhoudspad
- Droog talud
- Moeraszone / natuurvriendelijke oever
- Inundatiezone / berging
- Houtwal / nieuwe boom
- Brug
- Stuw
- Duiker
- Locatie dwarsprofiel
- DWP-PDG2A / DWP-BDG2A Naam dwarsprofiel

1.0	Schetsontwerp	08-07-2025

Ontwerp Landmeerseloop

SO Landmeerseloop
Bovenaanzicht

Waterschap Aa en Maas
TAUW

Getekend door:	Formaat:	Afmeting:	Status:	Datum:	Versie:
Lennaart Lamers Rowie aan de Wiel	A0	1189x841 mm	DEFINITIEF	08-07-2025	1.0

Waterschap Aa en Maas

GGZ Oost Brabant

BIJLAGE 4 Planning

PLANNING LANDMEERSE LOOP/HUIZE PADUA																													
Jaar			2026													2027													2028
Maand		DEC	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEPT	OKT	NOV	DEC	JAN	FEB	MRT	APR	MEI	JUN	JUL	AUG	SEPT	OKT	NOV	DEC	JAN		
weeknr																													
Activiteit																													
Besluitvorming voorkeursvariant																													
Interne beeldvorming WAM + GGZ en keuze voorkeursvariant																													
Bestuurlijke besluitvorming WAM + GGZ > samenwerkingsovk obv SO en grondruil basisvari	PM																												
Aanvraag investeringskrediet Algemeen Bestuur Waterschap Aa en Maas	PM																												
Goedkeuring College Sandering Zorginstellingen GGZ Oost Brabant	PM																												
Goedkeuring Raad van Toezicht GGZ Oost Brabant	PM																												
ONTWERPFASE VERVOLG (VO/DO)																													
Aanbesteding ingenieursdiensten > opstellen VO-DO-bestek	CM																												
Opstellen Voorlopig Ontwerp (obv voorkeursvariant)	TM																												
Uitvoeren conditionerende (vervolg-)onderzoeken	OM/TM																												
Omgevingsparticipatie obv VO	OM																												
Opstellen Definitief Ontwerp	TM																												
Omgevingsparticipatie obv DO	OM																												
VOORBEREIDINGSFASE																													
Vergunningenprocedures	TM																												
Opstellen bestek	OM																												
Aanbesteding uitvoering	CM																												
START REALISATIEFASE																													
uitvoering	TM																												
					Hoofdfase																								
					Activiteit																								
					Mijlpaal																								

BIJLAGE 5 Intentieovereenkomst

(Apart document)

Intentie overeenkomst

Robuuste inrichting van de Landmeerse Loop inclusief natuurontwikkeling en een natuurvriendelijke oever ter plaatse van het Levendig Landgoed Huize Padua

Ondergetekenden:

1. **Stichting Geestelijke Gezondheidszorg Oost Brabant**, statutair gevestigd te Boekel en kantoorhoudende te 5427 EM Boekel aan de Kluisstraat 2, ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 41085846, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer F.M.H. Pijls, voorzitter Raad van Bestuur GGZ Oost Brabant, hierna te noemen: 'GGZ Oost Brabant',

2. **Waterschap Aa en Maas**, kantoorhoudende te 's-Hertogenbosch, Pettelaarpark 70, te deze rechtsgeldig vertegenwoordigd door de heer P.M.J. van Dijk, lid Dagelijks Bestuur Waterschap Aa en Maas, hierna te noemen: 'het Waterschap',

Ondergetekenden, hierna gezamenlijk aangeduid als "Partijen", ook wel ieder afzonderlijk te noemen als "Partij"

Overwegende dat:

1. GGZ Oost Brabant biedt specialistische zorg voor kwetsbare mensen van 0-100 jaar met complexe meervoudige psychiatrische problemen die een intensieve zorgvraag hebben. Dat gebeurt zo kort als het kan en zo intensief en langdurig als het nodig is. Hierbij wordt zoveel mogelijk in de eigen vertrouwde omgeving in verbinding met naasten en netwerkpartners behandeld.
2. GGZ Oost Brabant is gestart met de transformatie van het instellingsterrein Huize Padua, gelegen in de gemeente Boekel, tot een levendig landgoed.
    a. Een plek waar buurtgenoten, bewoners, medewerkers, en omwonenden kunnen wonen, (samen)werken, leren, zorgen én interactie met elkaar kunnen hebben.
    b. In het kader van de transformatie is in afgelopen periode de Herenboerderij Landmeerse Loop opgestart op het terrein van Huize Padua. GGZ Oost Brabant heeft de intentie de hiervoor benodigde gronden aan de Herenboerderij te verpachten.
    c. Onderdeel van de herontwikkeling van het gebied zijn tevens de thema's verbinden/ ontmoeten, water, natuur, duurzaamheid en recreatie.
    d. Ten behoeve van de herontwikkeling/ nieuwbouw zijn door GGZ Oost Brabant concrete stappen gezet, zoals het uitwerken van een gebiedsvisie (bijlage 1), een definitief ontwerp stedenbouwkundig plan (DO-SP, bijlage 2), het opstellen van een landschapsinrichtingsplan (bijlage 3), en het opstellen van een waterparagraaf (bijlage 4) voor het Levendig Landgoed Huize Padua.
3. Waterschap Aa en Maas werkt 24 uur per dag met water. Dat doet het Waterschap voor zo'n 778.000 inwoners en bedrijven en de natuur in het oosten van Brabant. Dagelijks zorgt het Waterschap voor veilig, voldoende en schoon water. Haar hoogste prioriteit is om bij te dragen

aan de veiligheid, gezondheid en het welzijn van de inwoners in de regio. Bovendien staan het Waterschap voor innovatief en duurzaam waterbeheer.

a. Waterschap Aa en Maas heeft een Waterbeheerplan 2022-2027 (zie https://www.aaenmaas.nl/overons/waterbeheerplan-2022-2027) opgesteld, waarin de doelen zijn vastgelegd. De missie hierin is als volgt omschreven: "Het ontwikkelen, beheren en in stand houden van gezonde, robuuste en veerkrachtige watersystemen, die ruimte bieden aan een duurzaam gebruik voor mens, dier en plant in het gebied, waarbij de veiligheid is gewaarborgd en met oog voor economische aspecten.
b. De Landmeerse Loop is een categorie A watergang en is in eigendom en beheer bij het Waterschap.
c. De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doel de kwaliteit van oppervlaktewateren te verbeteren en te waarborgen. Om aan deze doelen te voldoen is een Natuur Vriendelijke Oever (NVO) voorzien langs de Landmeerse Loop. Natuurvriendelijke oevers vormen een goede leefomgeving voor dieren en planten, dit stimuleert de biodiversiteit. De Landmeerse Loop is een langzaam stromende bovenloop op zandgrond (KRW-type M1a). In bijlage 5 is een schets opgenomen van de inrichtingsvariant.
d. De Landmeerse Loop kent op dit moment een aantal problemen en uitdagingen voor wat betreft het waterbeheer, betreffende waterkwantiteit (droogte en piekbuien) en waterkwaliteit/ecologie. Door de transformatie ontstaat de kans om aanpassingen door te voeren aan de Landmeerse Loop die een groot deel van de Zuidzijde van het plangebied markeert (zie artikel 2).
e. Het Waterschap heeft de opgave om langs de Landmeerse Loop uiterlijk in 2027 natuurvriendelijke oevers te realiseren. Door dit in te passen in de ontwikkeling van Levendig Landgoed kan er 'werk met werk' gemaakt worden.

4. Het landschapsinrichtingsplan van Buro van Nierop (bijlage 3, pag. 26) voorziet qua landschapsinrichting in een vlekkenkaart (hierna te noemen 'vlekkenplan') van de gewenste toekomstige situatie op het Levendig Landgoed Huize Padua. Onderdeel van dit vlekkenplan zijn onder andere:
   a. de bestaande natuur op het landgoed, onderdeel van het natuurnetwerk Brabant (hierna te noemen 'NNB');
   b. de nieuwe natuur op het landgoed, o.a. benoemd als nieuw bos, kruidenrijk grasland, natuurvriendelijke oever en overstromingszone.
   c. de percelen ten behoeve van de Herenboeren
   d. de nieuwe ligging van de Landmeerse Loop en
   e. ruimte voor nieuwe landhuizen in het kader van de Landgoedregeling van de Provincie Noord Brabant.

   De onderdelen van deze 'puzzel' houden integraal en onlosmakelijk met elkaar verband.
5. Met name van belang voor het waterschap zijn naast de gewijzigde ligging van de Landmeerse Loop, de overstromingzone en de natuurvriendelijke oevers. Deze hangen voor GGZ-Oost Brabant onder andere samen met de benodigde 10 ha. nieuwe natuur voor de Landgoedregeling en de waterparagraaf voor de herontwikkelingsopgave.
6. Partijen de intentie uitspreken om samen te gaan werken en eerst door middel van een haalbaarheidsonderzoek te bepalen of de gezamenlijke ambities op hoofdlijnen (artikel 2) te realiseren zijn.

Paraaf GGZ Oost Brabant

[redacted]

Paraaf Waterschap Aa en Maas

[redacted]

Komen het volgende overeen:

Artikel 1. Doel van de intentieovereenkomst

Partijen gaan de haalbaarheid onderzoeken voor de ontwikkeling en realisatie van de gezamenlijke ambities op hoofdlijnen. Uit het haalbaarheidsonderzoek zal blijken of voor Partijen tot een kwalitatief, maatschappelijk, en financieel economisch plan gekomen kan worden binnen de kaders van het op te stellen Programma van Eisen.

Indien partijen positief besluiten over de haalbaarheid van het project, zal er een samenwerkings-overeenkomst worden opgesteld.

Artikel 2. Gezamenlijke ambities op hoofdlijnen

- Optimaliseren waterhuishouding Landmeerse Loop, zoals;
    - Het verwijderen van haakse bochten in de Landmeerse Loop. De haakse bochten zorgen voor een vermindering van de waterafvoer, en voor afkalving van de oever. Momenteel is er ook pleksgewijs beschoeiing aangebracht, wat niet wenselijk is;
    - Vergroting/vervanging van bestaande duikers. Een viertal duikers liggen te laag en zijn te klein, zoals de duiker onder Daniël de Brouwerstraat. Door takken en bladeren raken de duikers te snel verstopt met het risico van wateroverlast;
    - Verplaatsen en vernieuwen van een stuw 248J voor het optimaliseren van de waterhuishouding;
    - Optimaliseren/aanpassen stuw 248L voor het optimaliseren van de waterhuishouding;
    - Aanpassing van het stroomprofiel van de Landmeerse Loop. In zomersituaties kan er sprake zijn van droogval van de Landmeerse Loop. Een oplossing hiervoor is ervoor te zorgen dat er jaarrond stroming is door het zomerbed klein te houden;
- Het realiseren van een natuurvriendelijke oever, zodat het boven- en benedenstroomse deel een aangesloten geheel vormen. Hierbij wordt uitgegaan van een gedeeltelijke verlegging van de Landmeerse Loop om natuurvriendelijke oevers te realiseren en het beheer en onderhoud te kunnen borgen;
- Een perceel dat ingezet wordt voor hemelwaterinfiltratie van bebouwd gebied, anderzijds als overstromingszone voor situaties van teveel water. Het perceel wordt omgevormd naar natuur.
- Realiseren van wandelpaden langs en nabij de Landmeerse Loop;
- Invulling geven aan educatie en/of recreatie;
- Realisatie van Nieuwe Natuur conform het vlekkenplan;
- Realisatie van een hydrologisch neutrale situatie ten behoeve van de nieuwbouw conform de waterparagraaf;
- Bereiken van planologische medewerking (gemeente en Provincie) inzake het vlekkenplan en daarmee tevens de Landgoedregeling.
- In het vlekkenplan houden we rekening met de eventuele vraagstellingen van de Herenboeren, zolang deze aansluiten bij de ambities van GGZ Oost Brabant en Het Waterschap

Paraaf GGZ Oost Brabant

[redacted]

Paraaf Waterschap Aa en Maas

[redacted]

Artikel 3. Het haalbaarheidsonderzoek

Partijen voeren gezamenlijk een haalbaarheidsonderzoek uit en richten daartoe een projectorganisatie op zoals vermeld onder artikel 5. De kosten van eventuele externe adviseurs die in het kader van het haalbaarheidsonderzoek door partijen worden ingeschakeld, worden door ieder van de partijen in principe zelf gedragen, met in achtneming van artikel 7. De belangrijkste onderdelen van het haalbaarheidsonderzoek zullen zijn;

1. Partijen treffen de voorbereidingen voor het gezamenlijke plan.
2. De gezamenlijke ambities zullen uitgewerkt worden naar een Programma van Eisen.
3. De planning wordt opgesteld
4. De kosten voor uitvoering worden begroot en met een demarcatie van de kosten wordt verduidelijkt welke partij de kosten draagt.
5. Eventuele verschuiving van grondeigendom moet onderzocht worden, uitgangspunt hierbij is een gesloten grondruil
6. Gedetailleerd onderzoek kabels en leidingen duiker onder de weg Daniël de Brouwerstraat
7. Benodigde vergunningen en goedkeuringen zullen in beeld gebracht worden
8. De risico's zullen in beeld gebracht worden
9. Een organisatieschema zal worden opgesteld
10. Een samenwerkingsovereenkomst zal worden opgemaakt
11. Een actieplan voor communicatie zal worden gemaakt
12. Een en ander zal gerapporteerd worden in de vorm van een beslisdocument.

Artikel 4. Haalbaarheid

Partijen toetsen voortdurend de haalbaarheid van het plan, zowel technisch, kwalitatief, als financieel, ruimtelijk en vergunbaarheid.

Met haalbaar wordt voor GGZ Oost Brabant bedoeld dat het plan o.a. moet voldoen aan:

- Grondruil ten behoeve van verlegging Landmeerse Loop minimaal met 'gesloten beurzen', oftewel gronden die GGZ Oost Brabant afstaat ten behoeve van de verlegging Landmeerse Loop aan het Waterschap, dienen qua oppervlak gecompenseerd te worden door het Waterschap.
- Akkoord College sanering Zorginstellingen, RvB en van de RvT GGZ-OB op de vervreemding van het onroerend goed.
- De investering aan de zijde van GGZ Oost Brabant past binnen de daartoe bestemde financiele kaders van het Levendig Landgoed.
- Positief advies van het waterschap op de weging van het waterbelang
- Akkoord van de bevoegde overheid op het Principeverzoek voor de Landgoedregeling
- Het hebben of kunnen verkrijgen van de benodigde vergunningen.

Paraaf GGZ Oost Brabant

Paraaf Waterschap Aa en Maas

Met haalbaar wordt voor het Waterschap bedoeld dat het plan o.a. moet voldoen aan:

- Akkoord haalbaarheidsonderzoek van het Dagelijks Bestuur, en zo nodig een akkoord van het Algemeen Bestuur
- Planning In 2027 moeten de maatregelen voor de natuur vriendelijke oever, vanuit de verplichting van de KRW gerealiseerd zijn.
- Financieel is een goedkeuring benodigd van het Dagelijks bestuur, en zo nodig een akkoord van het Algemeen Bestuur, waarbij doelmatigheid het uitgangspunt is.

Partijen streven naar het verkrijgen van investering verlagende subsidies, voor de eigen kosten volgens de demarcatie.

Artikel 5. Project organisatie

GGZ Huize Padua en Waterschap Aa en Maas leveren ieder voor een projectleider en vormen gezamenlijk voor een adequate projectorganisatie.

Artikel 6. Besluitvorming op basis van haalbaarheidsonderzoek

1. Zodra de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek gereed zijn zullen Partijen deze resultaten – indien en voor zover noodzakelijk intern voorleggen.
2. Het staat ieder der Partijen vrij om op basis van de resultaten van het haalbaarheidsonderzoek en/of het oordeel van gremia genoemd in lid 1 van dit artikel de samenwerking als haalbaar of onhaalbaar te kwalificeren.
3. Indien Partijen tot de eensluidende conclusie komen dat een samenwerking haalbaar is, zullen zij in overleg treden over de concretisering en nadere uitwerking van de samenwerking (stap 2 zoals geformuleerd onder artikel 2) met in achtneming van hetgeen is bepaald in deze Overeenkomst.

Artikel 7. Voorbereidingskosten

De kosten voor dit haalbaarheidsonderzoek worden door partijen zelf, voor eigen rekening gedragen. Indien Partijen besluiten een adviseur in te schakelen zullen Partijen nadere afspraken maken over de kostenverdeling, met dien verstande dat in dit kader uitsluitend kosten voor verrekening in aanmerking komen, waarvoor door elk van de Partijen tevoren schriftelijke toestemming is verleend.

Artikel 8. Duur en einde overeenkomst

De overeenkomst treedt in werking op de datum van ondertekening door alle partijen en eindigt van rechtswege op of zoveel eerder als tussen partijen de samenwerkingsovereenkomst is gesloten (tenzij partijen nader anders overeenkomen). Partijen streven ernaar dat het haalbaarheidsonderzoek begin 2025 gereed is en streven ernaar de samenwerkingsovereenkomst uiterlijk per 1-10-2025 te sluiten.

Indien een der Partijen of beide Partijen tot de conclusie komen dat een samenwerking niet haalbaar is, wordt deze Overeenkomst schriftelijk tussentijds beëindigd.

Aldus in tweevoud opgemaakt en ondertekend te Huize Padua in Boekel op 15 april 2024.

Ondertekening

[redacted]

1. GGZ Oost Brabant
   de heer F.M.H. Pijls, voorzitter Raad van Bestuur

2. Namens Waterschap Aa en Maas
   de heer P.M.J. van Dijk, lid Dagelijks Bestuur

[redacted]

Bijlagen:

1. Gebiedsvisie
2. Definitief Ontwerp Stedenbouwkundig Plan (DO-SP)
3. Landschapsinrichtingsplan Levendig Landgoed Huize Padua
4. Waterparagraaf voor het Levendig Landgoed Huize Padua
5. NVO Inrichtingsvarianten M1a waterloop

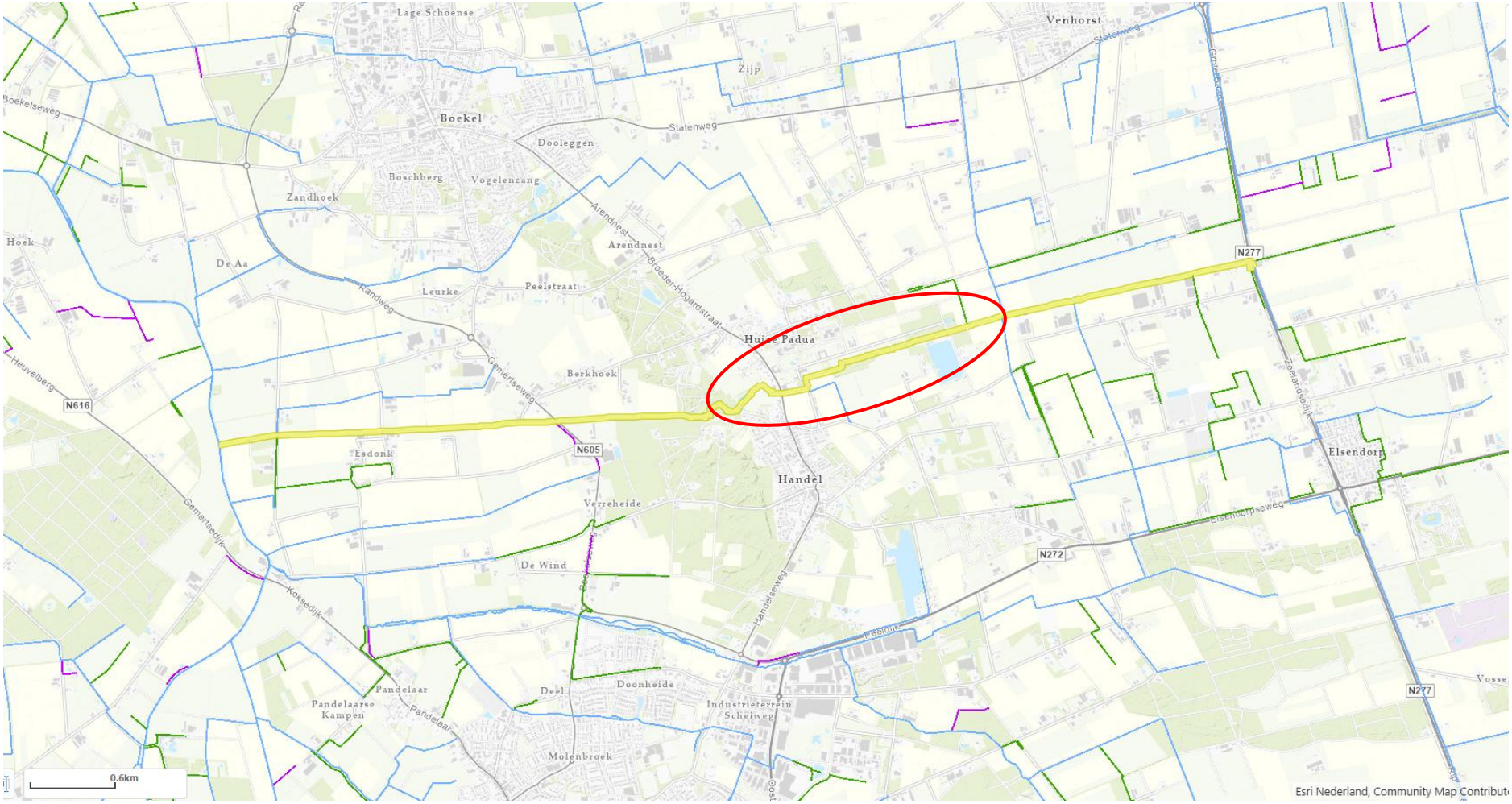
Paraaf GGZ Oost Brabant

[redacted]

Paraaf Waterschap Aa en Maas

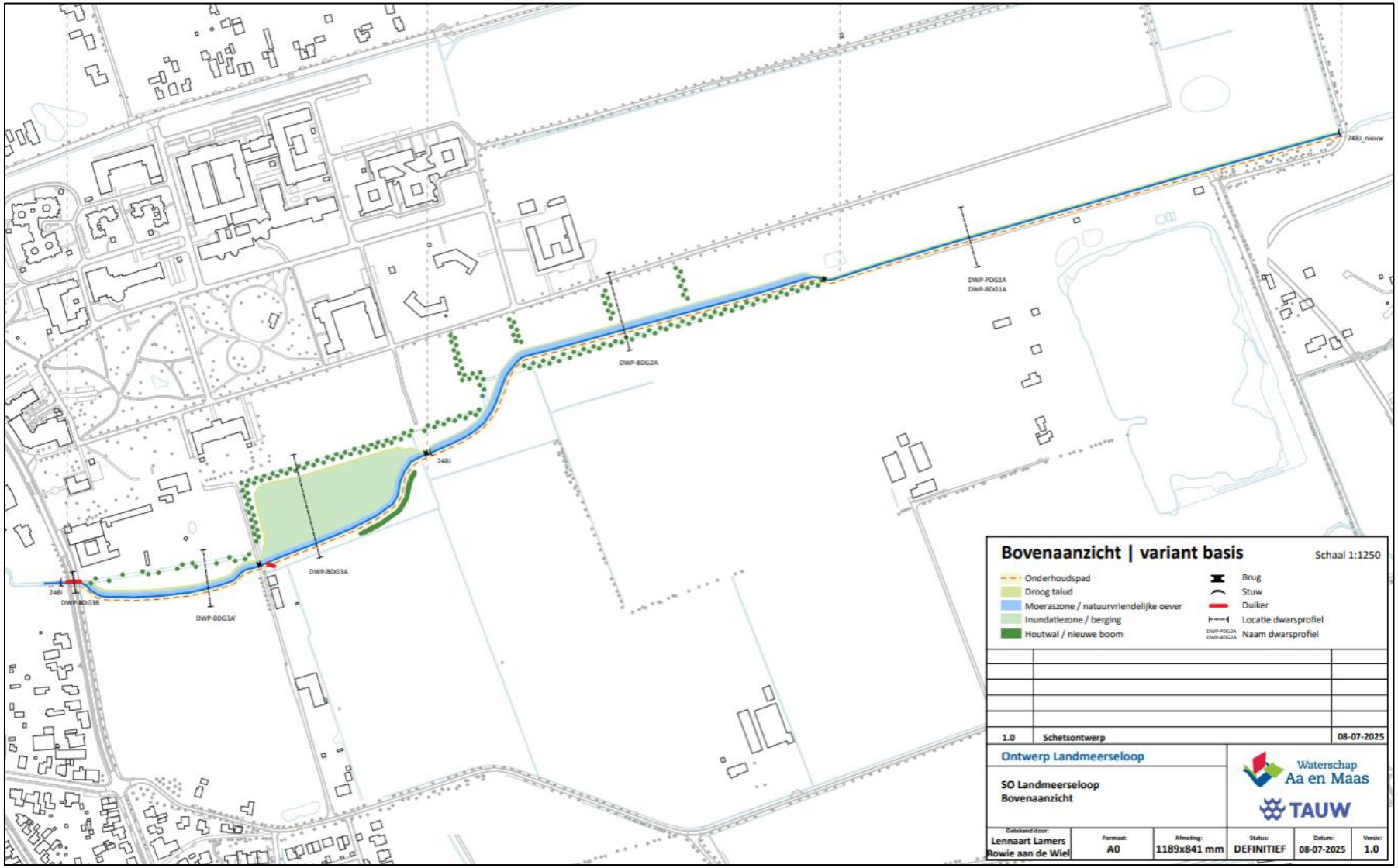
[redacted]

Projectgebied Landmeerseloop Huize Padua:

Helderik
Langstraat
Kluisstraat
Langstraat
Heereveldseweg
Kapelweg
Eikenwalweg
Dompthoorn
Gagelweg
Pater Petrusstraat
Boslaan
Handelse Bergen
248HA
248HB
248HC
248I
248I

Schetsontwerp (basisvariant):

Principeschets grondruil:

Vragen ten behoeve van behandeling in de Commissie Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026

4.1 Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst

Technische vragen van de fractie PvdA, de heer De Mare

Vraag
Bij het agendapunt 4.1 in de Cie WW (inv.krediet tav Landmeerseloop) zitten alleen financiële en procedurele bijlagen. Niets inhoudelijks. Dat is ongebruikelijk. Het lijkt mij wel gepast dat een kaartje (de ligging van het gebied, en de grondpercelen waarop de grondruil betrekking heeft) en het in het AB-voorstel genoemde schetsontwerp worden toegevoegd. Kan dat alsnog gebeuren? En verder heb ik twee vragen, waarvan ik denk dat het nuttig is dat ik ze nu alvast stel zodat de portefeuillehouder ze alvast voor de commissie kan beantwoorden:

Antwoord
De gevraagde kaart is toegevoegd aan de vergaderstukken.

Vraag
Er wordt er met een kans op vervuilde grond rekening gehouden. Er wordt daar voor de zekerheid een aanzienlijk bedrag voor gereserveerd, en nu in het aangevraagde krediet opgenomen. Maar er wordt niet gezegd waarom. Is er iets bekend over het vroegere gebruik van die gronden wat aanleiding geeft dat dit risico hier hoger is dan bij andere projecten?

Antwoord
Meestal wordt een investeringskrediet voor de uitvoering aangevraagd op basis van een volledig uitgewerkt definitief ontwerp. In die fase zijn alle onderzoeken uitgevoerd en zijn omgevingsrisico's, bijvoorbeeld ten aanzien van bodemverontreiniging, goed in beeld en meegenomen in de kostenraming. Voor dit project is de afweging gemaakt om in één keer op basis van het schetsontwerp een investeringskrediet aan te vragen voor de verdere planuitwerking en de uitvoering. Hiervoor is gekozen omwille van voortgang en versnelling mbt de KRW deadline van eind 2027. Consequentie hiervan is dat in deze fase nog niet alle onderzoeken zijn uitgevoerd en het risico op eventuele bodemverontreiniging dus nog niet in beeld is. Daarom is hiervoor een aparte risicopost in beeld gebracht, uitgaande van een worstcase situatie. Als uit het nog uit te voeren bodemonderzoek blijkt dat er geen verontreinigingen zitten, zal de raming daarop worden bijgesteld en kan deze risicoreservering in het krediet worden geblokkeerd.

Vraag
De aangevraagde bedragen zijn aanzienlijk lager dan de inschatting in het projectenboek? Kan daar een toelichting op gegeven worden?

Antwoord
Dit heeft twee redenen:

1) In de gezamenlijke verkenning met Huize Padua is een variantenstudie uitgevoerd waarbij een basisvariant en een uitgebreidere variant is uitgewerkt en geraamd. Prognoses zijn vervolgens opgenomen op basis van die uitgebreidere variant. Inmiddels is in overleg met Huize Padua de basisvariant als voorkeursvariant bepaald: hiermee worden de waterschapsdoelen ook gerealiseerd en deze doet recht aan de basisafspraken uit de intentieovereenkomst. Prognoses zijn daarop bijgesteld en zullen in het volgende projectenboek terugkomen.
2) De cijfers in het projectenboek zijn gebaseerd op de volledige projectkosten: aandeel waterschap en aandeel GGZ Oost-Brabant. Op dat moment waren financiële afspraken met GGZ Oost-Brabant nog niet helder: gaan we voorfinancieren en achteraf verrekenen of niet? In de te ondertekenen samenwerkingsovereenkomst is overeengekomen wie wat betaalt en dat beide partijen financieel de eigen broek ophouden: dus kostenverdeling vooraf en geen verrekening achteraf. Het aangevraagde krediet is dan ook gebaseerd op het aandeel Aa en Maas.

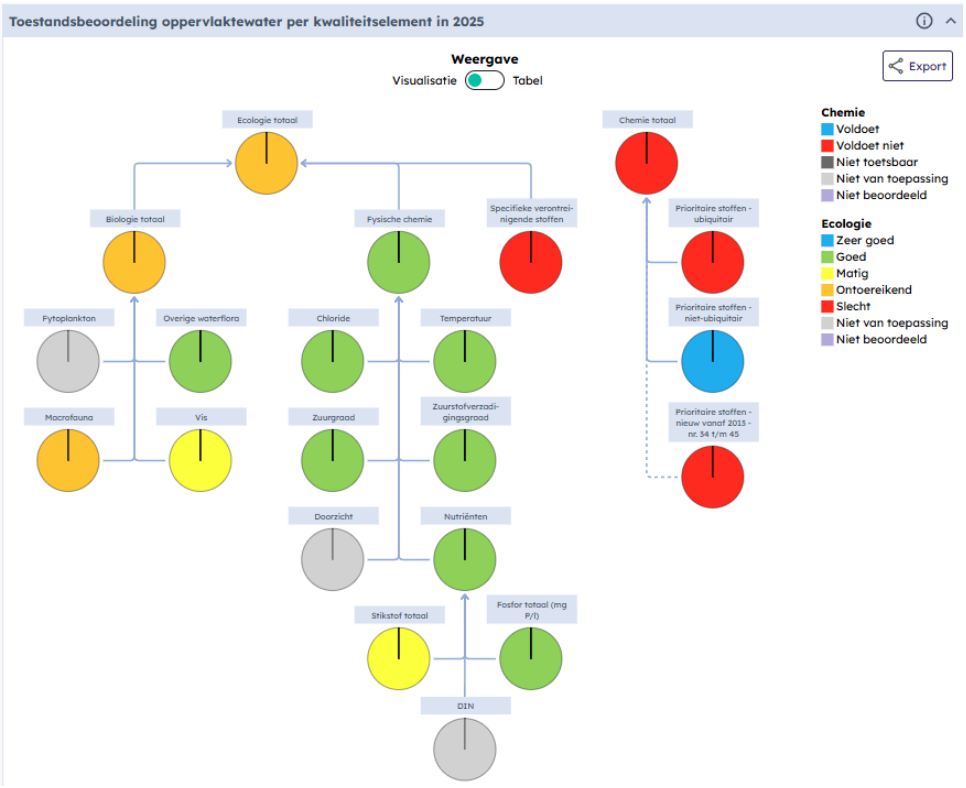
Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**4.1 Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het project Landmeerseloop Huize Padua en samenwerkingsovereenkomst**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026. De fractie BBB heeft op 10 maart jl. artikel 44 vragen ingediend, welke volgens het RvO Algemeen Bestuur een beantwoordingstermijn van 5 weken hebben. Dit zou betekenen dat de antwoorden pas na het AB van 10 april volgen, wat onwenselijk is gezien de besluitvorming over dit voorstel in het AB van 10 april plaatsvindt. Hierop heeft de fractie BBB de artikel 44 vragen ingetrokken en aangegeven gebruik te zullen maken van de mogelijkheid om technische vragen in te dienen. Daartoe heeft portefeuillehouder Van Dijk in overleg met de fractie BBB een interpretatie gemaakt van de vragen die het meest belangrijk zijn om de informatiebehoefte te stillen. Afhankelijk van de beantwoording door het Dagelijks Bestuur kan de fractie BBB alsnog verzoeken om het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor het AB.*

Het DB is gekomen tot onderstaande beantwoording van de technische vragen van de ***fractie BBB***:

1. **Nulmeting waterkwaliteit**
   Kan het dagelijks bestuur een overzicht verstrekken van de waterkwaliteitsmetingen over de afgelopen 5–10 jaar bij de meetpunten Hoogstraat en Esdonk, inclusief ten minste:
   - stikstof en fosfaat
   - zuurstof en zuurstofverzadiging
   - temperatuur
   - macrofauna
   - waterplanten
   - medicijnresten en andere microverontreinigingen.

   Kan daarbij tevens worden aangegeven welke parameters de KRW-score bepalen en welke parameters momenteel normoverschrijdingen laten zien?

   Antwoord DB:
   Parameters die KRW-score bepalen

Waterschap
Aa en Maas

2. Trendanalyse

Welke trendontwikkelingen zijn zichtbaar in de waterkwaliteit bij deze meetpunten over de afgelopen jaren en welke factoren worden door het waterschap gezien als belangrijkste oorzaak van eventuele KRW-overschrijdingen?

Antwoord DB:

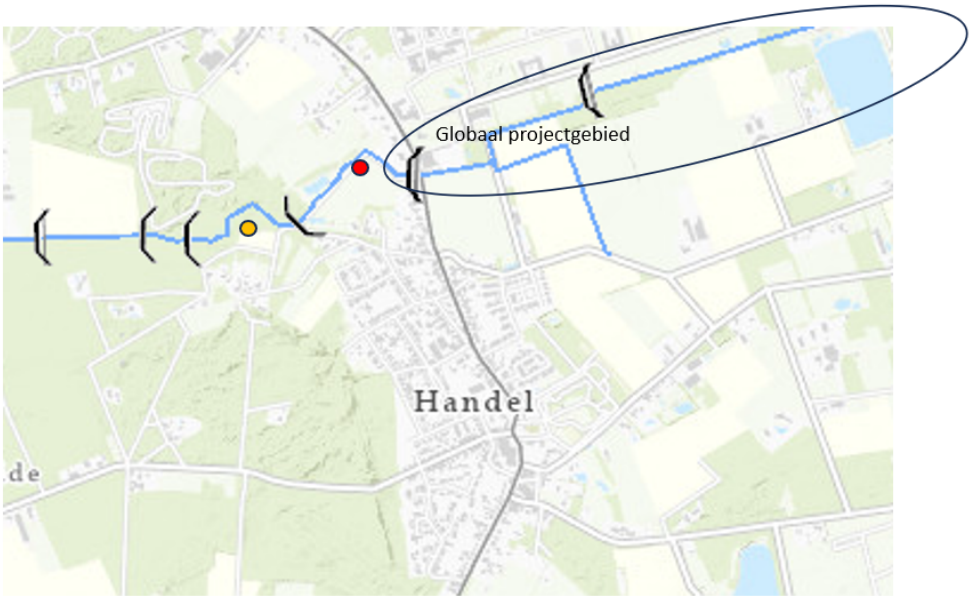
Trendontwikkeling KRW-toestand

Totaaloordeel	Toestand 2009	Toestand 2015	Toestand 2021	Toestand 2025
Chemie totaal	X		X	
Prioritaire stoffen - ubiquitair			X	
Prioritaire stoffen - niet-ubiquitair			X	
Ecologie totaal	X	X	X	X
Biologie totaal	X	X		
Fysische chemie	X			
Specifieke verontreinigende stoffen	X		X	X

3. Overzicht riooloverstorten

Kan het dagelijks bestuur een overzicht geven van de riooloverstorten die zich tussen het projecttraject en het meetpunt Esdonk bevinden, inclusief exacte locatie, type overstort, beheerder (gemeente of andere partij)?

Antwoord DB:

- Gemengde overstort; gemeente Boekel
- Gemengde overstort met randvoorziening; gemeente Gemert

De overstorten liggen benedenstrooms van het projectgebied en kunnen het projectgebied zelf niet beïnvloeden.

4. Alternatieve maatregelen

Zijn bronmaatregelen onderzocht, zoals:

- vermindering van riooloverstorten
- reductie van nutriëntenbelasting
- andere hydrologische maatregelen,

en hoe verhouden deze zich qua effectiviteit en kosten tot het huidige project?

Antwoord DB: De Kaderrichtlijn Water gaat over zowel chemische waterkwaliteit (stoffen) als biologische waterkwaliteit (soorten). Inrichtingsprojecten zoals de aanleg van natuurvriendelijke oevers zijn gericht op het inrichten van het systeem zodat soorten zich weer kunnen vestigen. De scope van dit project beperkt zich ook tot de inrichting.
Naast dit project lopen voor het hele beheergebied diverse trajecten gericht op de stoffen. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

- Verbeteren effluentkwaliteit bij rwzi's
- Influentstrategie om te bepalen hoe we kunnen voorkomen of beperken dat ongewenste stoffen in de rwzi terecht komen
- Strategie overstorten en uitlaten
- Verscherpen Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
- In overleg met rijk en provincie bepalen hoe de (nutriënten)belasting vanuit het landelijk gebied kan worden beperkt.

Om de KRW-doelen te kunnen halen zijn beiden nodig: zowel de bronmaatregelen als de inrichtingsmaatregelen.

5. Hydrologisch effect

Kan het dagelijks bestuur kwantificeren in welke mate het project bijdraagt aan:

- water vasthouden
- piekafvoerreductie
- infiltratie
- droogtebestrijding?

Antwoord DB: Dit is in deze fase niet gekwantificeerd. De primaire doelstelling van het project is het oplossen van bestaande beheerknelpunten in combinatie met het realiseren van een natuurvriendelijke oever ten behoeve van de KRW. Het realiseren van waterberging en infiltratie op het terrein van Huize Padua wordt in deze samenwerking als een meekoppelkans gezien die in de verdere planuitwerking verder zal worden onderzocht en uitgewerkt. In algemene zin voorziet een natuurvriendelijke (flauwe) oever wel in het vergroten van het nat oppervlak en dus een toename van bergend vermogen in de watergang.

6. Onderhoudskosten

De jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten worden geraamd op circa €34.000 per jaar.
Kan het dagelijks bestuur toelichten:

- hoe deze kosten zijn opgebouwd
- welke onderhoudsactiviteiten hierbij horen
- en of alternatieve inrichting of beheer mogelijk is waarmee deze kosten structureel kunnen worden verlaagd?

Antwoord DB: De verwachte of geraamde toename in beheer- en onderhoudskosten worden aan de voorkant op basis van een standaardnorm in beeld gebracht om enig idee te verschaffen waartoe een bepaalde investering kan leiden als deze is opgeleverd. De toepassing van deze standaardnorm wordt in zijn algemeenheid toegepast en niet specifiek voor bepaalde maatregelen (zoals een NVO of kunstwerk). Zie ook de bijlage 'Financiële paragraaf' waarin de toename overige jaarlijkse exploitatielasten met behulp van een standaardnorm (1,25% van het gevraagde krediet) worden berekend.
De inrichtingsplannen worden in de volgende fase verder uitgewerkt, met oog voor doelmatig beheer en onderhoud en voorzien van een beheer- en onderhoudsplan waarin de consequenties voor beheer en onderhoudskosten preciezer worden geraamd.

7. Monitoring

Welke monitoring wordt na realisatie van het project uitgevoerd om het effect op waterkwaliteit en ecologie te volgen en over welke periode vindt deze monitoring plaats?

Antwoord DB: Dit verloopt via de standaard Toestand en Trend Monitoring in het kader van de Kaderrichtlijn Water (rapportageverplichting EU).

	8. Rioolsysteem Huize Padua Is onderzocht of op het terrein van Huize Padua: • alle vuilwater- en hemelwateraansluitingen correct zijn gescheiden • het terrein gecontroleerd is op foutaansluitingen • het regenwater van daken en verhardingen volledig is afgekoppeld van het vuilwaterriool? Zo ja, kan het dagelijks bestuur aangeven of met deze resultaten iets is gedaan en of deze controles gedeeld kunnen worden? **Antwoord DB:** Huize Padua is een plan gestart waarin de woonvoorzieningen en het landgoed opgeknapt worden naar de huidige tijd. Dit gebeurt in fasen. Iedere fase die opgeleverd wordt zal voldoen aan hydrologisch neutraal bouwen met dezelfde toetsing als andere nieuwbouwprojecten. Dus met berging van hemelwater op eigen terrein. Deze ontwikkeling draagt positief bij aan vermindering van overstorten en toename van infiltratie.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3041
Extern Zaak ID	0654744415
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.B
Titel	Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	2023-032 Clusterproject vismigratie
Portefeuillehouder	Groot, E. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Locaties vismigratieknelpunten fase 3
Bijlage 2 Financiële paragraaf fase 3
Bijlage 3 Financiële paragraaf aanvullend krediet fase 1
Bijlage 4 GEHEIM Kostenraming
Bijlage 5 Voortgang Clusterproject vismigratie
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_Clusterproject vismigratie

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Het Dagelijks Bestuur heeft

- Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij

heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.

- De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Voorgesteld besluit

1. Een investeringskrediet van € 4.000.000,- beschikbaar te stellen voor de derde fase van het clusterproject vismigratie;
2. Een aanvullend investeringskrediet van € 300.000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het clusterproject vismigratie.

Zaaknummer: 744415
Documentnummer: 745222

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

1. Een investeringskrediet van € 4.000.000 beschikbaar te stellen voor de derde fase van het clusterproject vismigratie;
2. Een aanvullend investeringskrediet van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het clusterproject vismigratie.

PROBLEEMSTELLING

Via de Europese Kaderrichtlijn Water zijn alle EU-lidstaten verplicht om uiterlijk 2027 de door henzelf gestelde doelen te halen. Alle waterschappen hebben in opdracht van de provincies de doelen in september 2021 geactualiseerd en bestuurlijk vastgelegd. Daarmee is waterschap Aa en Maas wettelijk gebonden aan het uitvoeren van de maatregelen die daarmee samenhangen. Onderdeel ervan is het bereiken van een gezonde visstand door het aanleggen van vispassages. Waterschap Aa en Maas heeft nog altijd een flinke vismigratie-opgave te realiseren tot eind 2027. Daarvoor is een versnelling nodig. Het algemeen bestuur heeft gevraagd deze versnelling via een clusteraanpak te realiseren. Dit voorstel geeft invulling aan die wens. De opgave die via deze clusteraanpak wordt gerealiseerd betreft in totaal 50 van de resterende vismigratieknelpunten.

Op 7 juni 2024 is door het Algemeen Bestuur ingestemd met de gefaseerde aanpak en is een investeringskrediet beschikbaar gesteld van € 3.000.000 voor de voorbereiding en uitvoering van fase 1 (17 locaties).
Op 4 juli 2025 is door het Algemeen Bestuur een investeringskrediet van € 3.000.000 beschikbaar gesteld voor de voorbereiding en uitvoering van fase 2 (14 locaties).

De huidige stand van zaken van het gehele clusterproject is als volgt (zie ook bijlage 5):

		AANTAL			
	STATUS	Fase 1	Fase 2	Fase 3	TOTAAL
GEREED	Knelpunt opgelost	5			5
	Opgave vervallen met onderbouwing	1	1		2
	Terug naar restopgave	1	1		2
LOPEND (2025/2026)	Gegund aannemer	10	1		11
	In voorbereiding		6		6
	Opgestart		4		4
NOG DOEN (2026/2027)	Nog opstarten		1	19	20
	TOTAAL	17	14	19	50

Om de voortgang te behouden en alle 50 knelpunten voor de KRW-deadline eind 2027 te kunnen oplossen wordt een volgende aanvraag gedaan om de derde en laatste fase (19 locaties, zie kaartje in bijlage 1) tijdig op te kunnen starten.
Daarnaast wordt een aanvullend investeringskrediet gevraagd voor de uitvoering van fase 1 (zie argumentatie hieronder).
Fase 2 loopt binnen de kaders wat betreft planning en budget.

BEOOGD EFFECT

Het oplossen van 19 vismigratieknelpunten in het beheergebied van waterschap Aa en Maas, te realiseren vóór eind 2027. En zo te voldoen aan de verplichting vanuit de KRW/ Europese wetgeving.

ARGUMENTEN

1.1 De clusteraanpak vismigratie is in lijn met het Bestuursakkoord 2023-2027 en geeft invulling aan de beleidsdoelen van het Waterbeheerplan 2022-2027.

Met de voorgestelde aanpak wordt invulling gegeven aan de beleidsopgave vismigratie en aan de wens van het bestuur om een versnelling te realiseren op de realisatie van de KRW-opgave vóór eind 2027.

1.2 De clusteraanpak vismigratie omvat de niet-complexe locaties en is gericht op 'meters maken'.

Er is een verkenning uitgevoerd naar de resterende opgave voor vismigratie. Daarbij is op basis van een aantal criteria gezocht naar locaties die niet technisch complex zijn. Waar een technische vispassage met weinig ruimteclaim de best passende oplossing is die zonder gebiedsproces of grondverwerving is te realiseren. Ook moet geen sprake zijn van een beekherstelopgave ter plaatste; dit vraagt om een integrale benadering. Op basis van deze selectiecriteria is gekomen tot een lijst van locaties die voor een clusteraanpak in aanmerking komen.

1.3 Leren van eerdere fasen (fase 1en 2).

Lessen uit de voorgaande fasen worden gebruikt om het proces in fase 3 te optimaliseren door onder andere:

- Scherpere keuze aan de voorkant van ontwerpuitgangspunten en type vispassage;
- Intensievere afstemming van eisen, uitgangspunten, keuzes en (tussentijdse) ontwerpen met beheerders en vergunningverleners;
- Meerdere, kleinere uitvoeringscontracten ten behoeve van voortgang.

2.1 Met aanvullende middelen kunnen alle geplande locaties uit fase 1 worden gerealiseerd én kan een meekoppelkans worden verzilverd.

De uitvoering van fase 1 is eind 2025 gegund aan de aannemer. Hierbij is echter één locatie ‘in optie’ gezet; deze is dus nog niet gegund, maar hiervoor kan later eenvoudig alsnog een aanvullende opdracht aan dezelfde aannemer worden verstrekt. Het investeringskrediet voor fase 1 is op dit moment niet toereikend om ook deze locatie te gunnen. De redenen hiervoor zijn:

- *Minder uniformiteit/ meer maatwerk dan verwacht:*
  De in fase 1 opgepakte locaties zijn onderling erg verschillend. Dit leidde tot verschillende keuzes voor type vispassage en daardoor minder efficiëntie in het ontwerpproces;
- *Besteding interne uren hoger dan begroot door uitloop:*
  In fase 1 is vertraging ontstaan door voorgaand punt en een nog niet gestroomlijnd intern proces rondom de Vergunning Eigen Dienst;
- *Conditionerende onderzoeken voor alle 50 locaties in fase 1 uitgevoerd:*
  De vooronderzoeken zijn vanwege efficiëntie aan het begin van het project in één keer voor alle 50 vismigratieknelpunten uitgevoerd. Deze kosten drukken dus op fase 1, maar vervolgkosten voor dergelijke onderzoeken in volgende fases zijn daardoor beperkt.
- *Meerdere locaties in fase 1 met een fors peilverschil (> 1m).*
  Hoe groter het peilverschil, hoe groter en dus duurder de constructie om dit peilverschil te overbruggen. Kosten vallen dan hoger uit dan het gemiddelde bedrag per vispassage van € 150.000, waarop de aanvraag voor fase 1 was gebaseerd.
- *Meekoppelkans: aanleg vispassage combineren met vervangen, verplaatsen en automatiseren van de stuw.*

Besloten is om dit direct mee te nemen in het ontwerp. Door daarvoor aanvullende middelen ter beschikking te stellen, kan werk met werk worden gemaakt. Dit draagt bij aan betere stuurbaarheid en waterconservering in het watersysteem van de Snelleloop/Berkenseloop.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Gevraagd investeringskrediet gebaseerd op ervaringscijfers uit de vorige twee fasen.
De nu voorliggende aanvraag voor fase 3 betreft zowel de voorbereidings- als uitvoeringskosten. Daarbij zijn de ervaringen uit fase 1 en 2 als volgt meegenomen in de onderbouwing van deze aanvraag:

- Werkelijke bouwkosten (aanneemsom) zijn teruggerekend naar de bouwkosten per trap (5cm peilverschil), hieruit is vervolgens een gemiddelde afgeleid;
- Per locatie is het te overbruggen peilverschil van de stuw inzichtelijk gemaakt;
- Op basis hiervan is per locatie een richtinggevend bedrag voor de realisatiekosten te bepalen.

Bovenstaande kostenanalyse laat zien dat de realisatiekosten voor een vispassage met huidig prijspeil al gauw richting de € 200.000 gaat, in plaats van het gemiddelde van € 150.000 dat ten grondslag lag aan de kredietaanvraag voor fase 1. Dit komt onder andere door gestegen kosten voor materiaal en arbeid.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2026, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 november 2025, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader waarin onderhavig project is meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Beslult	Uitgaven/Inkomsten	Totaal	
2023-032	Clusterproject vismigratie	*Fase 1 & 2*	*4-7-2025*	Uitgaven	€	6.000.000
				Inkomsten	€	-2.575.000
		Fase 3	-	Uitgaven	€	4.000.000
				Inkomsten	€	-1.300.000
Opgenomen in de programmering 2026				**Totaal BRUTO**	**€**	**10.000.000**
				Totaal NETTO	**€**	**6.125.000**

In de vergadering van het algemeen bestuur van 4 juli 2025 is in totaal € 6.000.000 ter beschikking gesteld voor de eerste twee fasen van de clusteraanpak vismigratieknelpunten.

<u>Gevraagd krediet/dekking</u>
Fase 3: Het gevraagde investeringskrediet voor fase 3 bedraagt € 4.000.000 en is daarmee gelijk aan het doorgerekende volume. Dit biedt voldoende dekking voor deze aanvraag en het effect hiervan is doorgerekend in meerjarig kader. Naast de interne kosten (eigen uren en rente) worden hiermee de nodige voorbereidings- uitvoeringsactiviteiten bekostigd, zoals bijvoorbeeld de conditionerende onderzoeken, ontwerp- en vergunningentraject en uiteindelijk de realisatie van de vistrappen.
Fase 1: Voor deze fase van de clusteraanpak wordt aanvullend een investeringskrediet van € 300.000 gevraagd om de hogere kosten te kunnen financieren (zie daarvoor Argumenten 2.1). Deze aanvraag is niet voorzien, maar het doorgerekende investeringsvolume biedt voldoende dekking en heeft geen nadelige financiële consequentie. Het effect van de hogere kosten wordt doorgerekend in meerjarig kader.

<u>Subsidie/inkomsten</u>
Fase 3: In de doorrekening is gerekend met 50% subsidie vanuit de bijdrageregeling Water en Bodem over de kosten exclusief de interne kosten (eigen uren en rente).

Fase 1: De hogere kosten (exclusief interne kosten) zijn eveneens voor 50% subsidiabel in voornoemde bijdrageregeling.

Effect op de exploitatie
Fase 3: De kapitaallasten worden effectief na oplevering van het project en naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2028. Op basis van normkosten nemen de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten toe met € 50.000 binnen de exploitatiebegroting van watersysteembeheer.
Fase 1: De vertraging in deze fase zorgt ervoor dat de kapitaallasten een jaar later effectief worden (2027 in plaats van 2026).
Het automatiseren van de bestaande stuw in de Berkenseloop vanuit de exploitatie was voorzien in 2026. Dit wordt nu meegenomen met het verplaatsen en nieuwbouwen van de stuw vanuit het aanvullend investeringskrediet.

De financiële consequentie van dit voorstel en de daarbij behorende kostenraming zijn zichtbaar in de bijlagen.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het clusterproject vismigratie draagt bij aan de volgende doelen voor een duurzaam waterschap zoals opgenomen in het WBP:
1*) Klimaatrobuust/klimaatadaptatief watersysteem:*
Als ontwerpeis wordt opgenomen om vispassages robuust te ontwerpen richting de toekomst, dus functionerend of aanpasbaar bij veranderingen in waterpeilen.
2) Herstel biodiversiteit:
Het project draagt bij aan herstel van een gezonde visstand in ons watersysteem.

UITVOERING/VERVOLG

Na besluitvorming door het algemeen bestuur zal fase 3 in voorbereiding worden genomen (opstellen ontwerpen, aanvragen Vergunningen Eigen Dienst). De bouw daarvan kan vervolgens in 2027 plaatsvinden.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Er is een projectwebsite voor dit project ingericht. Daarnaast zullen direct belanghebbenden, met name aanliggende eigenaren van de betreffende stuw/ waterloop waar de werkzaamheden zullen plaatsvinden, gericht worden geïnformeerd. Aangezien de maatregelen volledig op eigen gronden van het waterschap worden uitgevoerd en geen gevolgen hebben voor het functioneren van het watersysteem of de wijze waarop het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd, is geen uitgebreid participatie-/ consultatietraject voorzien. Als bij uitvoering tijdelijk gebruik moet worden gemaakt van gronden van derden worden hierover vooraf afspraken gemaakt.

BIJLAGEN

1) Locaties vismigratieknelpunten fase 3
2) Financiële paragraaf fase 3
3) Financiële paragraaf aanvullend krediet fase 1
4) Kostenraming (geheim)
5) Voortgang clusterproject vismigratie

VERSIEDATUM

24 februari 2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 744415
Djuma documentnummer: 745222

ONDERWERP:

Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1.

INVESTERINGSBESLUIT: IB 2026-09

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 24 februari 2026;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, het Bestuursakkoord 2023-2027 en het Waterbeheerplan 2022-2027;
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 19 maart 2026;

B E S L U I T :

1) Een investeringskrediet van € 4.000.000 beschikbaar te stellen voor de derde fase van het clusterproject vismigratie;

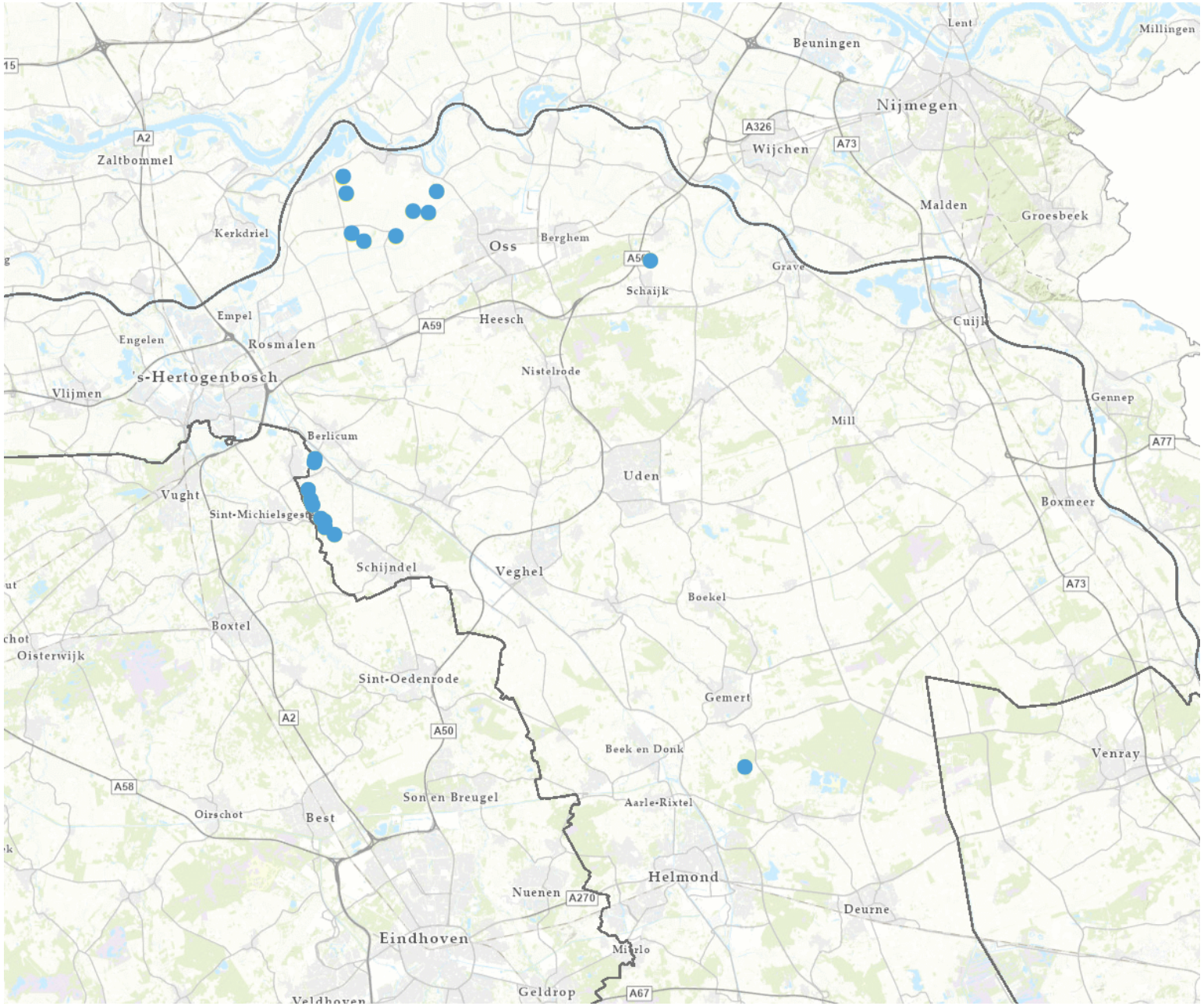
2) Een aanvullend investeringskrediet van € 300.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van fase 1 van het clusterproject vismigratie.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris, De dijkgraaf,

Peter Verlaan Mario Jacobs

Bijlage 1. Locaties vismigratieknelpunten fase 3

Printdatum: 16-2-2026

INVESTERING/ Financiële paragraaf

IB-nummer	2026-09a	Waterschap Aa en Maas	Datum DB:	24-2-2026
			Datum AB:	10-4-2026

Algemeen

Waterschapstaak:	Watersysteembeheer
Projectverantwoordelijke afdeling:	Projecten & Programmeren
Betreft investeringsproject:	**Clusterproject vismigratie fase 3**
Soort investering:	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet		€ 4.000.000	€ -1.600.000	€ 2.400.000
Programmeringcode/-nr.:	2023-032	€ 4.000.000	€ -1.300.000	€ 2.700.000

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	€ 4.000.000	€ -1.600.000	€ 2.400.000
Totaal	**€ 4.000.000**	**€ -1.600.000**	**€ 2.400.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:	2028
(Omslag)rente %	2,44%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40	€ 60.000	€ 58.560	€ 118.560
Totaal		€ 60.000	€ 58.560	€ 118.560
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 50.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 168.560

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer			eenheden	
Ingezetenen	29,79%	€ 50.214,02	333.500	€ 0,15
Gebouwd	59,69%	€ 100.613,46	187.549.000.000	0,00005%
Ongebouwd	10,35%	€ 17.445,96	98.350	€ 0,18
Natuurterreinen	0,17%	€ 286,55	28.000	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer			eenheden	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€ -	1.203.500	€ -
Totaal Generaal		**€ 168.560,00**		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1041501	Clusterproject vismigratie fase 3
Programma (toebedeling)	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121009	Vismigratie

Printdatum: 16-2-2026

INVESTERING/ Financiële paragraaf

IB-nummer	2026-09b	Waterschap Aa en Maas	Datum DB:	24-2-2026
			Datum AB:	10-4-2026

Algemeen

Waterschapstaak:	Watersysteembeheer
Projectverantwoordelijke afdeling:	Projecten & Programmeren
Betreft investeringsproject:	**Clusterproject vismigratie fase 1**
Soort investering:	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet		€ 300.000	€ -145.000	€ 155.000
Programmeringcode/-nr.:	2023-032	€ -	€ -	€ -

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	€ 300.000	€ -145.000	€ 155.000
Totaal	**€ 300.000**	**€ -145.000**	**€ 155.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:	2027
(Omslag)rente %	2,44%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40	€ 3.875	€ 3.782	€ 7.657
Totaal		€ 3.875	€ 3.782	€ 7.657
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				€ -
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 7.657

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden	
Ingezetenen	29,79%	€	2.281,02	333.500	€ 0,01
Gebouwd	59,69%	€	4.570,46	187.549.000.000	0,00000%
Ongebouwd	10,35%	€	792,50	98.350	€ 0,01
Natuurterreinen	0,17%	€	13,02	28.000	€ 0,00

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				eenheden	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	-	1.203.500	€ -
Totaal Generaal		**€**	**7.657,00**		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1033201	Clusterproject vismigratie fase 1
Programma (toebedeling)	100%	Gezond en natuurlijk water
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62121009	Vismigratie

veilig voldoende schoon water

Waterschap
Aa en Maas

Clusterproject Vismigratie 2 (2024-2027)
Voortgang januari 2026

4-2-2026

Projectopdracht Clusterproject Vismigratie 2

Het ontwerpen en realiseren van **50 vismigratievoorzieningen** bij stuwen in KRW-waterlichamen in het beheergebied van waterschap Aa en Maas, verspreid over alle vier de districten, ten einde die stuwen passeerbaar te maken voor vissen, vóór de KRW deadline van eind 2027.

Clusterproject vismigratie 1 (2016-2020): oplossen van **35** vismigratieknelpunten

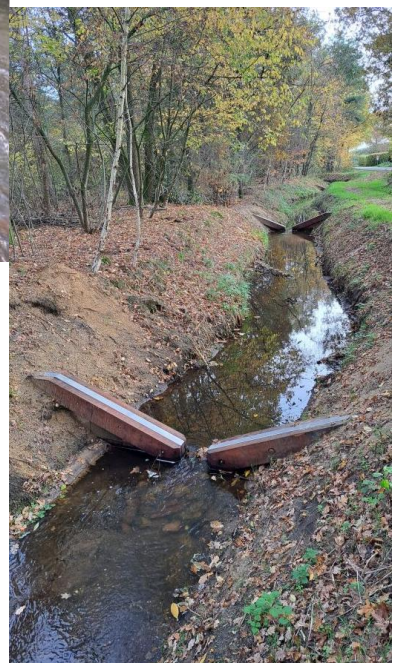
Stand van zaken op dit moment

		AANTAL			
	STATUS	**Fase 1**	**Fase 2**	**Fase 3**	**TOTAAL**
GEREED	Knelpunt opgelost	5			**5**
	Opgave vervallen met onderbouwing	1	1		**2**
	Terug naar restopgave	1	1		**2**
LOPEND (2025/2026)	Gegund aannemer	10	1		**11**
	In voorbereiding		6		**6**
	Opgestart		4		**4**
NOG DOEN (2026/2027)	Nog opstarten		1	19	**20**
	TOTAAL	**17**	**14**	**19**	**50**

Kleinschalige maatregelen uitgevoerd in 2025

Visliften via raamovereenkomst geleverd en tijdelijk in opslag tot moment van plaatsing (zodra vergunningen gereed)

water

4-2-2026

Planning

Activiteit	2023				2024				2025				2026				2027				2028			
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4
Projectopstart																								
Ontwerp en voorbereiding fase 1																								
Uitvoering en oplevering fase 1																								
Ontwerp en voorbereiding fase 2																								
Uitvoering en oplevering fase 2																								
Ontwerp en voorbereiding fase 3																								
Uitvoering en oplevering fase 3																								
Nazorg																								

Uitloop

Vertraging fase 1 door:

- Wijziging in voorkeursoplossingen die vooraf waren bepaald → minder uniformiteit mogelijk en meer maatwerk nodig
- Enkele complexere locaties (o.a. inpassing, beschikbare ruimte, vispassage in overige kering)
- Interne vergunningverlening → proces onder nieuwe Omgevingswet nog niet gestroomlijnd

→ Vertraging inlopen in fase 2 en 3

Doorkijk 2026

Uitvoering fase 1 (11 stuks):
- April t/m oktober

Aanbesteding en start uitvoering fase 2 (10 stuks):
- 2e helft 2026

Opstart fase 3 (19 stuks):
- Aanvraag investeringskrediet voor voorbereiding en uitvoering (AB 10 april)
- 2e helft 2026: voorbereiding, ontwerp

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**4.2 Investeringskrediet ten behoeve van de voorbereiding en uitvoering van het Clusterproject vismigratie fase 3 en fase 1**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fractie BBB*** verwijst naar het jl. streekpanel Boven Aa waarin een suggestie gegeven werd om vispassage op een betere en goedkopere manier te maken en vraagt of er contact is geweest met het betrokken burgerlid. **Antwoord DB**: Portefeuillehouder De Groot zegt dat hij informatie heeft ontvangen. Het gaat vooral over het beheer en onderhoud van de vismigratiemaatregelen. Hij zal bekijken of er een presentatie door het betrokken burgerlid geagendeerd kan worden voor een volgende commissie en hoe de informatie in het project betrokken kan worden. De ***fractie Geborgden*** geeft mee om goed naar de waterlopen te kijken of ze het hele jaar watervoerend zijn. De ***fractie CDA*** geeft mee om kritisch te bekijken welke sloten echt potentieel toegevoegde waarde hebben – dat ze niet droogvallen en waar vis echt goed op kan ontwikkelen – en daarin te investeren.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3061
Extern Zaak ID	0654639836
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.C
Titel	Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa
Organisatieonderdeel	Projecten en Programmeren
Projectenboeknummer en naam	370 NBW knelpunten district Beneden Aa
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Kaart locatie knelpunt ADN-40
Bijlage 2 Situatiefoto's uit duikerinspectie
Bijlage 3 Financiele paragraaf
GEHEIM Bijlage 4 Raming
TOEGEVOEGD: Advies commissie WW 19 maart 2026_NBW-knelpunten Beneden Aa

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Het Dagelijks Bestuur heeft

- Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa. Bij

openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.

- De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Voorgesteld besluit

Een investeringskrediet van € 480.000,- beschikbaar te stellen voor het project NBW-knelpunten Beneden Aa.

Zaaknummer: 639836
Documentnummer: 739311

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

Een investeringskrediet van € 480.000,- beschikbaar te stellen voor het project NBW-knelpunten Beneden Aa.

PROBLEEMSTELLING

In het Waterbeheerplan 2022–2027 en op basis van de provinciale normen voor wateroverlast (Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)-normering) is vastgelegd dat het watersysteem moet voldoen aan wettelijke vereisten. Uit de derde watersysteemtoetsing van 2019 blijkt dat het systeem op een drietal locaties binnen district Beneden Aa niet aan deze normen voldoet. Hiervoor is het project 'NBW-knelpunten Beneden Aa' gestart.

Twee van de drie knelpunten (gelegen aan de zuidoost kant van Uden) zijn inmiddels doelmatig opgelost. De maatregelen bestonden uit het automatiseren en verbreden van stuwen en het optimaliseren van een zinker. Deze ingrepen konden met beperkte middelen en zonder inzet van een extern adviesbureau worden uitgevoerd. Hiermee is duidelijke voortgang geboekt binnen het project.

Het resterende knelpunt (Aa-dal noord (ADN)-40) is gelegen aan De Kuilen in Eerde (zie bijlage 1). Het knelpunt bestaat uit een drietal duikers met een totale lengte van circa 120 m. De duikers zijn te krap en kunnen in een wintersituatie voor wateroverlast zorgen. Op deze locatie was aanvankelijk gekozen voor een aanpak waarbij het knelpunt behouden zou blijven en de situatie gemonitord werd. Pas bij optreden van een wateroverlastsituatie zou worden overgegaan tot actie.

Nieuwe inzichten maakten een heroverweging noodzakelijk. Uit een duikerinspectie bleek dat het bestaande duikerstelsel verouderd is, in slechte staat verkeerd en deels is verzakt (zie bijlage 2). Daarnaast heeft in 2025 de vierde watertoetsing plaatsgevonden, waarin de normen verder zijn aangescherpt en duidelijk wordt dat het knelpunt op termijn zal verergeren. In combinatie met woningbouwontwikkelingen bovenstrooms is de verwachting dat de belasting op het watersysteem verder toeneemt. Niet handelen betekent dat we normoverschrijding laten voortbestaan en het risico lopen op schade. Deze combinatie van factoren maakt dat handhaven en monitoren niet langer doelmatig is en dat een structurele oplossing nodig is.

In de afgelopen twee jaar zijn meerdere inrichtingsalternatieven onderzocht. Daarbij is onder meer bekeken of het water via andere bestaande watergangen kon worden omgeleid, zodat de afvoer door het huidige (te krappe) duikerstelsel zou worden verminderd. Daarbij is nadrukkelijk gekeken naar raakvlakken en hydraulische effecten stroomop- en stroomafwaarts. De alternatieven bleken niet haalbaar vanwege ruimtelijke beperkingen en het ontbreken van mogelijkheden voor grondaankoop. Daarmee resteert als enige uitvoerbare en doelmatige maatregel het vervangen en vergroten van het bestaande duikerstelsel over een traject van circa 120 meter. Met deze ingreep wordt het knelpunt structureel en toekomstbestendig opgelost.

De duikers liggen langs een openbare weg en grenzen aan particuliere tuinen. Dit vraagt om een zorgvuldige uitvoering, met aandacht voor kabels en leidingen en minimale hinder voor de omgeving. Waterschap Aa en Maas is trekker van het project en werkt hierin samen met de gemeente Meierijstad.

BEOOGD EFFECT

1. Het oplossen van het wateroverlastknelpunt aan De Kuilen in Eerde, zodat het watersysteem voldoet aan de provinciale norm vanuit het NBW.

ARGUMENTEN

1.1 Invulling geven aan de doelen uit het Waterbeheerplan 2022-2027

In het Waterbeheerplan is opgenomen dat we voldoen aan de normen voor wateroverlast. Op deze locatie is sprake van normoverschrijding. Door het vergroten van de duikers wordt de normoverschrijding opgeheven en wordt invulling gegeven aan deze doelstelling.

1.2 Bijdragen aan een toekomstbestendig watersysteem

Door het vergroten van de duikers wordt de afvoercapaciteit structureel verbeterd. Hiermee kan het watersysteem op deze locatie ook bij toekomstige belasting blijven voldoen aan de provinciale NBW-norm. Dit is ook relevant gelet op de woningbouwontwikkeling bovenstrooms.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. *Risico op kostenoverschrijding door complexe uitvoering langs weg en particuliere tuinen*
   De uitvoering vraagt om zorgvuldigheid en maatwerk vanwege kabels, leidingen en beperkte ruimte. Dit kan leiden tot onzekerheid bij omwonenden, vertraging en extra kosten. In de aanbestedingsleidraad worden expliciet eisen voor omgevingsmanagement opgenomen en wordt een risicobudget gereserveerd om onvoorziene omstandigheden op te vangen.
2. *Risico op uitstel van uitvoering*
   Het gemeentelijk standpunt met betrekking tot het handhaven van particuliere tuinen boven de duiker is nog onbekend. Samen met de gemeente zullen de omwonenden worden geïnformeerd ter voorbereiding op de uitvoering.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2026, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 november 2025, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Onderhavig project is hierin niet meegenomen, doordat in de periode van de begrotingsopmaak het knelpunt als 'te monitoren' werd beschouwd en een oplossing op korte termijn uitzichtloos leek.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Beslult	Uitgaven/Inkomsten	Totaal	
370	NBW knelpunten Beneden Aa	*Voorbereiding*	*22-7-2024*	Uitgaven	€	100.000
				Inkomsten	€	-
		Uitvoering	-	Uitgaven	€	-
				Inkomsten	€	-
Opgenomen in de programmering 2026				**Totaal BRUTO**	**€**	**100.000**
				Totaal NETTO	**€**	**100.000**

Eerder is ter voorbereiding van dit project € 100.000 toegekend vanuit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Deze regeling biedt de ambtelijk opdrachtgever de mogelijkheid om gelden aan te wenden om meer flexibel en voortvarend de nodige voorbereidingen te kunnen treffen.

<u>Gevraagd krediet/dekking</u>

Het gevraagde investeringskrediet bedraagt € 480.000. Dit bedrag is inclusief het eerder toegekende krediet van € 100.000 uit de regeling 'algemeen voorbereidingskrediet'. Conform de systematiek van deze regeling wordt het voorbereidingskrediet bij toekenning van het investeringskrediet gerestitueerd aan betreffende regeling. Het totaal aangevraagde investeringskrediet is daarmee gelijk aan het totaal van de kostenraming van het project.

In de raming is naast de uitvoeringskosten rekening gehouden met de interne kosten zoals rente en eigen uren.

Binnen het doorgerekende investeringsvolume is voldoende dekking aanwezig voor onderhavige aanvraag, doordat de nodige ruimte is ontstaan binnen andere projecten als gevolg van een lagere besteding door bijvoorbeeld verschuiving van activiteiten in tijd.
Het effect hiervan wordt doorgerekend in meerjarig kader binnen de P&C-cyclus.

Subsidie/inkomsten
De gemeente draagt voor 50% bij aan de uitvoeringskosten binnen dit project (zie kostenraming). De overige benodigde kosten komen ten laste van het waterschap. In het Waterbeheerplan (WBP), onder het programmaonderdeel 'Wateroverlast – voldoen aan normen', zijn middelen gereserveerd voor het oplossen van NBW-knelpunten. Deze middelen worden ingezet voor de dekking van dit project.

Effect op de exploitatie
De kapitaallasten worden effectief na oplevering van het project en naar verwachting is dat vanaf begrotingsjaar 2027. Op basis van normkosten nemen de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten toe. Tegelijkertijd zorgt de investering ervoor dat een onderhoudsknelpunt wordt opgelost en deze kosten afnemen. De bijstelling op de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten worden op nihil ingeschat.
De financiële consequentie van deze aanvraag is zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP
Met de uitvoering van voorgestelde maatregel wordt een bijdrage geleverd aan een klimaatrobuust watersysteem en een duurzaam onderhoud van het watersysteem.

UITVOERING/VERVOLG
Bij positieve besluitvorming door het algemeen bestuur wordt het technisch uitvoeringsontwerp aanbesteed en een aannemer geselecteerd die oog heeft voor de omgeving en de werkzaamheden zorgvuldig uitvoert. Doelstelling is om na de zomer van 2026 te starten met de realisatie.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE
De interne en externe stakeholders, rollen en belangen zijn in kaart gebracht. Externe stakeholders bestaan, naast de gemeente Meierijstad, uit direct aanliggende grondeigenaren.

Met de gemeente Meierijstad vinden gesprekken plaats over de voorgenomen maatregel. De communicatie gedurende de voorbereiding- en uitvoeringsfase wordt afgestemd met de gemeente Meierijstad. Voorafgaand aan de uitvoering wordt een vergunningenprocedure doorlopen. In het kader hiervan zal het waterschap zelf contact opnemen met de eigenaren van de direct aangrenzende percelen. Na afronding van de vergunningenprocedure wordt het omgevingsmanagement overgedragen aan de te selecteren aannemer. Aan de aannemer wordt gevraagd het waterschap periodiek op de hoogte te houden van de stand van zaken.

Gezien de beperkte omvang van het project en de directe contacten met de betrokkenen, is ervoor gekozen geen aparte projectpagina op de website van het waterschap in te richten.

BIJLAGEN
1. Kaart locatie knelpunt ADN-40;
2. Situatiefoto's uit duikerinspectie;
3. Financiële paragraaf;
4. Kostenraming;

VERSIEDATUM
19-03-2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 639836
Djuma documentnummer: 739311

ONDERWERP:

Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa.

INVESTERINGSBESLUIT:

Een investeringskrediet van € 480.000,- beschikbaar te stellen voor het project NBW-knelpunten Beneden Aa.

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 3 maart 2026;
gelet op het bepaalde in de Waterschapswet, Algemene wet bestuursrecht en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen;
gezien het advies van de commissie Watersysteem en Waterveiligheid van 19 maart 2026;

B E S L U I T :

Een investeringskrediet van € 480.000,- beschikbaar te stellen voor het project NBW-knelpunten Beneden Aa.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026.

De secretaris,	De dijkgraaf,
Peter Verlaan	Mario Jacobs

Bijlage 1: Kaart locatie knelpunt ADN-40

Afbeelding 1: de ligging van de drie duikers in Eerde is weergegeven binnen het oranje kader. De lichtblauwe arcering toont de inundatiezone op basis van de NBW-normering van 2019. Met het nieuwe toetsingskader is de inundatiezone omvangrijker. De beoogde woningbouwontwikkeling is indicatief weergegeven met de ovaalvormige, gestreepte contour.

Afbeelding 2: Ligging duikerstelsel (stippellijn) onder tuinen en opritten van particulieren (De Kuilen, Eerde).

Bijlage 2: Situatiefoto's uit duikerinspectie

Foto: 05 1 100-0_0-005.jpg

Andere obstakels, Externe buizen of kabels dwars door de leiding

Foto: 06 1 100-0_0-006.jpg

Plaatselijke reparatie, Gerepareerd gat

Afbeelding 3: Impressie van staat duikerstelsel

INVESTERING/ Financiële paragraaf

IB-nummer	2026-07	Waterschap Aa en Maas	Datum DB:	03-3-2026
			Datum AB:	10-4-2026

Algemeen

Waterschapstaak:	Watersysteembeheer
Projectverantwoordelijke afdeling:	Projecten & Programmeren
Betreft investeringsproject:	**NBW knelpunten Beneden Aa**
Soort investering:	**B2**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet		€ 480.000	€ -150.000	€ 330.000
Programmeringcode/-nr.:	370	€ -	€ -	€ -

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Grond	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	€ 480.000	€ -150.000	€ 330.000
Totaal	**€ 480.000**	**€ -150.000**	**€ 330.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:	2027
(Omslag)rente %	2,44%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Grond	40	€ -	€ -	€ -
Mechanisch/electrisch	15	€ -	€ -	€ -
Bouwkundig	40	€ -	€ -	€ -
Waterlopen en eenvoudige watersysteemkunstwerken	40	€ 8.250	€ 8.052	€ 16.302
Totaal		€ 8.250	€ 8.052	€ 16.302
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				€ 6.000
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -6.000
Totale lasten				€ 16.302

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	100,0%
Zuiveringsbeheer	0,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden	
Ingezetenen	29,79%	€	4.856,37	333.500	€ 0,01
Gebouwd	59,69%	€	9.730,66	187.549.000.000	0,00001%
Ongebouwd	10,35%	€	1.687,26	98.350	€ 0,02
Natuurterreinen	0,17%	€	27,71	28.000	€ 0,00

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				eenheden	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	-	1.203.500	€ -
Totaal Generaal		**€**	**16.302,00**		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1035301	NBW knelpunten Beneden Aa
Programma (toebedeling)	100%	Voldoende water en omgaan met weersextremen
Beleidsveld	62100000	Inrichting en onderhoud watersystemen
Werkplanproductnummer	62123001	Bouw verwerving kunstwerken passief watersysteembeheer

Waterschap Aa en Maas

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Watersysteem en Waterveiligheid d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**4.3 Investeringskrediet ten behoeve van de uitvoering van het project NBW-knelpunten Beneden Aa**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026. De fractie BBB heeft op 10 maart jl. artikel 44 vragen ingediend, welke volgens het RvO Algemeen Bestuur een beantwoordingstermijn van 5 weken hebben. Dit zou betekenen dat de antwoorden pas na het AB van 10 april volgen, wat onwenselijk is gezien de besluitvorming over dit voorstel in het AB van 10 april plaatsvindt. Hierop heeft de fractie BBB de artikel 44 vragen ingetrokken en aangegeven gebruik te zullen maken van de mogelijkheid om technische vragen in te dienen. Afhankelijk van de beantwoording door het Dagelijks Bestuur kan de fractie BBB alsnog verzoeken om het agendapunt als bespreekstuk te agenderen voor het AB.*

Algemene toelichting hydrologische analyse
Voor het beoordelen van knelpunten in het watersysteem gebruikt het waterschap een hydrologisch model van het regionale watersysteem. In dit model zijn onder andere watergangen, duikers, stuwen, peilen en afvoergebieden opgenomen. Met dit model wordt doorgerekend hoe het watersysteem reageert op verschillende neerslagsituaties, waaronder extreme buien die horen bij de NBW-norm. Hiermee wordt inzichtelijk waar waterstanden oplopen en waar knelpunten ontstaan. Bij het bepalen van maatregelen wordt het watersysteem altijd in samenhang bekeken. Daarbij wordt zowel bovenstrooms als benedenstrooms van een maatregel beoordeeld of de waterafvoer goed blijft functioneren en of er geen nieuwe knelpunten ontstaan. Alleen maatregelen die binnen het totale systeem goed functioneren worden verder uitgewerkt.

De ***fractie BBB*** heeft de volgende technische vragen ingediend:

1. **Hydrologische onderbouwing knelpunt**
   Kan het dagelijks bestuur toelichten op basis van welke hydraulische analyse of modelberekening is vastgesteld dat het duikerstelsel bij De Kuilen het bepalende knelpunt in het watersysteem vormt?

   Antwoord DB: De NBW-toetsing is uitgevoerd met een hydrologisch model (D-hydro). Uit de resultaten blijkt dat het duikerstelsel aanzienlijk opstuwing veroorzaakt. Dit leidt bovenstrooms van het duikerstelsel tot inundatie, waardoor niet aan de gestelde normen wordt voldaan.

2. **Variantenonderzoek**
   Welke alternatieve varianten zijn onderzocht voor het oplossen van dit knelpunt, zoals:
   - verleggen van het tracé van de watergang
   - benutten van bestaande watergangen aan de andere zijde van De Kuilen
   - extra waterberging bovenstrooms

   En op welke technische, hydraulische en financiële gronden zijn deze varianten afgevallen?

   Antwoord DB: Voor het oplossen van het knelpunt zijn de volgende oplossingsrichtingen onderzocht en om de volgende redenen afgevallen:

Onderzochte oplossingsrichting	Reden van afvallen
Nieuwe afvoerroute rechtdoor	Niet-haalbare grondverwerving en ook niet mogelijk omdat het een ander peilgebied is.
Nieuwe afvoerroute zuidwaarts	Ruimtelijk niet inpasbaar vanwege aanwezige bomen en een gasleiding. Daarnaast niet mogelijk in verband met afwatering richting hoger peilgebied.
Bypass langs de weg De Kuilen	Watergang zou dan vergoot moeten worden. Watergang is geen eigendom en het is onveilig omdat de watergang bij vergroten dicht op de rand van de weg komt te liggen. Verder ruimtelijk niet inpasbaar vanwege aanwezigheid van gasleiding.

Gemaal plaatsen	Een gemaal is storingsgevoelig en vergt onderhoud. Hierdoor is de afvoer niet ten alle tijden voldoende geborgd.
Aanpassen bestaande overkluizing	n.v.t.

De varianten zijn beoordeeld op hydrologie, beheer en onderhoud, ruimtelijke inpasbaarheid, kosten en uitvoerbaarheid. Op basis hiervan is bepaald dat de enige toekomstbestendige variant het aanpassen van bestaande overkluizing betreft.

3. Toekomstige belasting van het systeem

Is bij de dimensionering van het nieuwe duikerstelsel rekening gehouden met:

- geplande woningbouwontwikkelingen bovenstrooms
- mogelijke uitbreiding van de wijk
- en de toename van verhard oppervlak?

Antwoord DB: Ja hier is rekening mee gehouden. De maatvoering van de duikers past bij de maatvoering/afvoer van deze watergang. Nieuwbouwontwikkelingen moeten hydrologisch neutraal ontwikkelen en mogen enkel vertraagd afvoeren op ons systeem.

4. Rioolinvloed en foutaansluitingen

Is onderzocht of in de watergang bij De Kuilen sprake is van:

- riooloverstorten
- foutaansluitingen vanuit de bebouwde kom
- of andere lozingen waardoor afvalwater in het oppervlaktewater terechtkomt?

Zo ja, wat zijn de resultaten van dit onderzoek?

Antwoord DB: Het project richt zich primair op het oplossen van een hydraulisch knelpunt in het regionale watersysteem. Locaties van riooloverstorten zijn bekend. Er zijn geen meldingen die wijzen op vervuild water in ons oppervlaktewater, dus dit is kwalitatief niet onderzocht.

5. Herstel van particuliere percelen

Aangezien het duikerstelsel onder particuliere tuinen en opritten ligt, kan het dagelijks bestuur toelichten:

- wie verantwoordelijk is voor het herstel van tuinen, opritten en erfafscheidingen na uitvoering van de werkzaamheden
- en of hiervoor een schade- of herstelregeling is opgenomen in het projectbudget of in de aanbesteding?

Antwoord DB: De duikers en de overkluizing liggen op gronden die in eigendom zijn van de gemeente Meierijstad. Om die reden betaalt de gemeente mee in het project.
Uitgangspunt bij de uitvoering is dat de percelen na afloop van de werkzaamheden weer netjes worden opgeleverd. Hiervoor is binnen het projectbudget rekening gehouden met herstelwerkzaamheden.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3124
Extern Zaak ID	0654648893
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.D
Titel	Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026
Organisatieonderdeel	Automatisering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Scherrenberg, J.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB en besluit
Bijlage 1 Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen Aa en Maas 2026

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

1. Het aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026 vast te stellen.
2. De Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer waterschap Aa en Maas, vastgesteld op 2 juni 2017, in te trekken.

Zaaknummer: 648893

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL:

1. Het aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026 vast te stellen.
2. De Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer waterschap Aa en Maas, vastgesteld op 2 juni 2017, in te trekken.

PROBLEEMSTELLING

Op 1 januari 2026 is de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (hierna: Wmebv) in werking getreden. Deze wet geeft eenieder het recht om zogenoemde officiële berichten – dat wil zeggen berichten die deel uitmaken van een procedure over een besluit, klachten, of andere krachtens wettelijk voorschrift voorgeschreven berichten - elektronisch naar een bestuursorgaan te sturen. De Wmebv zorgt ervoor dat burgers en bedrijven hun zaken met de overheid digitaal kunnen afhandelen. Dit maakt het proces efficiënter en toegankelijker en het verbetert de rechtspositie van betrokkenen. De WMEBV regelt onder andere de volgende zaken:

- Recht op het elektronisch inzenden van een bericht in het kader van een formele (wettelijk geregelde) procedure. Veel bestuursorganen openen alleen de mogelijkheid tot elektroniche communicatie als ze daar zelf gemak van hebben. De overheid bepaalt welke elektronische weg hiervoor wordt opengesteld (e-mail, webformulier, uploaden bestand)
- Verplichte ontvangstbevestiging van een elektronisch bericht aan de overheid. Hierdoor is een burger er zeker van dat de verzending is gelukt en heeft hij hiervan bewijs.
- Recht op afschrift van ingevoerde gegevens in een web-formulier. Nu kunnen burgers vaak niet meer nagaan wat ze hebben ingevuld. Dat verzwakt hun positie wanneer er hierover discussie ontstaat.
- Verbod op niet-verplichte gegevens afdwingen in een web-formulier. Nu is het voltooien van een elektronische aanvraag vaak alleen mogelijk indien ook antwoord wordt gegeven op vragen die niet nodig zijn voor de aanvraag.
- Verlengde indieningstermijn bij storing. Daarmee wordt voorkomen dat een burger buiten zijn schuld een termijn overschrijdt.

Om aan de Wmebv te voldoen dient Aa en Maas de digitale kanalen die het ter beschikking stelt voor formele berichten, middels besluit aan te wijzen. Dit besluit kan door het dagelijks bestuur genomen worden.

De momenteel geldende “Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer Waterschap Aa en Maas 2017” (vastgesteld door het AB dd 2 juni 2017) is door de komst van de Wmebv niet meer passend en daarom dient deze te worden ingetrokken met een besluit van het algemeen bestuur. Omdat de geldende verordening en het nieuwe aanwijzingsbesluit nauw met elkaar samenhangen en de besluitvorming niet te ‘versnipperen’ wordt voorgesteld om het aanwijzingsbesluit door het algemeen bestuur te laten vaststellen en meteen de bevoegdheid tot wijziging te delegeren aan het dagelijks bestuur .

BEOOGD EFFECT

Met het vaststellen en publiceren van het aanwijzingsbesluit wordt voldaan aan wetgeving en wordt voor burgers en bedrijven duidelijk welke digitaal kanaal Aa en Maas beschikbaar heeft gesteld voor het ontvangen van formele berichten.

ARGUMENTEN

1.1 Voldoen aan wetgeving

Op 1 januari 2026 is de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv) in werking getreden. Dat betekent dat vanaf die datum formele kanalen moeten zijn aangewezen. Indien géén kanalen worden aangewezen kunnen berichten via alle beschikbare kanalen ingediend worden (bv via Facebook, Instagram). Die kanalen zijn niet voldoende beveiligd, dus niet wenselijk dat die gebruikt worden.

1.2 Conform adviezen Unie

In de Baseline Basis op Orde 2020 hebben de waterschappen vastgelegd voor welke producten de WMEBV van toepassing is. Voor de 14 producten die hier onder vallen heeft Aa en Maas de afgelopen jaren de digitale kanalen ingericht. Daarmee wordt al grotendeels voldaan aan de WMEBV. Hierbij horen de volgende kanttekeningen.

- De belastingtaak is gedelegeerd aan de Belastingsamenwerking Oost Brabant, het digitale kanaal waarlangs de belasting gerelateerde producten (bezwaar en kwijtschelding) dient dus door de BSOB te worden aangewezen. (Indien een burger zich meldt bij het ‘verkeerde bestuursorgaan’ dan geldt de doorzendplicht uit de Algemene wet bestuursrecht (Awb))
- In de Omgevingswet is voor het verlenen van vergunningen en aan vergunningverlening gerelateerde producten geregeld dat het omgevingsloket als digitaal kanaal beschikbaar is. Voor deze producten (o.a. vergunningaanvraag) is het omgevingsloket het aangewezen kanaal en is het niet nodig om een afzonderlijk kanaal aan te wijzen.
- In aanvulling op door de Unie vastgestelde lijst zijn er 4 aanvullende producten opgenomen waarvoor een formeel kanaal is aangewezen, te weten aanvraag recreatief medegebruik, opgaaf grondwateronttrekking, verzoeken rondom persoonsgegevens en wijzigingen vergunning waterput.

1.3 In lijn met ambities van Aa en Maas

Met het voldoen aan de Wmebv wordt verder invulling gegeven aan de ambitie van Aa en Maas om te digitaliseren. Daarmee laat Aa en Maas zien dat het de vraag van burgers, bedrijven en andere organisaties centraal stelt en transparant en aanspreekbaar is. Aa en Maas laat met deze verordening en de uitvoering daarvan tevens zien dat het zijn dienstverlening zo efficiënt mogelijk en conform wetgeving inricht, waarbij de behoeften van burgers, bedrijven en andere organisaties in acht worden genomen.

1.4. Bevoegdheid tot wijzigingen door dagelijks bestuur

De ‘Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer waterschap Aa en Maas 2017’ is vastgesteld door het algemeen bestuur. Deze verordening kan ingetrokken worden. Omdat de verordening is vastgesteld door het AB, ligt bevoegdheid tot intrekking ook bij het AB. Het dagelijks bestuur is bevoegd de digitale kanalen in het kader van de Wmebv aan te wijzen. Vanwege de samenhang van de geldende verordening en het nieuwe besluit worden beide nu voorgelegd aan het AB. Daarnaast is het gelet op de dynamiek rondom digitalisering wenselijk dat wijzigingen in digitale kanalen op ambtelijk niveau doorgevoerd kunnen worden. In artikel 2 lid 3 is hiervoor een bepaling opgenomen.

Afspraak hierbij is dat ingeval fundamentele keuzes gemaakt moeten worden dat het dagelijks bestuur hierover vooraf wordt geraadpleegd.

2.1. Aanwijzingsbesluit vervangt eerdere verordening
Het nieuwe besluit vervangt de verordening uit 2017. In de huidige verordening worden fax, sms en messenger nog benoemd. Die worden niet meer gebruikt waarmee het besluit dus niet meer voldoet.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1 Beperkte inspanning nodig
Voor alle producten die voor Aa en Maas onder de Wmebv vallen zijn reeds digitale kanalen ingericht. In een enkel geval stelt de Wmebv aanvullende eisen aan de werking van deze kanalen, deze punten worden door de ambtelijke organisatie opgepakt.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

N.v.t

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

N.v.t.

UITVOERING/VERVOLG

Het aanwijzingsbesluit wordt na de vaststelling gepubliceerd in het Waterschapsblad, via www.officielebekendmakingen.nl en treedt in werking op 1 mei 2026. Eventuele toekomstige wijzigingen worden ambtelijk vastgesteld en bekendgemaakt, rekening houdend met hetgeen is beschreven onder argument 1.4 van deze adviesnota.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Aanvullende externe communicatie is niet noodzakelijk, de producten waar het om gaat zijn reeds beschikbaar en vindbaar op de website van Aa en Maas.

BIJLAGEN

1. Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026

VERSIEDATUM

24 februari 2026

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026

AGENDAPUNT:

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
nvt

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;
gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 24 februari 2026 ;
gelet op het bepaalde in de artikelen 59 en 78 lid 1, van de Waterschapswet en de artikelen 2:13 , tot en met 2:18 van de Algemene wet bestuursrecht;
gezien het advies van de commissie Algemene en Financiële zaken van 19 maart 2026 ;
overwegende

B E S L U I T :
1. Het aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026 vast te stellen
2. De Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer waterschap Aa en Maas, vastgesteld op 2 juni 2017, in te trekken.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Peter Verlaan	Mario Jacobs

Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026

Het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur en de dijkgraaf van waterschap Aa en Maas, ieder voor zover het zijn eigen bevoegdheid betreft;
gelezen het voorstel van 24 februari 2026 van het dagelijks bestuur van het waterschap Aa en Maas
gelet op artikel 2:13, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht,
gelezen het advies van 19 maart 2026 van de commissie Algemene- en Financiële Zaken van waterschap Aa en Maas.

Besluiten vast te stellen het navolgende aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026

Artikel 1 Definities

Dit besluit verstaat onder:

a. bericht: een bericht als bedoeld in artikel 2:13, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht;
b. kanaal: een aangewezen wijze van elektronisch verzenden van berichten als bedoeld in artikel 2:13, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht.
c. E-formulier: een elektronisch formulier dat op de website van waterschap Aa en Maas (www.aaenmaas.nl) staat.

Artikel 2 Aanwijzing kanalen formele producten

1. Voor formele producten en diensten van het waterschap worden specifieke kanalen aangewezen volgens de bijlage bij dit besluit.
2. Indien de kanalen zoals vermeld in lid 1 niet tot een passend kanaal leiden, dan wordt het e-mailadres info@aaenmaas.nl gebruikt als kanaal.
3. Het algemeen bestuur en de dijkgraaf, ieder voor zover het zijn eigen bevoegdheid betreft, delegeren aan het dagelijks bestuur de bevoegdheid tot het wijzigen van dit besluit, gelet op artikel 83 en 94 van de Waterschapswet. Het dagelijks bestuur heeft de mogelijkheid om de aanwijzing danwel wijziging van kanalen te mandateren.

Artikel 3 Kanaal Omgevingswet

In afwijking van artikel 2, wordt voor berichten die daartoe bij of krachtens de Omgevingswet zijn aangewezen het Omgevingsloket als bedoeld in artikel 20.21 van die wet als kanaal gebruikt.

Artikel 4 Intrekking Verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer Waterschap Aa en Maas 2017

De verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer Waterschap Aa en Maas 2017 wordt ingetrokken.

Artikel 5 Inwerkingtreding besluit

Dit besluit treedt in werking op 1 mei 2026.

Artikel 6 Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van het algemeen bestuur van 10 april 2026.

De secretaris,

Peter Verlaan

De dijkgraaf,

Mario Jacobs

Bijlage bij Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen Waterschap Aa en Maas 2026

Digitaal aanbod formele producten en diensten	**Aangewezen digitaal kanaal**
Aanvraag recreatief medegebruik	E-formulier
Bezwaar tegen een besluit	E-formulier
Handhavingsverzoek	E-formulier
Klacht aanbesteding	E-formulier
Klacht over gedrag bestuurders of medewerkers	E-formulier
Melding lozing afvalwater huishoudens	Zie Artikel 3
Nadeelcompensatie	E-formulier
Opgave grondwateronttrekking	E-formulier
Subsidie aanvragen	E-formulier
Vergunning aanvragen	Zie Artikel 3
Verplichte melding activiteiten	Zie Artikel 3
Verzoek om inzage, correctie, beperking van de verwerking en recht op vergetelheid van persoonsgegevens (Algemene Verordening Gegevensbescherming AVG)	E-formulier
Verzoek om inzage, rectificatie, aanvulling en vernietiging van persoonsgegevens (Wet politiegegevens Wpg)	E-formulier
Verzoek om (milieu) informatie / Wet open overheid (Woo)	E-formulier
Wijziging vergunninghouder waterput doorgeven	E-formulier
Zienswijze indienen	E-formulier

Toelichting op 'Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen 2026'

Algemeen
Op 1 januari 2026 is de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (hierna: WMEBV) in werking getreden. Een uitzondering hierop vormt de zorgplicht voor het bieden van passende ondersteuning omdat die al op 1 januari 2024 in werking is getreden. Met deze wet wordt onder andere afdeling 2.3 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) gewijzigd. Deze wet geeft eenieder het recht om zogenoemde officiële berichten – dat wil zeggen berichten die deel uitmaken van een procedure over een besluit, klachten, of andere krachtens wettelijk voorschrift voorgeschreven berichten - elektronisch naar een bestuursorgaan te sturen. Hierna zal steeds over ingelanden worden gesproken, maar ook anderen (zoals verenigingen en stichtingen) komt dit recht toe. Bestuursorganen waarvoor dit in elk geval geldt, zijn het algemeen bestuur, het dagelijks bestuur, en de dijkgraaf. Deze bestuursorganen dienen daarom ieder voor zover het hun eigen bevoegdheid betreft, de elektronische kanalen aan te wijzen die burgers, bedrijven en anderen voor deze officiële berichten moeten gebruiken.

Artikelsgewijs
Alleen die bepalingen die verdere toelichting behoeven, worden hieronder nader toegelicht.

Artikel 1 Definities
Bij de definitie van de begrippen 'bericht' en 'kanaal' is aangesloten bij de betekenis die deze begrippen in de Algemene wet bestuursrecht hebben. Ter nadere toelichting dient het volgende.

Het recht om elektronisch berichten aan een bestuursorgaan te sturen ziet op de volgende typen officiële berichten:

1. Een bericht dat deel uitmaakt van een procedure over een besluit. Hiertoe behoren in elk geval maar niet uitsluitend:
    - Aanvraag voor een besluit van een bestuursorgaan (artikel 4:1 Awb);
    - Een aanvulling (artikel 4:5 Awb);
    - Een ingebrekestelling (artikel 4:17 Awb);
    - Een zienswijze en bedenkingen (artikel 3:15, 4:7, 4:8 Awb);
    - Een bezwaarschrift (artikel 6:4 Awb);
    - Verzoek om informatie bij of vraag aan een bestuursorgaan over een lopende procedure over een besluit.
2. Een klacht. Hiertoe behoren in elk geval klachten van eenieder jegens een bestuursorgaan in de zin van hoofdstuk 9 Awb.
3. Een ander krachtens wettelijk voorschrift voorgeschreven bericht. Hiertoe behoren in ieder geval wettelijk verplichte meldingen, zoals in het omgevingsrecht of de Participatiewet.

De wet schrijft voor dat voor elk type bericht een voldoende betrouwbare en vertrouwelijke wijze van verzenden wordt aangewezen (artikel 2:13, tweede lid Awb). Welke wijze dat in een concreet geval is, is afhankelijk van de aard en de inhoud van het type bericht en het doel waarvoor het bericht wordt gebruikt. Kanalen als een specifiek webformulier, een generiek e-formulier, ingevuld (geprint of gedownload) formulier dat geüpload kan worden, e-mail, en mijnomgevingen kunnen als 'voldoende betrouwbaar en vertrouwelijk' worden gezien. Daarbij is het voor sommige type berichten gezien hun aard en inhoud nodig om authenticatie op bepaalde betrouwbaarheidsniveaus mogelijk te maken. In dit besluit wordt voor de te bepalen betrouwbaarheidsniveaus aangesloten bij de Wet digitale overheid (Wdo) en de regels die op basis daarvan zijn gesteld.

Artikel 2 Aanwijzing kanalen
Voor de aanwijzing van kanalen gebruikt waterschap Aa en Maas de formele producten en diensten naar ingelanden. Een overzicht van deze producten en diensten is beschreven in bijlage 1. Omdat het overzicht aan formele producten en diensten een dynamisch karakter heeft, is de opsomming van deze producten en diensten niet in de regeling zelf opgenomen, maar in een bijlage. Deze bijlage kan worden aangevuld met meer producten en diensten. Deze bijlage wordt geactualiseerd door de ambtelijke organisatie die daarvoor het mandaat heeft gekregen.

Waterschap Aa en Maas hanteert onderstaande volgorde in digitale kanalen:

- 1. E-formulier (specifiek)

- 2. Algemeen webformulier (dat kan een generiek formulier, afsprakenformulier of contactformulier zijn)
- 3. Algemeen contactformulier www.aaenmaas.nl/contact/contactformulier
- 4. E-mailadres:info@aaenmaas.nl.

Artikel 3 Kanaal Omgevingswet
Voor sommige typen berichten geldt dat de wetgever het gebruik van een bepaald kanaal door burgers en bedrijven heeft voorgeschreven. Dat geldt voor bepaalde berichten in de op 1 januari 2024 inwerking getreden Omgevingswet. In artikel 16.1, eerste lid, van de Omgevingswet is geregeld dat een elektronische aanvraag om een besluit of een melding op grond van de Omgevingswet in bij algemene maatregel van bestuur (AMvB) geregelde gevallen via de landelijke voorziening als bedoeld in artikel 20.21 van de wet wordt ingediend of gedaan. Die landelijke voorziening is het Omgevingsloket dat onderdeel is van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Ook is in artikel 16.1, tweede lid, van de Omgevingswet de mogelijkheid geboden om bij AMvB te regelen hoe het elektronisch voldoen aan een andere informatieverplichting dan een melding of het elektronisch verzenden van een ander bericht op grond van de Omgevingswet kan plaatsvinden. Daartoe is in artikel 14.1 en 14.2 van het Omgevingsbesluit aangegeven dat de indiening van de volgende berichten via het Omgevingsloket verloopt:

a. een aanvraag om een omgevingsvergunning;
b. een aanvraag om een maatwerkvoorschrift;
c. een aanvraag om toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel;
d. een melding als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de Omgevingswet;
e. een andere informatieverplichting dan een melding, tenzij bij wettelijk voorschrift een andere wijze is aangewezen waarop aan de informatieverplichting wordt voldaan; en
f. de bij de onder a t/m e te verstrekken gegevens en bescheiden, tenzij het bevoegd gezag instemt met een andere wijze van verstrekken.

In de artikelen 14.1, derde lid en 14.2, tweede lid, van het Omgevingsbesluit is aangegeven voor welke type berichten en daarbij de te verstrekken gegevens en bescheiden uit de eerdere artikelleden de landelijke voorziening niet beschikbaar is.

Aangezien het Omgevingsloket op grond van de Omgevingswet al als verplicht te gebruiken kanaal is aangewezen, hoeft dat niet nog een keer te gebeuren in het aanwijzingsbesluit. In dit artikellid is daarom niet geregeld dat dit kanaal wordt ‘aangewezen’. Volledigheidshalve is echter wel geregeld dat het Omgevingsloket voor deze berichten als kanaal wordt ‘gebruikt’.

Het Omgevingsloket is niet voor alle berichten in de fysieke leefomgeving aangewezen als verplicht te gebruiken kanaal. Voor de berichten waarvoor het gebruik van het Omgevingsloket niet verplicht is, is in artikel 2 een kanaal aangewezen.

Artikel 7 Intrekking eerder besluit
Met deze bepaling wordt de verordening Elektronisch bestuurlijk verkeer Waterschap Aa en Maas 2017 ingetrokken, omdat deze is verouderd. De datum waarop het oude aanwijzingsbesluit vervalt, is de datum waarop het Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen publieke dienstverlening in werking treedt (zie artikel 5).

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**6.2 Aanwijzingsbesluit elektronische kanalen waterschap Aa en Maas 2026**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2992
Extern Zaak ID	0654730647
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.E
Titel	Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Scherrenberg, J.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota en besluit AB
Bijlage 1 Aanbiedingsbrief hWh zienswijzeprocedure ontwerpbegroting 2027
Bijlage 2 Concept voorstel AB hWh ontwerpbegroting 2027 en geactualiseerde begroting 2026
Bijlage 3 Ontwerpbegroting 2027 hWh
Bijlage 4 Geactualiseerde begroting 2026 hWh
Bijlage 5 Zienswijze op ontwerpbegroting 2027 hWh
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Zienswijze geactualiseerde begroting '26 en ontwerpbegroting '27 hWh

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

1. De zienswijze van het Dagelijks Bestuur op de ontwerpbegroting 2027 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) te bekrachtigen;
2. Kennis te nemen van de geactualiseerde begroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis.

Waterschap
Aa en Maas

Zaaknummer: 131871
Documentnummer: 757855

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

1. De zienswijze van het Dagelijks Bestuur op de ontwerpbegroting 2027 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) te bekrachtigen;
2. Kennis te nemen van de geactualiseerde begroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis.

PROBLEEMSTELLING

De gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) heeft de ontwerpbegroting 2027 opgesteld. Voordat het Algemeen Bestuur (AB) van hWh de ontwerpbegroting 2027 vaststelt worden de waterschappen conform de wettelijke zienswijzetermijn in de gelegenheid gesteld uiterlijk 13 maart 2026 een zienswijze in te dienen (zie bijlage 1 voor de aanbiedingsbrief hWh en bijlage 2 en 3 voor de ontwerpbegroting 2027 hWh). Omdat u de stukken pas in uw AB-vergadering van 10 april 2024 kunt behandelen heeft het DB een zienswijze aan hWh afgegeven onder voorbehoud dat u deze in uw vergadering van 10 april 2024 bekrachtigt.

HWh heeft tevens de begroting 2026 geactualiseerd (zie bijlage 4). Hierop is geen zienswijzeprocedure van toepassing, u ontvangt deze ter kennisname.

BEOOGD EFFECT

Met het afgeven van een zienswijze kan het waterschap haar standpunt meegeven aan het AB van hWh zodat het AB hWh dit mee kan nemen in haar besluitvorming over de geactualiseerde begroting 2027.

ARGUMENTEN

1. De zienswijze op ontwerpbegroting 2027 hWh (zie bijlage 3) wordt afgegeven om de volgende redenen:

1.1 Aangeven dat wij ons kunnen vinden in de lijn van de ontwerpbegroting 2027 hWh
De ambities van de waterschappen binnen hWh blijven de komende jaren onverminderd hoog. De instandhoudingskosten groeien mee met de omvang van de projecten en dit is noodzakelijk om dit al maar groeiende aantal projecten op een kwalitatief goede manier te kunnen blijven ondersteunen en de werkdruk niet te hoog te laten worden. HWh geeft aan ernaar te streven de verhouding tussen de overhead (bestuur en ondersteuning) en projecten constant te houden. Dit zien wij ook als randvoorwaarde.

1.2 Aangeven dat wij al onze verbonden partijen oproepen mee te denken in kostenbesparing.
Zoals afgesproken bij de kadernota verbonden partijen welke behandeld is in ons AB van december 2025 vragen wij al onze verbonden partijen mee te denken in het beperken van de stijging van de door u aan het waterschap door te berekenen kosten.

1.3 DB heeft onder voorbehoud zienswijze afgegeven, behandeling in AB niet haalbaar voor deadline
HWh vraagt conform de wettelijk zienswijzetermijn uiterlijk 13 maart 2026 een eventuele zienswijze in te dienen. Omdat u de stukken pas in uw AB-vergadering van 10 april 2026 kunt

behandelen heeft het DB een zienswijze afgegeven onder voorbehoud dat u deze in uw vergadering van 10 april 2026 bekrachtigt. Dit is voordat definitieve besluitvorming bij hWh plaats vindt.

2. *Geen zienswijzeprocedure van toepassing op geactualiseerde begroting 2026*
   De bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding van hWh blijft in de geactualiseerde begroting 2026 gelijk aan het bedrag in de primaire begroting 2026. Daarom is een zienswijzeprocedure niet van toepassing.
   HWh heeft de belangrijkste ontwikkelingen m.b.t. de geactualiseerde begroting 2026 verwerkt in een online rapportage, te benaderen via de link:
   Geactualiseerde Begroting 2026 & 2027 - hetWaterschapshuis. Hier zijn overigens ook de kernpunten uit de ontwerpbegroting 2027 weergegeven.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1. Nog niet alle programma's/projecten zijn opgenomen in begroting
Binnen de begroting van hWh mogen alleen projecten/programma's worden opgenomen waarvoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. Gedurende het jaar worden naar aanleiding van besluitvorming in de OGT begrotingswijzigingen doorgevoerd (ten gevolge van nieuwe en/of wijziging binnen projecten/programma's). HWh kent geen algemene reserve.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

Begrotingssystematiek hWh
In de begroting van hWh wordt onderscheid gemaakt tussen instandhouding (programma 1 en 2 overhead (bestuur en organisatie)) en de programma's/ projecten. Het instandhoudingsdeel valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van hWh, de programma's/projecten onder de verantwoordelijkheid van de OGT (opdrachtgeverstafel, bestaande uit directeuren van de waterschappen). De waterschappen betalen een vaste bijdrage voor de instandhouding. Voor het projectendeel betalen waterschappen alleen een bijdragen aan projecten waaraan wordt deelgenomen. HWh mag alleen programma's/projecten in de begroting opnemen indien hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. Gedurende het jaar worden naar aanleiding van besluitvorming in de OGT begrotingswijzigingen doorgevoerd (ten gevolge van nieuwe en/of wijziging binnen projecten/programma's).

Geactualiseerde begroting 2026 hWh
De geactualiseerde begroting 2026 stijgt ten opzichte van de primaire begroting 2026 met € 150.000. Hierin is rekening gehouden met het deels doorschuiven van de besteding van de subsidie PCP-WISE naar 2027 (- € 2 mln). Deze "meevaller" staat echter volledig los van de waterschapsbijdragen waardoor in 2026 in totaal ruim € 2 mln extra verrekend moet worden met de waterschappen dan voorzien in de primaire begroting 2026. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de toevoeging van nieuwe projecten aan de begroting (+ € 1,8 mln). Ook de doorloop van lopende projecten leidt tot een stijging (+ € 0,8 mln).
De totale instandhoudingkosten wijzigen niet.
Voor Aa en Maas betekent de geactualiseerde begroting 2026 hWh dat onze bijdrage voor 2026 met € 315.791,46 stijgt naar € 2.102.573 inclusief BTW. Hiermee is al rekening gehouden bij het opstellen van de eigen waterschapsbegroting 2026. Mocht de uiteindelijke begrotingsrealisatie van hWh over 2026 aanleiding geven tot bijstelling dan zal hier bij het bestuursverslag over gerapporteerd worden en indien nodig een begrotingswijziging worden voorgelegd.

Ontwerpbegroting 2027 hWh

De ontwerpbegroting 2027 hWh stijgt ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2026 met € 1,7 miljoen naar € 49,3 miljoen. Dit geeft echter een vertekend beeld omdat voor € 4,5 miljoen aan nieuwe ontwikkelingen verwacht waar nog geen DVO voor is afgesloten.
De instandhoudingskosten stijgen met netto € 1 mln als gevolg van indexatie van de uurtarieven en noodzakelijke uitbreiding om het groeiende aantal projecten op een kwalitatief goede manier te kunnen blijven ondersteunen en de werkdruk niet te hoog te laten worden.
De bijdrage van Aa en Maas is volgens de ontwerpbegroting 2027 hWh € 1.989.398 (inclusief BTW) maar zal met alle wijzingen als gevolg van nog af te sluiten DVO's naar verwachting nog stijgen met ca € 350.000. Hiermee zal rekening gehouden worden bij de nog op te stellen programmabegroting 2027 van Aa en Maas.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

N.v.t.

UITVOERING/VERVOLG

In maart stelt hWh naar aanleiding van de ingediende zienswijzen een reactienota op. Deze wordt tezamen met de ontwerpbegroting 2027 in het AB hWh van 16 april 2026 behandeld.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

N.v.t.

BIJLAGEN

1 Aanbiedingsbrief hWh zienswijzeprocedure ontwerpbegroting 2027
2 Concept voorstel AB hWh ontwerpbegroting 2027 en geactualiseerde begroting 2026
3 Ontwerpbegroting 2027 hWh
4 Geactualiseerde begroting 2026 hWh
5 Zienswijze op ontwerpbegroting 2027 hWh

VERSIEDATUM

3 maart 2026

AB-BESLUIT

Djuma zaaknummer: 131871
Djuma documentnummer: 757855

ONDERWERP:

Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 hWh (het Waterschapshuis)

INVESTERINGSBESLUIT:

N.v.t.

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 3 maart 2026 ;

gelet op het bepaalde in de Wet gemeenschappelijke regelingen;

gezien het advies van de commissie Algemene en Financiële Zaken van 19 maart 2026;

B E S L U I T :

1. De zienswijze van het Dagelijks Bestuur op de ontwerpbegroting 2027 van de gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh) te bekrachtigen;
2. Kennis te nemen van de geactualiseerde begroting 2026 van de gemeenschappelijke regeling het Waterschapshuis.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris,	De dijkgraaf,
Peter Verlaan	Mario Jacobs

Algemeen besturen van de waterschappen
cc ambtelijk contactpersonen het Waterschapshuis

Behandeld door

Aantal pagina's
2

Datum
11 december 2025

Uw kenmerk

Onderwerp
Zienswijzeprocedure Ontwerpbegroting 2027

Ons kenmerk
Z1856/H014341

Geachte leden van het algemeen bestuur,

Met deze brief bieden wij u de ontwerpbegroting 2027 van het Waterschapshuis (hWh) aan ten behoeve van de zienswijzeprocedure. Toegevoegd is ook de geactualiseerde begroting 2026 hWh ter informatie. Met deze documenten wordt inzichtelijk gemaakt op welke wijze hWh de voor 2026 en 2027 gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen hiermee zijn gemoeid.

De hoofdpunten van de beide begrotingen vindt u in de digitale samenvatting. Deze is te bereiken via: https://rapportage.hetwaterschapshuis.nl/begrotingen-2026-2027
In deze link staan ook de knoppen waarmee u de begrotingsdocumenten kunt downloaden: 'download geactualiseerde begroting 2026' en 'download begroting 2027'.

Het bijbehorende conceptvoorstel voor het Algemeen bestuur hWh d.d. 16 april 2026 is ter informatie bijgevoegd.

Ontwerpbegroting 2027 t.b.v. zienswijze
Op grond van de wettelijke zienswijzeprocedure wordt aan u een zienswijze gevraagd over de ontwerpbegroting 2027. Wij vragen u om uiterlijk vrijdag 13 maart 2026 uw zienswijze in te dienen. Dit kan via mail aan bestuur@hetwaterschapshuis.nl. Op basis van de ingebrachte zienswijzen wordt een reactienota geschreven die uiterlijk 26 maart 2026 wordt aangeboden aan het Algemeen bestuur hWh ten behoeve van de vergadering op 16 april 2026. De reactienota wordt ook ter kennisgeving aangeboden aan de algemeen besturen van de waterschappen.

hetWaterschapshuis | Stationsplein 89 3818 LE Amersfoort | Postbus 2180 3800 CD Amersfoort | T 033 460 31 00
info@hetwaterschapshuis.nl | www.hetwaterschapshuis.nl | IBAN NL25NWAB0636756262 | BIC NWABNL2G | KvK-nummer 56683464

Classificatie: hWh Openbaar

Geactualiseerde begroting 2026 ter informatie

De geactualiseerde begroting 2026 hWh bieden wij u aan ter informatie. Een toelichting op de actualisatie vindt u in de digitale samenvatting onder ‘Begroting: van primair 2026 naar geactualiseerd 2026’. De bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding blijft gelijk ten opzichte van de primaire begroting 2026, waardoor een zienswijzeprocedure niet noodzakelijk is.

Informatiebijeenkomst

Financieel-technische vragen kunnen ambtelijk worden gemaild naar fc@hetwaterschapshuis.nl. Voor ambtelijk contactpersonen wordt op maandag 12 januari 2026, 13.00 uur een (digitale) informatiebijeenkomst georganiseerd waarin de uitgangspunten en begroting worden toegelicht. De uitnodiging hiervoor wordt separaat gemaild.

Ter inzage leggen

Wellicht ten overvloede wijzen wij u erop dat de ontwerpbegroting 2027 door de aan hWh deelnemende waterschappen voor eenieder ter inzage moet worden gelegd en tegen betaling van kosten algemeen verkrijgbaar moet worden gesteld.

Ik vertrouw erop u met deze brief voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend, namens het Dagelijks bestuur van het Waterschapshuis,

mr. M.A. Vogel
secretaris-directeur

Vergaderstuk Algemeen bestuur

Opsteller	Aantal pagina's 3
Behandelend gremium Algemeen bestuur	Datum voorgelegd 16 april 2026
Agendapunt, Onderwerp ….., Voorstel geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027	Agendering Ter vaststelling
Portefeuillehouder DB-lid De heer J. Verdoold	Kenmerk AB V0…./H0…..

1 Inleiding

Het algemeen bestuur hWh stelt de begroting en de wijzigingen van de begroting vast. Aangeboden wordt de eerste wijziging van de begroting 2026 (de geactualiseerde begroting 2026) en de ontwerpbegroting 2027.

De hoofdpunten van de beide begrotingen vindt u in de digitale samenvatting. Deze is te bereiken via: https://rapportage.hetwaterschapshuis.nl/begrotingen-2026-2027. In deze link staan ook de knoppen waarmee u de begrotingsdocumenten kunt downloaden: 'download geactualiseerde begroting 2026' en 'download begroting 2027'.

2 Doelstelling

De begrotingen maken inzichtelijk op welke wijze hWh de door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen.

3 Uitgangspunten

De begroting is, in overeenstemming met het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

In de geactualiseerde begroting 2026 hebben we extra kritisch gekeken naar onze realisatiekracht ten opzichte van onze begroting, wat ertoe heeft geleid dat we op onderdelen onze begroting 2026 naar beneden hebben bijgesteld. In 2027 is de begroting op deze onderdelen weer verhoogd naar het oorspronkelijke niveau zoals afgesproken in de DVO's. Bij het opmaken van de geactualiseerde begroting 2027 in het najaar van 2026, zal waar nodig, de begroting 2027 aangepast worden aan de actuele planning.

4 Opbouw van de begroting

De hoofdindeling van de begrotingen is:

- Deel 1: Instandhouding
- Deel 2: Projecten waterschappen
- Deel 3: Projecten derden
- Deel 4: Verwachte begrotingswijzigingen in 2027

Per programma wordt beschreven wat we willen bereiken en wat we daarvoor gaan doen.

In bijlage 1 is een overzicht van begrote uren opgenomen. In bijlage 2 zijn de verdeelsleutels voor de bijdragen van de waterschappen weergegeven. In bijlage 3 en 4 van de begroting worden de effecten voor de bijdragen van de waterschappen weergegeven.

CONCEPT

5 Monitoring

De voortgang van de begroting wordt gemonitord in de bestuursrapportages. De inhoud en indeling van de bestuursrapportages komen overeen met de indeling van de begroting. Er blijft onverminderd aandacht voor de KPI's, zoals capaciteit en liquiditeit.

6 Aansturing en zeggenschap

6.1 Instandhouding

Dit betreft de programma's 1 en 2. Het Algemeen bestuur hWh heeft zeggenschap en besluit over de gelden die worden begroot voor Bestuur en Organisatie en Kennis en Verbinden.

6.2 Programma's waterschappen

Dit betreft de programma's 3 tot en met 9. De opdrachtgevers van de programma's, projecten en diensten stellen budget beschikbaar en organiseren zich in diverse beraden, overleggen (voorheen Uitvoerend Overleg). Deze beraden en overleggen hebben zeggenschap over de gelden die hiervoor worden begroot.

6.3 Programma's met derden

Dit betreft de programma's 10 tot en met 12. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in een samengesteld Uitvoerend Overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh, maar bij het samengesteld Uitvoerend Overleg.

Het Algemeen bestuur hWh stelt formeel de begroting voor alle programma's vast.

7 Zienswijze

De ontwerpbegroting 2027 is voor zienswijze voorgelegd aan de Algemene besturen van de waterschappen. De reactie van het Dagelijks bestuur op de zienswijzen is opgenomen in een reactienota (zie agendapunt …).

8 Vervolg planning

De planning voor de begroting is als volgt:

Begroting 2027	Deadline	Team/Gremium
DB behandeling concept ontwerpbegroting	3-12-2025	Dagelijks Bestuur
Start zienswijzeprocedure, ontwerpbegroting naar waterschappen (minimaal 12 weken)	Week 50 2025	Waterschappen
Einde zienswijzeprocedure	Week 11 2026	Waterschappen
DB behandeling reactienota, definitieve begroting en eventuele concept wijzigingsvoorstellen	Week 13 2026	DB
AB vaststellen begroting en reactienota	16-04-2026	Algemeen Bestuur
Aanleveren vastgestelde begroting bij provincie (binnen 4 weken na vaststelling en uiterlijk 15 september)	Week 19 2026	Provincie

9 Gevraagd besluit

1. De geactualiseerde begroting 2026 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
2. De begroting 2027 van de Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis vast te stellen.
3. Kennis te nemen van de reactienota op de ingediende zienswijzen.

Classificatie: hWh Openbaar

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Begroting 2027
Het Waterschapshuis

Versie: 0.91 t.b.v. zienswijze d.d. 12 december 2025
Kenmerk: Z1856/H014341

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

Leeswijzer 4

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 5

1 Begroting in één oogopslag 5

2 Financiële analyse 6

2.1 Instandhouding 6

2.2 Begrote bijdrage van de waterschappen 6

2.3 Van geactualiseerde begroting 2026 naar begroting 2027 7

3 Beleidsbegroting 7

3.1 Externe en interne ontwikkelingen 7

3.2 Programmaplan - begroting naar programma's 9

3.3 Paragrafen 9

3.3.1 Uiteenzetting van de financiële positie 9

3.3.2 Assetmanagement 13

3.3.3 Bedrijfsvoering 13

3.3.4 Verbonden partijen 13

3.4 Openbaarheid 14

4 Financiële begroting 14

4.1 Uitgangspunten en normen 14

4.2 Overzicht van baten en lasten 16

4.3 Voorgenomen investeringen 17

4.4 Geprognotiseerde begin- en eindbalans 17

5 Programmaplan - instandhouding 18

5.1 Programma 1 Bestuur en organisatie 18

5.2 Programma 2 Kennis en verbinden 19

Deel 2: Samenwerking met waterschappen 21

6 Programmaplan – samenwerking met waterschappen 21

6.1 Programma 3 Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie) 21

6.2 Programma 4 Collectieve thema's 22

6.3 Programma 5 Digitale Innovatie & Transformatie 24

6.4 Programma 6, 7 en 8 Opgave waterveiligheid, -keten en -systeem 25

CONCEPT

6.5 Programma 9 Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering 26

Deel 3: Samenwerking met derden 27

7 Programmaplan – samenwerking met derden 27

7.1 Programma 10 SAW@ 27

7.2 Programma 11 Basisdata 28

7.3 Programma 12 IHW 29

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2027 31

Bijlagen 32

Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit 32

Bijlage 3 Bijdragen per waterschap 34

Bijlage 4 Totaal bijdragen primaire begroting 2027 t.o.v. geactualiseerde begroting 2026 45

Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden) 46

Bijlage 6 EMU saldo 47

Bijlage 7 Projectomschrijvingen 48

CONCEPT

Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2027 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2027 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

hWh kan alleen programma's en projecten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. Door deze systematiek zullen tussentijds gedurende het jaar begrotingswijzingen worden aangeboden voor de nieuwe initiatieven die worden opgestart. De begroting zal hierdoor naar verwachting nog gaan toenemen.

In de begroting 2027 is de instandhouding geïndexeerd en op een aantal posten is extra budget opgenomen voor extra personeel ten opzichte van 2026. Op deze manier kunnen de programma's, projecten en diensten, waarin afgelopen jaren een continue groei te zien is, op een kwalitatief goede manier ondersteund blijven worden. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4.

Leeswijzer

In de opbouw van de begroting 2027 is waar mogelijk rekening gehouden met de aanpassingen in het Waterschapsbesluit die met ingang van 1 januari 2025 van kracht zijn. De indeling is als volgt:

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 7) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen en omvatten zowel de beleidsbegroting als de financiële begroting. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast worden in dit deel de begrotingsprogramma's uitgewerkt die behoren tot de instandhouding. Wijzigingen die betrekking hebben op de bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur hWh worden vastgesteld.

In deel 2 (hoofdstuk 8) worden de begrotingsprogramma's in samenwerking met waterschappen uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een uitvoerend overleg. Dit uitvoerend overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 9) worden de begrotingsprogramma's in samenwerking met derden uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2027 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt.

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per waterschap.

CONCEPT

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Wijzigingen die betrekking hebben op bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur worden vastgesteld.

1 Begroting in één oogopslag

De begroting stijgt in 2027 met ongeveer € 1,7 miljoen ten opzichte van 2026. De belangrijkste ontwikkelingen zijn:

- Voor het project PCP-WISE wordt het tweede grote deel van de Europese subsidie gebruikt (€ 1,5 miljoen meer dan in 2026), waardoor het project voor € 6,8 miljoen is opgenomen in de begroting. Dit leidt niet tot een stijging van de bijdragen van de waterschappen.
- De lopende projecten zijn geïndexeerd en bijgesteld voor het komende jaar. Dit gaat onder andere om het programma Bestuur en Organisatie dat in 2027 toeneemt, om een stabiele groei ten opzichte van de programma's te behouden. De totale bijstelling van projecten en programma's is € 1,2 miljoen.
- De aanbesteding voor TMX loopt tot 2026. Na afronding van de aanbesteding is naar verwachting nog een klein aantal uren nodig voor contractbeheer. De begroting daalt hierdoor met € 1,5 miljoen.
- Een bijstelling van de uurtarieven zorgt voor een stijging van € 0,5 miljoen van de begroting ten opzichte van 2026.

Er worden in 2026 ontwikkelingen verwacht voor € 2,8 miljoen, waar nog geen Dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor afgesloten is. Wanneer de waterschappen deze ontwikkelingen willen starten, verwachten we dat die ook gaan doorlopen in 2027. Daarnaast zullen in 2027 nieuwe projecten starten. De totale verwachte ophoging wordt daarmee € 4,5 miljoen. Deze zijn opgenomen in Deel 4 van deze begroting.

Het aantal uren op basis van de huidige DVO's daalt.

De verwachting is echter dat met de nieuwe te verwachten projecten (meer informatie daarover staat in deel 4 van deze begroting), het aantal uren in 2027 gelijk blijft of zal stijgen.

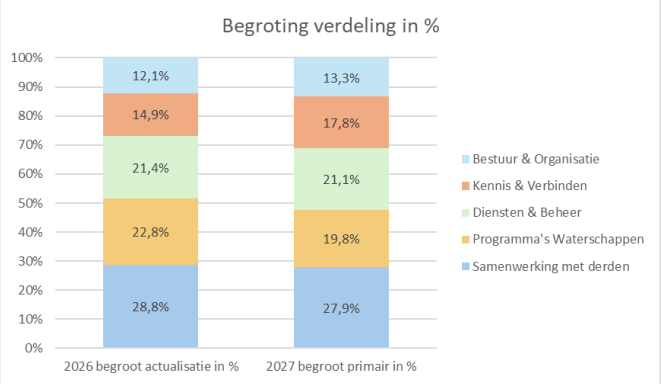
2 Financiële analyse

In dit hoofdstuk worden de mutaties tussen de geactualiseerde begroting 2026 en de begroting 2027 toegelicht. De aanpassingen in de begroting 2027 zijn voornamelijk toe te wijzen aan aanpassingen binnen lopende projecten, waaronder ook indexatie.

In de hoofdstukken 7 tot en met 9 wordt op de begrotingsprogramma's een verdere toelichting gegeven.

2.1 Instandhouding

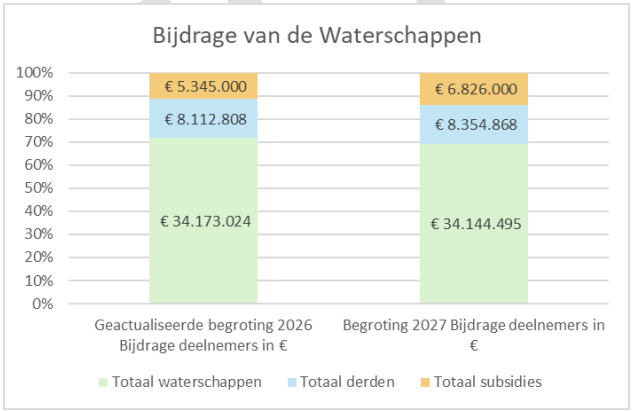
De instandhouding is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. In de begroting 2027 is 13,3% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van 'Bestuur en organisatie'. hWh streeft naar een percentage van het begrotingsprogramma 'Bestuur en organisatie' van maximaal 14% ten opzichte van de totale begroting. Het dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de projecten en programma's, ook wanneer de realisatie van de projecten lager blijkt te zijn dan verwacht. De verwachting is dat er nog een aantal projecten gaat starten in 2026 en doorloopt in 2027, waardoor het percentage van de instandhouding zal afnemen.

In 2025 is binnen het programma 'Kennis en verbinden' het project PCP-WISE van start gegaan. Een groot deel van de kosten wordt gemaakt in 2027. Dit is een door de Europese Unie gesubsidieerd traject. Het programma 'Kennis en verbinden' neemt hierdoor toe, maar dit vraagt geen extra bijdrage van de waterschappen.

2.2 Begrote bijdrage van de waterschappen

De waterschappen dragen de kosten voor de instandhouding en de projecten waaraan zij deelnemen, aan projecten kunnen eventueel overige partijen deelnemen. In de bijlages 3 en 4 zijn gedetailleerde overzichten van de bijdragen per deelnemer opgenomen. Alleen projecten waarvoor een DVO is afgesloten, zijn opgenomen in de begroting van hWh. De verdeling van de begrote bijdragen van de deelnemers op hoofdlijnen is als volgt:

2.3 Van geactualiseerde begroting 2026 naar begroting 2027

In de begroting 2027 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2026 met een totale wijziging van € 1,7 miljoen:

- De uurtarieven zijn geactualiseerd voor deze begroting zijn, conform kaderbrief, gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2025 (ministerie van Financiën). De uurtarieven zijn geïndexeerd met 4,3% op basis van de verwachte stijging van het CAO-loon in 2026 en 3,9% op basis van de verwachte stijging van het CAO-loon in 2027. Het percentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Planbureau (CPB). Het gemiddelde uurtarief van de primaire begroting 2027 komt uit op € 100,61.
- De financiële ontwikkelingen en ontwikkelingen in lopende DVO's zijn verwerkt, zoals de projecten WISE en TMX.
- Bestuur & Organisatie neemt toe om de groeiende programma's goed te kunnen blijven ondersteunen en de werkdruk beheersbaar te houden. Deze toename komt onder andere door het opnemen van de verwachte stijging aan NS-abonnementen, extra capaciteit bij Privacy, Informatiemanagement en Capaciteitsmanagement en de aansluiting van hWh op de SOC-dienstverlening bij IT beheer. Relatief stijgt dit onderdeel ten opzichte van de overige programma's hierdoor licht (van 12% naar 13%), maar blijft hiermee binnen de norm van 14%. Bovendien zal dit percentage nog dalen als de begroting verder stijgt vanwege nieuw verwachte projecten.

De begroting 2027 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen begroting 2027 t.o.v. geactualiseerde begroting 2026	Totaal	Instandhouding	Projecten en diensten
2026 actualisatie	**€ 47.630.832**	**€ 12.855.839**	**€ 34.774.993**
Correctie uurtarieven	€ 465.043	€ 47.206	€ 417.837
Toename Bestuur en Organisatie	€ 829.364	€ 829.364	€ -
Toevoeging nieuwe projecten/activiteiten	€ -	€ -	€ -
WISE toename	€ 1.494.364	€ 1.494.364	€ -
Verwachte beëindiging project TMX	€ -1.482.000	€ -	€ -1.482.000
Bijgestelde projecten/diensten	€ 387.760	€ 160.500	€ 227.260
Wijziging ontwikkelbudgetten	€ -	€ -	
2027 begroot	**€ 49.325.363**	**€ 15.387.273**	**€ 33.938.090**
Totale wijziging	*€ 1.694.531*	*€ 2.531.434*	*€ -836.903*

Er is een aantal projecten nog niet meegenomen in 2027, die wel in 2026 lopen. Dat gaat om onder andere Wet Open Overheid, Single Digital Gateway en Audit WPG. Deze projecten zijn in Deel 4 van de begroting meegenomen, omdat verwacht wordt dat daar komend jaar nog DVO's voor worden afgesloten.

3 Beleidsbegroting

3.1 Externe en interne ontwikkelingen

Sturing en verantwoording binnen hWh

De waterschappen betalen een bijdrage voor de instandhouding. De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur:

- Programma 1 Bestuur en organisatie: hierin worden de kosten voor de hWh organisatie begroot, zoals kosten voor bestuur, directie en de organisatieondersteuning. Dit wordt ook vaak aangeduid als "overhead".
- Programma 2 Kennis & verbinden: Hier worden de kosten voor het van buiten naar binnen brengen van kennis ten dienste van de waterschappen en vooronderzoeken van nieuwe

ideeën, projecten en diensten begroot. In dat kader wordt binnen dit programma gewerkt aan een door de Europese Unie gesubsidieerd innovatief traject (WISE).

Daarnaast betalen de waterschappen hun bijdrage aan projecten en diensten waaraan wordt deelgenomen. hWh kan alleen programma's, projecten en diensten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. Gedurende het jaar worden er door besluitvorming door het I-beraad en OGT begrotingswijzigingen doorgevoerd. Waterschappen hebben gevraagd of hWh hier een inschatting voor kan maken. Dit is ter informatie aan Deel 4 van de begroting toegevoegd.

Groei
hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Deze primaire begroting is stabiel ten opzichte van 2026 en een mogelijke groei komt door nieuwe projecten en ontwikkelingen in het komende jaar.

Capaciteit
Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh heeft de afgelopen jaren bewezen een groei in uren aan te kunnen tussen de 10-15%. hWh blijft nadrukkelijk werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm. Capaciteit is een continu aandachtspunt voor het bestuur van hWh, die de ontwikkelingen nauwgezet blijft volgen.

BTW
hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:
Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. De eerste focus ligt op het terugkrijgen van de koepelvrijstelling (verzoek 1). hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. Na een hoger beroep, waarbij hWh wederom in het gelijk is gesteld, is de belastingdienst begin januari 2025 in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Na een stukkenuitwisseling ligt de zaak nu sinds de zomer 2025 bij de Hoge Raad voor besluitvorming. Als de uitspraak hierop positief is, kan hWh verzoek 2 weer oppakken.

CONCEPT

3.2 Programmaplan - begroting naar programma's

Programma	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot primair	Mutatie 2026 actualisatie t.o.v. 2027 primair
Programma 1 Bestuur en Organisatie	5.343.858	5.045.797	5.753.799	5.753.799	6.583.163	829.364
Programma 2: Kennis en Verbinden	1.846.473	1.801.473	9.190.040	7.102.040	8.804.110	1.702.070
Subtotaal instandhouding	*7.190.331*	*6.847.270*	*14.943.839*	*12.855.839*	*15.387.273*	*2.531.434*
						-
Programma 3 Diensten en Beheer incl. Kassiersfunctie	9.306.332	8.864.332	8.913.356	10.181.387	10.404.131	222.744
Programma 4: Collectieve Thema's	1.693.017	1.514.517	3.018.909	2.708.953	3.000.000	291.048
Programma 5: Digitale Innovatie & Transformatie	1.300.000	1.160.000	1.500.000	1.500.000	1.500.000	-
Programma 6 Opgave Waterveiligheid	505.532	498.032	629.368	645.000	645.000	-
Programma 7 Opgave Watersysteem	2.116.066	2.332.566	1.738.119	1.334.503	831.736	-502.767
Programma 8 Opgave Waterketen	834.186	744.186	865.266	1.219.850	1.337.100	117.250
Programma 9 Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	3.088.703	3.053.203	2.293.879	3.460.989	2.475.132	-985.857
Subtotaal Samenwerking met waterschappen	*18.843.836*	*18.166.836*	*18.958.897*	*21.050.682*	*20.193.099*	*-857.583*
						-
Programma 10 SAW@	3.231.914	3.107.914	3.677.750	3.623.832	3.571.077	-52.755
Programma 11 Basisdata	7.327.928	6.536.125	7.327.888	7.333.643	7.327.643	-6.000
Programma 12 IHW	2.426.476	2.274.902	2.573.660	2.766.837	2.846.271	79.434
Subtotaal Samenwerking met derden	*12.986.318*	*11.918.942*	*13.579.298*	*13.724.312*	*13.744.991*	*20.679*
Totaal	**39.020.485**	**36.933.047**	**47.482.034**	**47.630.832**	**49.325.363**	**1.694.531**

Bedragen zijn begroot exclusief BTW.

In hoofdlijnen zijn dit de belangrijkste financiële ontwikkelingen:

- Programma 1: op basis van de constante groei afgelopen jaren en verwachte groei komende periode is uitbreiding voorzien op een aantal onderdelen binnen Bestuur & Organisatie, om de projecten en programma's zo goed mogelijk te blijven ondersteunen en de werkdruk beheersbaar te houden.
- Programma 2: Voor het project PCP-WISE wordt het tweede grote deel van de Europese subsidie gebruikt (€ 1,5 miljoen meer dan in 2026), waardoor het project voor € 6,8 miljoen is opgenomen in de begroting. Dit leidt niet tot een stijging van de bijdragen van de waterschappen.
- Programma 3: De aanbesteding voor TMX loopt tot 2026. Na afronding van de aanbesteding is naar verwachting nog een klein aantal uren nodig voor contractbeheer. De begroting daalt hierdoor met € 1,5 miljoen.
- Programma 7: WIWB zal naar verwachting overgaan naar Diensten en Beheer.
- Programma 9: Het project Robuust maken CERT WM is in 2026 gestart en gaat in 2027 naar verwachting over naar Diensten en Beheer.

hWh heeft geen inkomsten uit belastingopbrengsten zoals bedoeld in artikel 4.8 lid 2c van het Waterschapsbesluit. Dit maakt dan ook geen onderdeel uit van de hWh begroting.

3.3 Paragrafen

3.3.1 Uiteenzetting van de financiële positie

Financiering
Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaald worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van de waterschappen ontvangt. hWh hoeft in 2027 geen grote (vervangings)investeringen uit te voeren. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten hWh voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Treasurystatuut
Op 8 februari 2018 is het herijkte treasurystatuut door het algemeen bestuur hWh vastgesteld. Hierin is

het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing. Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd. Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een betaalrekening bij de NWB en de Rabobank en worden overtollige middelen uitgezet bij de schatkist van het rijk.

Renteontwikkeling
hWh ontvangt rente over het schatkistbankieren. Hiervoor is een kostenplaats in het programma 'Bestuur en organisatie' ingericht. De renteontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de beleidsrichting van de Europese Centrale Bank (ECB). De renteontwikkeling vertalen we in de prognose van onze rentebaten in de begroting.

Kasgeldlimiet
Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2027 van circa € 48,5 miljoen is € 3,98 miljoen. hWh verwacht in 2027 geen gebruik te hoeven maken van een lening en blijft daardoor onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2027 van circa €48,5 miljoen is € 9,7 miljoen. hWh heeft op dit moment geen aflossingsverplichting en blijft hiermee binnen de renterisiconorm.

Weerstandsvermogen en de risicobeheersing
Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico's beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico's zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden.

Inventarisatie van de risico's
In artikel 40 van de gemeenschappelijke regeling 2015 wordt bepaald dat programma-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/dienst-/project worden gedragen. Aangezien de programma-/dienst-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden die risico's niet opgenomen in deze paragraaf. Wel wordt in de periodieke bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project/dienst.

Naast specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van hWh betreffen. Het dagelijks bestuur herziet jaarlijks de risicomatrix van het eigenaarschap van hWh als onderdeel van de planning en control cyclus. In februari 2025 heeft wederom herijking plaatsgevonden. De aandachtsgebieden van het dagelijks bestuur zijn:

1. Gebrek aan capaciteit: Zowel kwaliteit als tijdige beschikbaarheid en (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers.
2. Aantrekkelijk werkgever: Heeft hWh voldoende te bieden om voor IT- en andere specialisten in de watersector een aantrekkelijke werkomgeving te zijn.
3. Bestuurlijke controle: Grip van het bestuur op totale begroting, bewaking van rechtmatigheid en uitvoerbaarheid programma's.
4. Cybersecurity: Informatieveiligheid en Privacy volgens de BIO-norm en AVG inregelen.
5. Onbenutte potentie: Appreciatie bij het AB waterschappen van impact digitale transformatie op primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij.
6. Verlies vertrouwen in hWh: Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid.
7. Compliance Wet- en Regelgeving. Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's.

CONCEPT

De conclusie van de herijking in februari 2025 is dat de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van 2024 worden ingegeven door de veranderende wet- en regelgeving, zoals het vervallen van het handhavingsmoratorium op de Wet DBA. Daarnaast is er blijvende aandacht voor strategische capaciteitsbehoeften. Door een verbeterde bestuurlijke controle en groeiende samenwerking versterkt hWh haar positie als betrouwbare en waardevolle partner in de watersector. En bij dat alles blijft hWh zeer alert m.b.t. de informatieveiligheid en privacy-aspecten van haar werk.

In onderstaande tabel zijn deze aandachtsgebieden verwerkt, naast enkele andere risico's. De hierboven genoemde risico's die niet zijn opgenomen in de tabel zijn voldoende in control.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
1.	Gebrek aan capaciteit/ kennis	Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing zal capaciteit een structureel aandachtspunt blijven. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? a. Kan hWh haar imago binnen de Waterschappen en de watersector blijven verbeteren of handhaven? b. Kan hWh zorgdragen dat de juiste capaciteit in mensen beschikbaar is voor de programma's en instandhouding? c. Kan hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving bieden?	hWh blijft er aan werken een aantrekkelijk werkgever te zijn. Dit doet hWh door medewerkers een contractvorm aan te bieden die passend is voor de rol die deze persoon vervult maar ook past bij de levensfase waarin de persoon verkeert. Daarbij investeert hWh in de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers. Daarnaast investeert hWh in verbetering van werkprocessen t.b.v. productiviteit en creativiteit. Tot slot wordt bij het aanvaarden van nieuwe opdrachten rekening gehouden met uitloop in de planning, daar waar relevant. Wet DBA: zorgen dat alle opdrachten met zzp-ers rechtmatig zijn.
4.	Cyber-security	Het informatieveiligheid dreigingsniveau in Nederland wordt steeds hoger. Al veel sectoren in Nederland zijn in aanraking gekomen met cybercriminaliteit. De waterschappen hebben afgesproken om door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 en op de achtergrond de bijbehorende informatieveiligheid en privacy op orde te hebben. Ook het Algemeen bestuur van hWh heeft de opdracht gegeven om zo snel mogelijk op het gebied van informatieveiligheid aan volwassenheidsniveau 4 te voldoen.	In de laatste landelijke audit heeft hWh een ruime 3 gescoord. We werken nog steeds aan een verdere groei in volwassenheid. Binnen het bestuur is een portefeuillehouder aangesteld, om te borgen dat informatieveiligheid en privacy continu voldoende bestuurlijke aandacht krijgt. Er lopen verschillende interne projecten gericht op veilige werkomgeving en benodigde aanpassingen in de infrastructuur kantoorautomatisering. De implementatie van het Security Operations Center zal de weerbaarheid verder versterken. Tot slot wordt binnen het managementteam van hWh een vervolg gegeven aan de gezamenlijke workshop risico-gestuurd werken, om de belangrijkste organisatierisico's en kroonjuwelen goed in kaart te brengen. Om de ontwikkelingen bij hWh op de voet te kunnen volgen, laat hWh periodiek naast de landelijke audit ook eigen audits uitvoeren en regelmatig ook een penetratietest.
5.	Onbenutte potentie	Appreciatie bij het algemeen bestuur van de waterschappen van impact digitale transformatie op het primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij. De hoofdvraag hier is: Hoe kan de kennis binnen hWh worden ingezet om waterschappen te helpen om kansen te identificeren voor de realisatie van hun bestuurlijke ambities door het gebruik van digitalisering en digitale transformatie. Ieder waterschap blijft verantwoordelijk voor de beslissing of zij deze kansen wil benutten.	De samenwerking tussen waterschappen is gegroeid, wat de realisatie van gezamenlijke doelen en kennisdeling versterkt. Daarbij is er zowel met de Unie van Waterschappen als de STOWA structureel overleg en afstemming. De groei van hWh toont aan dat zij de samenwerking van waterschappen bij digitale transities als onderdelen van digitale transformatie goed ondersteunt. Toch is continue aandacht en investering nodig, om vanuit hWh haar kennis en expertise in te zetten om het kennisniveau bij bestuurders van waterschappen verder te vergroten.

CONCEPT

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de gemeenschappelijke regeling (artikel 43 lid 3) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2027 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven in het programma 'Bestuur en organisatie'.

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 47 van de gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

Bestemmingsreserve
In 2027 worden geen mutaties in bestemmingsreserves begroot.

Voorzieningen
In 2027 worden geen mutaties in voorzieningen begroot.

Kengetallen
Weerstandsvermogen
Gelet op het algemene karakter van de risico's genoemd onder weerstandsvermogen en risicobeheersing is een financiële vertaling niet mogelijk.

EMU-saldo
Het EMU-saldo wordt gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU-saldo berekend op € 176.000.

Wendbaarheid van de begroting
De wendbaarheid van de begroting geeft een indicatie van het aandeel van de op korte termijn beperkt beïnvloedbare kapitaallasten in de bruto-exploitatiekosten. Het gaat daarbij om investeringen die voor de langere termijn worden gedaan. Die investeringen leiden tot jaarlijkse kapitaallasten. Lange termijn investeringen kunnen niet op korte termijn worden teruggedraaid en zijn daardoor beperkt te beïnvloeden. Hoe hoger het kengetal hoe kleiner daarmee de ruimte om de beschikbare financiële middelen voor andere zaken aan te wenden. Het kengetal wendbaarheid wordt berekend door de afschrijvingslasten en rentelasten uit te drukken als een percentage van de totale lasten van hWh:

- Begroting 2027: 0,44%
- Geactualiseerde begroting 2026: 0,60%
- 3e gewijzigde begroting 2025: 0,85%

hWh heeft in beperkte mate afschrijvingslasten en geen rentelasten. De wendbaarheid van de begroting is daarom heel hoog.

Overige kengetallen Waterschapsbesluit
In het Waterschapsbesluit wordt gevraagd ook de netto schuldquote en de lastendruk voor meerpersoonshuishoudens te vermelden in de begroting. Beide kengetallen zijn gebaseerd op belastinginkomsten. Aangezien hWh geen belastinginkomsten heeft, zijn deze kengetallen voor hWh niet van toepassing.

CONCEPT

3.3.2 Assetmanagement

In het Waterschapsbesluit wordt gevraagd het beheer van onder andere waterkeringen, watergangen, zuiveringstechnische werken en wegen uit te werken in de begroting. hWh heeft geen dergelijke assets in haar bezit of in beheer.

3.3.3 Bedrijfsvoering

De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de bedrijfsvoering.

In het Jaarplan instandhouding hWh werken we in 2027 aan een drietal thema's, gericht op verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering van hWh, die aansluiten bij de bestuurlijke risicogebieden:

1. *Weerbaar*: We werken aan een professionele, veilige en risico-bestendige hWh-organisatie.
2. *Wendbaar*: We leveren zichtbare meerwaarde aan de digitale transformatie van de waterschappen door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking.
3. *Welzijn*: We zijn een organisatie waar medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking centraal staan.

Het managementteam van hWh heeft op alle thema's interne activiteiten en projecten gedefinieerd, en ziet toe op de uitvoering daarvan. Deze zijn nader beschreven in de programmapagina van programma 1. Voor de uitvoering van deze interne projecten, die gericht zijn op verdere kwaliteitsverbetering van de bedrijfsvoering van hWh, is net als voorgaande jaren een budget van EUR 250.000 in de begroting opgenomen.

Financiële rechtmatigheid

Het dagelijks bestuur geeft in een onderdeel van de jaarrekening aan of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Hiermee legt het dagelijks bestuur verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Dit wordt geformaliseerd, in de jaarrekening, in de vorm van een rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de jaarrekeningcontrole van de accountant. De accountant verklaart uitsluitend nog over ‘het getrouw beeld’ van de jaarrekening, dus inclusief ‘het getrouw beeld’ van de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur.

In de verordening ‘beleids- en verantwoordingsfunctie het waterschapshuis’, zijn de volgende percentages vastgesteld. Deze worden gehanteerd ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording:

- Verantwoordingsgrens: 2%
- Rapporteringsgrens: 0,2%

Afwijkingen boven de verantwoordingsgrens moeten door het dagelijks bestuur verantwoord worden in de rechtmatigheidsverantwoording. In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening wordt door het dagelijks bestuur een toelichting gegeven op de op de afwijkingen die benoemd zijn in de rechtmatigheidsverantwoording. Geconstateerde afwijkingen die onder de verantwoordingsgrens liggen, maar boven de rapportagegrens worden niet toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording maar wel in de paragraaf Bedrijfsvoering.

hWh werkt vanuit een intern controleplan, waarin onder andere interne toetsing plaatsvindt op de rechtmatigheid.

3.3.4 Verbonden partijen

Deze paragraaf geeft inzicht in:

- De visie op verbonden partijen in relatie tot de realisatie van doelstellingen die zijn opgenomen in de begroting.
- De beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen.

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin hWh een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap,

CONCEPT

hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico bestaat die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.

In 2027 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

3.4 Openbaarheid

De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project “Wet open overheid” en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. HWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in deze begroting op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de beleidsvoornemens in 2026 inzake de uitvoering van de Wet open overheid.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website). Aanvullend maakt hWh de agenda en besluitenlijst openbaar. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. HWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Register van Overheidsorganisatie (ROO) en zal stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: Binnen hWh wordt het proces geactualiseerd om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

4 Financiële begroting

In dit deel wordt ingegaan op de financiële begroting. Deze hoofdstukken geven de uiteenzetting van de gehanteerde uitgangspunten en normen, het overzicht van baten en lasten, de voorgenomen investeringen en de geprognotiseerde begin- en eindbalans weer.

4.1 Uitgangspunten en normen

Voor de geactualiseerde begroting 2027 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Doorbelastingen
De organisatie van hWh is zodanig ingericht dat kosten daar komen waar ze worden gemaakt. Scheiding van de budgetten tussen instandhouding en projecten/activiteiten, en projecten/activiteiten onderling, moeten ervoor zorgen dat ieder waterschap betaalt waarvoor deze aan de lat staat.

Waterschappen kunnen deelnemen aan projecten, diensten, activiteiten binnen elk begrotingsprogramma. De programma’s worden ingesteld door het dagelijks bestuur (is gedelegeerd door het algemeen bestuur) en hun aanvaarding van opdrachten middels een uitvoeringstoets blijft onveranderd.

In het kader van de scheiding van de budgetten moeten kosten op projecten of kostenplaatsen landen waarvoor ze gemaakt worden. Kosten worden waar mogelijk direct geregistreerd op de plek waarvoor de kosten zijn gemaakt. Conform de systematiek van de afgelopen jaren worden enkele kosten vanuit instandhouding doorbelast aan projecten op basis van uitgevoerde werkzaamheden. Deze kosten worden begroot in instandhouding en bij afname verrekend met projecten, diensten en/of beheer. De

doorbelastingen zijn voor 2025 geïndexeerd en zijn herrekend op basis van werkelijke kosten, wat leidt tot hogere bedragen. Het gaat om (bedragen exclusief btw):

- Kantoorautomatisering: doorbelasten op basis van virtuele werkplekken. € 650 (2026: € 625) per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. medewerkers (instroom, doorstroom en uitstroom). € 5.650 (2026: € 5.550) per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. € 2.850 (2026: € 2.775) voor de begeleiding van doorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.150 (2026: € 1.125) gehanteerd.
- Inkoop: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. uitgevoerde aanbesteding. Maximaal € 1.280 (2026: € 1.250 voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 3090 (2026: € 3000) voor een meervoudig onderhandse aanbesteding.
- Privacy en Informatieveiligheid: Voor privacy en informatieveiligheid is vanaf 2026 een doorbelasting ingevoerd voor werkzaamheden die voor de projecten wordt gedaan van € 3.000 per project. Het gaat om kleine vragen en werkzaamheden, voor grote trajecten wordt direct op het project geschreven.

Ten aanzien van capaciteitsmanagement en inkoop bestaat het risico dat, indien er niet voldoende kan worden doorbelast omdat er minder diensten worden verleend dan verwacht, de kosten ten laste van instandhouding blijven komen.

Personele kosten
De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding Overheidstarieven 2025, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding Overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding Overheidstarieven 2025. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding Overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale keuze per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2026 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2025 van het ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie:
1. 4,3% verwachte stijging van het CAO-loon in 2026.
2. 3,9% verwachte stijging van het CAO-loon in 2027.

De indexatiepercentages zijn gebaseerd op de recente raming van het Centraal Planbureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hiervan afwijken.

CONCEPT

Indexering voor materiële kosten
We kijken per project naar de verwachte materiële kosten. Waar een inschatting onbekend is, is een generieke inflatiecorrectie van 2,9% doorgevoerd.
Het indexatiepercentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Planbureau bij het tot stand komen van de kaderbrief 2027. De werkelijke prijsontwikkeling kan hiervan afwijken. Binnen de budgettaire kaders van deze begroting zal dan bijgestuurd worden.

Relevante beleidskaders
De begrotingsprogramma's worden uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet gemeenschappelijke regelingen	2022
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2024
Waterschapswet	2024
Waterschapsbesluit*	2025
Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen	2025
Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie	2025
Controleverordening	2025
Treasurystatuut	2018
Dienstverleningshandvest**	2015
Koersplan 2024-2027	2024
Strategienota	2024

4.2 Overzicht van baten en lasten

Exploitatie	Begroting	Geactualiseerde begroting	Begroting na 3e wijziging
	2027	2026	2025
Baten			
1) Bijdrage deelnemers	42.499.363	42.285.832	38.670.485
2) Subsidies	6.826.000	5.345.000	350.000
3) Overige opbrengsten		-	-
4) Incidentele baten en lasten		-	-
5) Wijzigingen in onderhanden projecten		-	-
Subtotaal	49.325.363	47.630.832	39.020.485
Lasten		-	-
5) Kapitaallasten	216.400	285.900	331.900
6) Personeelskosten	21.922.108	22.266.719	21.616.909
7) Duurzame gebruiksgoederen	2.026.257	2.080.089	1.464.214
8) Gebruiks- en verbruiksgoederen	194.786	236.349	158.343
9) Huren en rechten	541.107	516.635	559.830
10) Belasting en verzekering	24.750	24.750	17.750
11) Overige diensten door derden	24.897.955	22.718.391	15.521.539
Subtotaal	49.823.363	48.128.832	39.670.485
Bedrijfsresultaat	-498.000	-498.000	-650.000
12) Financiële baten en lasten	498.000	498.000	650.000
		-	-
Bijzondere baten		-	-
Bijzondere lasten		-	-
Subtotaal		-	-
Resultaat na resultaatbestemming		-	-

Voor de begroting per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 5.2.
Alle door hWh gemaakte kosten worden door de deelnemers gedragen. Om deze reden is het exploitatieresultaat van hWh altijd gelijk aan nihil.

6 Kapitaallasten
De kapitaallasten blijven naar verwachting nagenoeg gelijk in 2027.

9 Huren en rechten
De huur van het pand wordt jaarlijks geïndexeerd door de verhuurder.

Versie: 0.91 t.b.v. zienswijze 12 december 2025

CONCEPT

12 Overige diensten door derden
Onder diensten voor derden is € 300.000 begroot voor onvoorziene kosten in de instandhouding (kostenplaats directie).

13 Financiële baten en lasten
Rekening houdende met de verwachte renteontwikkeling in 2026 verwachten wij dat de rentebaten in 2027 nagenoeg gelijk zullen blijven ten opzichte van 2026.

Vennootschapsbelasting
In 2017 heeft hWh bevestiging van de belastingdienst ontvangen, dat hWh vrijgesteld is voor het betalen van vennootschapsbelasting.

4.3 Voorgenomen investeringen

hWh heeft betrekkelijk weinig vaste activa. In 2027 verwachten we verwachten we ongeveer 35 laptops aan te schaffen met de kostenraming van 40.000 euro.

4.4 Geprognotiseerde begin- en eindbalans

Activa	31-12-2027	31-12-2026	Passiva	31-12-2027	31-12-2026
	€	€		€	€
Immateriële vaste activa			*Eigen vermogen*		
Immateriële vaste activa met economisch nut	0	0	Algemene reserve	0	0
			Bestemmingsreserves	0	0
Materiële Vaste activa			Resultaat na bestemming	0	0
Materiële vaste activa met economisch nut	403.030	583.180	*Totaal eigen vermogen*	*0*	*0*
Totaal vaste activa	**403.030**	**583.180**			
			Voorzieningen		
Vlottende activa			Overige voorzieningen	0	0
Voorraden - onderhanden werk	0	0			
			Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar			Overige langlopende schulden	64.377	92.989
Vorderingen op openbare lichamen	450.000	450.000			
Overige vorderingen	0	0	**Totaal vaste passiva**	**64.377**	**92.989**
Saldo schatkistbankieren	2.767.152	9.075.614			
			Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	*3.217.152*	*9.525.614*	Kasgeldlening		
Overlopende activa			Overige schulden (crediteuren)	3.000.000	3.000.000
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	3.665.471	3.665.471			
			Overlopende passiva		
Liquide middelen			Afrekening Waterschappen e.o.	1.655.176	1.655.176
Kassaldi	0	0	Saldo projectrekeningen	0	0
Bank- en girosaldi	20.000	20.000	Overige passiva	2.586.099	9.046.099
Totaal liquide middelen	*20.000*	*20.000*	*Totaal overlopende passiva*	*4.241.275*	*10.701.275*
			Totaal vlottende passiva	**7.241.275**	**13.701.275**
Totaal vlottende activa	**6.902.623**	**13.211.085**			
Totaal activa	7.305.653	13.794.265	Totaal passiva	7.305.653	13.794.265

De belangrijkste financiële ontwikkelingen in de geprognotiseerde balans zijn:

- Saldo schatkistbankieren: we verwachten de totale subsidie van het project WISE in een totaalbedrag vooruit te ontvangen in 2025. Dit leidt tot een toename van het saldo schatkistbankieren, wat zal afbouwen in 2026 en 2027.
- Overlopende passiva:
    - De overige passiva nemen toe als gevolg van de in 2025 vooruit ontvangen subsidie voor het project WISE. Deze post zal aflopen in 2026 en 2027.

CONCEPT

5 Programmaplan - instandhouding

5.1 Programma 1 Bestuur en organisatie

Vanuit dit programma ondersteunen en faciliteren we de hWh-programma's en -projecten.

Doelen:
1. *Weerbaar*: We werken aan een professionele, veilige en risico-bestendige hWh-organisatie
2. *Wendbaar*: We leveren zichtbare meerwaarde aan de digitale transformatie van de waterschappen door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking
3. *Welzijn*: We zijn een organisatie waar medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking centraal staan

1. Weerbaar: professionele, veilige en risico-bestendige organisatie

Continu verbeteren blijft ons uitgangspunt in de verdere ontwikkeling van de organisatie van hWh. Dit omvat zowel het blijven voldoen aan wet- en regelgeving alsook het verder professionaliseren van onze processen, in aansluiting op de behoeften van de waterschappen.

Op informatieveiligheid en privacy blijven we inzetten op volwassenheidsniveau 4. Uitgangspunt is risico gestuurd denken en werken. *Daarnaast zijn* we voorbereid op incidenten en onverwachte externe ontwikkelingen en borgen daarmee de continuïteit van onze dienstverlening aan de waterschappen. We hebben een werkend incident response plan, gericht op bedrijfscontinuïteit.

2. Wendbaar: zichtbare meerwaarde door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking

We blijven gericht communiceren over onze toegevoegde waarde vanuit een heldere opdracht en toegevoegde waarde voor de waterschappen. We onderscheiden hierin verschillende doelgroepen, die we gericht bedienen, waaronder AB, de waterschappers betrokken in de nieuwe governance en arbeidsmarkt.

We ontwikkelen en ontsluiten kennis over nieuwe innovatieve technieken en ontwikkelingen op thema's als IV&P, ethiek, AI, zodat we snel in kunnen spelen op kansen en behoeften bij de waterschappen. We geven invulling aan een meer proactieve rol als strategisch partner in digitale transformatie, met name op Innovatie & Transformatie en Collectieve Thema's.

We faciliteren samenwerking met een vergadercentrum & professionele inkoop, leveranciers- en contractmanagement. Daarnaast geven we invulling aan duurzaam opdrachtgeverschap, en zijn we voor onze eigen organisatie gericht op duurzaamheid.

3. **Welzijn: medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking staan centraal**

We ondersteunen medewerkers actief in hun professionele ontwikkeling, over projecten heen, door onder andere de cyclus rondom het Goede Gesprek. Vanuit een wendbare projectenorganisatie zorgen we voor de juiste persoon op de juiste plek, zodat we sneller kunnen reageren op nieuwe opdrachten. We streven ernaar dat medewerkers steeds werk doen dat aansluit bij hun persoonlijke waarden, talenten en drijfveren.

De organisatiecultuur ontwikkelt zich in gelijke tred met de groei van de organisatie. Dit betekent dat we een evenwichtige samenwerking tussen medewerker, leidinggevende, programmamanager en HR inrichten. Leiderschapsontwikkeling krijgt voldoende aandacht. En we nemen de medewerkers actief mee in missie, visie en strategie van hWh. Dit doen we in nauwe samenspraak met de OR.

CONCEPT

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Directie	984.998	904.998	1.014.155	1.066.316	1.098.797	€ 1.098.797	€ 1.098.797	€ 1.098.797
Capaciteitsmanagement	176.281	206.281	215.357	201.021	312.924	€ 312.924	€ 312.924	€ 312.924
Communicatie	473.375	473.375	527.790	528.620	555.625	€ 555.625	€ 555.625	€ 555.625
Bestuur	63.500	29.500	68.100	59.500	68.100	€ 68.100	€ 68.100	€ 68.100
Bestuursondersteuning	260.165	160.165	262.575	197.353	199.315	€ 199.315	€ 199.315	€ 199.315
Subtotaal Algemene Zaken	*1.958.319*	*1.774.319*	*2.087.977*	*2.052.810*	*2.234.761*	*2.234.761*	*2.234.761*	*2.234.761*
P&O	1.310.868	1.115.368	1.476.880	1.373.750	1.574.120	€ 1.574.120	€ 1.574.120	€ 1.574.120
Financiën en control	473.294	448.294	492.250	523.185	574.915	€ 574.915	€ 574.915	€ 574.915
Rente	-650.000	-650.000	-650.000	-498.000	-498.000	€ -498.000	€ -498.000	€ -498.000
Informatieveiligheid	242.068	258.068	309.193	226.474	237.334	€ 237.334	€ 237.334	€ 237.334
Privacy	191.665	241.665	201.873	307.734	429.604	€ 429.604	€ 429.604	€ 429.604
Salariskosten	-1.200.000	-1.195.561	-1.200.000	-1.350.000	-1.350.000	€ -1.350.000	€ -1.350.000	€ -1.350.000
Subtotaal Financiën en Organisatie	*367.895*	*217.834*	*630.196*	*583.143*	*967.973*	*967.973*	*967.973*	*967.973*
Werkplek	228.894	275.894	239.733	272.685	285.815	€ 285.815	€ 285.815	€ 285.815
IT Beheer	727.705	670.705	628.290	640.239	724.042	€ 724.042	€ 724.042	€ 724.042
Informatiemanagement	535.887	513.887	585.788	562.800	663.080	€ 663.080	€ 663.080	€ 663.080
Facilitair	135.175	119.175	125.025	141.800	151.800	€ 151.800	€ 151.800	€ 151.800
Organisatie ondersteuning	433.672	360.672	445.567	468.567	471.739	€ 471.739	€ 471.739	€ 471.739
Inkoop, contract- en leveranciersmanagement	706.311	706.311	761.223	781.755	833.953	€ 833.953	€ 833.953	€ 833.953
Subtotaal Inkoop en Facilitering	*2.767.644*	*2.646.644*	*2.785.626*	*2.867.846*	*3.130.429*	*3.130.429*	*3.130.429*	*3.130.429*
Kwaliteitsverbetering	-	-	250.000	250.000	250.000	€ 250.000	€ 250.000	€ 250.000
Veilige werkomgeving	65.000	78.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Professionele organisatie	185.000	250.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Zichtbaarheid	-	79.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Subtotaal interne projecten	250.000	407.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000	250.000
	5.343.858	**5.045.797**	**5.753.799**	**5.753.799**	**6.583.163**	**6.583.163**	**6.583.163**	**6.583.163**

Toelichting

- Voor 2027 zijn indexaties opgenomen op uren en kosten.
- In het project Directie is, net als in 2026, € 300.000 gereserveerd voor onvoorziene kosten.
- Voor IT-beheer zijn er vanaf 2026 extra kosten voor het aansluiten van hWh als organisatie op de SOC-dienstverlening. In 2026 kan dat opgevangen worden binnen het project. In de begroting van 2027 is het project bijgesteld.
- Voor 2027 zijn extra uren begroot bij meerdere onderdelen van het programma Bestuur en Organisatie. De organisatie groeit en er is een stabiele uitbreiding nodig om te voorkomen dat de werkdruk te hoog wordt.
- In 2027 is 13,3% van het totale begrotingsbedrag gereserveerd voor dit programma, waarbij 14% als maximum deel is afgesproken.

5.2 Programma 2 Kennis en verbinden

Binnen het programma Kennis en Verbinden bouwen we belangrijke kennis op rondom digitalisering en digitale transformatie, maar ook andere kennis die we nodig hebben om ons werk voor de waterschappen goed uit te kunnen voeren. We willen voor de waterschapppen een rol als ‘trusted advisor’ vervullen. Daarnaast investeren we in relaties met de markt, de wetenschap en andere partijen die hiervoor relevant zijn voor de waterschappen. Tenslotte willen we kwaliteitsborging organiseren en waterschappen faciliteren in de samenwerking (o.a. door het bieden van een vergadercentrum).

Ontmoetingscentrum
In Amersfoort hebben we een modern ontmoetingscentrum met diverse vergaderruimtes. Hier kunnen waterschappers, eventueel met externe genodigden, bij elkaar komen.
In 2027 blijft de opzet van het vergadercentrum waarschijnlijk op hoofdlijnen gelijk.

Kwaliteit
Kwaliteitsmanagement gaat onder andere over het stroomlijnen van de werkprocessen en de kwaliteitsbewaking van de uitvoering van projecten.
In navolging op de in 2026 gaan geïmplementeerde verbeteringen in onze procesflow en businesscase-proces, krijgen projectevaluaties meer aandacht. Projectbeheersers zullen audits uitvoeren op de volledigheid en archivering van projectdossiers.

CONCEPT

Kracht van samen
Om ons werk voor de waterschappen zo goed mogelijk te doen, werken we samen met andere organisaties. We continueren de verbinding met de Unie van Waterschappen verder door deel te nemen aan elkaars overleggen om een uitwerking te kunnen doen van de ambities die in de Vaarkaart zijn belegd. Hierbij wordt ook een adviesrol aan Collectieve Thema's vormgegeven. We bewaken de samenhang tussen de projecten die hWh uitvoert voor waterschappen en zorgen voor kennisinbreng 'van buiten'. Ook met de Stowa bouwen we de samenwerking verder uit. We kijken bijvoorbeeld hoe we hun onderzoek gerelateerd aan data, kunnen laten landen bij de waterschappen.

Verder werken we gezamenlijk aan het in 2025 gestarte Europees project PCP-WISE (in totaal 26 partners). Daarbij willen we, op basis van satellietdata, komen tot inzicht in een waterbalans op Europese schaal. Op basis van zo'n model kunnen de waterschappen beter anticiperen op extremere weersomstandigheden. Het project wordt gefinancierd door de EU, maar inspanningen om toepassing bij de waterschappen mogelijk te maken en kennis met hen te delen, zullen door hWh (en Stowa) gefinancierd worden. hWh vervult hierbij de rol als hoofdaanbesteder. De looptijd van het project is 3 jaar (t/m 2027).

Verder versterken we onze verbinding met ketenpartners zoals Rijkswaterstaat, KNMI en Deltares op de onderwerpen waar we elkaar nauw raken.

Kennis van buiten naar binnen
We blijven in gesprek met marktpartijen op zoek naar kennis en nieuwe toepassingen om projecten beter uit te voeren. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de manier waarop we data van waterschappen veilig kunnen delen met derde partijen en de architectuur van de toekomst. Hierbij houden we rekening met zaken zoals quantum computing en AI.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Kwaliteitsborging	150.200	93.200	150.200	134.100	178.130	€ 178.130	€ 178.130	€ 178.130
Kennis delen & Verbinden	534.783	444.783	615.870	569.336	656.270	€ 656.270	€ 656.270	€ 656.270
Specialistische kennis	261.594	213.594	270.174	227.785	245.710	€ 245.710	€ 245.710	€ 245.710
WISE Europees project	210.000	320.000	7.370.000	5.331.636	6.826.000	€ -	€ -	€ -
Vergadercentrum	689.896	729.896	783.796	839.183	898.000	€ 898.000	€ 898.000	€ 898.000
	1.846.473	**1.801.473**	**9.190.040**	**€ 7.102.040**	**€ 8.804.110**	**€ 1.978.110**	**€ 1.978.110**	**€ 1.978.110**

Toelichting:
- Voor het project PCP-WISE wordt het tweede grote deel van de Europese subsidie gebruikt (€ 1,5 miljoen meer dan in 2026), waardoor het project voor € 6,8 miljoen is opgenomen in de begroting. Dit leidt niet tot een stijging van de bijdragen van de waterschappen.

CONCEPT

Deel 2: Samenwerking met waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende begrotingsprogramma's:

- Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie)
- Collectieve thema's
- Digitale Innovatie & Transformatie
- Opgave waterveiligheid
- Opgave watersysteem
- Opgave waterketen
- Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering
-

6 Programmaplan – samenwerking met waterschappen

6.1 Programma 3 Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie)

Vanuit Diensten en Beheer leveren wij de dienstverlening naar de waterschappen en daaraan gelieerde organisaties. Voorbeelden van deze dienstverlening zijn het beheer van gemeenschappelijke informatievoorzieningen, contract- en licentiemanagement, verlenen beveiligingsadviezen aan de waterschappen en het verzorgen van kassiersfuncties.

Als Diensten en Beheer ondersteunen wij de waterschappen structureel in de uitvoering van hun processen. Kernwaarden als continuïteit, betrouwbaarheid en efficiency staan daarom voorop. Hierbij bieden wij deskundigheid en expertise aan de waterschappen en slaan een brug tussen de waterschappen en de markt. De verwachting is dat in 2027 er een aantal diensten bij komen, met name omdat de verwachting is dat tegen die tijd een aantal projecten zijn afgerond en het resultaat in beheer genomen kan worden.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Diensten en beheer Algemeen	-	-	-	0	0	€ -	€ -	€ -
CERT-WM	854.309	874.309	854.309	854.309	1.922.094	€ 1.922.094	€ 1.922.094	€ 1.922.094
Strategienota OGT	40.000	50.000	40.000	-	-	€ -	€ -	€ -
B&O eHRM	56.448	46.448	-	-	-	€ -	€ -	€ -
eHRM 2.0	138.500	123.500	277.000	277.000	292.992	€ 292.992	€ -	€ -
Opvang cyber incidenten	23.500	20.500	23.500	23.500	23.500	€ -	€ -	€ -
Ondersteuning OGT/I-beraad/diensten-beraad/OO	125.195	139.195	125.675	343.350	343.350	€ -	€ -	€ -
CMS 3.0	10.000	8.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Datastromen Centraal	1.029.775	1.059.775	1.370.399	1.454.557	1.673.553	€ 1.673.553	€ 1.673.553	€ 1.673.553
Datastromen pijler 2	29.599	64.599	29.975	-	-	€ -	€ -	€ -
Datastromen Decentraal	127.587	132.587	128.151	250.800	261.584	€ 261.584	€ 261.584	€ 261.584
Datastromen: pijler 4 Nieuwe ontwikkelingen	320.088	190.088	326.832	-	-	€ -	€ -	€ -
NHI-instrumentarium	788.398	718.398	809.098	805.786	859.698	€ 859.698	€ 859.698	€ 859.698
Vangstregistratie versie 4	649.500	654.500	449.500	531.550	541.550	€ 541.550	€ 541.550	€ -
De Digitale Watertoets	92.000	92.000	160.100	160.100	160.100	€ -	€ -	€ -
Continuïteit TMX 2023-2025	1.090.787	1.088.787	-	1.482.000	-	€ -	€ -	€ -
Aanbesteding Hardware TMX	-	2.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
TMX EU-aanbesteding	472.750	372.750	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Z-info	1.699.615	1.649.615	2.051.811	1.496.044	1.565.846	€ -	€ -	€ -
Oracle TECH	523.300	423.300	598.300	470.000	497.000	€ 497.000	€ 497.000	€ 497.000
Oracle Contractmanagement	78.152	73.152	153.152	105.819	105.819	€ 105.819	€ 105.819	€ 105.819
P&ID	127.500	117.500	127.500	132.983	138.701	€ -	€ -	€ -
Govroam	42.207	35.207	42.207	42.207	42.207	€ 42.207	€ 42.207	€ -
Govroam Contractmanagement	8.163	7.663	8.525	-	-	€ -	€ -	€ -
LIBV/SATDATA	140.000	137.000	-	492.650	492.650	€ 492.650	€ 492.650	€ 492.650
Hy DAMO NHI			-	146.071	118.315	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer			-	129.000	129.000	€ 129.000	€ 129.000	€ -
WIWB			-	-	243.303	€ 237.803	€ -	€ -
Subtotaal Diensten en Beheer	*8.467.373*	*8.080.873*	*7.576.034*	*9.197.726*	*9.411.262*	*7.055.950*	*6.525.155*	*5.812.398*
Landelijke voorziening overstromingsinformatie	116.000	116.000	243.500	243.500	243.500	€ -	€ -	€ -
DROP	368.350	348.350	368.350	388.350	397.558	€ 397.558	€ 397.558	€ 397.558
NDFF	8.734	8.234	373.661	-	-	€ -	€ -	€ -
Strategische inzet omgevingswet	345.875	310.875	351.811	351.811	351.811	€ 351.811	€ 351.811	€ -
Subtotaal Kassiersfunctie	*838.959*	*783.459*	*1.337.322*	*983.661*	*992.869*	*749.369*	*749.369*	*397.558*
	9.306.332	**8.864.332**	**8.913.356**	**10.181.387**	**10.404.131**	**7.805.319**	**7.274.524**	**6.209.956**

Toelichting:

- Continuïteit TMX loopt af. Na afronding van de aanbesteding is naar verwachting nog een klein aantal uren nodig voor contractbeheer. De begroting daalt hierdoor met € 1,5 miljoen.
- Er komt extra budget omdat het CERT WM Robuust wordt gemaakt en in 2027 in beheer wordt verwacht.

6.2 Programma 4 Collectieve thema's

In dit nieuwe programma trekken waterschappen sectoraal op om veilig, efficiënt en ethisch vaart te kunnen maken met digitale transformatie. Om dit te kunnen doen, werken we nauw samen op 4 collectieve thema's: Architectuur en standaarden, Wet- en regelgeving, Informatievoorziening en privacy en Data en ethiek. Voor deze samenhangende thema's verzamelen we informatie over nieuwe wetten, technologie en maatschappelijke ontwikkelingen. Al deze informatie brengen we samen en vertalen we naar passende kaders en richtlijnen, adviezen en praktische handvatten. We werken aan kaderstelling en borging en sluiten zo steeds beter aan op de informatiebehoefte van de waterschappen.
Het programma Collectieve Thema's is nieuw en volop in ontwikkeling. In mei-augustus 2025 is de governance uitgewerkt en hebben we de eerste stappen gezet om de strategienota en themaplannen uit te werken tot concrete activiteiten.

Verbondenheid van de thema's
De vier collectieve thema's zijn intrinsiek met elkaar verbonden. Bijvoorbeeld, een goede architectuur kun je alleen neerzetten als je waarden duidelijk zijn, en regelgeving heeft invloed op hoe we onze informatieveiligheid en privacy organiseren. In projecten worden de kaders en richtlijnen van alle vier de thema's meegenomen door middel van een beleidstoets en projectevaluatie. Coördinatie binnen het Overkoepelend Thema-Overleg (OTO) is daarom van groot belang om gemeenschappelijke activiteiten te identificeren en tot een goede afstemming te komen.

In 2025 hebben we geïnvesteerd in het leggen van een sterke fundering en van de kant komen, en 2026 staat in het teken van evalueren en bijsturen. 2027 staat in het teken van consolidatie van de werkwijze en bijsturen waar nodig.
In 2027 zetten we programma-breed in op de volgende doelen:
- Een duidelijk proces voor opzetten kaders, inclusief goede communicatie en evaluatie
- Heldere en open communicatie over besluitvorming
- Representatieve thema-overleggen en themagroepen
- We leren en verbeteren waar nodig, op basis van goed contact met de waterschappen

De doelen voor 2027 die hieronder zijn vermeld zijn een consolidatie van de themaplannen die zijn ontwikkeld door de waterschappen en goedgekeurd door de OGT.

Informatieveiligheid en Privacy
Doelen 2027
- Risico-gestuurd werken: Risicobewuste mindset en cultuur toegepast in praktijk
- Procesautomatisering (OT) en Kantoorautomatisering (IT): Veiligheid *by design* ook toegepast bij de waterschappen
- Privacy: *privacy by design* ook toegepast bij de waterschappen
- Meten, leren en verbeteren: Aantoonbaar groeien in volwassenheid

Gedurende en door het werken aan deze doelstellingen wordt direct geïnvesteerd in het opzetten en onderhouden van communities op het gebied van Risicogestuurd werken, Procesautomatisering, Kantoorautomatisering, Privacy, en Meten, leren en verbeteren.

Architectuur en Standaarden
Doelen 2027
- Werken onder architectuur: implementatie van standaarden
- Implementatie van visie op kaders en standaarden, inclusief groeipaden, met een focus op versimpeling en versterking

CONCEPT

- Doorontwikkelen van de WILMA algemeen, en specifiek op thema's gericht op voeding portfolioproces
- Verdere inzet op versterking architectuurfunctie waterschappen, inclusief investeren in de Community of Practice van Water Architecten, inzetten op het kennisuitwisseling en gezamenlijke ontwikkeling, en het up-to-date brengen en houden van de leergang architectuur.

Wet- en regelgeving

Doelen 2027

- Een up-to-date overzicht van alle wetten die op ons afkomen, en duidelijk inzicht wat dit betekent voor de waterschappen.
- Effectieve communicatie en actieve implementatie via de achterban en de community
- Het format voor de impactanalyses en maken van infosheets voor wetgeving is duidelijk en makkelijk toe te passen. De output is toepasbaar voor de waterschappen.
- Een goede uitwisseling tussen bestuurlijk (UvW) en impact en lessen uit de praktijk.

Data en Ethiek

Doelen ethiek 2027

- Toewerken naar 'ethiek by design':
- Blijvende inzet op ontwikkeling bestuurlijk bewustzijn ethiek
- Implementatie van een uniforme 'volwassenheid'- methodiek en leren van de inzet
- Het onderhouden van de community of practice ethiek
- Integratie en samenwerking met de andere thema's op ethiek

Doelen data 2027

- Een goedlopend expertisecentrum en real-time kwaliteitsrapportages
- Concept real-time data-uitwisseling federatief delen
- Het verder ontwikkelen van afspraken tussen waterschappen op het gebied van data standaarden & kwaliteit
- Verdere implementatie van de Sectorale Datastrategie en evaluatie en verbetering van de aansluiting federatief datastelsel
- Doorontwikkeling Gegevensknooppunt Waterschappen (GKW) als centrale toegangspoort

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Organisatie en Samenwerking	113.483	113.483	153.480	500.000	650.000	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000
	-	-	1.000.000			€ -	€ -	€ -
Standaard presentatie & ontsluiting	30.749	30.749	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Verkenning Sourcing strategieën, digitale autonomie en data soevereiniteit	102.279	102.279	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Programmasturing en interne HWH-kosten	211.811	211.811	218.958	250.000	350.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000
Advies en kennis I-veiligheid	35.055	34.555	36.324	150.000	100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Advies en kennis Privacy	101.655	71.655	106.525	-	-	€ -	€ -	€ -
Overheidskaders	30.431	20.431	26.981	-	-	€ -	€ -	€ -
Vooronderzoek	9.541	9.541	88.200	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Verhogen weerbaarheid PA	260.139	220.139	180.892	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Audits	23.164	33.164	220.349	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Keten	11.190	8.190	11.650	-	-	€ -	€ -	€ -
Project risicomanagement	237.995	187.995	244.025	-	-	€ -	€ -	€ -
Oefenen IV&P	-	-	6.000	-	-	€ -	€ -	€ -
Architectuur en standaarden			-	100.000	100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Doorontwikkeling en gebruik WILMA			-	450.000	450.000	€ 450.000	€ 450.000	€ 450.000
Wet - en regelgeving			-	300.000	400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
AI verorderingen			-	8.953	-	€ -	€ -	€ -
Data en ethiek			-	450.000	450.000	€ 450.000	€ 450.000	€ 450.000
Informatieveiligheid en privacy			-	90.000	147.000	€ 147.000	€ 147.000	€ 147.000
Risico gestuurd werken			-	173.000	166.000	€ 166.000	€ 166.000	€ 166.000
Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)			-	112.000	112.000	€ 112.000	€ 112.000	€ 112.000
Privacy			-	75.000	75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Meten, leren en verbeteren			-	50.000	-	€ -	€ -	€ -
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	525.525	470.525	725.525	-	-	€ -	€ -	€ -
	1.693.017	**1.514.517**	**3.018.909**	**2.708.953**	**3.000.000**	**€ 3.000.000**	**€ 3.000.000**	**€ 3.000.000**

Toelichting:

- Het programma Collectieve Thema's is budget gestuurd en is begroot op € 3 miljoen per jaar. De activiteiten die binnen het programma worden opgestart, worden binnen dit budget uitgevoerd.

Versie: 0.91 t.b.v. zienswijze 12 december 2025

CONCEPT

6.3 Programma 5 Digitale Innovatie & Transformatie

De waterschappen helpen elkaar in hun reis naar een getransformeerd waterschap, zoals geschetst op de Vaarkaart. Het programma Digitale Innovatie & Transformatie is navigator van deze reis. Wij helpen de waterschappen om slim gebruik te maken van data, nieuwe digitaal gedreven technologieën en moderne manieren van samenwerking. Hierbij faciliteren we zowel het samen werken als het innovatieklimaat van de sector. We hebben een programmakaart vastgesteld. Hierin staat dat we in 2025-2030 werken aan drie hoofddoelen(focus): Ontwikkelen & veranderen, Verkennen & kennisontwikkeling en Experimenteren & innoveren.

Ontwikkelen & Veranderen
Binnen dit hoofddoel werken we aan een gunstig klimaat voor digitale transformatie. Dit doen we door bij de waterschappen bij te dragen aan een kanteling in denken en handelen. Zo ontwikkelen de waterschappen zich tot lerende en innovatieve organisaties, gedreven vanuit digitaal-bewust bekwame mensen en organisatieonderdelen.

In 2027 werken we verder aan het innovatieklimaat voor digitale transformatie. Zo dragen we bij aan de benodigde kanteling in denken en handelen. Zo ontwikkelen zich bij de waterschappen steeds meer digitaal- bewust bekwame mensen en organisatieonderdelen.

Ook werken we in 2027 verder aan transformatief ontwikkelen (anders denken) en transformatief handelen. Dit doen we onder andere door nieuwe edities te organiseren van het impactlab. Daarnaast gaan de markt meer uitdagen om innovatieve meerwaarde voor de sector te creëren.

Verkennen & Kennisontwikkeling
Ons hoofddoel 'verkennen & kennisontwikkeling' houdt in dat we de waterschappen helpen om zicht en grip te krijgen op de aankomende technieken en kennis van de toekomst. Samen met de sector, de Unie van Waterschappen en STOWA zorgen we voor een constante vorm van inzicht en inspiratie. Denk hierbij aan technieken als AI en quantum, aan vernieuwende werkvormen en samenwerkingen, en een digitaal verbonden maatschappij.

In 2027 versterken we de ontwikkelde omgeving en brengen we de mogelijke en gewenste toekomstbeelden op een nog frequentere manier bij de waterschappen onder de aandacht. Zo kunnen deze beelden worden omgezet naar een handelingsperspectief dat aansluit bij de strategische koers van de sector. Daarbij is de Unie van Waterschappen in de lead van de vragen voor de toekomst, de STOWA is in de lead met kennis uit de sector, en het programma DI&T in de lead van de ondersteuning op de community, het proces en de vertaling naar de impact vanuit digitale transformatie.

Experimenteren & Innoveren
Binnen dit derde hoofddoel werken we aan gezamenlijke experimenten, proof of concepts (PoC's) en eventueel pilots waarbinnen we vormgeven aan kansrijke initiatieven voor de sector. Dit proces is in 2025 opgestart en de komende twee jaar ontwikkelen we het proces verder. Dit doen we door waterschappen in wisselende samenstelling volgens een innovatief en duurzaam proces te laten werken aan kansrijke of disruptieve innovaties en experimenten. Hierin werken we samen met STOWA, de Unie van Waterschappen en andere partijen. De uitkomsten van deze experimenten vertalen we in learningpapers. Deze dienen als start van potentiële businesscases voor de gehele sector

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Programmabudget algemeen	320.000	405.000	420.000	350.000	350.000	€ -	€ -	€ -
Verkennen & Kennisontwikkeling	340.000	220.000	340.000	220.000	220.000	€ -	€ -	€ -
Innoveren & Experimenteren	300.000	280.000	400.000	630.000	630.000	€ -	€ -	€ -
Ontwikkelen & Veranderen	340.000	255.000	340.000	300.000	300.000	€ -	€ -	€ -
	1.300.000	**1.160.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

CONCEPT

6.4 Programma 6, 7 en 8 Opgave waterveiligheid, -keten en -systeem

Om de waterschappen te ondersteunen in hun kerntaken ontwikkelen wij digitale tools die bijdragen aan een betere informatievoorziening over het functioneren van het watersysteem, waterveiligheid en de waterketen. Deze tools bieden bijvoorbeeld inzicht in de actuele staat van keringen, de getroffen maatregelen om deze intact te houden, en ondersteunen bij ruimtelijke inrichting en crisisbestrijding. Daarnaast helpen ze waterschappen doelgericht te handelen bij wateroverlast of tekorten. Ook binnen de waterketen leveren we ondersteuning: we ontwikkelen toepassingen die inzicht geven in de werking van waterzuiveringen, inclusief uitdagingen zoals microvervuiling, nieuwe stoffen, verstedelijking en piekbuien. Door te meten op gezamenlijke KPI's en data uit te wisselen, kunnen waterschappen hun processen verbeteren en slimmere keuzes maken in beheer en onderhoud.

Verwachte richting voor 2027
Om de impact en effectiviteit van onze ondersteuning aan waterschappen te vergroten, zetten we in op een aantal strategische ontwikkelingen:

Thema's en programmasturing
Projecten worden steeds vaker gebundeld binnen overkoepelende thema's, wat leidt tot efficiëntere aansturing en minder versnippering van inzet. Een voorbeeld hiervan is het voorgestelde thema *waterbalans*, waarin meerdere projecten worden samengebracht om samenwerking tussen waterschappen te versterken en de kwaliteit van opgeleverde producten te verhogen.

Formatie en financiering
We stellen voor om in 2026 te bespreken of een meer programmatische sturing ingericht kan worden, waarbij ondersteunende functies, waaronder omgevingsmanagers, op programmaniveau worden ingezet. Deze ontwikkeling is in Deel 4 van deze begroting (verwachte projecten/activiteiten) opgenomen.

Marktontwikkelingen
Door een tekort aan personeel stijgen de tarieven in de markt. Dit maakt samenwerking met marktpartijen en kennisinstituten des te belangrijker. Investeren in duurzame relaties en innovatieve aanbestedingsvormen is noodzakelijk om toekomstbestendig te blijven opereren.

Partners en derden
De samenwerking met andere overheden en externe partners neemt toe, maar de contractvorming is vaak complex en tijdrovend. We stellen voor om generieke en efficiëntere contractvormen te ontwikkelen voor gezamenlijke projecten waarin overheid, bedrijfsleven en kennisinstituten samenwerken.

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Waterveiligheid	135.532	135.532	159.368	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
HEEL	370.000	362.500	470.000	470.000	470.000	€ -	€ -	€ -
	505.532	**498.032**	**629.368**	**645.000**	**645.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**
Ontwikkelbudget |Watersysteem	144.600	134.600	175.338	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
Waterschadeschatter (overdracht STOWA)	58.710	51.210	61.646	61.646	64.728	€ 64.728	€ 64.728	€ 64.728
Landelijk Informatie BodemVocht (LIBV)	467.650	467.650	437.650	-	-	€ -	€ -	€ -
Productowner programma Watersysteem	135.775	119.775	157.000	141.600	145.300	€ -	€ -	€ -
Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM	250.000	345.000	162.500	100.000	100.000	€ -	€ -	€ -
IV Slim Watermanagement	73.776	73.776	-	277.440	283.900	€ -	€ -	€ -
Hy DAMO NHI	146.071	126.071	256.071	-	-	€ -	€ -	€ -
Projectenplatform Waterschapswerken	66.777	66.777	-	62.808	62.808	€ 62.808	€ 62.808	€ 62.808
WIWB 2.0	600.228	815.228	487.914	487.914	-	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer APP 1e helft 2025	50.479	50.479	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer App vanaf 2e hj 2025	62.000	47.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Building Information Model (BIM)	60.000	35.000	-	28.095	-			
	2.116.066	**2.332.566**	**1.738.119**	**1.334.503**	**831.736**	**€ 302.536**	**€ 302.536**	**€ 302.536**
Ontwikkelbudget Waterketen	145.186	105.186	170.416	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
Professioneel Afvalwatertransport	134.000	84.000	344.850	344.850	462.100	€ -	€ -	€ -
Onderhouds-Informatie (O-Info)	205.000	205.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Gezamenlijke prognoses AWK	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	€ -	€ -	€ -
Doorontwikkeling Z-info				350.000	350.000			
	€ 834.186	**€ 744.186**	**€ 865.266**	**€ 1.219.850**	**€ 1.337.100**	**€ 175.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**

CONCEPT

6.5 Programma 9 Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering

Vanuit dit programma ondersteunen we de waterschappen met Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering (OD&B). Dit is een facultatief programma. Dat betekent dat waterschappen per project kunnen aangeven of ze deelnemen. In 2026 is het programma, na een initiële start in 2025, verder doorontwikkeld. Er komen naar verwachting diverse facultatieve projecten bij, maar welke dat zijn is op het moment van schrijven van deze begrotingspagina nog niet in detail te zeggen. Projecten die daar klaar voor zijn worden afgerond en/of overgedragen aan de afdeling Diensten & Beheer.

Projecten
Het programma richt zich voornamelijk op facultatieve projecten. In veel gevallen is OD&B een voorportaal voor diensten die uiteindelijk naar de afdeling Diensten & Beheer gaan. Wij helpen de waterschappen om facultatieve projecten naar hWh te brengen, vanaf het initiatiefvoorstel via implementatie naar inbeheername. De projecten hebben raakvlakken met de bedrijfsvoering, digitale dienstverlening of IV&P vraagstukken en komen vanuit de waterschappen of vanuit hWh, bijvoorbeeld vanuit het programma Collectieve Thema's.

Doorontwikkeling
2026 is het jaar van doorontwikkelen van het programma en het doorleven en aanscherpen van de nieuwe governance en programmastructuur, zoals dat eind 2025 is vastgesteld in het Opgave Overleg. In 2027 worden deze wijzigingen geconsolideerd en aangescherpt waar nodig. We kijken waar projecten elkaar kunnen versterken zodat we meer waarde voor de waterschappen creëren.

Kennisdeling
Vanuit het kenniscentrum Microsoft ondersteunen we de waterschappen bij de adoptie van de moderne werkplek en Artificiële Intelligentie in ons werk. Daarin zoeken we de verbinding en samenwerking met andere programma's binnen hWh, zoals Collectieve Thema's, Innovatie en Transformatie en Kennis & Verbinden. We spelen in op de laatste ontwikkelen en helpen daarmee de sector gebruik te maken van nieuwe mogelijkheden.

Software en licentiediensten
De projecten Software Reseller en Software Catalogus dragen beide bij aan het inzicht in software gebruik bij de waterschappen. Met deze inzichten adviseren we de waterschapen omtrent het standaardiseren en rationaliseren van (standaard) software, met als doel beter te kunnen samenwerken en kostenvoordelen te behalen. We onderzoeken op welke manier we de waterschappen kunnen helpen bij het efficiënter en kosteneffectiever gebruiken van software die collectief wordt gebruikt.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	159.401	164.401	193.261	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering (fase 2)	390.000	390.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
E-HRM 2.0	138.500	138.500	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Wet Open Overheid	80.000	80.000	75.000	80.000	-	€ -	€ -	€ -
Single Digital gateway	65.000	65.000	20.661	86.021	-	€ -	€ -	€ -
Audit WPG	205.150	196.650	326.310	120.000	-	€ -	€ -	€ -
Kenniscentrum	1.564.017	1.524.017	1.200.000	1.513.325	1.821.485	€ 1.859.668	€ 1.954.453	€ -
Framework Microsoft	61.026	109.026	61.026	61.026	61.026	€ 61.026	€ 61.026	€ -
Software Reseller Onboarding en Beheer	328.609	303.609	352.621	352.621	352.621	€ 352.621	€ 29.385	€ -
Software catalogus	67.000	37.000	65.000	65.000	65.000	€ -	€ -	€ -
BuCa Samenwerkingskansen Geo Informatie	30.000	45.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Robuust maken CERT-WM			-	1.007.996	-	€ -	€ -	€ -
	3.088.703	**3.053.203**	**2.293.879**	**3.460.989**	**2.475.132**	**€ 2.448.315**	**€ 2.219.864**	**€ 175.000**

Toelichting:
- Voor Wet Open Overheid, Single Digital Gateway en Audit WPG zijn er nog geen DVO's voor 2027. Deze projecten zijn opgenomen in Deel 4 van deze begroting, omdat er wel wordt verwacht dat ze doorlopen.

Deel 3: Samenwerking met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de volgende begrotingsprogramma's

- SAW@
- Basisdata
- IHW

De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in een samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering.

De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur van het Waterschapshuis te worden vastgesteld.

7 Programmaplan – samenwerking met derden

7.1 Programma 10 SAW@

SAW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Dit is een programma van elf waterschappen en Rijkswaterstaat (RWS). Doel is om de samenwerking in het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bevorderen. De partijen werken hiervoor samen bij de aanschaf en het inrichten van de gezamenlijke VTH-applicatie. De SAW@-deelnemers gebruiken de applicatie op dezelfde manier, zodanig dat de datakwaliteit voldoet aan de uniforme eisen voor het delen van data met andere overheden.

VTH-applicatie
Het contract met de huidige leverancier loopt op 21 oktober 2027 af. Verlenging is niet mogelijk. In 2024 en 2025 is de aanbesteding van een nieuwe VTH-applicatie voorbereid en uitgevoerd. Door samen te werken met RWS en de waterschappen is een gemeenschappelijk programma van eisen en een inkoopplan gemaakt. Hierbij zijn key-users VTH, functioneel beheerders, architecten van RWS en de waterschappen, applicatiemanagers en service level managers nauw betrokken. Namens SAW@ is RWS opdrachtgever. Inmiddels is de opdracht gegund is SAW@ gestart met de transitiefase, waarin de nieuwe applicatie gefaseerd wordt ingericht, getest en geïmplementeerd.

Nieuwe fase: transitie naar de nieuwe VTH-applicatie
De transitieperiode bestrijkt de jaren 2026 tot en met 2027 en kent een gezamenlijke aanpak, waarbij een centraal transitieteam optreedt naast de lokale projectteams bij de waterschappen en RWS.

Informatieveiligheid
Ook tijdens de transitie blijft informatieveiligheid een speerpunt. We blijven jaarlijks een pentest uitvoeren om de kwetsbaarheden en risico's in de informatievoorziening te toetsen. Hiermee voldoen we aan de Baseline Informatievoorziening Overheid (BIO). De bevindingen worden vertaald naar concrete verbetermaatregelen, zowel in de huidige als de nieuwe VTH-omgeving.

Wat mag het kosten?
De begroting 2026 weerspiegelt de overgangsfase van beheer naar transitie. Dit betekent een tijdelijke verhoging van de kosten door:

- investeringen in implementatie, datamigratie en opleidingen;
- inzet van het centrale transitieteam;
- parallel beheer van de huidige applicatie tot eind 2027.

Vooruitblik 2027
In 2027 vindt de daadwerkelijke migratie en ingebruikname van de nieuwe VTH-applicatie plaats. De begroting van dat jaar zal zich richten op:

- de afronding van de transitie;

CONCEPT

- de afbouw van de huidige applicatie;
- en de overgang naar de structurele beheerfase onder de nieuwe leverancier.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
SAW@ Personele inzet	826.649	826.649	895.457	878.291	895.457	€ 895.457	€ 766.427	€ 769.016
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	1.616.406	1.516.406	1.705.349	1.705.349	1.799.122	€ 1.611.487	€ 1.706.204	€ 1.774.452
Project SAW@ bijdragen Waterschappen	740.467	716.467	1.029.770	990.570	825.844	€ 130.144	€ 117.160	€ 117.160
SAW@ HWH-werkzaamheden	48.392	48.392	47.174	49.622	50.654	€ 51.728	€ 52.846	€ 54.009
	3.231.914	**3.107.914**	**3.677.750**	**3.623.832**	**3.571.077**	**€ 2.688.816**	**€ 2.642.637**	**€ 2.714.637**

Toelichting:

- De VTH applicatie moet opnieuw worden aanbesteed. De begroting van SAW@ wordt verhoogd in 2026.

7.2 Programma 11 Basisdata

Binnen dit programma brengen we Nederland in kaart vanuit de lucht. Dit doen we met twee producten: Beeldmateriaal (BM): luchtfoto's en Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN): hoogtedata.

Onze deelnemers zijn waterschappen en andere (overheids)organisaties. Zij financieren deze producten voor eigen gebruik en maken deze ook openbaar toegankelijk. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld ook ingenieursbureaus en onderzoekers er gebruik van maken. Dit maakt innovatieve toepassingen mogelijk waar de deelnemers van profiteren. Deelnemers gebruiken de data onder andere om aan hun wettelijke karteerverplichtingen te voldoen, maar ook voor handhaving, visualisatie en werkvoorbereiding.

Omdat Nederland continu verandert houden we de data up to date.

Naast de landsdekkende vluchten zijn er ook andere projecten:

- AHN: hoogdynamische gebieden. Deze winnen we jaarlijks voor Rijkswaterstaat (kust, Scheldes en Waddenzee). Zij gebruiken de data onder andere voor kustlijnzorg.
- AHN: riviermonitoringen. Jaarlijks winnen we een deel hiervan in.
- Beeldmateriaal: lage resolutie (25 cm) zomervlucht voor vegetatiemonitoring, Zoete en Zoute ecotopengebieden in Nederland.

Via het dynamische aankoopsysteem kunnen waterschappen snel specifieke opdrachten gunnen binnen de onderstaande categorieën. Voor deze opdrachten kunnen waterschappen contact opnemen met het programma Basisdata om dit laagdrempelig in de markt te zetten:

- LiDAR inwinning (AHN)
- Luchtfoto's (Beeldmateriaal)
- Gecombineerde inwinning (LiDAR, luchtfoto's en/of oblieke luchtfoto's)
- Controle van de ingewonnen data
- Innovatieve projecten die raken aan bovengenoemde categorieën

Gecombineerde inwinning

Vanaf 2025 winnen we AHN en Beeldmateriaal in voor een derde van Nederland in één gecombineerde vlucht met een resolutie van 5 cm en een puntdichtheid van minimaal 10 pt/m^2. 2025 is zeer succesvol verlopen. Ook in 2026 en 2027 vliegen we zo steeds een derde van Nederland, waardoor we na drie jaar heel Nederland gecombineerd hebben ingewonnen. Uitzondering is de regio Schiphol, daar wordt AHN en Beeldmateriaal apart ingewonnen als gevolg van vliegrestricties. Het andere tweederde deel van Nederland wordt enkel Beeldmateriaal ingewonnen met een resolutie van 7,5 cm.

Onderzoeken productportfolio

In 2026 onderzoeken we hoe gebruikers van de aangeboden data gebruikmaken op dit moment en in de toekomst en wat dat betekent voor de producten die we leveren. Naar aanleiding van het

CONCEPT

onderzoek doen we een voorstel voor aan te besteden producten vanaf 2028. Verder onderzoeken we een mogelijke verbreding van de samenwerking met andere overheden.

Ontsluiting en Beschikbaarheid
We werken hard aan viewers voor de data en aan het makkelijker en sneller beschikbaar stellen van data via een cloud-omgeving. Sinds 2025 wachten we niet meer met uitleveringen totdat alle data van een beheergebied gereed is, maar attenderen we gebruikers direct na acceptatie van een deelgebied in die regio op de beschikbaarheid van nieuwe data binnen hun beheergebied. Daarnaast stellen we meer informatie over de producten beschikbaar via data-rooms op de websites van AHN en Beeldmateriaal. Doel is om datasets die bij verschillende overheden beschikbaar zijn bij elkaar te brengen, zodat overheden onderling inzicht krijgen in welke data waar beschikbaar is en ze daar efficiënt gebruik van kunnen maken.

Landelijk Grondgebruik Nederland
De waterschappen dragen ook in 2027 bij aan het in kaart brengen en als open data beschikbaar stellen van het Landelijk Grondgebruik Nederland. Deze kaart is als download verkrijgbaar via LGN.nl. Deze kaartlaag zullen we in 2027 ook als services beschikbaar stellen via PDOK.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	46.284	42.284	46.244	52.000	46.000	€ -	€ -	€ -
AHN Kaartverkoop	-	8.679	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	2.398.249	2.302.181	2.398.249	2.398.248	2.398.248	€ -	€ -	€ -
Beeldmateriaal (BM)	4.883.395	4.045.395	4.883.395	4.883.395	4.883.395	€ -	€ -	€ -
Caribisch NL	-	323.824	-	-	-	€ -	€ -	€ -
IHN	-	-186.237	-	-	-	€ -	€ -	€ -
	7.327.928	**6.536.125**	**7.327.888**	**7.333.643**	**7.327.643**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

7.3 Programma 12 IHW

Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van water, zij werken hiervoor samen met diverse partijen. De waterbeheerders moeten voor hun taak continu kunnen beschikken over éénduidige en betrouwbare waterinformatie. Het Informatiehuis Water maakt de beschikbare data op een eenvoudige en efficiënte manier toegankelijk voor meervoudig gebruik.

Het Informatiehuis Water ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie:

- Waterbeheerders kunnen beschikken over de Aquo-standaard, waarmee het uitwisselen van informatie éénduidig wordt.
- Met de Digitale Delta API bieden we een technische koppeling waarmee applicaties data kunnen uitwisselen op een gestandaardiseerde manier volgens de FAIR-principes.
- Waterbeheerders worden ondersteund bij (inter)nationale rapportageverplichtingen. Wij verzamelen en bundelen gegevens voor de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Landelijk Enquête Waterkwaliteit en het Nationaal Basisbestand Primaire Waterkeringen (NBPW).
- Het Waterkwaliteitsportaal, Waterveiligheidsportaal en Droogteportaal geven waterbeheerders inzicht in de kwaliteit, kwantiteit en veiligheid van water.

Algemeen
De huidige samenwerkingsovereenkomst tussen RWS, UvW en IPO loopt t.e.m. 2028. De overeenkomst wordt verlengd voor de periode 2029 t.e.m. 2034. Hierdoor is er een solide basis om de basistaken en bijkomende taken uit te blijven voeren. IHW werkt aan de hand van een meerjarenplan en jaarplannen. De besluitvorming over de plannen en de uitvoering gebeurt langs de lijn van het directeurenoverleg en bestuurlijk overleg.

Aquo-standaard
Jaarlijks zijn er 2 update-rondes waarin ingediende wijzigingsaanvragen door gebruikers worden beoordeeld en bij goed vinden, in gebruik worden genomen via een geborgd wijzigingsproces. Zo blijft de Aquo-standaard optimaal aansluiten op de wensen van haar gebruikers.

CONCEPT

We gaan inzetten op hogere adoptie van de Aquo standaard en op intensievere ondersteuning bij het toepassen van de Aquo voor directe uitwisselbehoeften. Hiervoor sluiten we aan bij projecten en initiatieven. We zullen ondersteunen in het vertalen van de uitwisselbehoefte naar een Aquo conform informatiemodel. Bredere vernieuwing van de standaard zullen we projectmatig oppakken waarbij de impact op het gebruik wordt meegenomen in de afwegingen over de scope van de vernieuwing.

Digitale Delta API
In versie 3.0 van de Digitale Delta API-specificatie hebben we verschillende varianten van de DD API geïntegreerd tot één sterke API voor de watersector. De DD API v3 is een open en niet merk-, omgevings- of systeemgebonden set van definities en regels op basis waarvan data gevraagd en geleverd wordt en die voldoet aan diverse (inter)nationale standaarden. We breiden de beschikbaarheid van verschillende profielen uit o.b.v. implementaties van de DD-APi voor specifieke doelen. Zodoende kunnen de gebruikers putten uit profielen voor datasets die reeds in hogere mate afgestemd zijn op specifieke doelen, hierdoor verkleinen we de implementatie inspanning en bevorderen we de adoptie.
Ondersteuning bij de implementatie van de DD-API doen we voor initiatieven en projecten waar IHW een directe rol heeft. Andere implementaties laten we aan de markt over.

Coördinatie informatiestromen waterkwaliteit
We coördineren de informatiestromen waterkwaliteit volgens de planning en procedures die in het Spoorboekje KRW 2025 zijn aangekondigd. Hiermee ondersteunen wij de partners bij hun rapportage voor de Kaderrichtlijn Water en de voorbereiding van de ontwerp- en definitieve Stroomgebiedbeheerplannen 2028-2033.

Waterkwaliteitsportaal en Aquo-kit
In 2026 is gestart met de vernieuwing van de Aquo kit, dit is een meerjaren opdracht en zal in 2027 en 2028 worden gecontinueerd.
Bijkomend gewenste functionaliteit door de gebruikers m.b.t. WKP Aquo kit zal worden beoordeeld en bij goedkeuring worden geïmplementeerd via sprintplanning.

Droogteportaal
Afhankelijk van de oplossingsrichting om te komen tot rechtmatig inkopen van beheer en onderhoud, zullen we afspraken maken over het beheer en de doorontwikkeling van de functionaliteit o.b.v. vraagsturing.

Waterveiligheidsportaal
We ontwikkelen het Waterveiligheidsportaal verder door op basis van de wensen en eisen van de gebruikers (HWBP, waterschappen, RWS).

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	468.590	455.213	467.097	312.765	311.892	€ 311.892	€ -	€ -
EF Slim Watermanagement	82.122	49.584	110.872	109.907	114.752	€ 114.752	€ -	€ -
EF DD API	74.506	66.804	77.113	76.592	79.812	€ 79.812	€ -	€ -
BT BO Aquo-standaard	670.000	600.000	669.696	670.000	670.000	€ 670.000	€ -	€ -
BT Coordinatie van de informatiestromen	1.789	1.789	-	5.000	5.000	€ 5.000	€ -	€ -
BT BO Water informatie systemen	501.045	501.045	562.238	654.897	731.328	€ 731.328	€ -	€ -
BT Droogteportaal	114.306	71.984	66.558	66.105	68.886	€ 68.886	€ -	€ -
High Value Data List			-	206.611	206.611	€ 206.611	€ -	€ -
Instandh. Externe productkosten	36.126	36.126	25.342	52.000	42.000	€ 42.000	€ -	€ -
Instandh. Facilitering IHW door HWH	326.037	326.037	346.810	365.026	368.056	€ 368.056	€ -	€ -
EF BO WVP	151.955	166.321	247.934	247.934	247.934	€ 247.934	€ -	€ -
	2.426.476	**2.274.902**	**2.573.660**	**2.766.837**	**2.846.271**	**€ 2.846.271**	**€ -**	**€ -**

CONCEPT

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2027

Dit is een inschatting van de business cases en projecten die naar verwachting van hWh in 2027 gaan lopen. Projecten worden toegevoegd aan de begroting 2027 na besluitvorming van het I-beraad en de OGT en worden waar mogelijk gefinancierd uit de beschikbare ontwikkelbudgetten in de programma's of het initiatiefbudget. Daarbij is het aan te raden dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven gestart kunnen worden.

Project	2026	2027
Programma 3. Diensten en beheer		
Visie doorontwikkeling Data Knooppunt Waterschappen	185.000	100.000
TMX		50.000
SOC fase 3	378.180	378.180
AWK tools (DRIANT & A-info)	119.743	124.462
Programma 6. Opgave waterveiligheid		
Omgevingsmanager**		160.000
Zorgplicht	50.000	-
DAMO keringen	50.000	25.000
BOI (grotendeels gefinancieerd door DGWB)	100.000	100.000
Continu inzicht	25.000	150.000
HWBP Tooling	50.000	52.150
STOWA: APP2C	-	50.000
BeverAPP / eDNA	50.000	50.000
SE Tooling	190.000	150.000
Programma 7. Opgave watersysteem		
Omgevingsmanager**		160.000
Actuele Landelijke Overstromings Monitoring (ALOM)	40.000	150.000
RIBASIM	50.000	50.000
EBEO	50.000	20.000
GKW voor waterkwaliteitsgegevens	50.000	100.000
Viewer/Portaal monitoringinformatie	25.000	100.000
Rekenomgeving NHI	50.000	150.000
*BIM Community**	30.000	50.000
Integraal werken*	150.000	300.000
Programma 8. Opgave waterketen		
Omgevingsmanager**		160.000
Gevelbezoek/Indirecte lozingen	150.000	150.000
O-info	200.000	500.000
Incidenten registratie	100.000	40.000
Activiteiten uit Eur. richtlijn stedelijk afvalwater	50.000	50.000
Materialenpaspoort	70.000	70.000
*Proces Automatisering**	75.000	-
Programma 9. Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering		
Omgevingsmanager**		160.000
BuCa Learning Tool	70.000	45.000
BuCa Geo Informatie	100.000	100.000
BLAEU DAMO	60.000	290.000
WOO		80.000
SDG		86.000
Audit WPG		120.000
Auditdiensten	356.000	131.000
Totaal	**2.873.923**	**4.451.792**

* De verwachte projecten BIM, integraal werken en Proces automatisering zijn programmaoverstijgend, maar neergezet in het programma dat veel overlap heeft.
** In 2026 wordt de programmasturing verder ingericht. Onderdeel hiervan zou kunnen zijn het inrichten van omgevingsmanagement op programmaniveau. Hierdoor worden we beter in staat om slimme verbindingen tussen projecten en producten te leggen, stimuleren we kennisdeling en brengen we de communities een stap verder. In 2026 wordt met de waterschappen verkend of het waardevol is om omgevingsmanagement op programmaniveau in 2027 in te voeren.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2026 begroot primair	%	2026 begroot actualisatie	%	2027 begroot primair	%
Loondienst	94.860	46%	128.206	52%	124.854	52%
Inleen	34.159	17%	32.695	13%	31.840	13%
Inhuur	64.089	31%	73.932	30%	72.000	30%
Trainees	12.269	6%	7.889	3%	7.683	3%
Overheid	966	0%	2.999	1%	2.921	1%
Totaal	**206.343**	**100%**	**245.721**	**100%**	**239.298**	**100%**

In 2027 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 13% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams van de projecten in 2025.

CONCEPT

Bijlage 2 Verdeelsleutels

In de begroting 2027 zijn de volgende verdeelsleutels toegepast, conform de gemaakte afspraken in de dienstverleningsovereenkomst.

Kostenverdeelsleutel 2027	45/55	VERLOON (163)	M2	ONTWERP	LICENTIE
	Belasting opbrengst 2025 in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Aantal verloningen per deelnemer 2024 (163)	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers
Aa en Maas	3,86%	673	161.007	1.500.586	120
AGV/Waternet	8,83%		70.412	2.068.500	
Brabantse Delta	4,55%	692	170.744	1.314.930	52
De Dommel	3,76%	725	151.237	1.471.430	72
De Stichtse Rijnlanden	4,15%	813	83.021	1.399.022	36
Delfland	7,26%	756	40.547	1.932.408	80
Drents Overijsselse Delta	3,95%	875	255.500	1.154.300	94
Fryslân	4,96%		346.000		32
Hollands Noorderkwartier	7,00%		196.400	1.751.873	80
Hollandse Delta	5,63%	762	101.809	1.817.998	72
Hunze en Aa's	2,38%		207.000		96
Limburg	6,11%		220.951	2.119.814	56
Noorderzijlvest	2,43%	421	144.000	707.423	96
Rijn en IJssel	3,32%	580	195.000	1.264.193	120
Rijnland	7,35%	934	107.946	2.113.100	24
Rivierenland	5,97%	1.100	201.000	1.648.000	80
Scheldestromen	3,13%	574	190.273	796.800	36
Schieland en de Krimpenerwaard	3,41%	486	35.113	708.900	
Vallei en Veluwe	5,02%	733	244.833	2.026.300	48
Vechtstromen	4,26%	621	227.045	1.768.603	32
Zuiderzeeland	2,66%	400	150.000	680.500	56
Unie van de waterschappen		123			
Aquon		224			
Noorderlijk belastingkantoor		180			
Totaal	100%	11.672	3.499.838	28.244.680	1.282

CONCEPT

Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

Programma	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	
Projectnummer	00.01.01/052	00.01.01/056	00.01.01/066	00.01.01/205	00.01.01/206	
Project	Directie	Capaciteitsmanagement	Communicatie	Bestuur	Bestuursondersteuning	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 46.895,49	€ 13.355,26	€ 23.713,48	€ 2.906,44	€ 8.506,55	€ 95.377,22
AGV/Waternet	€ 76.934,49	€ 21.910,01	€ 38.903,21	€ 4.768,16	€ 13.955,44	€ 156.471,31
Brabantse Delta	€ 51.068,76	€ 14.543,76	€ 25.823,77	€ 3.165,08	€ 9.263,56	€ 103.864,94
De Dommel	€ 46.257,38	€ 13.173,54	€ 23.390,82	€ 2.866,89	€ 8.390,80	€ 94.079,43
De Stichtse Rijnlanden	€ 48.637,21	€ 13.851,28	€ 24.594,21	€ 3.014,38	€ 8.822,49	€ 98.919,58
Delfland	€ 67.417,58	€ 19.199,71	€ 34.090,82	€ 4.178,33	€ 12.229,13	€ 137.115,58
Drents Overijsselse Delta	€ 47.403,59	€ 13.499,96	€ 23.970,41	€ 2.937,93	€ 8.598,72	€ 96.410,61
Fryslân	€ 53.545,17	€ 15.249,01	€ 27.076,01	€ 3.318,56	€ 9.712,76	€ 108.901,52
Hollands Noorderkwartier	€ 65.853,82	€ 18.754,37	€ 33.300,08	€ 4.081,41	€ 11.945,48	€ 133.935,17
Hollandse Delta	€ 57.589,04	€ 16.400,66	€ 29.120,86	€ 3.569,19	€ 10.446,30	€ 117.126,03
Hunze en Aa's	€ 37.912,87	€ 10.797,12	€ 19.171,27	€ 2.349,72	€ 6.877,16	€ 77.108,15
Limburg	€ 60.444,09	€ 17.213,74	€ 30.564,56	€ 3.746,14	€ 10.964,18	€ 122.932,71
Noorderzijlvest	€ 38.222,44	€ 10.885,29	€ 19.327,81	€ 2.368,91	€ 6.933,31	€ 77.737,76
Rijn en IJssel	€ 43.623,44	€ 12.423,42	€ 22.058,92	€ 2.703,64	€ 7.913,02	€ 88.722,45
Rijnland	€ 67.949,48	€ 19.351,18	€ 34.359,78	€ 4.211,30	€ 12.325,62	€ 138.197,36
Rivierenland	€ 59.626,85	€ 16.981,00	€ 30.151,31	€ 3.695,49	€ 10.815,94	€ 121.270,60
Scheldestromen	€ 42.455,11	€ 12.090,70	€ 21.468,13	€ 2.631,23	€ 7.701,10	€ 86.346,27
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 44.159,70	€ 12.576,14	€ 22.330,09	€ 2.736,88	€ 8.010,30	€ 89.813,11
Vallei en Veluwe	€ 53.885,41	€ 15.345,91	€ 27.248,05	€ 3.339,65	€ 9.774,48	€ 109.593,50
Vechtstromen	€ 49.300,06	€ 14.040,06	€ 24.929,40	€ 3.055,46	€ 8.942,73	€ 100.267,71
Zuiderzeeland	€ 39.615,01	€ 11.281,87	€ 20.031,99	€ 2.455,21	€ 7.185,92	€ 80.570,01
Subsidies						€ -
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh						€ -
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 1.098.797,00	€ 312.924,00	€ 555.625,00	€ 68.100,00	€ 199.315,00	€ 2.234.761,00
Eindtotaal	€ 1.098.797,00	€ 312.924,00	€ 555.625,00	€ 68.100,00	€ 199.315,00	€ 2.234.761,00

Programma	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	
Projectnummer	00.01.02/040	00.01.02/058	00.01.02/059	00.01.02/062	00.01.02/064	00.01.02/090	
Project	P&O	Financiën en control	Rente	Informatieveiligheid	Privacy	Salariskosten	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 67.181,77	€ 24.536,76	€ -21.254,11	€ 10.129,16	€ 18.335,04	€ -57.616,57	€ 41.312,06
AGV/Waternet	€ 110.215,19	€ 40.253,84	€ -34.868,48	€ 16.617,42	€ 30.079,59	€ -94.522,98	€ 67.774,58
Brabantse Delta	€ 73.160,34	€ 26.720,31	€ -23.145,54	€ 11.030,57	€ 19.966,70	€ -62.743,92	€ 44.988,46
De Dommel	€ 66.267,63	€ 24.202,89	€ -20.964,91	€ 9.991,34	€ 18.085,56	€ -56.832,58	€ 40.749,93
De Stichtse Rijnlanden	€ 69.676,93	€ 25.448,07	€ -22.043,50	€ 10.505,36	€ 19.016,01	€ -59.756,47	€ 42.846,41
Delfland	€ 96.581,41	€ 35.274,38	€ -30.555,19	€ 14.561,82	€ 26.358,70	€ -82.830,35	€ 59.390,77
Drents Overijsselse Delta	€ 67.909,66	€ 24.802,61	€ -21.484,39	€ 10.238,91	€ 18.533,70	€ -58.240,82	€ 41.759,66
Fryslân	€ 76.708,00	€ 28.016,02	€ -24.267,90	€ 11.565,46	€ 20.934,91	€ -65.786,47	€ 47.170,02
Hollands Noorderkwartier	€ 94.341,19	€ 34.456,18	€ -29.846,46	€ 14.224,06	€ 25.747,31	€ -80.909,09	€ 58.013,19
Hollandse Delta	€ 82.501,19	€ 30.131,86	€ -26.100,67	€ 12.438,91	€ 22.515,97	€ -70.754,84	€ 50.732,42
Hunze en Aa's	€ 54.313,41	€ 19.836,86	€ -17.182,98	€ 8.188,97	€ 14.823,05	€ -46.580,37	€ 33.398,92
Limburg	€ 86.591,29	€ 31.625,69	€ -27.394,65	€ 13.055,58	€ 23.632,23	€ -74.262,60	€ 53.247,55
Noorderzijlvest	€ 54.756,89	€ 19.998,83	€ -17.323,29	€ 8.255,83	€ 14.944,08	€ -46.960,72	€ 33.671,63
Rijn en IJssel	€ 62.494,28	€ 22.824,75	€ -19.771,14	€ 9.422,42	€ 17.055,75	€ -53.596,47	€ 38.429,58
Rijnland	€ 97.343,40	€ 35.552,68	€ -30.796,26	€ 14.676,71	€ 26.566,66	€ -83.483,84	€ 59.859,34
Rivierenland	€ 85.420,53	€ 31.198,09	€ -27.024,26	€ 12.879,07	€ 23.312,71	€ -73.258,53	€ 52.527,61
Scheldestromen	€ 60.820,55	€ 22.213,46	€ -19.241,63	€ 9.170,07	€ 16.598,96	€ -52.161,05	€ 37.400,36
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 63.262,52	€ 23.105,34	€ -20.014,19	€ 9.538,25	€ 17.265,41	€ -54.255,33	€ 38.902,00
Vallei en Veluwe	€ 77.195,42	€ 28.194,04	€ -24.422,10	€ 11.638,95	€ 21.067,94	€ -66.204,50	€ 47.469,75
Vechtstromen	€ 70.626,53	€ 25.794,89	€ -22.343,92	€ 10.648,54	€ 19.275,17	€ -60.570,86	€ 43.430,34
Zuiderzeeland	€ 56.751,87	€ 20.727,45	€ -17.954,43	€ 8.556,62	€ 15.488,55	€ -48.671,65	€ 34.898,40
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat							€ -
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh							€ -
IPO							€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 1.574.120,00	€ 574.915,00	€ -498.000,00	€ 237.334,00	€ 429.604,00	€ -1.350.000,00	€ 967.973,00
Eindtotaal	€ 1.574.120,00	€ 574.915,00	€ -498.000,00	€ 237.334,00	€ 429.604,00	€ -1.350.000,00	€ 967.973,00

CONCEPT

Programma	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	
Projectnummer	00.01.03/015	00.01.03/020	00.01.03/025	00.01.03/030	00.01.03/054	00.01.03/055	
Project	Werkplek	Kantoorautomatisering	Informatiemanagement	Facilitair	Organisatie ondersteuning	Inkoop, contract- en leveranciersmanagement	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 12.198,28	€ 30.901,34	€ 28.299,55	€ 6.478,66	€ 20.133,32	€ 35.592,23	€ 133.603,38
AGV/Waternet	€ 20.011,91	€ 50.695,26	€ 46.426,89	€ 10.628,58	€ 33.029,76	€ 58.390,90	€ 219.183,31
Brabantse Delta	€ 13.283,82	€ 33.651,28	€ 30.817,95	€ 7.055,21	€ 21.925,00	€ 38.759,62	€ 145.492,88
De Dommel	€ 12.032,30	€ 30.480,87	€ 27.914,48	€ 6.390,51	€ 19.859,37	€ 35.107,93	€ 131.785,45
De Stichtse Rijnlanden	€ 12.651,33	€ 32.049,03	€ 29.350,61	€ 6.719,28	€ 20.881,08	€ 36.914,14	€ 138.565,48
Delfland	€ 17.536,41	€ 44.424,19	€ 40.683,81	€ 9.313,81	€ 28.943,93	€ 51.167,86	€ 192.070,02
Drents Overijsselse Delta	€ 12.330,45	€ 31.236,15	€ 28.606,17	€ 6.548,86	€ 20.351,46	€ 35.977,86	€ 135.050,93
Fryslân	€ 13.927,97	€ 35.283,09	€ 32.312,37	€ 7.397,32	€ 22.988,18	€ 40.639,13	€ 152.548,06
Hollands Noorderkwartier	€ 17.129,65	€ 43.393,76	€ 39.740,15	€ 9.097,78	€ 28.272,57	€ 49.981,02	€ 187.614,93
Hollandse Delta	€ 14.979,85	€ 37.947,76	€ 34.752,68	€ 7.955,99	€ 24.724,31	€ 43.708,30	€ 164.068,88
Hunze en Aa's	€ 9.861,76	€ 24.982,33	€ 22.878,90	€ 5.237,70	€ 16.276,87	€ 28.774,70	€ 108.012,26
Limburg	€ 15.722,49	€ 39.829,07	€ 36.475,59	€ 8.350,42	€ 25.950,05	€ 45.875,20	€ 172.202,81
Noorderzijlvest	€ 9.942,28	€ 25.186,32	€ 23.065,71	€ 5.280,47	€ 16.409,78	€ 29.009,65	€ 108.894,21
Rijn en IJssel	€ 11.347,17	€ 28.745,26	€ 26.325,00	€ 6.026,63	€ 18.728,55	€ 33.108,84	€ 124.281,45
Rijnland	€ 17.674,77	€ 44.774,67	€ 41.004,79	€ 9.387,29	€ 29.172,28	€ 51.571,56	€ 193.585,36
Rivierenland	€ 15.509,92	€ 39.290,56	€ 35.982,42	€ 8.237,51	€ 25.599,19	€ 45.254,94	€ 169.874,54
Scheldestromen	€ 11.043,27	€ 27.975,40	€ 25.619,96	€ 5.865,22	€ 18.226,96	€ 32.222,12	€ 120.952,93
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 11.486,66	€ 29.098,62	€ 26.648,61	€ 6.100,71	€ 18.958,78	€ 33.515,85	€ 125.809,23
Vallei en Veluwe	€ 14.016,47	€ 35.507,29	€ 32.517,69	€ 7.444,33	€ 23.134,25	€ 40.897,36	€ 153.517,39
Vechtstromen	€ 12.823,75	€ 32.485,81	€ 29.750,61	€ 6.810,86	€ 21.165,66	€ 37.417,23	€ 140.453,92
Zuiderzeeland	€ 10.304,51	€ 26.103,94	€ 23.906,07	€ 5.472,86	€ 17.007,64	€ 30.066,57	€ 112.861,59
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat							€ -
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh							€ -
IPO							€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 285.815,00	€ 724.042,00	€ 663.080,00	€ 151.800,00	€ 471.739,00	€ 833.953,00	€ 3.130.429,00
Eindtotaal	€ 285.815,00	€ 724.042,00	€ 663.080,00	€ 151.800,00	€ 471.739,00	€ 833.953,00	€ 3.130.429,00

Programma	Interne projecten	
Projectnummer	00.01.04/201	
Project	Kwaliteitsverbetering	
Verdeelsleutel	45/55	
Deelnemer	21	Totaal
Aa en Maas	€ 10.669,73	€ 10.669,73
AGV/Waternet	€ 17.504,26	€ 17.504,26
Brabantse Delta	€ 11.619,24	€ 11.619,24
De Dommel	€ 10.524,55	€ 10.524,55
De Stichtse Rijnlanden	€ 11.066,01	€ 11.066,01
Delfland	€ 15.338,95	€ 15.338,95
Drents Overijsselse Delta	€ 10.785,34	€ 10.785,34
Fryslân	€ 12.182,68	€ 12.182,68
Hollands Noorderkwartier	€ 14.983,16	€ 14.983,16
Hollandse Delta	€ 13.102,75	€ 13.102,75
Hunze en Aa's	€ 8.626,00	€ 8.626,00
Limburg	€ 13.752,33	€ 13.752,33
Noorderzijlvest	€ 8.696,43	€ 8.696,43
Rijn en IJssel	€ 9.925,27	€ 9.925,27
Rijnland	€ 15.459,97	€ 15.459,97
Rivierenland	€ 13.566,39	€ 13.566,39
Scheldestromen	€ 9.659,45	€ 9.659,45
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 10.047,28	€ 10.047,28
Vallei en Veluwe	€ 12.260,09	€ 12.260,09
Vechtstromen	€ 11.216,83	€ 11.216,83
Zuiderzeeland	€ 9.013,27	€ 9.013,27
Subsidies		€ -
Rijkswaterstaat		€ -
Unie van de waterschappen		€ -
Derden inzake hWh		€ -
IPO		€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 250.000,00	€ 250.000,00
Eindtotaal	€ 250.000,00	€ 250.000,00

CONCEPT

Programma	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	
Projectnummer	00.02.00/018	00.02.00/212	00.02.00/213	00.02.00/400	00.02.00/610	
Project	Kwaliteitsborging	Kennis delen & Verbinden	Specialistische kennis	WISE Europees project	Vergadercentrum	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 7.602,40	€ 28.008,91	€ 10.486,64	€ -	€ 38.325,69	€ 84.423,63
AGV/Waternet	€ 12.472,13	€ 45.950,07	€ 17.203,88	€ -	€ 62.875,28	€ 138.501,37
Brabantse Delta	€ 8.278,94	€ 30.501,45	€ 11.419,86	€ -	€ 41.736,33	€ 91.936,58
De Dommel	€ 7.498,95	€ 27.627,79	€ 10.343,95	€ -	€ 37.804,19	€ 83.274,88
De Stichtse Rijnlanden	€ 7.884,76	€ 29.049,17	€ 10.876,12	€ -	€ 39.749,12	€ 87.559,17
Delfland	€ 10.929,31	€ 40.265,98	€ 15.075,74	€ -	€ 55.097,52	€ 121.368,55
Drents Overijsselse Delta	€ 7.684,77	€ 28.312,37	€ 10.600,26	€ -	€ 38.740,93	€ 85.338,34
Fryslân	€ 8.680,40	€ 31.980,51	€ 11.973,63	€ -	€ 43.760,19	€ 96.394,73
Hollands Noorderkwartier	€ 10.675,80	€ 39.332,01	€ 14.726,05	€ -	€ 53.819,53	€ 118.553,39
Hollandse Delta	€ 9.335,97	€ 34.395,76	€ 12.877,90	€ -	€ 47.065,07	€ 103.674,70
Hunze en Aa's	€ 6.146,19	€ 22.643,93	€ 8.477,97	€ -	€ 30.984,57	€ 68.252,67
Limburg	€ 9.798,81	€ 36.100,97	€ 13.516,34	€ -	€ 49.398,38	€ 108.814,51
Noorderzijlvest	€ 6.196,38	€ 22.828,82	€ 8.547,20	€ -	€ 31.237,57	€ 68.809,97
Rijn en IJssel	€ 7.071,96	€ 26.054,63	€ 9.754,95	€ -	€ 35.651,58	€ 78.533,12
Rijnland	€ 11.015,54	€ 40.583,66	€ 15.194,68	€ -	€ 55.532,21	€ 122.326,09
Rivierenland	€ 9.666,33	€ 35.612,87	€ 13.333,59	€ -	€ 48.730,49	€ 107.343,28
Scheldestromen	€ 6.882,55	€ 25.356,84	€ 9.493,70	€ -	€ 34.696,75	€ 76.429,84
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 7.158,89	€ 26.374,92	€ 9.874,87	€ -	€ 36.089,84	€ 79.498,53
Vallei en Veluwe	€ 8.735,56	€ 32.183,72	€ 12.049,71	€ -	€ 44.038,25	€ 97.007,24
Vechtstromen	€ 7.992,21	€ 29.445,07	€ 11.024,35	€ -	€ 40.290,84	€ 88.752,47
Zuiderzeeland	€ 6.422,13	€ 23.660,55	€ 8.858,60	€ -	€ 32.375,66	€ 71.316,95
Subsidies				€ 6.826.000,00		€ 6.826.000,00
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh						€ -
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 178.130,00	€ 656.270,00	€ 245.710,00	€ -	€ 898.000,00	€ 1.978.110,00
Project	€ 178.130,00	€ 656.270,00	€ 245.710,00	€ 6.826.000,00	€ 898.000,00	€ 8.804.110,00

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer
Projectnummer	00.03.01/013	00.03.01/163	00.03.01/200	00.03.01/235	00.03.01/401	00.03.01/403
Project	CERT-WM	eHRM 2.0	Opvang cyber incidenten	Ondersteuning opdrachtgevers	Datastromen centraal	Datastromen decentraal
Verdeelsleutel	45/55	VERLOON	VAST	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	16	21	21	21	14
Aa en Maas	€ 82.032,93	€ 17.692,56	€ 1.119,05	€ 14.653,81	€ 71.425,46	€ 16.478,01
AGV/Waternet	€ 134.579,29		€ 1.119,05	€ 24.040,34	€ 117.177,19	
Brabantse Delta	€ 89.333,12	€ 18.192,06	€ 1.119,05	€ 15.957,87	€ 77.781,69	€ 17.920,34
De Dommel	€ 80.916,71	€ 19.059,60	€ 1.119,05	€ 14.454,42	€ 70.453,58	€ 16.257,48
De Stichtse Rijnlanden	€ 85.079,67	€ 21.373,04	€ 1.119,05	€ 15.198,06	€ 74.078,24	€ 17.079,97
Delfland	€ 117.931,64	€ 19.874,56	€ 1.119,05	€ 21.066,52	€ 102.682,21	€ 23.570,67
Drents Overijsselse Delta	€ 82.921,73	€ 23.002,96	€ 1.119,05	€ 14.812,58	€ 72.199,34	
Fryslân	€ 93.665,03		€ 1.119,05	€ 16.731,69	€ 81.553,45	
Hollands Noorderkwartier	€ 115.196,20		€ 1.119,05	€ 20.577,88	€ 100.300,48	€ 23.030,22
Hollandse Delta	€ 100.738,85	€ 20.032,29	€ 1.119,05	€ 17.995,31	€ 87.712,57	€ 20.173,82
Hunze en Aa's	€ 66.319,89		€ 1.119,05	€ 11.846,94	€ 57.744,24	€ 13.373,52
Limburg	€ 105.733,11		€ 1.119,05	€ 18.887,45	€ 92.061,03	€ 21.160,55
Noorderzijlvest	€ 66.861,41	€ 11.067,71	€ 1.119,05	€ 11.943,68	€ 58.215,74	€ 13.480,51
Rijn en IJssel	€ 76.309,23	€ 15.247,68	€ 1.119,05	€ 13.631,37	€ 66.441,88	
Rijnland	€ 118.862,07	€ 24.554,02	€ 1.119,05	€ 21.232,72	€ 103.492,32	€ 23.754,50
Rivierenland	€ 104.303,54	€ 28.918,01	€ 1.119,05	€ 18.632,09	€ 90.816,32	€ 20.878,11
Scheldestromen	€ 74.265,51	€ 15.089,94	€ 1.119,05	€ 13.266,29	€ 64.662,43	
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 77.247,29	€ 12.776,50	€ 1.119,05	€ 13.798,94	€ 67.258,65	€ 15.532,49
Vallei en Veluwe	€ 94.260,20	€ 19.269,91	€ 1.119,05	€ 16.838,01	€ 82.071,65	€ 18.893,80
Vechtstromen	€ 86.239,18	€ 16.325,53	€ 1.119,05	€ 15.405,19	€ 75.087,82	
Zuiderzeeland	€ 69.297,40	€ 10.515,64	€ 1.119,05	€ 12.378,82	€ 60.336,73	
Subsidies						
Rijkswaterstaat						
Unie van de waterschappen						
Derden inzake hWh						
IPO						
Eindtotaal bijdrage WS	€ 1.922.094,00	€ 292.992,00	€ 23.500,00	€ 343.350,00	€ 1.673.553,00	€ 261.584,00
Eindtotaal	€ 1.922.094,00	€ 292.992,00	€ 23.500,00	€ 343.350,00	€ 1.673.553,00	€ 261.584,00

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer
Projectnummer	00.03.01/406	00.03.01/440	00.03.01/510	00.03.01/820	00.03.01/825	00.03.01/826	00.03.01/830
Project	NHI-instrumentarium	Vangstregistratie versie 4	De Digitale Watertoets	Z-info	Oracle TECH licenties	Oracle TECH UVW	Oracle Contractmanagement
Verdeelsleutel	45/55	45/55	VAST	ONTWERP	LICENTIE	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	15	19	19	21	20
Aa en Maas	€ 12.230,33	€ 19.186,32	€ 10.673,33	€ 83.190,41	€ 23.260,53	€ 10.605,72	€ 4.847,53
AGV/Waternet	€ 20.064,50	€ 31.476,15		€ 114.674,78		€ 17.399,23	
Brabantse Delta	€ 13.318,72	€ 20.893,73		€ 72.897,90	€ 10.079,56	€ 11.549,53	€ 5.288,38
De Dommel	€ 12.063,91	€ 18.925,25		€ 81.574,04	€ 13.956,32	€ 10.461,40	€ 4.780,12
De Stichtse Rijnlanden	€ 12.684,57	€ 19.898,91	€ 10.673,33	€ 77.559,84	€ 6.978,16	€ 10.999,62	€ 5.031,52
Delfland	€ 17.582,49	€ 27.582,51		€ 107.130,03	€ 15.507,02	€ 15.246,92	€ 7.015,41
Drents Overijsselse Delta	€ 12.362,84	€ 19.394,19	€ 10.673,33	€ 63.992,80	€ 18.220,75	€ 10.720,63	€ 4.901,20
Fryslân	€ 13.964,57	€ 21.906,90	€ 10.673,33		€ 6.202,81	€ 12.109,58	€ 5.549,98
Hollands Noorderkwartier	€ 17.174,66	€ 26.942,73	€ 10.673,33	€ 97.121,42	€ 15.507,02	€ 14.893,27	€ 6.850,22
Hollandse Delta	€ 15.019,21	€ 23.561,36	€ 10.673,33	€ 100.787,30	€ 13.956,32	€ 13.024,13	€ 5.977,16
Hunze en Aa's	€ 9.887,67	€ 15.511,26	€ 10.673,33		€ 18.608,42	€ 8.574,24	€ 3.898,63
Limburg	€ 15.763,80	€ 24.729,44		€ 117.519,56	€ 10.854,91	€ 13.669,82	€ 6.278,75
Noorderzijlvest	€ 9.968,40	€ 15.637,92	€ 10.673,33	€ 39.218,55	€ 18.608,42	€ 8.644,25	€ 3.931,33
Rijn en IJssel	€ 11.376,98	€ 17.847,63	€ 10.673,33	€ 70.085,11	€ 23.260,53	€ 9.865,72	€ 4.501,88
Rijnland	€ 17.721,21	€ 27.800,12	€ 10.673,33	€ 117.147,34	€ 4.652,11	€ 15.367,21	€ 7.071,60
Rivierenland	€ 15.550,67	€ 24.395,09		€ 91.362,84	€ 15.507,02	€ 13.485,00	€ 6.192,42
Scheldestromen	€ 11.072,28	€ 17.369,63	€ 10.673,33	€ 44.173,49	€ 6.978,16	€ 9.601,50	€ 4.378,46
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 11.516,84	€ 18.067,03	€ 10.673,33	€ 39.300,44		€ 9.987,00	€ 4.558,53
Vallei en Veluwe	€ 14.053,30	€ 22.046,10	€ 10.673,33	€ 112.335,27	€ 9.304,21	€ 12.186,53	€ 5.585,92
Vechtstromen	€ 12.857,44	€ 20.170,10	€ 10.673,33	€ 98.048,90	€ 6.202,81	€ 11.149,53	€ 5.101,54
Zuiderzeeland	€ 10.331,59	€ 16.207,66	€ 10.673,33	€ 37.725,98	€ 10.854,91	€ 8.959,19	€ 4.078,44
Subsidies	€ 286.566,00						
Rijkswaterstaat							
Unie van de waterschappen							
Derden inzake hWh	€ 143.283,00	€ 92.000,00					
IPO	€ 143.283,00						
Eindtotaal bijdrage WS	€ 286.566,00	€ 449.550,00	€ 160.100,00	€ 1.565.846,00	€ 248.500,00	€ 248.500,00	€ 105.819,00
Eindtotaal	€ 859.698,00	€ 541.550,00	€ 160.100,00	€ 1.565.846,00	€ 248.500,00	€ 248.500,00	€ 105.819,00

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	
Projectnummer	00.03.01/866	00.03.01/905	00.03.01/935	00.03.01/945	00.03.01/950	00.03.01/955	
Project	P&ID	Govroam	LIBV	Hy DAMO NHI	Perceelwijzer	WIWB	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	8	20	21	20	5	21	Totaal
Aa en Maas		€ 1.933,49	€ 21.025,78	€ 5.257,53	€ 24.298,87	€ 10.383,91	€ 430.295,58
AGV/Waternet			€ 34.493,88	€ 8.596,52		€ 17.035,35	€ 520.656,29
Brabantse Delta		€ 2.109,32	€ 22.896,88	€ 5.721,41	€ 26.566,73	€ 11.307,99	€ 422.934,28
De Dommel		€ 1.906,60	€ 20.739,68	€ 5.186,61	€ 23.952,11	€ 10.242,62	€ 406.049,50
De Stichtse Rijnlanden		€ 2.006,87	€ 21.806,69	€ 5.451,14		€ 10.769,58	€ 397.788,24
Delfland		€ 2.798,17	€ 30.226,94	€ 7.538,66		€ 14.928,05	€ 531.800,84
Drents Overijsselse Delta	€ 15.675,20	€ 1.954,89	€ 21.253,59	€ 5.314,01		€ 10.496,42	€ 389.015,51
Fryslân		€ 2.213,67	€ 24.007,19	€ 5.996,68		€ 11.856,33	€ 307.550,24
Hollands Noorderkwartier		€ 2.732,28	€ 29.525,82	€ 7.364,85		€ 14.581,80	€ 503.591,21
Hollandse Delta	€ 19.036,46	€ 2.384,05	€ 25.820,27	€ 6.446,17		€ 12.751,75	€ 497.209,40
Hunze en Aa's		€ 1.555,01	€ 16.998,39	€ 4.259,07		€ 8.394,92	€ 248.764,60
Limburg		€ 2.504,35	€ 27.100,35	€ 6.763,53	€ 31.661,52	€ 13.383,94	€ 509.191,16
Noorderzijlvest		€ 1.568,05	€ 17.137,18	€ 4.293,48		€ 8.463,47	€ 300.832,50
Rijn en IJssel		€ 1.795,62	€ 19.558,74	€ 4.893,83	€ 22.520,76	€ 9.659,39	€ 378.788,73
Rijnland	€ 22.455,47	€ 2.820,58	€ 30.465,42	€ 7.597,79		€ 15.045,83	€ 571.832,68
Rivierenland	€ 19.708,95	€ 2.469,91	€ 26.733,94	€ 6.672,69		€ 13.202,98	€ 499.948,62
Scheldestromen		€ 1.746,39	€ 19.034,92			€ 9.400,70	€ 302.832,07
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 14.604,70	€ 1.818,22	€ 19.799,18	€ 4.953,44		€ 9.778,14	€ 332.789,75
Vallei en Veluwe	€ 17.814,24	€ 2.228,00	€ 24.159,74	€ 6.034,50		€ 11.931,67	€ 480.805,43
Vechtstromen	€ 16.301,05	€ 2.034,80	€ 22.103,88	€ 5.524,81		€ 10.916,35	€ 415.261,31
Zuiderzeeland	€ 13.104,92	€ 1.626,73	€ 17.761,55	€ 4.448,27		€ 8.771,82	€ 298.192,04
Subsidies							€ 286.566,00
Rijkswaterstaat							€ -
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh							€ 235.283,00
IPO							€ 143.283,00
Eindtotaal bijdrage WS	€ 138.701,00	€ 42.207,00	€ 492.650,00	€ 118.315,00	€ 129.000,00	€ 243.303,00	€ 8.746.130,00
Eindtotaal	€ 138.701,00	€ 42.207,00	€ 492.650,00	€ 118.315,00	€ 129.000,00	€ 243.303,00	€ 9.411.262,00

CONCEPT

Programma	Kassiersfunctie	Kassiersfunctie	Kassiersfunctie	
Projectnummer	00.03.02/201	00.03.02/255	00.03.02/580	
Project	Landelijke voorziening overstromingsinformatie	DROP	Facilitering capaciteit voor DSO	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 10.392,32	€ 16.967,35	€ 15.014,92	€ 42.374,59
AGV/Waternet	€ 17.049,14	€ 27.835,83	€ 24.632,76	€ 69.517,73
Brabantse Delta	€ 11.317,14	€ 18.477,29	€ 16.351,11	€ 46.145,55
De Dommel	€ 10.250,91	€ 16.736,48	€ 14.810,61	€ 41.798,00
De Stichtse Rijnlanden	€ 10.778,30	€ 17.597,53	€ 15.572,58	€ 43.948,41
Delfland	€ 14.940,14	€ 24.392,49	€ 21.585,65	€ 60.918,28
Drents Overijsselse Delta	€ 10.504,92	€ 17.151,19	€ 15.177,60	€ 42.833,71
Fryslân	€ 11.865,93	€ 19.373,29	€ 17.144,00	€ 48.383,22
Hollands Noorderkwartier	€ 14.593,60	€ 23.826,71	€ 21.084,97	€ 59.505,28
Hollandse Delta	€ 12.762,08	€ 20.836,41	€ 18.438,76	€ 52.037,25
Hunze en Aa's	€ 8.401,72	€ 13.717,33	€ 12.138,88	€ 34.257,93
Limburg	€ 13.394,77	€ 21.869,40	€ 19.352,89	€ 54.617,06
Noorderzijlvest	€ 8.470,32	€ 13.829,34	€ 12.238,00	€ 34.537,66
Rijn en IJssel	€ 9.667,22	€ 15.783,49	€ 13.967,28	€ 39.417,98
Rijnland	€ 15.058,01	€ 24.584,94	€ 21.755,95	€ 61.398,90
Rivierenland	€ 13.213,67	€ 21.573,71	€ 19.091,23	€ 53.878,61
Scheldestromen	€ 9.408,31	€ 15.360,77	€ 13.593,21	€ 38.362,29
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 9.786,05	€ 15.977,51	€ 14.138,98	€ 39.902,55
Vallei en Veluwe	€ 11.941,33	€ 19.496,39	€ 17.252,94	€ 48.690,66
Vechtstromen	€ 10.925,19	€ 17.837,36	€ 15.784,81	€ 44.547,36
Zuiderzeeland	€ 8.778,92	€ 14.333,19	€ 12.683,87	€ 35.795,98
Subsidies				€ -
Rijkswaterstaat				€ -
Unie van de waterschappen				€ -
Derden inzake hWh				€ -
IPO				€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 243.500,00	€ 397.558,00	€ 351.811,00	€ 992.869,00
Eindtotaal	€ 243.500,00	€ 397.558,00	€ 351.811,00	€ 992.869,00

Programma	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's
Projectnummer	00.04.00/001	00.04.00/010	00.04.00/011	00.04.00/100	00.04.00/101	00.04.00/200
Project	Ontwikkelbudget Collectieve Thema's	Programmasturing	Communicatie	Budget Architectuur en Standaarden	Doorontwikkeling en gebruik WILMA	Budget Wet- en regelgeving
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 27.741,31	€ 14.937,63	€ 4.267,89	€ 4.267,89	€ 19.205,52	€ 17.071,57
AGV/Waternet	€ 45.511,06	€ 24.505,96	€ 7.001,70	€ 7.001,70	€ 31.507,66	€ 28.006,81
Brabantse Delta	€ 30.210,04	€ 16.266,94	€ 4.647,70	€ 4.647,70	€ 20.914,64	€ 18.590,79
De Dommel	€ 27.363,83	€ 14.734,37	€ 4.209,82	€ 4.209,82	€ 18.944,19	€ 16.839,28
De Stichtse Rijnlanden	€ 28.771,63	€ 15.492,42	€ 4.426,41	€ 4.426,41	€ 19.918,82	€ 17.705,62
Delfland	€ 39.881,28	€ 21.474,53	€ 6.135,58	€ 6.135,58	€ 27.610,12	€ 24.542,33
Drents Overijsselse Delta	€ 28.041,88	€ 15.099,47	€ 4.314,14	€ 4.314,14	€ 19.413,61	€ 17.256,54
Fryslân	€ 31.674,97	€ 17.055,75	€ 4.873,07	€ 4.873,07	€ 21.928,82	€ 19.492,29
Hollands Noorderkwartier	€ 38.956,23	€ 20.976,43	€ 5.993,27	€ 5.993,27	€ 26.969,70	€ 23.973,06
Hollandse Delta	€ 34.067,14	€ 18.343,85	€ 5.241,10	€ 5.241,10	€ 23.584,95	€ 20.964,40
Hunze en Aa's	€ 22.427,59	€ 12.076,39	€ 3.450,40	€ 3.450,40	€ 15.526,79	€ 13.801,59
Limburg	€ 35.756,07	€ 19.253,27	€ 5.500,93	€ 5.500,93	€ 24.754,20	€ 22.003,73
Noorderzijlvest	€ 22.610,71	€ 12.175,00	€ 3.478,57	€ 3.478,57	€ 15.653,57	€ 13.914,29
Rijn en IJssel	€ 25.805,71	€ 13.895,38	€ 3.970,11	€ 3.970,11	€ 17.865,49	€ 15.880,44
Rijnland	€ 40.195,92	€ 21.643,96	€ 6.183,99	€ 6.183,99	€ 27.827,95	€ 24.735,95
Rivierenland	€ 35.272,63	€ 18.992,95	€ 5.426,56	€ 5.426,56	€ 24.419,51	€ 21.706,23
Scheldestromen	€ 25.114,58	€ 13.523,23	€ 3.863,78	€ 3.863,78	€ 17.387,02	€ 15.455,12
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 26.122,94	€ 14.066,20	€ 4.018,91	€ 4.018,91	€ 18.085,11	€ 16.075,65
Vallei en Veluwe	€ 31.876,24	€ 17.164,13	€ 4.904,04	€ 4.904,04	€ 22.068,17	€ 19.616,15
Vechtstromen	€ 29.163,75	€ 15.703,56	€ 4.486,73	€ 4.486,73	€ 20.190,29	€ 17.946,92
Zuiderzeeland	€ 23.434,50	€ 12.618,58	€ 3.605,31	€ 3.605,31	€ 16.223,88	€ 14.421,23
Subsidies						
Rijkswaterstaat						
Unie van de waterschappen						
Derden inzake hWh						
IPO						
Eindtotaal bijdrage WS	€ 650.000,00	€ 350.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 450.000,00	€ 400.000,00
Eindtotaal	€ 650.000,00	€ 350.000,00	€ 100.000,00	€ 100.000,00	€ 450.000,00	€ 400.000,00

CONCEPT

Programma	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	
Projectnummer	00.04.00/300	00.04.00/400	00.04.00/401	00.04.00/403	00.04.00/404	
Project	Budget Data en Ethiek	Budget informatieveiligheid en privacy	Risico gestuurd werken	Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)	Privacy	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 19.205,52	€ 6.273,80	€ 7.084,70	€ 4.780,04	€ -	€ 124.835,89
AGV/Waternet	€ 31.507,66	€ 10.292,50	€ 11.622,83	€ 7.841,91	€ -	€ 204.799,78
Brabantse Delta	€ 20.914,64	€ 6.832,12	€ 7.715,18	€ 5.205,42	€ -	€ 135.945,16
De Dommel	€ 18.944,19	€ 6.188,44	€ 6.988,30	€ 4.715,00	€ -	€ 123.137,25
De Stichtse Rijnlanden	€ 19.918,82	€ 6.506,82	€ 7.347,83	€ 4.957,57	€ -	€ 129.472,36
Delfland	€ 27.610,12	€ 9.019,30	€ 10.185,06	€ 6.871,85	€ -	€ 179.465,75
Drents Overijsselse Delta	€ 19.413,61	€ 6.341,78	€ 7.161,46	€ 4.831,83	€ -	€ 126.188,45
Fryslân	€ 21.928,82	€ 7.163,42	€ 8.089,30	€ 5.457,84	€ -	€ 142.537,36
Hollands Noorderkwartier	€ 26.969,70	€ 8.810,10	€ 9.948,82	€ 6.712,46	€ -	€ 175.303,02
Hollandse Delta	€ 23.584,95	€ 7.704,42	€ 8.700,22	€ 5.870,03	€ -	€ 153.302,14
Hunze en Aa's	€ 15.526,79	€ 5.072,09	€ 5.727,66	€ 3.864,45	€ -	€ 100.924,14
Limburg	€ 24.754,20	€ 8.086,37	€ 9.131,55	€ 6.161,05	€ -	€ 160.902,29
Noorderzijlvest	€ 15.653,57	€ 5.113,50	€ 5.774,43	€ 3.896,00	€ -	€ 101.748,22
Rijn en IJssel	€ 17.865,49	€ 5.836,06	€ 6.590,38	€ 4.446,52	€ -	€ 116.125,69
Rijnland	€ 27.827,95	€ 9.090,46	€ 10.265,42	€ 6.926,07	€ -	€ 180.881,66
Rivierenland	€ 24.419,51	€ 7.977,04	€ 9.008,09	€ 6.077,74	€ -	€ 158.726,81
Scheldestromen	€ 17.387,02	€ 5.679,76	€ 6.413,88	€ 4.327,43	€ -	€ 113.015,60
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 18.085,11	€ 5.907,80	€ 6.671,40	€ 4.501,18	€ -	€ 117.553,22
Vallei en Veluwe	€ 22.068,17	€ 7.208,93	€ 8.140,70	€ 5.492,52	€ -	€ 143.443,07
Vechtstromen	€ 20.190,29	€ 6.595,49	€ 7.447,97	€ 5.025,14	€ -	€ 131.236,87
Zuiderzeeland	€ 16.223,88	€ 5.299,80	€ 5.984,81	€ 4.037,94	€ -	€ 105.455,25
Subsidies						€ -
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh					€ 75.000,00	€ 75.000,00
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 450.000,00	€ 147.000,00	€ 166.000,00	€ 112.000,00	€ -	€ 2.925.000,00
Eindtotaal	€ 450.000,00	€ 147.000,00	€ 166.000,00	€ 112.000,00	€ 75.000,00	€ 3.000.000,00

Programma	Digitale innovatie & transformatie	Digitale innovatie & transformatie	Digitale innovatie & transformatie	Digitale innovatie & transformatie	
Projectnummer	00.05.00/213	00.05.00/214	00.05.00/215	00.05.00/216	
Project	Programmabudget algemeen	Verkennen & Kennisontwikkeling	Innoveren & Experimenteren	Ontwikkelen & Veranderen	
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	
Deelnemer	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
AGV/Waternet	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Brabantse Delta	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
De Dommel	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
De Stichtse Rijnlanden	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Delfland	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Drents Overijsselse Delta	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Fryslân	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Hollands Noorderkwartier	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Hollandse Delta	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Hunze en Aa's	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Limburg	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Noorderzijlvest	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Rijn en IJssel	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Rijnland	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Rivierenland	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Scheldestromen	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Vallei en Veluwe	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Vechtstromen	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Zuiderzeeland	€ 16.666,67	€ 10.476,19	€ 30.000,00	€ 14.285,71	€ 71.428,57
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat					€ -
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 350.000,00	€ 220.000,00	€ 630.000,00	€ 300.000,00	€ 1.500.000,00
Eindtotaal	€ 350.000,00	€ 220.000,00	€ 630.000,00	€ 300.000,00	€ 1.500.000,00

Programma	Opgave waterveiligheid	Opgave waterveiligheid	
Projectnummer	00.06.00/005	00.06.00/434	
Project	Ontwikkelbudget Waterveiligheid	HEEL	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	
Deelnemer	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 20.059,10	€ 28.392,43
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 32.908,00	€ 41.241,33
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 21.844,18	€ 30.177,51
De Dommel	€ 8.333,33	€ 19.786,16	€ 28.119,49
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 20.804,10	€ 29.137,44
Delfland	€ 8.333,33	€ 28.837,23	€ 37.170,57
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 20.276,43	€ 28.609,77
Fryslân	€ 8.333,33	€ 22.903,44	€ 31.236,77
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 28.168,35	€ 36.501,68
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 24.633,16	€ 32.966,50
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 16.216,87	€ 24.550,20
Limburg	€ 8.333,33	€ 25.854,39	€ 34.187,72
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 16.349,29	€ 24.682,62
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 18.659,51	€ 26.992,85
Rijnland	€ 8.333,33	€ 29.064,74	€ 37.398,08
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 25.504,82	€ 33.838,15
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 18.159,77	€ 26.493,10
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 18.888,89	€ 27.222,23
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 23.048,97	€ 31.382,31
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 21.087,63	€ 29.420,97
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 16.944,95	€ 25.278,28
Subsidies			€ -
Rijkswaterstaat			€ -
Unie van de waterschappen			€ -
Derden inzake hWh			€ -
IPO			€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 470.000,00	€ 645.000,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 470.000,00	€ 645.000,00

Programma	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem
Projectnummer	00.07.00/001	00.07.00/402	00.07.00/407	00.07.00/408
Project	Ontwikkelbudget Watersysteem	Waterschadeschatter (overdracht STOWA)	Productowner programma Watersysteem	Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 2.762,52	€ 6.201,25	€ 4.267,89
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 4.532,06	€ 10.173,47	€ 7.001,70
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 3.008,36	€ 6.753,10	€ 4.647,70
De Dommel	€ 8.333,33	€ 2.724,93	€ 6.116,87	€ 4.209,82
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 2.865,12	€ 6.431,57	€ 4.426,41
Delfland	€ 8.333,33	€ 3.971,44	€ 8.915,00	€ 6.135,58
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 2.792,45	€ 6.268,44	€ 4.314,14
Fryslân	€ 8.333,33	€ 3.154,24	€ 7.080,57	€ 4.873,07
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 3.879,32	€ 8.708,22	€ 5.993,27
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 3.392,46	€ 7.615,32	€ 5.241,10
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 2.233,37	€ 5.013,43	€ 3.450,40
Limburg	€ 8.333,33	€ 3.560,64	€ 7.992,86	€ 5.500,93
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 2.251,61	€ 5.054,36	€ 3.478,57
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 2.569,77	€ 5.768,57	€ 3.970,11
Rijnland	€ 8.333,33	€ 4.002,77	€ 8.985,33	€ 6.183,99
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 3.512,50	€ 7.884,79	€ 5.426,56
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 2.500,95	€ 5.614,07	€ 3.863,78
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 2.601,36	€ 5.839,48	€ 4.018,91
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 3.174,28	€ 7.125,57	€ 4.904,04
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 2.904,17	€ 6.519,22	€ 4.486,73
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 2.333,64	€ 5.238,51	€ 3.605,31
Subsidies				
Rijkswaterstaat				
Unie van de waterschappen				
Derden inzake hWh				
IPO				
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 64.728,00	€ 145.300,00	€ 100.000,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 64.728,00	€ 145.300,00	€ 100.000,00

CONCEPT

Programma	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	
Projectnummer	00.07.00/409	00.07.00/421	
Project	IV Slim Watermanagement	Projectenplatform Waterschapswerken	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ -	€ 2.680,58	€ 24.245,58
AGV/Waternet	€ -	€ 4.397,63	€ 34.438,20
Brabantse Delta	€ -	€ 2.919,13	€ 25.661,62
De Dommel	€ -	€ 2.644,10	€ 24.029,06
De Stichtse Rijnlanden	€ -	€ 2.780,14	€ 24.836,57
Delfland	€ -	€ 3.853,64	€ 31.208,99
Drents Overijsselse Delta	€ -	€ 2.709,62	€ 24.417,98
Fryslân	€ -	€ 3.060,68	€ 26.501,90
Hollands Noorderkwartier	€ -	€ 3.764,25	€ 30.678,39
Hollandse Delta	€ -	€ 3.291,83	€ 27.874,04
Hunze en Aa's	€ -	€ 2.167,13	€ 21.197,66
Limburg	€ -	€ 3.455,03	€ 28.842,79
Noorderzijlvest	€ -	€ 2.184,82	€ 21.302,70
Rijn en IJssel	€ -	€ 2.493,55	€ 23.135,33
Rijnland	€ -	€ 3.884,04	€ 31.389,47
Rivierenland	€ -	€ 3.408,31	€ 28.565,49
Scheldestromen	€ -	€ 2.426,76	€ 22.738,90
Schieland en de Krimpenerwaard	€ -	€ 2.524,20	€ 23.317,29
Vallei en Veluwe	€ -	€ 3.080,13	€ 26.617,35
Vechtstromen	€ -	€ 2.818,03	€ 25.061,48
Zuiderzeeland	€ -	€ 2.264,42	€ 21.775,22
Subsidies			€ -
Rijkswaterstaat	€ 283.900,00		€ 283.900,00
Unie van de waterschappen			€ -
Derden inzake hWh			€ -
IPO			€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ -	€ 62.808,00	€ 547.836,00
Eindtotaal	€ 283.900,00	€ 62.808,00	€ 831.736,00

Programma	Opgave waterketen	Opgave waterketen	Opgave waterketen	Opgave waterketen	
Projectnummer	00.08.00/001	00.08.00/433	00.08.00/865	00.08.00/875	
Project	Ontwikkelbudget Waterketen	Professioneel Afvalwatertransport	Gezamenlijke prognoses AWK	Doorontwikkeling Z-info	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	ONTWERP	
Deelnemer	21	21	21	19	Totaal
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 19.721,94	€ 14.937,63	€ 18.594,83	€ 61.587,73
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 32.354,86	€ 24.505,96	€ 25.632,26	€ 90.826,42
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 21.477,01	€ 16.266,94	€ 16.294,24	€ 62.371,52
De Dommel	€ 8.333,33	€ 19.453,58	€ 14.734,37	€ 18.233,54	€ 60.754,83
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 20.454,42	€ 15.492,42	€ 17.336,28	€ 61.616,45
Delfland	€ 8.333,33	€ 28.352,52	€ 21.474,53	€ 23.945,85	€ 82.106,24
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 19.935,62	€ 15.099,47	€ 14.303,76	€ 57.672,18
Fryslân	€ 8.333,33	€ 22.518,47	€ 17.055,75		€ 47.907,55
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 27.694,88	€ 20.976,43	€ 21.708,71	€ 78.713,35
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 24.219,12	€ 18.343,85	€ 22.528,11	€ 73.424,41
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 15.944,29	€ 12.076,39		€ 36.354,02
Limburg	€ 8.333,33	€ 25.419,81	€ 19.253,27	€ 26.268,13	€ 79.274,54
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 16.074,48	€ 12.175,00	€ 8.766,18	€ 45.349,00
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 18.345,87	€ 13.895,38	€ 15.665,52	€ 56.240,11
Rijnland	€ 8.333,33	€ 28.576,21	€ 21.643,96	€ 26.184,93	€ 84.738,43
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 25.076,12	€ 18.992,95	€ 20.421,54	€ 72.823,95
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 17.854,53	€ 13.523,23	€ 9.873,72	€ 49.584,82
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 18.571,40	€ 14.066,20	€ 8.784,49	€ 49.755,42
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 22.661,55	€ 17.164,13	€ 25.109,33	€ 73.268,35
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 20.733,18	€ 15.703,56	€ 21.916,02	€ 66.686,10
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 16.660,13	€ 12.618,58	€ 8.432,56	€ 46.044,60
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat					€ -
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 462.100,00	€ 350.000,00	€ 350.000,00	€ 1.337.100,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 462.100,00	€ 350.000,00	€ 350.000,00	€ 1.337.100,00

CONCEPT

Programma	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering
Projectnummer	00.09.00/001	00.09.00/561	00.09.00/562
Project	Ontwikkelbudget overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering	Kenniscentrum	Framework Microsoft
Verdeelsleutel	VAST	45/55	VAST
Deelnemer	21	21	21
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 77.739,04	€ 2.906,00
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 127.534,95	€ 2.906,00
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 84.657,12	€ 2.906,00
De Dommel	€ 8.333,33	€ 76.681,25	€ 2.906,00
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 80.626,31	€ 2.906,00
Delfland	€ 8.333,33	€ 111.758,69	€ 2.906,00
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 78.581,32	€ 2.906,00
Fryslân	€ 8.333,33	€ 88.762,28	€ 2.906,00
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 109.166,44	€ 2.906,00
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 95.465,83	€ 2.906,00
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 62.848,48	€ 2.906,00
Limburg	€ 8.333,33	€ 100.198,67	€ 2.906,00
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 63.361,66	€ 2.906,00
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 72.314,94	€ 2.906,00
Rijnland	€ 8.333,33	€ 112.640,42	€ 2.906,00
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 98.843,93	€ 2.906,00
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 70.378,19	€ 2.906,00
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 73.203,91	€ 2.906,00
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 89.326,29	€ 2.906,00
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 81.725,13	€ 2.906,00
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 65.670,14	€ 2.906,00
Subsidies			
Rijkswaterstaat			
Unie van de waterschappen			
Derden inzake hWh			
IPO			
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 1.821.485,00	€ 61.026,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 1.821.485,00	€ 61.026,00

Programma	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	
Projectnummer	00.09.00/564	00.09.00/577	
Project	Software Reseller Onboarding en Beheer	Software catalogus	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	
Deelnemer	21	16	Totaal
Aa en Maas	€ 16.791,48	€ 3.629,29	€ 109.399,15
AGV/Waternet	€ 16.791,48		€ 155.565,76
Brabantse Delta	€ 16.791,48	€ 3.951,21	€ 116.639,14
De Dommel	€ 16.791,48		€ 104.712,06
De Stichtse Rijnlanden	€ 16.791,48	€ 3.763,65	€ 112.420,76
Delfland	€ 16.791,48	€ 5.212,33	€ 145.001,84
Drents Overijsselse Delta	€ 16.791,48	€ 3.668,49	€ 110.280,62
Fryslân	€ 16.791,48	€ 4.142,24	€ 120.935,33
Hollands Noorderkwartier	€ 16.791,48	€ 5.091,71	€ 142.288,95
Hollandse Delta	€ 16.791,48	€ 4.454,18	€ 127.950,82
Hunze en Aa's	€ 16.791,48		€ 90.879,29
Limburg	€ 16.791,48	€ 4.674,41	€ 132.903,89
Noorderzijlvest	€ 16.791,48	€ 2.960,27	€ 94.352,74
Rijn en IJssel	€ 16.791,48		€ 100.345,75
Rijnland	€ 16.791,48	€ 5.253,36	€ 145.924,59
Rivierenland	€ 16.791,48	€ 4.611,37	€ 131.486,11
Scheldestromen	€ 16.791,48	€ 3.286,77	€ 101.695,77
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 16.791,48	€ 3.418,26	€ 104.652,97
Vallei en Veluwe	€ 16.791,48		€ 117.357,10
Vechtstromen	€ 16.791,48	€ 3.814,78	€ 113.570,71
Zuiderzeeland	€ 16.791,48	€ 3.067,69	€ 96.768,64
Subsidies			€ -
Rijkswaterstaat			€ -
Unie van de waterschappen			€ -
Derden inzake hWh			€ -
IPO			€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 352.621,00	€ 65.000,00	€ 2.475.132,00
Eindtotaal	€ 352.621,00	€ 65.000,00	€ 2.475.132,00

Programma	SAW@	SAW@	SAW@	SAW@	
Projectnummer	00.10.00/727	00.10.00/728	00.10.00/729	00.10.00/730	
Project	SAW@ Personele inzet	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Project SAW@ bijdragen Waterschappen	SAW@ HWH-werkzaamheden	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	11	11	11	11	Totaal
Aa en Maas	€ -	€ 142.082,09	€ 65.219,39	€ 4.000,30	€ 211.301,77
AGV/Waternet	€ -	€ 230.182,06	€ 105.659,58	€ 6.480,74	€ 342.322,38
Brabantse Delta	€ -	€ 154.321,69	€ 70.837,69	€ 4.344,90	€ 229.504,28
De Dommel	€ -	€ 140.210,62	€ 64.360,34	€ 3.947,61	€ 208.518,56
De Stichtse Rijnlanden					€ -
Delfland					€ -
Drents Overijsselse Delta					€ -
Fryslân					€ -
Hollands Noorderkwartier	€ -	€ 197.684,09	€ 90.742,16	€ 5.565,76	€ 293.992,02
Hollandse Delta	€ -	€ 173.444,69	€ 79.615,64	€ 4.883,31	€ 257.943,64
Hunze en Aa's					€ -
Limburg	€ -	€ 181.818,14	€ 83.459,27	€ 5.119,06	€ 270.396,47
Noorderzijlvest	€ -	€ 116.645,31	€ 53.543,24	€ 3.284,13	€ 173.472,68
Rijn en IJssel					€ -
Rijnland					€ -
Rivierenland	€ -	€ 179.421,31	€ 82.359,07	€ 5.051,58	€ 266.831,95
Scheldestromen					€ -
Schieland en de Krimpenerwaard					€ -
Vallei en Veluwe	€ -	€ 162.582,49	€ 74.629,61	€ 4.577,48	€ 241.789,59
Vechtstromen					€ -
Zuiderzeeland	€ -	€ 120.729,52	€ 55.418,00	€ 3.399,12	€ 179.546,64
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat	€ 895.457,08				€ 895.457,08
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ -	€ 1.799.122,00	€ 825.844,00	€ 50.654,00	€ 2.675.620,00
Eindtotaal	€ 895.457,08	€ 1.799.122,00	€ 825.844,00	€ 50.654,00	€ 3.571.077,08

Programma	Basisdata	Basisdata	Basisdata	
Projectnummer	00.11.00/200	00.11.00/336	00.11.00/359	
Project	Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	Beeldmateriaal (BM)	
Verdeelsleutel	45/55	M2	M2	
Deelnemer	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 1.963,23	€ 56.393,66	€ 26.633,45	€ 84.990,33
AGV/Waternet	€ 3.220,78	€ 24.662,22	€ 11.647,41	€ 39.530,41
Brabantse Delta	€ 2.137,94	€ 59.804,10	€ 28.244,12	€ 90.186,16
De Dommel	€ 1.936,52	€ 52.971,66	€ 25.017,31	€ 79.925,49
De Stichtse Rijnlanden	€ 2.036,15	€ 29.078,60	€ 13.733,16	€ 44.847,91
Delfland	€ 2.822,37	€ 14.201,83	€ 6.707,20	€ 23.731,40
Drents Overijsselse Delta	€ 1.984,50	€ 89.490,39	€ 42.264,28	€ 133.739,18
Fryslân	€ 2.241,61	€ 121.188,55	€ 57.234,61	€ 180.664,77
Hollands Noorderkwartier	€ 2.756,90	€ 68.790,26	€ 32.488,08	€ 104.035,25
Hollandse Delta	€ 2.410,91	€ 35.659,21	€ 16.841,04	€ 54.911,15
Hunze en Aa's	€ 1.587,18	€ 72.502,98	€ 34.241,51	€ 108.331,67
Limburg	€ 2.530,43	€ 77.389,40	€ 36.549,26	€ 116.469,09
Noorderzijlvest	€ 1.600,14	€ 50.436,85	€ 23.820,18	€ 75.857,18
Rijn en IJssel	€ 1.826,25	€ 68.299,91	€ 32.256,50	€ 102.382,65
Rijnland	€ 2.844,63	€ 37.808,73	€ 17.856,21	€ 58.509,57
Rivierenland	€ 2.496,22	€ 70.401,44	€ 33.249,01	€ 106.146,66
Scheldestromen	€ 1.777,34	€ 66.644,25	€ 31.474,57	€ 99.896,15
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 1.848,70	€ 12.298,54	€ 5.808,32	€ 19.955,56
Vallei en Veluwe	€ 2.255,86	€ 85.754,21	€ 40.499,77	€ 128.509,84
Vechtstromen	€ 2.063,90	€ 79.523,86	€ 37.557,32	€ 119.145,07
Zuiderzeeland	€ 1.658,44	€ 52.538,39	€ 24.812,69	€ 79.009,52
Subsidies				€ -
Rijkswaterstaat		€ 272.409,00		€ 272.409,00
Unie van de waterschappen				€ -
Derden inzake hWh		€ 900.000,00	€ 4.304.459,00	€ 5.204.459,00
IPO				€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 46.000,00	€ 1.225.839,00	€ 578.936,00	€ 1.850.775,00
Eindtotaal	€ 46.000,00	€ 2.398.248,00	€ 4.883.395,00	€ 7.327.643,00

CONCEPT

Programma	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW
Projectnummer	00.12.00/605	00.12.00/638	00.12.00/640	00.12.00/663	00.12.00/683	00.12.00/686
Project	Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	EF Slim Watermanagement	EF DD API	BT BO Aquo-standaard	BT Coordinatie van de informatiestromen	BT BO Water informatie systemen
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST
Deelnemer	21	21	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
AGV/Waternet	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Brabantse Delta	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
De Dommel	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
De Stichtse Rijnlanden	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Delfland	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Drents Overijsselse Delta	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Fryslân	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Hollands Noorderkwartier	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Hollandse Delta	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Hunze en Aa's	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Limburg	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Noorderzijlvest	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Rijn en IJssel	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Rijnland	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Rivierenland	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Scheldestromen	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Vallei en Veluwe	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Vechtstromen	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Zuiderzeeland	€ 14.852,00	€ -	€ 3.054,05	€ 13.494,57	€ 238,10	€ 32.660,62
Subsidies						
Rijkswaterstaat				€ 60.067,00		€ 36.364,00
Unie van de waterschappen						
Derden inzake hWh		€ 114.752,00				
IPO			€ 15.677,00	€ 326.547,00		€ 9.091,00
Eindtotaal bijdrage WS	€ 311.892,00	€ -	€ 64.135,00	€ 283.386,00	€ 5.000,00	€ 685.873,00
Eindtotaal	€ 311.892,00	€ 114.752,00	€ 79.812,00	€ 670.000,00	€ 5.000,00	€ 731.328,00

Programma	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW	
Projectnummer	00.12.00/687	00.12.00/688	00.12.00/689	00.12.00/690	00.12.00/699	
Project	BT Droogteportaal	High Value Data List	Instandh. Externe productkosten	Instandh. Facilitering IHW door HWH	EF BO WVP	
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
AGV/Waternet	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Brabantse Delta	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
De Dommel	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
De Stichtse Rijnlanden	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Delfland	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Drents Overijsselse Delta	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Fryslân	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Hollands Noorderkwartier	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Hollandse Delta	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Hunze en Aa's	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Limburg	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Noorderzijlvest	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Rijn en IJssel	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Rijnland	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Rivierenland	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Scheldestromen	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Vallei en Veluwe	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Vechtstromen	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Zuiderzeeland	€ 1.640,14	€ 4.427,38	€ 2.000,00	€ 17.526,48	€ -	€ 89.893,33
Subsidies						€ -
Rijkswaterstaat		€ 90.909,00				€ 187.340,00
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh					€ 247.934,00	€ 362.686,00
IPO	€ 34.443,00	€ 22.727,00				€ 408.485,00
Eindtotaal bijdrage WS	€ 34.443,00	€ 92.975,00	€ 42.000,00	€ 368.056,00	€ -	€ 1.887.760,00
Eindtotaal	€ 68.886,00	€ 206.611,00	€ 42.000,00	€ 368.056,00	€ 247.934,00	€ 2.846.271,00

CONCEPT

Bijlage 4 Totaal bijdragen primaire begroting 2027 t.o.v. geactualiseerde begroting 2026

Begroting 2026 vs 2027	Primaire begroting 2027 excl. BTW	Primaire begroting 2027 incl. BTW	Geactualiseerde Begroting 2026 excl. BTW	Geactualiseerde begroting 2026 incl. BTW	Verschil bijdrage excl. BTW	Verschil bijdrage incl. BTW
Aa en Maas	€ 1.644.131,01	€ 1.989.398,52	€ 1.737.663,68	€ 2.102.573,05	€ 93.532,67	€ 113.174,54
AGV/Waternet	€ 2.259.655,03	€ 2.734.182,59	€ 2.130.081,40	€ 2.577.398,49	€ -129.573,63	€ -156.784,10
Brabantse Delta	€ 1.718.789,24	€ 2.079.734,98	€ 1.842.103,79	€ 2.228.945,59	€ 123.314,55	€ 149.210,61
De Dommel	€ 1.598.780,38	€ 1.934.524,26	€ 1.702.466,75	€ 2.059.984,77	€ 103.686,37	€ 125.460,51
De Stichtse Rijnlanden	€ 1.384.346,68	€ 1.675.059,48	€ 1.319.467,91	€ 1.596.556,17	€ -64.878,77	€ -78.503,31
Delfland	€ 1.778.009,67	€ 2.151.391,71	€ 1.723.626,53	€ 2.085.588,10	€ -54.383,15	€ -65.803,61
Drents Overijsselse Delta	€ 1.443.424,18	€ 1.746.543,25	€ 1.398.568,66	€ 1.692.268,08	€ -44.855,51	€ -54.275,17
Fryslân	€ 1.484.236,07	€ 1.795.925,64	€ 1.633.517,35	€ 1.976.556,00	€ 149.281,29	€ 180.630,36
Hollands Noorderkwartier	€ 2.099.030,91	€ 2.539.827,40	€ 2.273.375,47	€ 2.750.784,32	€ 174.344,56	€ 210.956,92
Hollandse Delta	€ 1.887.646,03	€ 2.284.051,70	€ 1.784.662,73	€ 2.159.441,90	€ -102.983,30	€ -124.609,80
Hunze en Aa's	€ 1.121.979,42	€ 1.357.595,09	€ 1.063.823,46	€ 1.287.226,39	€ -58.155,96	€ -70.368,71
Limburg	€ 2.019.056,82	€ 2.443.058,76	€ 2.177.601,58	€ 2.634.897,91	€ 158.544,75	€ 191.839,15
Noorderzijlvest	€ 1.331.267,21	€ 1.610.833,32	€ 1.289.998,00	€ 1.560.897,58	€ -41.269,21	€ -49.935,74
Rijn en IJssel	€ 1.344.642,87	€ 1.627.017,88	€ 1.300.834,16	€ 1.574.009,33	€ -43.808,71	€ -53.008,54
Rijnland	€ 1.862.823,39	€ 2.254.016,31	€ 1.723.395,77	€ 2.085.308,89	€ -139.427,62	€ -168.707,42
Rivierenland	€ 1.978.150,69	€ 2.393.562,34	€ 1.933.099,31	€ 2.339.050,17	€ -45.051,38	€ -54.512,17
Scheldestromen	€ 1.246.729,47	€ 1.508.542,65	€ 1.116.153,61	€ 1.350.545,87	€ -130.575,85	€ -157.996,78
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 1.220.541,03	€ 1.476.854,65	€ 1.156.237,24	€ 1.399.047,06	€ -64.303,79	€ -77.807,59
Vallei en Veluwe	€ 1.873.033,57	€ 2.266.370,62	€ 2.004.411,21	€ 2.425.337,56	€ 131.377,64	€ 158.966,94
Vechtstromen	€ 1.490.373,04	€ 1.803.351,38	€ 1.415.487,81	€ 1.712.740,25	€ -74.885,23	€ -90.611,13
Zuiderzeeland	€ 1.357.848,29	€ 1.642.996,43	€ 1.446.447,68	€ 1.750.201,69	€ 88.599,39	€ 107.205,26
Eindtotaal bijdrage WS	€ 34.144.495,00	€ 41.314.838,95	€ 34.173.024,10	€ 41.349.359,16	€ 28.529,10	€ 34.520,21
					€ -	€ -
Subsidies	€ 7.112.566,00	€ 8.606.204,86	€ 5.345.000,00	€ 6.467.450,00	€ -1.767.566,00	€ -2.138.754,86
					€ -	€ -
Rijkswaterstaat	€ 1.639.106,08	€ 1.983.318,36	€ 1.634.392,00	€ 1.977.614,32	€ -4.714,08	€ -5.704,04
Unie van de waterschappen	€ -	€ -	€ 3.024,00	€ 3.659,04	€ 3.024,00	€ 3.659,04
Derden inzake hWh	€ 5.877.428,00	€ 7.111.687,88	€ 5.665.522,66	€ 6.855.282,42	€ -211.905,34	€ -256.405,46
IPO	€ 551.768,00	€ 667.639,28	€ 809.869,50	€ 979.942,10	€ 258.101,50	€ 312.302,82
					€ -	€ -
Subtotaal derden	€ 15.180.868,08	€ 18.368.850,38	€ 13.457.808,16	€ 16.283.947,87	€ -1.723.059,92	€ -2.084.902,50
					€ -	€ -
Eindtotaal	€ 49.325.363,08	€ 59.683.689,33	€ 47.630.832,26	€ 57.633.307,03	€ -1.694.530,82	€ -2.050.382,29

CONCEPT

Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2025, 2026 (begroot) en 2027 (begroot) bedraagt 11,2% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	**Gemeenschappelijke Regeling**
Berichtgevernaam:	**Het Waterschapshuis**
Berichtgevernummer:	**0652**
Jaar:	**2027**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU270050652.XLS

	Omschrijving	2025 x € 1000,- Volgens begroting 2025	2026 x € 1000,- Volgens begroting 2026	2027 x € 1000,- Volgens begroting 2027
1.	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	0	0	0
2.	Mutatie (im)materiële vaste activa	-232	-176	-176
3.	Mutatie voorzieningen	0	0	0
4.	Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5.	Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo		**232**	**176**	**176**

Ruimte voor uw toelichting

CONCEPT

Bijlage 7 Projectomschrijvingen

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Algemene zaken	Directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en het managementteam.
Algemene zaken	Capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.
Algemene zaken	Communicatie	De kosten voor interne en externe communicatie.
Algemene zaken	Bestuur	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het dagelijks bestuur Gr hWh. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning.
Algemene zaken	Bestuurs-ondersteuning	Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
Financiën en organisatie	P&O	In deze kostenpost zit het Human Resource Management van het Waterschapshuis. Human Resource Management stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen.
Financiën en organisatie	Financiën en control	De kosten voor de financiële administratie en interne controle vallen in deze kostenplaats. Ook vallen hier de kosten voor het hoofd F&O onder.
Financiën en organisatie	Rente	hWh ontvangt rente over de schatkistrekening en de lopende rekeningen, de rente valt op deze kostenplaats.
Financiën en organisatie	Informatie-veiligheid	Het toezichthouden op, adviseren op het gebied van en borgen van informatieveiligheid binnen de bedrijfsvoering.
Financiën en organisatie	Privacy	Bij de privacy instandhouding werken wij aan het borgen van de privacy van onze medewerkers, waterschappers en andere betrokkenen waar het Waterschapshuis persoonsgegevens van verwerkt.
Financiën en organisatie	Salariskosten	Dit betreft salariskosten, inleen en inhuur. De uren van de medewerkers worden doorbelast naar de producten waaraan ze werken, tegen werkelijk tarief.
Inkoop en facilitering	Werkplek	De kosten voor huisvesting vallen in deze kostenplaats. Het huurcontract voor de werkplek loopt tot en met maart 2030.
Inkoop en facilitering	IT Beheer	De facilitering van de virtuele werkplek valt in deze kostenplaats. De kosten hiervoor worden zo veel mogelijk doorbelast aan de projecten.
Inkoop en facilitering	Informatiema nagement	Informatiemanagement houdt zich bezig met faciliteren van informatiestromen en vertaalt de informatie behoefte van de interne organisatie naar IT oplossingen.
Inkoop en facilitering	Facilitair	De facilitering van de fysieke werkplek en gezamenlijke lunch.
Inkoop en facilitering	Organisatie ondersteuning	Deze kostenplaats betreft secretariële ondersteuning van de instandhouding.
Inkoop en facilitering	Inkoop, contract- en leveranciers-management	De kosten voor de inkoopadministratie en het hoofd I&F vallen in deze kostenplaats. Ook contract- en leveranciersmanagent dat niet in de niet in de programma's landt valt hieronder. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.
Interne projecten	Kwaliteitsverb etering	Met het vaststellen van de nieuwe planning & control cyclus in juli 2020, is tevens goedkeuring gegeven aan het inbedden van continue kwaliteitsverbetering binnen instandhouding. Kwaliteitsverbetering zal projectmatig worden opgepakt middels interne projecten. Vanaf 2022 wordt een jaarlijks bedrag hiervoor beschikbaar gesteld.
Interne projecten	Veilige werkomgeving	In dit project wordt op basis van de jaarplannen gewerkt aan een werkomgeving die veilig is, veilig voelt en die blijvend voldoet aan wet- en regelgeving.
Interne projecten	Professionele organisatie	In dit project wordt op basis van de jaarplannen gewerkt aan hWh als een wendbare en risicogestuurde organisatie binnen de kaders van de huidige governance.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Interne projecten	Zichtbaarheid	In dit project wordt op basis van het jaarplan gewerkt aan het duidelijk maken van wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.
Kennis en Verbinden	Kwaliteitsborging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten.
Kennis en Verbinden	Kennis delen & Verbinden	Digitale transformatie staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. hWh is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Vanuit de bestuursopgave om de kennis en verbinden rol uit te voeren is een doelstelling om deze kennis in te zetten bij projecten die hWh voor waterschappen uitvoert. Daarnaast vervult hWh in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider.
Kennis en Verbinden	Specialistische kennis	Kennis en verbinden richt zich ook op het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie, waaronder kwaliteitsborging, ten behoeve van het uitvoeren van programma's en projecten en het uitvoeren van beheer en diensten. Voor zover deze kosten (nog) niet toe te wijzen zijn aan de andere programma's en projecten, zal dit opgevangen moeten worden in kennis en verbinden.
Kennis en Verbinden	WISE Europees project	Het Waterschapshuis en STOWA werken samen met Europese partners in het PCP-WISE-project. Dit initiatief benut satellietdata en veldmetingen om beter inzicht te krijgen in bodemvocht, grondwaterstanden, neerslag, verdamping en gewasgroei. Deze samenwerking helpt waterbeheerders effectief te reageren op veranderingen en passende maatregelen te nemen. WISE is het acroniem voor Watermanagement Innovation from Space for European climate resilience. Het PCP voorafgaand aan WISE staat voor Pre Commercial Procurement. Essentie van een PCP-project is dat de markt via een uitvraag en dus tegen betaling wordt uitgedaagd innovatieve oplossingen te bieden voor een geformuleerde vraag.
Kennis en Verbinden	Vergadercentrum	In ons vergadercentrum in Amersfoort hebben we diverse vergaderruimtes waar waterschappen, Unie van Waterschappen, STOWA, eventueel met externe genodigden, bij elkaar komen. Hospitality-medewerkers ontvangen onze gasten. We werken doorlopend aan het verbeteren van (technische) faciliteiten.
Diensten en beheer	Diensten en beheer Algemeen	Sturings- en generieke activiteiten binnen de afdeling Diensten en Beheer. Deze activiteiten zijn niet toe te schrijven zijn aan één specifieke dienst. Voorbeelden zijn: integraal management, bewaken en verantwoorden van de geleverde dienstverlening, procesoptimalisatie, kwaliteitsverbetering en het begeleiden van projecten bij het in beheer nemen van de projectresultaten. De kosten van 'Diensten en Beheer algemeen' worden doorbelast door deze te verdelen over alle diensten op basis van de begroten uren.
Diensten en beheer	CERT-WM	Door samenwerking en informatie-uitwisseling draagt CERT-WM bij aan een veiligere digitale omgeving binnen de waterschappen. CERT-WM (Computer Emergency Response Team WaterManagement) helpt de waterschappen bij het voorkomen, detecteren en afhandelen van digitale veiligheidsincidenten. Het team biedt ondersteuning en advies aan de waterschappen en daaraan verbonden partners om de weerbaarheid tegen cyberdreigingen te vergroten. Daarnaast adviseert CERT-WM over preventieve maatregelen, zoals beveiligingsbeleid, kwetsbaarhedenscans en training. Het team fungeert als een centraal meldpunt voor incidenten en biedt toegang tot relevante kennis, netwerkpartners en actuele expertise.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Diensten en beheer	eHRM 2.0	De waterschappen hebben via het Waterschapshuis gezamenlijk een E-HRM systeem (YouForce) ingekocht van Visma-Raet. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het centraal functioneel beheer.
Diensten en beheer	Opvang cyber incidenten	Het Waterschapshuis heeft Secura geselecteerd voor 24/7 ondersteuning bij cyberincidenten en digitaal forensisch onderzoek. Na deelname aan de raamovereenkomst kunnen waterschappen deze dienst inschakelen voor het identificeren en beheersen van informatieveiligheidsincidenten, beperken van schade en uitvoeren van forensisch onderzoek.Het CERT-WM heeft hierin een coördinerende rol.
Diensten en beheer	Ondersteuning OGT/I-beraad/diensten-beraad/OO	Deze dienst voorziet in de ondersteuning van de beraden waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd, zoals de Opdrachtgeverstafel (OGT), I-Beraad, DIT-beraad, Dienstenberaad en de Opgave-overleggen (OO's).
Diensten en beheer	Datastromen Centraal	Datastromen draagt zorg voor het beheer en doorontwikkeling van het Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW). Dit is het centrale knooppunt van/voor de waterschappen voor het eenmalig aanleveren, laten controleren, transformeren en distribueren van gestandaardiseerde data en kan door verschillende afnemers worden gebruikt voor meervoudig gebruik.
Diensten en beheer	Datastromen Decentraal	Datastromen Decentraal is bestemd voor het beheer en onderhoud op de 'Fysieke DAMO' kernregistraties die worden gebruikt door het merendeel van de waterschappen.
Diensten en beheer	NHI-instrumentarium	Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) is een verzameling van onder andere software, datasets en tools waarmee je de landelijke of regionale hydrologische kringloop kunt beschrijven of simuleren. Denk bijvoorbeeld grondwater- en oppervlaktewaterstromingen of aan verziltingsprocessen. In droge of juist natte tijden helpt het NHI te voorspellen waar mogelijk problemen ontstaan en wat het effect van ingrepen is. Zo kunnen beheerders en beleidsmakers de juiste beslissingen nemen. Hydrologische modellen helpen ook om mogelijke effecten van klimaatscenario's te verkennen. Sinds 2024 voert het Waterschapshuis beheer-werkzaamheden uit voor NHI. hWh legt hier voor verantwoording voor af aan de gezamenlijke NHI-organisatie waarin verschillende partners (Ministerie IenW, RWS, Unie, etc.) in vertegenwoordigd zijn.
Diensten en beheer	Vangstregistratie versie 4	De waterschappen bestrijden muskus- en beverratten omdat zij holen graven die onze waterkeringen verzwakken. Om de rattenvangers in het veld te ondersteunen, ontwikkelden de waterschappen, gefaciliteerd door het Waterschapshuis, een vangstregistratiesysteem. In een mobiele app voeren bestrijders vangstgegevens en speurlijnen in. Een geo-dashboard maakt de geregistreerde locaties visueel. Een Power BI-dashboard verwerkt statistieken, zodat bestrijders nog slimmer kunnen werken. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en de overall coördinatie. Het centraal functioneel beheer wordt uitgevoerd door de product owners van de waterschappen.
Diensten en beheer	De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die - op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen - laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer.
Diensten en beheer	Continuïteit TMX 2023-2025	Team TMX onderhoudt modulaire hard en softwareoplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd. TMX werd geleverd door Kuipers Electronic Systems. Na hun faillissement heeft hWh op verzoek van 9 waterschappen het intellectueel eigendom van de software aangekocht. Ook namen we een team van Kuipers in dienst. Nu het TMX-systeem aan het eind van zijn levensduur is, besteden we de oplossing opnieuw aan.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Diensten en beheer	Z-info	Z-info ondersteunt de waterschappen in het beheren van afvalwaterzuiveringsprocessen. Het biedt een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het Waterschapshuis verzorgt twee taken: 1. Beheermatig: het centrale functioneel beheer en het contractmanagement. 2. Projectmatig: regie op de doorontwikkeling van de functionaliteit.
Diensten en beheer	Oracle TECH	hWh heeft namens de waterschappen Oracle-licenties aangeschaft die doorbelast worden aan de waterschappen.
Diensten en beheer	Oracle Contract-management	De dienstverlening ten bate de Oracle-contracten, zoals contract- en licentiebeheer. Ook het organiseren van kennisdagen voor de Oracle Database Administrators van de waterschappen behoort hierbij. Tijdens deze dagen bespreken we nieuwe ontwikkelingen, nieuwe features en informatieveiligheid en privacy. Ook houden we een jaarlijkse Oracle audit. Dan inventariseren we hoe de waterschappen optimaal gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die het contract biedt.
Diensten en beheer	P&ID	P&ID's (Piping & Instrumentatie Diagrammen) zijn essentieel voor het beheer van infrastructuur binnen afvalwaterketens, watersystemen en waterveiligheid. In samenwerking met de waterschappen is een toolbox ontwikkeld, met als doel een efficiëntere en toekomstbestendige werkwijze die voldoet aan de Aquo standaarden. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het centraal functioneel beheer.
Diensten en beheer	Govroam	hWh betaald namens de waterschappen de wifi-dienst Govroam en belast deze door aan de waterschappen. Govroam is een beveiligde wifi-verbinding waarmee waterschappers veilig en snel gebruik kunnen maken van internet bij meer dan 300 overheidsorganisaties.
Diensten en beheer	LIBV	De Landelijke Informatieservice Bodemvocht en Verdamping (LIBV) verzamelt en verspreidt actuele gegevens over bodemvocht- en verdampingsituatie op basis van satellietinformatie. De waterschappen krijgen met deze data beter inzicht in de waterbalans, wat helpt bij strategie- en beleidsontwikkeling en bij onderzoek. Het Waterschapshuis coördineert het contractbeheer en stimuleert het gebruik van deze data bij de waterschappen.
Diensten en beheer	Soc fase 3	Waterschappen beheren kritieke infrastructuren. Hierdoor zijn ze een doelwit voor cyberdreigingen. Om de digitale weerbaarheid te vergroten, implementeren ze een gezamenlijke Security Operations Center (SOC)-dienstverlening. Dit SOC monitort en analyseert netwerk- en systeemactiviteiten van zowel kantoorautomatisering (KA) als operationele technologie (OT). Doel: de veiligheid waarborgen door afwijkingen tijdig te detecteren en incidenten snel op te volgen. In 2026 wordt SOC opgenomen bij de afdeling Diensten en Beheer en wordt de implementatie bij verdere waterschappen meegenomen.
Diensten en beheer	Hy DAMO NHI	HyDAMO is een standaard datamodel, ontwikkeld door het Nederlands Hydrologisch Instrumentatrium (NHI), voor het modelleren van oppervlaktewatersystemen. HyDAMO heeft als doel om hydrologische data gestandaardiseerd te gebruiken, valideren en uit te wisselen. Hierdoor verbeteren hydrologische modelberekeningen die voor de bedrijfsvoering per waterschap van groot belang zijn. Bijvoorbeeld voor het doorrekenen van de afvoercapaciteit van een peilgebied in geval van extreme regenval.
Diensten en beheer	Perceelwijzer	De Perceelwijzer is een gebruikersvriendelijke app waarmee agrariërs realtime waterinformatie van land- en tuinbouwpercelen kunnen inzien. Dit is belangrijk voor hen, want net als de waterschappen hebben boeren en tuinders dag in dag uit te maken met water. Wie zich verplaatst in de schoenen van agrariërs kan zich meteen voorstellen hoe handig het is om met één druk op de knop te weten of er regen komt, wat de (grond)waterstanden van percelen zijn en of er een onttrekkingsverbod geldt, maar ook wanneer het waterschap komt maaien of baggeren. De behoefte aan perceelspecifieke informatie neemt alleen maar toe nu de klimaatverandering steeds vaker zorgt voor extreme buien en langere perioden van droogte.
Diensten en beheer	WIWB	We organiseren werkateliers voor HyDAMO, een informatiebijeenkomst over de HyDAMO validatietool en we bepalen een minimale dataset HyDAMO die noodzakelijk is bij uitwisseling. Daarnaast werken we samen met het programma Datastromen aan het valideren van deze dataset (en het rapporteren hierover) via het Gegevensknooppunt Waterschappen.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Kassiersfunctie	Landelijke voorziening overstromingsinformatie	Dit betreft een kassiersdienst ten behoeve van LVO (Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie). LVO is een voorziening voor het beschikbaar stellen en ontsluiten van overstromingsinformatie voor een breed gebruik. Partners hierin zijn: waterschappen, RWS en provincies
Kassiersfunctie	DROP	Dit betreft een kassiersdienst ten behoeve van DROP. Waterschappen moeten hun officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal beschikbaar stellen via DROP. DROP is het systeem om regelingen en bekendmakingen te publiceren.
Kassiersfunctie	Strategische inzet omgevingswet	Dit betreft een administratieve dienst. De Unie van Waterschappen ondersteunt de waterschappen bij de uitvoering van de Omgevingswet en het gebruik van het DSO en daarmee samenhangend Digitaal VTH stelsel. Hiervoor heeft zij een team die deze ondersteuning biedt. hWh levert middels deze dienst de benodigde capaciteit aan de Unie van Waterschappen ten behoeve van dit team.
Collectieve thema's	Ontwikkelbudget collectieve thema's	We willen binnen het programma Collectieve thema's continu blijven ontwikkelen. Bijvoorbeeld met verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor heeft dit programma een budget van 500k per jaar.
Collectieve thema's	Programmasturing	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.
Collectieve thema's	Communicatie	In 2026 realiseren we een sterke communicatie over de ontwikkelingen binnen Collectieve Thema's en de kansen voor waterschappen om mee te werken in de thema-overleggen en themagroepen, leren we van best practices, en ontwikkelen we een overzichtelijke en intuïtieve kennishub.
Collectieve thema's	Budget Architectuur en Standaarden	We werken naar een 1e overzicht van relevante standaarden voor waterschappers, we ontwikkelen een visie & groeipaden per standaard, en investeren in de community of practice op architectuur en standaarden.
Collectieve thema's	Doorontwikkeling en gebruik WILMA	Het doel is het doorontwikkelen van de referentie-architectuur (WILMA) algemeen, en specifiek op thema's gericht op voeding portfolioproces. We investeren in de versterking van de architectuurfunctie bij waterschappen op bestuurlijk, management en organisatie-niveau inclusief up-to-date leergang architectuur, kennisuitwisseling en gezamenlijke ontwikkeling.
Collectieve thema's	Budget Wet- en regelgeving	Het in kaart brengen van de impact van (Europese) wet- en regelgeving (digitale transformatie) op de organisatie van de waterschappen in kaart te brengen, inclusief het verder ontwikkelen en ontsluiten van info-sheets en impactanalyses, in nauwe samenwerking met de waterschappen en de UvW.
Collectieve thema's	AI verordering	Uitvoeringslast AI-Verordening Waterschappen, in opdracht van BZK en in afstemming met VNG en IPO: het doen van een kwantitieve analyse van de noodzakelijke kosten die waterschappen moeten maken wanneer zij invulling moeten geven aan de verplichtingen uit de AI-verordening.
Collectieve thema's	Budget Data en Ethiek	"Binnen het thema worden centrale voorzieningen en loketfuncties (door)ontwikkeld, met een focus op (federatief) data delen, -ontsluiting en virtualisatie. We beginnen een expertisecentrum, ontwikkelen door op kwaliteit en uniformiteit, en werken toe naar kwaliteitsrapportages die online en real-time beschikbaar zijn. Digitale ethiek vormt een belangrijk anker voor alle thema's. We ondersteunen de community of practice, investeren in het vergroten van (bestuurlijk) ethisch bewustzijn, we werken toe naar een methodiek om tot ethische afweging te komen inclusief een volwassenheidsmodel. "
Collectieve thema's	Budget informatieveiligheid en privacy	De komende jaren wordt ingezet op het verder versterken van informatieveiligheid en privacybescherming en het werken naar weerbaarheid, veerkracht en betrouwbaarheid, met een focus op het ontwikkelen van sectorale kaders en richtlijnen voor Risicogestuurd werken, KA security, PA security, Privacy, en Meten, leren en verbeteren.
Collectieve thema's	Risico gestuurd werken	We stimuleren het risicobewustzijn en -management op het gebied van informatieveiligheid en privacy bij de waterschappen en komen samen tot een uniforme benaderingswijze.
Collectieve thema's	Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)	Deze opdracht aan het Programma Informatieveiligheid en Privacy betreft de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering (PA). De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.
Collectieve thema's	Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
		privacyregels. Vanuit het Waterschapshuis stimuleren we daarom de onderlinge samenwerking. Ook bieden we ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
Collectieve thema's	Meten, leren en verbeteren	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Vanuit het Waterschapshuis stimuleren we daarom de onderlinge samenwerking. Ook bieden we ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
Digitale innovatie en transformatie	Programmabudget algemeen	Het ontwikkelbudget voor het programma Digitale Innovatie & Transformatie. DI&T helpt de waterschappen door te groeien naar het waterschap van de toekomst. Dit gebeurt met een inspirerend pakket aan diensten en producten, om te zorgen voor een stimulerende omgeving voor digitale transformatie.
Digitale innovatie en transformatie	Verkennen & Kennisontwikkeling	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Digitale innovatie en transformatie	Innoveren & Experimenteren	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Digitale innovatie en transformatie	Ontwikkelen & Veranderen	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Opgave waterveiligheid	Ontwikkelbudget Waterveiligheid	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Waterveiligheid zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.
Opgave waterveiligheid	HEEL	Met HEEL werken we aan het versterken en uniformeren van de SE-werkwijze binnen de waterschappen. Oftewel: Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus. We delen de kennis die we daarbij ontwikkelen continu. Door samen op te trekken ontstaan eenheid, versnelling en gezamenlijke kwaliteit.
Opgave watersysteem	Ontwikkelbudget |Watersysteem	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Watersysteem zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.
Opgave watersysteem	Waterschade-schatter (overdracht STOWA)	De waterschappen willen waterschade door wateroverlast voorkomen. De Waterschadeschatter helpt om beleidsmatige afwegingen te maken. Met de Waterschadeschatter kunnen waterschappen namelijk een analyse uitvoeren van mogelijke verbeteringsmaatregelen bij regionale waterlast. Zo worden de kosten en baten van maatregelen inzichtelijk.
Opgave watersysteem	Landelijk Informatie BodemVocht	Nu we steeds vaker te maken hebben met langdurige droogte, wordt het ook belangrijker om inzicht te krijgen in de bodemvochtsituatie. In dit project kopen we vanuit de markt informatie in over de hoeveelheid vocht in de bodem. Hierdoor beschikken alle waterschappen en ketenpartners over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie. Op basis hiervan kunnen zij betere beslissingen nemen in het waterbeheer. De data kan ook gebruikt worden bij strategie- en beleidsontwikkeling en bij onderzoek.
Opgave watersysteem	Productowner programma Watersysteem	Het beheren van het watersysteem zowel op het gebied van de kwaliteit van het water als het optimaal houden van het waterpeil is één van de primaire taken van een waterschap. We werken aan een gereedschapskist (digitale producten en diensten) die het voor de beheerder mogelijk maakt om zijn werk sneller, beter en efficiënter uit te kunnen voeren.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Opgave watersysteem	Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM	Bij Slim Watermanagement (Slim WM) werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het bovenregionaal operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen door vroegtijdig maatregelen te nemen, bijvoorbeeld het verhogen of verlagen van het waterpeil in een boezem. Het project Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM heeft als doel dat: Waterschappen data op één uniforme manier delen via een gegevensknooppunt. Alle waterschappen worden aangesloten op dit knooppunt. De juiste data beschikbaar zijn voor IV Slim Watermanagement.
Opgave watersysteem	IV Slim Watermanagement	Slim Watermanagement is gericht op het beter benutten van het huidige water(systeem) door de samenwerking in het operationele waterbeheer verder te versterken. Uitgangspunt is dat beheergrenzen geen belemmering vormen in het operationeel waterbeheer. Het doel is om: Wateroverlast en watertekort zo lang mogelijk uit te stellen of te voorkomen; het regulier waterbeheer waar mogelijk energiezuinig(er) uit te voeren; de waterkwaliteit (zoutgehalte, temperatuur en doorstroming) gunstig te beïnvloeden. Het moment waarop regulier waterbeheer overgaat in crisismanagement is hierdoor te verleggen.
Opgave watersysteem	Projectenplatform Waterschapswerken	Met het projectenplatform Waterschapswerken geven de waterschappen een actueel inzicht aan marktpartijen, collega waterschappen en overige instellingen (zoals onderzoeksinstituten) in de voorgenomen bouwprojecten en ingenieursdiensten op korte en langere termijn. Hiermee bereiken waterschappen dat: - Zij hun opgaven efficiënt en met geschikte partijen kunnen realiseren doordat de markt zich beter kan voorbereiden, tijdig capaciteit kan reserveren en/of benodigde investeringsbeslissingen kunnen nemen; - Planningen beter kunnen worden afgestemd zodat concurrentie tussen waterschappen zoveel mogelijk wordt voorkomen; - De Waterschapsector aantrekkelijk is voor marktpartijen.
Opgave watersysteem	Building Information Model (BIM)	Building Information Model (BIM) is een 3D-model met alle data van een bouwwerk. De BIM-ontwikkeling ondersteund ontwerp, realisatie, beheer en onderhoud van bouwwerken over de gehele levenscyclus. BIM draagt bij aan de digitale transformatie en bevorderd samenwerking tussen partijen in bouw en assetmanagement. Voor de waterschappen is BIM een onmisbare schakel in de primaire processen. De combinatie van Asset Management (AM), Systems Engineering (SE) en BIM zorgt voor professionalisering van de onderhoudsopgave, optimale bedrijfsvoering van technische installaties en verbeterde samenwerking in complexe projectomgevingen.
Opgave waterketen	Ontwikkelbudget Waterketen	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Waterketen zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.
Opgave waterketen	Professioneel Afvalwatertransport	Het Programma Professioneel Afvalwatertransport (PAT) is een praktijkgericht programma in een samenwerking tussen hWh, Stowa, Rioned en Deltares. Het heeft als doel het beheer van het afvalwatertransport in Nederland zo te verbeteren dat het functioneren van het transportstelsel nu en ook in de toekomst is gewaarborgd. Belangrijk element daarin is de verbetering van de samenwerking tussen álle partijen die zich bezighouden met afvalwatertransport, zoals waterschappen, gemeenten, adviesbureaus, aannemers, inspectiebedrijven en kennisinstituten.
Opgave waterketen	Onderhouds-Informatie (O-Info)	O-info wordt een tool die de waterschappen inzicht geeft in de onderhoudsgegevens en het technisch functioneren van hun eigen én elkaars assets. Doel: optimalisatie van het onderhoud van assets.
Opgave waterketen	Gezamenlijke prognoses AWK	Afvalwaterprognoses zijn onmisbaar voor goede keuzes in waterbeheer en het verbeteren van waterkwaliteit. Ze ondersteunen bij het aanpakken van vervuiling, het opvangen van stedelijke groei en klimaatadaptatie. Afvalwaterprognoses helpen ook bij het nemen van onderbouwde investeringsbeslissingen voor rioolwaterzuiveringen, gemalen en persleidingen die naar zuiveringen lopen. Daarnaast kun je afvalwaterprognoses gebruiken bij de dagelijkse sturing en het verder verbeteren van de zuivering.

CONCEPT

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Ontwikkelbudget Digitale Dienstverlening	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering een budget, waarbij het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Wet Open Overheid	De Wet Open Overheid (WOO) bepaalt dat overheidsinformatie openbaar is, behalve als er een reden is waarom dat niet kan. Een belangrijk onderdeel van de WOO is de verplichting tot actieve openbaarmaking van 17 informatiecategorieën door alle bestuursorganen. Vanuit het Waterschapshuis helpen we de waterschappen door kennis te delen over de wet en plannen van aanpak te maken.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Single Digital gateway	De Single Digital Gateway (SDG) geeft burgers en bedrijven makkelijk toegang tot digitale overheidsdienstverlening in de Europese Unie. De implementatie van de SDG bestaat uit 3 fases. Annex I draaide voor de waterschappen om het informeren in een andere taal over de waterschapsvergunning. Voor Annex II moet het mogelijk gemaakt worden om een waterschapsvergunning online aan te vragen in een andere taal. Annex III brengt de verplichting voor ondersteuning en probleemoplossing.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Audit WPG	De Wet Politiegegevens (WPG) regelt hoe organisaties die politietaken uitvoeren persoonsgegevens mogen verwerken en beveiligen. Voor waterschappen is deze wet relevant omdat sommige handhavings- en toezichtstaken onder de WPG vallen. De waterschappen zijn verplicht de externe Audit Wet Politiegegevens uit te voeren. Zij vragen het Waterschapshuis om hen hierin te ondersteunen. Dit doen we vanuit de brede kennis die het Waterschapshuis heeft over landelijke audits. We faciliteren de WPG-audit van aanbesteding tot en met de begeleiding van de auditpartij gedurende de uitvoering.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Kennis-centrum	De waterschappen zijn samen een raamovereenkomst aangegaan met Microsoft voor de invoering van Microsoft 365-E5 en Azure. Het kenniscentrum van het Waterschapshuis begeleidt waterschappen bij de implementatie van de verschillende producten. Hierbij focussen we op: - Moderne Werkplek (een veilige omgeving waarin werknemers digitaal met elkaar kunnen samenwerken), - Azure Cloud (een cloud met meerlaagse beveiliging), - Power Platform (bestaande uit 5 Microsoft tools, waaronder de AI-tool Copilot en de Business Intelligence Tool Power BI). Aan de hand van roadmaps geven we de waterschappen in de verschillende fasen advies, trainingen en workshops.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot standaardisatie, samenwerking, kennisdeling en uitwisseling.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Software Reseller Onboarding en Beheer	De Software Reseller is een partij die is gecontracteerd, zodat de waterschappen hun standaard software hier bestellen, in plaats van te hoeven aanbesteden. Dit verkleint de inspanningen van het inkoopproces en levert kostenbesparingen op. Wij zorgen voor een groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software Reseller en organiseren en voeren contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Software catalogus	Op de WILMA Softwarecatalogus (WSWC) staat het softwareaanbod van leveranciers voor de waterschappen en hoe de waterschappen deze gebruiken. Deze catalogus helpt de waterschappen bij het beheren en optimaliseren van hun softwarelandschap. Ook bevordert de WILMA Softwarecatalogus kennisuitwisseling tussen de waterschappen en kan hij gebruikt worden bij ICT-vervangings- of investeringsvraagstukken binnen een waterschap.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	BuCa Samenwerkings-kansen Geo Informatie	Dit project verkent verdere samenwerkingskansen tussen waterschappen op het gebied van geo-informatie. Geo-informatie is van groot belang voor de waterschappen en wordt toegepast in tal van businessprocessen. Denk bijvoorbeeld aan inspecties in het veld, de legger, maar ook de uitvoering van projecten. De digitale technologie rond geo-informatie en datagedreven werken ontwikkelt zich snel. De inwinning, vastlegging, en verwerking van data veranderen, net als de kennis en kunde die ervoor nodig zijn. Waterschappen staan voor de uitdaging dit vorm te geven in hun organisaties. Efficiënt omgaan met geo-informatie moet het uitgangspunt zijn.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Robuust maken CERT-WM	Het CERT-WM vervult een cruciale functie voor de waterschappen. Het levert preventieve, reactieve en adviserende diensten gericht op het vroegtijdig signaleren van cyberdreigingen. Waterschappen worden hiermee in staat gesteld vroegtijdig adequaat te reageren. Daarnaast is het onderdeel van de nationale crisisbeheersing structuur ten aanzien van cybersecurity via het NCSC en door de minister aangewezen als Sectoraal CSIRT voor de waterschappen. De doelstelling van dit project is om het CERT-WM toekomstbestendig te maken. Dat wil zeggen een organisatie die niet kwetsbaar is en daarmee: - Voldoende capaciteit heeft om de afgesproken diensten 24/7 te kunnen leveren (nu enkel tijdens kantooruren); - Voldoende capaciteit heeft om aanvullende diensten te leveren die worden vereist in verband met de Cyberbeveiligingswet (CBW) en die ontstaan vanwege de aansluitingen van de waterschappen op de gezamenlijkse SOC-dienstverlening (Security Operations Center); - Voldoende kennis in het team verankerd heeft om persoonlijke kennis-afhankelijk te verkleinen of op te heffen; - Voldoet aan de eisen van de Cyberbeveilingswet (CBW) gericht op het SIM3 volwassenheidsniveau en daarmee de aanwijzing als sectoraal CSIRT kan behouden;
SAW@	SAW@ Personele inzet	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de personele inzet vanuit hWh voor de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
SAW@	B&O SAW@ bijdrage Water-schappen	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de kassiersfunctie die hWh voor de waterschappen vervult voor het beheer en onderhoud van SAW@.
SAW@	Project SAW@ bijdragen Water-schappen	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de kassiersfunctie die hWh voor de waterschappen vervult voor jaarbudget voor de SaW@-projecten.
SAW@	SAW@ HWH-werkzaamheden	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft kosten voor de invulling van de IPM rollen.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
Basisdata	Landelijk Grond-gebruiksbestand Nederland	Het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) is een landsdekkend bestand met actuele en nauwkeurige informatie over het grondgebruik in Nederland. Het LGN wordt veel gebruikt door overheden en kennisinstellingen die zich bezighouden met milieu, water, ruimtelijke ordening, landschap en natuur. Het LGN wordt jaarlijks geüpdatet, onder andere met behulp van AHN, Beeldmateriaal en satellietmateriaal. De waterschappen leveren jaarlijks een financiële bijdrage aan het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) van de Wageningen Universiteit (WUR).
Basisdata	AHN Kaartverkoop	Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een digitaal bestand met gedetailleerde hoogtegegevens van heel Nederland. Daarbij is van ieder punt aangegeven of het maaiveld, gebouw, water, enzovoort, is. Hiervan afgeleid is in de AHN-Viewer een 2D-kaart van Nederland te zien die de hoogte beschrijft van het maaiveld en alle objecten. Op dit moment wordt dit project gebruikt voor onderzoek/ontwikkeling van het programma.
Basisdata	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een digitaal bestand met gedetailleerde hoogtegegevens van heel Nederland. Daarbij is van ieder punt aangegeven of het maaiveld, gebouw, water, enzovoort, is. Hiervan afgeleid is in de AHN-Viewer een 2D-kaart van Nederland te zien die de hoogte beschrijft van het maaiveld en alle objecten.
Basisdata	Beeldmateriaal (BM)	Beeldmateriaal is een samenwerking van Nederlandse overheden met als doel het gezamenlijk inwinnen van luchtfoto's.?De uitvoering van het project is in handen van hWh en Het Kadaster. Waterschappen gebruiken de luchtfoto's onder andere om de Basisregistratie Grootschalige Topografie bij te houden of als achtergrondkaart bij verschillende analyses.
Basisdata	Caribisch NL	Het project heeft betrekking op het projectmanagement, de inkoop en verwerking, de controle, het beheer en distributie van 'Beeldmateriaal Caribisch Nederland'.
Basisdata	IHN	Een goed beeld krijgen van de hoogte in Nederland is belangrijk voor het oplossen van maatschappelijke opgaven. Zo wordt hoogtedata gebruikt voor het beheer en onderhoud van dijken en het bepalen van hoogte van het waterpeil in sloten. Behalve het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland) zijn er in Nederland nog andere hoogtemodellen. Omdat deze modellen verschillend tot stand komen, bestaan er nu meerdere hoogtemodellen die mogelijk van elkaar afwijken. Om dit te voorkomen, is de wens om één centraal hoogtemodel te ontwikkelen dat voor alle gebruikers benaderbaar is. Voor dat zover is, doet het Waterschapshuis in opdracht van het Kadaster samen met Rijkswaterstaat en de Tu Delft eerst onderzoek. "
IHW	Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
IHW	EF Slim Watermanagement	Om waterbeheerders te ondersteunen bij beheergrensoverstijgend operationeel waterbeheer wordt een Informatievoorziening Slim Watermanagement ontwikkeld (IV Slim WM). Het Informatiehuis Water heeft een Quick Scan uitgevoerd bij de waterschappen en Rijkswaterstaat om scherp te krijgen welke informatie met deze informatievoorziening moet worden uitgewisseld en hoe deze uitwisseling mogelijk gemaakt kan worden. Daarbij rekening houdend met onder meer het Gegevensknooppunt Waterschappen en de toepassing van de FAIR-principes, Aquo-standaard en Digitale Delta API.
IHW	EF DD API	In een API zijn afspraken (definities en regels) vastgelegd waarmee een dataleverancier op een geautomatiseerde manier data bij de bron kan opvragen en de bronhouder de data moet leveren. Met de Digitale Delta API is de geautomatiseerde uitwisseling mogelijk van verschillende soorten meetdata tussen leveranciers en afnemers op specifiek het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ecologie en waterzuivering. De Digitale Delta API is een open en niet merk-, omgevings- of systeemgebonden specificatie die door iedereen vrij gebruikt kan worden zonder licentie. Het beheer van de Digitale Delta API is ondergebracht bij het Informatiehuis Water. Het beheer omvat onder meer het onderhoud van een actuele en goed beschreven specificatie en ondersteuning van gebruikers van de DD API.

Programma	Project/Dienst /kostenplaats	Omschrijving
IHW	BT BO Aquo-standaard	De Aquo-standaard is dé Nederlandse standaard voor het uitwisselen van gegevens binnen de watersector. Dankzij de Aquo-standaard is het mogelijk om met de data van verschillende waterbeheerders landelijk dekkende informatie te geven. En om die informatie op een uniforme manier uit te wisselen tussen de informatiesystemen van bijvoorbeeld waterbeheerders, laboratoria en adviesbureaus. Het efficiënt delen van informatie levert voordeel op in tijd en geld en draagt daarmee bij aan de kwaliteit van het waterbeheer. Het Informatiehuis Water beheert de Aquo-standaard (Aquo) en zorgt voor de voortdurende actualisatie en vernieuwing ervan.
IHW	BT Coordinatie van de informatiestromen	Het Informatiehuis Water coördineert de informatiestromen oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voor de Kaderrichtlijn Water. Wij ondersteunen zowel dataleveranciers als -afnemers bij de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking van de primaire waterkeringen in Nederland. Wij verzamelen en bundelen gegevens en helpen waterbeheerders bij de aanlevering en verrijking van gestandaardiseerde data met procesmanagement en diverse informatiesystemen. De verzamelde en gebundelde informatiesets worden gebruikt voor landelijke en Europese rapportages.
IHW	BT BO Water informatie systemen	Met het Waterkwaliteitsportaal worden waterkwaliteitsgegevens verzameld, gevalideerd, beheerd en samengevoegd. Het Informatiehuis Water verzorgt het beheer, onderhoud en de doorontwikkeling van het Waterkwaliteitsportaal, dat bestaat uit een aantal modules: Met de Aquo-kit kunnen waterbeheerders fysisch-chemische en biologische monitoring-gegevens van oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit toetsen aan landelijke waterkwaliteitsnormen. Met de Kaartviewer kunnen kaartlagen van KRW-toestandsoordelen bekeken worden en kunnen KRW-factsheets per waterlichaam gegenereerd worden. Met de module Download Data kunnen alle gegevens die het Informatiehuis Water in het Waterkwaliteitsportaal beheert, gedownload worden en als Open Data voor eigen gebruik.
IHW	BT Droogte-portaal	De informatie in het Droogteportaal geeft inzicht in de actuele droogte in Nederland, met nadruk op de hoge zandgronden van Zuid-, Midden- en Oost- Nederland. De informatie wordt bepaald op basis van dagelijkse veld- en grondwaterstandsmetingen. De informatie betreft het weer (de mate van neerslag) en geeft inzicht in de impact van het gebrek aan neerslag op de bodem, het grondwater en de voeding van sloten, beken en grotere waterlopen.
IHW	High Value Data List	Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft 14-10-2024 een brief gestuurd naar de leden van het Bestuurlijk Overleg (BO) van het Informatiehuis Water. Daarin staat de vaststelling dat het Informatiehuis Water in bezit is van High Value Datasets welke onder de uitvoeringverordening vallen. En daarin staat de vraag voor het aanmerken van het Informatiehuis Water om deze datasets te ontsluiten namens de individuele waterbeheerders. Het BO heeft 13-11-2024 hiermee ingestemd. Het Informatiehuis Water heeft nu de taak de datasets te definiëren en een manier te vinden om de datasets te ontsluiten.
IHW	Instandh. Externe productkosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.
IHW	Instandh. Facilitering IHW	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten hWh. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.
IHW	EF BO WVP	Met het Waterveiligheidsportaal ondersteunt het Informatiehuis Water de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking Primaire Waterkeringen tussen diverse betrokken partijen: de keringbeheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat), de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT), het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Directoraat Generaal Water en Bodem (DGWB). Bovendien kan met het Waterveiligheidsportaal op elk gewenst moment een landelijk beeld gegeven worden van de veiligheidstoestand van de primaire waterkeringen. Het Informatiehuis Water verzorgt het beheer, onderhoud en de doorontwikkeling van het Waterveiligheidsportaal in opdracht van de programmadirectie Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

hetWaterschapshuis
De kracht van samen

Actualisatie begroting 2026 Het Waterschapshuis

Versie: 0.9 t.b.v. 3 december 2025
Kenmerk: Z1856/H014341

Inhoudsopgave

Voorwoord 4

Leeswijzer 5

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding 5

1. Begroting in één oogopslag 6

2. Financiële analyse 7

2.1 Instandhouding 7

2.2 Begrote bijdrage van de waterschappen 7

2.3 Van primaire begroting 2026 naar geactualiseerde begroting 2026 7

3. Beleidsbegroting 8

3.1 Externe en interne ontwikkelingen 8

3.2 Programmaplan - begroting naar programma's 10

3.3 Paragrafen 11

3.3.1 Uiteenzetting van de financiële positie 11

3.3.2 Assetmanagement 14

3.3.3 Bedrijfsvoering 14

3.3.4 Verbonden partijen 15

3.4 Openbaarheid 15

4. Financiële begroting 16

4.1 Uitgangspunten en normen 16

4.2 Overzicht van baten en lasten 18

4.3 Voorgenomen investeringen 19

4.4 Geprognotiseerde begin- en eindbalans 19

5. Programmaplan - instandhouding 20

5.1 Programma 1 Bestuur en organisatie 20

5.2 Programma 2 Kennis en verbinden 21

Deel 2: Samenwerking met waterschappen 23

6. Programmaplan – samenwerking met waterschappen 23

6.1 Programma 3 Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie) 23

6.2 Programma 4 Collectieve Thema's 25

6.3 Programma 5 Ontwikkelthema waterschappen 28

6.4 Programma 6 Opgave waterveiligheid 29

6.5 Programma 7 Opgave watersysteem 29

Versie: 0.91 t.b.v. zienswijze 12 december 2025

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

6.6 Programma 8 Opgave waterketen 30
6.7 Programma 9 Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering 31

Deel 3: Samenwerking met derden 33

7. Programmaplan – samenwerking met derden 33
7.1 Programma 10 SAW@ 33
7.2 Programma 11 Basisdata 34
7.3 Programma 12 IHW 35

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2026 38

Bijlagen 39
Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit 39
Bijlage 2 Verdeelsleutels 40
Bijlage 3 Bijdragen per waterschap 41
Bijlage 4 Totaal bijdragen primaire begroting 2026 t.o.v geactualiseerde begroting 2026 54
Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden) 55
Bijlage 6 EMU saldo 56
Bijlage 7 Projectomschrijvingen 57

CONCEPT

Voorwoord

Voor u ligt de geactualiseerde begroting 2026 van Het Waterschapshuis (hierna: hWh). Deze begroting maakt inzichtelijk op welke wijze hWh de in 2026 door de waterschappen gestelde doelen wil realiseren en welke financiële middelen de waterschappen hiervoor beschikbaar stellen. De begroting is, conform het huidige standpunt van de belastingdienst, opgesteld in bedragen exclusief BTW. De totale kosten worden door hWh verhoogd met BTW in rekening gebracht bij de deelnemers.

hWh kan alleen programma's, projecten en diensten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een Dienstverleningsovereenkomst (DVO) is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. Door deze systematiek moeten ook tussentijds gedurende het jaar begrotingswijzingen worden aangeboden voor de nieuwe initiatieven die worden opgestart.

Als hWh hebben we extra kritisch gekeken naar onze realisatiekracht ten opzichte van onze begroting, wat ertoe heeft geleid dat we op onderdelen onze begroting naar beneden hebben bijgesteld. Daarmee hebben we naar onze mening een realistische begroting neergezet en proberen we een terugbetaling aan de deelnemers door onderrealisatie aan het einde van het jaar zo veel mogelijk te beperken. De begroting is hierdoor op onderdelen lager dan de afgesproken bedragen in de lopende DVO's. Dit is vooral een aanpassing op basis van de meest actuele planning van ons uitgavenpatroon en leidt er niet toe dat we bewust onze activiteiten moeten vertragen. Wanneer blijkt dat de doorlooptijd van de activiteiten vlotter (of trager) is dan verwacht en er meer (of minder) geld uitgegeven wordt, dan kan dat gedurende het begrotingsjaar via een begrotingswijziging aangepast worden; een en ander uiteraard binnen de kaders van de lopende DVO's.

Op basis van de huidige lopende DVO's en onze inschatting van onze realisatiekracht stijgt de geactualiseerde begroting 2026 ten opzichte van de primaire begroting 2026 met bijna € 150.000 naar € 47,6 miljoen. Deze lichte stijging wordt veroorzaakt door de verlenging van lopende activiteiten, indexaties en een aantal nieuwe projecten dat gedurende 2026 start.

In de geactualiseerde begroting 2026 blijft de bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding hWh gelijk, zodat geen zienswijzeprocedure nodig is. Een meer gedetailleerde financiële analyse van de begroting is opgenomen in hoofdstuk 4.

CONCEPT

Leeswijzer

In deel 1 (hoofdstuk 3 tot en met 7) wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen en omvatten zowel de beleidsbegroting als de financiële begroting. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast worden in dit deel de begrotingsprogramma's uitgewerkt die behoren tot de instandhouding. Wijzigingen die betrekking hebben op de bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het algemeen bestuur hWh worden vastgesteld.

In deel 2 (hoofdstuk 8) worden de begrotingsprogramma's in samenwerking met waterschappen uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen) organiseren zich per project in een opgave overleg (OO). Dit opgave overleg heeft zeggenschap over de gelden die worden begroot voor de projecten binnen een programma. Dit deel van de begroting dient formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 3 (hoofdstuk 9) worden de begrotingsprogramma's in samenwerking met derden uitgewerkt. De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering. De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur hWh te worden vastgesteld.

In deel 4 wordt aangekondigd welke begrotingswijzigingen voor 2026 worden verwacht op het moment van het opstellen van de begroting. Deze projecten hebben nog niet geleid tot een dienstverleningsovereenkomst en worden daarom nog niet in de financiële begroting verwerkt.

In de verdere hoofdstukken en bijlagen treft u diverse overzichten aan, waaronder de overzichten met bijdragen per waterschap.

Deel 1: Financiële analyse en instandhouding

In deel 1 wordt een algemeen beeld geschetst van de financiële en inhoudelijke ontwikkelingen. Deze hoofdstukken vormen een bestuurlijke samenvatting. Daarnaast zijn in dit deel de begrotingsprogramma's Bestuur en organisatie en Kennis en verbinden uitgewerkt. Deze begrotingsprogramma's behoren tot de instandhouding. Wijzigingen die betrekking hebben op bijdrage van de waterschappen aan de instandhouding moeten na een zienswijzeprocedure door het Algemeen bestuur worden vastgesteld.

CONCEPT

1. Begroting in één oogopslag

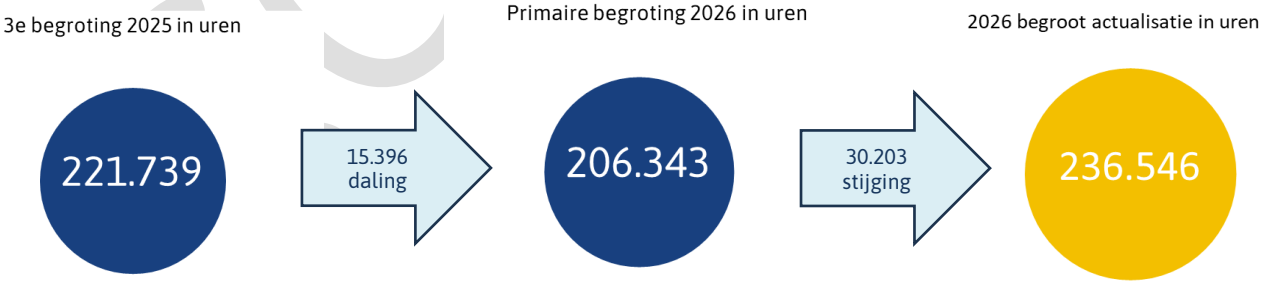

De begroting van hWh neemt van 2025 naar 2026 toe met bijna € 9 miljoen. Dit is in lijn met de primaire begroting voor 2026, met een lichte stijging van ongeveer € 150.000. De toename ten opzichte van 2025 komt onder andere door de volgende grote ontwikkelingen:

- In 2026 wordt € 5,1 miljoen meer begroot voor het project PCP-WISE dan in 2025. Dit budget komt uit een subsidie van de EU, dit leidt niet tot een stijging van de bijdragen van de waterschappen. . De subsidie en de verwachte besteding voor WISE ligt echter € 2,1 miljoen lager dan in de primaire begroting 2026 was opgenomen, omdat de besteding deels in 2027 zal plaatsvinden (dit is een budgetneutrale verschuiving over de jaren).
- Er is € 0,8 miljoen bijgekomen voor het robuust maken van het CERT WM.
- In 2026 is het initiatiefbudget van € 1 miljoen weer volledig opgenomen in het programma Collectieve Thema's en wordt het programma Collectieve Thema's verder ingericht. Dat programma groeit ten opzichte van 2025 met € 1,3 miljoen.
- Daarnaast is er een aantal projecten en diensten die in kosten toenemen ten opzichte van de primaire begroting 2026. Dat gaat bijvoorbeeld om projecten waar een aanvullende Dienstverleningsovereenkomst (DVO) voor is afgesloten (zoals het kenniscentrum Microsoft). Bij enkele projecten zijn kosten doorgeschoven van 2025 naar 2026 (bijvoorbeeld TMX).

De begroting 2026 stijgt met 9% ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2025 exclusief de begroting van WISE. Dat is een realistische groei voor Het Waterschapshuis.

De uren in de geactualiseerde begroting 2026 nemen toe ten opzichte van de primaire begroting 2026. Dit komt onder andere door de verwachte extra uren voor: het nieuwe programma Collectieve Thema's, interne privacy werkzaamheden, de voorbereidingen voor de implementatie TMX, de ondersteuning opdrachtgevers, het kenniscentrum Microsoft en het project Robuust maken CERT WM.

2. Financiële analyse

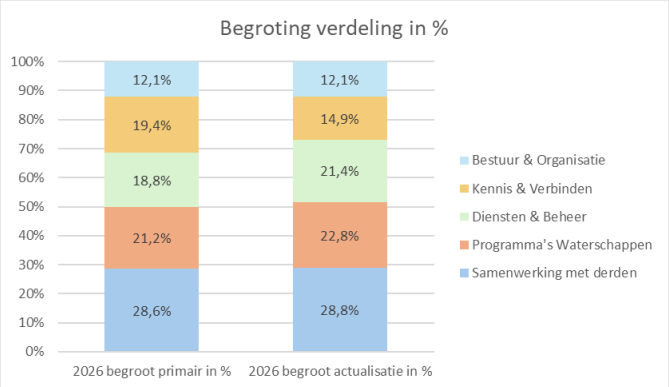
In dit hoofdstuk worden de mutaties tussen de begroting 2026 en de geactualiseerde begroting 2026 toegelicht. De aanpassingen in de geactualiseerde begroting 2026 zijn voornamelijk toe te wijzen aan:

- De nieuwe afgesloten en verlengde DVO's
- Aanpassingen binnen lopende projecten, waaronder ook indexatie
- Verschuiving binnen WISE, waardoor een lager bedrag van de subsidie in 2026 nodig is.

In de hoofdstukken 7 tot en met 9 wordt op de begrotingsprogramma's een toelichting gegeven.

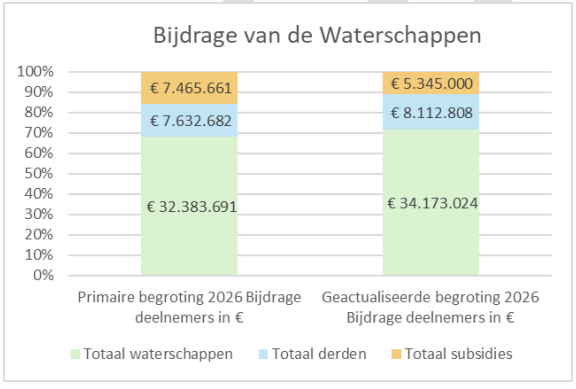
2.1 Instandhouding

In de geactualiseerde begroting 2026 is 12% van het totale begrotingsbedrag begroot voor de uitvoering van 'Bestuur en organisatie'. Dit programma is faciliterend aan de uitvoering van de projecten en programma's. hWh streeft naar een percentage van het begrotingsprogramma 'Bestuur en organisatie' van maximaal 14% ten opzichte van de totale begroting. Het dagelijks bestuur en de directie sturen bij in de kosten van de instandhouding, zodat deze in balans blijven ten opzichte van de realisatie van de programma's. Ook wanneer de realisatie daarin lager blijkt te zijn dan verwacht.

In 2026 gaat het project WISE, binnen het programma 'Kennis en verbinden' door. WISE is een door de Europese Unie gesubsidieerd traject. Het programma 'Kennis en verbinden' neemt hierdoor toe ten opzichte van 2025, maar dit vraagt geen extra bijdrage van de waterschappen. Ten opzichte van de primaire begroting 2026 neemt Kennis en Verbinden af, omdat een deel van de besteding van de subsidie doorschuift naar 2027, en dus niet wordt besteed in 2026. De programma's voor waterschappen en diensten en beheer nemen in de geactualiseerde begroting toe ten opzichte van de primaire begroting. Dit komt door een aantal nieuwe en bijgestelde projecten (paragraaf 2.3).

2.2 Begrote bijdrage van de waterschappen

In 2026 wordt een bijdrage van € 34,1 miljoen begroot vanuit de waterschappen. Het werk dat wordt gedaan neemt toe, waardoor ook de bijdrage vanuit de waterschappen toeneemt in 2026. Ook zien we dat het aantal projecten met derden toeneemt in 2026. De verdeling van de begrote bijdragen van de deelnemers op hoofdlijnen is in de grafiek hiernaast te zien.

2.3 Van primaire begroting 2026 naar geactualiseerde begroting 2026

In de geactualiseerde begroting 2026 zijn enkele aanpassingen verwerkt ten opzichte van de primaire begroting 2026. In totaal zorgt dat voor een stijging van circa € 150.000:

- Er zijn nieuwe projecten opgestart die zorgen voor een stijging van de geactualiseerde begroting (€ 1,8 miljoen) en een aantal projecten bijgesteld (€ 0,8 miljoen) binnen de geldende DVO.

- Voor het project WISE was een hoger bedrag verwacht te besteden in de primaire begroting voor 2026 (€ 7,3 miljoen) dan in de geactualiseerde begroting 2026 (€ 5,3 miljoen). Het grootste deel hiervan is bedoeld om inschrijvers op de aanbesteding die hWh uitvoert namens het consortium te betalen. WISE wordt gedekt door een Europese subsidie. Overige kosten komen ten laste van het programma Kennis en Verbinden. Dit zijn kosten die vanuit het Waterschapshuis gemaakt worden om de kennisontwikkeling te faciliteren.
- Bij projecten en diensten waar we inschatten dat volledige besteding van het DVO-budget in 2026 niet realistisch is, kiezen we ervoor om de actuele inschatting op te nemen in plaats van het volledige DVO-bedrag. Dit doen we zodat we een meer realistische begroting opstellen. De projecten en diensten hebben de mogelijkheid om dit DVO-bedrag wel op te vragen als dat gedurende het jaar toch nodig blijkt te zijn. Over het algemeen kan dat opgelost worden binnen onderbesteding van andere projecten en leidt dat niet tot een verhoging van de facturatie.
- De uurtarieven zijn geactualiseerd op basis van de meest recente ontwikkelingen. De geactualiseerde uurtarieven zijn over het totaal gemiddeld lager (€ 98,17) dan in de primaire begroting was verwerkt (€ 99,54). Daarom is er in het totaal een neerwaartse bijstelling van de verwachte tarieven.
- In de begroting nemen we alleen bedragen op waar een DVO voor getekend is. Bedragen waar nog geen DVO voor is, maar die we wel aan zien komen, worden opgenomen in Deel 4 van de begroting.

De geactualiseerde begroting 2026 is uitgedrukt in cijfers als volgt tot stand gekomen:

Wijzigingen geactualiseerde begroting 2026 t.o.v. begroting 2026	Totaal	Instandhouding	Projecten en diensten
2026 primair begroot	**€ 47.482.034**	**€ 14.943.839**	**€ 32.538.195**
Correctie uurtarieven	€ -464.217	€ 228.982	€ -693.199
Toevoeging nieuwe projecten/activiteiten	€ 1.787.228	€ -	€ 1.787.228
Bijstelling subsidie WISE	€ -2.088.000	€ -2.088.000	
Bijgestelde projecten	€ 798.506	€ -228.982	€ 1.027.489
Wijziging ontwikkelbudgetten	€ 115.281	€ -	€ 115.281
2026 begroot actualisatie	**€ 47.630.832**	**€ 12.855.839**	**€ 34.774.993**

* In 2026 zijn de volgende projecten en activiteiten toegevoegd aan de begroting:

Project, dienst of activiteit	Begroting 2026
Software Reseller onboarding en beheer	€ 352.621
Robuust maken CERT WM	€ 1.007.996
IHN	€ 220.000
High Value dataset list	€ 206.611
Totaal	**€ 1.787.228**

3. Beleidsbegroting

3.1 Externe en interne ontwikkelingen

Sturing en verantwoording binnen hWh
De waterschappen betalen een bijdrage voor de instandhouding. De kosten voor instandhouding worden begroot in twee programma's. Dit deel van de begroting valt onder de verantwoordelijkheid van het Algemeen bestuur:

- Programma 1 Bestuur en organisatie: hierin worden de kosten voor de hWh organisatie begroot, zoals kosten voor bestuur, directie en de organisatieondersteuning. Dit wordt ook vaak aangeduid als "overhead".

Classificatie: hWh Openbaar

- Programma 2 Kennis & verbinden: Hier worden de kosten voor kennisontwikkeling binnen hWh ten dienste van de waterschappen en vooronderzoeken van nieuwe ideeën, projecten en diensten begroot. In dat kader wordt binnen dit programma vanaf 2025 een door de Europese Unie gesubsidieerd innovatief traject (WISE) uitgevoerd.

Daarnaast betalen de waterschappen hun bijdrage aan projecten en diensten waaraan wordt deelgenomen. hWh kan alleen programma's, projecten en diensten in de begroting verwerken, voor zover hiervoor een DVO is afgesloten. De DVO's zijn derhalve leidend voor de begrotingen. Gedurende het jaar worden er door besluitvorming door het I-beraad en OGT begrotingswijzigingen doorgevoerd. Waterschappen hebben gevraagd of hWh hier een inschatting voor kan maken. Dit is ter informatie aan Deel 4 van de begroting toegevoegd.

Groei
hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Jaarlijks zal het juiste evenwicht tussen groei en prioriteren moeten worden gevonden; begrensd door wat hWh (beschikbare mensen) en de waterschappen (maatschappelijke en economische ontwikkelingen) aankunnen. Kwaliteit van de dienstverlening en projecten blijft voorop staan. Als hWh hebben we wederom kritisch gekeken naar onze realisatiekracht ten opzichte van onze begroting, wat ertoe heeft geleid dat we op onderdelen onze begroting naar beneden hebben bijgesteld. Ten opzichte van de begroting 2025 is de groei 9% exclusief de subsidie van WISE. Deze groei past in de gerealiseerde trend van de afgelopen jaren.

De neerwaartse bijstelling van de begroting kan betekenen dat onze begroting op onderdelen lager is dan de afgesproken bedragen in de lopende DVO's. Dit is vooral een aanpassing op basis van de meest actuele planning van ons uitgavenpatroon en leidt er niet toe dat we bewust onze activiteiten moeten vertragen. Wanneer blijkt dat de doorlooptijd van de activiteiten vlotter (of trager) is dan verwacht en er meer (of minder) geld uitgegeven wordt, dan kan dat gedurende het begrotingsjaar via een begrotingswijziging aangepast worden, uiteraard binnen de kaders van de lopende DVO's.

Capaciteit
Door de toename van uitvoeringsverzoeken van de waterschappen, moeten er met name op het gebied van capaciteit weloverwogen keuzes gemaakt worden. hWh heeft de afgelopen jaren bewezen een groei in uren aan te kunnen van 10% in een jaar. Ook in de voorliggende begroting zit een groei in uren van ongeveer 7% ten opzichte van de laatste begroting 2025. Als we de trend van de afgelopen jaren voortzetten, zou de invulling van deze groei in uren geen belemmering hoeven zijn. hWh blijft nadrukkelijk werken vanuit het principe 'de juiste persoon op de juiste plek', met daarbij de best passende contractvorm. Capaciteit is een continu aandachtspunt voor het bestuur van hWh, die de ontwikkelingen nauwgezet blijft volgen.

Transitie opdrachtgeverschap
Ook de strategische aansturing van de digitale transformatie binnen de waterschappen is geprofessionaliseerd. De Opdrachtgeverstafel vult haar rol meer strategisch in, waarbij zij wordt geadviseerd door het I-beraad (voorheen I-platform). Het I-beraad is de gemandateerd opdrachtgever voor de facultatieve projecten uit de Opgave-overleggen en de daaruit voortkomende diensten. Het I-beraad opereert altijd vanuit sectorbelang.

In 2026 zal deze nieuwe inrichting van het opdrachtgeverschap zijn beslag gaan krijgen. Vanuit hWh zal hierin ondersteuning worden geboden, door onder andere de inrichting van portfoliomanagement waardoor meer strategische sturing mogelijk wordt en het begeleiden van de nieuwe gremia zoals hierboven vermeldt.

BTW
hWh heeft in 2010 een verzoek tot vrijstelling voor de toepassing van omzetbelasting bij de Belastingdienst neergelegd. Het verzoek aan de Belastingdienst was destijds tweeledig, namelijk:
Vrijstelling van BTW op de diensten van hWh aan de waterschappen (koepelvrijstelling);
Vrijstelling van BTW op de diensten van de waterschappen aan hWh.

CONCEPT

Ad 1: De Belastingdienst heeft in 2012 schriftelijk bevestigd dat hWh voldoet aan de voorwaarden voor de koepelvrijstelling, daarmee was dit deel van het verzoek tot vrijstelling reeds afgerond in 2012. De koepelvrijstelling zorgde ervoor dat hWh diensten vrij van BTW kon leveren aan waterschappen.

Ad 2: Op dit verzoek is tot op heden, ondanks herhaaldelijke verzoeken van hWh en diverse overleggen, nog geen standpunt ingenomen door de Belastingdienst. De diensten van waterschappen aan hWh worden in rekening gebracht met BTW. Aangezien hWh geen recht had op vooraftrek van de BTW, werkt dit uiteindelijk kostenverhogend voor de waterschappen.

Ultimo 2018 heeft de Belastingdienst plotseling een eindoordeel gegeven. Hieruit blijkt de Belastingdienst wederom geen standpunt heeft ingenomen omtrent verzoek 2. Maar heeft zij de afspraak uit 2012 (verzoek 1) ingetrokken. hWh zou jegens waterschappen niet vrijgesteld van BTW presteren. De eerste focus ligt op het terugkrijgen van de koepelvrijstelling (verzoek 1). hWh heeft bezwaar tegen deze uitspraak ingediend en heeft, na afwijzing van het bezwaar door de belastingdienst, een beroepsprocedure gestart.

Op 21 februari 2022 heeft de behandeling van deze zaak door de rechter plaatsgevonden, waarbij de rechter hWh in het gelijk heeft gesteld. Na een hoger beroep, waarbij hWh wederom in het gelijk is gesteld, is de belastingdienst begin januari 2025 in cassatie gegaan bij de Hoge Raad. Na een stukkenuitwisseling ligt de zaak nu sinds de zomer 2025 bij de Hoge Raad voor besluitvorming. Als de uitspraak hierop positief is, kan hWh verzoek 2 weer oppakken.

Risico verplichte BTW-heffing op werkgeversdeel pensioenpremie (hofuitspraak)
In oktober 2025 heeft het gerechtshof Arnhem-Leeuwarden geoordeeld dat pensioenfondsen mogelijk BTW moeten afdragen over het werkgeversdeel van de pensioenpremie. Indien deze uitspraak standhoudt, kan dit leiden tot extra kosten. Hoewel nog onzeker is of de uitspraak definitief wordt en of dit in het nieuwe pensioenstelsel blijft gelden, benoemen wij dit risico in de begroting vanwege de potentiële financiële impact.

3.2 Programmaplan - begroting naar programma's

Programma	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd
Programma 1 Bestuur en Organisatie	5.343.858	5.045.797	5.753.799	5.753.799
Programma 2: Kennis en Verbinden	1.846.473	1.801.473	9.190.040	7.102.040
Subtotaal instandhouding	*7.190.331*	*6.847.270*	*14.943.839*	*12.855.839*
Programma 3 Diensten en Beheer incl. Kassiersfunctie	9.306.332	8.864.332	8.913.356	10.181.387
Programma 4: Collectieve Thema's	1.693.017	1.514.517	3.018.909	2.708.953
Programma 5: Digitale Innovatie & Transformatie	1.300.000	1.160.000	1.500.000	1.500.000
Programma 6 Opgave Waterveiligheid	505.532	498.032	629.368	645.000
Programma 7 Opgave Watersysteem	2.116.066	2.332.566	1.738.119	1.334.503
Programma 8 Opgave Waterketen	834.186	744.186	865.266	1.219.850
Programma 9 Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	3.088.703	3.053.203	2.293.879	3.460.989
Subtotaal Samenwerking met waterschappen	*18.843.836*	*18.166.836*	*18.958.897*	*21.050.682*
Programma 10 SAW@	3.231.914	3.107.914	3.677.750	3.623.832
Programma 11 Basisdata	7.327.928	6.536.125	7.327.888	7.333.643
Programma 12 IHW	2.426.476	2.274.902	2.573.660	2.766.837
Subtotaal Samenwerking met derden	*12.986.318*	*11.918.942*	*13.579.298*	*13.724.312*
Totaal excl. WISE	*38.810.485*	*36.613.047*	*40.112.034*	*42.299.196*
Totaal	**39.020.485**	**36.933.047**	**47.482.034**	**47.630.832**

Bedragen zijn begroot exclusief BTW. In hoofdstuk 7 tot en met 9 is een verdere uiteenzetting per programma opgenomen.

hWh heeft geen inkomsten uit belastingopbrengsten zoals bedoeld in artikel 4.8 lid 2c van het Waterschapsbesluit. Dit maakt dan ook geen onderdeel uit van de hWh-begroting.

Classificatie: hWh Openbaar

3.3 Paragrafen

3.3.1 Uiteenzetting van de financiële positie

Financiering
Deze paragraaf geeft inzicht in de beleidsvoornemens ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille.

hWh wordt gefinancierd door de waterschappen. De geldstromen die hWh aan leveranciers betaalt, worden zo goed mogelijk afgestemd op de geldstromen die hWh van waterschappen ontvangt. hWh hoeft in 2026 geen grote (vervangings)investeringen uit te voeren. In de achterliggende jaren is het beeld dat op basis van deze uitgangspunten hWh voldoende liquiditeiten heeft om aan de verplichtingen te kunnen voldoen.

Treasurystatuut
Op 8 februari 2018 is het herijkte treasurystatuut door het algemeen bestuur hWh vastgesteld. Hierin is het beleid rondom treasury opgenomen. Met de introductie van schatkistbankieren zijn andere uitzettingen niet meer van toepassing. Het risicobeleid is in het treasurystatuut vastgelegd: risicomijdend.
De treasuryorganisatie is opgezet conform de uitgangspunten die in het treasurystatuut zijn vastgelegd. Op dit moment heeft hWh geen derivaten of andere complexe financiële producten en is er uitsluitend een betaalrekening bij de NWB en de Rabobank en worden overtollige middelen uitgezet bij de schatkist van het rijk.

Renteontwikkeling
hWh ontvangt rente over het schatkistbankieren. Hiervoor is een kostenplaats in het programma ‘Bestuur en organisatie’ ingericht. De renteontwikkeling wordt sterk beïnvloed door de beleidsrichting van de Europese Centrale Bank (ECB).

Voor 2026 verwachten wij dat de rentedaling zich verder voortzet, zij het in een gematigder tempo dan in 2025. Op basis van de huidige economische vooruitzichten en de rentebeleidstendens van de Europese Centrale Bank wordt uitgegaan van een gemiddelde rente van 1,9% over het jaar.

Deze verdere daling heeft directe gevolgen voor de rente-inkomsten. Door de lagere rentevergoeding op onze liquide middelen en beleggingen zullen de totale rentebaten naar verwachting afnemen van € 650.000 in 2025 tot circa € 489.000 in 2026.

Kasgeldlimiet
Kasgeldlimiet is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 8,2% van het primaire begrotingstotaal 2026 van circa € 47,5 miljoen is € 3,9 miljoen. hWh verwacht in 2026 geen gebruik te hoeven maken van een lening en blijft daardoor onder de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm
Renterisiconorm is een bedrag ter grootte van een percentage van het begrotingstotaal van het openbaar lichaam bij aanvang van het jaar. In de uitvoeringsregeling Financiering decentrale overheden is dit percentage voor gemeenschappelijke regelingen vastgesteld op 20% van het primaire begrotingstotaal 2026 van circa € 47,5 miljoen is € 9,5 miljoen. hWh heeft op dit moment geen aflossingsverplichting en blijft hiermee binnen de renterisiconorm.

Weerstandsvermogen en de risicobeheersing
Het Waterschapshuis wil op gestructureerde wijze risico’s beheersen. Om die reden is het van belang om inzicht te hebben in de risico’s zodat passende beheersmaatregelen getroffen kunnen worden.

Inventarisatie van de risico’s

Classificatie: hWh Openbaar

In artikel 40 van de Gemeenschappelijke regeling 2015 wordt bepaald dat programma-specifieke risico's door de deelnemers aan het betreffende programma/project/dienst worden gedragen. Aangezien de programma-/dienst-/projectrisico's bij de deelnemers liggen, worden die risico's niet opgenomen in deze paragraaf. Wel wordt in de periodieke bestuursrapportage (per 30 april, 31 augustus en 31 december) inzicht gegeven in de risico's per project/dienst.

Naast specifieke risico's zijn er ook programma overstijgende risico's die het geheel van hWh betreffen. Het dagelijks bestuur herziet jaarlijks de risicomatrix van het eigenaarschap van hWh als onderdeel van de planning- en controlcyclus. In februari 2025 heeft wederom herijking plaatsgevonden. De aandachtsgebieden van het dagelijks bestuur zijn:

1. Gebrek aan capaciteit: Zowel kwaliteit als tijdige beschikbaarheid en (duurzame) inzetbaarheid van medewerkers.
2. Aantrekkelijk werkgever: Heeft hWh voldoende te bieden om voor IT- en andere specialisten in de watersector een aantrekkelijke werkomgeving te zijn.
3. Bestuurlijke controle: Grip van het bestuur op totale begroting, bewaking van rechtmatigheid en uitvoerbaarheid programma's.
4. Cybersecurity: Informatieveiligheid en Privacy volgens de BIO-norm en AVG inregelen.
5. Onbenutte potentie: Appreciatie bij het AB waterschappen van impact digitale transformatie op primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij.
6. Verlies vertrouwen in hWh: Perceptie van te weinig toegevoegde waarde, kwaliteit en wendbaarheid.
7. Compliance wet- en regelgeving. Hierbij inbegrepen fraude- en corruptierisico's.

De conclusie van de herijking in februari 2025 is dat de belangrijkste wijzigingen ten opzichte van 2024 worden ingegeven door de veranderende wet- en regelgeving, zoals het vervallen van het handhavingsmoratorium op de Wet DBA. Daarnaast is er blijvende aandacht voor strategische capaciteitsbehoeften. Door een verbeterde bestuurlijke controle en groeiende samenwerking versterkt hWh haar positie als betrouwbare en waardevolle partner in de watersector. En bij dat alles blijft hWh zeer alert m.b.t. de informatieveiligheid en privacy-aspecten van haar werk.

In onderstaande tabel zijn de belangrijkste risico's nader toegelicht. De hierboven genoemde risico's die niet zijn opgenomen in de tabel zijn voldoende in control.

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
1.	Gebrek aan capaciteit/ kennis	Gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt en de toenemende vergrijzing zal capaciteit een structureel aandachtspunt blijven. Hoofdvraag is hier of hWh goed is ingericht om de uitvoeringsprogramma's succesvol te laten verlopen. Een van de belangrijkste succesfactoren is de programma-/projectmedewerker. Zijn kwalitatief de juiste mensen tijdig beschikbaar en kunnen zij duurzaam worden ingezet? a. Kan hWh haar imago binnen de Waterschappen en de watersector blijven verbeteren of handhaven? b. Kan hWh zorgdragen dat de juiste capaciteit in mensen beschikbaar is voor de programma's en instandhouding? c. Kan hWh voor haar medewerkers een veilige en gezonde werkomgeving bieden?	hWh blijft werken aan het zijn van een aantrekkelijk werkgever. Dit doet hWh door medewerkers een contractvorm aan te bieden die passend is voor de rol die deze persoon vervult maar ook past bij de levensfase waarin de persoon verkeert. Daarbij investeert hWh in de persoonlijke ontwikkeling van medewerkers. Daarnaast investeert hWh in verbetering van werkprocessen t.b.v. productiviteit en creativiteit. Tot slot wordt bij het aanvaarden van nieuwe opdrachten rekening gehouden met uitloop in de planning, daar waar relevant. Wet DBA: zorgen dat alle opdrachten met zzp-ers rechtmatig zijn.

CONCEPT

Nr.		Risico	Beheersmaatregel
4.	Cyber-security	Het informatieveiligheid dreigingsniveau in Nederland wordt steeds hoger. Al veel sectoren in Nederland zijn in aanraking gekomen met cybercriminaliteit. De waterschappen hebben afgesproken om door te groeien naar volwassenheidsniveau 4 en op de achtergrond de bijbehorende informatieveiligheid en privacy op orde te hebben. Ook het Algemeen bestuur van hWh heeft de opdracht gegeven om zo snel mogelijk op het gebied van informatieveiligheid aan volwassenheidsniveau 4 te voldoen.	In de laatste landelijke audit heeft hWh een ruime 3 gescoord. We werken nog steeds aan een verdere groei in volwassenheid. Binnen het bestuur is een portefeuillehouder aangesteld, om te borgen dat informatieveiligheid en privacy continu voldoende bestuurlijke aandacht krijgt. Er lopen verschillende interne projecten gericht op veilige werkomgeving en benodigde aanpassingen in de infrastructuur kantoorautomatisering. De implementatie van het Security Operations Center (SOC) zal de weerbaarheid verder versterken. Tot slot wordt binnen het managementteam van hWh een vervolg gegeven aan de gezamenlijke workshop risico-gestuurd werken, om de belangrijkste organisatierisico's en kroonjuwelen goed in kaart te brengen. Om de ontwikkelingen bij hWh op de voet te kunnen volgen, laat hWh periodiek naast de landelijke audit ook eigen audits uitvoeren en regelmatig ook een penetratietest.
5.	Onbenutte potentie	Appreciatie bij het algemeen bestuur van de waterschappen van de impact van de digitale transformatie op het primaire proces, de potentie van samenwerking op dit thema en de rol van hWh hierbij. De hoofdvraag hier is: Hoe kan de kennis binnen hWh worden ingezet om waterschappen te helpen om kansen te identificeren voor de realisatie van hun bestuurlijke ambities door het gebruik van digitalisering en digitale transformatie. Ieder waterschap blijft verantwoordelijk voor de beslissing of zij deze kansen wil benutten.	De samenwerking tussen waterschappen is gegroeid, wat de realisatie van gezamenlijke doelen en kennisdeling versterkt. Daarbij is er zowel met de Unie van Waterschappen als de STOWA structureel overleg en afstemming. De groei van hWh toont aan dat zij de samenwerking van waterschappen bij digitale transities als onderdelen van digitale transformatie goed ondersteunt. Toch is continue aandacht en investering nodig, om vanuit hWh haar kennis en expertise in te zetten om het kennisniveau bij bestuurders van waterschappen verder te vergroten.

Inventarisatie van de weerstandscapaciteit
De weerstandscapaciteit bestaat uit structurele weerstandscapaciteit en incidentele weerstandscapaciteit.

Structurele weerstandscapaciteit
De structurele weerstandscapaciteit bestaat in de begroting van hWh uitsluitend uit de post onvoorzien. In de gemeenschappelijke regeling (artikel 43 lid 3) is opgenomen dat de begroting een bedrag voor onvoorziene uitgaven bevat. In de begroting 2026 is een bedrag van € 300.000 opgenomen voor onvoorziene uitgaven in het programma 'Bestuur en organisatie'.

Incidentele weerstandscapaciteit
Er is geen incidentele weerstandscapaciteit aanwezig bij hWh.

Uiteindelijk zullen de waterschappen op grond van artikel 47 van de gemeenschappelijke regeling er steeds voor zorg dragen dat hWh te allen tijde over voldoende middelen beschikt om aan al zijn verplichtingen jegens derden te kunnen voldoen. De waterschappen zijn daarmee risicodrager voor eventuele risico's en tekorten die ontstaan bij hWh.

Bestemmingsreserve
In 2026 worden geen mutaties in bestemmingsreserves begroot.

Classificatie: hWh Openbaar

Voorzieningen
In 2026 worden geen mutaties in voorzieningen begroot.

Kengetallen
Weerstandsvermogen
Gelet op het algemene karakter van de risico's genoemd onder weerstandsvermogen en risicobeheersing is een financiële vertaling niet mogelijk.

EMU-saldo
Het EMU-saldo wordt gespecificeerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling gestelde regels. In de bijlage 6 is het EMU-saldo berekend op € 176.000.

Wendbaarheid van de begroting
De wendbaarheid van de begroting geeft een indicatie van het aandeel van de op korte termijn beperkt beïnvloedbare kapitaallasten in de bruto-exploitatiekosten. Het gaat daarbij om investeringen die voor de langere termijn worden gedaan. Die investeringen leiden tot jaarlijkse kapitaallasten. Lange termijn investeringen kunnen niet op korte termijn worden teruggedraaid en zijn daardoor beperkt te beïnvloeden. Hoe hoger het kengetal hoe kleiner daarmee de ruimte om de beschikbare financiële middelen voor andere zaken aan te wenden. Het kengetal wendbaarheid wordt berekend door de afschrijvingslasten en rentelasten uit te drukken als een percentage van de totale lasten van hWh:

- Geactualiseerde begroting 2026: 0,60%
- 3e Gewijzigde begroting 2025: 0,85%

Overige kengetallen Waterschapsbesluit
In het Waterschapsbesluit wordt gevraagd ook de nettoschuldquote en de lastendruk voor meerpersoonhoudens te vermelden in de begroting. Beide kengetallen zijn gebaseerd op belastinginkomsten. Aangezien hWh geen belastinginkomsten heeft, zijn deze kengetallen voor hWh niet van toepassing.

3.3.2 Assetmanagement
In het Waterschapsbesluit wordt gevraagd het beheer van onder andere waterkeringen, watergangen, zuiveringstechnische werken en wegen uit te werken in de begroting. hWh heeft geen dergelijke assets in haar bezit of in beheer.

3.3.3 Bedrijfsvoering
In het Jaarplan instandhouding hWh 2026 zijn een drietal thema's benoemd, gericht op verdere ontwikkeling van de bedrijfsvoering van hWh, die aansluiten bij de bestuurlijke risicogebieden:
1. *Weerbaar*: We werken aan een professionele, veilige en risico-bestendige hWh-organisatie.
2. *Wendbaar*: We leveren zichtbare meerwaarde aan de digitale transformatie van de waterschappen door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking.
3. *Welzijn*: We zijn een organisatie waar medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking centraal staan.

Het managementteam van hWh heeft op alle thema's interne activiteiten en projecten gedefinieerd, en ziet toe op de uitvoering daarvan. Deze zijn nader beschreven in de programmapagina van programma 1. Voor de uitvoering van deze interne projecten, die gericht zijn op verdere kwaliteitsverbetering van de bedrijfsvoering van hWh, is net als voorgaande jaren een budget van € 250.000 in de begroting opgenomen.

Financiële rechtmatigheid
Het dagelijks bestuur geeft in een onderdeel van de jaarrekening aan of de in de jaarrekening opgenomen financiële feiten in overeenstemming met de daarvoor geldende regels tot stand zijn gekomen. Hiermee legt het dagelijks bestuur verantwoording af over de zogenoemde financiële rechtmatigheid. Dit wordt geformaliseerd, in de jaarrekening, in de vorm van een rechtmatigheidsverantwoording. De rechtmatigheidsverantwoording maakt onderdeel uit van de

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

jaarrekeningcontrole van de accountant. De accountant verklaart uitsluitend nog over 'het getrouw beeld' van de jaarrekening, dus inclusief 'het getrouw beeld' van de rechtmatigheidsverantwoording van het dagelijks bestuur.

In de Verordening 'beleids- en verantwoordingsfunctie het Waterschapshuis', zijn de volgende percentages vastgesteld. Deze worden gehanteerd ten aanzien van de rechtmatigheidsverantwoording:

- Verantwoordingsgrens: 2%
- Rapporteringsgrens: 0,2%

Afwijkingen boven de verantwoordingsgrens moeten door het dagelijks bestuur verantwoord worden in de rechtmatigheidsverantwoording. In de paragraaf Bedrijfsvoering van de jaarrekening wordt door het dagelijks bestuur een toelichting gegeven op de op de afwijkingen die benoemd zijn in de rechtmatigheidsverantwoording. Geconstateerde afwijkingen die onder de verantwoordingsgrens liggen, maar boven de rapportagegrens worden niet toegelicht in de rechtmatigheidsverantwoording maar wel in de paragraaf Bedrijfsvoering.

hWh werkt vanuit een intern controleplan, waarin onder andere interne toetsing plaatsvindt op de rechtmatigheid.

3.3.4 Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties waarin hWh een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Er is sprake van een financieel belang wanneer hWh middelen ter beschikking heeft gesteld en het risico bestaat die kwijt te raken bij faillissement. Hiervan is ook sprake als financiële problemen bij verbonden partijen verhaald kunnen worden op hWh.

In 2026 is er geen sprake van verbonden partijen zoals bedoeld in het Waterschapsbesluit.

3.4 Openbaarheid

De Woo is 1 mei 2022 in werking getreden. Het doel van deze wet is om als overheid opener en toegankelijker te worden door meer overheidsinformatie dan voorheen sneller openbaar te maken en deze ook voor iedereen gemakkelijker toegankelijk te maken. Waterschappen hebben zich via hWh, in samenspraak met de Unie van Waterschappen, verzameld in een project "Wet open overheid" en hebben hier subsidie voor mogen ontvangen. HWh sluit aan bij dit project.

Op grond van artikel 3.5 van de Woo wordt in deze begroting op hoofdlijnen een beschrijving gegeven van de beleidsvoornemens in 2026 inzake de uitvoering van de Wet open overheid.

- Actieve openbaarmaking: In de wet wordt een aantal informatiecategorieën gespecificeerd die in ieder geval actief openbaar gemaakt moeten worden. Diverse documenten die hieronder vallen werden door hWh al openbaar gemaakt (denk aan de publicatie van de AB-stukken op de website). Aanvullend maakt hWh de agenda en besluitenlijst openbaar. Verdere specificatie van de informatiecategorieën wordt in het landelijke project uitgewerkt en hWh zal deze gefaseerde uitwerking en invoering op de voet volgen. HWh heeft zich als openbaar lichaam op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen geregistreerd bij het Register van Overheidsorganisatie (ROO) en zal stapsgewijs verder aansluiten op deze digitale infrastructuur die door de minister van BZK in stand wordt gehouden.
- Passieve openbaarmaking: Binnen hWh wordt het proces geactualiseerd om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie.
- Informatiehuishouding: hWh sluit aan bij het waterschapsbrede project Implementatie Woo. Binnen de uitvoering van dit project zal met behulp van de Unie van Waterschappen inzichtelijk worden gemaakt wat nodig is om naast de huidige werkwijzen verder te voldoen aan de Woo.

CONCEPT

4. Financiële begroting

In dit deel wordt ingegaan op de financiële begroting. Deze hoofdstukken geven de uiteenzetting van de gehanteerde uitgangspunten en normen, het overzicht van baten en lasten, de voorgenomen investeringen en de geprognotiseerde begin- en eindbalans weer.

4.1 Uitgangspunten en normen

Voor de geactualiseerde begroting 2026 hanteren we de volgende financiële uitgangspunten:

Doorbelastingen
De organisatie van hWh is zodanig ingericht dat kosten daar komen waar ze worden gemaakt. Scheiding van financiering en verantwoordelijkheden tussen instandhouding en projecten/activiteiten, en projecten/activiteiten onderling, moeten ervoor zorgen dat ieder waterschap betaalt waarvoor deze aan de lat staat.

Waterschappen kunnen deelnemen aan projecten, diensten, activiteiten binnen elk begrotingsprogramma. De programma's worden ingesteld door het dagelijks bestuur (is gedelegeerd door het Algemeen bestuur) en hun aanvaarding van opdrachten middels een uitvoeringstoets blijft onveranderd.

Kosten moeten op projecten of kostenplaatsen landen waarvoor ze gemaakt worden. Kosten worden waar mogelijk direct geregistreerd op de plek waarvoor de kosten zijn gemaakt. Conform de systematiek van de afgelopen jaren worden enkele kosten vanuit instandhouding doorbelast aan projecten op basis van uitgevoerde werkzaamheden. Deze kosten worden begroot in instandhouding en bij afname verrekend met projecten, diensten en/of beheer. De doorbelastingen zijn voor 2026 geïndexeerd en zijn herrekend op basis van werkelijke kosten, wat leidt tot hogere bedragen. Het gaat om (bedragen exclusief btw):

- Kantoorautomatisering: doorbelasten op basis van virtuele werkplekken. € 625 (2025: € 600) per medewerker per maand.
- Capaciteitsmanagement: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. medewerkers (instroom, doorstroom en uitstroom). € 5.550 (2025: € 5.400) per medewerker voor de gehele begeleiding van instroom. € 2.775 (2025: € 2.700) voor de begeleiding van doorstroom van een interne medewerker naar een nieuwe functie. Voor contractverlengingen wordt een rekentarief van € 1.125 (2025: € 1.100) gehanteerd.
- Inkoop: doorbelasten op basis van verleende diensten t.b.v. uitgevoerde aanbesteding. Maximaal € 1.250 (2025: € 1000) voor een enkelvoudig onderhandse aanbesteding en € 3.000 (2025 € 2.500) voor een meervoudig onderhandse aanbesteding of een Europese aanbesteding. Deze is hoger geworden, omdat de grens voor enkelvoudig inkopen is verhoogd.
- Privacy en Informatieveiligheid: Voor privacy en informatieveiligheid is een nieuwe doorbelasting ingevoerd voor werkzaamheden die voor de projecten wordt gedaan van € 3.000 per project. Het gaat om kleine vragen en werkzaamheden, voor grote trajecten wordt direct op het project geschreven.

Ten aanzien van capaciteitsmanagement en inkoop bestaat het risico dat, indien er niet voldoende kan worden doorbelast omdat er minder diensten worden verleend dan verwacht, de kosten ten laste van instandhouding blijven komen.

Personele kosten
De uurtarieven voor medewerkers in loondienst, inleen (vanuit waterschappen) en inhuur worden begroot op basis van de meest recent beschikbare tarieven voor de Rijksoverheid (Handleiding Overheidstarieven 2025, ministerie van Financiën). Hier is per salarisschaal een uurtarief bepaald. Op basis van deze uitgangspunten wordt het passende uurtarief uit de Handleiding Overheidstarieven verwerkt in de begroting.
De interne doorbelasting van de gerealiseerde uren aan kostenplaatsen, projecten en programma's vindt plaats op basis van de integrale kostprijs. Voor de medewerkers die in dienst zijn bij hWh zijn dit de loonkosten plus een opslag voor overheadkosten, conform de systematiek van de Handleiding

Classificatie: hWh Openbaar

Overheidstarieven 2025. Voor inleen en inhuur betreft het de vergoeding die het betreffende waterschap of de leverancier aan hWh in rekening heeft gebracht.

De vergoeding van hWh aan waterschappen die medewerkers leveren, is eveneens gebaseerd op het uurtarief van de betreffende salarisschaal van de ingeleende medewerker, zoals bepaald in de Handleiding Overheidstarieven. Voor waterschappen is het mogelijk een vergoeding te vragen voor de uitgeleende medewerker, welke is gebaseerd op het externe tarief passend bij de schaal van de betreffende medewerker. In het kader van de wetgeving rondom vennootschapsbelasting kan dit in sommige gevallen echter leiden tot een hogere administratieve last voor een waterschap, wat niet opweegt tegen de hogere vergoeding voor de uitgeleende medewerker. Omdat de fiscale keuze per waterschap verschillend is, wordt de mogelijkheid geboden voor individuele waterschappen te opteren voor een vergoeding gebaseerd op de lagere integrale kostprijs (loonkosten plus een opslag voor overheadkosten) van de betreffende medewerker, in plaats een vergoeding op basis van de tarieven opgesteld voor de Rijksoverheid. Deze afweging zal het betreffende waterschap zelf moeten maken.

De uurtarieven voor 2026 zijn zoals genoemd gebaseerd op de Handleiding Overheidstarieven 2025 van het ministerie van Financiën en worden geïndexeerd op basis van de meest recent beschikbare informatie. Dit betreft 4,3% verwachte stijging van het CAO-loon in 2026, gebaseerd op de raming van het Centraal Planbureau. De werkelijke prijsontwikkeling kan hiervan afwijken.

Indexering voor materiële kosten
In de begroting is gekeken naar de verwachte stijging van materiële kosten op basis van wat er bekend is. Wanneer er geen afspraken bekend zijn, is een generieke inflatiecorrectie van 3,2% doorgevoerd voor de materiële overheadkosten.
Het indexatiepercentage is gebaseerd op de raming van het Centraal Planbureau bij het tot stand komen van de kaderbrief 2026. De werkelijke prijsontwikkeling kan hiervan afwijken. Binnen de budgettaire kaders van deze begroting zal dan bijgestuurd worden.

Relevante beleidskaders
De begrotingsprogramma's worden uitgevoerd binnen de volgende interne en externe beleidskaders:

Omschrijving	Jaar
Wet gemeenschappelijke regelingen	2022
Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	2024
Waterschapswet	2024
Waterschapsbesluit	2025
Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen	2025
Verordening beleids- en verantwoordingsfunctie	2025
Controleverordening	2025
Treasurystatuut	2018
Dienstverleningshandvest	2015
Koersplan 2024-2027	2024
Strategienota	2024

Programmapagina's en meerjarenbegroting
In de programmapagina's wordt beschreven wat de doelen en resultaten zijn in 2026. Onder in elke programmapagina wordt aangegeven wat de begrote kosten zijn voor dat programma meerjarig (tot en met 2030). We begroten over deze jaren, zoals is bepaald in het Waterschapsbesluit H4 paragraaf 2, artikel 4.6: De meerjarenraming bevat voor het komende begrotingsjaar, alsmede voor tenminste de vier jaren volgend op het komende begrotingsjaar.
In de begroting worden alleen bedragen opgenomen voor zover daarvoor een DVO is afgesloten. Indien de looptijd van de betreffende DVO niet de volledige vier jaar omvat, dan is in de begroting nog geen bedrag opgenomen voor de opvolgende jaren. Ook de indexaties zijn vanaf dat jaar nog niet verwerkt.

Classificatie: hWh Openbaar

4.2 Overzicht van baten en lasten

Exploitatie	Geactualiseerde begroting	Begroting na 3e wijziging	Realisatie
	2026	2025	2024
Baten			
1) Bijdrage deelnemers	42.285.832	38.670.485	32.830.677
2) Subsidies	5.345.000	350.000	203.355
3) Overige opbrengsten	-	-	115.721
4) Incidentele baten en lasten	-	-	-
5) Wijzigingen in onderhanden projecten	-	-	-
Subtotaal	47.630.832	39.020.485	33.149.753
Lasten			
5) Kapitaallasten	285.900	331.900	298.137
6) Personeelskosten	22.266.719	21.616.909	18.013.543
7) Duurzame gebruiksgoederen	2.080.089	1.464.214	1.504.492
8) Gebruiks- en verbruiksgoederen	236.349	158.343	194.195
9) Huren en rechten	516.635	559.830	389.667
10) Belasting en verzekering	24.750	17.750	14.815
11) Overige diensten door derden	22.718.391	15.521.539	13.411.144
Subtotaal	48.128.832	39.670.485	33.825.993
Bedrijfsresultaat	-498.000	-650.000	-676.240
12) Financiële baten en lasten	498.000	650.000	676.240
Bijzondere baten	-	-	-
Bijzondere lasten	-	-	-
Subtotaal	-	-	-
Resultaat na resultaatbestemming	-	-	-

Voor de begroting per programma wordt verwezen naar hoofdstuk 5.2. hWh ziet een blijvende groeiende stroom van (innovatieve) projecten, waarmee de programma's zich vullen. Dit leidt tot een stijging van zowel de baten als de lasten. Alle door hWh gemaakte kosten worden door de deelnemers gedragen. Om deze reden is het exploitatieresultaat van hWh altijd gelijk aan nihil.

5 Kapitaallasten
De kapitaallasten zullen naar verwachting toenemen als gevolg van de aangepaste afschrijvingstermijn van de hardware.

9 Huren en rechten
De huur van het pand wordt jaarlijks geïndexeerd door de verhuurder.

11 Overige diensten door derden
Onder diensten voor derden is € 300.000 begroot voor onvoorziene kosten in de instandhouding (kostenplaats directie).

12 Financiële baten en lasten
Rekening houdende met de verwachte renteontwikkeling in 2026 verwachten wij dat de rentebaten in 2026 gaan afnemen ten opzichte van de gewijzigde begroting 2025.

Vennootschapsbelasting
In 2017 heeft hWh bevestiging van de belastingdienst ontvangen, dat hWh vrijgesteld is voor het betalen van vennootschapsbelasting.

CONCEPT

4.3 Voorgenomen investeringen

hWh heeft betrekkelijk weinig vaste activa. In 2026 verwachten we ongeveer 35 laptops aan te schaffen met de kostenraming van 40.000 euro. Daarnaast wordt een investering gedaan voor nieuwe vloertegels en vervanging van lockers (70.000 euro voor vergadercentrum en werkplekken), die worden afgeschreven in 5 tot 10 jaar.

4.4 Geprognotiseerde begin- en eindbalans

Activa	31-12-2026	31-12-2025	Passiva	31-12-2026	31-12-2025
	€	€		€	€
Immateriële vaste activa			*Eigen vermogen*		
Immateriële vaste activa met economisch nut	0	0	Algemene reserve	0	0
			Bestemmingsreserves	0	0
Materiële Vaste activa			Resultaat na bestemming	0	0
Materiële vaste activa met economisch nut	583.180	758.830	*Totaal eigen vermogen*	*0*	*0*
Totaal vaste activa	**583.180**	**758.830**			
			Voorzieningen		
Vlottende activa			Overige voorzieningen	0	0
Voorraden - onderhanden werk	0	0			
			Vaste schulden met een looptijd van 1 jaar of langer		
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar			Overige langlopende schulden	92.989	121.601
Vorderingen op openbare lichamen	450.000	0			
Overige vorderingen	0	0	**Totaal vaste passiva**	**92.989**	**121.601**
Saldo schatkistbankieren	9.075.614	19.183.966			
			Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan 1 jaar		
Totaal uitzettingen korter dan 1 jaar	*9.525.614*	*19.183.966*	Kasgeldlening		0
			Overige schulden (crediteuren)	3.000.000	2.958.596
Overlopende activa					
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen	3.665.471	3.665.471			
			Overlopende passiva		
Liquide middelen			Afrekening Waterschappen e.o.	1.655.176	4.519.297
Kassaldi	0	0	Saldo projectrekeningen	0	1.651.000
Bank- en girosaldi	20.000	19.964	Overige passiva	9.046.099	14.377.735
Totaal liquide middelen	*20.000*	*19.964*	*Totaal overlopende passiva*	*10.701.275*	*20.548.032*
			Totaal vlottende passiva	**13.701.275**	**23.506.629**
Totaal vlottende activa	**13.211.085**	**22.869.401**			
Totaal activa	13.794.265	23.628.230	Totaal passiva	13.794.265	23.628.230

De belangrijkste financiële ontwikkelingen in de geprognotiseerde balans zijn:

- Saldo schatkistbankieren: we verwachten de totale subsidie van het project WISE in een totaalbedrag vooruit te ontvangen in 2025. Dit leidt tot een toename van het saldo schatkistbankieren, wat zal afbouwen in 2026 en 2027.
- Overlopende passiva:

De overige passiva nemen toe als gevolg van de in 2025 vooruit ontvangen subsidie voor het project WISE. Deze post zal aflopen in 2026 en 2027.

CONCEPT

5. Programmaplan – instandhouding

5.1 Programma 1 Bestuur en organisatie

Vanuit dit programma ondersteunen en faciliteren we de hWh-programma's en -projecten.

In 2026 werken we aan de volgende hoofddoelen uit het Jaarplan instandhouding 2026:
1. *Weerbaar*: We werken aan een professionele, veilige en risico-bestendige hWh-organisatie.
2. *Wendbaar*: We leveren zichtbare meerwaarde aan de digitale transformatie van de waterschappen door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking.
3. *Welzijn*: We zijn een organisatie waar medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking centraal staan.

1. **Weerbaar: professionele, veilige en risico-bestendige organisatie**

Professioneel: we implementeren en verbeteren werkprocessen om te blijven voldoen aan wet- en regelgeving. Daarnaast werken we verder aan het professionaliseren en schaalbaar maken van de organisatie, zodat hWh klaar is voor mogelijk verdere groei. We verbeteren de transparantie en compliance rondom besluitvorming binnen de organisatie en toetsen de standaarden voor documentbeheer en herbezien het proces rondom metadata, i.v.m. gebruik AI.

Veilig: op informatieveiligheid en privacy blijven we inzetten op doorgroei naar volwassenheidsniveau 4. Uitgangspunt is risico gestuurd denken en werken. We verbeteren identity- en accessmanagement, met oog voor harmonisatie van gegevens met HR. IT-beheer wordt geoptimaliseerd, wat leidt tot betere alert opvolging en verbeterde back-up-faciliteiten. We werken continu aan bewustwording op het gebied van veilig werken. In 2026 laten we, vooruitlopend op een landelijke BIO-audit in het najaar, een vrijwillige (pre-)audit BIO uitvoeren.

Risico-bestendig: we zorgen ervoor dat we zijn voorbereid op incidenten en onverwachte externe ontwikkelingen en borgen daarmee de continuïteit van onze dienstverlening aan de waterschappen. We zorgen voor een werkend incident response plan, gericht op bedrijfscontinuïteit. We sluiten alle applicaties in beheer van hWh aan op het SOC en voeren een penetratietest uit.

2. **Wendbaar: zichtbare meerwaarde door inzet van actuele expertise en effectieve samenwerking**

Zichtbaar: we communiceren over onze toegevoegde waarde vanuit een heldere opdracht en toegevoegde waarde voor de waterschappen. We onderscheiden hierin verschillende doelgroepen, die we gericht bedienen, waaronder ons algemeen bestuur, de waterschappers betrokken in de nieuwe governance en de arbeidsmarkt. Het Waterschapsportaal wordt verder doorontwikkeld. We vernieuwen onze website, gericht op externe stakeholders en arbeidscommunicatie.

Actuele kennis: we ontwikkelen en ontsluiten kennis over nieuwe innovatieve technieken en ontwikkelingen op thema's als IV&P, ethiek, AI, zodat we snel in kunnen spelen op kansen en behoeften bij de waterschappen. We onderzoeken hoe we richting de toekomst meer proactief als 'thought leader' invulling kunnen geven aan onze rol als partner in digitale transformatie, met name op Innovatie & Transformatie en Collectieve Thema's.

Flexibele samenwerking: We faciliteren samenwerking met een vergadercentrum & professionele inkoop, leveranciers- en contractmanagement. In het vergadercentrum en op kantoor passen we de klimaatinstallatie aan en implementeren we een toegangscontrolesysteem en nieuw reserveringssysteem voor waterschappers. We borgen de werkwijze uit het Handboek Inkoop en implementeren een ondersteunend contractmanagement systeem en geven invulling aan duurzaam opdrachtgeverschap.

3. **Welzijn: medewerker ontwikkeling, flexibiliteit en samenwerking staan centraal**

Ontwikkeling: we ondersteunen medewerkers actief in hun professionele ontwikkeling, over projecten heen. We zorgen voor een meer gestructureerde cyclus rondom het Goede Gesprek en voeren een medewerkertevredenheidsonderzoek uit om een gerichte verbeteraanpak te kunnen ontwikkelen.

CONCEPT

Flexibele capaciteit: we richten een wendbare projectenorganisatie in met als doel de juiste persoon op de juiste plek, zodat we sneller kunnen reageren op nieuwe opdrachten. We streven ernaar dat medewerkers steeds werk doen dat aansluit bij hun persoonlijke waarden, talenten en drijfveren.

Cultuur en leiderschap: we versterken de organisatiecultuur zodat deze aansluit bij de fase waarin de organisatie zich bevindt. We gaan verder met implementeren van de HR-functie, met als doel een evenwichtige samenwerking tussen medewerker, leidinggevende, programmamanager en HR. We verstevigen het managementteam in hun rol als leidinggevende binnen de organisatie. En we nemen de medewerkers actiever mee in missie, visie en strategie van hWh. Dit doen we in nauwe samenspraak met de OR.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Directie	984.998	904.998	1.014.155	1.066.316	1.088.797	€ 1.088.797	€ 1.088.797	€ 1.088.797
Capaciteitsmanagement	176.281	206.281	215.357	201.021	312.924	€ 312.924	€ 312.924	€ 312.924
Communicatie	473.375	473.375	527.790	528.620	555.625	€ 555.625	€ 555.625	€ 555.625
Bestuur	63.500	29.500	68.100	59.500	68.100	€ 68.100	€ 68.100	€ 68.100
Bestuursondersteuning	260.165	160.165	262.575	197.353	199.315	€ 199.315	€ 199.315	€ 199.315
P&O	1.310.868	1.115.368	1.476.880	1.373.750	1.574.120	€ 1.574.120	€ 1.574.120	€ 1.574.120
Financiën en control	473.294	448.294	492.250	523.185	574.915	€ 574.915	€ 574.915	€ 574.915
Rente	-650.000	-650.000	-650.000	-498.000	-498.000	€ -498.000	€ -498.000	€ -498.000
Informatieveiligheid	242.068	258.068	309.193	226.474	237.334	€ 237.334	€ 237.334	€ 237.334
Privacy	191.665	241.665	201.873	307.734	429.604	€ 429.604	€ 429.604	€ 429.604
Salariskosten	-1.200.000	-1.195.561	-1.200.000	-1.350.000	-1.350.000	€ -1.350.000	€ -1.350.000	€ -1.350.000
Werkplek	228.894	275.894	239.733	272.685	285.815	€ 285.815	€ 285.815	€ 285.815
IT Beheer	727.705	670.705	628.290	640.239	724.042	€ 724.042	€ 724.042	€ 724.042
Informatiemanagement	535.887	513.887	585.788	562.800	663.080	€ 663.080	€ 663.080	€ 663.080
Facilitair	135.175	119.175	125.025	141.800	151.800	€ 151.800	€ 151.800	€ 151.800
Organisatie ondersteuning	433.672	360.672	445.567	468.567	471.739	€ 471.739	€ 471.739	€ 471.739
Inkoop, contract- en leveranciersmanagement	706.311	706.311	761.223	781.755	833.953	€ 833.953	€ 833.953	€ 833.953
Kwaliteitsverbetering	-	-	250.000	250.000	260.000	€ 260.000	€ 260.000	€ 260.000
Veilige werkomgeving	65.000	78.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Professionele organisatie	185.000	250.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Zichtbaarheid	-	79.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
	5.343.858	**5.045.797**	**5.753.799**	**5.753.799**	**6.583.163**	**6.583.163**	**6.583.163**	**6.583.163**

Toelichting:

- De begroting voor Directie en P&O neemt toe, doordat er een peoplemanager wordt aangenomen die delen van de uren op die activiteiten gaat schrijven.
- Er wordt verwacht dat de OV-kosten toenemen, dit is opgenomen bij P&O. Dit wordt gecompenseerd met het project salariskosten.
- Bestuursondersteuning is bijgesteld, omdat daar de verwachting is dat minder uren nodig zijn op basis van de realisatie van dit jaar.
- De vraag naar capaciteit voor privacy werkzaamheden is toegenomen en de teams zijn uitgebreid.
- De vraag naar contractmanagers in de programma's is toegenomen. Het team is uitgebreid.

Samen met programma Kennis en Verbinden vormt het programma bestuur en organisatie de kosten voor instandhouding.

5.2 Programma 2 Kennis en verbinden

Binnen het programma Kennis en Verbinden bouwen we belangrijke kennis op rondom digitalisering en digitale transformatie, maar ook andere kennis die we nodig hebben om ons werk voor de waterschappen goed uit te kunnen voeren. We willen voor de waterschappen een rol als 'trusted advisor' vervullen. Daarnaast investeren we in relaties met de markt, de wetenschap en andere partijen die relevant zijn voor de waterschappen. Tenslotte willen we kwaliteitsborging organiseren en waterschappen faciliteren in de samenwerking (o.a. het vergadercentrum).

Ontmoetingscentrum
In Amersfoort hebben we een modern ontmoetingscentrum met diverse vergaderruimtes. Hier kunnen waterschappers, eventueel met externe genodigden, bij elkaar komen. In 2026 blijft de opzet van het

vergadercentrum op hoofdlijnen gelijk. In 2025 hebben we een aantal technische wijzigingen doorgevoerd waar we in 2026 de vruchten van gaan plukken. Audiovisuele middelen worden eenvoudiger te gebruiken en daarmee betrouwbaarder.

Kwaliteit
Kwaliteitsmanagement gaat onder andere over het stroomlijnen van de werkprocessen en de kwaliteitsbewaking van de uitvoering van projecten. In navolging op de in 2025 geïmplementeerde verbeteringen in onze procesflow en het businesscase-proces, krijgen projectevaluaties meer aandacht.

Kracht van samen
Om ons werk voor de waterschappen zo goed mogelijk te doen, werken we samen met andere organisaties. We intensiveren de verbinding met de Unie van Waterschappen verder om een uitwerking te kunnen doen van de ambities die in de Vaarkaart zijn belegd. Hierbij wordt ook een adviesrol aan het programma Collectieve thema's vormgegeven. We bewaken de samenhang tussen de projecten die hWh uitvoert voor waterschappen en zorgen voor kennisinbreng 'van buiten'.

Ook met STOWA versterken we de samenwerking. We kijken bijvoorbeeld hoe we hun onderzoek gerelateerd aan data, kunnen laten landen bij de waterschappen. Verder werken we gezamenlijk aan het in 2025 gestarte Europees project PCP-WISE (in totaal 26 partners). Daarbij willen we, op basis van satellietdata, komen tot inzicht in een waterbalans op Europese schaal. Op basis van zo'n model kunnen de waterschappen beter anticiperen op extremere weersomstandigheden. Het project wordt gefinancierd door de EU, maar inspanningen om toepassing bij de waterschappen mogelijk te maken en kennis met hen te delen, zullen door hWh (en STOWA) gefinancierd worden. hWh vervult hierbij de rol als hoofdaanbesteder. De looptijd van het project is 3 jaar (t/m 2027). Verder versterken we onze verbinding met ketenpartners zoals Rijkswaterstaat, KNMI en Deltares op de onderwerpen waar we elkaar nauw raken.

Kennis van buiten naar binnen
We blijven in gesprek met marktpartijen op zoek naar kennis en nieuwe toepassingen om projecten beter uit te voeren. Belangrijk aandachtspunt hierbij is de manier waarop we data van waterschappen veilig kunnen delen met derde partijen en de architectuur van de toekomst. Hierbij houden we rekening met zaken zoals quantum computing en AI.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Kwaliteitsborging	150.200	93.200	150.200	134.100	€ 178.130	€ 178.130	€ 178.130	€ 178.130
Kennis delen & Verbinden	534.783	444.783	615.870	569.336	€ 656.270	€ 656.270	€ 656.270	€ 656.270
Specialistische kennis	261.594	213.594	270.174	227.785	€ 245.710	€ 245.710	€ 245.710	€ 245.710
WISE Europees project	210.000	320.000	7.370.000	5.331.636	€ 6.826.000	€ -	€ -	€ -
Vergadercentrum	689.896	729.896	783.796	839.183	€ 898.000	€ 898.000	€ 898.000	€ 898.000
	1.846.473	**1.801.473**	**9.190.040**	**€ 7.102.040**	**€ 8.804.110**	**€ 1.978.110**	**€ 1.978.110**	**€ 1.978.110**

Toelichting:

- Het project WISE zorgt voor een toename van de begroting in 2026 en 2027. Dit betreft Europese subsidie. De bijdrage van waterschappen verandert hierdoor niet. Omdat een deel van de besteding hiervan plaatsvindt in 2027, is de begroting 2026 hierop naar beneden bijgesteld.

Samen met programma bestuur en organisatie vormt het programma Kennis en verbinden de kosten voor instandhouding.

Classificatie: hWh Openbaar

Deel 2: Samenwerking met waterschappen

In deel 2 worden de begrotingsprogramma's waterschappen uitgewerkt. Dit betreft de volgende begrotingsprogramma's:

- Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie)
- Collectieve Thema's
- Ontwikkelthema waterschappen
- Opgave waterveiligheid
- Opgave watersysteem
- Opgave waterketen
- Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering

6. Programmaplan – samenwerking met waterschappen

6.1 Programma 3 Diensten en beheer (incl. Kassiersfunctie)

Vanuit Diensten en Beheer leveren wij de dienstverlening aan de waterschappen en daaraan gelieerde organisaties. Voorbeelden van deze dienstverlening zijn het beheer van gemeenschappelijke informatievoorzieningen, contract- en licentiemanagement, verlenen beveiligingsadviezen aan de waterschappen en het verzorgen van kassiersfuncties. Als Diensten en Beheer ondersteunen wij de waterschappen structureel in de uitvoering van hun processen. Kernwaarden als continuïteit, betrouwbaarheid en efficiency staan daarom voorop. Hierbij bieden wij deskundigheid en expertise aan de waterschappen en slaan een brug tussen de waterschappen en de markt.

Meer teamvorming, minder kwetsbaarheid
In 2026 zetten we de lijn van 2025 voort. Nog meer gaan we inzetten op teamvorming op specifieke domeinen zoals waterveiligheid, waterketen, watersysteem, datastromen en informatieveiligheid. Hiermee wordt kennis gebundeld en onderling versterkt, en neemt de kwetsbaarheid af doordat kennis binnen de teams breder belegd wordt. Deze kwetsbaarheid willen we in 2026 ook gaan verminderen door meer in te zetten op vaste mensen of langdurige inleenconstructies met waterschappen in plaats van inhuur.

Sterke procedure in beheername
In 2025 hebben we de procedure voor in beheername geïntroduceerd. In 2026 zullen we deze verder verbeteren. Ook leggen we in 2026 meer de focus op het order brengen en houden van de PDCA op de uitvoering van de diensten. Kortom, hoe gaan we nog beter zorgen voor een continue kwaliteit?

Dienstenberaad
Afgelopen jaar is het Dienstenberaad opgericht. Het Dienstenberaad vertegenwoordigt de waterschappen bij de af te spreken en te ontvangen diensten van hWh. Het Dienstenberaad bepaalt het gewenste dienstenniveau en evalueert of de praktijk overeenkomt met de afspraken. In 2026 gaan we samen met het Dienstenberaad onderzoeken hoe we hier het beste vorm aan kunnen geven.

Nieuwe diensten in beheer
In tegenstelling tot afgelopen jaar verwachten we niet dat we in 2026 diensten zullen uitfaseren. Er zijn namelijk geen DVO's die in 2026 aflopen. Wel zullen we in 2026 nieuwe diensten toevoegen. Met name omdat een aantal hWh-projecten dan afgerond zijn en ze het resultaat overdragen naar Diensten en Beheer. Het gaat hierbij om de volgende producten:

- Audit dienst voor informatieveiligheid en privacy
- AWK-Tools (Afvalwaterketen-Tools): A-info en DRIANT
- Het Projectenplatform
- HyDAMO NHI
- LIBV (Landelijke Informatieservice Bodemvocht)
- SOC (Security Operations Center)
- WIWB (Weer Informatie Waterbeheer)

CONCEPT

Hieronder een nadere toelichting van datastromen en CERT-WM, aangezien dit in 2026 de grootste onderdelen zullen zijn van Diensten en Beheer:

Beheer van datastromen
Met de dienst Datastromen zorgen wij voor de benodigde afspraken en infrastructuur om als waterschappen data te kunnen delen met elkaar en de buitenwereld. De DAMO's en het GkW vormen hierin de belangrijkste elementen:

- DAMO betekent: Data Afspraken Modelmatig Ondersteund. Deze afspraken helpen de waterschappen bij hun datagedreven besluitvorming over de waterketen, waterveiligheid en het watersysteem.
- Het Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW) is de centrale digitale plek waar de waterschappen wekelijks de data over hun watersysteem aanleveren, bijvoorbeeld over hun waterlopen en kunstwerken. Het GkW controleert automatisch of de aangeleverde data consistent en volledig is en vertaalt de data naar één landelijk geharmoniseerd beeld.

De grootste verandering voor 2026 is dat wij het beheer van aanvullende infrastructuur, namelijk WIWB en HyDamo, binnen Datastromen gaan incorporeren.

CERT-WM
Met de dienst CERT-WM (Watermanagement) voorzien wij de waterschappen van dreigingsinformatie, ondersteunen we hen bij incidenten en adviseren wij hen op het gebied van informatieveiligheid. Het CERT-WM is één van de vier door de minister van Justitie en Veiligheid erkende sectorale CERT's.

De nieuwe wetgeving (Cbw/NIS2) stelt nieuwe eisen aan een CERT. Hierdoor wordt de taak van het CERT-WM zwaarder. Een andere recente ontwikkeling is de komst van een gezamenlijke SOC. Voor CERT-WM, dat intensief samen gaat werken met het SOC, betekent dit dat er extra taken zijn toegevoegd. Door dit alles ontstond een noodzaak om het CERT-WM door te ontwikkelen naar een robuuste organisatie. In 2025 zijn de waterschappen hiermee akkoord gegaan. In 2026 zullen we grote stappen zetten om CERT-WM te versterken en professionaliseren.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Diensten en beheer Algemeen	-	-	-	0	0	€ -	€ -	€ -
CERT-WM	854.309	874.309	854.309	854.309	1.922.094	€ 1.922.094	€ 1.922.094	€ 1.922.094
Strategienota OGT	40.000	50.000	40.000	-	-	€ -	€ -	€ -
B&O eHRM	56.448	46.448	-	-	-	€ -	€ -	€ -
eHRM 2.0	138.500	123.500	277.000	277.000	292.992	€ 292.992	€ -	€ -
Opvang cyber incidenten	23.500	20.500	23.500	23.500	23.500	€ -	€ -	€ -
Ondersteuning OGT/I-beraad/diensten-beraad/OO	125.195	139.195	125.675	343.350	343.350	€ -	€ -	€ -
CMS 3.0	10.000	8.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Datastromen Centraal	1.029.775	1.059.775	1.370.399	1.454.557	1.673.553	€ 1.673.553	€ 1.673.553	€ 1.673.553
Datastromen pijler 2	29.599	64.599	29.975	-	-	€ -	€ -	€ -
Datastromen Decentraal	127.587	132.587	128.151	250.800	261.584	€ 261.584	€ 261.584	€ 261.584
Datastromen: pijler 4 Nieuwe ontwikkelingen	320.088	190.088	326.832	-	-	€ -	€ -	€ -
NHI-instrumentarium	788.398	718.398	809.098	805.786	859.698	€ 859.698	€ 859.698	€ 859.698
Vangstregistratie versie 4	649.500	654.500	449.500	531.550	541.550	€ 541.550	€ 541.550	€ -
De Digitale Watertoets	92.000	92.000	160.100	160.100	160.100	€ -	€ -	€ -
Continuïteit TMX 2023-2025	1.090.787	1.088.787	-	1.482.000	-	€ -	€ -	€ -
Aanbesteding Hardware TMX	-	2.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
TMX EU-aanbesteding	472.750	372.750	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Z-info	1.699.615	1.649.615	2.051.811	1.496.044	1.565.846	€ -	€ -	€ -
Oracle TECH	523.300	423.300	598.300	470.000	497.000	€ 497.000	€ 497.000	€ 497.000
Oracle Contractmanagement	78.152	73.152	153.152	105.819	105.819	€ 105.819	€ 105.819	€ 105.819
P&ID	127.500	117.500	127.500	132.983	138.701	€ -	€ -	€ -
Govroam	42.207	35.207	42.207	42.207	42.207	€ 42.207	€ 42.207	€ -
Govroam Contractmanagement	8.163	7.663	8.525	-	-	€ -	€ -	€ -
LIBV/SATDATA	140.000	137.000	-	492.650	492.650	€ 492.650	€ 492.650	€ 492.650
Hy DAMO NHI			-	146.071	118.315	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer			-	129.000	129.000	€ 129.000	€ 129.000	€ -
WIWB			-	-	243.303	€ 237.803	€ -	€ -
Landelijke voorziening overstromingsinformatie	116.000	116.000	243.500	243.500	243.500	€ -	€ -	€ -
DROP	368.350	348.350	368.350	388.350	397.558	€ 397.558	€ 397.558	€ 397.558
NDFF	8.734	8.234	373.661	-	-	€ -	€ -	€ -
Strategische inzet omgevingswet	345.875	310.875	351.811	351.811	351.811	€ 351.811	€ 351.811	€ -
	9.306.332	**8.864.332**	**8.913.356**	**10.181.387**	**10.404.131**	**7.805.319**	**7.274.524**	**6.209.956**

Classificatie: hWh Openbaar

Toelichting:
- Het budgetprogramma Diensten en Beheer krijgt in 2026 een aantal nieuwe diensten in beheer, zoals ook aangegeven in de programmapagina. Daardoor neemt het totale bedrag toe.
- Projecten waarvan wordt verwacht dat ze in 2026 een plek krijgen in Diensten en Beheer zijn toegevoegd aan het programma wanneer de uitvoeringstoets gemaakt is (bijvoorbeeld LIBV). Andere projecten die mogelijk in 2026 worden overgezet zijn nog begroot in het programma waar het project plaatsvindt (bijvoorbeeld WIWB).
- Het NHI wordt georganiseerd voor meerdere partijen (derden) en de sturing ligt niet bij het Dienstenberaad. Het project heeft zijn eigen governance.

6.2 Programma 4 Collectieve Thema's

In dit in 2025 nieuw gestarte programma trekken waterschappen sectoraal op om vaart te kunnen maken met digitale transformatie. Om dit op een veilige, efficiënte en ethische manier te kunnen doen, werken we nauw samen op 4 collectieve thema's:

- Architectuur en standaarden
- Wet- en regelgeving
- Informatievoorziening en privacy
- Data en ethiek

Voor al deze samenhangende thema's brengen we informatie over nieuwe wetten, technologie en maatschappelijke ontwikkelingen. Al deze informatie samen en vertalen we naar passende kaders en richtlijnen, adviezen en praktische handvatten. We werken aan kaderstelling en borging en sluiten zo steeds beter aan op de informatiebehoefte van de waterschappen. Daarbij zetten we in op gezamenlijk leren en verbeteren en maken we efficiënt gebruik van schaarse middelen.

Het programma Collectieve Thema's is nieuw en volop in ontwikkeling. In april 2025 is een nieuwe programmamanager gestart. In mei-augustus 2025 is de governance uitgewerkt en hebben we de eerste stappen gezet om de strategienota en themaplannen uit te werken tot concrete activiteiten. Daarbij identificeren we welke capaciteit daarvoor beschikbaar en nodig is. In 2025 hebben we dus geïnvesteerd in het leggen van een sterke fundering en van de kant komen, en 2026 staat in het teken van evalueren en bijsturen.

Verbondenheid van de thema's
De vier collectieve thema's zijn intrinsiek met elkaar verbonden. Bijvoorbeeld, een goede architectuur kun je alleen neerzetten als je waarden duidelijk zijn, en regelgeving heeft invloed op hoe we onze informatieveiligheid en privacy organiseren. In projecten worden de kaders en richtlijnen van alle vier de thema's meegenomen door middel van een beleidstoets en projectevaluatie. Coördinatie binnen het Overkoepelend Thema Overleg (OTO) is daarom van groot belang om gemeenschappelijke activiteiten te identificeren en tot een goede afstemming te komen.

Informatieveiligheid en Privacy
Met de toename van digitalisering neemt ook de afhankelijkheid van leveranciers van deze hulpmiddelen toe. Ook het risico op digitale aanvallen groeit. Dreigingen betreffen de primaire processen van waterschappen, de informatieveiligheid en vooral ook de privacy van onze werknemers, zakelijke partners en burgers.
De afgelopen jaren is dit thema zeer succesvol uitgewerkt, van het identificeren van een gemeenschappelijk doel (volwassenheidsniveau 4), een uniforme methodiek om voortgang te monitoren, tot gezamenlijke audits en de ontwikkeling van een Computer Emergency Response Team (CERT-WM) en Security Operations Center (SOC) voor kantoorautomatisering én procesautomatisering.
De komende jaren zetten we in op het verder versterken van informatieveiligheid en privacybescherming en het werken naar weerbaarheid, veerkracht en betrouwbaarheid. Het programmaplan (2025) spitsen we nu verder toe op vijf onderwerpen:
Doelen 2026
- Risico-gestuurd werken: Vormgeving aanpak Enterprise Risk Management met waterschappen, inclusief 0-meting
- Procesautomatisering (OT): Toewerken naar *security by design*: Implementatie CSIR, inclusief handreikingen en monitoring objectclassificatie en het ondersteunen en bevorderen van de implementatie van het managementsysteem voor informatieveiligheid (ISMS)

Classificatie: hWh Openbaar

- Kantoorautomatisering (IT): Nieuw cluster, met daarom een focus op bijeenbrengen van achterban en ontwikkelen van de samenwerking en kennisdeling op dit thema met BIO2 als basis, het ondersteunen en bevorderen van het managementsysteem voor informatieveiligheid (ISMS)
- Privacy: Toewerken naar *privacy by design* geconcretiseerd en geborgd, implementatie privacy informatie managementsysteem (PIMS) ondersteunen en bevorderen, en het verder versterken van de onafhankelijke positie van de Functionaris gegevensbescherming inclusief het borgen van de bijbehorende landelijke kwaliteitseisen
- Meten, leren en verbeteren: Uitdenken monitoring aanpak, aantoonbaar voldoen aan wetgeving, lering trekken uit audits

Architectuur en Standaarden
In de Vaarkaart hebben de waterschappen aangegeven te willen werken onder IT-architectuur en is een gezamenlijke ambitie vastgesteld. Het thema 'architectuur en standaarden' is niet nieuw, maar het is nu duidelijk welke investeringen nodig zijn om de waterschappen naar een volwassenheidsniveau te brengen. Daarnaast is architectuur essentieel voor het ontwerpen van passende standaarden vanuit alle Collectieve Thema's. Daarom zijn de overkoepelende doelen het doorontwikkelen van de referentie-architectuur (WILMA), (door)ontwikkelen standaarden, gebruiken van architectuur en standaarden binnen de samenwerking bij hWh, en ondersteunen van de waterschappen in hun volwassenheidsgroei. Daarbij werken we toe naar architectuur by design, met daarbij de volgende stappen:

<u>Doelen 2026</u>
- Doorontwikkelen van de WILMA algemeen, en specifiek op thema's gericht op voeding portfolioproces
- Up-to-date brengen en houden van een overzicht van kaders en standaarden, inclusief de gerelateerde visie en groeipaden
- Evalueren een aanpassen van kaders en standaarden waar nodig
- Verdere inzet op versterking architectuurfunctie waterschappen, inclusief investeren in de Community of Practice van Water Architecten, inzetten op het kennisuitwisseling en gezamenlijke ontwikkeling, en het up-to-date brengen en houden van de leergang architectuur.

Wet- en regelgeving
Er komt veel (veelal Europese) wet- en regelgeving op de waterschappen af die impact heeft op de inrichting van de organisatie op bedrijfsvoering en IT-vlak. De wetten zijn te bundelen op vier onderwerpen:
- Digitaal zakendoen
- Duurzame toegankelijkheid
- Openheid en Transparantie
- Informatieveiligheid en Privacy

Het thema wet- en regelgeving heeft als doel de impact van (Europese) wet- en regelgeving (digitale transformatie) op de organisatie van de waterschappen in kaart te brengen. Hierbij werken we nauw samen met de Unie van Waterschappen, STOWA, VNG en IPO. We zorgen voor overzicht en geven inzicht in de verbanden tussen wetgeving en hun volgordelijkheid. We bundelen de schaarse capaciteit en leveren gezamenlijk doorleefde kennisproducten. Vervolgens ondersteunen we bij de implementatie, zodat de waterschappen tijdig aan wet- en regelgeving voldoen.

<u>Doelen 2026</u>
- Een up-to-date overzicht van alle wetten die op ons afkomen, en een eerste inzicht wat dit betekent voor de waterschappen
- Verder ontwikkelen van infosheets per wetgeving, en verbetering daarvan
- Vormen van community voor bepalen impact, met waterschappen en Unie van Waterschappen
- Uitwerking uitwisseling bestuurlijk (UvW) en impact en lessen uit de praktijk

Data en Ethiek
Het is de ambitie van de waterschappen om alle informatie die binnen en buiten de grens van een individueel waterschap uitgewisseld moet worden (wettelijke grondslag, bestuurlijke opdracht, etc.),

Classificatie: hWh Openbaar

op uniforme wijze via gemeenschappelijke voorzieningen beschikbaar te maken op een verantwoorde en ethische wijze. Publieke waarden staan hierbij centraal.

Binnen dit thema (door)ontwikkelen we centrale voorzieningen en loketfuncties, met een focus op (federatief) data delen, ontsluiting en virtualisatie. We ondersteunen de individuele waterschappen bij toepassing van de centrale voorzieningen voldoende. In de toekomst doen we dit vanuit een nieuw expertisecentrum, waarbij we vooral de samenwerking tussen de waterschappen faciliteren. We zetten ons in voor de (door)ontwikkeling van inzichten in kwaliteit en uniformiteit. Kwaliteitsrapportages maken we volgens standaarden, online en real-time beschikbaar.

Ethiek vormt een belangrijk anker voor alle thema's. Digitale ethiek vraagt om een vrijmoedig gesprek en een open cultuur waarin wij ons digitale handelen en onze dilemma's bespreekbaar kunnen maken en (aantoonbaar) keuzes en afspraken kunnen maken. Daarbij werken we aan kennisdelen, een gezamenlijke definitie en eerste basis in waarden en organisatie, het vergroten van (bestuurlijk) ethisch bewustzijn, het bepalen van een methodiek om tot ethische afweging te komen en om daarmee te oefenen, inclusief een volwassenheidsmodel. We werken toe naar ethiek by design door het ontwikkelen van bestuurlijk bewustzijn, beleid en kaders.

<u>Doelen ethiek 2026</u>

- Activeren van community of practice ethiek
- Integratie en samenwerking met de andere thema's op ethiek
- Ontwikkeling bestuurlijk bewustzijn ethiek, beleid & kaders
- Bepaling van een uniforme 'volwassenheid'- methodiek

<u>Doelen data 2026</u>

- Up-to-date brengen van een overzicht van afspraken tussen waterschappen op het gebied van data standaarden & kwaliteit
- Implementatie Sectorale Datastrategie en Aansluiting federatief datastelsel
- Doorontwikkeling Gegevensknooppunt Waterschappen (GKW) als centrale toegangspoort
- Inventarisatie benodigde kennis en plan van aanpak expertisecentrum
- Waar nodig, opstellen handreiking en adviezen

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Organisatie en Samenwerking	113.483	113.483	153.480	500.000	650.000	€ 650.000	€ 650.000	€ 650.000
	-	-	1.000.000			€ -	€ -	€ -
Standaard presentatie & ontsluiting	30.749	30.749	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Verkenning Sourcing strategieën, digitale autonomie en data soevereiniteit	102.279	102.279	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Programmasturing en interne HWH-kosten	211.811	211.811	218.958	250.000	350.000	€ 350.000	€ 350.000	€ 350.000
Advies en kennis I-veiligheid	35.055	34.555	36.324	150.000	100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Advies en kennis Privacy	101.655	71.655	106.525	-	-	€ -	€ -	€ -
Overheidskaders	30.431	20.431	26.981	-	-	€ -	€ -	€ -
Vooronderzoek	9.541	9.541	88.200	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Verhogen weerbaarheid PA	260.139	220.139	180.892	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Audits	23.164	33.164	220.349	-	-	€ -	€ -	€ -
Project Keten	11.190	8.190	11.650	-	-	€ -	€ -	€ -
Project risicomanagement	237.995	187.995	244.025	-	-	€ -	€ -	€ -
Oefenen IV&P	-	-	6.000	-	-	€ -	€ -	€ -
Architectuur en standaarden			-	100.000	100.000	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
Doorontwikkeling en gebruik WILMA			-	450.000	450.000	€ 450.000	€ 450.000	€ 450.000
Wet - en regelgeving			-	300.000	400.000	€ 400.000	€ 400.000	€ 400.000
AI verorderingen			-	8.953	-	€ -	€ -	€ -
Data en ethiek			-	450.000	450.000	€ 450.000	€ 450.000	€ 450.000
Informatieveiligheid en privacy			-	90.000	147.000	€ 147.000	€ 147.000	€ 147.000
Risico gestuurd werken			-	173.000	166.000	€ 166.000	€ 166.000	€ 166.000
Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)			-	112.000	112.000	€ 112.000	€ 112.000	€ 112.000
Privacy			-	75.000	75.000	€ 75.000	€ 75.000	€ 75.000
Meten, leren en verbeteren			-	50.000	-	€ -	€ -	€ -
Doorontwikkeling en gebruik WILMA	525.525	470.525	725.525	-	-	€ -	€ -	€ -
	1.693.017	**1.514.517**	**3.018.909**	**2.708.953**	**3.000.000**	**€ 3.000.000**	**€ 3.000.000**	**€ 3.000.000**

CONCEPT

Toelichting:
- In de begroting 2025 was het initiatiefbudget naar aanleiding van de actuele planning van uitgaven met € 900.000 naar beneden bijgesteld. Voor 2026 is dit budget wel weer opgenomen in het programma Collectieve thema's.
- Het programma is in 2025 ingericht, waardoor ook de budgettaire posten verschuiven. Een aantal projecten en onderdelen vervallen in 2025 en het werk verschuift naar nieuwe onderdelen in 2026. In de bovenstaande tabel is deze verschuiving te zien.
- In het programma zit € 175.000 ten behoeve van auditdiensten. Er ligt een voorstel om dit budget na goedkeuring toe te kennen aan het programma Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering om het project auditdiensten uit te voeren.
- Het programma heeft de begroting voor 2026 met 300.000 euro naar beneden bijgesteld, omdat het programma in 2026 verder gaat opbouwen, dit zal nog tijd vergen. Zij sturen op het DVO-bedrag van € 3 miljoen, maar om een zo realistisch mogelijke begroting neer te zetten, is het totaalbedrag verlaagd.

6.3 Programma 5 Ontwikkelthema waterschappen

De waterschappen helpen elkaar in hun reis naar een getransformeerd waterschap, zoals geschetst op de Vaarkaart. Het programma Ontwikkelthema waterschappen is navigator van deze reis. Wij helpen de waterschappen om slim gebruik te maken van data, nieuwe digitaal gedreven technologieën en moderne manieren van samenwerking. Hierbij faciliteren we zowel het samen werken als het innovatieklimaat van de sector.

We hebben een programmakaart vastgesteld. Hierin staat dat we in 2025-2030 werken aan drie hoofddoelen(focus): Ontwikkelen & veranderen, Verkennen & kennisontwikkeling en Experimenteren & innoveren.

Ontwikkelen & Veranderen
Binnen dit hoofddoel werken we aan een gunstig klimaat voor digitale transformatie. Dit doen we door bij de waterschappen bij te dragen aan een kanteling in denken en handelen. Zo ontwikkelen de waterschappen zich tot lerende en innovatieve organisaties, gedreven vanuit digitaal- bewust bekwame mensen en organisatieonderdelen.

In 2026 focussen we op transformatief ontwikkelen (anders denken) en transformatief handelen. We gaan onder andere aan de slag met een community rond de medewerker van de toekomst, het verkennen van ontwikkelmakelaars binnen waterschappen en het doorontwikkelen van het impactlab. Het impactlab is een interactief event waarbij waterschappers samenwerken aan de onderwerpen innovatiemanagement, toekomstdenken, digitale transformatie, datagedreven werken, AI en ethiek.

Verkennen & Kennisontwikkeling
Ons hoofddoel 'verkennen & kennisontwikkeling' houdt in dat we de waterschappen helpen om zicht en grip te krijgen op de aankomende technieken en kennis van de toekomst. Samen met de sector, de Unie en STOWA zorgen we voor een constante vorm van inzicht en inspiratie. Denk hierbij aan technieken als AI en quantum, aan vernieuwende werkvormen en samenwerkingen, en een digitaal verbonden maatschappij.

We faciliteren een creatieve omgeving van waaruit de waterschappen gezamenlijk de toekomst kunnen verkennen. Zo kunnen zij belangrijke thema's en doorvertalen naar een lange termijn visie op digitale transformatie en een strategie met impact voor de sector. Doel is om deze omgeving en samenwerking in te zetten vanaf 2026.

Experimenteren & Innoveren
Binnen dit derde hoofddoel werken we aan gezamenlijke experimenten, proof of concepts (PoC's) en eventueel pilots waarbinnen we vormgeven aan kansrijke initiatieven voor de sector. Dit proces is in 2025 opgestart en de komende twee jaar ontwikkelen we het proces verder. Dit doen we door waterschappen in wisselende samenstelling volgens een innovatief en duurzaam proces te laten werken aan kansrijke of disruptieve innovaties en experimenten. Hierin werken we samen met STOWA,

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

de Unie en andere partijen. De uitkomsten van deze experimenten vertalen we in learningpapers. Deze dienen als start van potentiële businesscases voor de gehele sector.

Kosten overzicht

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Programmabudget algemeen	320.000	405.000	420.000	350.000	350.000	€ -	€ -	€ -
Verkennen & Kennisontwikkeling	340.000	220.000	340.000	220.000	220.000	€ -	€ -	€ -
Innoveren & Experimenteren	300.000	280.000	400.000	630.000	630.000	€ -	€ -	€ -
Ontwikkelen & Veranderen	340.000	255.000	340.000	300.000	300.000	€ -	€ -	€ -
	1.300.000	**1.160.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	**1.500.000**	€ -	€ -	€ -

Toelichting:

- De begroting van het ontwikkelthema waterschappen was in 2025 naar aanleiding van de actuele planning van uitgaven met € 200.000 naar beneden bijgesteld. Voor 2026 is dat weer aangepast naar het DVO-bedrag.

6.4 Programma 6 Opgave waterveiligheid

Om de waterschappen te ondersteunen in hun zorg voor droge voeten ontwikkelen we tools die bijdragen aan een betere informatievoorziening over de actuele staat van keringen. Deze tools geven ook inzicht in de maatregelen die waterschappen treffen om de keringen intact te houden. De tools helpen de waterschappen bij een betere ruimtelijke inrichting en bij crisisbestrijding.

HEEL - Waterveiligheid

HEEL is een programma dat we in 2024 hebben overgenomen van het Hoogwaterbeschermings-programma (HWBP). Met HEEL werken we in 2026 aan het versterken en uniformeren van de SE-werkwijze (System Engineering) binnen de waterschappen. Hiermee standaardiseren we de gegevens die gebruikt worden binnen ontwerp, realisatie, uitvoer en beheer van een project. Oftewel: Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus. We delen de kennis die we daarbij ontwikkelen continu met de waterschappen en de markt. Door samen op te trekken ontstaan eenheid, versnelling en gezamenlijke kwaliteit.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Waterveiligheid	135.532	135.532	159.368	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
HEEL	370.000	362.500	470.000	470.000	470.000	€ -	€ -	€ -
	505.532	**498.032**	**629.368**	**645.000**	**645.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**

Toelichting:

- De DVO van het project HEEL loopt tot en met 2027.
- Voor dit programma worden nieuwe projecten in 2026 verwacht, waar nog geen DVO van is. Deze projecten zijn opgenomen in Deel 4 van de begroting.

6.5 Programma 7 Opgave watersysteem

We werken aan tools die de waterschappen inzicht geven in de werking van het watersysteem. Hierdoor kunnen de waterschappen doelgericht handelen in geval van wateroverlast of een tekort.

Waterschadeschatter

Met de Waterschadeschatter kunnen waterschappen een analyse uitvoeren van mogelijke verbeteringsmaatregelen bij wateroverlast zodat de schade beperkt wordt. De kosten en baten van verschillende maatregelen worden hiermee inzichtelijk. We zorgen in 2026 voor doorontwikkeling van dit systeem en eventueel voor aansluiting bij de Schade en Slachtoffermodule die vergelijkbare analyses uitvoert voor RWS, waardoor er één systeem ontstaat voor de bepaling van schade en slachtoffers.

Landelijke informatie Bodemvocht (LIBV)

In dit project kopen we vanuit de marktinformatie in over de hoeveelheid vocht in de bodem. Hierdoor beschikken alle waterschappen en ketenpartners over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie. Op basis hiervan kunnen zij betere beslissingen nemen in het waterbeheer. Dit wordt steeds

Classificatie: hWh Openbaar

belangrijker nu we bijvoorbeeld steeds vaker te maken hebben met langdurige droogte. De data kunnen ook gebruikt worden bij strategie- en beleidsontwikkeling en bij onderzoek. Dit project gaat in 2026 over naar programma 3 Diensten en Beheer.

Slim Watermanagement - Datalevering
Binnen het project InformatieVoorziening Slim watermanagement (IV-SWM) maken Rijkswaterstaat en de waterschappen in 2026 informatieschermen met informatie over de actuele staat van het watersysteem. Door regionale informatie van de waterschappen te combineren met landelijke data van RWS, krijgen waterbeheerders inzicht in het waterbeheer op bovenregionale schaal. Met het project 'Slim Watermanagement - Datalevering' stroomlijnen we de aanlevering van de gegevens van de waterschappen aan de informatievoorziening Slim Watermanagement. Om de aanlevering van data aan de IV-SWM te stroomlijnen richten we het GKW hiervoor in.

HyDAMO
HyDAMO is een standaard datamodel voor het modelleren van oppervlaktewatersystemen. Hydrologen maken gebruik van dit model als zij informatie uit het beheerregister halen voor het uitvoeren van hydrologische berekeningen. Het project is afgerond in 2023. Sinds 2024 focussen we ons op beheer en onderhoud.

WIWB (Weer Informatie voor Water Beheer)
De applicatie sluist meteodata en hydrologische data van verschillende bronnen door naar de beheersystemen van de waterschappen. Hydrologen gebruiken deze data om de effecten van maatregelen ingeval van hoogwater of extreme droogte te kunnen uitrekenen. Doorontwikkeling van het WIWB in 2026 is in beperkte mate voorzien.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget |Watersysteem	144.600	134.600	175.338	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
Waterschadeschatter (overdracht STOWA)	58.710	51.210	61.646	61.646	64.728	€ 64.728	€ 64.728	€ 64.728
Landelijk Informatie BodemVocht (LIBV)	467.650	467.650	437.650	-	-	€ -	€ -	€ -
Productowner programma Watersysteem	135.775	119.775	157.000	141.600	145.300	€ -	€ -	€ -
Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM	250.000	345.000	162.500	100.000	100.000	€ -	€ -	€ -
IV Slim Watermanagement	73.776	73.776	-	277.440	283.900	€ -	€ -	€ -
Hy DAMO NHI	146.071	126.071	256.071	-	-	€ -	€ -	€ -
Projectenplatform Waterschapswerken	66.777	66.777	-	62.808	62.808	€ 62.808	€ 62.808	€ 62.808
WIWB 2.0	600.228	815.228	487.914	487.914	-	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer APP 1e helft 2025	50.479	50.479	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Perceelwijzer App vanaf 2e hj 2025	62.000	47.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Building Information Model (BIM)	60.000	35.000	-	28.095	-			
	2.116.066	**2.332.566**	**1.738.119**	**1.334.503**	**831.736**	**€ 302.536**	**€ 302.536**	**€ 302.536**

Toelichting:
- De projecten Perceelwijzer, Hy-DAMO NHI en Landelijk Informatie BodemVocht (LIBV) gaan in 2026 over naar de afdeling Diensten en Beheer.
- Voor dit programma worden nieuwe projecten in 2026 verwacht, waar nog geen DVO van is. Deze projecten zijn opgenomen in Deel 4 van de begroting.

6.6 Programma 8 Opgave waterketen

Een van de kerntaken van de waterschappen is het zuiveren van afvalwater. Uitdagingen hierbij zijn onder andere microvervuilingen en nieuwe stoffen, maar ook de toenemende verstedelijking waardoor zuiveringen zwaarder belast worden. Verder hebben we vaker te maken met piekbuien. Deze beïnvloeden het volume en de kwaliteit van het water dat naar de zuiveringen gaat.

Samen met de waterschappen ontwikkelen wij voor de waterketen digitale tools die hen adequate informatie verschaffen over het functioneren van de waterzuiveringen in brede zin. Doordat zij daarmee kunnen meten op gezamenlijke KPI's, kunnen zij hun resultaten beter onderling vergelijken. Dankzij de uitwisseling van data kunnen waterschappen hun processen verbeteren en slimmere keuzes maken in beheer en onderhoud.

Classificatie: hWh Openbaar

CoP Afvalwaterprognoses
Waterschappen willen afvalwater steeds efficiënter zuiveren. Om dit te kunnen doen, willen zij weten hoeveel water er binnenkomt op de zuiveringsinstallaties en van welke kwaliteit dit is. De kwaliteit van het afvalwater is bijvoorbeeld onder andere afhankelijk van het aantal aangesloten huishoudens en bedrijven en van het weer.

Dorine Kolkman, voorzitter van de stuurgroep: ""Als je niet weet welk water op je afkomt, weet je niet of je voldoende zuiveringscapaciteit hebt voor de toekomst. Via de CoP krijgen we nu meer grip op de hoeveelheid water. Als volgende stap willen we ons richten op de waterkwaliteit. Dat is nog ingewikkelder, maar ook urgent in verband met de Kaderrichtlijn Water en de herziene Europese Richtlijn Stedelijk Afvalwater."

Lees meer: 'Via data naar de toekomst kijken' | Het Waterschapshuis

Om grip te krijgen op het zuiveringsproces, is er sinds 2021 een CoP Afvalwaterprognoses. Deze bestaat uit waterschappers uit alle lagen van de organisatie die betrokken zijn bij het zuiveringsproces. De COP richt zich in 2026 op het verzamelen van de juiste data en het ontwikkelen van slimme tools waarmee inzicht te verschaffen is in de hoeveelheid en kwaliteit van het afvalwater die binnenkomt op de zuivering. Beheerders van zuiveringen kunnen deze tools dan gaan gebruiken om beter te kunnen sturen op de efficiëntie van het zuiveringsproces.

Professioneel afvalwatertransport
De Waterschappen en gemeenten hebben een uitdaging aan het afvalwatertransport omdat een groot deel daarvan aan het einde is van de economische en technische levensduur. Om het beheer van afvalwatertransport-infrastructuur beter te regelen en inzicht te krijgen in het functioneren hiervan, hebben STOWA, hWh, Rioned en Deltares in 2024 een samenwerking opgezet. Binnen deze samenwerking voeren we een aantal activiteiten op dit vlak gebundeld en gecoördineerd uit. hWh is verantwoordelijk voor een project rondom datakwaliteit en de gebruikte tools. De focus voor 2026 binnen de CoP ligt op het leren van incidenten die worden geregistreerd in een online systeem. Ook wordt er druk gewerkt aan het uitwerken van het dataportaal voor analyses op persleidingen.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Waterketen	145.186	105.186	170.416	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
Professioneel Afvalwatertransport	134.000	84.000	344.850	344.850	462.100	€ -	€ -	€ -
Onderhouds-Informatie (O-Info)	205.000	205.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Gezamenlijke prognoses AWK	350.000	350.000	350.000	350.000	350.000	€ -	€ -	€ -
Doorontwikkeling Z-info				350.000	350.000			
	€ 834.186	**€ 744.186**	**€ 865.266**	**€ 1.219.850**	**€ 1.337.100**	**€ 175.000**	**€ 175.000**	**€ 175.000**

Toelichting:
- De huidige DVO van de projecten Professioneel Afvalwatertransport en Gezamenlijke prognoses loopt tot 2027.
- Voor dit programma worden nieuwe projecten in 2026 verwacht, waar nog geen DVO van is. Deze projecten zijn opgenomen in Deel 4 van de begroting.

6.7 Programma 9 Overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering

Vanuit dit programma ondersteunen we de waterschappen met overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering (OD&B). Dit is een facultatief programma. Dat betekent dat waterschappen per project kunnen aangeven of ze deelnemen. Het programma is gestart in 2025 waarin aandacht is geweest voor het inrichten en bemensen van het programma. In 2026 wordt het programma doorontwikkeld en wordt een groot deel van de dienstverlening voortgezet. Ook komen er naar verwachting diverse facultatieve projecten bij. Projecten die daar klaar voor zijn worden afgerond en/of overgedragen aan de afdeling diensten en beheer.

Projecten
Het programma richt zich voornamelijk op facultatieve projecten. In veel gevallen is OD&B een voorportaal voor diensten die uiteindelijk naar de afdeling Diensten en Beheer gaan. Wij helpen de waterschappen om facultatieve projecten naar het Waterschapshuis te brengen, vanaf het initiatiefvoorstel via implementatie naar inbeheername. De projecten hebben raakvlakken met de

Classificatie: hWh Openbaar

bedrijfsvoering, digitale dienstverlening of IV&P vraagstukken en komen vanuit de waterschappen of vanuit het Waterschapshuis, bijvoorbeeld vanuit het programma Collectieve Thema's.

Doorontwikkeling
In 2026 gaan we het programma doorontwikkelen. Naast aandacht voor het consolideren danwel verbeteren van interne processen werken we aan het verbeteren van de samenhang tussen de projecten binnen het programma, maar ook binnen het Waterschapshuis. We kijken waar projecten elkaar kunnen versterken zodat we meer waarde voor de waterschappen creëren. Een concreet voorbeeld is de output van de software reseller en de software catalogus in relatie tot het software overzicht dat wordt gebruikt door CERT-WM.

Kennisdeling
Vanuit het kenniscentrum Microsoft ondersteunen we de waterschappen bij de adoptie van de moderne werkplek. Samen met de programma's Collectieve Thema's, Innovatie en Transformatie en Kennis en Verbinden werken we aan de veilige ingebruikname van AI, het Kenniscentrum Microsoft levert hiervoor de kennis van Microsoft AI, zoals Copilot. We spelen in op de laatste ontwikkelen en helpen daarmee de sector gebruik te maken van nieuwe mogelijkheden.

Daarnaast verkennen we de behoeften en mogelijkheden op het gebied van een verbrede samenwerking op het gebied van geo-informatie.

Informatieveiligheid en Privacy (IV&P)
In 2026 dragen we het Security Operations Center (SOC) over aan de afdeling Diensten en beheer. We zetten ons in voor het robuust maken van CERT-WM. Een mooie stap naar een cyberveilige waterschapssector. Daarnaast richten we ons op een brede set aan IV&P-audits, met als doel continu te verbeteren en elkaar onderling te helpen en te versterken.

Digitale Dienstverlening
De huidige diensten rondom de Single Digital Gateway (SDG) en Wet open overheid (WOO) worden afgerond.

Software en licentiediensten
De projecten Software Reseller en Software Catalogus dragen beide bij aan het inzicht in software-gebruik bij de waterschappen. Met deze inzichten adviseren we de waterschapen omtrent het standaardiseren en rationaliseren van (standaard) software, met als doel beter te kunnen samenwerken en kostenvoordelen te behalen.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Ontwikkelbudget Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	159.401	164.401	193.261	175.000	175.000	€ 175.000	€ 175.000	€ 175.000
SOC Dienstverlening Security Monitoring en Alarmering (fase 2)	390.000	390.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
E-HRM 2.0	138.500	138.500	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Wet Open Overheid	80.000	80.000	75.000	80.000	-	€ -	€ -	€ -
Single Digital gateway	65.000	65.000	20.661	86.021	-	€ -	€ -	€ -
Audit WPG	205.150	196.650	326.310	120.000	-	€ -	€ -	€ -
Kenniscentrum	1.564.017	1.524.017	1.200.000	1.513.325	1.821.485	€ 1.859.668	€ 1.954.453	€ -
Framework Microsoft	61.026	109.026	61.026	61.026	61.026	€ 61.026	€ 61.026	€ -
Software Reseller Onboarding en Beheer	328.609	303.609	352.621	352.621	352.621	€ 352.621	€ 29.385	€ -
Software catalogus	67.000	37.000	65.000	65.000	65.000	€ -	€ -	€ -
BuCa Samenwerkingskansen Geo Informatie	30.000	45.000	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Robuust maken CERT-WM			-	1.007.996	-	€ -	€ -	€ -
	3.088.703	**3.053.203**	**2.293.879**	**3.460.989**	**2.475.132**	**€ 2.448.315**	**€ 2.219.864**	**€ 175.000**

Toelichting:
- Een aantal projecten is overgegaan naar Diensten en Beheer (SOC en E-HRM).
- Voor dit programma worden nieuwe projecten in 2026 verwacht, waar nog geen DVO van is. Deze projecten zijn opgenomen in Deel 4 van de begroting. Naar verwachting zal de hoeveelheid activiteiten niet afnemen na 2026, hier zijn alleen nog geen DOV's voor afgesloten.

Classificatie: hWh Openbaar

Deel 3: Samenwerking met derden

In deel 3 worden de begrotingsprogramma's derden en kassiersfunctie uitgewerkt. Dit betreft de volgende begrotingsprogramma's

- SAW@
- Basisdata
- IHW

De opdrachtgevers van de projecten (waterschappen en derden) organiseren zich per project in een samengesteld uitvoerend overleg. De opdracht van de waterschappen aan hWh beperkt zich tot facilitering.

De bestuurlijke aansturing ligt niet bij het bestuur van hWh. Dit deel van de begroting dient echter wel formeel door het algemeen bestuur van het Waterschapshuis te worden vastgesteld.

7. Programmaplan – samenwerking met derden

7.1 Programma 10 SAW@

SAW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Dit is een programma van elf waterschappen en Rijkswaterstaat (RWS). Doel is om de samenwerking in het domein van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) te bevorderen. De partijen werken hiervoor samen bij de aanschaf en het inrichten van de gezamenlijke VTH-applicatie. De SAW@-deelnemers gebruiken de applicatie op dezelfde manier, zodanig dat de datakwaliteit voldoet aan de uniforme eisen voor het delen van data met andere overheden.

VTH-applicatie
Het contract met de huidige leverancier loopt op 21 oktober 2027 af. Verlenging is niet mogelijk. In 2024 en 2025 is de aanbesteding van een nieuwe VTH-applicatie voorbereid en uitgevoerd. Door samen te werken met RWS en de waterschappen is een gemeenschappelijk programma van eisen en een inkoopplan gemaakt. Hierbij zijn key-users VTH, functioneel beheerders, architecten van RWS en de waterschappen, applicatiemanagers en service level managers nauw betrokken. Namens SAW@ is RWS opdrachtgever. Inmiddels is de opdracht gegund en is SAW@ gestart met de transitiefase, waarin de nieuwe applicatie gefaseerd wordt ingericht, getest en geïmplementeerd.

Nieuwe fase: transitie naar de nieuwe VTH-applicatie
De transitieperiode bestrijkt de jaren 2026 tot en met 2027 en kent een gezamenlijke aanpak, waarbij een centraal transitieteam optreedt naast de lokale projectteams bij de waterschappen en RWS. De nadruk in 2026 ligt op:

- Inrichting en configuratie van de nieuwe applicatie conform het gezamenlijke programma van eisen.
- Migratievoorbereiding, inclusief datakwaliteitscontrole en mapping.
- Opleiding en ondersteuning van lokale projectleiders, key-users, functioneel beheerders en eindgebruikers.
- Koppelingen met het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) en overige landelijke voorzieningen.
- Beheer en releasemanagement van de huidige applicatie totdat de nieuwe omgeving stabiel in gebruik is.

Informatieveiligheid
Ook tijdens de transitie blijft informatieveiligheid een speerpunt. We blijven jaarlijks een pentest uitvoeren om de kwetsbaarheden en risico's in de informatievoorziening te toetsen. Hiermee voldoen we aan de Baseline Informatievoorziening Overheid (BIO). De bevindingen worden vertaald naar concrete verbetermaatregelen, zowel in de huidige als de nieuwe VTH-omgeving.

Wat mag het kosten?

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

De begroting 2026 weerspiegelt de overgangsfase van beheer naar transitie. Dit betekent een tijdelijke verhoging van de kosten door:

- investeringen in implementatie, datamigratie en opleidingen;
- inzet van het centrale transitieteam;
- parallel beheer van de huidige applicatie tot eind 2027.
- Door latere ingangsdatum van het contract met de nieuwe leverancier zal in 2025 minder worden gefactureerd door die leverancier. Hierdoor verschuift € 300.000 uitgaven van 2025 naar 2026.

De verdeling van de kosten over de deelnemers is gebaseerd op de bestaande verdeelsleutel zoals vastgelegd in de Dienstverleningsovereenkomst (DVO).

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
SAW@ Personele inzet	826.649	826.649	895.457	878.291	895.457	€ 895.457	€ 766.427	€ 769.016
B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	1.616.406	1.516.406	1.705.349	1.705.349	1.799.122	€ 1.611.487	€ 1.706.204	€ 1.774.452
Project SAW@ bijdragen Waterschappen	740.467	716.467	1.029.770	990.570	825.844	€ 130.144	€ 117.160	€ 117.160
SAW@ HWH-werkzaamheden	48.392	48.392	47.174	49.622	50.654	€ 51.728	€ 52.846	€ 54.009
	3.231.914	**3.107.914**	**3.677.750**	**3.623.832**	**3.571.077**	**€ 2.688.816**	**€ 2.642.637**	**€ 2.714.637**

7.2 Programma 11 Basisdata

Binnen dit programma brengen we Nederland in kaart vanuit de lucht. Dit doen we met twee producten: Beeldmateriaal (BM): luchtfoto's en Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN): hoogtedata.

Onze deelnemers zijn waterschappen en andere (overheids)organisaties. Zij financieren deze producten voor eigen gebruik en maken deze ook openbaar toegankelijk. Hierdoor kunnen bijvoorbeeld ook ingenieursbureaus en onderzoekers er gebruik van maken. Dit maakt innovatieve toepassingen mogelijk waar de deelnemers van profiteren. Deelnemers gebruiken de data onder andere om aan hun wettelijke karteerverplichtingen te voldoen, maar ook voor handhaving, visualisatie en werkvoorbereiding.

Omdat Nederland continu verandert, houden we de data up-to-date.

Naast de landsdekkende vluchten zijn er ook andere projecten:

- AHN: hoogdynamische gebieden. Deze winnen we jaarlijks voor Rijkswaterstaat (kust, Scheldes en Waddenzee). Zij gebruiken de data onder andere voor kustlijnzorg.
- AHN: riviermonitoringen. Jaarlijks winnen we een deel hiervan in.
- Beeldmateriaal: lage resolutie (25 cm) zomervlucht voor vegetatiemonitoring, Zoete en Zoute ecotopengebieden in Nederland.

Via het dynamische aankoopsysteem kunnen waterschappen snel specifieke opdrachten gunnen binnen de onderstaande categorieën. Voor deze opdrachten kunnen waterschappen contact opnemen met het programma Basisdata om dit laagdrempelig in de markt te zetten:

- LiDAR inwinning (AHN)
- Luchtfoto's (Beeldmateriaal)
- Gecombineerde inwinning (LiDAR, luchtfoto's en/of oblieke luchtfoto's)
- Controle van de ingewonnen data
- Innovatieve projecten die raken aan bovengenoemde categorieën

Gecombineerde inwinning
Vanaf 2025 winnen we AHN en Beeldmateriaal in voor een derde van Nederland in één gecombineerde vlucht met een resolutie van 5 cm en een puntdichtheid van minimaal 10 pt/m^2. 2025 is zeer succesvol verlopen. Ook in 2026 en 2027 vliegen we zo steeds een derde van Nederland, waardoor we na drie jaar heel Nederland gecombineerd hebben ingewonnen. Uitzondering is de regio Schiphol. Daar wordt AHN en Beeldmateriaal apart ingewonnen als gevolg van vliegrestricties. Het

Classificatie: hWh Openbaar

andere tweederde deel van Nederland wordt enkel Beeldmateriaal ingewonnen met een resolutie van 7,5 cm.

Onderzoeken productportfolio 2028
In 2026 onderzoeken we hoe gebruikers op dit moment en in de toekomst gebruikmaken van de aangeboden data en wat dat betekent voor de producten die we leveren. Ook wordt een pilot gedaan met het obliek inwinnen van luchtfoto's. Dit zijn foto's die onder een hoek van 45 graden gemaakt worden zodat objecten vanuit alle windhoeken ook vanaf de zijkant bekeken kunnen worden.
Naar aanleiding van deze onderzoeken doen we een voorstel voor aan te besteden producten vanaf 2028. Verder onderzoeken we een mogelijke verbreding van de samenwerking met andere overheden.

Ontsluiting en Beschikbaarheid
We werken hard aan viewers voor de data en aan het makkelijker en sneller beschikbaar stellen van data via een cloud-omgeving. Sinds 2025 wachten we niet meer met uitleveringen totdat alle data van een beheergebied gereed is, maar attenderen we gebruikers direct na acceptatie van een deelgebied in die regio op de beschikbaarheid van nieuwe data binnen hun beheergebied. Sinds 2025 is deze open data overigens volledig vrij van kosten beschikbaar voor iedereen. Daarnaast stellen we meer informatie over de producten beschikbaar via data-rooms op de websites van AHN en Beeldmateriaal.
In 2026 gaan we werken aan een platform om voor heel Nederland luchtfoto's en hoogtegegevens in de breedste zin van het woord beschikbaar te stellen. Doel is om datasets die bij verschillende overheden beschikbaar zijn bij elkaar te brengen, zodat overheden onderling inzicht krijgen in welke data waar beschikbaar is en ze daar efficiënt gebruik van kunnen maken.

Landelijk Grondgebruik Nederland
De waterschappen dragen ook in 2026 bij aan het in kaart brengen en als open data beschikbaar stellen van het Landelijk Grondgebruik Nederland. Deze kaart is als download verkrijgbaar via LGN.nl. Deze kaartlaag zullen we in 2026 ook als services beschikbaar stellen via PDOK.

Op 3 juni 2026 staat het volgende AHN en Beeldmateriaalcongres gepland.

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	46.284	42.284	46.244	52.000	46.000	€ -	€ -	€ -
AHN Kaartverkoop	-	8.679	-	-	-	€ -	€ -	€ -
Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	2.398.249	2.302.181	2.398.249	2.398.248	2.398.248	€ -	€ -	€ -
Beeldmateriaal (BM)	4.883.395	4.045.395	4.883.395	4.883.395	4.883.395	€ -	€ -	€ -
Caribisch NL	-	323.824	-	-	-	€ -	€ -	€ -
IHN	-	-186.237	-	-	-	€ -	€ -	€ -
	7.327.928	**6.536.125**	**7.327.888**	**7.333.643**	**7.327.643**	**€ -**	**€ -**	**€ -**

- LGN wordt jaarlijks geïndexeerd.
- Niet-benutte budgetten uit 2025 worden in dit programma meegenomen naar 2026. Dit is alleen mogelijk bij programma's met derden, waarbij besluitvorming plaatsvindt in een stuurgroep. De rol van hWh beperkt zich tot facilitering; bestuurlijke aansturing ligt niet bij het hWh-bestuur.
- De verwachting is dat er in 2026 meer budget beschikbaar is dan nodig. In de verantwoording in de bestuursrapportages zal hierover worden gerapporteerd. Het budget dat meer beschikbaar is bestaat voor een deel uit budget van de waterschappen, en grotendeels uit budget van derden.
- Een deel van de overgebleven budgetten van afgelopen jaar wordt in 2026 ingezet voor een pilot oblieke luchtfoto's (foto's die onder een hoek van 45 graden worden genomen).
- Het programma factureert in 2026 weer 80% van deze begroting. Het programma monitort de financiën en factureert de laatste 20% alleen als dat nodig blijkt.

7.3 Programma 12 IHW

Waterbeheerders zijn verantwoordelijk voor de kwaliteit, beschikbaarheid en veiligheid van water, zij werken hiervoor samen met diverse partijen. De waterbeheerders moeten voor hun taak continu kunnen beschikken over éénduidige en betrouwbare waterinformatie. Het

Classificatie: hWh Openbaar

Informatiehuis Water maakt de beschikbare data op een eenvoudige en efficiënte manier toegankelijk voor meervoudig gebruik.

Het Informatiehuis Water ontzorgt waterbeheerders en beleidsmakers bij het uitwisselen van waterinformatie:

- Waterbeheerders kunnen beschikken over de Aquo-standaard, waarmee het uitwisselen van informatie éénduidig wordt.
- Met de Digitale Delta API bieden we een technische koppeling waarmee applicaties data kunnen uitwisselen op een gestandaardiseerde manier volgens de FAIR-principes.
- Waterbeheerders worden ondersteund bij (inter)nationale rapportageverplichtingen. Wij verzamelen en bundelen gegevens voor de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Landelijk Enquête Waterkwaliteit en het Nationaal Basisbestand Primaire Waterkeringen (NBPW).
- Het Waterkwaliteitsportaal, Waterveiligheidsportaal en Droogteportaal geven waterbeheerders inzicht in de kwaliteit, kwantiteit en veiligheid van water.

Algemeen
De huidige samenwerkingsovereenkomst tussen RWS, UvW en IPO loopt t.e.m. 2028. De overeenkomst wordt verlengd voor de periode 2029 t.e.m. 2034. Hierdoor is er een solide basis om de basistaken en bijkomende taken uit te blijven voeren. IHW werkt aan de hand van een meerjarenplan en jaarplannen. De besluitvorming over de plannen en de uitvoering gebeurt langs de lijn van het directeurenoverleg en bestuurlijk overleg.

Aquo-standaard
Jaarlijks zijn er 2 update-rondes waarin ingediende wijzigingsaanvragen door gebruikers worden beoordeeld en bij goed vinden in gebruik worden genomen via een geborgd wijzigingsproces. Zo blijft de Aquo-standaard optimaal aansluiten op de wensen van haar gebruikers.
We gaan inzetten op hogere adoptie van de Aquo standaard en op intensievere ondersteuning bij het toepassen van de Aquo voor directe uitwisselbehoeften. Hiervoor sluiten we aan bij projecten en initiatieven. We zullen ondersteunen in het vertalen van de uitwisselbehoefte naar een Aquo conform informatiemodel. Bredere vernieuwing van de standaard zullen we projectmatig oppakken waarbij de impact op het gebruik wordt meegenomen in de afwegingen over de scope van de vernieuwing.

Digitale Delta API
In versie 3.0 van de Digitale Delta API-specificatie hebben we verschillende varianten van de DD API geïntegreerd tot één sterke API voor de watersector. Om het gebruik van de DD-API éénvoudiger te maken zullen we uitgebreidere handleidingen voor de specificaties ter beschikking stellen. Tevens gaan we werken aan verschillende profielen (subsets van data voor specifieke uitwisseldoelstellingen) waarbij we de Aquo conformiteit borgen. Dit alles moet de adoptie van de DD-API bevorderen. Ondersteuning bij de implementatie van de DD-API doen we voor initatieven en projecten waar IHW een directe rol heeft. Andere implementaties laten we aan de markt over.

Coördinatie informatiestromen waterkwaliteit
We coördineren de informatiestromen waterkwaliteit volgens het Spoorboekje KRW. Hiermee ondersteunen wij de partners bij hun rapportage voor de Kaderrichtlijn Water en de voorbereiding van de ontwerp- en definitieve Stroomgebiedbeheerplannen 2028-2033.

Waterkwaliteitsportaal en Aquo-kit
In 2025 is de vernieuwing van het Waterkwaliteitsportaal afgerond. De Aquo kit is eveneens aan vernieuwing toe vanwege verouderde technologie, dit pakken we op in 2026.
Bijkomend gewenste functionaliteit door de gebruikers m.b.t. WKP zal worden beoordeeld en bij goedkeuring worden geïmplementeerd via sprintplanning.

Droogteportaal
Het Droogteportaal is tot stand gekomen in een samenwerking van diverse partijen en provincies. Het opdrachtgeverschap voor beheer en onderhoud ligt sinds begin 2025 bij IHW / hWh. Het jaarbedrag voor beheer en onderhoud van het droogteportaal overstijgt de grens van onderhandse aanbesteding,

CONCEPT

welke gegund is aan het consortium. Dit consortium bezit tevens het intellectueel eigendom van een groot deel van het Droogteportaal.
In 2026 werken we toe naar rechtmatigheid, De oplossing om te komen tot rechtmatigheid mag het voortbestaan het portaal niet in gedrang brengen.

Waterveiligheidsportaal
We ontwikkelen het Waterveiligheidsportaal verder door op basis van de wensen en eisen van de gebruikers (HWBP, waterschappen, RWS).

Wat mag het kosten?

Project	2025 begroot 3e wijziging	2025 Jaar Einde Verwachting	2026 begroot primair	2026 geactualiseerd	2027 begroot	2028 begroot	2029 begroot	2030 begroot
Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	468.590	455.213	467.097	312.765	311.892	€ 311.892	€ -	€ -
EF Slim Watermanagement	82.122	49.584	110.872	109.907	114.752	€ 114.752	€ -	€ -
EF DD API	74.506	66.804	77.113	76.592	79.812	€ 79.812	€ -	€ -
BT BO Aquo-standaard	670.000	600.000	669.696	670.000	670.000	€ 670.000	€ -	€ -
BT Coordinatie van de informatiestromen	1.789	1.789	-	5.000	5.000	€ 5.000	€ -	€ -
BT BO Water informatie systemen	501.045	501.045	562.238	654.897	731.328	€ 731.328	€ -	€ -
BT Droogteportaal	114.306	71.984	66.558	66.105	68.886	€ 68.886	€ -	€ -
High Value Data List			-	206.611	206.611	€ 206.611	€ -	€ -
Instandh. Externe productkosten	36.126	36.126	25.342	52.000	42.000	€ 42.000	€ -	€ -
Instandh. Facilitering IHW door HWH	326.037	326.037	346.810	365.026	368.056	€ 368.056	€ -	€ -
EF BO WVP	151.955	166.321	247.934	247.934	247.934	€ 247.934	€ -	€ -
	2.426.476	**2.274.902**	**2.573.660**	**2.766.837**	**2.846.271**	**€ 2.846.271**	**€ -**	**€ -**

Toelichting:

- De begroting van IHW neemt toe. Dit komt voornamelijk door het project ‘high value data list’. Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft 14-10-2024 een brief gestuurd naar de leden van het Bestuurlijk Overleg (BO) van het Informatiehuis Water. Daarin staat de vaststelling dat het IHW in bezit is van High Value Datasets welke onder de uitvoeringverordening vallen. En daarin staat de vraag voor het aanmerken van het Informatiehuis Water om deze datasets te ontsluiten namens de individuele waterbeheerders. Het BO heeft 13-11-2024 hiermee ingestemd. Het IHW heeft nu de taak de datasets te definiëren en een manier te vinden om de datasets te ontsluiten.

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

Deel 4: Verwachte initiatieven in 2026

Dit is een inschatting van de business cases en projecten die naar verwachting van hWh in 2026 gaan lopen. Projecten worden toegevoegd aan de begroting 2026 na besluitvorming van het I-beraad en de OGT en worden waar mogelijk gefinancierd uit de beschikbare ontwikkelbudgetten in de programma's of het initiatiefbudget. Daarbij is het aan te raden dat de waterschappen in hun eigen begroting voldoende middelen reserveren zodat de nieuwe initiatieven gestart kunnen worden.

Project	2026
Programma 3. Diensten en beheer	
Visie doorontwikkeling Data Knooppunt Waterschappen	185.000
TMX	
SOC fase 3	378.180
AWK tools (DRIANT & A-info)	119.743
Programma 6. Opgave waterveiligheid	
Zorgplicht	50.000
DAMO keringen	50.000
BOI (grotendeels gefinancieerd door DGWB)	100.000
Continu inzicht	25.000
HWBP Tooling	50.000
STOWA: APP2C	-
BeverAPP / eDNA	50.000
SE Tooling	190.000
Programma 7. Opgave watersysteem	
Actuele Landelijke Overstromings Monitoring (ALOM)	40.000
RIBASIM	50.000
EBEO	50.000
GKW voor waterkwaliteitsgegevens	50.000
Viewer/Portaal monitoringinformatie	25.000
Rekenomgeving NHI	50.000
*BIM Community**	30.000
Integraal werken*	150.000
Programma 8. Opgave waterketen	
Gevelbezoek/Indirecte lozingen	150.000
O-info	200.000
Incidenten registratie	100.000
Activiteiten uit Eur. richtlijn stedelijk afvalwater	50.000
Materialenpaspoort	70.000
*Proces Automatisering**	75.000
Programma 9. Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	
BuCa Learning Tool	70.000
BuCa Geo Informatie	100.000
BLAEU DAMO	60.000
Auditdiensten	356.000
Totaal	**2.873.923**

* De projecten BIM, Integraal werken en Proces Automatisering zijn programma-overstijgend. Deze zijn neergezet bij een programma met overlap op het onderwerp.

CONCEPT

Bijlagen

Bijlage 1 Overzicht formatie en capaciteit

Een belangrijke basis voor de hWh begroting zijn de personeelslasten. Hieronder is een overzicht opgenomen van de begrote uren.

Overzicht uren per overeenkomst	2025 begroot actualisatie	%	2026 begroot primair	%	2026 begroot actualisatie	%
Loondienst	101.938	46%	94.860	46%	128.206	52%
Inleen	36.707	17%	34.159	17%	32.695	13%
Inhuur	68.871	31%	64.089	31%	73.932	30%
Trainees	13.184	6%	12.269	6%	7.889	3%
Overheid	1.039	0%	966	0%	2.999	1%
Totaal	**221.739**	**100%**	**206.343**	**100%**	**245.721**	**100%**

In 2026 kan op basis van de huidige capaciteitsplanning circa 13% van alle productieve uren ingevuld worden met medewerkers die worden ingeleend van de waterschappen. De begroting van de uren is gebaseerd op de huidige invulling van de projectteams in 2025.

CONCEPT

Bijlage 2 Verdeelsleutels

In de begroting 2026 zijn de volgende verdeelsleutels toegepast, conform de gemaakte afspraken in de dienstverleningsovereenkomst.

Kostenverdeelsleutel 2026	45/55	VERLOON	M2	ONTWERP	LICENTIE
	Belasting opbrengst 2024 in procenten t.b.v. de UVW 45/55 verdeelsleutel	Aantal verloningen per deelnemer 2024	Oppervlakte	Vervuilings eenheden - Ontwerp capaciteit	Aantal licenties deelnemers
Aa en Maas	3,77%	673	161.007	1.500.586	120
AGV/Waternet	8,54%		70.412	2.068.500	
Brabantse Delta	4,57%	692	170.744	1.314.930	52
De Dommel	3,73%	725	151.237	1.471.430	72
De Stichtse Rijnlanden	4,14%	813	83.021	1.399.022	36
Delfland	7,57%	756	40.547	1.932.408	80
Drents Overijsselse Delta	4,09%	875	255.500	1.154.300	94
Fryslân	5,14%		346.000		32
Hollands Noorderkwartier	7,11%		196.400	1.751.873	80
Hollandse Delta	5,40%	762	101.809	1.817.998	72
Hunze en Aa's	2,48%		207.000		96
Limburg	6,20%		220.951	2.119.814	56
Noorderzijlvest	2,44%	421	144.000	707.423	96
Rijn en IJssel	3,43%	580	195.000	1.264.193	120
Rijnland	6,94%	934	107.946	2.113.100	24
Rivierenland	6,16%	1.100	201.000	1.648.000	80
Scheldestromen	3,12%	574	190.273	796.800	36
Schieland en de Krimpenerwaard	3,33%	486	35.113	708.900	
Vallei en Veluwe	5,06%	733	244.833	2.026.300	48
Vechtstromen	4,17%	621	227.045	1.768.603	32
Zuiderzeeland	2,61%	400	150.000	680.500	56
Unie van de waterschappen		123			
Aquon		224			
Noorderlijk belastingkantoor		180			
Totaal	100%	11.672	3.499.838	28.244.680	1.282

CONCEPT

Classificatie: hWh Openbaar

Bijlage 3 Bijdragen per waterschap

Programma	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	Algemene zaken	
Projectnummer	00.01.01/052	00.01.01/056	00.01.01/066	00.01.01/205	00.01.01/206	
Project	Directie	Capaciteitsmanagement	Communicatie	Bestuur	Bestuursondersteuning	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 44.934,57	€ 8.471,03	€ 22.276,05	€ 2.507,33	€ 8.316,46	€ 86.505,44
AGV/Waternet	€ 72.941,07	€ 13.750,79	€ 36.160,11	€ 4.070,08	€ 13.499,88	€ 140.421,93
Brabantse Delta	€ 49.647,15	€ 9.359,44	€ 24.612,29	€ 2.770,29	€ 9.188,66	€ 95.577,82
De Dommel	€ 44.708,11	€ 8.428,34	€ 22.163,79	€ 2.494,69	€ 8.274,54	€ 86.069,47
De Stichtse Rijnlanden	€ 47.122,85	€ 8.883,56	€ 23.360,88	€ 2.629,44	€ 8.721,46	€ 90.718,19
Delfland	€ 67.226,04	€ 12.673,40	€ 33.326,92	€ 3.751,19	€ 12.442,15	€ 129.419,69
Drents Overijsselse Delta	€ 46.863,44	€ 8.834,66	€ 23.232,28	€ 2.614,96	€ 8.673,45	€ 90.218,79
Fryslân	€ 52.983,65	€ 9.988,43	€ 26.266,34	€ 2.956,47	€ 9.806,18	€ 102.001,07
Hollands Noorderkwartier	€ 64.565,85	€ 12.171,90	€ 32.008,15	€ 3.602,75	€ 11.949,80	€ 124.298,44
Hollandse Delta	€ 54.535,87	€ 10.281,06	€ 27.035,84	€ 3.043,08	€ 10.093,46	€ 104.989,30
Hunze en Aa's	€ 37.375,01	€ 7.045,91	€ 18.528,45	€ 2.085,51	€ 6.917,34	€ 71.952,22
Limburg	€ 59.219,82	€ 11.164,07	€ 29.357,88	€ 3.304,44	€ 10.960,36	€ 114.006,57
Noorderzijlvest	€ 37.152,81	€ 7.004,02	€ 18.418,29	€ 2.073,11	€ 6.876,21	€ 71.524,44
Rijn en IJssel	€ 42.955,82	€ 8.098,00	€ 21.295,10	€ 2.396,92	€ 7.950,23	€ 82.696,06
Rijnland	€ 63.545,63	€ 11.979,57	€ 31.502,38	€ 3.545,82	€ 11.760,98	€ 122.334,38
Rivierenland	€ 58.987,25	€ 11.120,23	€ 29.242,59	€ 3.291,46	€ 10.917,32	€ 113.558,85
Scheldestromen	€ 41.163,63	€ 7.760,13	€ 20.406,63	€ 2.296,91	€ 7.618,53	€ 79.245,83
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 42.391,79	€ 7.991,67	€ 21.015,49	€ 2.365,44	€ 7.845,84	€ 81.610,23
Vallei en Veluwe	€ 52.517,31	€ 9.900,52	€ 26.035,15	€ 2.930,44	€ 9.719,87	€ 101.103,29
Vechtstromen	€ 47.313,06	€ 8.919,42	€ 23.455,18	€ 2.640,05	€ 8.756,67	€ 91.084,37
Zuiderzeeland	€ 38.165,29	€ 7.194,89	€ 18.920,22	€ 2.129,61	€ 7.063,60	€ 73.473,62
Subsidies						€ -
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh						€ -
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 1.066.316,00	€ 201.021,00	€ 528.620,00	€ 59.500,00	€ 197.353,00	€ 2.052.810,00
Eindtotaal	€ 1.066.316,00	€ 201.021,00	€ 528.620,00	€ 59.500,00	€ 197.353,00	€ 2.052.810,00

Programma	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	Financiën en organisatie	
Projectnummer	00.01.02/040	00.01.02/058	00.01.02/059	00.01.02/062	00.01.02/064	00.01.02/090	
Project	P&O	Financiën en control	Rente	Informatieveiligheid	Privacy	Salariskosten	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 57.889,84	€ 22.047,02	€ -20.985,73	€ 9.543,62	€ 12.967,91	€ -56.889,02	€ 24.573,65
AGV/Waternet	€ 93.971,01	€ 35.788,33	€ -34.065,56	€ 15.491,89	€ 21.050,46	€ -92.346,40	€ 39.889,74
Brabantse Delta	€ 63.961,12	€ 24.359,23	€ -23.186,63	€ 10.544,52	€ 14.327,94	€ -62.855,33	€ 27.150,85
De Dommel	€ 57.598,09	€ 21.935,91	€ -20.879,96	€ 9.495,52	€ 12.902,56	€ -56.602,31	€ 24.449,81
De Stichtse Rijnlanden	€ 60.709,03	€ 23.120,70	€ -22.007,71	€ 10.008,38	€ 13.599,44	€ -59.659,47	€ 25.770,37
Delfland	€ 86.608,26	€ 32.984,27	€ -31.396,48	€ 14.278,08	€ 19.401,13	€ -85.110,94	€ 36.764,33
Drents Overijsselse Delta	€ 60.374,83	€ 22.993,42	€ -21.886,56	€ 9.953,29	€ 13.524,58	€ -59.331,04	€ 25.628,51
Fryslân	€ 68.259,59	€ 25.996,28	€ -24.744,88	€ 11.253,16	€ 15.290,84	€ -67.079,49	€ 28.975,51
Hollands Noorderkwartier	€ 83.181,10	€ 31.679,06	€ -30.154,09	€ 13.713,09	€ 18.633,41	€ -81.743,03	€ 35.309,54
Hollandse Delta	€ 70.259,33	€ 26.757,87	€ -25.469,81	€ 11.582,83	€ 15.738,81	€ -69.044,65	€ 29.824,37
Hunze en Aa's	€ 48.150,76	€ 18.337,95	€ -17.455,20	€ 7.938,05	€ 10.786,26	€ -47.318,31	€ 20.439,51
Limburg	€ 76.293,73	€ 29.056,04	€ -27.657,34	€ 12.577,65	€ 17.090,57	€ -74.974,73	€ 32.385,92
Noorderzijlvest	€ 47.864,49	€ 18.228,92	€ -17.351,42	€ 7.890,85	€ 10.722,13	€ -47.036,98	€ 20.317,99
Rijn en IJssel	€ 55.340,59	€ 21.076,15	€ -20.061,59	€ 9.123,35	€ 12.396,86	€ -54.383,84	€ 23.491,52
Rijnland	€ 81.866,74	€ 31.178,49	€ -29.677,62	€ 13.496,41	€ 18.338,98	€ -80.451,39	€ 34.751,60
Rivierenland	€ 75.994,11	€ 28.941,93	€ -27.548,73	€ 12.528,26	€ 17.023,46	€ -74.680,29	€ 32.258,73
Scheldestromen	€ 53.031,68	€ 20.196,82	€ -19.224,59	€ 8.742,71	€ 11.879,64	€ -52.114,85	€ 22.511,41
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 54.613,95	€ 20.799,42	€ -19.798,18	€ 9.003,56	€ 12.234,08	€ -53.669,76	€ 23.183,07
Vallei en Veluwe	€ 67.658,79	€ 25.767,47	€ -24.527,08	€ 11.154,11	€ 15.156,26	€ -66.489,08	€ 28.720,47
Vechtstromen	€ 60.954,09	€ 23.214,02	€ -22.096,55	€ 10.048,78	€ 13.654,34	€ -59.900,29	€ 25.874,39
Zuiderzeeland	€ 49.168,89	€ 18.725,69	€ -17.824,28	€ 8.105,90	€ 11.014,33	€ -48.318,83	€ 20.871,70
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat							€ -
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh							€ -
IPO							€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 1.373.750,00	€ 523.185,00	€ -498.000,00	€ 226.474,00	€ 307.734,00	€ -1.350.000,00	€ 583.143,00
Eindtotaal	€ 1.373.750,00	€ 523.185,00	€ -498.000,00	€ 226.474,00	€ 307.734,00	€ -1.350.000,00	€ 583.143,00

Programma	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	Inkoop en facilitering	
Projectnummer	00.01.03/015	00.01.03/020	00.01.03/025	00.01.03/030	00.01.03/054	00.01.03/055	
Project	Werkplek	Kantoorautomatisering	Informatiemanagement	Facilitair	Organisatie ondersteuning	Inkoop, contract- en leveranciersmanagement	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 11.490,95	€ 26.979,68	€ 23.716,40	€ 5.975,45	€ 19.745,42	€ 32.943,16	€ 120.851,06
AGV/Waternet	€ 18.652,95	€ 43.795,38	€ 38.498,19	€ 9.699,79	€ 32.052,20	€ 53.475,75	€ 196.174,26
Brabantse Delta	€ 12.696,08	€ 29.809,21	€ 26.203,69	€ 6.602,14	€ 21.816,25	€ 36.398,13	€ 133.525,49
De Dommel	€ 11.433,04	€ 26.843,71	€ 23.596,87	€ 5.945,34	€ 19.645,91	€ 32.777,14	€ 120.242,00
De Stichtse Rijnlanden	€ 12.050,55	€ 28.293,57	€ 24.871,37	€ 6.266,45	€ 20.707,01	€ 34.547,47	€ 126.736,42
Delfland	€ 17.191,46	€ 40.363,96	€ 35.481,80	€ 8.939,80	€ 29.540,87	€ 49.285,85	€ 180.803,75
Drents Overijsselse Delta	€ 11.984,21	€ 28.137,81	€ 24.734,45	€ 6.231,96	€ 20.593,01	€ 34.357,29	€ 126.038,74
Fryslân	€ 13.549,31	€ 31.812,52	€ 27.964,69	€ 7.045,83	€ 23.282,40	€ 38.844,24	€ 142.498,99
Hollands Noorderkwartier	€ 16.511,18	€ 38.766,72	€ 34.077,76	€ 8.586,05	€ 28.371,91	€ 47.335,57	€ 173.649,19
Hollandse Delta	€ 13.946,25	€ 32.744,50	€ 28.783,95	€ 7.252,25	€ 23.964,48	€ 39.982,22	€ 146.673,65
Hunze en Aa's	€ 9.557,77	€ 22.440,76	€ 19.726,48	€ 4.970,17	€ 16.423,55	€ 27.400,98	€ 100.519,71
Limburg	€ 15.144,06	€ 35.556,85	€ 31.256,13	€ 7.875,12	€ 26.022,73	€ 43.416,20	€ 159.271,09
Noorderzijlvest	€ 9.500,95	€ 22.307,34	€ 19.609,20	€ 4.940,63	€ 16.325,91	€ 27.238,07	€ 99.922,09
Rijn en IJssel	€ 10.984,93	€ 25.791,60	€ 22.672,02	€ 5.712,32	€ 18.875,90	€ 31.492,47	€ 115.529,24
Rijnland	€ 16.250,29	€ 38.154,16	€ 33.539,29	€ 8.450,38	€ 27.923,60	€ 46.587,61	€ 170.905,32
Rivierenland	€ 15.084,59	€ 35.417,21	€ 31.133,38	€ 7.844,20	€ 25.920,53	€ 43.245,70	€ 158.645,62
Scheldestromen	€ 10.526,62	€ 24.715,52	€ 21.726,10	€ 5.473,99	€ 18.088,37	€ 30.178,55	€ 110.709,15
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 10.840,69	€ 25.452,94	€ 22.374,32	€ 5.637,31	€ 18.628,06	€ 31.078,96	€ 114.012,29
Vallei en Veluwe	€ 13.430,06	€ 31.532,52	€ 27.718,56	€ 6.983,82	€ 23.077,47	€ 38.502,35	€ 141.244,77
Vechtstromen	€ 12.099,19	€ 28.407,78	€ 24.971,76	€ 6.291,75	€ 20.790,59	€ 34.686,92	€ 127.248,00
Zuiderzeeland	€ 9.759,87	€ 22.915,26	€ 20.143,58	€ 5.075,27	€ 16.770,82	€ 27.980,36	€ 102.645,16
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat							€ -
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh							€ -
IPO							€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 272.685,00	€ 640.239,00	€ 562.800,00	€ 141.800,00	€ 468.567,00	€ 781.755,00	€ 2.867.846,00
Eindtotaal	€ 272.685,00	€ 640.239,00	€ 562.800,00	€ 141.800,00	€ 468.567,00	€ 781.755,00	€ 2.867.846,00

Programma	Interne projecten	Interne projecten	Interne projecten	Interne projecten	
Projectnummer	00.01.04/201	00.01.04/202	00.01.04/203	00.01.04/204	
Project	Kwaliteitsverbetering	Veilige werkomgeving	Professionele organisatie	Zichtbaarheid	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 10.535,00	€ -	€ -	€ -	€ 10.535,00
AGV/Waternet	€ 17.101,18	€ -	€ -	€ -	€ 17.101,18
Brabantse Delta	€ 11.639,88	€ -	€ -	€ -	€ 11.639,88
De Dommel	€ 10.481,91	€ -	€ -	€ -	€ 10.481,91
De Stichtse Rijnlanden	€ 11.048,05	€ -	€ -	€ -	€ 11.048,05
Delfland	€ 15.761,28	€ -	€ -	€ -	€ 15.761,28
Drents Overijsselse Delta	€ 10.987,23	€ -	€ -	€ -	€ 10.987,23
Fryslân	€ 12.422,13	€ -	€ -	€ -	€ 12.422,13
Hollands Noorderkwartier	€ 15.137,60	€ -	€ -	€ -	€ 15.137,60
Hollandse Delta	€ 12.786,05	€ -	€ -	€ -	€ 12.786,05
Hunze en Aa's	€ 8.762,65	€ -	€ -	€ -	€ 8.762,65
Limburg	€ 13.884,21	€ -	€ -	€ -	€ 13.884,21
Noorderzijlvest	€ 8.710,55	€ -	€ -	€ -	€ 8.710,55
Rijn en IJssel	€ 10.071,08	€ -	€ -	€ -	€ 10.071,08
Rijnland	€ 14.898,40	€ -	€ -	€ -	€ 14.898,40
Rivierenland	€ 13.829,68	€ -	€ -	€ -	€ 13.829,68
Scheldestromen	€ 9.650,90	€ -	€ -	€ -	€ 9.650,90
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 9.938,84	€ -	€ -	€ -	€ 9.938,84
Vallei en Veluwe	€ 12.312,79	€ -	€ -	€ -	€ 12.312,79
Vechtstromen	€ 11.092,65	€ -	€ -	€ -	€ 11.092,65
Zuiderzeeland	€ 8.947,93	€ -	€ -	€ -	€ 8.947,93
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat					€ -
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 250.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 250.000,00
Eindtotaal	€ 250.000,00	€ -	€ -	€ -	€ 250.000,00

CONCEPT

Programma	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	Kennis en Verbinden	
Projectnummer	00.02.00/018	00.02.00/212	00.02.00/213	00.02.00/400	00.02.00/610	
Project	Kwaliteitsborging	Kennis delen & Verbinden	Specialistische kennis	WISE Europees project	Vergadercentrum	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 5.650,98	€ 23.991,83	€ 9.598,86	€ 2.597,34	€ 35.363,18	€ 77.202,19
AGV/Waternet	€ 9.173,08	€ 38.945,28	€ 15.581,57	€ 4.216,19	€ 57.404,09	€ 125.320,22
Brabantse Delta	€ 6.243,63	€ 26.508,00	€ 10.605,56	€ 2.869,74	€ 39.071,95	€ 85.298,88
De Dommel	€ 5.622,50	€ 23.870,91	€ 9.550,49	€ 2.584,25	€ 35.184,96	€ 76.813,10
De Stichtse Rijnlanden	€ 5.926,17	€ 25.160,21	€ 10.066,32	€ 2.723,83	€ 37.085,34	€ 80.961,87
Delfland	€ 8.454,35	€ 35.893,87	€ 14.360,74	€ 3.885,85	€ 52.906,41	€ 115.501,22
Drents Overijsselse Delta	€ 5.893,55	€ 25.021,70	€ 10.010,91	€ 2.708,84	€ 36.881,19	€ 80.516,18
Fryslân	€ 6.663,23	€ 28.289,46	€ 11.318,30	€ 3.062,60	€ 41.697,75	€ 91.031,34
Hollands Noorderkwartier	€ 8.119,81	€ 34.473,52	€ 13.792,47	€ 3.732,08	€ 50.812,86	€ 110.930,74
Hollandse Delta	€ 6.858,44	€ 29.118,23	€ 11.649,88	€ 3.152,32	€ 42.919,33	€ 93.698,20
Hunze en Aa's	€ 4.700,29	€ 19.955,57	€ 7.984,00	€ 2.160,38	€ 29.413,86	€ 64.214,10
Limburg	€ 7.447,49	€ 31.619,12	€ 12.650,46	€ 3.423,07	€ 46.605,57	€ 101.745,70
Noorderzijlvest	€ 4.672,34	€ 19.836,92	€ 7.936,53	€ 2.147,53	€ 29.238,99	€ 63.832,32
Rijn en IJssel	€ 5.402,13	€ 22.935,32	€ 9.176,16	€ 2.482,96	€ 33.805,92	€ 73.802,49
Rijnland	€ 7.991,50	€ 33.928,79	€ 13.574,53	€ 3.673,11	€ 50.009,95	€ 109.177,90
Rivierenland	€ 7.418,24	€ 31.494,95	€ 12.600,78	€ 3.409,63	€ 46.422,54	€ 101.346,14
Scheldestromen	€ 5.176,74	€ 21.978,41	€ 8.793,32	€ 2.379,37	€ 32.395,48	€ 70.723,32
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 5.331,20	€ 22.634,17	€ 9.055,68	€ 2.450,36	€ 33.362,03	€ 72.833,44
Vallei en Veluwe	€ 6.604,58	€ 28.040,46	€ 11.218,68	€ 3.035,65	€ 41.330,74	€ 90.230,11
Vechtstromen	€ 5.950,10	€ 25.261,77	€ 10.106,95	€ 2.734,83	€ 37.235,04	€ 81.288,68
Zuiderzeeland	€ 4.799,67	€ 20.377,52	€ 8.152,82	€ 2.206,06	€ 30.035,81	€ 65.571,88
Subsidies				€ 5.270.000,00		€ 5.270.000,00
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh						€ -
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 134.100,00	€ 569.336,00	€ 227.785,00	€ 61.636,00	€ 839.183,00	€ 1.832.040,00
Eindtotaal	€ 134.100,00	€ 569.336,00	€ 227.785,00	€ 5.331.636,00	€ 839.183,00	€ 7.102.040,00

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer
Projectnummer	00.03.01/001	00.03.01/013	00.03.01/163	00.03.01/200	00.03.01/235	00.03.01/401
Project	Diensten en beheer Algemeen	CERT-WM	eHRM 2.0	Opvang cyber incidenten	Ondersteuning opdrachtgevers	Datastromen centraal
Verdeelsleutel	45/55	45/55	VERLOON	VAST	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	16	21	21	21
Aa en Maas	€ -	€ 36.000,59	€ 15.965,29	€ 1.119,05	€ 14.468,77	€ 61.295,05
AGV/Waternet	€ -	€ 58.438,78		€ 1.119,05	€ 23.486,77	€ 99.498,59
Brabantse Delta	€ -	€ 39.776,20	€ 16.416,02	€ 1.119,05	€ 15.986,21	€ 67.723,45
De Dommel	€ -	€ 35.819,16	€ 17.198,86	€ 1.119,05	€ 14.395,85	€ 60.986,13
De Stichtse Rijnlanden	€ -	€ 37.753,79	€ 19.286,45	€ 1.119,05	€ 15.173,39	€ 64.280,07
Delfland	€ -	€ 53.860,03	€ 17.934,26	€ 1.119,05	€ 21.646,55	€ 91.702,75
Drents Overijsselse Delta	€ -	€ 37.545,96	€ 20.757,25	€ 1.119,05	€ 15.089,86	€ 63.926,21
Fryslân	€ -	€ 42.449,34		€ 1.119,05	€ 17.060,55	€ 72.274,77
Hollands Noorderkwartier	€ -	€ 51.728,74		€ 1.119,05	€ 20.789,98	€ 88.073,99
Hollandse Delta	€ -	€ 43.692,94	€ 18.076,60	€ 1.119,05	€ 17.560,36	€ 74.392,14
Hunze en Aa's	€ -	€ 29.944,04		€ 1.119,05	€ 12.034,62	€ 50.983,09
Limburg	€ -	€ 47.445,62		€ 1.119,05	€ 19.068,57	€ 80.781,49
Noorderzijlvest	€ -	€ 29.766,01	€ 9.987,20	€ 1.119,05	€ 11.963,07	€ 50.679,98
Rijn en IJssel	€ -	€ 34.415,26	€ 13.759,09	€ 1.119,05	€ 13.831,62	€ 58.595,85
Rijnland	€ -	€ 50.911,37	€ 22.156,88	€ 1.119,05	€ 20.461,47	€ 86.682,32
Rivierenland	€ -	€ 47.259,29	€ 26.094,82	€ 1.119,05	€ 18.993,69	€ 80.464,25
Scheldestromen	€ -	€ 32.979,39	€ 13.616,75	€ 1.119,05	€ 13.254,54	€ 56.151,12
Schieland en de Krimpenerwaard	€ -	€ 33.963,37	€ 11.529,17	€ 1.119,05	€ 13.650,01	€ 57.826,46
Vallei en Veluwe	€ -	€ 42.075,72	€ 17.388,64	€ 1.119,05	€ 16.910,39	€ 71.638,63
Vechtstromen	€ -	€ 37.906,19	€ 14.731,71	€ 1.119,05	€ 15.234,64	€ 64.539,54
Zuiderzeeland	€ -	€ 30.577,19	€ 9.489,03	€ 1.119,05	€ 12.289,09	€ 52.061,11
Subsidies						
Rijkswaterstaat						
Unie van de waterschappen			€ 3.024,00			
Derden inzake hWh			€ 9.588,00			
IPO						
Eindtotaal bijdrage WS	€ -	€ 854.309,00	€ 264.388,00	€ 23.500,00	€ 343.350,00	€ 1.454.557,00
Eindtotaal	€ -	€ 854.309,00	€ 277.000,00	€ 23.500,00	€ 343.350,00	€ 1.454.557,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer
Projectnummer	00.03.01/403	00.03.01/406	00.03.01/440	00.03.01/510	00.03.01/600	00.03.01/820
Project	Datastromen decentraal	NHI-instrumentarium	Vangstregistratie versie 4	De Digitale Watertoets	Continuïteit TMX	Z-info
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	VAST	45/55	ONTWERP
Deelnemer	14	21	21	15	8	19
Aa en Maas	€ 15.601,36	€ 11.318,60	€ 18.944,04	€ 10.673,33	€ 163.745,89	€ 79.481,97
AGV/Waternet		€ 18.373,17	€ 30.751,35			€ 109.562,83
Brabantse Delta	€ 17.210,26	€ 12.505,65	€ 20.930,83		€ 180.898,43	€ 69.648,27
De Dommel	€ 15.524,04	€ 11.261,55	€ 18.848,57		€ 162.921,63	€ 77.937,65
De Stichtse Rijnlanden	€ 16.348,45	€ 11.869,80	€ 19.866,60	€ 10.673,33		€ 74.102,40
Delfland	€ 23.211,80	€ 16.933,61	€ 28.341,94			€ 102.354,40
Drents Overijsselse Delta		€ 11.804,46	€ 19.757,24	€ 10.673,33		€ 61.140,14
Fryslân		€ 13.346,09	€ 22.337,47	€ 10.673,33	€ 193.042,44	
Hollands Noorderkwartier	€ 22.303,59	€ 16.263,53	€ 27.220,43	€ 10.673,33	€ 235.198,60	€ 92.791,96
Hollandse Delta	€ 18.879,30	€ 13.737,07	€ 22.991,87	€ 10.673,33		€ 96.294,42
Hunze en Aa's	€ 13.020,48	€ 9.414,42	€ 15.757,00	€ 10.673,33		
Limburg	€ 20.478,42	€ 14.916,92	€ 24.966,58		€ 215.740,44	€ 112.280,79
Noorderzijlvest	€ 12.944,62	€ 9.358,44	€ 15.663,32	€ 10.673,33		€ 37.470,28
Rijn en IJssel		€ 10.820,17	€ 18.109,82	€ 10.673,33		€ 66.960,87
Rijnland	€ 21.955,28	€ 16.006,55	€ 26.790,31	€ 10.673,33		€ 111.925,17
Rivierenland	€ 20.399,03	€ 14.858,34	€ 24.868,54			€ 87.290,08
Scheldestromen		€ 10.368,73	€ 17.354,24	€ 10.673,33		€ 42.204,33
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 14.733,24	€ 10.678,09	€ 17.872,03	€ 10.673,33		€ 37.548,51
Vallei en Veluwe	€ 18.190,15	€ 13.228,62	€ 22.140,86	€ 10.673,33	€ 191.345,08	€ 107.327,61
Vechtstromen		€ 11.917,72	€ 19.946,80	€ 10.673,33		€ 93.678,10
Zuiderzeeland		€ 9.613,48	€ 16.090,17	€ 10.673,33	€ 139.107,50	€ 36.044,24
Subsidies						
Rijkswaterstaat		€ 268.595,00				
Unie van de waterschappen						
Derden inzake hWh		€ 134.298,00	€ 82.000,00			
IPO		€ 134.298,00				
Eindtotaal bijdrage WS	€ 250.800,00	€ 268.595,00	€ 449.550,00	€ 160.100,00	€ 1.482.000,00	€ 1.496.044,00
Eindtotaal	€ 250.800,00	€ 805.786,00	€ 531.550,00	€ 160.100,00	€ 1.482.000,00	€ 1.496.044,00

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer
Projectnummer	00.03.01/825	00.03.01/826	00.03.01/830	00.03.01/866	00.03.01/905
Project	Oracle TECH Licenties	Oracle TECH UVW	Oracle Contractmanagement	P&ID	Govroam
Verdeelsleutel	LICENTIE	45/55	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	19	21	20	8	20
Aa en Maas	€ 21.996,88	€ 9.902,90	€ 4.777,27		€ 1.905,46
AGV/Waternet		€ 16.075,11			
Brabantse Delta	€ 9.531,98	€ 10.941,48	€ 5.288,61		€ 2.109,42
De Dommel	€ 13.198,13	€ 9.852,99	€ 4.752,69		€ 1.895,66
De Stichtse Rijnlanden	€ 6.599,06	€ 10.385,17	€ 5.014,71		€ 2.000,17
Delfland	€ 14.664,59	€ 14.815,61	€ 7.196,01		€ 2.870,20
Drents Overijsselse Delta	€ 17.230,89	€ 10.328,00	€ 4.986,56	€ 15.408,99	€ 1.988,94
Fryslân	€ 5.865,83	€ 11.676,80	€ 5.650,64		€ 2.253,81
Hollands Noorderkwartier	€ 14.664,59	€ 14.229,34	€ 6.907,37		€ 2.755,07
Hollandse Delta	€ 13.198,13	€ 12.018,88	€ 5.819,06	€ 17.942,21	€ 2.320,99
Hunze en Aa's	€ 17.597,50	€ 8.236,89	€ 3.957,01		€ 1.578,30
Limburg	€ 10.265,21	€ 13.051,16	€ 6.327,29		€ 2.523,71
Noorderzijlvest	€ 17.597,50	€ 8.187,92	€ 3.932,90		€ 1.568,68
Rijn en IJssel	€ 21.996,88	€ 9.466,82	€ 4.562,56		€ 1.819,82
Rijnland	€ 4.399,38	€ 14.004,50	€ 6.796,67	€ 20.916,99	€ 2.710,92
Rivierenland	€ 14.664,59	€ 12.999,90	€ 6.302,06	€ 19.411,94	€ 2.513,64
Scheldestromen	€ 6.599,06	€ 9.071,84	€ 4.368,10		€ 1.742,26
Schieland en de Krimpenerwaard		€ 9.342,51	€ 4.501,36	€ 13.932,58	€ 1.795,41
Vallei en Veluwe	€ 8.798,75	€ 11.574,02	€ 5.600,03	€ 17.275,74	€ 2.233,63
Vechtstromen	€ 5.865,83	€ 10.427,09	€ 5.035,35	€ 15.557,44	€ 2.008,40
Zuiderzeeland	€ 10.265,21	€ 8.411,06	€ 4.042,76	€ 12.537,10	€ 1.612,50
Subsidies					
Rijkswaterstaat					
Unie van de waterschappen					
Derden inzake hWh					
IPO					
Eindtotaal bijdrage WS	€ 235.000,00	€ 235.000,00	€ 105.819,00	€ 132.983,00	€ 42.207,00
Eindtotaal	€ 235.000,00	€ 235.000,00	€ 105.819,00	€ 132.983,00	€ 42.207,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Diensten en beheer	Diensten en beheer	Diensten en beheer	
Projectnummer	00.03.01/935	00.03.01/945	00.03.01/950	
Project	LIBV	Hy DAMO NHI	Perceelwijzer	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	20	5	Totaal
Aa en Maas	€ 20.760,28	€ 6.409,46	€ 23.926,93	€ 518.293,10
AGV/Waternet	€ 33.699,59	€ 10.369,64		€ 401.374,88
Brabantse Delta	€ 22.937,54	€ 7.075,83	€ 26.555,17	€ 526.654,38
De Dommel	€ 20.655,65	€ 6.377,43	€ 23.800,63	€ 496.545,68
De Stichtse Rijnlanden	€ 21.771,29	€ 6.718,88		€ 322.962,61
Delfland	€ 31.059,19	€ 9.561,52		€ 437.271,51
Drents Overijsselse Delta	€ 21.651,44	€ 6.682,20		€ 320.090,51
Fryslân	€ 24.479,04	€ 7.547,62		€ 429.776,78
Hollands Noorderkwartier	€ 29.830,15	€ 9.185,36		€ 643.735,08
Hollandse Delta	€ 25.196,18	€ 7.767,10		€ 401.679,63
Hunze en Aa's	€ 17.267,68	€ 5.340,52		€ 196.923,92
Limburg	€ 27.360,22	€ 8.429,42	€ 31.893,91	€ 636.648,81
Noorderzijlvest	€ 17.165,01	€ 5.309,10		€ 243.386,42
Rijn en IJssel	€ 19.846,07	€ 6.129,66	€ 22.823,37	€ 314.930,23
Rijnland	€ 29.358,80	€ 9.041,10		€ 455.910,08
Rivierenland	€ 27.252,78	€ 8.396,54		€ 412.888,53
Scheldestromen	€ 19.018,06			€ 238.520,82
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 19.585,49	€ 6.049,90		€ 264.800,51
Vallei en Veluwe	€ 24.263,59	€ 7.481,67		€ 589.265,53
Vechtstromen	€ 21.859,17	€ 6.745,78		€ 337.246,13
Zuiderzeeland	€ 17.632,79	€ 5.452,27		€ 377.017,87
Subsidies				€ -
Rijkswaterstaat				€ 268.595,00
Unie van de waterschappen				€ 3.024,00
Derden inzake hWh				€ 225.886,00
IPO				€ 134.298,00
Eindtotaal bijdrage WS	€ 492.650,00	€ 146.071,00	€ 129.000,00	€ 8.565.923,00
Eindtotaal	€ 492.650,00	€ 146.071,00	€ 129.000,00	€ 9.197.726,00

Programma	Kassiersfunctie	Kassiersfunctie	Kassiersfunctie	
Projectnummer	00.03.02/201	00.03.02/255	00.03.02/580	
Project	Landelijke voorziening overstromingsinformatie	DROP	Facilitering capaciteit voor DSO	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 10.261,09	€ 16.365,07	€ 14.825,32	€ 41.451,49
AGV/Waternet	€ 16.656,55	€ 26.564,98	€ 24.065,54	€ 67.287,07
Brabantse Delta	€ 11.337,24	€ 18.081,38	€ 16.380,15	€ 45.798,77
De Dommel	€ 10.209,38	€ 16.282,60	€ 14.750,60	€ 41.242,58
De Stichtse Rijnlanden	€ 10.760,80	€ 17.162,04	€ 15.547,30	€ 43.470,14
Delfland	€ 15.351,49	€ 24.483,58	€ 22.179,97	€ 62.015,04
Drents Overijsselse Delta	€ 10.701,56	€ 17.067,56	€ 15.461,71	€ 43.230,84
Fryslân	€ 12.099,15	€ 19.296,53	€ 17.480,96	€ 48.876,65
Hollands Noorderkwartier	€ 14.744,02	€ 23.514,74	€ 21.302,29	€ 59.561,06
Hollandse Delta	€ 12.453,61	€ 19.861,85	€ 17.993,09	€ 50.308,54
Hunze en Aa's	€ 8.534,82	€ 13.611,90	€ 12.331,19	€ 34.477,91
Limburg	€ 13.523,22	€ 21.567,73	€ 19.538,47	€ 54.629,42
Noorderzijlvest	€ 8.484,08	€ 13.530,97	€ 12.257,87	€ 34.272,92
Rijn en IJssel	€ 9.809,23	€ 15.644,42	€ 14.172,47	€ 39.626,12
Rijnland	€ 14.511,05	€ 23.143,18	€ 20.965,69	€ 58.619,92
Rivierenland	€ 13.470,11	€ 21.483,03	€ 19.461,74	€ 54.414,88
Scheldestromen	€ 9.399,97	€ 14.991,70	€ 13.581,17	€ 37.972,85
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 9.680,43	€ 15.439,00	€ 13.986,38	€ 39.105,81
Vallei en Veluwe	€ 11.992,66	€ 19.126,69	€ 17.327,10	€ 48.446,45
Vechtstromen	€ 10.804,24	€ 17.231,32	€ 15.610,06	€ 43.645,61
Zuiderzeeland	€ 8.715,29	€ 13.899,72	€ 12.591,92	€ 35.206,93
Subsidies				€ -
Rijkswaterstaat				€ -
Unie van de waterschappen				€ -
Derden inzake hWh				€ -
IPO				€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 243.500,00	€ 388.350,00	€ 351.811,00	€ 983.661,00
Eindtotaal	€ 243.500,00	€ 388.350,00	€ 351.811,00	€ 983.661,00

CONCEPT

Programma	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's
Projectnummer	00.04.00/001	00.04.00/010	00.04.00/011	00.04.00/100	00.04.00/101
Project	Ontwikkelbudget Collectieve Thema's	Programmasturing	Communicatie	Budget Architectuur en Standaarden	Doorontwikkeling en gebruik WILMA
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 21.070,01	€ 10.535,00	€ 6.321,00	€ 4.214,00	€ 18.963,01
AGV/Waternet	€ 34.202,37	€ 17.101,18	€ 10.260,71	€ 6.840,47	€ 30.782,13
Brabantse Delta	€ 23.279,75	€ 11.639,88	€ 6.983,93	€ 4.655,95	€ 20.951,78
De Dommel	€ 20.963,82	€ 10.481,91	€ 6.289,15	€ 4.192,76	€ 18.867,44
De Stichtse Rijnlanden	€ 22.096,10	€ 11.048,05	€ 6.628,83	€ 4.419,22	€ 19.886,49
Delfland	€ 31.522,57	€ 15.761,28	€ 9.456,77	€ 6.304,51	€ 28.370,31
Drents Overijsselse Delta	€ 21.974,46	€ 10.987,23	€ 6.592,34	€ 4.394,89	€ 19.777,01
Fryslân	€ 24.844,25	€ 12.422,13	€ 7.453,28	€ 4.968,85	€ 22.359,83
Hollands Noorderkwartier	€ 30.275,19	€ 15.137,60	€ 9.082,56	€ 6.055,04	€ 27.247,68
Hollandse Delta	€ 25.572,09	€ 12.786,05	€ 7.671,63	€ 5.114,42	€ 23.014,88
Hunze en Aa's	€ 17.525,30	€ 8.762,65	€ 5.257,59	€ 3.505,06	€ 15.772,77
Limburg	€ 27.768,42	€ 13.884,21	€ 8.330,53	€ 5.553,68	€ 24.991,58
Noorderzijlvest	€ 17.421,11	€ 8.710,55	€ 5.226,33	€ 3.484,22	€ 15.678,99
Rijn en IJssel	€ 20.142,16	€ 10.071,08	€ 6.042,65	€ 4.028,43	€ 18.127,95
Rijnland	€ 29.796,81	€ 14.898,40	€ 8.939,04	€ 5.959,36	€ 26.817,13
Rivierenland	€ 27.659,37	€ 13.829,68	€ 8.297,81	€ 5.531,87	€ 24.893,43
Scheldestromen	€ 19.301,79	€ 9.650,90	€ 5.790,54	€ 3.860,36	€ 17.371,62
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 19.877,69	€ 9.938,84	€ 5.963,31	€ 3.975,54	€ 17.889,92
Vallei en Veluwe	€ 24.625,58	€ 12.312,79	€ 7.387,68	€ 4.925,12	€ 22.163,03
Vechtstromen	€ 22.185,29	€ 11.092,65	€ 6.655,59	€ 4.437,06	€ 19.966,76
Zuiderzeeland	€ 17.895,86	€ 8.947,93	€ 5.368,76	€ 3.579,17	€ 16.106,28
Subsidies					
Rijkswaterstaat					
Unie van de waterschappen					
Derden inzake hWh					
IPO					
Eindtotaal bijdrage WS	€ 500.000,00	€ 250.000,00	€ 150.000,00	€ 100.000,00	€ 450.000,00
Eindtotaal	€ 500.000,00	€ 250.000,00	€ 150.000,00	€ 100.000,00	€ 450.000,00

Programma	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's
Projectnummer	00.04.00/200	00.04.00/201	00.04.00/300	00.04.00/400	00.04.00/401
Project	Budget Wet- en regelgeving	AI verordering	Budget Data en Ethiek	Budget informatieveiligheid en privacy	Risico gestuurd werken
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 12.642,00	€ -	€ 18.963,01	€ 3.792,60	€ 7.290,22
AGV/Waternet	€ 20.521,42	€ -	€ 30.782,13	€ 6.156,43	€ 11.834,02
Brabantse Delta	€ 13.967,85	€ -	€ 20.951,78	€ 4.190,36	€ 8.054,79
De Dommel	€ 12.578,29	€ -	€ 18.867,44	€ 3.773,49	€ 7.253,48
De Stichtse Rijnlanden	€ 13.257,66	€ -	€ 19.886,49	€ 3.977,30	€ 7.645,25
Delfland	€ 18.913,54	€ -	€ 28.370,31	€ 5.674,06	€ 10.906,81
Drents Overijsselse Delta	€ 13.184,68	€ -	€ 19.777,01	€ 3.955,40	€ 7.603,16
Fryslân	€ 14.906,55	€ -	€ 22.359,83	€ 4.471,97	€ 8.596,11
Hollands Noorderkwartier	€ 18.165,12	€ -	€ 27.247,68	€ 5.449,54	€ 10.475,22
Hollandse Delta	€ 15.343,26	€ -	€ 23.014,88	€ 4.602,98	€ 8.847,94
Hunze en Aa's	€ 10.515,18	€ -	€ 15.772,77	€ 3.154,55	€ 6.063,75
Limburg	€ 16.661,05	€ -	€ 24.991,58	€ 4.998,32	€ 9.607,87
Noorderzijlvest	€ 10.452,66	€ -	€ 15.678,99	€ 3.135,80	€ 6.027,70
Rijn en IJssel	€ 12.085,30	€ -	€ 18.127,95	€ 3.625,59	€ 6.969,19
Rijnland	€ 17.878,09	€ -	€ 26.817,13	€ 5.363,43	€ 10.309,70
Rivierenland	€ 16.595,62	€ -	€ 24.893,43	€ 4.978,69	€ 9.570,14
Scheldestromen	€ 11.581,08	€ -	€ 17.371,62	€ 3.474,32	€ 6.678,42
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 11.926,61	€ -	€ 17.889,92	€ 3.577,98	€ 6.877,68
Vallei en Veluwe	€ 14.775,35	€ -	€ 22.163,03	€ 4.432,61	€ 8.520,45
Vechtstromen	€ 13.311,17	€ -	€ 19.966,76	€ 3.993,35	€ 7.676,11
Zuiderzeeland	€ 10.737,52	€ -	€ 16.106,28	€ 3.221,26	€ 6.191,97
Subsidies					
Rijkswaterstaat					
Unie van de waterschappen					
Derden inzake hWh		€ 8.952,50			
IPO					
Eindtotaal bijdrage WS	€ 300.000,00	€ -	€ 450.000,00	€ 90.000,00	€ 173.000,00
Eindtotaal	€ 300.000,00	€ 8.952,50	€ 450.000,00	€ 90.000,00	€ 173.000,00

Programma	Collectieve thema's	Collectieve thema's	Collectieve thema's	
Projectnummer	00.04.00/403	00.04.00/404	00.04.00/405	
Project	Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)	Privacy	Meten, leren en verbeteren	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 4.719,68	€ 3.160,50	€ 2.107,00	€ 113.778,03
AGV/Waternet	€ 7.661,33	€ 5.130,36	€ 3.420,24	€ 184.692,79
Brabantse Delta	€ 5.214,66	€ 3.491,96	€ 2.327,98	€ 125.710,66
De Dommel	€ 4.695,90	€ 3.144,57	€ 2.096,38	€ 113.204,61
De Stichtse Rijnlanden	€ 4.949,53	€ 3.314,41	€ 2.209,61	€ 119.318,93
Delfland	€ 7.061,06	€ 4.728,39	€ 3.152,26	€ 170.221,88
Drents Overijsselse Delta	€ 4.922,28	€ 3.296,17	€ 2.197,45	€ 118.662,09
Fryslân	€ 5.565,11	€ 3.726,64	€ 2.484,43	€ 134.158,98
Hollands Noorderkwartier	€ 6.781,64	€ 4.541,28	€ 3.027,52	€ 163.486,05
Hollandse Delta	€ 5.728,15	€ 3.835,81	€ 2.557,21	€ 138.089,31
Hunze en Aa's	€ 3.925,67	€ 2.628,79	€ 1.752,53	€ 94.636,61
Limburg	€ 6.220,13	€ 4.165,26	€ 2.776,84	€ 149.949,46
Noorderzijlvest	€ 3.902,33	€ 2.613,17	€ 1.742,11	€ 94.073,97
Rijn en IJssel	€ 4.511,84	€ 3.021,32	€ 2.014,22	€ 108.767,67
Rijnland	€ 6.674,49	€ 4.469,52	€ 2.979,68	€ 160.902,77
Rivierenland	€ 6.195,70	€ 4.148,91	€ 2.765,94	€ 149.360,59
Scheldestromen	€ 4.323,60	€ 2.895,27	€ 1.930,18	€ 104.229,69
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 4.452,60	€ 2.981,65	€ 1.987,77	€ 107.339,51
Vallei en Veluwe	€ 5.516,13	€ 3.693,84	€ 2.462,56	€ 132.978,16
Vechtstromen	€ 4.969,51	€ 3.327,79	€ 2.218,53	€ 119.800,57
Zuiderzeeland	€ 4.008,67	€ 2.684,38	€ 1.789,59	€ 96.637,66
Subsidies				€ -
Rijkswaterstaat				€ -
Unie van de waterschappen				€ -
Derden inzake hWh				€ 8.952,50
IPO				€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 112.000,00	€ 75.000,00	€ 50.000,00	€ 2.700.000,00
Eindtotaal	€ 112.000,00	€ 75.000,00	€ 50.000,00	€ 2.708.952,50

Programma	Ontwikkelthema Waterschappen	Ontwikkelthema Waterschappen	Ontwikkelthema Waterschappen	Ontwikkelthema Waterschappen	
Projectnummer	00.05.00/213	00.05.00/214	00.05.00/215	00.05.00/216	
Project	Programmabudget algemeen	Verkennen & Kennisontwikkeling	Innoveren & Experimenteren	Ontwikkelen & Veranderen	
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	
Deelnemer	20	20	20	20	Totaal
Aa en Maas	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
AGV/Waternet	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Brabantse Delta	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
De Dommel	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
De Stichtse Rijnlanden	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Delfland	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Drents Overijsselse Delta	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Fryslân	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Hollands Noorderkwartier	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Hollandse Delta	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Hunze en Aa's	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 7.503,00	€ 15.000,00	€ 51.003,00
Limburg	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Noorderzijlvest	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Rijn en IJssel	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Rijnland	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Rivierenland	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Scheldestromen					
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Vallei en Veluwe	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Vechtstromen	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Zuiderzeeland	€ 17.500,00	€ 11.000,00	€ 32.763,00	€ 15.000,00	€ 76.263,00
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat					€ -
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 350.000,00	€ 220.000,00	€ 630.000,00	€ 300.000,00	€ 1.500.000,00
Eindtotaal	€ 350.000,00	€ 220.000,00	€ 630.000,00	€ 300.000,00	€ 1.500.000,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Opgave waterveiligheid	Opgave waterveiligheid	
Projectnummer	00.06.00/005	00.06.00/434	
Project	Ontwikkelbudget Waterveiligheid	HEEL	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	
Deelnemer	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 19.805,81	€ 28.139,14
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 32.150,23	€ 40.483,56
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 21.882,97	€ 30.216,30
De Dommel	€ 8.333,33	€ 19.705,99	€ 28.039,32
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 20.770,33	€ 29.103,67
Delfland	€ 8.333,33	€ 29.631,22	€ 37.964,55
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 20.655,99	€ 28.989,33
Fryslân	€ 8.333,33	€ 23.353,60	€ 31.686,93
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 28.458,68	€ 36.792,02
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 24.037,77	€ 32.371,10
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 16.473,78	€ 24.807,11
Limburg	€ 8.333,33	€ 26.102,31	€ 34.435,65
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 16.375,84	€ 24.709,17
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 18.933,63	€ 27.266,97
Rijnland	€ 8.333,33	€ 28.009,00	€ 36.342,33
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 25.999,81	€ 34.333,14
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 18.143,69	€ 26.477,02
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 18.685,03	€ 27.018,36
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 23.148,05	€ 31.481,38
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 20.854,17	€ 29.187,51
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 16.822,11	€ 25.155,45
Subsidies			€ -
Rijkswaterstaat			€ -
Unie van de waterschappen			€ -
Derden inzake hWh			€ -
IPO			€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 470.000,00	€ 645.000,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 470.000,00	€ 645.000,00

Programma	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem
Projectnummer	00.07.00/001	00.07.00/402	00.07.00/407	00.07.00/408
Project	Ontwikkelbudget Watersysteem	Waterschadeschatter (overdracht STOWA)	Productowner programma Watersysteem	Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 2.597,76	€ 5.967,03	€ 4.214,00
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 4.216,88	€ 9.686,11	€ 6.840,47
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 2.870,21	€ 6.592,83	€ 4.655,95
De Dommel	€ 8.333,33	€ 2.584,67	€ 5.936,95	€ 4.192,76
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 2.724,27	€ 6.257,62	€ 4.419,22
Delfland	€ 8.333,33	€ 3.886,48	€ 8.927,19	€ 6.304,51
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 2.709,28	€ 6.223,17	€ 4.394,89
Fryslân	€ 8.333,33	€ 3.063,10	€ 7.035,89	€ 4.968,85
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 3.732,69	€ 8.573,94	€ 6.055,04
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 3.152,83	€ 7.242,02	€ 5.114,42
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 2.160,73	€ 4.963,16	€ 3.505,06
Limburg	€ 8.333,33	€ 3.423,62	€ 7.864,02	€ 5.553,68
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 2.147,88	€ 4.933,66	€ 3.484,22
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 2.483,37	€ 5.704,26	€ 4.028,43
Rijnland	€ 8.333,33	€ 3.673,71	€ 8.438,46	€ 5.959,36
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 3.410,18	€ 7.833,13	€ 5.531,87
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 2.379,76	€ 5.466,27	€ 3.860,36
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 2.450,76	€ 5.629,36	€ 3.975,54
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 3.036,14	€ 6.973,97	€ 4.925,12
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 2.735,27	€ 6.282,87	€ 4.437,06
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 2.206,42	€ 5.068,11	€ 3.579,17
Subsidies				
Rijkswaterstaat				
Unie van de waterschappen				
Derden inzake hWh				
IPO				
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 61.646,00	€ 141.600,00	€ 100.000,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 61.646,00	€ 141.600,00	€ 100.000,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	Opgave watersysteem	
Projectnummer	00.07.00/409	00.07.00/421	00.07.00/908	00.07.00/950	
Project	IV Slim Watermanagement	Projectenplatform Waterschapswerken	WIWB 2.0	Building Information Model (BIM)	
Verdeelsleutel	45/55	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ -	€ 2.646,73	€ 20.560,70	€ 1.183,92	€ 45.503,48
AGV/Waternet	€ -	€ 4.296,36	€ 33.375,63	€ 1.921,83	€ 68.670,62
Brabantse Delta	€ -	€ 2.924,31	€ 22.717,03	€ 1.308,09	€ 49.401,75
De Dommel	€ -	€ 2.633,39	€ 20.457,08	€ 1.177,96	€ 45.316,15
De Stichtse Rijnlanden	€ -	€ 2.775,62	€ 21.561,99	€ 1.241,58	€ 47.313,64
Delfland	€ -	€ 3.959,74	€ 30.760,61	€ 1.771,25	€ 63.943,12
Drents Overijsselse Delta	€ -	€ 2.760,34	€ 21.443,29	€ 1.234,74	€ 47.099,05
Fryslân	€ -	€ 3.120,84	€ 24.243,72	€ 1.396,00	€ 52.161,73
Hollands Noorderkwartier	€ -	€ 3.803,05	€ 29.543,38	€ 1.701,16	€ 61.742,59
Hollandse Delta	€ -	€ 3.212,26	€ 24.953,97	€ 1.436,90	€ 53.445,73
Hunze en Aa's	€ -	€ 2.201,46	€ 17.101,68	€ 984,75	€ 39.250,17
Limburg	€ -	€ 3.488,16	€ 27.097,20	€ 1.560,31	€ 57.320,32
Noorderzijlvest	€ -	€ 2.188,37	€ 17.000,00	€ 978,89	€ 39.066,36
Rijn en IJssel	€ -	€ 2.530,18	€ 19.655,29	€ 1.131,79	€ 43.866,65
Rijnland	€ -	€ 3.742,96	€ 29.076,56	€ 1.674,28	€ 60.898,66
Rivierenland	€ -	€ 3.474,46	€ 26.990,79	€ 1.554,18	€ 57.127,94
Scheldestromen	€ -	€ 2.424,61	€ 18.835,23	€ 1.084,57	€ 42.384,13
Schieland en de Krimpenerwaard	€ -	€ 2.496,96	€ 19.397,20	€ 1.116,93	€ 43.400,08
Vallei en Veluwe	€ -	€ 3.093,37	€ 24.030,34	€ 1.383,71	€ 51.775,97
Vechtstromen	€ -	€ 2.786,83	€ 21.649,03	€ 1.246,59	€ 47.470,98
Zuiderzeeland	€ -	€ 2.248,01	€ 17.463,28	€ 1.005,57	€ 39.903,89
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat	€ 277.440,00				€ 277.440,00
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh					€ -
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ -	€ 62.808,00	€ 487.914,00	€ 28.095,00	€ 1.057.063,00
Eindtotaal	€ 277.440,00	€ 62.808,00	€ 487.914,00	€ 28.095,00	€ 1.334.503,00

Programma	Opgave waterketen	Opgave waterketen	Opgave waterketen	Opgave waterketen	Opgave waterketen	
Projectnummer	00.08.00/001	00.08.00/433	00.08.00/500	00.08.00/865	00.08.00/875	
Project	Ontwikkelbudget Waterketen	Professioneel Afvalwatertransport	Onderhouds-Informatie (O-Info)	Gezamenlijke prognoses AWK	Doorontwikkeling Z-info	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55	ONTWERP	
Deelnemer	21	21	11	21	19	Totaal
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 14.531,98		€ 14.749,00	€ 18.594,83	€ 56.209,15
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 23.589,37		€ 23.941,66	€ 25.632,26	€ 81.496,63
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 16.056,05	€ -	€ 16.295,83	€ 16.294,24	€ 56.979,44
De Dommel	€ 8.333,33	€ 14.458,74	€ -	€ 14.674,67	€ 18.233,54	€ 55.700,29
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 15.239,68	€ -	€ 15.467,27	€ 17.336,28	€ 56.376,56
Delfland	€ 8.333,33	€ 21.741,12	€ -	€ 22.065,80	€ 23.945,85	€ 76.086,10
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 15.155,79		€ 15.382,12	€ 14.303,76	€ 53.175,00
Fryslân	€ 8.333,33	€ 17.135,08	€ -	€ 17.390,98		€ 42.859,39
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 20.880,80		€ 21.192,64	€ 21.708,71	€ 72.115,48
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 17.637,07	€ -	€ 17.900,47	€ 22.528,11	€ 66.398,98
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 12.087,20		€ 12.267,71		€ 32.688,24
Limburg	€ 8.333,33	€ 19.151,88		€ 19.437,89	€ 26.268,13	€ 73.191,23
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 12.015,34	€ -	€ 12.194,77	€ 8.766,18	€ 41.309,63
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 13.892,05	€ -	€ 14.099,51	€ 15.665,52	€ 51.990,41
Rijnland	€ 8.333,33	€ 20.550,86	€ -	€ 20.857,77	€ 26.184,93	€ 75.926,89
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 19.076,67	€ -	€ 19.361,56	€ 20.421,54	€ 67.193,10
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 13.312,45		€ 13.511,26	€ 9.873,72	€ 45.030,76
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 13.709,64	€ -	€ 13.914,38	€ 8.784,49	€ 44.741,84
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 16.984,27		€ 17.237,91	€ 25.109,33	€ 67.664,84
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 15.301,20		€ 15.529,70	€ 21.916,02	€ 61.080,25
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 12.342,78		€ 12.527,10	€ 8.432,56	€ 41.635,78
Subsidies						€ -
Rijkswaterstaat						€ -
Unie van de waterschappen						€ -
Derden inzake hWh						€ -
IPO						€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 344.850,00	€ -	€ 350.000,00	€ 350.000,00	€ 1.219.850,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 344.850,00	€ -	€ 350.000,00	€ 350.000,00	€ 1.219.850,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering
Projectnummer	00.09.00/001	00.09.00/170	00.09.00/175
Project	Ontwikkelbudget overheidsdienstverlening en bedrijfsvoering	Wet Open Overheid	Single Digital gateway
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55
Deelnemer	21	21	21
Aa en Maas	€ 8.333,33	€ 210,70	€ 3.624,93
AGV/Waternet	€ 8.333,33	€ 342,02	€ 5.884,24
Brabantse Delta	€ 8.333,33	€ 232,80	€ 4.005,10
De Dommel	€ 8.333,33	€ 209,64	€ 3.606,66
De Stichtse Rijnlanden	€ 8.333,33	€ 220,96	€ 3.801,46
Delfland	€ 8.333,33	€ 315,23	€ 5.423,21
Drents Overijsselse Delta	€ 8.333,33	€ 219,74	€ 3.780,53
Fryslân	€ 8.333,33	€ 248,44	€ 4.274,26
Hollands Noorderkwartier	€ 8.333,33	€ 302,75	€ 5.208,61
Hollandse Delta	€ 8.333,33	€ 255,72	€ 4.399,47
Hunze en Aa's	€ 8.333,33	€ 175,25	€ 3.015,09
Limburg	€ 8.333,33	€ 277,68	€ 4.777,33
Noorderzijlvest	€ 8.333,33	€ 174,21	€ 2.997,16
Rijn en IJssel	€ 8.333,33	€ 201,42	€ 3.465,30
Rijnland	€ 8.333,33	€ 297,97	€ 5.126,30
Rivierenland	€ 8.333,33	€ 276,59	€ 4.758,57
Scheldestromen	€ 8.333,33	€ 193,02	€ 3.320,72
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 8.333,33	€ 198,78	€ 3.419,80
Vallei en Veluwe	€ 8.333,33	€ 246,26	€ 4.236,63
Vechtstromen	€ 8.333,33	€ 221,85	€ 3.816,80
Zuiderzeeland	€ 8.333,33	€ 178,96	€ 3.078,84
Subsidies		€ 75.000,00	
Rijkswaterstaat			
Unie van de waterschappen			
Derden inzake hWh			
IPO			
Eindtotaal bijdrage WS	€ 175.000,00	€ 5.000,00	€ 86.021,00
Eindtotaal	€ 175.000,00	€ 80.000,00	€ 86.021,00

Programma	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering
Projectnummer	00.09.00/220	00.09.00/561	00.09.00/562
Project	Audit WPG	Kenniscentrum	Framework Microsoft
Verdeelsleutel	45/55	45/55	VAST
Deelnemer	21	21	21
Aa en Maas	€ 5.056,80	€ 63.771,53	€ 2.906,00
AGV/Waternet	€ 8.208,57	€ 103.518,60	€ 2.906,00
Brabantse Delta	€ 5.587,14	€ 70.459,66	€ 2.906,00
De Dommel	€ 5.031,32	€ 63.450,14	€ 2.906,00
De Stichtse Rijnlanden	€ 5.303,06	€ 66.877,16	€ 2.906,00
Delfland	€ 7.565,42	€ 95.407,79	€ 2.906,00
Drents Overijsselse Delta	€ 5.273,87	€ 66.509,00	€ 2.906,00
Fryslân	€ 5.962,62	€ 75.194,86	€ 2.906,00
Hollands Noorderkwartier	€ 7.266,05	€ 91.632,42	€ 2.906,00
Hollandse Delta	€ 6.137,30	€ 77.397,78	€ 2.906,00
Hunze en Aa's	€ 4.206,07	€ 53.042,94	€ 2.906,00
Limburg	€ 6.664,42	€ 84.045,28	€ 2.906,00
Noorderzijlvest	€ 4.181,07	€ 52.727,59	€ 2.906,00
Rijn en IJssel	€ 4.834,12	€ 60.963,27	€ 2.906,00
Rijnland	€ 7.151,23	€ 90.184,51	€ 2.906,00
Rivierenland	€ 6.638,25	€ 83.715,23	€ 2.906,00
Scheldestromen	€ 4.632,43	€ 58.419,78	€ 2.906,00
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 4.770,64	€ 60.162,80	€ 2.906,00
Vallei en Veluwe	€ 5.910,14	€ 74.533,03	€ 2.906,00
Vechtstromen	€ 5.324,47	€ 67.147,11	€ 2.906,00
Zuiderzeeland	€ 4.295,01	€ 54.164,52	€ 2.906,00
Subsidies			
Rijkswaterstaat			
Unie van de waterschappen			
Derden inzake hWh			
IPO			
Eindtotaal bijdrage WS	€ 120.000,00	€ 1.513.325,00	€ 61.026,00
Eindtotaal	€ 120.000,00	€ 1.513.325,00	€ 61.026,00

Programma	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering	
Projectnummer	00.09.00/564	00.09.00/577	00.09.00/605	
Project	Software Reseller Onboarding en Beheer	Software catalogus	Robuust maken CERT-WM	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	
Deelnemer	21	16	21	Totaal
Aa en Maas	€ 16.791,48	€ 3.581,78	€ 42.476,96	€ 146.753,51
AGV/Waternet	€ 16.791,48		€ 68.951,70	€ 214.935,95
Brabantse Delta	€ 16.791,48	€ 3.955,98	€ 46.931,79	€ 159.203,28
De Dommel	€ 16.791,48		€ 42.262,89	€ 142.591,45
De Stichtse Rijnlanden	€ 16.791,48	€ 3.755,54	€ 44.545,56	€ 152.534,54
Delfland	€ 16.791,48	€ 5.351,83	€ 63.549,25	€ 205.643,52
Drents Overijsselse Delta	€ 16.791,48	€ 3.734,94	€ 44.300,34	€ 151.849,23
Fryslân	€ 16.791,48	€ 4.220,91	€ 50.085,82	€ 168.017,72
Hollands Noorderkwartier	€ 16.791,48	€ 5.140,59	€ 61.034,55	€ 198.615,78
Hollandse Delta	€ 16.791,48	€ 4.344,16	€ 51.553,14	€ 172.118,39
Hunze en Aa's	€ 16.791,48		€ 35.330,86	€ 123.801,03
Limburg	€ 16.791,48	€ 4.716,09	€ 55.980,91	€ 184.492,53
Noorderzijlvest	€ 16.791,48	€ 2.963,87	€ 35.120,81	€ 126.195,51
Rijn en IJssel	€ 16.791,48		€ 40.606,44	€ 138.101,36
Rijnland	€ 16.791,48	€ 5.059,58	€ 60.070,13	€ 195.920,54
Rivierenland	€ 16.791,48	€ 4.697,63	€ 55.761,06	€ 183.878,14
Scheldestromen	€ 16.791,48	€ 3.282,34	€ 38.912,26	€ 136.791,36
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 16.791,48	€ 3.379,87	€ 40.073,26	€ 140.035,96
Vallei en Veluwe	€ 16.791,48		€ 49.644,98	€ 162.601,85
Vechtstromen	€ 16.791,48	€ 3.770,64	€ 44.725,37	€ 153.037,05
Zuiderzeeland	€ 16.791,48	€ 3.044,26	€ 36.077,92	€ 128.870,31
Subsidies				€ 75.000,00
Rijkswaterstaat				€ -
Unie van de waterschappen				€ -
Derden inzake hWh				€ -
IPO				€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ 352.621,00	€ 65.000,00	€ 1.007.996,00	€ 3.385.989,00
Eindtotaal	€ 352.621,00	€ 65.000,00	€ 1.007.996,00	€ 3.460.989,00

Programma	SAW@	SAW@	SAW@	SAW@	
Projectnummer	00.10.00/727	00.10.00/728	00.10.00/729	00.10.00/730	
Project	SAW@ Personele inzet	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	Project SAW@ bijdragen Waterschappen	SAW@ HWH-werkzaamheden	
Verdeelsleutel	VAST	45/55	45/55	45/55	
Deelnemer	11	11	11	11	Totaal
Aa en Maas	€ -	€ 133.299,67	€ 77.428,52	€ 3.878,70	€ 214.606,90
AGV/Waternet	€ -	€ 213.870,59	€ 124.228,99	€ 6.223,13	€ 344.322,71
Brabantse Delta	€ -	€ 146.857,12	€ 85.303,51	€ 4.273,19	€ 236.433,82
De Dommel	€ -	€ 132.648,17	€ 77.050,09	€ 3.859,75	€ 213.558,01
De Stichtse Rijnlanden					€ -
Delfland					€ -
Drents Overijsselse Delta					€ -
Fryslân					€ -
Hollands Noorderkwartier	€ -	€ 189.776,22	€ 110.233,52	€ 5.522,04	€ 305.531,78
Hollandse Delta	€ -	€ 160.921,31	€ 93.472,84	€ 4.682,43	€ 259.076,58
Hunze en Aa's					€ -
Limburg	€ -	€ 174.396,40	€ 101.300,00	€ 5.074,52	€ 280.770,92
Noorderzijlvest	€ -	€ 110.912,59	€ 64.424,75	€ 3.227,29	€ 178.564,63
Rijn en IJssel					€ -
Rijnland					€ -
Rivierenland	€ -	€ 173.727,35	€ 100.911,37	€ 5.055,05	€ 279.693,77
Scheldestromen					€ -
Schieland en de Krimpenerwaard					€ -
Vallei en Veluwe	€ -	€ 155.114,20	€ 90.099,72	€ 4.513,45	€ 249.727,37
Vechtstromen					€ -
Zuiderzeeland	€ -	€ 113.825,37	€ 66.116,67	€ 3.312,05	€ 183.254,10
Subsidies					€ -
Rijkswaterstaat					€ -
Unie van de waterschappen					€ -
Derden inzake hWh	€ 878.291,16				€ 878.291,16
IPO					€ -
Eindtotaal bijdrage WS	€ -	€ 1.705.349,00	€ 990.570,00	€ 49.621,60	€ 2.745.540,60
Eindtotaal	€ 878.291,16	€ 1.705.349,00	€ 990.570,00	€ 49.621,60	€ 3.623.831,76

CONCEPT

Programma	Basisdata	Basisdata	Basisdata	Basisdata	Basisdata	Basisdata	
Projectnummer	00.11.00/200	00.11.00/330	00.11.00/336	00.11.00/359	00.11.00/360	00.11.00/365	
Project	Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland	AHN Kaartverkoop	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	Beeldmateriaal (BM)	Caribisch NL	IHN	
Verdeelsleutel	45/55	M2	M2	M2	M2	M2	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 2.191,28	€ -	€ 56.393,66	€ 26.633,45	€ -	€ -	€ 85.218,38
AGV/Waternet	€ 3.557,05	€ -	€ 24.662,22	€ 11.647,41	€ -	€ -	€ 39.866,67
Brabantse Delta	€ 2.421,09	€ -	€ 59.804,10	€ 28.244,12	€ -	€ -	€ 90.469,31
De Dommel	€ 2.180,24	€ -	€ 52.971,66	€ 25.017,31	€ -	€ -	€ 80.169,21
De Stichtse Rijnlanden	€ 2.297,99	€ -	€ 29.078,60	€ 13.733,16	€ -	€ -	€ 45.109,75
Delfland	€ 3.278,35	€ -	€ 14.201,83	€ 6.707,20	€ -	€ -	€ 24.187,38
Drents Overijsselse Delta	€ 2.285,34	€ -	€ 89.490,39	€ 42.264,28	€ -	€ -	€ 134.040,02
Fryslân	€ 2.583,80	€ -	€ 121.188,55	€ 57.234,61	€ -	€ -	€ 181.006,96
Hollands Noorderkwartier	€ 3.148,62	€ -	€ 68.790,26	€ 32.488,08	€ -	€ -	€ 104.426,97
Hollandse Delta	€ 2.659,50	€ -	€ 35.659,21	€ 16.841,04	€ -	€ -	€ 55.159,74
Hunze en Aa's	€ 1.822,63	€ -	€ 72.502,98	€ 34.241,51	€ -	€ -	€ 108.567,12
Limburg	€ 2.887,92	€ -	€ 77.389,40	€ 36.549,26	€ -	€ -	€ 116.826,57
Noorderzijlvest	€ 1.811,79	€ -	€ 50.436,85	€ 23.820,18	€ -	€ -	€ 76.068,83
Rijn en IJssel	€ 2.094,78	€ -	€ 68.299,91	€ 32.256,50	€ -	€ -	€ 102.651,19
Rijnland	€ 3.098,87	€ -	€ 37.808,73	€ 17.856,21	€ -	€ -	€ 58.763,80
Rivierenland	€ 2.876,57	€ -	€ 70.401,44	€ 33.249,01	€ -	€ -	€ 106.527,02
Scheldestromen	€ 2.007,39	€ -	€ 66.644,25	€ 31.474,57	€ -	€ -	€ 100.126,20
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 2.067,28	€ -	€ 12.298,54	€ 5.808,32	€ -	€ -	€ 20.174,14
Vallei en Veluwe	€ 2.561,06	€ -	€ 85.754,21	€ 40.499,77	€ -	€ -	€ 128.815,04
Vechtstromen	€ 2.307,27	€ -	€ 79.523,86	€ 37.557,32	€ -	€ -	€ 119.388,44
Zuiderzeeland	€ 1.861,17	€ -	€ 52.538,39	€ 24.812,69	€ -	€ -	€ 79.212,25
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat			€ 900.000,00				€ 900.000,00
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh				€ 4.304.459,00			€ 4.304.459,00
IPO			€ 272.409,00				€ 272.409,00
Eindtotaal bijdrage WS	€ 52.000,00	€ -	€ 1.225.839,00	€ 578.936,00	€ -	€ -	€ 1.856.775,00
Eindtotaal	€ 52.000,00	€ -	€ 2.398.248,00	€ 4.883.395,00	€ -	€ -	€ 7.333.643,00

Programma	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW
Projectnummer	00.12.00/605	00.12.00/638	00.12.00/640	00.12.00/663	00.12.00/683
Project	Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	EF Slim Watermanagement	EF DD API	BT BO Aquo-standaard	BT Coordinatie van de informatiestromen
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST
Deelnemer	21	21	21	21	21
Aa en Maas	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
AGV/Waternet	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Brabantse Delta	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
De Dommel	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
De Stichtse Rijnlanden	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Delfland	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Drents Overijsselse Delta	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Fryslân	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Hollands Noorderkwartier	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Hollandse Delta	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Hunze en Aa's	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Limburg	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Noorderzijlvest	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Rijn en IJssel	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Rijnland	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Rivierenland	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Scheldestromen	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Vallei en Veluwe	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Vechtstromen	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Zuiderzeeland	€ 14.893,57	€ 5.233,67	€ 2.930,81	€ 13.663,86	€ 238,10
Subsidies					
Rijkswaterstaat				€ 60.067,00	
Unie van de waterschappen					
Derden inzake hWh					
IPO			€ 15.045,00	€ 322.992,00	
Eindtotaal bijdrage WS	€ 312.765,00	€ 109.907,00	€ 61.547,00	€ 286.941,00	€ 5.000,00
Eindtotaal	€ 312.765,00	€ 109.907,00	€ 76.592,00	€ 670.000,00	€ 5.000,00

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW	IHW	
Projectnummer	00.12.00/686	00.12.00/687	00.12.00/688	00.12.00/689	00.12.00/690	00.12.00/699	
Project	BT BO Water informatie systemen	BT Droogteportaal	High Value Data List	Instandh. Externe productkosten	Instandh. Facilitering IHW door HWH	EF BO WVP	
Verdeelsleutel	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	VAST	
Deelnemer	21	21	21	21	21	21	Totaal
Aa en Maas	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
AGV/Waternet	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Brabantse Delta	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
De Dommel	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
De Stichtse Rijnlanden	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Delfland	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Drents Overijsselse Delta	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Fryslân	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Hollands Noorderkwartier	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Hollandse Delta	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Hunze en Aa's	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Limburg	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Noorderzijlvest	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Rijn en IJssel	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Rijnland	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Rivierenland	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Scheldestromen	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Vallei en Veluwe	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Vechtstromen	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Zuiderzeeland	€ 28.960,48	€ 1.573,93	€ 4.427,38	€ 2.476,19	€ 17.382,19	€ -	€ 91.780,17
Subsidies							€ -
Rijkswaterstaat	€ 37.381,00		€ 90.909,00				€ 188.357,00
Unie van de waterschappen							€ -
Derden inzake hWh						€ 247.934,00	€ 247.934,00
IPO	€ 9.346,00	€ 33.052,50	€ 22.727,00				€ 403.162,50
Eindtotaal bijdrage WS	€ 608.170,00	€ 33.052,50	€ 92.975,00	€ 52.000,00	€ 365.026,00	€ -	€ 1.927.383,50
Eindtotaal	€ 654.897,00	€ 66.105,00	€ 206.611,00	€ 52.000,00	€ 365.026,00	€ 247.934,00	€ 2.766.837,00

CONCEPT

Bijlage 4 Totaal bijdragen primaire begroting 2026 t.o.v geactualiseerde begroting 2026

Begroting 2026 primair vs geactualiseerd	Primaire begroting 2026 excl. BTW	Primaire begroting 2026 incl. BTW	Geactualiseerde Begroting 2026 excl. BTW	Geactualiseerde begroting 2026 incl. BTW	Verschil bijdrage excl. BTW	Verschil bijdrage incl. BTW
Aa en Maas	€ 1.476.679,00	€ 1.786.781,59	€ 1.737.663,68	€ 2.102.573,05	€ 260.984,68	€ 315.791,46
AGV/Waternet	€ 2.037.270,00	€ 2.465.096,70	€ 2.130.081,40	€ 2.577.398,49	€ 92.811,40	€ 112.301,79
Brabantse Delta	€ 1.657.034,00	€ 2.005.011,14	€ 1.842.103,79	€ 2.228.945,59	€ 185.069,79	€ 223.934,45
De Dommel	€ 1.439.464,00	€ 1.741.751,44	€ 1.702.466,75	€ 2.059.984,77	€ 263.002,75	€ 318.233,33
De Stichtse Rijnlanden	€ 1.336.637,00	€ 1.617.330,77	€ 1.319.467,91	€ 1.596.556,17	€ -17.169,09	€ -20.774,60
Delfland	€ 1.745.221,00	€ 2.111.717,41	€ 1.723.626,53	€ 2.085.588,10	€ -21.594,47	€ -26.129,31
Drents Overijsselse Delta	€ 1.425.624,00	€ 1.725.005,04	€ 1.398.568,66	€ 1.692.268,08	€ -27.055,34	€ -32.736,96
Fryslân	€ 1.453.745,00	€ 1.759.031,45	€ 1.633.517,35	€ 1.976.556,00	€ 179.772,35	€ 217.524,55
Hollands Noorderkwartier	€ 2.059.610,00	€ 2.492.128,10	€ 2.273.375,47	€ 2.750.784,32	€ 213.765,47	€ 258.656,22
Hollandse Delta	€ 1.810.602,00	€ 2.190.828,42	€ 1.784.662,73	€ 2.159.441,90	€ -25.939,27	€ -31.386,52
Hunze en Aa's	€ 960.815,00	€ 1.162.586,15	€ 1.063.823,46	€ 1.287.226,39	€ 103.008,46	€ 124.640,24
Limburg	€ 1.954.271,00	€ 2.364.667,91	€ 2.177.601,58	€ 2.634.897,91	€ 223.330,58	€ 270.230,00
Noorderzijlvest	€ 1.306.072,00	€ 1.580.347,12	€ 1.289.998,00	€ 1.560.897,58	€ -16.074,00	€ -19.449,54
Rijn en IJssel	€ 1.306.553,00	€ 1.580.929,13	€ 1.300.834,16	€ 1.574.009,33	€ -5.718,84	€ -6.919,80
Rijnland	€ 1.744.808,00	€ 2.111.217,68	€ 1.723.395,77	€ 2.085.308,89	€ -21.412,23	€ -25.908,79
Rivierenland	€ 1.838.958,00	€ 2.225.139,18	€ 1.933.099,31	€ 2.339.050,17	€ 94.141,31	€ 113.910,99
Scheldestromen	€ 1.099.027,00	€ 1.329.822,67	€ 1.116.153,61	€ 1.350.545,87	€ 17.126,61	€ 20.723,20
Schieland en de Krimpenerwaard	€ 1.146.128,00	€ 1.386.814,88	€ 1.156.237,24	€ 1.399.047,06	€ 10.109,24	€ 12.232,18
Vallei en Veluwe	€ 1.839.314,00	€ 2.225.569,94	€ 2.004.411,21	€ 2.425.337,56	€ 165.097,21	€ 199.767,62
Vechtstromen	€ 1.428.179,00	€ 1.728.096,59	€ 1.415.487,81	€ 1.712.740,25	€ -12.691,19	€ -15.356,34
Zuiderzeeland	€ 1.317.681,00	€ 1.594.394,01	€ 1.446.447,68	€ 1.750.201,69	€ 128.766,68	€ 155.807,68
Eindtotaal bijdrage WS	€ 32.383.692,00	€ 39.184.267,32	€ 34.173.024,10	€ 41.349.359,16	€ 1.789.332,10	€ 2.165.091,84
					€ -	€ -
Subsidies	€ 7.465.661,00	€ 9.033.449,81	€ 5.345.000,00	€ 6.467.450,00	€ -2.120.661,00	€ -2.565.999,81
					€ -	€ -
Rijkswaterstaat	€ 2.407.888,00	€ 2.913.544,48	€ 1.634.392,00	€ 1.977.614,32	€ -773.496,00	€ -935.930,16
Unie van de waterschappen	€ 3.423,00	€ 4.141,83	€ 3.024,00	€ 3.659,04	€ -399,00	€ -482,79
Derden inzake hWh	€ 4.440.691,00	€ 5.373.236,11	€ 5.665.522,66	€ 6.855.282,42	€ 1.224.831,66	€ 1.482.046,31
IPO	€ 780.682,00	€ 944.625,22	€ 809.869,50	€ 979.942,10	€ 29.187,50	€ 35.316,88
					€ -	€ -
Subtotaal derden	€ 15.098.345,00	€ 18.268.997,45	€ 13.457.808,16	€ 16.283.947,87	€ -1.640.536,84	€ -1.985.049,58
					€ -	€ -
Eindtotaal	€ 47.482.037,00	€ 57.453.264,77	€ 47.630.832,26	€ 57.633.307,03	€ 148.795,26	€ 180.042,26

CONCEPT

Bijlage 5 Berekening merendeelcriterium (werk voor derden)

Conform de door KokxDeVoogd voorgestelde systematiek is het merendeelcriterium (werk voor derden) berekend. Voor de toepassing van een vrijstelling voor aanbesteding is het van belang dat hWh minimaal 80% van haar werkzaamheden verricht voor waterschappen die deelnemen aan de gemeenschappelijke regeling. Het merendeelcriterium mag berekend worden over een periode van 3 jaar. Het percentage werk voor derden in de periode 2024, 2025 en 2026 (begroot) bedraagt 11,3% en valt daarmee binnen het maximum van 20%.

CONCEPT

Bijlage 6 EMU saldo

Centraal Bureau voor de Statistiek
www.cbs.nl/kredo

Vragenlijst
Berekening EMU-saldo
Gemeenschappelijke Regeling Het Waterschapshuis

Algemene gegevens:	
Overheidslaag:	**Gemeenschappelijke Regeling**
Berichtgevernaam:	**Het Waterschapshuis**
Berichtgevernummer:	**0652**
Jaar:	**2026**
Naam contactpersoon:	
Telefoon:	
E-mail:	
Bestandsnaam:	EMU260050652.XLS

Omschrijving	2024 x € 1000,- Volgens begroting 2024	2025 x € 1000,- Volgens begroting 2025	2026 x € 1000,- Volgens begroting 2026
1. Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	0	0	0
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	-283	-232	-176
3. Mutatie voorzieningen	0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	0	0	0
5. Verwachte boekwinst/verlies bij de verkoop van financiële vaste activa en (im)materiële vaste activa, alsmede de afwaardering van financiële vaste activa	0	0	0
Berekend EMU-saldo	**283**	**232**	**176**

Ruimte voor uw toelichting

CONCEPT

Bijlage 7 Projectomschrijvingen

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Algemene zaken	Directie	De kosten (ten behoeve van) de directie zijn hier begroot: secretaris-directeur, plaatsvervangend secretaris-directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken en het managementteam.
Algemene zaken	Capaciteits-management	Capaciteitsmanagement ten behoeve van de instroom, doorstroom en uitstroom van de flexibele schil. De kosten worden doorbelast naar de projecten waarvoor werving of contractverlenging heeft plaatsgevonden.
Algemene zaken	Communicatie	De kosten voor interne en externe communicatie.
Algemene zaken	Bestuur	Het voorbereiden, faciliteren en het ondersteunen van (de vergaderingen van) het Algemeen bestuur en het dagelijks bestuur Gr hWh. Hieronder wordt ook inzet van derden begroot, zoals accountantskosten, juridisch advies en strategische planning.
Algemene zaken	Bestuurs-ondersteuning	Het ondersteunen van het bestuur door inzet van de vaste kern, zoals de secretaris directeur, beleidsadviseur bestuurlijke en juridische zaken, controller en beleidsadviseur financiën.
Financiën en organisatie	P&O	In deze kostenpost zit het Human eXperience Management van het Waterschapshuis. Human eXperience Management stelt de mens centraal en probeert een cultuur te creëren waarin medewerkers zich gewaardeerd, gemotiveerd en geïnspireerd voelen. Daarnaast wordt een capaciteitspoule ingericht, zodat we meer gebruik kunnen maken van de talenten die we in huis hebben.
Financiën en organisatie	Financiën en control	De kosten voor de financiële administratie en interne controle vallen in deze kostenplaats. Ook vallen hier de kosten voor het hoofd F&O onder.
Financiën en organisatie	Rente	hWh ontvangt rente over de schatkistrekening en de lopende rekeningen, de rente valt op deze kostenplaats.
Financiën en organisatie	Informatie-veiligheid	Het toezichthouden op, adviseren op het gebied van en borgen van informatieveiligheid binnen de bedrijfsvoering.
Financiën en organisatie	Privacy	Bij de privacy instandhouding werken wij aan het borgen van de privacy van onze medewerkers, waterschappers en andere betrokkenen waar het Waterschapshuis persoonsgegevens van verwerkt.
Financiën en organisatie	Salariskosten	Dit betreft salariskosten, inleen en inhuur. De uren van de medewerkers worden doorbelast naar de producten waaraan ze werken, tegen werkelijk tarief.
Inkoop en facilitering	Werkplek	De kosten voor huisvesting vallen in deze kostenplaats. Het huurcontract voor de werkplek loopt tot en met maart 2030.
Inkoop en facilitering	IT Beheer	De facilitering van de virtuele werkplek valt in deze kostenplaats. De kosten hiervoor worden zo veel mogelijk doorbelast aan de projecten.
Inkoop en facilitering	Informatiemanagement	Informatiemanagement houdt zich bezig met faciliteren van informatiestromen en vertaalt de informatie behoefte van de interne organisatie naar IT oplossingen.
Inkoop en facilitering	Facilitair	De facilitering van de fysieke werkplek en gezamenlijke lunch.
Inkoop en facilitering	Organisatie ondersteuning	Deze kostenplaats betreft secretariële ondersteuning van de instandhouding.
Inkoop en facilitering	Inkoop, contract- en leveranciers-management	De kosten voor de inkoopadministratie en het hoofd I&F vallen in deze kostenplaats. Ook contract- en leveranciersmanagent dat niet in de niet in de programma's landt valt hieronder. Inkoop ten behoeve van de projecten worden doorbelast.
Interne projecten	Kwaliteitsverbetering	Met het vaststellen van de nieuwe planning & control cyclus in juli 2020, is tevens goedkeuring gegeven aan het inbedden van continue kwaliteitsverbetering binnen instandhouding. Kwaliteitsverbetering zal projectmatig worden opgepakt middels interne projecten. Vanaf 2022 wordt een jaarlijks bedrag hiervoor beschikbaar gesteld.
Interne projecten	Veilige werkomgeving	In dit project wordt op basis van de jaarplannen gewerkt aan een werkomgeving die veilig is, veilig voelt en die blijvend voldoet aan wet- en regelgeving.
Interne projecten	Professionele organisatie	In dit project wordt op basis van de jaarplannen gewerkt aan hWh als een wendbare en risicogestuurde organisatie binnen de kaders van de huidige governance.
Interne projecten	Zichtbaarheid	In dit project wordt op basis van het jaarplan gewerkt aan het duidelijk maken van wat hWh doet en wat hiervan de meerwaarde is voor de waterschappen.
Kennis en Verbinden	Kwaliteitsborging	Structurele inzet op kwaliteitsborging geeft ruimte aan het versterken van de PDCA cyclus binnen de programma's en projecten.

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Kennis en Verbinden	Kennis delen & Verbinden	Digitale transformatie staat op de agenda. Ook beseffen de waterschappen dat dit gepaard gaat met organisatorische veranderingen en dat bij een (groot) deel van deze opgave samenwerking noodzakelijk is. hWh is verkenner en verbinder bij deze transformatie en bijbehorende veranderingen en articuleert vragen vanuit de business. Het brengt kennis samen om kansen te benutten en veranderingen te bewerkstelligen. Vanuit de bestuursopgave om de kennis en verbinden rol uit te voeren is een doelstelling om deze kennis in te zetten bij projecten die hWh voor waterschappen uitvoert. Daarnaast vervult hWh in de uitvoering van projecten de rol van deskundig begeleider.
Kennis en Verbinden	Specialistische kennis	Kennis en verbinden richt zich ook op het inrichten en ontwikkelen van een excellente hWh-organisatie, waaronder kwaliteitsborging, ten behoeve van het uitvoeren van programma's en projecten en het uitvoeren van beheer en diensten. Voor zover deze kosten (nog) niet toe te wijzen zijn aan de andere programma's en projecten, zal dit opgevangen moeten worden in kennis en verbinden.
Kennis en Verbinden	WISE Europees project	Het Waterschapshuis en STOWA werken samen met Europese partners in het PCP-WISE-project. Dit initiatief benut satellietdata en veldmetingen om beter inzicht te krijgen in bodemvocht, grondwaterstanden, neerslag, verdamping en gewasgroei. Deze samenwerking helpt waterbeheerders effectief te reageren op veranderingen en passende maatregelen te nemen. WISE is het acroniem voor Watermanagement Innovation from Space for European climate resilience. Het PCP voorafgaand aan WISE staat voor Pre Commercial Procurement. Essentie van een PCP-project is dat de markt via een uitvraag en dus tegen betaling wordt uitgedaagd innovatieve oplossingen te bieden voor een geformuleerde vraag.
Kennis en Verbinden	Vergadercentrum	In ons vergadercentrum in Amersfoort hebben we diverse vergaderruimtes waar waterschappen, Unie van Waterschappen, STOWA, eventueel met externe genodigden, bij elkaar komen. Hospitality-medewerkers ontvangen onze gasten. We werken doorlopend aan het verbeteren van (technische) faciliteiten.
Diensten en beheer	Diensten en beheer Algemeen	Sturings- en generieke activiteiten binnen de afdeling Diensten en Beheer. Deze activiteiten zijn niet toe te schrijven zijn aan één specifieke dienst. Voorbeelden zijn: integraal management, bewaken en verantwoorden van de geleverde dienstverlening, procesoptimalisatie, kwaliteitsverbetering en het begeleiden van projecten bij het in beheer nemen van de projectresultaten. De kosten van 'Diensten en Beheer algemeen' worden doorbelast door deze te verdelen over alle diensten op basis van de begroten uren.
Diensten en beheer	CERT-WM	Door samenwerking en informatie-uitwisseling draagt CERT-WM bij aan een veiligere digitale omgeving binnen de waterschappen. CERT-WM (Computer Emergency Response Team WaterManagement) helpt de waterschappen bij het voorkomen, detecteren en afhandelen van digitale veiligheidsincidenten. Het team biedt ondersteuning en advies aan de waterschappen en daaraan verbonden partners om de weerbaarheid tegen cyberdreigingen te vergroten. Daarnaast adviseert CERT-WM over preventieve maatregelen, zoals beveiligingsbeleid, kwetsbaarhedenscans en training. Het team fungeert als een centraal meldpunt voor incidenten en biedt toegang tot relevante kennis, netwerkpartners en actuele expertise.
Diensten en beheer	eHRM 2.0	De waterschappen hebben via het Waterschapshuis gezamenlijk een E-HRM systeem (YouForce) ingekocht van Visma-Raet. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het centraal functioneel beheer.
Diensten en beheer	Opvang cyber incidenten	Het Waterschapshuis heeft Secura geselecteerd voor 24/7 ondersteuning bij cyberincidenten en digitaal forensisch onderzoek. Na deelname aan de raamovereenkomst kunnen waterschappen deze dienst inschakelen voor het identificeren en beheersen van informatieveiligheidsincidenten, beperken van schade en uitvoeren van forensisch onderzoek. Het CERT-WM heeft hierin een coördinerende rol.
Diensten en beheer	Ondersteuning OGT/I-beraad/diensten-beraad/OO	Deze dienst voorziet in de ondersteuning van de beraden waarin alle waterschappen zijn vertegenwoordigd, zoals de Opdrachtgeverstafel (OGT), I-Beraad, DIT-beraad, Dienstenberaad en de Opgave-overleggen (OO's).
Diensten en beheer	Datastromen Centraal	Datastromen draagt zorg voor het beheer en doorontwikkeling van het Gegevensknooppunt Waterschappen (GkW). Dit is het centrale knooppunt van/voor de waterschappen voor het eenmalig aanleveren, laten controleren, transformeren en distribueren van gestandaardiseerde data en kan door verschillende afnemers worden gebruikt voor meervoudig gebruik.

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Diensten en beheer	Datastromen Decentraal	Datastromen Decentraal is bestemd voor het beheer en onderhoud op de 'Fysieke DAMO' kernregistraties die worden gebruikt door het merendeel van de waterschappen.
Diensten en beheer	NHI-instrumentarium	Het Nederlands Hydrologisch Instrumentarium (NHI) is een verzameling van onder andere software, datasets en tools waarmee je de landelijke of regionale hydrologische kringloop kunt beschrijven of simuleren. Denk bijvoorbeeld grondwater- en oppervlaktewaterstromingen of aan verziltingsprocessen. In droge of juist natte tijden helpt het NHI te voorspellen waar mogelijk problemen ontstaan en wat het effect van ingrepen is. Zo kunnen beheerders en beleidsmakers de juiste beslissingen nemen. Hydrologische modellen helpen ook om mogelijke effecten van klimaatscenario's te verkennen. Sinds 2024 voert het Waterschapshuis beheer-werkzaamheden uit voor NHI. hWh legt hier voor verantwoording voor af aan de gezamenlijke NHI-organisatie waarin verschillende partners (Ministerie IenW, RWS, Unie, etc.) in vertegenwoordigd zijn.
Diensten en beheer	Vangstregistratie versie 4	De waterschappen bestrijden muskus- en beverratten omdat zij holen graven die onze waterkeringen verzwakken. Om de rattenvangers in het veld te ondersteunen, ontwikkelden de waterschappen, gefaciliteerd door het Waterschapshuis, een vangstregistratiesysteem. In een mobiele app voeren bestrijders vangstgegevens en speurlijnen in. Een geo-dashboard maakt de geregistreerde locaties visueel. Een Power BI-dashboard verwerkt statistieken, zodat bestrijders nog slimmer kunnen werken. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en de overall coördinatie. Het centraal functioneel beheer wordt uitgevoerd door de product owners van de waterschappen.
Diensten en beheer	De Digitale Watertoets	De Digitale Watertoets is een webapplicatie die - op basis van gemeentelijke ruimtelijke ordeningsplannen - laat zien wat een gemeente met waterschappen moet regelen. Het gaat om planvorming als basis voor het vergunning-, toezicht- en handhavingsproces (VTH). Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het functioneel beheer.
Diensten en beheer	Continuïteit TMX 2023-2025	Team TMX onderhoudt modulaire hard en softwareoplossingen voor beheer en monitoring op afstand van onder anderen gemalen. Door de software en telemetrische oplossingen van TMX wordt (lokale) meetdata verzameld, getransporteerd, verwerkt en leesbaar aangeleverd. TMX werd geleverd door Kuipers Electronic Systems. Na hun faillissement heeft hWh op verzoek van 9 waterschappen het intellectueel eigendom van de software aangekocht. Ook namen we een team van Kuipers in dienst. Nu het TMX-systeem aan het eind van zijn levensduur is, besteden we de oplossing opnieuw aan.
Diensten en beheer	Z-info	Z-info ondersteunt de waterschappen in het beheren van afvalwaterzuiveringsprocessen. Het biedt een uniforme standaard voor meetgegevens en rapportages. Het Waterschapshuis verzorgt twee taken: 1. Beheermatig: het centrale functioneel beheer en het contractmanagement. 2. Projectmatig: regie op de doorontwikkeling van de functionaliteit.
Diensten en beheer	Oracle TECH	hWh heeft namens de waterschappen Oracle-licenties aangeschaft die doorbelast worden aan de waterschappen.
Diensten en beheer	Oracle Contract-management	De dienstverlening ten bate de Oracle-contracten, zoals contract- en licentiebeheer. Ook het organiseren van kennisdagen voor de Oracle Database Administrators van de waterschappen behoort hierbij. Tijdens deze dagen bespreken we nieuwe ontwikkelingen, nieuwe features en informatieveiligheid en privacy. Ook houden we een jaarlijkse Oracle audit. Dan inventariseren we hoe de waterschappen optimaal gebruik kunnen maken van de mogelijkheden die het contract biedt.
Diensten en beheer	P&ID	P&ID's (Piping & Instrumentatie Diagrammen) zijn essentieel voor het beheer van infrastructuur binnen afvalwaterketens, watersystemen en waterveiligheid. In samenwerking met de waterschappen is een toolbox ontwikkeld, met als doel een efficiëntere en toekomstbestendige werkwijze die voldoet aan de Aquo standaarden. Het Waterschapshuis zorgt voor het contractbeheer en het centraal functioneel beheer.
Diensten en beheer	Govroam	hWh betaald namens de waterschappen de wifi-dienst Govroam en belast deze door aan de waterschappen. Govroam is een beveiligde wifi-verbinding waarmee waterschappers veilig en snel gebruik kunnen maken van internet bij meer dan 300 overheidsorganisaties.
Diensten en beheer	LIBV	De Landelijke Informatieservice Bodemvocht en Verdamping (LIBV) verzamelt en verspreidt actuele gegevens over bodemvocht- en verdampingsituatie op basis van satellietinformatie. De waterschappen krijgen met deze data beter inzicht in de waterbalans, wat helpt bij strategie- en beleidsontwikkeling en bij onderzoek. Het Waterschapshuis coördineert het contractbeheer en stimuleert het gebruik van deze data bij de waterschappen.

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Diensten en beheer	Soc fase 3	Waterschappen beheren kritieke infrastructuren. Hierdoor zijn ze een doelwit voor cyberdreigingen. Om de digitale weerbaarheid te vergroten, implementeren ze een gezamenlijke Security Operations Center (SOC)-dienstverlening. Dit SOC monitort en analyseert netwerk- en systeemactiviteiten van zowel kantoorautomatisering (KA) als operationele technologie (OT). Doel: de veiligheid waarborgen door afwijkingen tijdig te detecteren en incidenten snel op te volgen. In 2026 wordt SOC opgenomen bij de afdeling Diensten en Beheer en wordt de implementatie bij verdere waterschappen meegenomen.
Diensten en beheer	Hy DAMO NHI	HyDAMO is een standaard datamodel, ontwikkeld door het Nederlands Hydrologisch Instrumentatrium (NHI), voor het modelleren van oppervlaktewatersystemen. HyDAMO heeft als doel om hydrologische data gestandaardiseerd te gebruiken, valideren en uit te wisselen. Hierdoor verbeteren hydrologische modelberekeningen die voor de bedrijfsvoering per waterschap van groot belang zijn. Bijvoorbeeld voor het doorrekenen van de afvoercapaciteit van een peilgebied in geval van extreme regenval.
Diensten en beheer	Perceelwijzer	De Perceelwijzer is een gebruikersvriendelijke app waarmee agrariërs realtime waterinformatie van land- en tuinbouwpercelen kunnen inzien. Dit is belangrijk voor hen, want net als de waterschappen hebben boeren en tuinders dag in dag uit te maken met water. Wie zich verplaatst in de schoenen van agrariërs kan zich meteen voorstellen hoe handig het is om met één druk op de knop te weten of er regen komt, wat de (grond)waterstanden van percelen zijn en of er een onttrekkingsverbod geldt, maar ook wanneer het waterschap komt maaien of baggeren. De behoefte aan perceelspecifieke informatie neemt alleen maar toe nu de klimaatverandering steeds vaker zorgt voor extreme buien en langere perioden van droogte.
Diensten en beheer	WIWB	We organiseren werkateliers voor HyDAMO, een informatiebijeenkomst over de HyDAMO validatietool en we bepalen een minimale dataset HyDAMO die noodzakelijk is bij uitwisseling. Daarnaast werken we samen met het programma Datastromen aan het valideren van deze dataset (en het rapporteren hierover) via het Gegevensknooppunt Waterschappen.
Kassiersfunctie	Landelijke voorziening overstromings-informatie	Dit betreft een kassiersdienst ten behoeve van LVO (Landelijke Voorziening Overstromingsinformatie). LVO is een voorziening voor het beschikbaar stellen en ontsluiten van overstromingsinformatie voor een breed gebruik. Partners hierin zijn: waterschappen, RWS en provincies
Kassiersfunctie	DROP	Dit betreft een kassiersdienst ten behoeve van DROP. Waterschappen moeten hun officiële publicaties, inclusief versiebeheer, digitaal beschikbaar stellen via DROP. DROP is het systeem om regelingen en bekendmakingen te publiceren.
Kassiersfunctie	Strategische inzet omgevingswet	Dit betreft een administratieve dienst. De Unie van Waterschappen ondersteunt de waterschappen bij de uitvoering van de Omgevingswet en het gebruik van het DSO en daarmee samenhangend Digitaal VTH stelsel. Hiervoor heeft zij een team die deze ondersteuning biedt. hWh levert middels deze dienst de benodigde capaciteit aan de Unie van Waterschappen ten behoeve van dit team.
Collectieve thema's	Ontwikkelbudget collectieve thema's	We willen binnen het programma Collectieve thema's continu blijven ontwikkelen. Bijvoorbeeld met verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor heeft dit programma een budget van 500k per jaar.
Collectieve thema's	Programmasturing	De algemene kosten voor de aansturing van het programma informatieveiligheid en privacy.
Collectieve thema's	Communicatie	In 2026 realiseren we een sterke communicatie over de ontwikkelingen binnen Collectieve Thema's en de kansen voor waterschappen om mee te werken in de thema-overleggen en themagroepen, leren we van best practices, en ontwikkelen we een overzichtelijke en intuïtieve kennishub.
Collectieve thema's	Budget Architectuur en Standaarden	We werken naar een 1e overzicht van relevante standaarden voor waterschappers, we ontwikkelen een visie & groeipaden per standaard, en investeren in de community of practice op architectuur en standaarden.
Collectieve thema's	Doorontwikkeling en gebruik WILMA	Het doel is het doorontwikkelen van de referentie-architectuur (WILMA) algemeen, en specifiek op thema's gericht op voeding portfolioproces. We investeren in de versterking van de architectuurfunctie bij waterschappen op bestuurlijk, management en organisatie-niveau inclusief up-to-date leergang architectuur, kennisuitwisseling en gezamenlijke ontwikkeling.
Collectieve thema's	Budget Wet- en regelgeving	Het in kaart brengen van de impact van (Europese) wet- en regelgeving (digitale transformatie) op de organisatie van de waterschappen in kaart te brengen, inclusief het verder ontwikkelen en ontsluiten van info-sheets en impactanalyses, in nauwe samenwerking met de waterschappen en de UvW.
Collectieve thema's	AI verordering	Uitvoeringslast AI-Verordening Waterschappen, in opdracht van BZK en in afstemming met VNG en IPO: het doen van een kwantitieve analyse van de noodzakelijke kosten die

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
		waterschappen moeten maken wanneer zij invulling moeten geven aan de verplichtingen uit de AI-verordening.
Collectieve thema's	Budget Data en Ethiek	"Binnen het thema worden centrale voorzieningen en loketfuncties (door)ontwikkeld, met een focus op (federatief) data delen, -ontsluiting en virtualisatie. We beginnen een expertisecentrum, ontwikkelen door op kwaliteit en uniformiteit, en werken toe naar kwaliteitsrapportages die online en real-time beschikbaar zijn. Digitale ethiek vormt een belangrijk anker voor alle thema's. We ondersteunen de community of practice, investeren in het vergroten van (bestuurlijk) ethisch bewustzijn, we werken toe naar een methodiek om tot ethische afweging te komen inclusief een volwassenheidsmodel. "
Collectieve thema's	Budget informatie-veiligheid en privacy	De komende jaren wordt ingezet op het verder versterken van informatieveiligheid en privacybescherming en het werken naar weerbaarheid, veerkracht en betrouwbaarheid, met een focus op het ontwikkelen van sectorale kaders en richtlijnen voor Risicogestuurd werken, KA security, PA security, Privacy, en Meten, leren en verbeteren.
Collectieve thema's	Risico gestuurd werken	We stimuleren het risicobewustzijn en -management op het gebied van informatieveiligheid en privacy bij de waterschappen en komen samen tot een uniforme benaderingswijze.
Collectieve thema's	Informatieveiligheid procesautomatisering (OT)	Deze opdracht aan het Programma Informatieveiligheid en Privacy betreft de sectorbrede versterking van de beveiliging van de procesautomatisering (PA). De Vereniging voor Zuiveringsbeheerders (VvZB) heeft gevraagd in het Programma een vooronderzoek uit te voeren, dat kan leiden tot aanvullende activiteiten.
Collectieve thema's	Privacy	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Vanuit het Waterschapshuis stimuleren we daarom de onderlinge samenwerking. Ook bieden we ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
Collectieve thema's	Meten, leren en verbeteren	Met de inwerkingtreding van de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018 is het nog belangrijker geworden dat de waterschappen voldoen aan de privacyregels. Vanuit het Waterschapshuis stimuleren we daarom de onderlinge samenwerking. Ook bieden we ondersteuning bij de implementatie van kwalitatief privacy management. De belangrijkste activiteiten in het programma zijn de coördinatie van het CPW-overleg (Coördinatoren Privacy Waterschappen), bijbehorende werkgroepen en het organiseren van audits.
Ontwikkelthema Waterschappen	Programmabudget algemeen	Het ontwikkelbudget voor het programma Ontwikkelthema waterschappen. DI&T helpt de waterschappen door te groeien naar het waterschap van de toekomst. Dit gebeurt met een inspirerend pakket aan diensten en producten, om te zorgen voor een stimulerende omgeving voor digitale transformatie.
Ontwikkelthema Waterschappen	Verkennen & Kennisontwikkeling	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Ontwikkelthema Waterschappen	Innoveren & Experimenteren	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Ontwikkelthema Waterschappen	Ontwikkelen & Veranderen	De waterschappen willen toegroeien naar het digitaal getransformeerde waterschap van de toekomst. Om dit te bereiken, willen zij meer gezamenlijk innoveren, meer kennis uitwisselen en leren van elkaars innovaties.
Opgave waterveiligheid	Ontwikkelbudget Waterveiligheid	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Waterveiligheid zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.
Opgave waterveiligheid	HEEL	Met HEEL werken we aan het versterken en uniformeren van de SE-werkwijze binnen de waterschappen. Oftewel: Herleidbaar, Eenduidig en Expliciet samenwerken over de hele Levenscyclus. We delen de kennis die we daarbij ontwikkelen continu. Door samen op te trekken ontstaan eenheid, versnelling en gezamenlijke kwaliteit.
Opgave watersysteem	Ontwikkelbudget |Watersysteem	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Watersysteem zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Opgave watersysteem	Waterschade-schatter (overdracht STOWA)	De waterschappen willen waterschade door wateroverlast voorkomen. De Waterschadeschatter helpt om beleidsmatige afwegingen te maken. Met de Waterschadeschatter kunnen waterschappen namelijk een analyse uitvoeren van mogelijke verbeteringsmaatregelen bij regionale waterlast. Zo worden de kosten en baten van maatregelen inzichtelijk.
Opgave watersysteem	Landelijk Informatie BodemVocht	Nu we steeds vaker te maken hebben met langdurige droogte, wordt het ook belangrijker om inzicht te krijgen in de bodemvochtsituatie. In dit project kopen we vanuit de markt informatie in over de hoeveelheid vocht in de bodem. Hierdoor beschikken alle waterschappen en ketenpartners over de actuele en verwachte bodemvochtsituatie. Op basis hiervan kunnen zij betere beslissingen nemen in het waterbeheer. De data kan ook gebruikt worden bij strategie- en beleidsontwikkeling en bij onderzoek.
Opgave watersysteem	Productowner programma Watersysteem	Het beheren van het watersysteem zowel op het gebied van de kwaliteit van het water als het optimaal houden van het waterpeil is één van de primaire taken van een waterschap. We werken aan een gereedschapskist (digitale producten en diensten) die het voor de beheerder mogelijk maakt om zijn werk sneller, beter en efficiënter uit te kunnen voeren.
Opgave watersysteem	Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM	Bij Slim Watermanagement (Slim WM) werken waterschappen en Rijkswaterstaat intensief samen aan het verbeteren van het bovenregionaal operationeel waterbeheer. Het doel is om wateroverlast en -tekort zo lang mogelijk uit te stellen en zo mogelijk te voorkomen door vroegtijdig maatregelen te nemen, bijvoorbeeld het verhogen of verlagen van het waterpeil in een boezem. Het project Datalevering Waterschappen naar IV Slim WM heeft als doel dat: Waterschappen data op één uniforme manier delen via een gegevensknooppunt. Alle waterschappen worden aangesloten op dit knooppunt. De juiste data beschikbaar zijn voor IV Slim Watermanagement.
Opgave watersysteem	IV Slim Watermanagement	Slim Watermanagement is gericht op het beter benutten van het huidige water(systeem) door de samenwerking in het operationele waterbeheer verder te versterken. Uitgangspunt is dat beheergrenzen geen belemmering vormen in het operationeel waterbeheer. Het doel is om: Wateroverlast en watertekort zo lang mogelijk uit te stellen of te voorkomen; het regulier waterbeheer waar mogelijk energiezuinig(er) uit te voeren; de waterkwaliteit (zoutgehalte, temperatuur en doorstroming) gunstig te beïnvloeden. Het moment waarop regulier waterbeheer overgaat in crisismanagement is hierdoor te verleggen.
Opgave watersysteem	Projectenplatform Waterschaps-werken	Met het projectenplatform Waterschapswerken geven de waterschappen een actueel inzicht aan marktpartijen, collega waterschappen en overige instellingen (zoals onderzoeksinstituten) in de voorgenomen bouwprojecten en ingenieursdiensten op korte en langere termijn. Hiermee bereiken waterschappen dat: - Zij hun opgaven efficiënt en met geschikte partijen kunnen realiseren doordat de markt zich beter kan voorbereiden, tijdig capaciteit kan reserveren en/of benodigde investeringsbeslissingen kunnen nemen; - Planningen beter kunnen worden afgestemd zodat concurrentie tussen waterschappen zoveel mogelijk wordt voorkomen; - De Waterschapsector aantrekkelijk is voor marktpartijen.
Opgave watersysteem	Building Information Model (BIM)	Building Information Model (BIM) is een 3D-model met alle data van een bouwwerk. De BIM-ontwikkeling ondersteund ontwerp, realisatie, beheer en onderhoud van bouwwerken over de gehele levenscyclus. BIM draagt bij aan de digitale transformatie en bevorderd samenwerking tussen partijen in bouw en assetmanagement. Voor de waterschappen is BIM een onmisbare schakel in de primaire processen. De combinatie van Asset Management (AM), Systems Engineering (SE) en BIM zorgt voor professionalisering van de onderhoudsopgave, optimale bedrijfsvoering van technische installaties en verbeterde samenwerking in complexe projectomgevingen.
Opgave waterketen	Ontwikkelbudget Waterketen	De waterschappen vinden het belangrijk dat het programma Waterketen zich continu kan blijven ontwikkelen. Er moet bijvoorbeeld ruimte zijn voor verkenningen, business cases, innovatie-pilots en communicatie. Hiervoor is een ontwikkelbudget, waarbinnen het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om naar eigen inzicht te handelen.
Opgave waterketen	Professioneel Afvalwater-transport	Het Programma Professioneel Afvalwatertransport (PAT) is een praktijkgericht programma in een samenwerking tussen hWh, Stowa, Rioned en Deltares. Het heeft als doel het beheer van het afvalwatertransport in Nederland zo te verbeteren dat het functioneren van het transportstelsel nu en ook in de toekomst is gewaarborgd. Belangrijk element daarin is de verbetering van de samenwerking tussen álle partijen die zich bezighouden met afvalwatertransport, zoals waterschappen, gemeenten, adviesbureaus, aannemers, inspectiebedrijven en kennisinstituten.

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Opgave waterketen	Onderhouds-Informatie (O-Info)	O-info wordt een tool die de waterschappen inzicht geeft in de onderhoudsgegevens en het technisch functioneren van hun eigen én elkaars assets. Doel: optimalisatie van het onderhoud van assets.
Opgave waterketen	Gezamenlijke prognoses AWK	Afvalwaterprognoses zijn onmisbaar voor goede keuzes in waterbeheer en het verbeteren van waterkwaliteit. Ze ondersteunen bij het aanpakken van vervuiling, het opvangen van stedelijke groei en klimaatadaptatie. Afvalwaterprognoses helpen ook bij het nemen van onderbouwde investeringsbeslissingen voor rioolwaterzuiveringen, gemalen en persleidingen die naar zuiveringen lopen. Daarnaast kun je afvalwaterprognoses gebruiken bij de dagelijkse sturing en het verder verbeteren van de zuivering.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Ontwikkelbudget Digitale Dienstverlening	Voor de continuïteit van de ontwikkeling (verkenningen, business cases, innovatie-pilots, communicatie) heeft het programma Overheidsdienstverlening en Bedrijfsvoering een budget, waarbij het Uitvoerend Overleg gemandateerd is om binnen deze budgettaire ruimte naar eigen inzicht te handelen.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Wet Open Overheid	De Wet Open Overheid (WOO) bepaalt dat overheidsinformatie openbaar is, behalve als er een reden is waarom dat niet kan. Een belangrijk onderdeel van de WOO is de verplichting tot actieve openbaarmaking van 17 informatiecategorieën door alle bestuursorganen. Vanuit het Waterschapshuis helpen we de waterschappen door kennis te delen over de wet en plannen van aanpak te maken.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Single Digital gateway	De Single Digital Gateway (SDG) geeft burgers en bedrijven makkelijk toegang tot digitale overheidsdienstverlening in de Europese Unie. De implementatie van de SDG bestaat uit 3 fases. Annex I draaide voor de waterschappen om het informeren in een andere taal over de waterschapsvergunning. Voor Annex II moet het mogelijk gemaakt worden om een waterschapsvergunning online aan te vragen in een andere taal. Annex III brengt de verplichting voor ondersteuning en probleemoplossing.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Audit WPG	De Wet Politiegegevens (WPG) regelt hoe organisaties die politietaken uitvoeren persoonsgegevens mogen verwerken en beveiligen. Voor waterschappen is deze wet relevant omdat sommige handhavings- en toezichtstaken onder de WPG vallen. De waterschappen zijn verplicht de externe Audit Wet Politiegegevens uit te voeren. Zij vragen het Waterschapshuis om hen hierin te ondersteunen. Dit doen we vanuit de brede kennis die het Waterschapshuis heeft over landelijke audits. We faciliteren de WPG-audit van aanbesteding tot en met de begeleiding van de auditpartij gedurende de uitvoering.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Kenniscentrum	De waterschappen zijn samen een raamovereenkomst aangegaan met Microsoft voor de invoering van Microsoft 365-E5 en Azure. Het kenniscentrum van het Waterschapshuis begeleidt waterschappen bij de implementatie van de verschillende producten. Hierbij focussen we op: - Moderne Werkplek (een veilige omgeving waarin werknemers digitaal met elkaar kunnen samenwerken), - Azure Cloud (een cloud met meerlaagse beveiliging), - Power Platform (bestaande uit 5 Microsoft tools, waaronder de AI-tool Copilot en de Business Intelligence Tool Power BI). Aan de hand van roadmaps geven we de waterschappen in de verschillende fasen advies, trainingen en workshops.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Framework Microsoft	De waterschappen hebben besloten om een raamovereenkomst aan te gaan met Microsoft voor een M365 E5 licentie (in te zetten door alle waterschappen). Met het afsluiten van deze raamovereenkomst wordt het mogelijk om de snel veranderende wereld, waarin toenemende eisen aan informatieveiligheid en privacy in een hoog tempo toenemen, het hoofd te bieden. Daarnaast wordt tegemoetgekomen aan de toenemende behoefte tot standaardisatie, samenwerking, kennisdeling en uitwisseling.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Software Reseller Onboarding en Beheer	De Software Reseller is een partij die is gecontracteerd, zodat de waterschappen hun standaard software hier bestellen, in plaats van te hoeven aanbesteden. Dit verkleint de inspanningen van het inkoopproces en levert kostenbesparingen op. Wij zorgen voor een groepsgewijze onboarding van de deelnemende waterschappen bij de Software Reseller en organiseren en voeren contractbeheer op het strategisch/tactisch niveau van de raamovereenkomst.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Software catalogus	Op de WILMA Softwarecatalogus (WSWC) staat het softwareaanbod van leveranciers voor de waterschappen en hoe de waterschappen deze gebruiken. Deze catalogus helpt de waterschappen bij het beheren en optimaliseren van hun softwarelandschap. Ook bevordert de WILMA Softwarecatalogus kennisuitwisseling tussen de waterschappen en kan hij gebruikt worden bij ICT-vervangings- of investeringsvraagstukken binnen een waterschap.

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	BuCa Samenwerkings-kansen Geo Informatie	Dit project verkent verdere samenwerkingskansen tussen waterschappen op het gebied van geo-informatie. Geo-informatie is van groot belang voor de waterschappen en wordt toegepast in tal van businessprocessen. Denk bijvoorbeeld aan inspecties in het veld, de legger, maar ook de uitvoering van projecten. De digitale technologie rond geo-informatie en datagedreven werken ontwikkelt zich snel. De inwinning, vastlegging, en verwerking van data veranderen, net als de kennis en kunde die ervoor nodig zijn. Waterschappen staan voor de uitdaging dit vorm te geven in hun organisaties. Efficiënt omgaan met geo-informatie moet het uitgangspunt zijn.
Overheids-dienstverlening en Bedrijfsvoering	Robuust maken CERT-WM	Het CERT-WM vervult een cruciale functie voor de waterschappen. Het levert preventieve, reactieve en adviserende diensten gericht op het vroegtijdig signaleren van cyberdreigingen. Waterschappen worden hiermee in staat gesteld vroegtijdig adequaat te reageren. Daarnaast is het onderdeel van de nationale crisisbeheersing structuur ten aanzien van cybersecurity via het NCSC en door de minister aangewezen als Sectoraal CSIRT voor de waterschappen. De doelstelling van dit project is om het CERT-WM toekomstbestendig te maken. Dat wil zeggen een organisatie die niet kwetsbaar is en daarmee: - Voldoende capaciteit heeft om de afgesproken diensten 24/7 te kunnen leveren (nu enkel tijdens kantooruren); - Voldoende capaciteit heeft om aanvullende diensten te leveren die worden vereist in verband met de Cyberbeveiligingswet (CBW) en die ontstaan vanwege de aansluitingen van de waterschappen op de gezamenlijkse SOC-dienstverlening (Security Operations Center); - Voldoende kennis in het team verankerd heeft om persoonlijke kennis-afhankelijk te verkleinen of op te heffen; - Voldoet aan de eisen van de Cyberbeveilingswet (CBW) gericht op het SIM3 volwassenheidsniveau en daarmee de aanwijzing als sectoraal CSIRT kan behouden;
SAW@	SAW@ Personele inzet	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de personele inzet vanuit hWh voor de Gezamenlijke Beheer Organisatie (GBO van SAW@). Dit is in rekening gebracht bij RWS, als beheerder van het gezamenlijke SAW@-beheerbudget.
SAW@	B&O SAW@ bijdrage Waterschappen	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de kassiersfunctie die hWh voor de waterschappen vervult voor het beheer en onderhoud van SAW@.
SAW@	Project SAW@ bijdragen Waterschappen	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft de kassiersfunctie die hWh voor de waterschappen vervult voor jaarbudget voor de SaW@-projecten.
SAW@	SAW@ HWH-werkzaamheden	SaW@ staat voor Samenwerkende Waterbeheerders. Binnen dit programma zetten 11 waterschappen en Rijkswaterstaat zich in voor een betere samenwerking rondom vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH). Centraal instrument binnen deze samenwerking is een VTH-applicatie: een applicatie voor gezamenlijke informatievoorziening rondom Vergunningverlening, Toezichthouden en Handhaving. Dit specifieke SaW@-project betreft kosten voor de invulling van de IPM rollen.

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
Basisdata	Landelijk Grondgebruiks-bestand Nederland	"Het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) is een landsdekkend bestand met actuele en nauwkeurige informatie over het grondgebruik in Nederland. Het LGN wordt veel gebruikt door overheden en kennisinstellingen die zich bezighouden met milieu, water, ruimtelijke ordening, landschap en natuur. Het LGN wordt jaarlijks geüpdatet, onder andere met behulp van AHN, Beeldmateriaal en satellietmateriaal. De waterschappen leveren jaarlijks een financiële bijdrage aan het Landelijk Grondgebruiksbestand Nederland (LGN) van de Wageningen Universiteit (WUR).
Basisdata	AHN Kaartverkoop	"Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een digitaal bestand met gedetailleerde hoogtegegevens van heel Nederland. Daarbij is van ieder punt aangegeven of het maaiveld, gebouw, water, enzovoort, is. Hiervan afgeleid is in de AHN-Viewer een 2D-kaart van Nederland te zien die de hoogte beschrijft van het maaiveld en alle objecten. Op dit moment wordt dit project gebruikt voor onderzoek/ontwikkeling van het programma.
Basisdata	Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN)	Het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is een digitaal bestand met gedetailleerde hoogtegegevens van heel Nederland. Daarbij is van ieder punt aangegeven of het maaiveld, gebouw, water, enzovoort, is. Hiervan afgeleid is in de AHN-Viewer een 2D-kaart van Nederland te zien die de hoogte beschrijft van het maaiveld en alle objecten.
Basisdata	Beeldmateriaal (BM)	Beeldmateriaal is een samenwerking van Nederlandse overheden met als doel het gezamenlijk inwinnen van luchtfoto's.?De uitvoering van het project is in handen van hWh en Het Kadaster. Waterschappen gebruiken de luchtfoto's onder andere om de Basisregistratie Grootschalige Topografie bij te houden of als achtergrondkaart bij verschillende analyses.
Basisdata	Caribisch NL	Het project heeft betrekking op het projectmanagement, de inkoop en verwerking, de controle, het beheer en distributie van 'Beeldmateriaal Caribisch Nederland'.
Basisdata	IHN	Een goed beeld krijgen van de hoogte in Nederland is belangrijk voor het oplossen van maatschappelijke opgaven. Zo wordt hoogtedata gebruikt voor het beheer en onderhoud van dijken en het bepalen van hoogte van het waterpeil in sloten. Behalve het AHN (Actueel Hoogtebestand Nederland) zijn er in Nederland nog andere hoogtemodellen. Omdat deze modellen verschillend tot stand komen, bestaan er nu meerdere hoogtemodellen die mogelijk van elkaar afwijken. Om dit te voorkomen, is de wens om één centraal hoogtemodel te ontwikkelen dat voor alle gebruikers benaderbaar is. Voor dat zover is, doet het Waterschapshuis in opdracht van het Kadaster samen met Rijkswaterstaat en de Tu Delft eerst onderzoek. "
IHW	Instandh. Personeelskosten basistaken IHW	Dit betreft de inzet van 7 fte ten behoeve van de basistaken IHW, welke gefinancierd wordt door de waterschappen.
IHW	EF Slim Watermanagement	Om waterbeheerders te ondersteunen bij beheergrensoverstijgend operationeel waterbeheer wordt een Informatievoorziening Slim Watermanagement ontwikkeld (IV Slim WM). Het Informatiehuis Water heeft een Quick Scan uitgevoerd bij de waterschappen en Rijkswaterstaat om scherp te krijgen welke informatie met deze informatievoorziening moet worden uitgewisseld en hoe deze uitwisseling mogelijk gemaakt kan worden. Daarbij rekening houdend met onder meer het Gegevensknooppunt Waterschappen en de toepassing van de FAIR-principes, Aquo-standaard en Digitale Delta API.
IHW	EF DD API	In een API zijn afspraken (definities en regels) vastgelegd waarmee een dataleverancier op een geautomatiseerde manier data bij de bron kan opvragen en de bronhouder de data moet leveren. Met de Digitale Delta API is de geautomatiseerde uitwisseling mogelijk van verschillende soorten meetdata tussen leveranciers en afnemers op specifiek het gebied van waterkwaliteit, waterkwantiteit, ecologie en waterzuivering. De Digitale Delta API is een open en niet merk-, omgevings- of systeemgebonden specificatie die door iedereen vrij gebruikt kan worden zonder licentie. Het doel van de Digitale Delta API is bij te dragen aan efficiënt en integraal waterbeheer. Het beheer van de Digitale Delta API is ondergebracht bij het Informatiehuis Water. Het beheer omvat onder meer het onderhoud van een actuele en goed beschreven specificatie en ondersteuning van gebruikers van de DD API.

Classificatie: hWh Openbaar

Programma	Project/kostenplaats	Omschrijving
IHW	BT BO Aquo-standaard	De Aquo-standaard is dé Nederlandse standaard voor het uitwisselen van gegevens binnen de watersector. Dankzij de Aquo-standaard is het mogelijk om met de data van verschillende waterbeheerders landelijk dekkende informatie te geven. En om die informatie op een uniforme manier uit te wisselen tussen de informatiesystemen van bijvoorbeeld waterbeheerders, laboratoria en adviesbureaus. Het efficiënt delen van informatie levert voordeel op in tijd en geld en draagt daarmee bij aan de kwaliteit van het waterbeheer. Het Informatiehuis Water beheert de Aquo-standaard (Aquo) en zorgt voor de voortdurende actualisatie en vernieuwing ervan.
IHW	BT Coordinatie van de informatiestromen	Het Informatiehuis Water coördineert de informatiestromen oppervlaktewater- en grondwaterkwaliteit voor de Kaderrichtlijn Water. Wij ondersteunen zowel dataleveranciers als -afnemers bij de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking van de primaire waterkeringen in Nederland. Wij verzamelen en bundelen gegevens en helpen waterbeheerders bij de aanlevering en verrijking van gestandaardiseerde data met procesmanagement en diverse informatiesystemen. De verzamelde en gebundelde informatiesets worden gebruikt voor landelijke en Europese rapportages.
IHW	BT BO Water informatie systemen	Met het Waterkwaliteitsportaal worden waterkwaliteitsgegevens verzameld, gevalideerd, beheerd en samengevoegd. Het Informatiehuis Water verzorgt het beheer, onderhoud en de doorontwikkeling van het Waterkwaliteitsportaal, dat bestaat uit een aantal modules: Met de Aquo-kit kunnen waterbeheerders fysisch-chemische en biologische monitoring-gegevens van oppervlaktewater-, grondwater- en bodemkwaliteit toetsen aan landelijke waterkwaliteitsnormen. Met de Kaartviewer kunnen kaartlagen van KRW-toestandsoordelen bekeken worden en kunnen KRW-factsheets per waterlichaam gegenereerd worden. Met de module Download Data kunnen alle gegevens die het Informatiehuis Water in het Waterkwaliteitsportaal beheert, gedownload worden en als Open Data voor eigen gebruik.
IHW	BT Droogteportaal	De informatie in het Droogteportaal geeft inzicht in de actuele droogte in Nederland, met nadruk op de hoge zandgronden van Zuid-, Midden- en Oost- Nederland. De informatie wordt bepaald op basis van dagelijkse veld- en grondwaterstandsmetingen. De informatie betreft het weer (de mate van neerslag) en geeft inzicht in de impact van het gebrek aan neerslag op de bodem, het grondwater en de voeding van sloten, beken en grotere waterlopen.
IHW	High Value Data List	Het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijkrelaties heeft 14-10-2024 een brief gestuurd naar de leden van het Bestuurlijk Overleg (BO) van het Informatiehuis Water. Daarin staat de vaststelling dat het Informatiehuis Water in bezit is van High Value Datasets welke onder de uitvoeringverordening vallen. En daarin staat de vraag voor het aanmerken van het Informatiehuis Water om deze datasets te ontsluiten namens de individuele waterbeheerders. Het BO heeft 13-11-2024 hiermee ingestemd. Het Informatiehuis Water heeft nu de taak de datasets te definiëren en een manier te vinden om de datasets te ontsluiten.
IHW	Instandh. Externe productkosten	Alle taken van IHW die in het jaarplan van IHW zijn opgenomen onder de noemer: basistaken en doorontwikkeling/vernieuwing IHW. Deze taken worden bekostigd uit de financiële bijdrage die de samenwerkingspartners aan IHW leveren.
IHW	Instandh. Facilitering IHW door HWH	Dit betreft de bijdrage van IHW aan de faciliteringkosten hWh. Dit wordt gefinancierd door de waterschappen.
IHW	EF BO WVP	Met het Waterveiligheidsportaal ondersteunt het Informatiehuis Water de informatie-uitwisseling rond de processen Beoordeling en Versterking Primaire Waterkeringen tussen diverse betrokken partijen: de keringbeheerders (waterschappen en Rijkswaterstaat), de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILenT), het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) en het Directoraat Generaal Water en Bodem (DGWB). Bovendien kan met het Waterveiligheidsportaal op elk gewenst moment een landelijk beeld gegeven worden van de veiligheidstoestand van de primaire waterkeringen. Het Informatiehuis Water verzorgt het beheer, onderhoud en de doorontwikkeling van het Waterveiligheidsportaal in opdracht van de programmadirectie Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP).

Waterschap Aa en Maas

Datum	26 januari 2026
Zaaknummer	131871 / 757908
Doorkiesnr.	+31736156681/ Eric Quax
Onderwerp	Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (hWh)
Bijlage(n)	

Het Waterschapshuis
Stationsplein 89
3818 LE AMERSFOORT

Geacht bestuur ,

Onlangs ontvingen wij uw ontwerpbegroting 2027 met het verzoek om onze zienswijze hierop uiterlijk 13 maart kenbaar te maken. Ons algemeen bestuur kan de stukken echter pas 10 april a.s. behandelen. Daarom is onze zienwijze onder voorbehoud van bekrachtiging van ons AB op 10 april a.s.

Wij kunnen ons vinden in de lijn van de begroting 2027. De waterschappen staan de komende jaren voor grote opgaven in het waterbeheer. Zoals u ook in uw begroting beschrijft is digitale transformatie onmisbaar om deze opgaven te realiseren. Vanuit zowel doelmatigheids- als efficiencyoogpunt is het noodzakelijk om hierin samen te werken. Het Waterschapshuis faciliteert dit. Wij hechten dan ook grote waarde aan de samenwerking met het Waterschapshuis.

Wij zijn de afgelopen periode geconfronteerd met zeer grote stijgingen in de kosten en wij staan voor grote investeringen in de waterveiligheid (dijkversterkingen), onze zuiveringsinstallaties en het behalen van de doelen voor de Europese Kaderrichtlijn Water. De komende jaren hebben we dan ook een grote financiële uitdaging. Daarom vragen wij al onze verbonden partijen met ons mee te blijven denken in mogelijke kostenbesparingen en het beperken van (door te berekenen) kosten.
We waarderen het dat u bij de geactualiseerde begroting 2026 kritisch heeft gekeken naar de realisatiekracht van het Waterschapshuis ten opzichte van uw begroting en vertrouwen erop dat u deze kritisch blijft volgen.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur,

Peter Verlaan
secretaris

Mario Jacobs
dijkgraaf

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**6.3 Zienswijze op geactualiseerde begroting 2026 en ontwerpbegroting 2027 het Waterschapshuis (hWh)**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3106
Extern Zaak ID	0654767290
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.F
Titel	Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud
Organisatieonderdeel	Vastgoed en Documentatie
Projectenboeknummer en naam	2023-050: Levensduur verlengend onderhoud, veiligheid en toegankelijkheid hoofdkantoor Pettelaarpark
Portefeuillehouder	Scherrenberg, J. ;Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Adviesnota AB en besluit
Bijlage 1 Financiele paragraaf
GEHEIM Bijlage 2 Raming
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Het Dagelijks Bestuur heeft

- Tijdelijke geheimhouding opgelegd op de bijlage "Raming" op grond van artikel 55b van de Waterschapswet om redenen genoemd in artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid, totdat de schriftelijke opdrachtverstrekking aan de aannemende partij

heeft plaatsgevonden. De betreffende bijlage bevat namelijk gedetailleerde (financiële informatie) over een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud. Bij openbaarmaking van deze informatie kunnen derden (bijvoorbeeld aannemers) deze gebruiken bij onderhandelingen met het waterschap of bij aanbestedingen. De openbaarmaking kan dan het economisch en financieel belang van waterschap Aa en Maas schaden. Derhalve is geheimhouding op grond van artikel 5.1 lid 2 sub b van de Wet open overheid gerechtvaardigd.

- De geheime bijlage op grond van artikel 55c, tweede lid, van de Wsw aan het algemeen bestuur te verstrekken.

Voorgesteld besluit

Een investeringskrediet van € 3.700.000,- beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een integraal project Hoofdkantoor Pettelaarpark, bestaande uit aanpassingen in het kader van veiligheid en toegankelijkheid én uitvoering van levensduur verlengend onderhoud.

Zaaknummer: 767290

ADVIESNOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL:

Een investeringskrediet van € 3.700.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een integraal project Hoofdkantoor Pettelaarpark, bestaande uit aanpassingen in het kader van veiligheid en toegankelijkheid én uitvoering van levensduur verlengend onderhoud.

PROBLEEMSTELLING

Het hoofdkantoor van het waterschap aan het Pettelaarpark 70 te 's-Hertogenbosch kent een lange beheer- en gebruiksgeschiedenis. Het gebouw, oorspronkelijk eind jaren ’90 gerealiseerd als hoofdkantoor voor een groot aannemingsbedrijf en kort daarna aangepast voor gebruik door een financiële instelling, is in 2003 door het waterschap verworven. Sindsdien is het pand ingericht conform de bestuurlijke, organisatorische en functionele eisen van de toenmalige waterschappen De Aa en De Maaskant en later Aa en Maas. In de loop der jaren zijn er verschillende aanpassingen doorgevoerd om het gebouw actueel, passend en toekomstgericht te houden.

Recente ontwikkelingen binnen wet- en regelgeving en onze eigen organisatie vragen om een hernieuwde blik op de huidige inrichting en functionaliteit van het gebouw. Door de Wet Weerbaarheid kritieke entiteiten (Wwke), NIS2-richtlijn en het NCTV wordt het waterschap gezien als een kritieke entiteit; een organisatie die essentiële diensten verleend die onmisbaar zijn voor de samenleving, de economie, de volksgezondheid, veiligheid en milieu.

Passend binnen deze actuele wettelijke kaders en richtlijnen en met het oog op het vergroten van de beschikbare werkruimte in het pand, is begin 2025 onderzocht op welke wijze de begane grond zo kan worden ingericht dat een multifunctioneel vergadercentrum ontstaat waar ontvangst van externe bezoekers zich kan concentreren. Hiermee wordt eveneens voorzien in de aanscherping van de veiligheid van de AB-zaal door verplaatsing naar de begane grond en deze te moderniseren. Het onderzoek van begin 2025 heeft inmiddels geresulteerd in een concept-ontwerp voor het multifunctionele vergadercentrum, waaronder de westvleugel van de begane grond met daarin een nieuwe AB-zaal. Dit concept is vorig jaar besproken in het Presidium en in de commissie AFZ van 13 maart 2025.

Met de voorziene herinrichting realiseren we bij de centrale entree een toegangssysteem om bezoekersstromen beter te reguleren voor de veiligheid en voorbereid te zijn in het geval van calamiteiten. Daarnaast voldoen de huidige Arbo-, rust-, kolf- en EHBO-ruimten niet langer aan de eisen van deze tijd. Deze ruimtes vragen om meer privacy en functionaliteit. In lijn met de visie om de begane grond te positioneren als primair vergadercentrum worden deze faciliteiten verplaatst naar het souterrain. Hier worden twee identieke eigentijdse en doelmatig ingerichte ruimten gerealiseerd die aansluiten bij de gewenste functionaliteit en gebruikskwaliteit. Hiermee wordt de effectieve beschikbare werkruimte van het pand met daglicht-voorzieningen beter benut. Daarnaast kan de huidige locatie van de AB-zaal op de 4e verdieping beter worden benut voor werkruimten, waarmee de groei van onze organisatie en behoefte aan projectenruimten (die nu soms nog worden gehuurd) beter worden ingevuld in de bestaande huisvesting. Bovenstaande

maatregelen dragen bij aan een veilig, toegankelijk en professioneel ingericht multifunctioneel bestuurs- en vergadercentrum en vergroten de gebruiksmogelijkheden binnen het bestaande pand, zonder grootschalige uitbreiding.

Daarnaast zijn er diverse onderdelen in het gebouw toe aan levensduur verlengend onderhoud en modernisering. Te weten:

- Renovatie liften;
- Vervanging beglazing gehele pand (ca 600 stuks) met hoogrenderend glas en herstel kozijnen;
- Aanleg redundante voeding MER-ruimte (Main Equipment Room, technische ruimte) en vervangen E-verdelers in de meterkasten.

Door de liften te renoveren en te moderniseren, de verouderde beglazing en kozijnrubbers te vervangen, een redundante stroomvoorziening voor de MER-ruimte te realiseren en de E-verdelers op componenten te vernieuwen, wordt de technische basis van het gebouw structureel versterkt.

BEOOGD EFFECT

Met de uitvoering van dit project wordt de veiligheid en toegankelijkheid van het kantoor Pettelaarpark verbeterd en beter benut, wordt de AB-zaal gemoderniseerd en behoudt het kantoor zijn waarde en functionaliteit.

ARGUMENTEN

1.1 Met dit krediet wordt de veiligheid en toegankelijkheid van het pand verbeterd en in overeenstemming gebracht met wet- en regelgeving.

Met de inrichting van een multifunctioneel vergadercentrum op de begane grond inclusief een vernieuwde AB-zaal en het verhuizen van de Arbo-, rust-, kolf- en EHBO-ruimten naar het souterrain, wordt de toegankelijkheid van het pand en de beschikbare ruimte substantieel beter benut. Daarbij wordt de representatieve kwaliteit van de AB-zaal versterkt door modernisering. Door het realiseren van een toegangssysteem bij de centrale entree worden bezoekersstromen geregistreerd en beter beheerst. Dit draagt direct bij aan een veilig en toegankelijk pand, mede in het kader van nieuwe wetgeving WWke / CBW / NIS2.

Actuele wettelijke kaders en richtlijnen:

- Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (WWKE)
  Is een nieuwe Europese wetgeving die erop gericht is om organisatie die kritieke processen uitvoeren, zoals waterschappen, beter te beschermen tegen fysieke dreigingen en verstoringen.
- Cyberbeveiligingswet (CBW) / Network and Information Security (NIS)-richtlijn
  De WWKE vormt samen met de CBW en de NIS-2 een pakket aan regels dat de weerbaarheid van vitale infrastructuur moet versterken. De NIS2 richt zich vooral op de digitale weerbaarheid; het waterschap moet voldoen aan strengere eisen op het gebied van cybersecurity, risicobeheer en incidentmelding.
- Nationaal beleid vitale infrastructuur (NCTV)

1.2 Met de voorgestelde maatregelen wordt de levensduur verlengt, het pand verduurzaamd en geïnvesteerd in waardebehoud van het pand.

Renovatie liften
De liften naderen een leeftijd van dertig jaar en vertonen duidelijke slijtage. Hierdoor neemt de kans op langdurige storingen toe, mede doordat essentiële onderdelen steeds moeilijker verkrijgbaar zijn. Door nu te investeren in vervanging voorkomen we op korte termijn hoge kosten als gevolg van ongeplande uitval en langdurige stilstand.

Vervanging beglazing en herstel kozijnen
Alle bestaande beglazing (ruiten) wordt vervangen voor hoogrenderend glas en alle raamrubbers worden vervangen. Hiermee verbeteren we de energieprestatie van het pand en worden de huidige problemen met de lekkende ramen en condensvorming verholpen. Ook is er op een aantal plaatsen in het gebouw sprake van lekkage bij bepaalde weersomstandigheden. Op basis van lekdetectie wordt de oorzaak gezocht in de rubbers van de kozijnen. Op de locaties waar lekkage optreedt, vernieuwen we daarom de kozijnrubbers.

Aanleg redundante voeding MER-ruimte en vervangen E-verdelers in de meterkasten
De MER-ruimte (Main Equipment Room), de centrale technische ruimte voor ICT-apparatuur, wordt voorzien van een redundante stroomvoorziening. Deze aanvullende voeding, is afkomstig uit een onafhankelijke bron, waarborgt de continuïteit van kritieke systemen bij uitval van de primaire stroomlijn. Dit verhoogt de beschikbaarheid en betrouwbaarheid van de ICT-infrastructuur en vermindert de potentiële risico's en downtime. Tegelijkertijd worden onderdelen van de elektrische verdelers, aanwezig op elke verdieping, vervangen. Deze hebben hun einde levensduur bereikt en veroorzaken op dit moment regelmatig voor verstoringen. Hiermee waarborgen we voor de toekomst een veilige en efficiënte distributie van elektrische energie.

Deze maatregelen verlengen de levensduur van het pand, verhogen de bedrijfszekerheid van kritieke installaties en beperken faalkansen aanzienlijk. Daarmee wordt niet alleen de duurzaamheid verbeterd, maar ook kwetsbaarheid verminderd en de waarde en de toekomstbestendigheid van het gebouw geborgd.

1.3. Kostenbesparing door voorkomen van gevolgschade en overlast
Het uitvoeren van levensduur verlengend onderhoud voorkomt onnodige kosten op de langere termijn. Door tijdig te investeren worden risico's op schade als gevolg van uitval, storingen of verouderde installaties aanzienlijk beperkt en wordt overlast voor medewerkers, bestuur en bezoekers voorkomen. Daarnaast levert de vervanging van de beglazing met hoogrenderend glas een directe bijdrage aan energiebesparing en een duurzamer gebouwbeheer.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

1.1. De bestaande capaciteit van het luchtbehandelingssysteem is mogelijk niet voldoende
Voor de realisatie van de multifunctionele vergaderruimte in de westvleugel van de begane grond wordt op basis van de beschikbare kennis uitgegaan van voldoende beschikbare capaciteit binnen de bestaande klimaatinstallatie. Indien blijkt dat deze capaciteit onvoldoende is, of niet doelmatig kan worden vergroot, is de installatie van een aanvulling van het systeem nodig. Dit zou extra elektravermogen met zich meebrengen, waardoor mogelijk sprake kan zijn van netcongestie en mogelijk aanvullende kosten. Daarom is nog met een fors aandeel "onvoorzien" in de raming rekening gehouden.

1.2. Lekkage kan een groter probleem zijn dan nu voorzien
Het vormt een risico dat het vervangen van de kozijnrubbers op de locaties waar momenteel lekkage optreedt mogelijk niet afdoende blijkt om de onderliggende oorzaak van de lekkage structureel te verhelpen.

1.3. Overschrijding van de geraamde kosten of uitloop planning
Kostenoverschrijdingen kunnen ontstaan door bijvoorbeeld prijsstijgingen, marktontwikkelingen of onverwachte aanvullende werkzaamheden. Ter beperking van deze risico's wordt gewerkt met een kostenraming aangevuld met een bij de huidige projectfase passende post voor onvoorziene uitgaven. Door middel van periodieke financiële monitoring worden eventuele afwijkingen tijdig gesignaleerd, zodat tijdig kan worden bijgestuurd en budgettaire beheersing is geborgd. Daarbij worden na de besluitvorming door het Algemeen Bestuur zo snel mogelijk aannemers gecontracteerd. Vertraging kan ontstaan door factoren zoals leveringsproblemen of technische complicaties. Om deze risico's te beheersen, wordt gewerkt met een realistische planning waarin passende tijdreserves zijn opgenomen.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

In de Programmabegroting 2026, vastgesteld in de vergadering van het algemeen bestuur van 14 november 2025, is op basis van de programmering een investeringsvolume doorgerekend in meerjarig kader. Het uitvoeren van de verbouwing van de begane grond t.b.v. veiligheid en toegankelijkheid Pettelaarpark en het uitvoeren van levensduur verlengend onderhoud aan het pand zijn hierin meegenomen.

PJB-nr.	Projectnaam	Fase	Beslult	Uitgaven/Inkomsten	Totaal	
2023-050	Levensduurverlengend onderhoud, veiligheid en toegankelijkheid hoofdkantoor Pettelaarpark	*Voorbereiding/ uitvoering*	-	Uitgaven	€	3.700.000
				Inkomsten	€	-
Opgenomen in de programmering 2026				**Totaal BRUTO**	**€**	**3.700.000**
				Totaal NETTO	**€**	**3.700.000**

Gevraagd krediet/dekking
Het gevraagde krediet voor levensduurverlengend onderhoud, veiligheid en toegankelijkheid hoofdkantoor Pettelaarpark bedraagt € 3.700.000.

De inrichting van de AB-zaal die als multifunctioneel vergadercentrum wordt gebruikt, bestaande uit zowel het interieur als de audio/visuele voorzieningen, wordt integraal meegenomen binnen het project. Het huidige interieur en de audio/visuele middelen van ruimte 4.29 hebben het einde van hun technische en functionele levensduur bereikt. Dergelijke vervangingsinvesteringen worden bekostigd uit daarvoor bedoelde budgetten. De raming hiervan bedraagt € 800.000 (AB-tafel, commissietafel, stoelen, spreekgestoelte, publieke tribune, werkplekken, camera's, schermen, microfoons, centraal discussiesysteem etc.) en komt ten laste van de exploitatie.

Subsidie
Er kan geen gebruik worden gemaakt van subsidieregelingen.

Effect op exploitatie
De kapitaallasten worden effectief vanaf het jaar 2028.

De financiële consequenties van deze aanvraag zijn zichtbaar gemaakt in bijgaande financiële paragraaf (zie bijlage).

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Bij de voorbereiding van de uitvoeringswerkzaamheden wordt nadrukkelijk onderzocht op welke wijze de werkzaamheden kunnen bijdragen aan de duurzaamheidsambities van het waterschap. Daarbij wordt onder meer gekeken naar het verbeteren van de energie-efficiëntie door hoogrenderende beglazing, het toepassen van duurzame en circulaire materialen en het hanteren van flexibele en toekomstbestendige ontwerpprincipes. Deze benadering sluit aan bij het streven naar een duurzaam, gezond en toekomstbestendig gebouw.

UITVOERING/VERVOLG

Na goedkeuring worden, conform de aanbestedingsregels, de benodigde marktpartijen gecontracteerd op basis van type werkzaamheden. Deze inkooptrajecten vinden plaats in het tweede kwartaal van dit jaar. De uitvoering van de werkzaamheden staat gepland voor de tweede helft van dit jaar, met de inzet om de heringerichte begane grond in het eerste kwartaal 2027 in gebruik te nemen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De uit te voeren werkzaamheden hebben impact op de organisatie. Zorgvuldige en tijdige communicatie is daarom essentieel om de uitvoering soepel te laten verlopen en de continuïteit van de bedrijfsvoering te waarborgen. Per onderdeel wordt bekeken wat er aan interne en externe communicatie nodig is.

BIJLAGEN

- Financiële paragraaf
- Raming (geheim)

VERSIEDATUM

3 maart 2026

AB-BESLUIT

ONDERWERP:
Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud.

AGENDAPUNT:
Klik of tik om tekst in te voeren.

BESLUITNUMMER:

INVESTERINGSBESLUIT:
2026-05

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas; gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 3 maart 2026; gelet op het bepaalde in de Wet weerbaarheid kritieke entiteiten (WWKE), Cyberbeveiligingswet (CBW) / Network and Information Security (NIS)-richtlijn, Nationaal beleid vitale infrastructuur (NCTV), de Waterschapswet, de Algemene wet bestuursrecht en de Regeling beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen; gezien het advies van de Commissie Algemene- en Financiële zaken van 19 maart 2026;

B E S L U I T :

Een investeringskrediet van € 3.700.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van een integraal project Hoofdkantoor Pettelaarpark, bestaande uit aanpassingen in het kader van veiligheid en toegankelijkheid én uitvoering van levensduur verlengend onderhoud.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris, De dijkgraaf,

Peter Verlaan Mario Jacobs

Printdatum: 11-2-2026

INVESTERING/ Financiële paragraaf

IB-nummer	2026-05	Waterschap Aa en Maas	Datum DB:	3-3-2026
			Datum AB:	10-4-2026

Algemeen

Waterschapstaak:	Ondersteunend
Projectverantwoordelijke afdeling:	Projecten en Programmeren
Betreft investeringsproject:	**Aanpassingen hoofdkantoor Pettelaarpark**
Soort investering:	**C**

Financieel		Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Gevraagd investeringskrediet		€ 3.700.000	€ -	€ 3.700.000
Programmeringcode/-nr.:	2023-050	€ 3.700.000	€ -	€ 3.700.000

Verdeling krediet	Krediet uitgaven	Krediet inkomsten	NETTO
Bedrijfsgebouwen	€ 2.400.000	€ -	€ 2.400.000
Technische installaties in gebouwen	€ 1.000.000	€ -	€ 1.000.000
Veiligheidsvoorzieningen	€ 300.000	€ -	€ 300.000
Totaal	**€ 3.700.000**	**€ -**	**€ 3.700.000**

Kapitaallasten over het eerste volledige jaar:	2028
(Omslag)rente %	2,44%

Verdeling activa	Afschr.termijn	Afschrijving	Rente	Totaal kapitaallast.
Bedrijfsgebouwen	40	€ 60.000	€ 58.560	€ 118.560
Technische installaties in gebouwen	15	€ 66.667	€ 24.400	€ 91.067
Veiligheidsvoorzieningen	10	€ 30.000	€ 7.320	€ 37.320
Totaal		€ 156.667	€ 90.280	€ 246.947
Toename overige jaarlijkse exploitatielasten (standaardnorm is 1,25% van gevraagd krediet)				nntb
Afname jaarlijkse exploitatielasten				€ -
Totale lasten				€ 246.947

Verdeling totale lasten over de taken	
Watersysteembeheer	50,0%
Zuiveringsbeheer	50,0%

Kostentoedeling: Watersysteembeheer				eenheden	
Ingezetenen	29,79%	€	36.782,71	333.500	€ 0,11
Gebouwd	59,69%	€	73.701,23	187.549.000.000	0,00004%
Ongebouwd	10,35%	€	12.779,49	98.350	€ 0,13
Natuurterreinen	0,17%	€	209,90	28.000	€ 0,01

Kostentoedeling: Zuiveringsbeheer				eenheden	
Per vervuilingseenheid (v.e.)		€	123.473,33	1.203.500	€ 0,103
Totaal Generaal		**€**	**246.946,67**		

Overige gegevens

Investeringskredietnummer:	I1041301	Pettelaarpark verlengend onderhoud
	I1041401	Pettelaarpark begane grond
Programma (toebedeling)	100%	Samen, duurzaam, slim en effectief
Beleidsveld	53000000	Ondersteunende producten
Werkplanproductnummer	53611001	Huisvesting

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**6.4 Investeringskrediet ten behoeve van een integraal project hoofdkantoor Pettelaarpark veiligheid, toegankelijkheid en levensduur verlengd onderhoud**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.*

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3121
Extern Zaak ID	0654753066
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.1.G
Titel	Herbenoemingsprocedure dijkgraaf
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Groot, E. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
AB-adviesnota en besluit
Bijlage 1 Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf 2026
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Herbenoemingsprocedure dijkgraaf

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

1. Voor het volgen van de herbenoemingsprocedure dijkgraaf bijgaande 'verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026' vast te stellen.
2. Een vertrouwenscommissie in te stellen als bedoeld in de verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026.
3. De voorgedragen leden van het algemeen bestuur, zoals opgenomen in het AB-besluit, te benoemen als lid van de vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf.
4. Het besluit tot instelling van de vertrouwenscommissie als bedoeld onder voorstelpunt 2 en 3 treedt onmiddellijk in werking en vervalt, met uitzondering van artikel 5 van de Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026, met ingang van de dag volgend op die waarop bij Koninklijk Besluit de dijkgraaf is herbenoemd.

Waterschap
Aa en Maas

Zaaknummer: 753066
Documentnummer: 753068

ADVIESNOTA EN BESLUIT VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

VOORSTEL

1. Voor het volgen van de herbenoemingsprocedure dijkgraaf bijgaande 'verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026' vast te stellen.
2. Een vertrouwenscommissie in te stellen als bedoeld in de verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026.
3. De voorgedragen leden van het algemeen bestuur, zoals opgenomen in het AB-besluit, te benoemen als lid van de vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf.
4. Het besluit tot instelling van de vertrouwenscommissie als bedoeld onder voorstelpunt 2 en 3 treedt onmiddellijk in werking en vervalt, met uitzondering van artikel 5 van de Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026, met ingang van de dag volgend op die waarop bij Koninklijk Besluit de dijkgraaf is herbenoemd.

PROBLEEMSTELLING

Bij Koninklijk Besluit is de heer M. Jacobs met ingang van 1 mei 2021 als voorzitter (dijkgraaf) van waterschap Aa en Maas benoemd. De ambtsperiode van zes jaren van de heer Jacobs loopt 1 mei 2027 af.

Verkenning in het Presidium

In voorbereiding op het aflopen van deze ambtsperiode is in het Presidium van 16 januari jl. verkennend gesproken over een herbenoemingsprocedure. Op basis van deze verkenning is het de wens van het Presidium om:

- De herbenoeming voor te bereiden door een vertrouwenscommissie waarbij vanuit iedere fractie één vertegenwoordiger wordt afgevaardigd.
- De procedure vast te stellen door middel van een verordening.
- De herbenoemingsprocedure nu op te starten en uiterlijk af te ronden in de besluitvormende vergadering van 10 juli 2026 van het algemeen bestuur. Dit biedt voldoende tijd voor doorgeleiding van de herbenoeming naar de provincie en het ministerie.

Procedure

De procedure voor de herbenoeming staat beschreven in de Waterschapswet (artikel 46), het Provinciaal reglement en in de circulaire Benoeming voorzitters van waterschappen 2019. Het algemeen bestuur is bevoegd om een aanbeveling voor de herbenoeming op te stellen. Deze aanbeveling wordt aan Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant (GS) gezonden. Vervolgens zenden GS deze aanbeveling, vergezeld van hun beschouwingen, aan de Minister van Infrastructuur en Waterstaat (I&W).

Aan de herbenoeming van een voorzitter van een waterschap gaat een proces vooraf. Dit wordt door het waterschap zelf, specifiek het algemeen bestuur, georganiseerd en doorlopen. De procedure wordt veelal vastgelegd in een verordening. De aanbeveling van het algemeen bestuur wordt vaak voorbereid vanuit een speciaal voor dit doel ingestelde vertrouwenscommissie. Er zijn geen wettelijke voorschriften die zien op de instelling, omvang en samenstelling van een vertrouwenscommissie. Het algemeen bestuur kan hier zelf nadere invulling aan geven.

Leden vertrouwenscommissie
Tijdens en na het Presidium van 16 januari jl. is door de griffie een uitvraag gedaan onder de fractievoorzitters en is vanuit iedere fractie één vertegenwoordiger voorgedragen. De voordragen leden zijn opgenomen in het AB-besluit.

BEOOGD EFFECT

Het vaststellen van een aanbeveling van het algemeen bestuur voor de herbenoeming van de dijkgraaf.

ARGUMENTEN

1.1 Verordening 'vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf' biedt helderheid over taak, samenstelling en werkzaamheden van de commissie

In de verordening wordt geregeld wat de taak en samenstelling van de commissie is. Daarnaast regelt de verordening diverse zaken op procesniveau. Deze verordening is voor de commissie een handvat om haar taak en werkzaamheden op een heldere wijze uit te kunnen voeren. Op dit moment beschikt Aa en Maas over een geldende verordening vertrouwenscommissie, echter deze is niet meer actueel gelet op de nieuwe geheimhoudingsbepalingen (hoofdstuk VIIIa) in de Waterschapswet alsook de gewenste samenstelling van de vertrouwenscommissie. Om die reden is het voorstel om de huidige verordening in te trekken en een aangepaste verordening vast te stellen.

KANTTEKENINGEN/RISICO'S

2.1 Tijdige start herbenoemingsprocedure voorkomt risico op te late ontvangst Koninklijk Besluit

De herbenoemingsprocedure dient tijdig te worden opgestart zodat het Koninklijk Besluit is ontvangen voor het einde van de ambtstermijn (1 mei 2027). In de regel wordt rekening gehouden met een totale doorlooptijd van ongeveer 8 tot 10 maanden vanaf start procedure tot aan afgifte Koninklijk Besluit. Uit het contact met de provincie is duidelijk geworden dat GS ongeveer 6 tot 8 weken nodig hebben om te komen een Beschouwing en dat rekening gehouden moet worden met een termijn van zeker 4 maanden dat I&W een Koninklijk Besluit afgeeft. Rekening houdende met deze termijnen alsook dat de vertrouwenscommissie twee tot drie maanden tijd nodig heeft voor diens werkzaamheden, is het voorstel om het algemeen bestuur op 10 juli 2026 een besluit te laten nemen over de aanbeveling.

FINANCIËN/SUBSIDIES/PROJECTENBOEK

De leden van de vertrouwenscommissie ontvangen een vergoeding voor de werkzaamheden die zij voor de commissie verrichten conform artikel 4.1.2. van het Rechtspositiebesluit Decentrale politieke ambtsdragers 2019.

UITVOERING/VERVOLG

De planning ziet er op hoofdlijnen als volgt uit:

16 januari 2026 (heeft reeds plaatsgevonden)
- verkenning met/door presidium van de procedure en samenstelling van de vertrouwenscommissie

19 maart 2026
- oordeelsvormende bespreking in de adviescommissie AFZ van de verordening vertrouwenscommissie met adviesnota

10 april 2026
- besluitvorming door het algemeen bestuur over de verordening vertrouwenscommissie en benoeming leden van de vertrouwenscommissie

10 juli 2026
- voordracht door vertrouwenscommissie aan het algemeen bestuur over de herbenoeming en besluitvorming door het algemeen bestuur

Juli/Augustus 2026
-vakantieperiode

September/oktober 2026
- procedure Gedeputeerde Staten om te komen tot een Beschouwing

Oktober 2026/Januari 2027
- procedure ministerie I&W om te komen tot een Koninklijk Besluit

Februari 2027
- Herbeëdiging van de dijkgraaf in de vergadering algemeen bestuur (uitgaande van een positieve aanbeveling algemeen bestuur en Kroonbesluit)

De planning is erop gericht om de procedure en herbenoeming dit jaar te doorlopen en af te ronden en daarmee niet te interfereren met de voorbereiding van de verkiezingen in maart 2027 bij zowel de waterschappen als provincies.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Een verordening moet op basis van de Algemene wet bestuursrecht en Wet elektronische bekendmaking, openbaar bekendgemaakt worden, want deze treedt pas in werking na bekendmaking. Dit gebeurt via publicatie in het Waterschapsblad.

BIJLAGEN

Bijlage 1	Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026

VERSIEDATUM

3 maart 2026

AB-BESLUIT

ONDERWERP: Vaststelling verordening vertrouwenscommissie en benoeming leden vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas

AGENDAPUNT:
BESLUITNUMMER:

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het Dagelijks Bestuur van 3 maart 2026;

gelet op de Waterschapswet, het (provinciaal) Reglement voor het waterschap Aa en Maas 2008, de verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026 en het Reglement van Orde algemeen bestuur 2025;

gezien het advies van de commissie Algemene en Financiële Zaken van 19 maart 2026;

overwegende dat:
- de ambtstermijn van de dijkgraaf afloopt op 1 mei 2027,
- het voor de herbenoeming van de dijkgraaf van het waterschap wenselijk is een vertrouwenscommissie uit het Algemeen Bestuur in te stellen;

B E S L U I T:

1. De verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026 vast te stellen.
2. Een vertrouwenscommissie in te stellen als bedoeld in de verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026.
3. Te benoemen tot lid van de vertrouwenscommissie:
   - de heer Jacques van Geest (namens de fractie Water Natuurlijk)
   - de heer Willem Peters (namens de fractie Geborgden)
   - de heer Sjaak van Zinderen (namens de fractie VVD)
   - de heer Hans de Mare (namens de fractie PvdA)
   - de heer Marcus Janssen Brokken (namens de fractie BBB)
   - de heer Wim Plasmeijer (namens de fractie 50PLUS)
   - mevrouw Veerle Bens (namens de fractie CDA)
   - de heer Rick v.d. Pol (namens de fractie Partij voor de Dieren)
   - de heer Henk Siroen (namens de fractie AWP)
4. Het besluit tot instelling van de vertrouwenscommissie als bedoeld onder voorstelpunt 2 en 3 treedt onmiddellijk in werking en vervalt, met uitzondering van artikel 5 van de Verordening vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026, met ingang van de dag volgend op die waarop bij Koninklijk Besluit de dijkgraaf is herbenoemd.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

de secretaris, de dijkgraaf (loco),

Peter Verlaan Ernest de Groot

Zaaknummer: 753066
Documentnummer: 753068

Verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026

Het algemeen bestuur van het waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van het dagelijks bestuur van 3 maart 2026 inzake de procedure herbenoeming dijkgraaf;

gelet op artikel 46, 56 en 78 van de Waterschapswet en artikel 15 van het Reglement voor het Waterschap Aa en Maas 2008

B E S L U I T :

Vast te stellen:

de verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming voorzitter dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026

Artikel 1 Instelling en taak

1. Er is een commissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas.
2. De commissie heeft tot taak de aanbeveling van het algemeen bestuur inzake de herbenoeming van de dijkgraaf voor te bereiden.
3. De commissie verricht daarvoor de werkzaamheden die zij nodig acht, zoals het vormen van een oordeel over het functioneren van de dijkgraaf. Daarbij baseert zij zich in ieder geval op de profielschets, de wettelijke taken van de voorzitter en de schriftelijke verslagen van de eerder gehouden samenwerkings- en functioneringsgesprekken.

Artikel 2 Samenstelling

1. De commissie bestaat uit zoveel leden als er fracties in het algemeen bestuur vertegenwoordigd zijn, en een voorzitter.
2. Iedere fractie kan uit haar midden een lid van het algemeen bestuur voordragen ter benoeming door het algemeen bestuur.
3. De 1e loco-dijkgraaf is voorzitter van de commissie.
4. De commissie kent geen plaatsvervangende leden.

Artikel 3 Advies en bijstand voor de commissie

1. De commissie wordt in haar werkzaamheden bijgestaan door de secretaris-directeur.
2. De secretaris-directeur is geen lid van de commissie.
3. De secretaris-directeur draagt zorg voor de ambtelijke ondersteuning van de commissie.

Artikel 4 Het beleggen van de vergaderingen

1. De commissie vergadert zo dikwijls als de voorzitter of een meerderheid van de commissie dit noodzakelijk acht(en).
2. De commissie vergadert slechts als ten minste de helft van het aantal leden aanwezig is.
3. Van iedere vergadering wordt door de secretaris-directeur tenminste vier dagen tevoren aankondiging gedaan aan de leden van de commissie.

Artikel 5 Geheimhouding

1. De vergaderingen van de commissie zijn besloten.
2. De leden van de commissie hebben een geheimhoudingsplicht ten aanzien van de informatie die bij de commissie rust. Dit betreft zowel de schriftelijke informatie als het mondeling behandelde
3. De commissie legt in elke vergadering, met toepassing van Hoofdstuk VIIIa van de Waterschapswet, geheimhouding op over de inhoud van de stukken en het behandelde tijdens de vergadering.
4. Aan degene die geen lid zijn van de commissie wordt geen informatie verstrekt over de inhoud van de stukken of het behandelde ter vergadering, behalve en voor zover nodig in de besloten vergadering van het algemeen bestuur waarin over de herbenoeming van de dijkgraaf een besluit wordt genomen.
5. De leden 2 tot en met 4 zijn van overeenkomstige toepassing op eenieder die van de informatie kennis draagt.
6. De geheimhoudingsplicht blijft ook van kracht in het geval de commissie is ontbonden.
7. Op de stukken die onder de commissie zijn en die van haar uitgaan wordt ‘geheim’ vermeld.

Artikel 6 Verslag, beraadslaging en besluitvorming

1. De commissie brengt over haar bevindingen een schriftelijk en vertrouwelijk verslag uit aan het Algemeen Bestuur. Het verslag van bevindingen wordt vergezeld van een concept-aanbeveling.
2. Indien ter zake het functioneren van de dijkgraaf afspraken zijn gemaakt tussen de vertrouwenscommissie en de dijkgraaf worden deze expliciet in het verslag van bevindingen vermeld.
3. Alvorens haar verslag van bevindingen aan het algemeen bestuur te zenden, bespreekt de commissie dit met de dijkgraaf. Van dit gesprek wordt een verslag gemaakt dat niet openbaar wordt gemaakt. Het gespreksverslag wordt bij het verslag van bevindingen gevoegd
4. Tijdens een besloten vergadering van het algemeen bestuur worden het verslag van bevindingen, met bijlagen en concept-aanbeveling beschikbaar gesteld, en vindt beraadslaging hierover plaats.
5. In de besloten vergadering licht de voorzitter van de vertrouwenscommissie het verslag van bevindingen en de concept-aanbeveling toe.
6. Indien de concept-aanbeveling van de vertrouwenscommissie wordt overgenomen stelt het algemeen bestuur in een openbare vergadering van het algemeen bestuur de aanbeveling vast.

Artikel 7 Ontbinding commissie

De vertrouwenscommissie wordt geacht te zijn ontbonden met ingang van de dag na de dag van de bekendmaking van het Koninklijk Besluit tot herbenoeming van de dijkgraaf.

Artikel 8 Archivering

1. De voorzitter van de vertrouwenscommissie en de secretaris-directeur dragen er zorg voor dat op het tijdstip bedoeld in artikel 7 alle archiefbescheiden onverwijld in een verzegelde envelop en gerubriceerd als ‘geheim’ worden overgebracht naar de op grond van artikel 36 van de Archiefwet door het Algemeen Bestuur aangewezen archiefbewaarplaats.
2. De voorzitter van de vertrouwenscommissie en de secretaris-directeur dragen er zorg voor dat van de in het eerste lid bedoelde overbrenging een verklaring van overbrenging als bedoeld in artikel 9 van het Archiefbesluit 1995 wordt opgemaakt. In deze verklaring wordt melding gemaakt van de met toepassing van artikel 15, lid 1, sub a en c van de Archiefwet 1995 gestelde beperkingen aan de openbaarheid, geldende voor een periode van 75 jaar.
3. De voorzitter van de vertrouwenscommissie en de secretaris-directeur dragen er zorg voor dat alle overige bescheiden en alle kopieën van de in dit artikel bedoelde bescheiden onmiddellijk worden vernietigd.
4. De stukken, die de dijkgraaf in het kader van de herbenoeming aan de vertrouwenscommissie heeft overlegd, worden aan hem geretourneerd.

Artikel 9 Onvoorziene gevallen

In alle gevallen waarin deze verordening niet voorziet, beslist de commissie.

Artikel 10 Inwerkingtreding

1. De procedureregeling herbenoeming voorzitters (dijkgraaf) waterschap Aa en Maas zoals vastgesteld in de vergadering van het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas van 26 februari 2016 wordt ingetrokken op het moment van inwerkingtreding van dit besluit.
2. Deze verordening treedt in werking met ingang van de dag na de bekendmaking.

Artikel 11 Citeertitel

Deze verordening kan worden aangehaald als verordening Vertrouwenscommissie herbenoeming dijkgraaf waterschap Aa en Maas 2026.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

de secretaris,	de dijkgraaf,
Peter Verlaan	Ernest de Groot loco

Waterschap
Aa en Maas

Waterschap
Aa en Maas

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**6.5 Herbenoemingsprocedure dijkgraaf**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***hamerstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fractie BBB*** vraagt waarom gekozen wordt voor de 1e loco-dijkgraaf als voorzitter van de vertrouwenscommissie en niet iemand vanuit het AB. **Antwoord DB**: In de commissie is toegelicht dat de 1e loco-dijkgraaf mede ook als afgevaardigde vanuit het DB in de vertrouwenscommissie zitting heeft en dus vanuit die hoedanigheid de feedback vanuit het DB inbrengt. De ***fractie BBB*** vraagt waarom gekozen wordt voor de secretaris-directeur als ondersteuner van de vertrouwenscommissie en niet de griffier. **Antwoord DB**: In de commissie is toegelicht dat de secretaris-directeur volgens de Waterschapswet de eerste adviseur is van het AB en dat dit op dit punt anders werkt dan bij gemeenten en provincies waar de griffier de eerste adviseur is.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3091
Extern Zaak ID	0654
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	4.2.A
Titel	Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Memo Procedure inzake (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
AB-besluit
TOEGEVOEGD: Advies commissie AFZ 19 maart 2026_Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer
TOEGEVOEGD: Gewijzigd memo Procedure inzake (bestuurlijke) behandeling rapport Rekenkamer

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	13 februari 2026
Commissie Algemene- en Financiële Zaken	19 maart 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

1. De procedure voor de (bestuurlijke) behandeling van de rekenkamerrapporten, zoals voorgesteld in het voorstel van de Rekenkamer van 16 januari 2026, vast te stellen en deze procedure na één jaar te evalueren.
2. Een ‘informele’ begeleidingsgroep uit het Algemeen Bestuur te formeren bestaande uit vier leden van het Algemeen Bestuur (twee namens de oppositie en twee namens de coalitie).

3. De griffier aan te wijzen als ‘verbindingsfunctionaris’ tussen de Rekenkamer, AB en organisatie die vanuit deze rol op een juiste wijze invulling geeft aan de uitvoering van de vastgestelde procedure.

Memo

Aan: Algemeen Bestuur
Van: Rekenkamer
Onderwerp: Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten rekenkamer
Datum: 16 januari 2026

Inleiding
Tot 1 januari 2024 had Aa en Maas een rekenkamercommissie. Deze bestond uit een viertal AB-leden en een externe voorzitter en de commissie kon rekenen op ambtelijke ondersteuning vanuit het waterschap. Daarnaast was er een werkwijze afgesproken hoe omgegaan moest worden met de aanlevering van onderzoeksonderwerpen en de oplevering c.q. agendering van producten van de rekenkamercommissie.

Vanaf 1 januari 2024 heeft Aa en Maas, door de inwerkingtreding van de Wet versterking decentrale rekenkamers, een zelfstandige en onafhankelijke rekenkamer. Deze mag alleen nog maar bestaan uit externe leden (en dus geen AB-leden) en daarnaast dient de bemensing van het secretariaat/ ondersteuning ook onafhankelijk te zijn. Aa en Maas heeft gekozen voor een externe secretaris die ook werkzaam is voor de rekenkamers van de twee andere Brabantse waterschappen. Tot op heden is er geen werkwijze afgesproken tussen de Rekenkamer en het AB hoe om te gaan met rekenkameronderzoeken en -rapporten.

Procedure/kaders
Er ligt een duidelijke behoefte bij de Rekenkamer en interne organisatie aan een duidelijke werkwijze, zodat er een consistente en transparante lijn komt voor de behandeling van de rekenkamerproducten. In dat kader is ook gekeken naar de werkwijzen van andere waterschappen zoals De Dommel en Brabantse Delta. Beide waterschappen hanteren een duidelijke lijn waarbij aan het AB het voorstel met ontwerp-besluit wordt gedaan om de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen en/of aan het DB opdracht wordt gegeven deze tot uitvoering te brengen. Daaraan voorafgaand wordt de rekenkamer in de gelegenheid gesteld om het resultaat (rapport) en de aanbevelingen toe te lichten in een adviescommissie. Een dergelijke (trapsgewijze) werkwijze zou ook bij Aa en Maas toegepast kunnen worden. Daarmee volgt het rekenkamerproduct de reguliere besluitvormingsprocedure, namelijk oordeelsvorming in een adviescommissie (afhankelijk van het onderwerp) en besluitvorming in/door het AB.

Voorstel: *Voor Aa en Maas is de volgende werkwijze opgesteld die op 16 januari 2026 besproken is met het presidium. Deze werkwijze zal na één jaar worden geëvalueerd. Over de termijnen worden nog nadere afspraken gemaakt. Uiteindelijk zal dit zijn vertaling krijgen in het Onderzoeksprotocol van de Rekenkamer, wat u te zijner tijd in aangepaste wijze ter kennisname zal worden toegezonden.*

1	De Rekenkamer stelt een concept-onderzoeksrapport op en vraagt het waterschap (via de griffier) om een ambtelijke reactie in de vorm van een check van het concept-onderzoeksrapport op eventuele *feitelijke onjuistheden*. De griffier stuurt de ambtelijke reactie naar de Rekenkamer.

2	Het rapport wordt waar nodig daarop aangepast en daarbij worden conclusies en aanbevelingen gevoegd , waarna dit concept-eindrapport door de Rekenkamer via de griffier wordt aangeboden aan het dagelijks bestuur.
3	De griffier laat het concept-eindrapport in afstemming met de Rekenkamer agenderen voor de vergadering van het dagelijks bestuur. Deze voorziet de conclusies en aanbevelingen van een reflectie én pre-advies. De griffier stuurt de reflectie en het pré-advies naar de Rekenkamer. De bestuurlijke reflectie en pré-advies worden toegevoegd aan het rapport. De Rekenkamer schrijft hierop een nawoord en rondt daarmee het rapport af tot een finaal eindrapport.
4	Vervolgens wordt het eindrapport door de griffier in afstemming met de rekenkamer geagendeerd voor de eerstvolgende inhoudelijke adviescommissie (afhankelijk van het onderwerp van onderzoek). De Rekenkamer wordt daarvoor uitgenodigd om een toelichting te geven op het rapport en de daarin opgenomen bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Het dagelijks bestuur kan desgewenst een toelichting geven op de reflectie en het pré-advies.
5	Na de inhoudelijke bespreking geeft de adviescommissie een advies (de ‘appreciatie’) over de aanbevelingen.
6	De griffier vertaalt, in afstemming met de Rekenkamer, het advies van de adviescommissie in een ontwerp AB-besluit.
7	Het rapport inclusief ontwerp-besluit wordt door de griffier ter besluitvorming geagendeerd voor de eerstvolgende vergadering van het algemeen bestuur na de inhoudelijke adviescommissie.
8	Na de besluitvorming in het AB is het aan de in het rapport benoemde gremium (meestal het dagelijks bestuur en soms het algemeen bestuur zelf) om met de overgenomen aanbevelingen aan de slag te (laten) gaan. Het DB zal jaarlijks rapporteren hoe omgegaan is met de overgenomen aanbevelingen van de rekenkamer. De Rekenkamer wordt voorafgaand in de gelegenheid gesteld hierop te reageren.

Informele begeleidingsgroep

De Rekenkamer staat ten dienste van het AB en dus kan het AB de rekenkamer verzoeken c.q. onderwerpen aan te leveren voor onderzoek. Hiertoe wordt het AB jaarlijks door de rekenkamer uitgenodigd, waarbij ieder AB-lid dus zelfstandig onderwerpen kan aanleveren. De rekenkamer heeft behoefte om aan de voorkant met het AB via een soort van informele begeleidingsgroep te kunnen sparren over onderwerpen, onderzoeksvragen, onderzoeksopzet, ontwerpbesluit etc. Doel van deze begeleidingsgroep is om te komen tot de beste randvoorwaarden om een rapport zo goed mogelijk te laten landen en renderen als het aan uw AB wordt aangeboden.

Voorstel: *Vanuit de coalitie en oppositie ieder twee AB-leden laten deelnemen in de begeleidingsgroep.*

Interne coördinatie/rolverdeling
Er is eveneens behoefte bij de Rekenkamer en interne organisatie om te werken met een (meer onafhankelijk) aanspreekpunt c.q. verbindingsfunctionaris tussen het AB en de organisatie en een duidelijke werkwijze omtrent agendering. De secretaris-directeur is verantwoordelijk voor het proces van agendering van onderwerpen voor het DB/AB. De griffier vervult momenteel de eerstelijnsverbinding tussen het AB en de organisatie en lijkt daarmee de aangewezen persoon als eerste aanspreekpunt en verbindingsfunctionaris voor de Rekenkamer/AB en linking pin naar de interne organisatie.
Voorstel: *De griffier aan te wijzen als 'verbindingsfunctionaris' tussen de Rekenkamer, AB en organisatie en die vanuit deze rol op een juiste wijze invulling geeft aan de uitvoering van de voorgestelde werkwijze.*

Waterschap Aa en Maas

AB-BESLUIT

ONDERWERP: Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer

AGENDAPUNT:
BESLUITNUMMER: 10 april 2026 /

Het Algemeen Bestuur van waterschap Aa en Maas;

gelezen het voorstel van de Rekenkamer van 16 januari 2026;

B E S L U I T:

1. De procedure voor de (bestuurlijke) behandeling van de rekenkamerrapporten, zoals voorgesteld in het voorstel van de Rekenkamer van 16 januari 2026, vast te stellen en deze procedure na één jaar te evalueren.
2. Een 'informele' begeleidingsgroep uit het Algemeen Bestuur te formeren bestaande uit vier leden van het Algemeen Bestuur (twee namens de oppositie en twee namens de coalitie).
3. De griffier aan te wijzen als 'verbindingsfunctionaris' tussen de Rekenkamer, AB en organisatie die vanuit deze rol op een juiste wijze invulling geeft aan de uitvoering van de vastgestelde procedure.

Aldus vastgesteld door het Algemeen Bestuur in zijn openbare vergadering van 10 april 2026,

De secretaris, de dijkgraaf,

Peter Verlaan Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Commissieadvies	
Datum vergadering:	**Algemene- en Financiële Zaken d.d. 19 maart 2026**
Agendapunt:	**6.1 Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten Rekenkamer**
Advies:	***ADVIES:*** *De commissie adviseert positief. Het agendapunt als* ***bespreekstuk*** *te agenderen voor de AB-vergadering van 10 april 2026.* De ***fracties 50PLUS en Geborgden*** vinden de processtappen/werkwijze veel te uitgebreid en vragen of dit niet korter kan. Daarnaast wil men weten waarom er onderzoek moet plaatsvinden naar feitelijke onjuistheden en waarom het rapport niet gelijktijdig aan zowel het DB als AB kan worden toegezonden. **Antwoord Rekenkamer:** In de commissie is aangegeven dat de eerste vier stappen niet nieuw zijn en de periode van de rekenkamercommissie ook al werden gevolgd. Verder is door de Rekenkamer aangegeven dat het zeer wenselijk is om conceptrapport nog eens te laten toetsen op feitelijke onjuistheden. Hierbij moet meer gedacht worden aan de juistheid van de vermelde gegevens in het rapport. Om die reden is het wellicht beter om te spreken van een feitencheck. Het is zeker niet de bedoeling dat via de reactie politieke invloed wordt uitgeoefend. Het is uiteindelijk aan de Rekenkamer om te beslissen of ook daadwerkelijk sprake is van een feitencheck. De ***fracties BBB en Geborgden*** vragen hoe de onafhankelijkheid wordt geborgd door de inzet van de informele begeleidingsgroep en welke onderwerpen worden uitgesloten. **Antwoord Rekenkamer:** In de commissie is toegelicht dat de Rekenkamer behoefte heeft om met een afvaardiging van het AB te sparren over onderzoeksvragen, - opzet etc. om daarmee beter aan te haken bij de wensen van het AB. Het moet gezien worden als een klankbord voor de Rekenkamer. Wellicht dat het woord begeleidingsgroep een verkeerde indruk wekt. Tot slot ligt het primaat voor de keuze van onderwerpen etc. te allen tijden bij de Rekenkamer. De ***fractie BBB*** vraagt wat de status is van de reflectie door het DB. **Antwoord Rekenkamer:** Het dagelijks bestuur krijgt het rekenkamerrapport aangeboden met het verzoek om inhoudelijk en procesmatig te reageren op de conclusies en aanbevelingen. Dit zal gebeuren in de vorm van een reflectie en pré-advies op de conclusies en aanbevelingen. Het onderzoeksrapport wijzigt niet naar aanleiding van de reflectie/pré-advies. Vervolgens kunnen de fracties de reflectie en pré-advies meewegen tijdens hun beschouwingen in de vakinhoudelijke commissie en AB. Het is uiteindelijk aan het AB om te beslissen of ze de aanbevelingen overneemt of niet. De ***fractie BBB*** leest dat over de termijnen nog nadere afspraken worden gemaakt. Ze wil graag weten over welke termijnen het gaat en waarom we niet kunnen wachten totdat deze zijn uitgewerkt. **Antwoord Rekenkamer:** Het gaat hierbij voornamelijk om aanlever- en reactietermijnen. Deze zouden door de secretaris van de Rekenkamer op schrift worden gesteld, maar vanwege het vertrek van de secretaris is dit nog niet uitgewerkt. Het is wenselijk om snel duidelijkheid te krijgen over de werkwijze (op hoofdlijnen) en daarbij niet te wachten op de uitwerking van de genoemde afspraken omtrent termijnen.

Memo

Aan: Algemeen Bestuur
Van: Rekenkamer
Onderwerp: Procedure (bestuurlijke) behandeling rapporten rekenkamer
Datum: ~~16 januari~~ 23 maart 2026

Inleiding
Tot 1 januari 2024 had Aa en Maas een rekenkamercommissie. Deze bestond uit een viertal AB-leden en een externe voorzitter en de commissie kon rekenen op ambtelijke ondersteuning vanuit het waterschap. Daarnaast was er een werkwijze afgesproken hoe omgegaan moest worden met de aanlevering van onderzoeksonderwerpen en de oplevering c.q. agendering van producten van de rekenkamercommissie.

Vanaf 1 januari 2024 heeft Aa en Maas, door de inwerkingtreding van de Wet versterking decentrale rekenkamers, een zelfstandige en onafhankelijke rekenkamer. Deze mag alleen nog maar bestaan uit externe leden (en dus geen AB-leden) en daarnaast dient de bemensing van het secretariaat/ ondersteuning ook onafhankelijk te zijn. Aa en Maas heeft gekozen voor een externe secretaris die ook werkzaam is voor de rekenkamers van de twee andere Brabantse waterschappen. Tot op heden is er geen werkwijze afgesproken tussen de Rekenkamer en het AB hoe om te gaan met rekenkameronderzoeken en -rapporten.

Procedure/kaders
Er ligt een ~~duidelijke~~ zekere behoefte bij de Rekenkamer en interne organisatie aan een duidelijke werkwijze, zodat er een consistente en transparante lijn komt voor de behandeling van de rekenkamerproducten. In dat kader is ook gekeken naar de werkwijzen van andere waterschappen zoals De Dommel en Brabantse Delta. Beide waterschappen hanteren een duidelijke lijn waarbij aan het AB het voorstel met ontwerp-besluit wordt gedaan om de aanbevelingen van de Rekenkamer over te nemen en/of aan het DB opdracht wordt gegeven deze tot uitvoering te brengen. Daaraan voorafgaand wordt de Rekenkamer in de gelegenheid gesteld om het resultaat (rapport) en de aanbevelingen toe te lichten in een adviescommissie. Een dergelijke (trapsgewijze) werkwijze zou ook bij Aa en Maas toegepast kunnen worden. Daarmee volgt het rekenkamerproduct de reguliere besluitvormingsprocedure, namelijk oordeelsvorming in een adviescommissie (afhankelijk van het onderwerp) en besluitvorming in/door het AB.

Voorstel: *Voor Aa en Maas is de volgende werkwijze[1] opgesteld die op 16 januari 2026 besproken is met het presidium. Deze werkwijze zal na één jaar worden geëvalueerd. Over de aanlevertermijnen worden, in afstemming met de rekenkamer, nog nadere afspraken gemaakt. Uiteindelijk zal dit zijn vertaling krijgen in het Onderzoeksprotocol van de Rekenkamer, wat u te zijner tijd in aangepaste wijze ter kennisname zal worden toegezonden.*

1	De Rekenkamer stelt een concept-onderzoeksrapport op en vraagt het waterschap (via de griffier) om een ambtelijke reactie in de vorm van een feitencheck ~~van het concept-onderzoeksrapport op eventuele *feitelijke onjuistheden.*~~ De griffier stuurt de ambtelijke reactie naar de Rekenkamer.

[1] De stappen 1 t/m 4 zijn niet nieuw en werden reeds toegepast in de periode van de rekenkamercommissie.

2	Het rapport wordt waar nodig daarop aangepast en daarbij worden conclusies en aanbevelingen gevoegd, waarna dit concept-eindrapport door de Rekenkamer via de griffier wordt aangeboden aan het dagelijks bestuur én algemeen bestuur.
3	De griffier laat het concept-eindrapport in afstemming met de Rekenkamer agenderen voor de vergadering van het dagelijks bestuur. Deze voorziet de conclusies en aanbevelingen van een reflectie én pre-advies. De griffier stuurt de reflectie en het pré-advies naar de Rekenkamer. De bestuurlijke reflectie en pré-advies worden toegevoegd aan het rapport. Inhoudelijk wijzigt het rapport dus niet. De Rekenkamer schrijft vervolgens hierop een nawoord en rondt daarmee het rapport af tot een finaal eindrapport.
4	Vervolgens wordt het eindrapport door de griffier in afstemming met de R~~r~~ekenkamer geagendeerd voor de eerstvolgende *inhoudelijke* adviescommissie (dus AFZ, WD of WW), afhankelijk van het onderwerp van onderzoek). De Rekenkamer wordt daarvoor uitgenodigd om een toelichting te geven op het rapport en de daarin opgenomen bevindingen, conclusies en aanbevelingen. Het dagelijks bestuur kan desgewenst een toelichting geven op de reflectie en het pré-advies.
5	Na de inhoudelijke bespreking geeft de adviescommissie een advies (de 'appreciatie') over de aanbevelingen.
6	De griffier vertaalt, in afstemming met de Rekenkamer, het advies van de adviescommissie in een ontwerp AB-besluit.
7	Het rapport inclusief ontwerp-besluit wordt door de griffier ter besluitvorming geagendeerd voor de eerstvolgende vergadering van het algemeen bestuur na de inhoudelijke adviescommissie.
8	Na de besluitvorming in het AB is het aan de in het rapport benoemde gremium (meestal het dagelijks bestuur en soms het algemeen bestuur zelf) om met de overgenomen aanbevelingen aan de slag te (laten) gaan. Het DB zal jaarlijks rapporteren hoe omgegaan is met de overgenomen aanbevelingen van de rekenkamer. De Rekenkamer wordt voorafgaand in de gelegenheid gesteld hierop te reageren.

~~Informele begeleidingsgroep~~ ~~K~~klankbordgroep ~~r~~Rekenkamer

De Rekenkamer staat ten dienste van het AB en dus kan de ~~r~~Rekenkamer het AB verzoeken om onderwerpen aan te leveren voor onderzoek. Hiertoe wordt het AB minimaal jaarlijks door de ~~r~~Rekenkamer uitgenodigd, waarbij ieder AB-lid dus zelfstandig onderwerpen kan aanleveren. De ~~r~~Rekenkamer heeft behoefte om aan de voorkant met het AB ~~via een soort van informele begeleidingsgroep~~ te kunnen sparren over onderwerpen, onderzoeksvragen, onderzoeksopzet, ontwerpbesluit etc. en denkt daarbij aan een klankbordgroep bestaande uit een aantal AB-leden (vergelijkbaar met de situatie van de rekenkamercommissie waarin ook AB-leden zitting hadden).
Doel van deze ~~begeleidingsgroep~~ klankbordgroep is om te komen tot de beste randvoorwaarden om een rapport zo goed mogelijk te laten landen en renderen als het aan uw AB wordt aangeboden. Het is en blijft uiteindelijk aan de Rekenkamer om de keuze voor onderwerpen te maken.
Voorstel: *Vanuit de coalitie en oppositie ieder twee AB-leden laten deelnemen in de ~~begeleidingsgroep~~klankbordgroep.*

Interne coördinatie/rolverdeling
Er is eveneens behoefte bij de Rekenkamer en interne organisatie om te werken met een (meer onafhankelijk) aanspreekpunt c.q. verbindingsfunctionaris tussen het AB en de organisatie en een duidelijke werkwijze omtrent agendering. De secretaris-directeur is verantwoordelijk voor het proces van agendering van onderwerpen voor het DB/AB. De griffier vervult momenteel de eerstelijnsverbinding tussen het AB en de organisatie en lijkt daarmee de aangewezen persoon als eerste aanspreekpunt en verbindingsfunctionaris voor de Rekenkamer/AB en linking pin naar de interne organisatie.
Voorstel: *De griffier aan te wijzen als 'verbindingsfunctionaris' tussen de Rekenkamer, AB en organisatie en die vanuit deze rol op een juiste wijze invulling geeft aan de uitvoering van de voorgestelde werkwijze.*

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3105
Extern Zaak ID	0654729621
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.1
Titel	Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2025
Organisatieonderdeel	Bestuur en Bedrijfsvoering
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 Jaarverslag 2025 Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften
Bijlage 2 Brief namens het dagelijks bestuur aan de Commissie

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het jaarverslag 2025 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften van waterschap Aa en Maas en bijgaande reactie aan de Commissie namens het dagelijks bestuur naar aanleiding van het jaarverslag.

Zaaknummer: 729621

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

KENNISNEMEN VAN:

Het jaarverslag 2025 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften van waterschap Aa en Maas en bijgaande reactie aan de Commissie namens het dagelijks bestuur naar aanleiding van het jaarverslag.

PROBLEEMSTELLING

Tegen besluiten van bestuursorganen kan bezwaar worden gemaakt. Het dagelijks bestuur heeft een externe, onafhankelijke Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften (hierna: de Commissie) ingesteld voor de voorbereiding van de beslissingen op bezwaarschriften. De onafhankelijke Commissie is door het dagelijks bestuur belast met het horen van bezwaarmakers en het adviseren over de beslissingen op bezwaar. De Commissie stelt hierover een jaarverslag op (bijlage 1).

KERNBOODSCHAP

De kernpunten uit het jaarverslag zijn:

- In 2025 zijn in totaal 19 nieuwe bezwaarschriften ontvangen. In vergelijking met het voorgaande jaar is het aantal gedaald met 6 bezwaarschriften. Van 25 bezwaren in 2024 naar 19 bezwaren in 2025. De daling is met name zichtbaar bij vergunningen; van 22 bezwaren tegen een vergunning in 2024 naar 13 bezwaren tegen een vergunning in 2025;
- In totaal 8 bezwaren zijn weer ingetrokken na uitleg of bemiddeling door de betrokken vakafdeling (de informele aanpak). Momenteel zijn er nog 13 bezwaren in behandeling, waarvan 11 in afwachting van nader overleg over een mogelijke informele oplossing. De Commissie merkt op dat het waterschap in 2025 wederom met succes aandacht heeft besteed aan de informele aanpak;
- De Commissie heeft in 2025 in totaal 10 adviezen (waarvan 2x ongegrond, 4x (deels) gegrond en 4x niet-ontvankelijk) uitgebracht aan het dagelijks bestuur. Van de gegronde bezwaren kon in twee gevallen het bestreden besluit in stand blijven met een aanvullende motivering van het besluit. De andere twee bezwaren met het advies om het bezwaar gegrond te verklaren dienen nog ter besluitvorming te worden voorgelegd aan het dagelijks bestuur in maart 2026;
- Het dagelijks bestuur heeft tot op heden alle adviezen van de Commissie overgenomen in de beslissing op bezwaar;
- De Commissie constateert dat de beslissing op bezwaar vrijwel altijd binnen de wettelijke beslistermijn wordt genomen. In twee gevallen is de beslistermijn overschreden mede door de toegenomen doorlooptijden voor de behandeling van bezwaren vanwege de informele aanpak. Doelstelling is om in 2026 alle bezwaren binnen de wettelijke termijn af te handelen;
- In 2025 is er geen enkel (hoger) beroep ingesteld tegen een beslissing op bezwaar. Voorts heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State twee hoger beroepen ongegrond verklaard.

De Commissie concludeert dat er geen opvallende trends zichtbaar zijn ten opzichte van voorgaande jaren. Zij is van mening dat het waterschap een mooi resultaat heeft bereikt voor wat betreft de afhandeling van bezwaren. Voorts ziet zij voor 2025 af van de mogelijkheid van een

jaarlijks evaluatiegesprek met de dijkgraaf en secretaris-directeur. Het doel van het evaluatiegesprek is om de Commissie de gelegenheid te bieden om opvallende trends of aanbevelingen te delen met de dijkgraaf en secretaris-directeur. Tot slot wil de Commissie haar complimenten overbrengen aan de organisatie.

CONSEQUENTIES

Met het jaarverslag informeert de Commissie het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur over het aantal ingekomen en behandelde bezwaarschriften tegen besluiten van het dagelijks bestuur, alsmede over de adviezen van de Commissie en ingestelde beroepsprocedures.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

N.v.t.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Het jaarverslag is als onderdeel van de vergaderstukken van het algemeen bestuur op internet te raadplegen. Verder heeft het dagelijks bestuur een schriftelijke reactie gegeven op het jaarverslag en zijn waardering uitgesproken over de deskundige advisering van de Commissie. Deze brief is als bijlage 2 opgenomen.

VERVOLG

N.v.t.

BIJLAGEN

1. Jaarverslag 2025 van de Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften
2. Brief namens het dagelijks bestuur aan de Commissie

VERSIEDATUM

24 februari 2026

veilig voldoende schoon water

Waterschap
Aa en Maas

Jaarverslag 2025 Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften

Inhoud

1. Inleiding 3

2. De commissie 3

3. Brabantse samenwerking 3

4. Proces behandeling bezwaarschriften 3

5. Behandelde bezwaren 4

5.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften 4

5.2 Hoorzittingen 5

5.3 Resultaten uitgebrachte adviezen 5

5.4 Contrair gaan 6

5.5 Voorlopige voorziening en (hoger) beroep 6

6. Beslistermijnen 6

7. Conclusie en aanbevelingen 7

Dit document is openbaar.

1. Inleiding

Tegen besluiten van bestuursorganen kan bezwaar worden gemaakt. Deze bezwaarschriften worden behandeld door een externe onafhankelijke commissie als bedoeld in artikel 7:13 van de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). Waterschap Aa en Maas heeft een Verordening behandeling bezwaren 2015 (hierna: de Verordening). Op grond van deze Verordening heeft het dagelijks bestuur een commissie ingesteld voor de voorbereiding van de beslissing op bezwaarschriften (hierna: de commissie).

Het betreft de bezwaarschriften die in de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025 zijn ontvangen door het waterschap en de eerder ingediende bezwaren die door de commissie in het verslagjaar 2025 zijn afgehandeld.

2. De commissie

De commissie hoort bezwaarmakers en belanghebbenden en brengt een advies uit aan het dagelijks bestuur over de te nemen beslissing op het bezwaarschrift. Het gaat om bezwaarschriften die zich richten tegen een besluit van het waterschap. Een voorbeeld hiervan is een besluit op een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten, een verzoek om informatie op grond van de Wet open overheid of een besluit om handhavend op te treden tegen een overtreding van de Waterschapsverordening.

Samenstelling commissie
Op grond van artikel 6 van de Verordening bestaat de commissie uit een voorzitter en tenminste twee andere leden die door het dagelijks bestuur van het waterschap zijn benoemd. De voorzitter en leden van de commissie worden benoemd voor drie of vier jaar en kunnen maximaal één keer herbenoemd worden.

Per 5 september 2023 bestaat de commissie uit de volgende leden.
De heer ing. M.S. Bovens (voorzitter)
De heer ir. E. van Putten
Mevrouw mr. J. Uijlenbroek

De commissie wordt ondersteund door een ambtelijk secretaris. In 2025 was dat mevrouw mr. M.H. Zuidema.

3. Brabantse samenwerking

Vanwege de samenwerking tussen de Brabantse waterschappen is in 2015 door de waterschappen besloten om ook op het gebied van het behandelen van bezwaarschriften samen te werken. Dit heeft in 2015 geresulteerd in de vaststelling door het algemeen bestuur van de Verordening behandeling bezwaarschriften 2015. Ook de algemene besturen van waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel hebben de Verordening behandeling bezwaren 2015 vastgesteld.

Verder zijn door de dagelijks besturen van de Brabantse waterschappen naast de eigen voorzitter en commissieleden ook de voorzitters en commissieleden van de commissies van de andere twee waterschappen benoemd om te komen tot een Brabant brede bezwarencommissie. Deze werkwijze is gekozen met het oog op uitwisselbaarheid en vervangbaarheid van commissieleden. In de praktijk komt het erop neer dat de commissie per waterschap bestaat uit een vaste voorzitter en twee leden. Indien nodig kunnen de voorzitters en leden van de andere waterschappen elkaar vervangen. In de verslagperiode is hier meermaals gebruik van gemaakt.

4. Proces behandeling bezwaarschriften

De bezwaarschriftenprocedure vindt haar grondslag in de Algemene wet bestuursrecht (hierna: Awb). De werkwijze van de commissie is geregeld in de Verordening. Hierin is het uitgangspunt vastgelegd dat na ontvangst van een bezwaarschrift altijd eerst wordt onderzocht of er mogelijkheden zijn om via de informele aanpak tot een oplossing te komen. De bedoeling daarvan is dat geprobeerd wordt om samen met bezwaarmaker(s) en eventuele belanghebbende(n) te bekijken welke mogelijkheden er zijn om tot een andere oplossing van het geschil te komen dan via de formele afhandeling van de bezwaren.

De informele aanpak gaat als volgt in zijn werk. Na binnenkomst van een bezwaarschrift wordt hiervan door de secretaris van de commissie melding gedaan aan de vakafdeling die het primaire besluit heeft voorbereid en genomen. Vervolgens

wordt er zo spoedig mogelijk door de vakafdeling of door de secretaris van de commissie contact opgenomen met de bezwaarmaker(s) en eventuele belanghebbende(n) om na te gaan of men openstaat voor de informele procedure. Wanneer de informele aanpak niet tot een oplossing leidt of bezwaarmaker(s) en/of belanghebbende(n) daartoe niet bereid zijn, wordt het bezwaar volgens de formele procedure behandeld.

Intake bezwaarschrift
De bezwaarschriften komen binnen bij het secretariaat van de bezwarencommissie (Afdeling Bestuur & Bedrijfsvoering, cluster Juridische Zaken). Als het bezwaarschrift in aanmerking komt voor behandeling door de commissie, beoordeelt de secretaris van de commissie (hierna: secretaris) of het bezwaarschrift voldoet aan de ontvankelijkheidseisen die de Awb aan een bezwaarschrift stelt (ondertekening, vermelden gronden bezwaar, tijdige indiening). Is dat niet het geval, dan wordt de bezwaarmaker de mogelijkheid geboden om zijn bezwaarschrift op dat punt aan te vullen (herstellen verzuim). Eventuele belanghebbenden worden op de hoogte gesteld.

Hoorzitting
Na de intake van het bezwaarschrift en nadat eventuele gebreken van het bezwaarschrift zijn hersteld, stelt de voorzitter na overleg met de commissieleden, de datum voor de hoorzitting vast. De secretaris verstuurt uitnodigingen naar de commissieleden, bezwaarmaker, vakafdeling en eventuele belanghebbenden. Verder verzoekt de secretaris aan de vakafdeling om het procesdossier aan te leveren en om uiterlijk tien dagen voor de zitting een schriftelijke reactie op het bezwaarschrift te geven (verweerschrift). Het procesdossier en verweerschrift worden ook aan bezwaarmaker en belanghebbenden toegestuurd.

Voorafgaand aan het horen, wordt het bezwaarschrift door de commissie besproken.

Tijdens de hoorzitting wordt bezwaarmaker door de commissie in de gelegenheid gesteld zijn bezwaren mondeling toe te lichten en te reageren op het verweerschrift van het waterschap. Daarna worden de vertegenwoordigers van het waterschap en eventuele belanghebbenden in de gelegenheid gesteld om te reageren op de aangevoerde bezwaren. Ook stelt de commissie vragen aan de aanwezigen.
Na afloop van het horen, vindt een nabespreking plaats door de commissie (raadkamer). De commissie stelt vast of op basis van het bezwarendossier en de hoorzitting een advies gegeven kan worden. Zo nodig wordt aanvullende informatie gevraagd. Vervolgens formuleert de commissie een advies over het nemen van de beslissing op het bezwaarschrift.

Advies en verslag hoorzitting
De secretaris zorgt voor de uitwerking van het advies van de commissie en maakt een verslag van de hoorzitting. Na goedkeuring en ondertekening door de commissie van het advies en het verslag van de hoorzitting, zorgt de secretaris voor verzending van de stukken naar de vakafdeling.

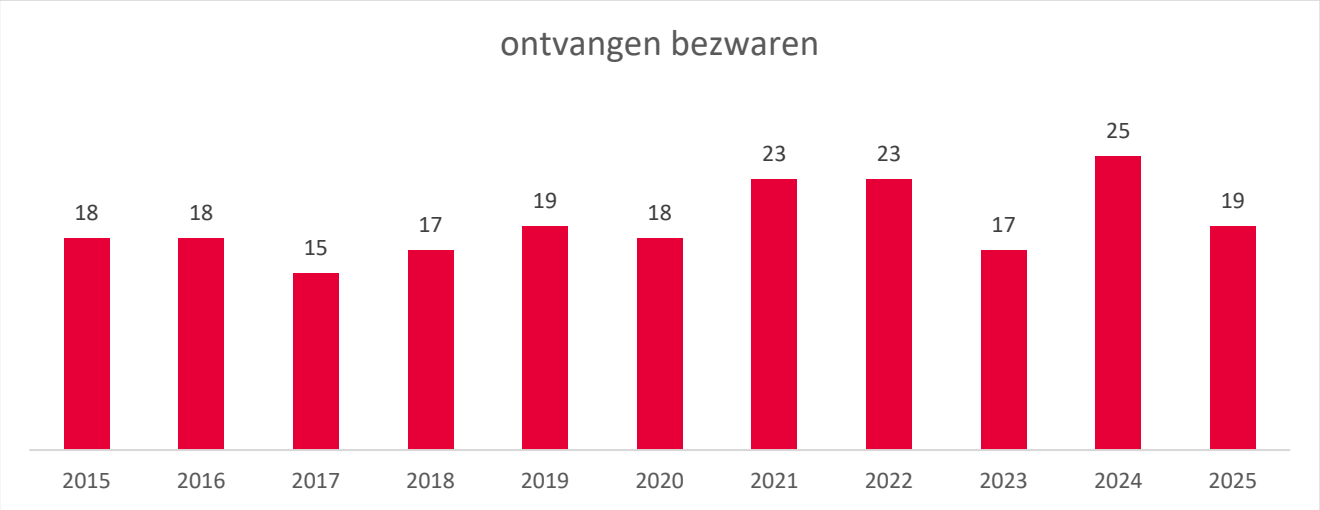
Beslissing op bezwaar
De vakafdeling draagt zorg voor de voorbereiding van de beslissing op het bezwaarschrift en legt dit, na bespreking met de portefeuillehouder, ter beslissing voor aan het dagelijks bestuur. Na de beslissing van het dagelijks bestuur op het bezwaarschrift zorgt de vakafdeling voor de bekendmaking ervan aan bezwaarmaker en eventuele belanghebbenden. Als de beslissing op het bezwaar afwijkt van het advies van de commissie, wordt in de beslissing gemotiveerd aangegeven waarom wordt afgeweken. Het verslag van de hoorzitting en het advies van de commissie worden als bijlage bij de beslissing op het bezwaarschrift gevoegd.

De secretaris ontvangt een afschrift van de beslissing op het bezwaarschrift en zorgt voor terugkoppeling naar de commissie, met name indien van het advies wordt afgeweken.

5. Behandelde bezwaren
In dit hoofdstuk wordt ingegaan op het aantal ingekomen en afgehandelde bezwaarschriften door de commissie in 2025. Verder wordt ingegaan op de aard van het besluit waartegen bezwaar is gemaakt, de resultaten, het contrair gaan van het dagelijks bestuur en het aantal ingestelde (hoger)beroepen en voorlopige voorzieningen.

5.1 Ontvangen en afgehandelde bezwaarschriften
In 2025 zijn 19 nieuwe bezwaarschriften ontvangen door het waterschap.

In figuur 1 is een vergelijking opgenomen van de ontvangen bezwaarschriften van de jaren 2015 tot en met 2025. Hieruit kan worden afgeleid dat het aantal binnengekomen bezwaarschriften in 2025 is gedaald met 6 bezwaarschriften, namelijk van 25 in 2024 naar 19 in 2025.

Figuur 1

In tabel 1 is een onderverdeling gemaakt naar ontvangen en behandelde bezwaarschriften door de commissie met een onderscheid naar de aard van het bestreden besluit. Bij vergunningen is een daling in het aantal bezwaren te zien. In 2024 werden maar liefst 22 bezwaarschriften tegen een vergunning ontvangen ten opzichte van de 13 ontvangen bezwaren in 2025. In slechts 3 gevallen was het bezwaar gericht tegen een vergunning eigen dienst onder de Omgevingswet (voorheen het Projectplan Waterwet).

Verder zijn 8 bezwaarschriften weer ingetrokken als resultaat van het doorlopen van de informele procedure. Op 31 december 2025 waren er nog 13 bezwaren in behandeling, waarvan 11 in afwachting van nader overleg over een mogelijke informele oplossing.

	Vergunningen	Handhaving	Juridische Zaken	Subsidie	Totaal
Ontvangen in 2025	13	4	2	-	19
Behandeld in 2025	9	1	-	-	10
Ingetrokken in 2025	6	-	2	-	8
Behandelen in 2026	10	3	-	-	13

Tabel 1

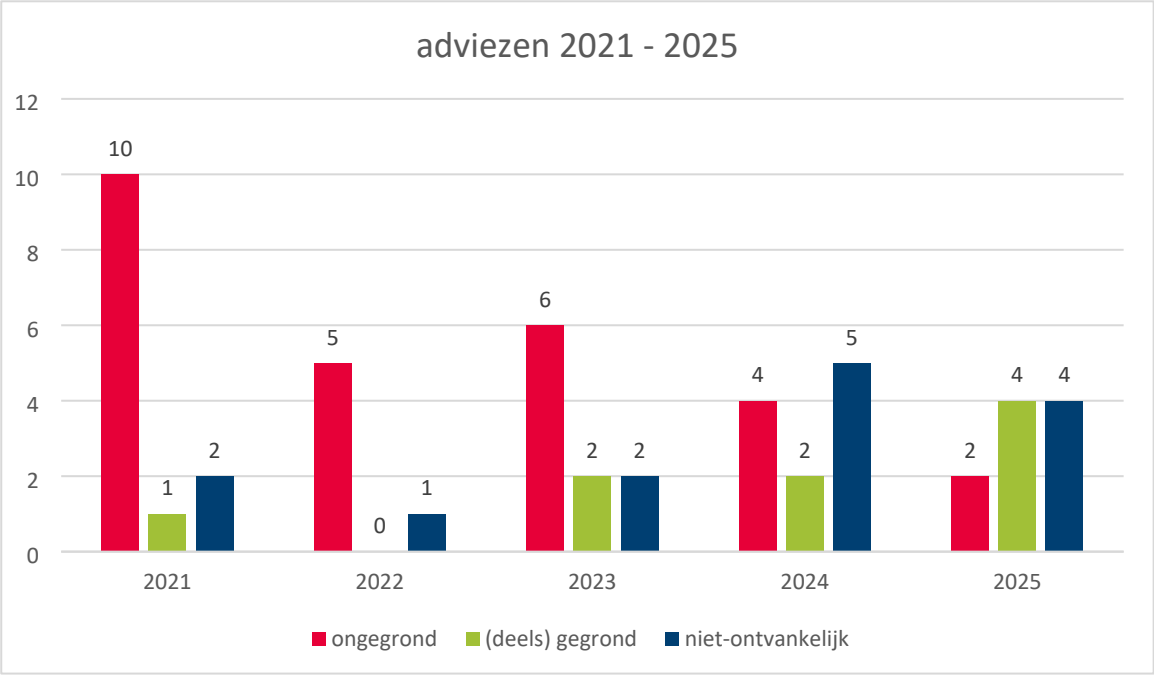
5.2 Hoorzittingen

In 2025 zijn twee hoorzittingen gehouden door de commissie. In 2024 waren dat vier hoorzittingen. Deze hebben allemaal fysiek plaatsgevonden op het kantoor van het waterschap. Voor 2026 heeft de commissie een jaarplanning opgesteld voor het houden van de hoorzittingen. Op die manier kunnen zowel de commissie als de intern betrokken ambtenaren daarmee rekening houden in hun agenda's.

5.3 Resultaten uitgebrachte adviezen

In figuur 2 zijn de adviezen van de commissie weergegeven over de jaren 2021 tot en met 2025. In 2025 heeft de commissie in totaal 10 adviezen uitgebracht aan het dagelijks bestuur. In vier gevallen werd geadviseerd om het bezwaar gegrond te verklaren en om het bestreden besluit, een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten, aan te vullen. Daarnaast werd in vier zaken geadviseerd om het bezwaar niet-ontvankelijk te verklaren. Een bezwaar kan niet-

ontvankelijk worden verklaard wanneer het bezwaar bijvoorbeeld buiten de bezwaartermijn is ingediend of wanneer de bezwaarmaker geen belanghebbende is.

Figuur 2

5.4 Contrair gaan

Het dagelijks bestuur is niet verplicht om het advies van de commissie over te nemen. De Awb bepaalt dat het bestuursorgaan gemotiveerd kan afwijken van het advies (contrair gaan). In 2025 heeft het dagelijks bestuur alle adviezen van de commissie overgenomen.

5.5 Voorlopige voorziening en (hoger) beroep

Voorlopige voorziening

De Algemene wet bestuursrecht bepaalt dat het indienen van een bezwaarschrift geen schorsende werking heeft ten aanzien van het besluit waarop het bezwaarschrift betrekking heeft. Dit betekent dat bijvoorbeeld van een verleende vergunning gebruik mag worden gemaakt, ondanks het feit dat daartegen een bezwaarschrift is ingediend. Om toch te kunnen bewerkstelligen dat de gevolgen van de uitvoering van een besluit worden geschorst, kunnen bezwaarmakers of indieners van een beroepschrift een verzoek indienen bij de voorzieningenrechter van de rechtbank tot het treffen van een voorlopige voorziening. In 2025 is er geen verzoek om voorlopige voorziening ingediend bij de voorzieningenrechter van de rechtbank.

(Hoger) beroep

Op grond van het bepaalde in artikel 8:1 Awb kan een belanghebbende beroep instellen tegen een beslissing op bezwaar bij de sector bestuursrecht van de rechtbank Oost-Brabant en hoger beroep bij de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRvS). In 2025 is er geen enkel beroep ingesteld tegen een beslissing op bezwaar. Van de nog lopende zaken uit 2023 en 2024, is één beroep ingetrokken en twee zaken zijn nog in behandeling. Daarnaast heeft de Afdeling in twee zaken uitspraak gedaan in 2025. De ene zaak betrof een besluit inzake het opleggen van een maatwerkvoorschrift t.b.v. het verwijderen van obstakels langs de watergang. De andere zaak betrof een besluit inzake de vaststelling van een dwangsom op € 0,00 wegens niet tijdig beslissen. Beide hoger beroepen waren ongegrond.

6. Beslistermijnen

Voor bezwaarschriften geldt een wettelijke beslistermijn. De termijn voor het behandelen van een bezwaarschrift is bepaald in de Algemene wet bestuursrecht. Indien gebruik wordt gemaakt van een commissie als bedoeld in artikel 7:13 Awb, dient het bestuursorgaan binnen 12 weken na afloop van de bezwarentermijn een beslissing op het bezwaarschrift

te hebben genomen. De termijn begint te lopen vanaf de dag na die waarop de termijn voor het indienen van het bezwaarschrift is verstreken. Wanneer het bestuursorgaan niet binnen de hierboven genoemde termijn kan beslissen, kan het bestuursorgaan de beslissing voor ten hoogste zes weken verdagen. Daarnaast is verder uitstel mogelijk voor zover de indiener van het bezwaarschrift daarmee instemt en andere belanghebbenden daardoor niet in hun belangen worden geschaad.

Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen
Sinds 1 oktober 2009 geldt de Wet Dwangsom en beroep bij niet tijdig beslissen (4:16 Awb e.v.). Op grond daarvan is het voor belanghebbenden mogelijk om een beroep te doen op een vergoeding (dwangsom) als het waterschap niet tijdig een besluit neemt, bijvoorbeeld een beslissing op bezwaar. Als een beroep wordt gedaan op een overschrijding van de beslistermijn, betekent dit niet automatisch dat een dwangsom wordt toegekend. Na de ingebrekestelling heeft het waterschap twee weken de tijd om alsnog een besluit te nemen. Wordt het besluit binnen twee weken genomen, dan bestaat er geen recht op een dwangsom.

Overschrijdingen
In 2025 zijn twee bezwaren niet binnen de termijn afgehandeld. In beide zaken bleek, na tijdige verdaging van de termijn, verdere verlenging niet mogelijk. De reden van de overschrijdingen is tevens gelegen in het ruime tijdsbestek dat is gehanteerd voor de informele aanpak.

7. Conclusie en aanbevelingen

In het voorgaande is een beeld geschetst van de behandeling van de bezwaarschriften van het waterschap Aa en Maas in het jaar 2025. Uit de voorgaande gegevens worden de volgende conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan c.q. doelen gesteld.

Conclusies
1. Het aantal in 2025 ontvangen bezwaarschriften is gedaald met 6 bezwaarschriften in vergelijking met het voorgaande jaar. Van 25 bezwaren in 2024 naar 19 bezwaren in 2025. Bij vergunningen is een daling zichtbaar; van 22 bezwaren tegen een vergunning in 2024 naar 13 bezwaren tegen een vergunning in 2025;
2. Twee bezwaarschriften zijn niet binnen de wettelijke beslistermijn behandeld;

Aanbevelingen en doelstellingen
1. Inzet van de informele aanpak voortzetten vanuit de gedachte dat een gedragen oplossing de voorkeur verdient boven een juridisch oordeel van de commissie en een besluit op bezwaar;
2. De commissie constateert dat de beslissing op bezwaar vrijwel altijd binnen de wettelijke beslistermijn wordt genomen. In enkele gevallen is de beslistermijn overschreden mede door de toegenomen doorlooptijden voor de behandeling van bezwaren vanwege de informele aanpak. Doelstelling is om in 2026 alle bezwaren binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Waterschap Aa en Maas

Datum	24 februari 2026
Zaaknummer	729621
Doorkiesnr.	+31736158326/ M. Zuidema
Onderwerp	Jaarverslag Commissie Bezwaarschriften 2025
Bijlage(n)	

Commissie voor de behandeling van bezwaarschriften
van waterschap Aa en Maas

Geachte Commissie,

Hartelijk dank voor het aangeboden jaarverslag over het jaar 2025. Het dagelijks bestuur heeft met belangstelling kennisgenomen van uw bevindingen en conclusies. Zo volgt uit het verslag dat er in 2025 in totaal negentien bezwaarschriften zijn ontvangen. In vergelijking met het voorgaande jaar is het aantal gedaald met zes bezwaarschriften. Daarvan zijn tot op heden acht bezwaarschriften weer ingetrokken na uitleg of bemiddeling door de betrokken vakafdeling. Hieruit kan worden afgeleid dat er wederom met succes aandacht is besteed aan de informele aanpak. Van de door uw Commissie uitgebrachte adviezen kon in twee gevallen het bestreden besluit in stand blijven met een aanvullende motivering van het besluit. In twee zaken is de beslissing op bezwaar nog niet genomen. De andere zes adviezen zijn in de beslissing op bezwaar overgenomen door het dagelijks bestuur. Bovendien is in 2025 geen enkel (hoger) beroep ingesteld tegen een beslissing op bezwaar. Daarnaast heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State twee hoger beroepen ongegrond verklaard. Voorts onderschrijven we de doelstelling om in 2026 alle bezwaren binnen de wettelijke termijn af te handelen.

Wij hebben tevens kennisgenomen van uw conclusie dat er geen opvallende trends zichtbaar zijn ten opzichte van voorgaande jaren en uw bericht dat het waterschap een mooi resultaat heeft bereikt voor wat betreft de afhandeling van bezwaren. U heeft aangegeven geen aanleiding te zien voor een evaluatiegesprek met de dijkgraaf en de secretaris-directeur gelet op de bereikte resultaten en de constructieve werkwijze van het waterschap. Het dagelijks bestuur neemt uw suggestie om het evaluatiegesprek over 2025 over te slaan, ter harte. Wij zijn eveneens tevreden met de behaalde resultaten.

Tot slot rest het dagelijks bestuur niets meer dan het uitspreken van haar waardering aan de Commissie voor de inspanningen in 2025. Wij danken u hartelijk voor uw deskundige advisering.

Hoogachtend,
namens het dagelijks bestuur,

Peter Verlaan
secretaris

Mario Jacobs
dijkgraaf

Deze brief is digitaal ondertekend, vandaar dat u hier geen handtekening ziet.

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3084
Extern Zaak ID	0654761972
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.2
Titel	Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend
Organisatieonderdeel	Strategie, Beleid en Communicatie
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Jacobs, M.
Digitale toegankelijkheid toegepast	Ja
paraafsecretaris	

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 Routekaart Water en Bodem Sturend

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend.

Zaaknummer: 761972

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

KENNISNEMEN VAN:

De Brabantse Routekaart Water en Bodem Sturend

PROBLEEMSTELLING

In Brabant werken we als de waterschappen samen met de provincie aan de concretisering, borging en toepassing van “Water en Bodem Sturend”. Dit principe is niet nieuw, en is als denkrichting al opgenomen in het huidige Waterbeheerprogramma. We zien wel dat de urgentie om nadere invulling en uitwerking te geven aan de principes van water en bodem sturend de afgelopen jaren steeds breder wordt gevoeld. Onder andere als gevolg van de Kamerbrief van november 2022 (Kamerbrief over rol Water en Bodem bij ruimtelijke ordening | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl) en de Kamerbrief van oktober 2024 (Kamerbrief over de visie op water en bodem | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl). Water en Bodem Sturend komt ook terug in het nieuwe Regeerakkoord (Aan de slag Coalitieakkoord 2026-2030).
In dit kader hebben we als waterschappen in 2023 onder meer een bouwsteen water en bodem sturend opgesteld en aangeboden aan de provincie.

Er lopen diverse onderzoeken, pilots en beleidsinitiatieven bij de provincie Noord-Brabant en de Brabantse Waterschappen rondom het principe Water en Bodem Sturend. Om hier overzicht in te bieden is een routekaart gemaakt die u als bijlage bij deze nota aantreft.

KERNBOODSCHAP

De routekaart is opgenomen als bijlage bij deze mededeling. Deze bestaat uit twee pagina’s. Op pagina 1 wordt toegelicht waarom deze routekaart is opgesteld. Ook laat deze pagina zien op welke thema’s er op dit moment (2025-2026) uitwerkingen plaatsvinden, die te maken hebben met ‘water en bodem sturend’. Op pagina 2 van de routekaart worden deze thema’s specifieker toegelicht, en is per thema aangegeven wie trekker is (provincie of de waterschappen). Daarnaast geeft pagina 1 weer dat we toewerken naar verankering van alle losse onderdelen in de (ontwerp) Waterbeheerprogramma’s en het (ontwerp) Regionaal Water en Bodem Programma 2028-2033. De weergave van de thema’s op pagina 1 (volgorde van thema’s en onderlinge relaties tussen de thema’s) is niet exact bedoeld. Het doel is om weer te geven dat er veel uitwerkingen gelijktijdig plaatsvinden, die onderling met elkaar samenhangen. De routekaart is zodoende bedoeld als praatplaat die overzicht biedt over alle verschillende initiatieven. Een praatplaat die onder andere de bestuurders van de provincie en de waterschappen helpt om het overzicht te krijgen van wat er speelt.

CONSEQUENTIES

- De routekaart geeft overzicht van de vele processen i.r.t. water en bodem sturend. Zowel voor de eigen organisaties als voor partners (o.a. gemeenten). De routekaart bevat geen nieuw beleid of nieuwe afspraken. Het is een visuele weergave van de processen die lopen;
- De routekaart duidt de samenhang met de voorbereiding van de nieuwe beheerprogramma’s en uitvoering in de planperiode 2028-2033.
- De routekaart is geschikt voor ambtelijk en bestuurlijk gebruik, in- en extern.

- De routekaart biedt geen totaaloverzicht van waar provincie en waterschappen samen aan werken. De inhoud van de kaart is afgebakend tot de processen en activiteiten die eraan bijdragen dat Noord-Brabant volgens de principes van water en bodem sturend is ingericht.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Het werken volgens de principes van water en bodem sturend helpt om tot een meer duurzaam ingericht watersysteem te komen.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

Er is geen apart communicatie en participatie traject ingericht rondom de routekaart. De kaart geeft overzicht over lopende sporen en bevat geen nieuw beleid.

VERVOLG

Diverse van de in de routekaart opgenomen beleidsvoornemens en activiteiten zullen in het traject van verdere uitwerking op de agenda van het AB terugkomen.

Naast alle trajecten die op de routekaart zijn weergegeven, ziet het waterschap er natuurlijk via de ‘weging van het waterbelang’ (voorheen watertoets) ook op toe dat ontwikkelingen in ons gebied zoals nieuwbouw passen bij het bodem- en watersysteem.

BIJLAGEN

1. Routekaart Water en Bodem Sturend

VERSIEDATUM

24 februari 2026

Routekaart water & bodem sturend

Een gezamenlijk product van provincie Noord-Brabant & de waterschappen op basis van het addendum op het Regionaal Water en Bodemprogramma 2022-2027

Waarom deze routekaart? Water en bodem sturend vraagt om een transitie in denken, sturingsbeleid, juridische kaders en uitvoering. Voor Rijk, Provincie, waterschappen en gemeenten. Deze transitie realiseren we niet van vandaag op morgen. We werken stap voor stap toe naar het einddoel: een provincie waar in 2050 water en bodem de leidende principes zijn voor een gezonde, duurzame, veilige en toekomstbestendige leefomgeving.

provincie Noord-Brabant en Waterschappen

Thema's

- Kaart WBS op perceelsniveau
- Beleidsrijke aanpassing waterschapsverordening
- Beregeningsbeleid
- Drainagebeleid
- Aanpassing omgevingsverordening
- Watersignaleringskaart
- Verbreding Grondwaterheffing
- Lokale laagtes
- Actualisatie handreiking W&B
- Maatschappelijke business case WBS
- Brabantse Voedselstrategie
- Actieplan gewas-beschermingsmiddelen
- Koepelbeheerplan N2000
- Juridische voorzienbaarheid

Verankering in

dec 2026

- Ontwerp Waterbeheer-programma's
- Ontwerp Regionaal Water en Bodem Programma
- Overige zaken

Concept besluitvorming

dec 2027

- Waterbeheer-programma's 2028-2033
- Regionaal Water en Bodem Programma 2028-2033
- Overige zaken

Definitieve besluitvorming

Uitvoering in planperiode 2028 - 2033

Op onze route hebben we oog voor andere beleidstereinen:

Droogteagenda Noord-Brabant - HWBP/waterveiligheid - 8e Nitraat Actie Programma - Nationaal Water Programma/ Herijking Deltaprogramma/klimaatscenario's - Ruimte voor landbouw en natuur - Ministeriële commissie economie en natuurherstel - Nota Ruimte/ruimtelijke arrangementen - 4e KRW stroomgebiedbeheerplannen 2028-2033

2025/2026 Start: bepalen amibitie, scope en outline volgende planperiode → **2026 - 2027:** participatie, inspraak en besluitvorming → **2028 en verder**

Routekaart water & bodem sturend
Thema's

Kaart WBS op perceelsniveau
WS

De kaart met ruggen, flanken, beekdalen en polders is nu grofmazig opgesteld, dat is lastig voor juridische toepasbaarheid. De kaart wordt daarom verder gedetailleerd uitgewerkt.

Mijlpaal: 1e kwartaal 2026
Soort product: kaart
Waar landt het: waterschapsverordening en omgevingsverordening

Beleidsrijke aanpassing waterschapsverordening
WS

Aanpassingen van de Waterschapverordening met beleidsrijke wijzigingen zodat in lijn met water en bodem sturend gehandeld kan worden.

Mijlpaal: vaststellingg 4e kwartaal 2026
Soort product: verordening
Waar landt het: waterschapsverordening. Dit is iets dat we in meerdere stappen doen

Beregeningsbeleid
WS

Herziening beregeningsbeleid om landbouwkundig grondwatergebruik met 30 miljoen m^3 te verminderen richting herstel van het grondwatersysteem en bescherming van natuurdoeltypen in N2000.

Mijlpaal: 1 januari 2027: 1e stap nieuw beleid
Soort product: beleid
Waar landt het: waterschapsverordening en omgevingsverordening, WBP's en RWP"

Drainagebeleid
WS

Om versnelde ontwatering (ruggen) en drainerende werking (beekdalen) te voorkomen, wordt het drainagebeleid aangescherpt om systeemherstel te bevorderen.

Mijlpaal: vaststelling 2e kwartaal 2027
Soort product: verordening
Waar landt het: waterschapsverordening en omgevingsverordening, WBP's en RWP

Aanpassing omgevingsverordening
PNB

De provinciale omgevingsverordening wordt regelmatig geactualiseerd met aanscherping van beleid en regels; dit omvat ook actualisaties vanuit water en bodem sturend.

Mijlpaal: wanneer nieuw beleid definitief wordt
Soort product: verordening
Waar landt het: omgevingsverordening. Dit is iets dat we in meerdere stappen doen

Watersignaleringskaart
PNB

Het actualiseren en uitbreiden van de watersignaleringskaart met alle ontwikkelingen voortkomend uit water en bodem sturend, waaronder het RWP inclusief addendum RWP.

Mijlpaal: periodiek
Soort product: kaart
Waar landt het: omgevingsverordening

Verbreding Grondwaterheffing
PNB

De Provincie Noord-Brabant verlaagt de grens voor de grondwaterheffing vanaf januari 2026 van 150.000 m^3/jaar naar 50.000 m^3/jaar.

Mijlpaal: ingangsdatum 1 januari 2026
Soort product: heffing
Waar landt het: omgevingsverordening en verordening grondwaterheffing

Lokale laagtes
PNB

Lokale laagten zijn essentieel voor watersysteemherstel. Provincie en waterschappen brengen deze in kaart en ontwikkelen een aanpak. Doel is water vast te houden, bevorderen van infiltratie en het grondwater aanvullen. De Omgevingsverordening wordt aangepast zodat de norm voor wateroverlast vervalt.

Mijlpaal: 2e kwartaal 2027
Soort product: beleid
Waar landt het: omgevingsverordening en waterschapsverordening

Actualisatie handreiking W&B
PNB

Actualisatie van de handreiking om provinciale water- en bodem belangen te borgen in gemeentelijk beleid en vergunningverlening, inclusief het addendum Water en Bodem sturend.

Mijlpaal: 2e kwartaal 2026
Soort product: handreiking
Waar landt het: omgevingsplannen, omgevingsvisies gemeentes

Maatschappelijke business case WBS
PNB

Deze studie biedt inzicht in de kosten en baten van water- en bodem sturend, nu en in de toekomst. Dit vormt de basis voor afspraken om afwenteling van maatregelen en kosten te voorkomen, conform de ontwikkelprincipes van NOVEX Stedelijk Brabant.

Mijlpaal: 4e kwartaal 2026
Soort product: onderzoek
Waar landt het: NOVEX Stedelijk Brabant

Brabantse Voedselstrategie
PNB

Brabantse bijdrage aan de beschikbaarheid van voldoende, gezond en veilig voedsel, o.a. het ontwikkelen van een afwegingskader om het beschikbaar houden van hoogwaardige landbouwgronden te betrekken in de integrale afweging van functies.

Mijlpaal: vaststelling 4e kwartaal 2026
Soort product: beleidsnotitie
Waar landt het: nog nader te bepalen

Actieplan gewasbeschermingsmiddelen
PNB

Vermindering van de negatieve effecten van het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw met het oog op een gezonde leefomgeving voor mens en natuur.

Mijlpaal: vaststelling 2e kwartaal 2026
Soort product: beleid
Waar landt het: stimulerende en regulerende instrumenten

Koepelbeheerplan N2000
PNB

De huidige algemene vrijstelling van de vergunningplicht voor landbouwkundig gebruik in N2000-beheerplannen wordt herzien voor gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en beregening.

Mijlpaal: voorontwerp 2e kwartaal 2026
Soort product: beleid
Waar landt het: Natura2000-beheerplan

Juridische voorzienbaarheid
PNB

Vanaf 2030 moeten water en bodem sturend-aanpassingen (regels en beleid) juridisch zijn geborgd, zodat inwoners en bedrijven zich tijdig kunnen voorbereiden. De waterschappen laten de Universiteit Utrecht onderzoek uitvoeren om het begrip voorzienbaarheid juridisch te duiden.

Mijlpaal: 2e kwartaal 2026
Soort product: onderzoek
Waar landt het: WBP's, RWP, beleidsstukken en regels

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	2714
Extern Zaak ID	0654647423
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.3
Titel	Beleidsrijke wijzigingen waterschapsverordening
Organisatieonderdeel	Strategie, Beleid en Communicatie
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Informatienota AB
Bijlage 1 Samenvatting plan van aanpak participatietraject

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Commissie Watersysteem en Waterveiligheid	23 oktober 2025
Algemeen Bestuur	12 december 2025
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het participatieproces dat is gestart voor de nadere uitwerking van de voorstellen van beleidsrijke wijzigingen van de waterschapsverordening.

Zaaknummer: 647423

INFORMATIENOTA VOOR HET ALGEMEEN BESTUUR D.D. 10 APRIL 2026

KENNIS NEMEN VAN:

Het participatieproces dat is gestart voor de nadere uitwerking van de voorstellen van beleidsrijke wijzigingen van de waterschapsverordening.

KERNBOODSCHAP

In het thema AB van 26 januari 2024 is ingezoomd op de waterschapsverordening en het belang van het doorvoeren van beleidsrijke wijzigingen in verband met onder andere het veranderende klimaat en het rijks- en provinciaal beleid m.b.t. water en bodem sturend. In het AB van 12 december 2025 bent u geïnformeerd over de inhoudelijke voortgang op dit dossier. Deze informatienota biedt inzicht in de vorderingen die sindsdien zijn gemaakt. Dit in nauwe samenwerking met waterschap Brabantse Delta en waterschap De Dommel. In het thema AB van 17 april zal kort worden stilgestaan bij inhoud en proces. Hierbij zal ook een toelichting worden gegeven over de bevoegdheid van AB en DB voor het vaststellen van de waterschapsverordening.

Er lopen momenteel twee wijzigingssporen:

- Een spoor beleidsarme wijziging. Deze wijziging bevat voornamelijk technische of tekstuele verbeteringen, ook wel ‘onderhoud’ van de waterschapsverordening genoemd. Besluitvorming hierover is voorzien in het AB van 5 juni 2026.
- Een spoor beleidsrijke wijziging. Deze wijziging bevat de uitwerking van beleidskeuzes in de verordening op een aantal thema’s.

Deze informatienota heeft enkel betrekking op het spoor van de beleidsrijke wijziging.

De dagelijkse besturen van de drie waterschappen hebben ingestemd met het starten van een participatietraject, om nadere input op te halen van belanghebbende partijen met betrekking tot de voorgestelde beleidsrijke wijzigingen.

Gezamenlijk proces, drie verordeningen

De verordening is nu in grote lijnen op elkaar afgestemd. Het is waardevol om dit te behouden. Daarom is er gezamenlijk gewerkt aan een wijziging. Deze inhoudelijke afstemming neemt niet weg dat de verordening een instrument blijft van ieder waterschap afzonderlijk. Ieder waterschap kan ervoor kiezen om (op onderdelen) af te wijken van de gezamenlijke lijn. Dit blijft zo en de bevoegdheid tot vaststelling blijft berusten bij het DB en/of het AB (dit is afhankelijk van de delegatieregeling). Door dergelijke afwijkingen te markeren wordt voor de inwoners van Brabant duidelijk welke verschillen er zijn en waarom een waterschap voor een andere aanpak kiest.

CONSEQUENTIES

De wijzigingen die momenteel in voorbereiding zijn, hebben als doel om het gebied beter in te (laten) inrichten telkens wanneer een activiteit wordt vergund of uitgevoerd. Met kleine stapjes kan een betere inrichting bijdragen aan het watersysteem meer klimaat robuust te maken. De betreffende activiteiten zijn uitgewerkt vanuit de perspectieven van de thema’s “Water en Bodem Sturend’ en ‘Klimaatbestendig Bebouwd Gebied’. Er worden wijzigingen voorgesteld voor de volgende activiteiten:

Water Bodem Sturend:

- Dempen en graven oppervlaktewater
- Duikers hoger aanleggen
- Poelen graven
- Onderbemalen
- Peilregulerende werken in B-watergangen verwijderen
- Profiel van vrije ruimte

Klimaatbestendig bebouwd gebied:

- Toename, wijzigen en afkoppelen verhard oppervlak
- Retourbemalen

Een aantal van deze activiteiten is eerder met u gedeeld. Nieuwe activiteiten die sinds de informatienota van december 2025 zijn toegevoegd, betreffen de activiteiten: duikers hoger aanleggen, poelen graven, onderbemalen, verwijderen peilregulerende werken in B-waterlopen en retourbemalen.

Op voorhand is niet zeker dat alle voorgestelde wijzigingen ook daadwerkelijk zullen resulteren in aanpassingen in de waterschapsverordening. Mogelijk dat er meer effectieve instrumenten kunnen worden ingezet. Zo is voor de gebouwde omgeving een strategie uitgewerkt, die kan resulteren in de inzet van instrumenten van provincie en gemeenten i.p.v. inzet van de waterschapsverordening.

Bedoeling is om de verordening te verrijken met een kaart die het waterschapsgebied opdeelt in systeemeenheden; ruggen, flanken, beekdalen en polders. Op basis van deze kaart wordt het mogelijk om per systeemeenheid passende regels vast te stellen. Deze kaart is nog in wording.

BIJDRAGE DUURZAAM WATERSCHAP

Met voorliggende aanpassingen reguleren we initiatieven van derden en onszelf (vergunning eigen dienst), die bijdragen aan de doelen voor een duurzaam waterschap.

COMMUNICATIE/PARTICIPATIE

De wijzigingen hebben impact op inwoners, bedrijven, gemeenten, de provincie en andere initiatiefnemers. Daarom starten de drie waterschappen samen een participatietraject om bij belanghebbenden input op te halen voor de uitvoerbaarheid, het effect en eventuele verbeteringen. In de bijlage 1 is het plan van aanpak op hoofdlijnen opgenomen.

VERVOLG

Na verwerking van de input uit het participatietraject worden de voorstellen uitgewerkt in juridische teksten voor de waterschapsverordening. Op basis van deze formele teksten verwacht het DB een ontwerp van de verordening formeel ter inzage te kunnen leggen. Tenslotte wordt in het laatste kwartaal van 2026, na verwerking van binnengekomen zienswijzen, de wijziging van de waterschapsverordening voorgelegd aan het DB en/of AB ter vaststelling.

Deze wijziging betreft een eerste stap. Belangrijke thema’s zijn nog niet in deze wijziging meegenomen, zoals waterkwaliteit. Of doorlopen een eigenstandig traject, zoals beregeningsbeleid grondwater. Ook voor activiteiten binnen de thema’s Water en Bodem Sturend en Klimaatbestendig bebouwd gebied is het werk nog niet klaar. Parallel aan de opwerking en vaststelling van het voorliggend voorstel wordt de volgende tranche van beleidsvoorstellen voorbereid.

BIJLAGEN
Bijlage 1: Samenvatting plan van aanpak participatietraject

VERSIEDATUM
3 maart 2026

Bijlage 1. Samenvatting Plan van aanpak Participatietraject

Aanleiding
De waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta en De Dommel hebben gezamenlijk een voorstel in voorbereiding voor een beleidsrijke wijziging van de Brabantse waterschapsverordening. Hierin zijn ontwikkelingen verwerkt vanuit de perspectieven van Water Bodem Sturend en Klimaatbestendig Bebouwd Gebied.
We willen een navolgbaar en transparant participatietraject. Dat vraagt om een goed doordacht procesontwerp aan de voorkant. Daarvoor maken we in onderstaande aanpak expliciet waarom, waarover, met wie, als wie en hoe we het gesprek voeren.
Na het participatietraject volgt nog een inspraakprocedure. Met verwerking van de input uit het participatietraject worden de voorstellen uitgewerkt in juridische teksten voor de waterschapsverordening. Op basis van deze formele teksten verwacht het DB een ontwerp van de verordening formeel ter inzage te kunnen leggen.

Waarom in gesprek?

Een getoetste beleidsrijke wijziging van de waterschapsverordening als eindresultaat
Het doel van de participatie is het ophalen van concrete input over de gevolgen van de voorgestelde regels in de dagelijkse praktijk. Deze input wordt gebruikt om te toetsen of de voorgestelde wijzigingen daadwerkelijk bijdragen aan uitvoerbaarheid en om waar nodig aanpassingen te doen voordat besluitvorming plaatsvindt.
Het beoogde resultaat is een getoetst ontwerp van een gewijzigde waterschapsverordening, die juridisch zorgvuldig is én goed uitvoerbaar in de praktijk. Dit ontwerp zal vervolgens ter inzage worden gelegd.

Waarover in gesprek?

Praktijkcheck als participatievraag
In dit traject liggen de 10 voorgestelde wijzigingen voor die in de praktijk worden getoetst op werkbaarheid en uitvoerbaarheid. De 10 wijzigingen worden voor het publiek duidelijk toegelicht, met focus op de mogelijke consequenties voor de initiatiefnemer. De centrale participatievraag daarbij luidt:

- *Zijn de voorgestelde wijzigingen werkbaar en uitvoerbaar in uw praktijk?*
- *Concreet: werkt dit, waar knelt het, wat moet anders en hoe kan het anders?*

Met wie in gesprek?

We zorgen dat alle geïnteresseerden kunnen participeren en geven extra aandacht aan overheden en de georganiseerde belanghebbenden.

Gericht uitnodiging belanghebbenden
We kiezen voor gerichte participatie met belanghebbenden die in hun werk direct met de betreffende activiteiten te maken krijgen. Daarbij geven we bepaalde partijen extra aandacht. De provincie en gemeenten benaderen we daarvoor ambtelijk

en individueel. Projectontwikkelaars, agrariërs en terreinbeheerders benaderen we via hun vertegenwoordigende koepels:

- Provincie Noord-Brabant;
- Alle gemeenten;
- Projectontwikkelaars (Bouwend Nederland);
- ZLTO;
- Terreinbeheerders.

Open toegankelijkheid voor geïnteresseerde inwoners en bedrijven
Naast de gerichte benadering is de participatie open toegankelijk voor inwoners, bedrijven en andere geïnteresseerden. Voor hen is dezelfde openbare informatie beschikbaar als voor de professionele doelgroepen en zij kunnen reageren via een e-participatieplatform.
Op basis van signalen, vragen of aantoonbare belangstelling kan aanvullend een apart moment voor inwoners, bedrijven en andere geïnteresseerden worden georganiseerd, als verdieping naast de reguliere informatievoorziening.

Als wie in gesprek?

Gezamenlijke afzender
De drie waterschappen treden gezamenlijk op als afzender voor de 10 voorliggende wijzigingen. Zij communiceren in dit traject met één gezamenlijke communicatielijn en positioneren zich als gezamenlijke initiatiefnemers van deze beleidsrijke wijziging van de waterschapsverordening. Wanneer aanvullende wijzigingen door een waterschap worden voorgesteld, kunnen zij ook worden voorgelegd in dit participatietraject. Wel wordt in de communicatie expliciet gemaakt dat dit een aanvulling is van het betreffende waterschap, en alleen verzonden naar de belanghebbenden in het betreffende waterschap.

Hoe in gesprek?

Eerst informeren, dan participeren
Vanwege de hoeveelheid en specialistische aard van de informatie wordt expliciet ruimte georganiseerd voor verheldering vóór inhoudelijke inbreng, bijvoorbeeld via toelichting via webinars en een breed beschikbare doorlopende FAQ op een centrale online locatie. Met provincie, gemeenten en koepelorganisatie wordt persoonlijk contact opgenomen zodat intern op een reactie kan worden voorbereid. Informeren vindt plaats vanaf halverwege maart. Per april wordt actieve participatie georganiseerd.

Online en asynchrone gespreksvorm als basis voor verzamelen reacties
De basisvorm van participatie is online en asynchroon, zodat deelname laagdrempelig is voor een grote en geografisch verspreide doelgroep. Geïnteresseerden kunnen op meerdere momenten en op eigen tijd reageren. De participatie verloopt via een gezamenlijk e-participatieplatform, inclusief FAQ en contactadres voor vragen en ondersteuning. Voor provincie, gemeenten en koepelorganisatie is daarnaast ruimte voor contactmomenten en bespreking van hun reactie.
Reacties worden opgehaald tot en met de derde week van mei, zodat voor het participatietraject, inclusief het vooraf informeren, tien weken de tijd wordt genomen.

Vaste formats voor het ophalen en verwerken van reacties
Alle reacties worden per onderdeel vastgelegd en verwerkt. Voor een efficiënte en consistente verwerking werken we met vaste reactieformats per voorgestelde wijziging. Daarbij is expliciet aandacht voor de samenhang tussen wijzigingen en mogelijke neveneffecten.
Alle resultaten worden gebundeld en vastgelegd in een participatieverslag, inclusief transparante terugkoppeling over wat met de inbreng is gedaan en welke afwegingen daarbij zijn gemaakt.

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3072
Extern Zaak ID	420273
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.4
Titel	Dashboard waterveiligheid Q4 2025
Organisatieonderdeel	Waterveiligheid
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast paraafsecretaris	Ja

Bijlagen
Dashboard waterveiligheid Q4 2025 peildatum 15 januari 2026

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Toelichting

Peildatum 15 januari 2026.

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van het dashboard waterveiligheid Q4 2025 (peildatum 15 januari 2026).

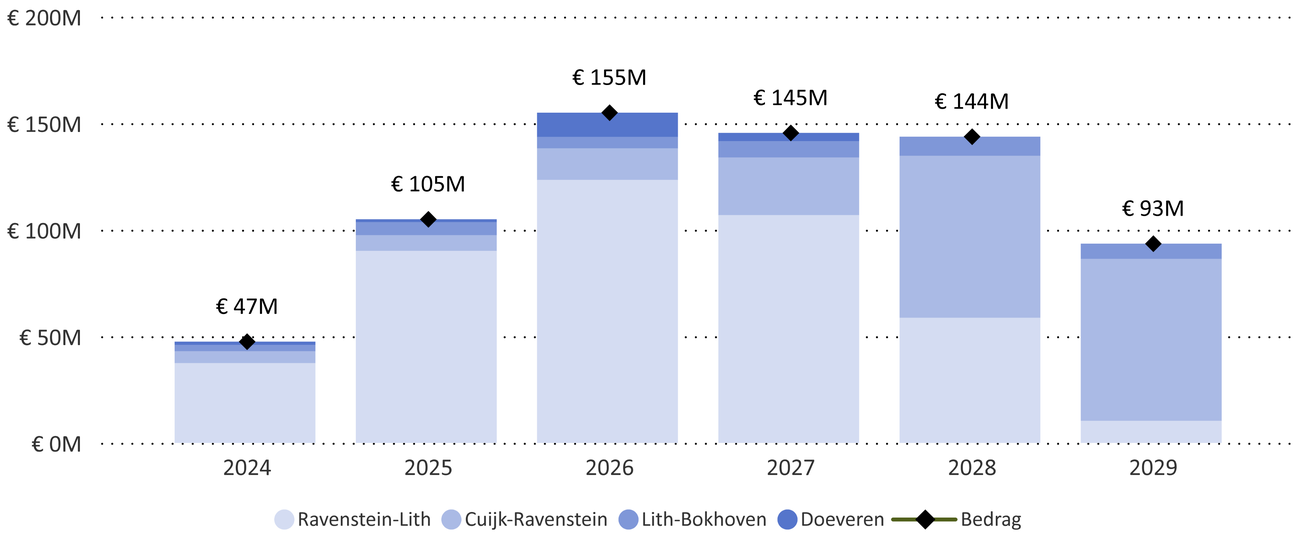
Waterveiligheid - HWBP

Peildatum
15 januari 2026

Waterschap Aa en Maas
veilig voldoende schoon water

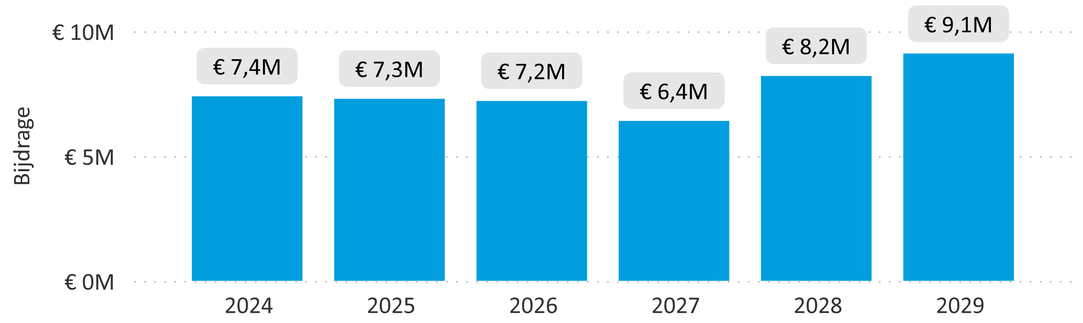
Financieel

Financiele meerjarenplanning HWBP-projecten

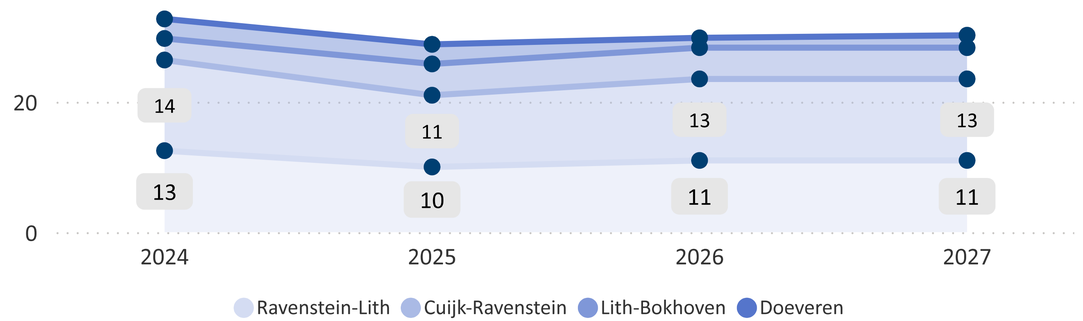

Financieel

Jaarlijkse bijdrage WS Aa en Maas aan HWBP

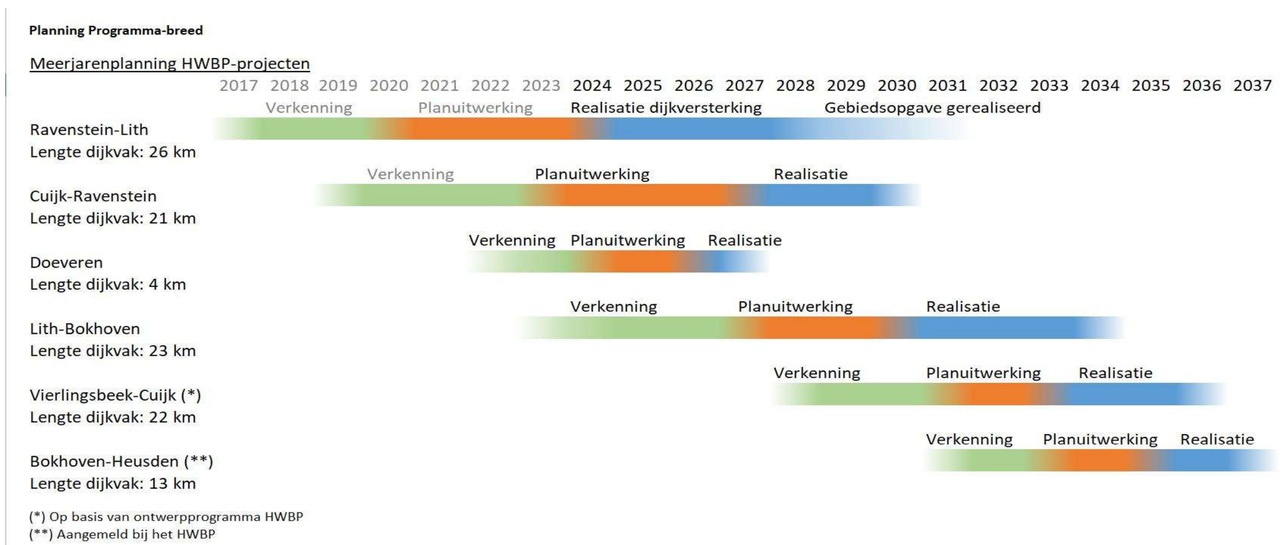

Verwachte interne FTE

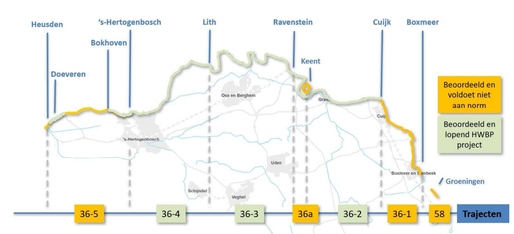
Planning en Omgeving

Overzicht projectplanning

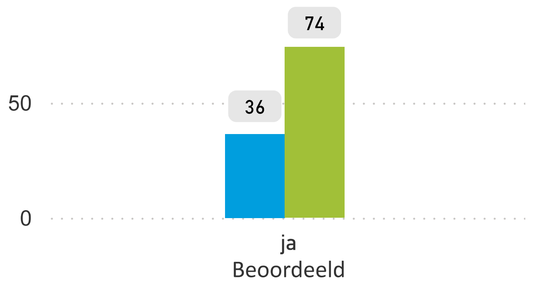

Beoordeling

Trajectoverzicht projecten

Beoordeling primaire keringen (Km)

Waterveiligheid - HWBP

Peildatum
15 januari 2026

Waterschap Aa en Maas
veilig voldoende schoon water

Projectnaam

Ravenstein-Lith

Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling
36-3	26	2	ja

Projectvoortgang

Omgevingsrelatie

Financien

Toelichting projectvoortgang

Toelichting

De uitvoering van Meanderende Maas verloopt beheerst en grotendeels conform planning. In meerdere dijksecties en uiterwaarden zijn ontwerp- en uitvoeringsstappen afgerond en lopen de werkzaamheden door; Maasbommel Oost nadert oplevering.

De integrale planning (IOP 6.0), inclusief kabels en leidingen, is geactualiseerd. De druk op het ontwerpspoor en de afstemming over verleggingen kabels en leidingen blijft hoog en vraagt blijvende aandacht en actieve sturing.

Veiligheid is geborgd in processen en overleggen; enkele incidenten leiden tot extra focus op gedrag en cultuur. Ecologische maatregelen worden uitgevoerd zonder impact op de eindmijlpalen. De samenwerking tussen opdrachtgever en opdrachtnemer verloopt constructief.

Via de Eigenstandige Control Functie (ECF) heeft een onafhankelijke toets plaatsgevonden. Het resultaat hiervan is in een aparte memo beschreven en wordt gedeeld met de opdrachtgeversbegeleidingsgroep (OGBG).

Toelichting Omgevingsrelatie

Toelichting

De Raad van State behandelt de resterende beroepen op 12 februari 2026; een deel van de beroepen is inmiddels ingetrokken. Twee onteigeningsdossiers wachten nog op uitspraak, zonder gevolgen voor de voortgang van de uitvoering. Grondverwerving verloopt verder conform planning.

De relatie met de omgeving is stabiel en overwegend positief. Omwonenden en stakeholders blijven goed geïnformeerd via inloopbijeenkomsten, het informatiecentrum en gerichte communicatie over planning, bereikbaarheid en veiligheid. Het aantal klachten blijft beperkt, ondanks de toename van werkzaamheden en tijdelijke afsluitingen.

De samenwerking met netbeheerders is verbeterd, wat leidt tot betere afstemming in fasering en uitvoering. Ecologische aandachtspunten, zoals de vleermuisroute en dassenburcht, worden in goed overleg met bevoegd gezag opgepakt en hebben geen impact op de hoofdplanning.

Toelichting Financien

Toelichting

De financiële afhandeling met projectpartners verloopt grotendeels volgens afspraak, maar blijft aandacht vragen vanwege kasritme en voorfinanciering door het waterschap. Er zijn geen signalen die wijzen op budgetoverschrijding of noodzaak tot bestuurlijke bijsturing

De financiële positie van het project is stabiel. De Prognose Einde Werk per Q4-2025 blijft binnen het door Waterschap Aa en Maas vastgestelde projectbudget. Mutaties betreffen reguliere indexering en VTW-afhandeling en leiden niet tot afwijkingen op hoofdlijnen. De uitgaven in 2025 bedragen circa € 90 mln en zijn conform de bijgestelde prognose op basis van de definitieve termijnstaat van Boskalis.

De Planuitwerking is nagenoeg afgerond, er vinden nog werkzaamheden plaats voor archeologisch onderzoek. Deze zullen in 2026 worden afgerond.

De risicoreservering bedraagt € 27,56 mln en is tot en met Q4-2025 niet aangesproken. Enkele risico’s, waaronder ecologie en fasering van kabels en leidingen, zijn financieel voorbereid en kunnen binnen het beschikbare budget worden opgevangen.

Projectnaam

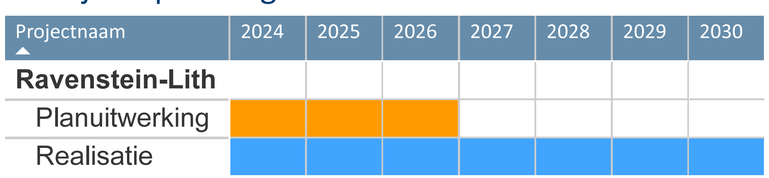
Ravenstein-Lith

Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming

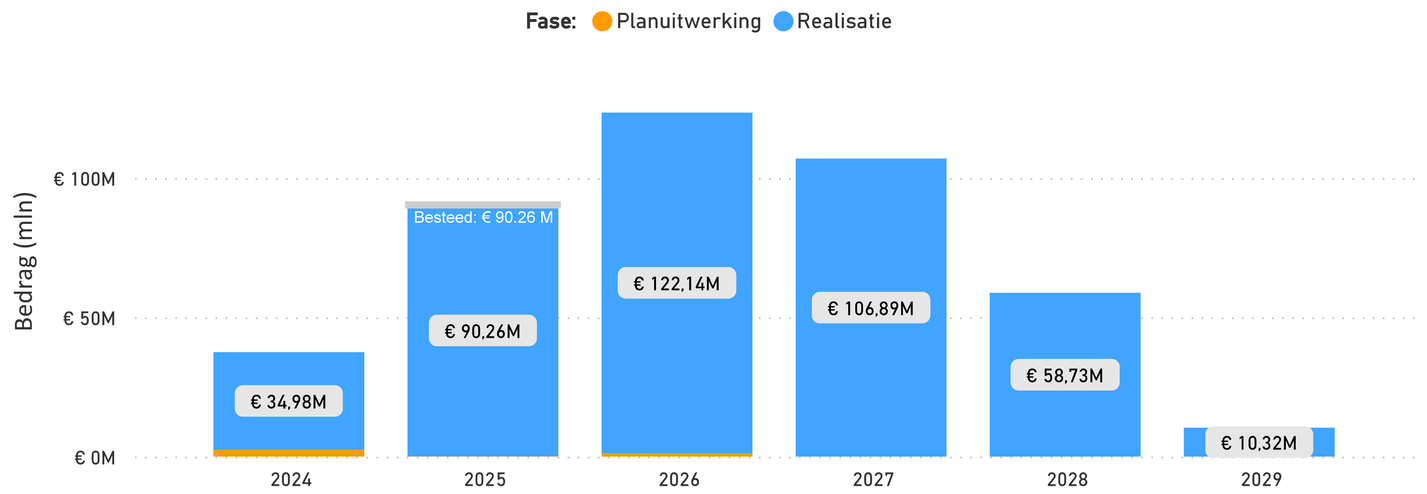
Toelichting	Planning	Werkelijk
AB: Themabijeenkomst informeren AB stand van zaken project		23-05-2024
AB: Bestuursovereenkomst en kredietaanvraag Realisatie		05-07-2024
Start werkzaamheden aan de dijk		06-01-2025
KRW-maatregelen uitgevoerd	22-12-2027	
Oplevering dijkversterkingsmaatregelen	31-12-2028	
Oplevering rivierverruimende en gebiedsgerichte maatregelen (geheel project)	31-12-2030	
Het werk volledig uitgevoerd	31-12-2030	

Meerjarenplanning

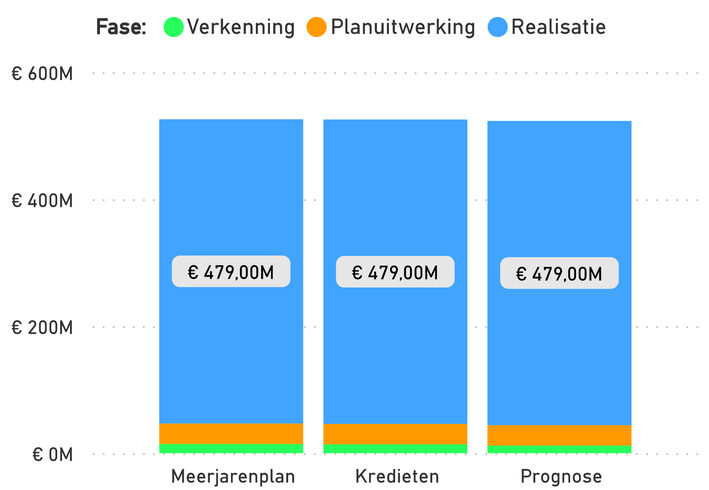

Financien

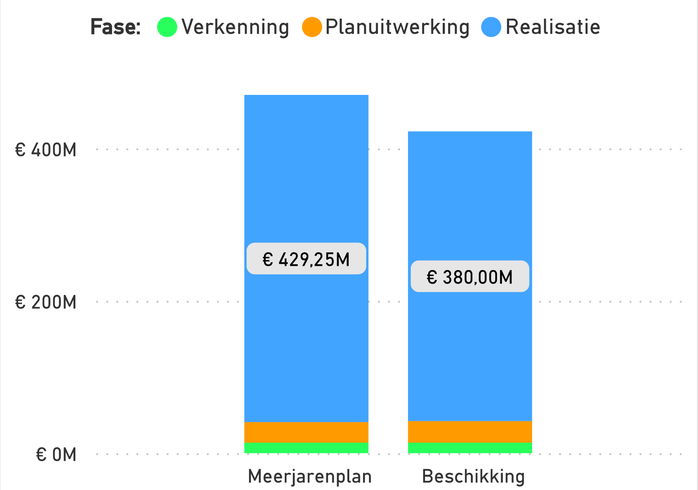
Planning uitgaven per jaar/fase

Uitgaven : Ravenstein-Lith

Inkomsten excl. eigen bijdrage AM : Ravenstei...

Projectnaam

Cuijk-Ravenstein

Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling
36-2	21	10	ja

Projectvoortgang

Omgevingsrelatie

Financien

Toelichting projectvoortgang

Toelichting

Op 31 oktober heeft een kick-off plaatsgevonden met het bouwteam (Sweco, Dijkgenoten en Waterschap Aa en Maas) om te starten met het opstellen van het definitief ontwerp. In de afgelopen periode zijn voor de eerste deelgebieden de ontwerpen opgeleverd. Daarnaast is Dijkgenoten gestart met het opstellen van een uitvoeringsplan.

De aanbesteding is afgerond en de ontwerpfase van het bouwteam is gegund aan de aannemerscombinatie Dijkgenoten, bestaande uit de bedrijven BAM, van den Herik en FL. Op 20 oktober heeft een feestelijke handeling plaatsgevonden waarin een samenwerkingsmanifest ondertekend is tussen de partners (Sweco, Dijkgenoten, Waterschap Aa en Maas) van het bouwteam.

De conditionerende onderzoeken zijn opgestart en zullen gedurende het jaar 2025/2026 worden uitgevoerd.

Om verwachtingen over de subsidieaanvraag voor de realisatiefase af te stemmen met het HWBP heeft op 1 december een bijeenkomst plaatsgevonden. Op basis van dit gesprek is een plan van aanpak voor de realisatiefase opgesteld dat ook gebruikt wordt voor de subsidieaanvraag.

Toelichting Omgevingsrelatie

Toelichting

Voor het verkrijgen van de ontgrondingsvergunning van de Provincie Noord-Brabant zijn archeologische proefsleuven uitgevoerd in de uiterwaarden bij Neerloon. Deze vergunning en ook de vergunning voor omgevingsvergunning voor maatregelen aan de rivierzijde van de dijk waren nog niet verleend bij het ontwerp projectbesluit en zullen bij het definitieve projectbesluit worden toegevoegd

Voor de deelgebieden die vermoedelijk als eerste in uitvoering gaan zijn de gesprekken met Enexis en Brabant Water over de verleggingsplannen opgestart.

Op 9 januari heeft het locatiebezoek van de commissie MER plaatsgevonden. De bevindingen van de commissie MER zullen worden beantwoord in de Nota van Antwoord.

Op 21 oktober is het ontwerp projectbesluit vastgesteld door het dagelijks bestuur. Het projectbesluit en de gecoördineerde vergunningen hebben vanaf 6 november tot ter inzage gelegen. Op basis van de ter inzagelegging zijn 37 zienswijzen ingediend. Er vindt afstemming plaats met de betreffende gemeentes over de beantwoording van deze zienswijzen in de Nota van Antwoord. Vaststelling van het definitieve projectbesluit door dagelijks bestuur is voorzien voor maart 2026 en goedkeuring door de Provincie Noord-Brabant in juni 2026.

De minnelijke grondverwerving is opgestart op basis van het vergunningenontwerp. Tevens wordt de onteigening voorbereid.

Toelichting Financien

Toelichting

De kosten van de conditionerende onderzoeken zijn hoger dan verwacht. De verwachting is dat de huidige fase binnen planning kan worden afgerond.

Er is door de initiatiefnemers een keuze gemaakt over welke meekoppelkansen verder worden uitgewerkt. Hiermee zijn een aantal meekoppelkansen van derden vervallen.

Om de voorbereiding van de realisatiefase op te starten zal een voorstel voor een investeringskrediet worden voorgelegd aan het algemeen bestuur. Deze zal naar verwachting voor de vergadering van 6 juni 2026 worden geagendeerd.

Projectnaam

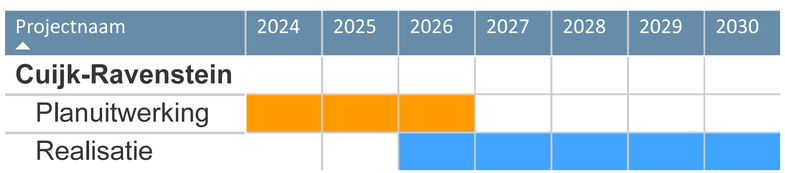
Cuijk-Ravenstein

Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming

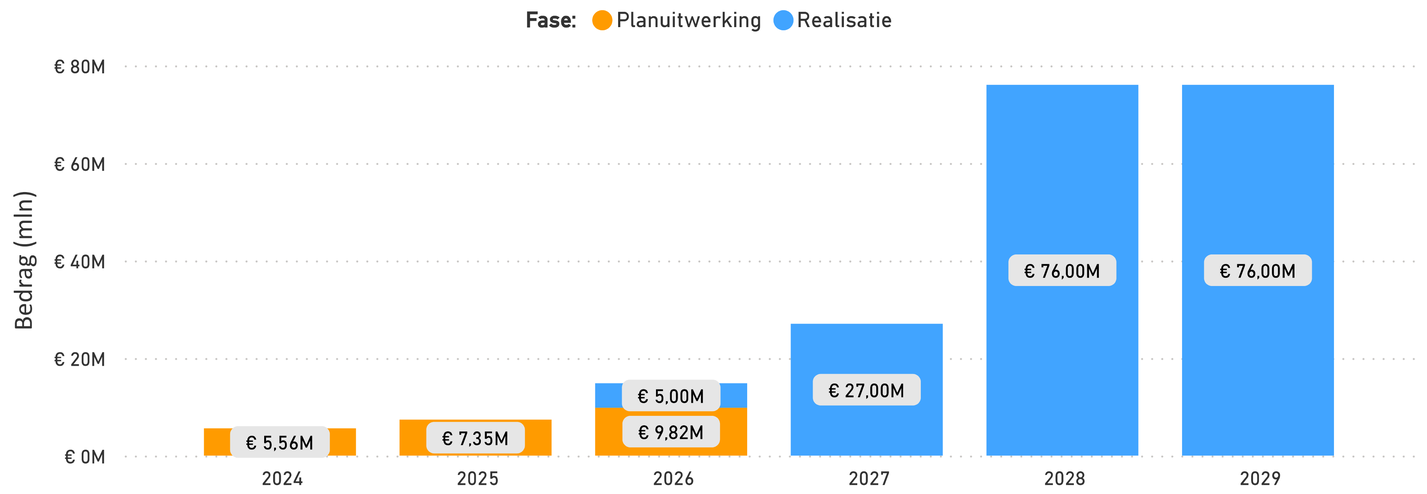
Toelichting	Planning	Werkelijk
Thema AB: Toelichting stavaza Cuijk-Ravenstein		26-09-2025
Gunning aannemer bouwteam fase		11-10-2025
DB: Akkoord ter inzagelegging ontwerp Projectbesluit Cuijk-Ravenstein		21-10-2025
DB: Vaststellen Projectbesluit, plan MER en hoofdvergunningen Cu-Ra	31-03-2026	
GS: Goedkeuring Projectbesluit Cuijk-Ravenstein	30-06-2026	
AB: Kredietaanvraag voorbereiding Realisatiefase Cuijk-Ravenstein	06-06-2026	

Meerjarenplanning

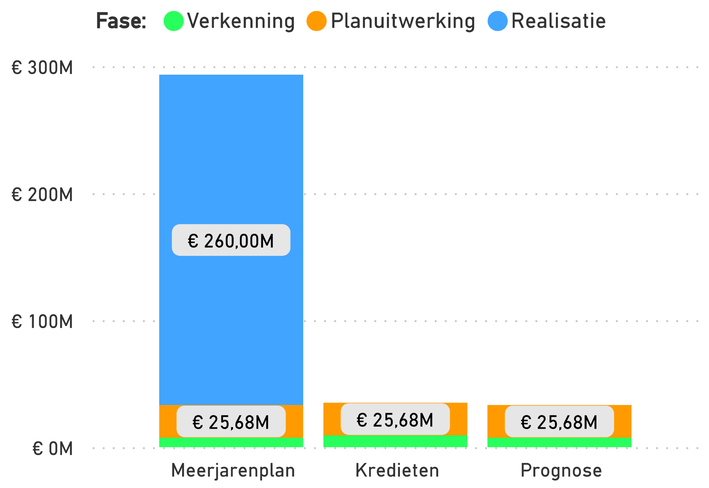

Financien

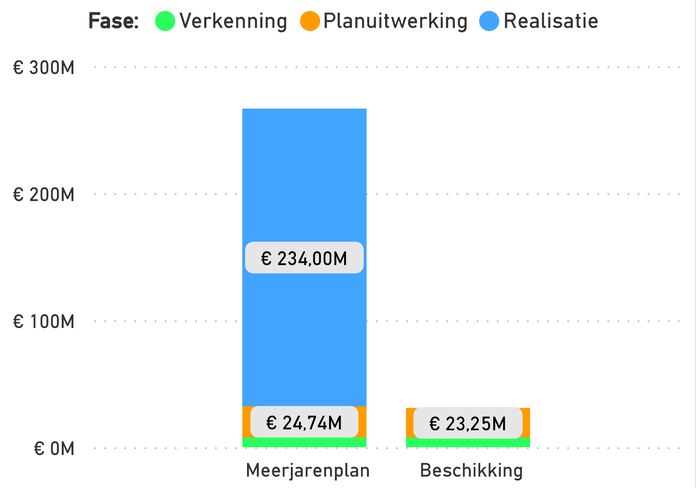
Planning uitgaven per jaar/fase

Uitgaven : Cuijk-Ravenstein

Inkomsten excl. eigen bijdrage AM : Cuijk-Rav...

Waterveiligheid - HWBP

Peildatum
15 januari 2026

Waterschap Aa en Maas
veilig voldoende schoon water

Projectnaam

Lith-Bokhoven

Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling
36-4	23	16	ja

Projectvoortgang

Omgevingsrelatie

Financien

Toelichting projectvoortgang

Toelichting

Het project is in 2023 gestart met de verkenningsfase. Het plan van aanpak is ingediend voor subsidie bij het HWBP. De beschikking is ontvangen in april 2024.

Het Algemeen Bestuur heeft in de vergadering van 23 februari 2024 krediet toegekend aan de verkenningsfase van Lith-Bokhoven.

In samenwerking met het ingenieursbureau (Witteven + Bos met RHDHV) wordt de fase van Kansrijke Alternatieven (KA) doorlopen. Omdat de veiligheidsopgave nog niet voldoende stabiel was voor het volledige dijktraject wordt parallel gewerkt aan het Voorkeursalternatief voor vier prioritaire gebieden.

Toelichting Omgevingsrelatie

Toelichting

De bewoners van Oud-Empel hebben gezamenlijk een zienswijze ingediend op Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Hierin hebben zij hun zorgen en ideeën kenbaar gemaakt voor de dijkverbetering. Ondanks de goede contacten met het project was er behoefte om hierover in gesprek te gaan. Dit heeft geresulteerd in een veldbezoek met bewoners aan enkele belangrijke locaties in het dorp, in december 2025. Hierbij was ook de portefeuillehouder aanwezig.

Op 20 november 2025 vond de zesde werkplaats van het dijkverbeteringsproject Lith-Bokhoven plaats. De bijeenkomst stond in het teken van het verdiepen van kansrijke alternatieven voor de vier prioritaire gebieden. De sfeer was erg constructief en betrokken. Volgende werkplaatsen richten zich ook op andere dijkdelen.

Op 3 december 2025 vond een informatiebijeenkomst plaats voor bewoners langs de randen van het stedelijk uitloopgebied van ’s-Hertogenbosch. Tijdens deze bijeenkomst is een toelichting gegeven op de stand van zaken van de dijkverbeteringsopgave.

Toelichting Financien

Toelichting

De huidige prognose realisatiekosten is beredeneerd op basis van een combinatie van de voordeligste realistische oplossingen per deeltraject. De grootste kostendragers zijn de complexe dijkdorpen en nieuwe dijktraces.

De planning en uitgaven verlopen conform prognose.

Het plan van aanpak voor de verkenningsfase met een raming van € 15 mln. is in april 2024 beschikt door het HWBP. Daarmee zijn 90% van de totale kosten van de verkenning gedekt.

Projectnaam

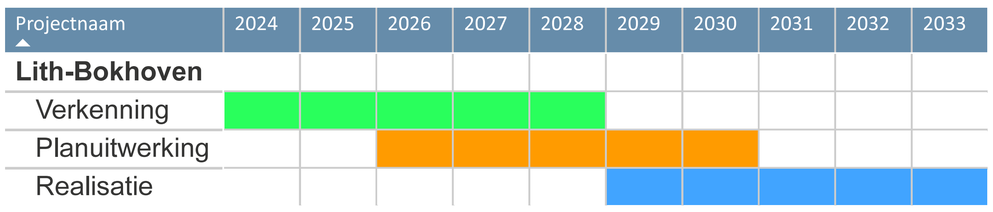
Lith-Bokhoven

Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming

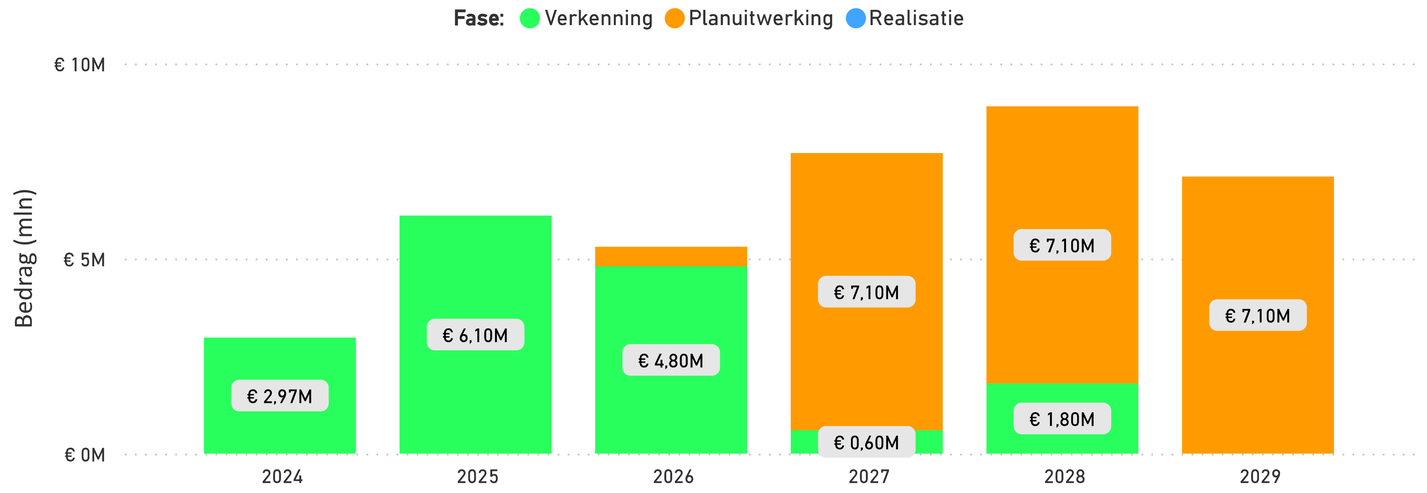
Toelichting	Planning	Werkelijk
AB: Kredietaanvraag Verkenningsfase		23-02-2024
Nota Kansrijke bouwstenen		06-12-2024
Nota Mogelijke alternatieven (MA)		13-06-2025
Nota Kansrijke alternatieven (KA)	19-06-2026	
DB: Voorkeursalternatief (VKA)	07-12-2026	

Meerjarenplanning

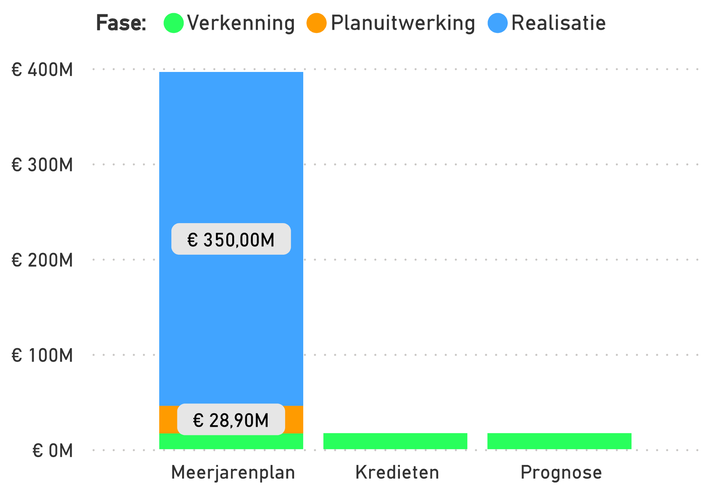

Financien

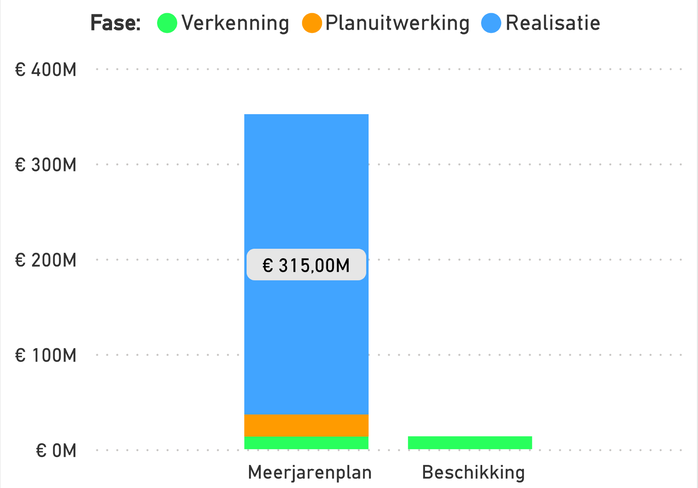
Planning uitgaven per jaar/fase

Uitgaven : Lith-Bokhoven

Inkomsten excl. eigen bijdrage AM : Lith-Bokh...

Projectnaam

Doeveren

Trajectnr.	Aantal Km.	Aantal kunstwerken	Beoordeling
36-5	4	0	ja

Projectvoortgang

Omgevingsrelatie

Financien

Toelichting projectvoortgang

Toelichting
Het projectbesluit en de MER zijn door Gedeputeerde Staten op 2 september 2025 goedgekeurd waarna het vanaf 18 september 2025 6 weken ter inzage heeft gelegen. Er zijn geen beroepen ontvangen op het Projectbesluit en MER. Daarmee is deze ook onherroepelijk geworden en is dit geen obstakel meer voor de uitvoering
De aanbesteding voor de dijkversterking is afgerond en gegund aan FPH Ploegmakers. Deze partij heeft een plan ingediend dat voldeed aan alle eisen en uitblonk in ondermeer de korte realisatietijd en aandacht voor (het ontzien van) de omgeving.
De start van de uitvoering (schep in de grond) is momenteel voorzien in augustus 2026 en oplevering is voorzien in april 2027.
Met Enexis is in overleg met de aannemer besloten dat in september 2026 hun kabels worden verlegd. De overleggen met Brabant Water over de verlegging lopen voorspoedig en hier worden geen problemen voorzien met de planning. De aannemer heeft als meekoppelkans aangeboden om de waterleiding in zijn geheel te vervangen, zodat deze toekomstbestendig is. De gesprekken hierover met Brabant Water hierover lopen nog.

Toelichting Omgevingsrelatie

Toelichting
De relatie met de omgeving blijft onverminderd goed.
Er heeft op 10 december 2025 een starthandeling plaatsgevonden, waarbij naast FPH Ploegmakers ook medewerkers van betrokken overheidsorganisaties en bewoners uit de omgeving aanwezig waren. Deze middag is door iedereen als zeer positief ervaren.
Er heeft overleg plaatsgevonden met de camping over een nadeelcompensatie voor de gemiste omzet tijdens de uitvoeringsperiode. Omdat de aannemer buiten het vakantieseizoen werkt, wordt de nadeelcompensatie opnieuw berekend.

Toelichting Financien

Toelichting
De aanbieding van FPH Ploegmakers voor de realisatie (ca. € 7,3 miljoen incl. BTW) valt 40% lager uit dan de contractraming. Dit wordt met name veroorzaakt door goedkopere inkoop van de damwanden en kortere doorlooptijd van de uitvoering van het werk.
De Planuitwerkingsfase is afgerond en de kosten blijven binnen de raming en het verstrekte krediet. In mei 2026 wordt de Planuitwerking financieel afgesloten en wordt duidelijk hoe groot het positieve saldo zal zijn.
Op 18 december 2025 heeft het HWBP besloten om € 19.611.741 aan subsidie te verlenen voor de Realisatiefase. Nu het uitvoeringscontract is gegund, zal deze subsidie conform de financieringsregels van het HWBP worden herijkt. Momenteel loopt het herijkingsproces waarbij het beschikte subsidiebedrag voor de Realisatiefase zal worden aangepast ten gevolge van de gunstige aanbesteding. De prognose van de te maken kosten zal lager uitvallen door de lagere aanneemsom en een lager risicoprofiel. De subsidie van het HWBP zal hierdoor naar beneden worden bijgesteld. Het streven is dat het proces 25 februari 2026 wordt afgerond.
Voor de Verkenningsfase is het vaststellingverzoek bij het HWBP ingediend. Deze is in januari 2026 conform de subsidieaanvraag vastgesteld op € 1.884.904.

Projectnaam

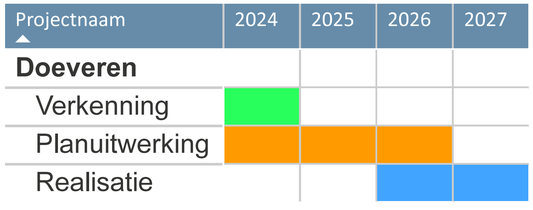
Doeveren

Planning en Bestuurlijke besluitvorming

Bestuurlijke besluitvorming

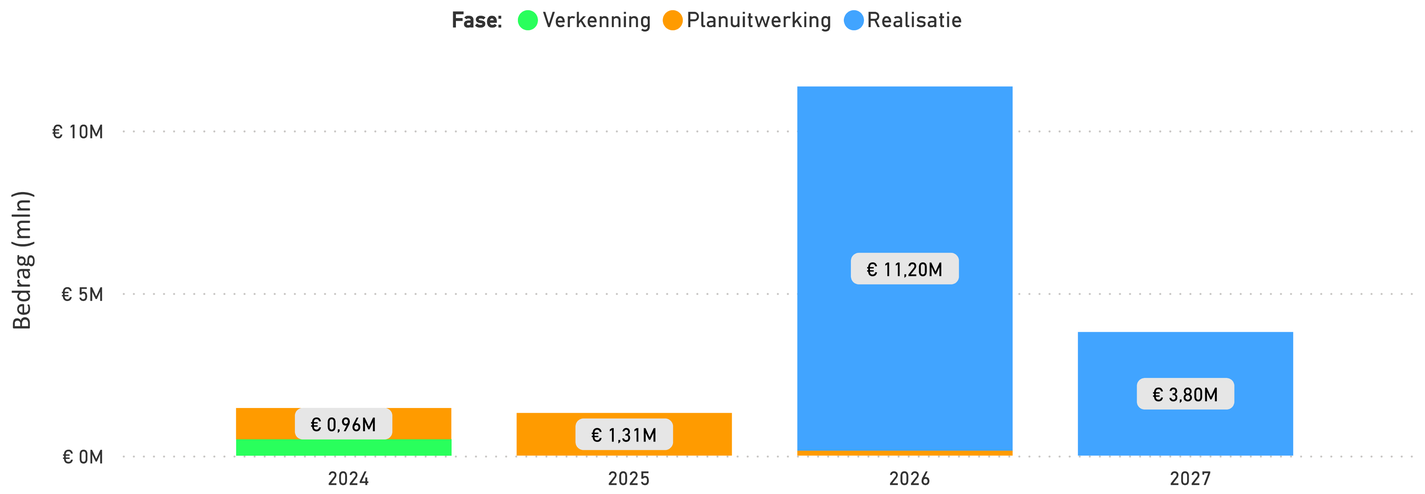
Toelichting	Planning	Werkelijk
AB: Kredietaanvraag Realisatie		04-07-2025
GS: Projectbesluit Doeveren		02-09-2025
Indienen subsidieaanvraag realisatiefase		31-10-2025
Voorlopige gunning uitvoering		12-11-2025
Definitieve gunning uitvoering		03-12-2025
Vaststelling HWBP subsidie Planuitwerkingsfase	31-05-2026	
Oplevering dijkversterkingsmaatregelen	01-04-2027	

Meerjarenplanning

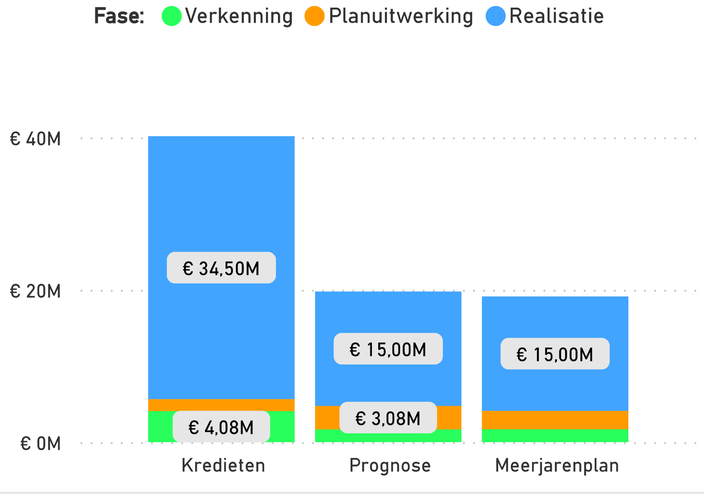

Financien

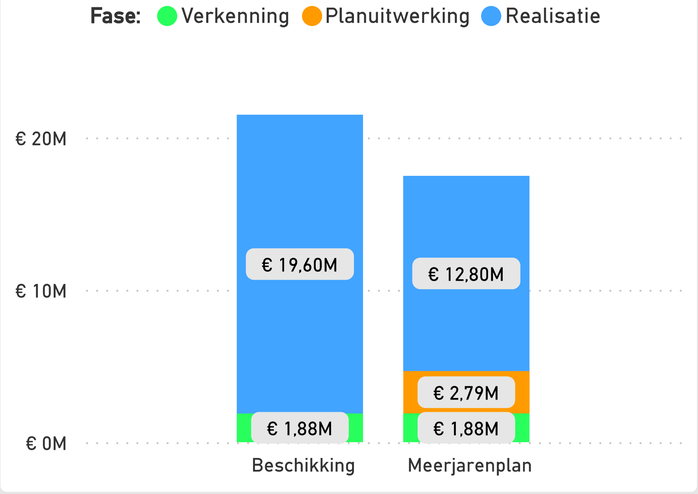
Planning uitgaven per jaar/fase

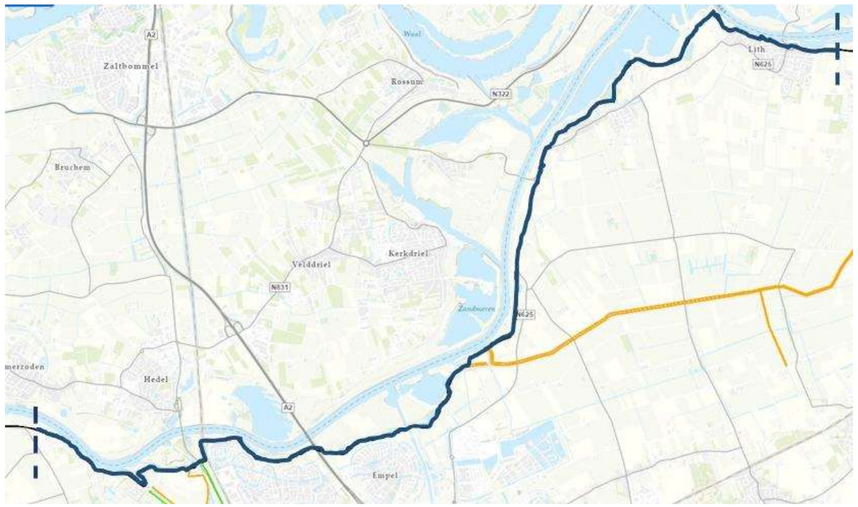
Uitgaven : Doeveren

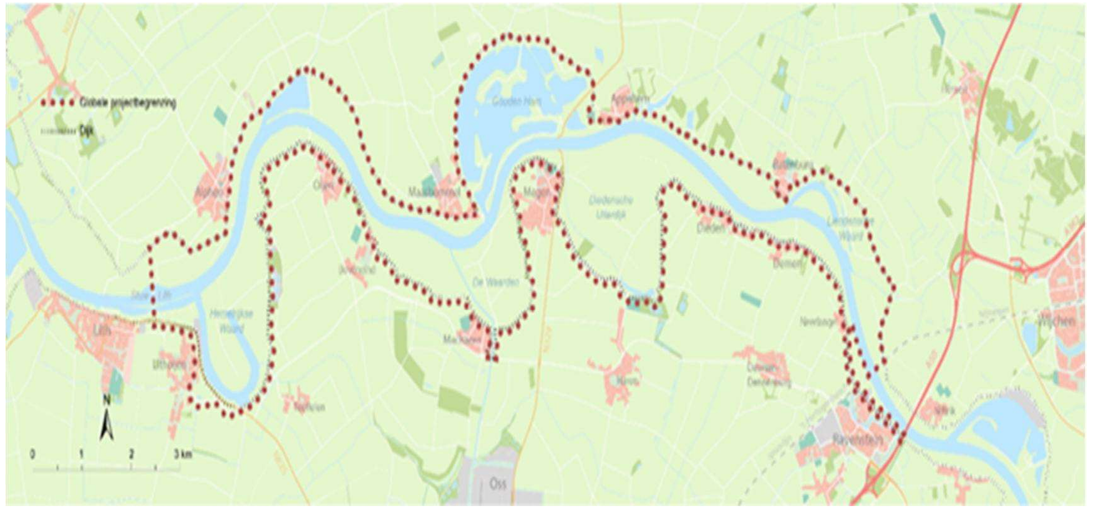
Inkomsten excl. eigen bijdrage AM : Doeveren

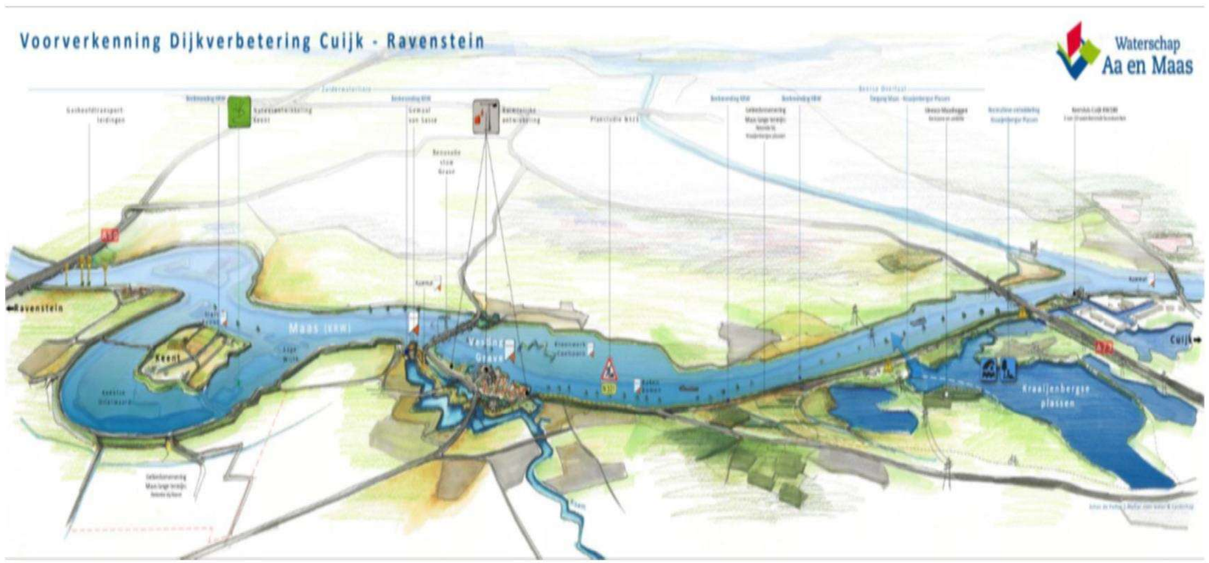
Begrenzing projectgebied Lith-Bokhoven

Begrenzing projectgebied Ravenstein-Lith

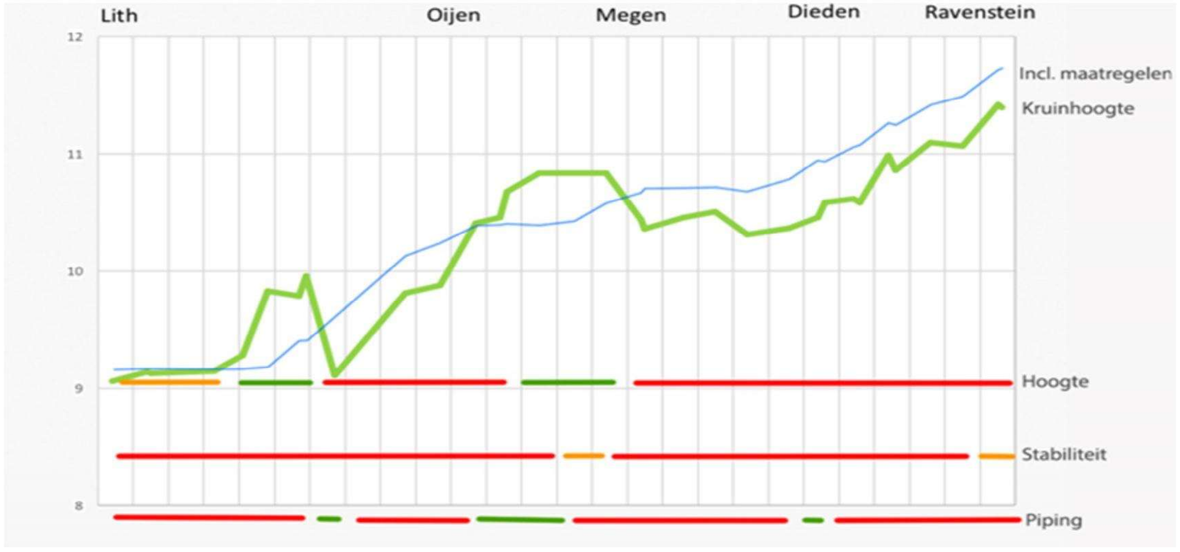
Begrenzing projectgebied Cuijk-Ravenstein

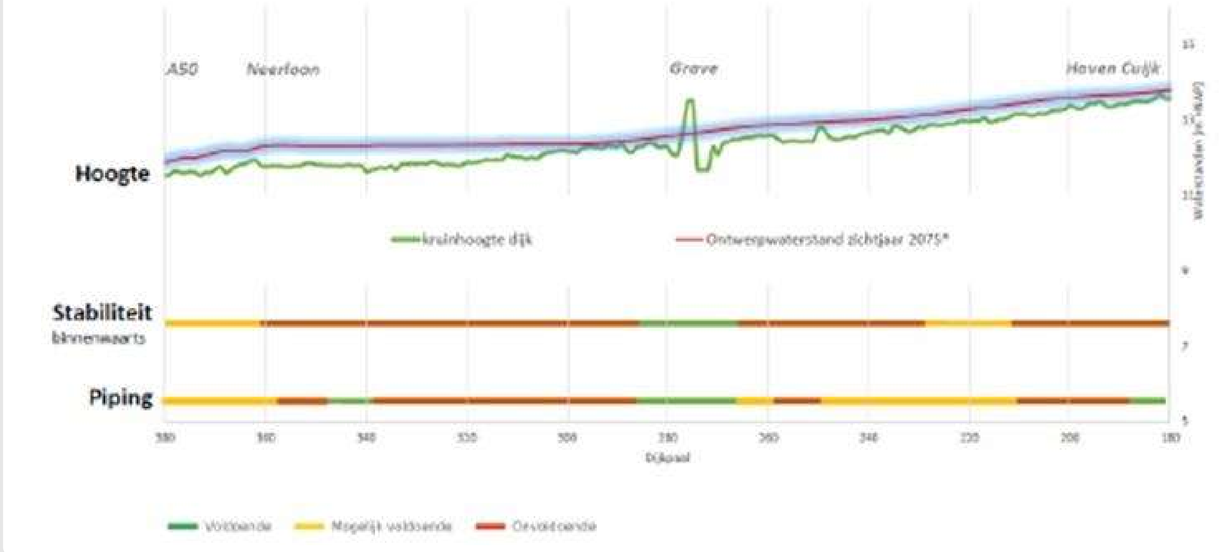
Begrenzing projectgebied Doeveren

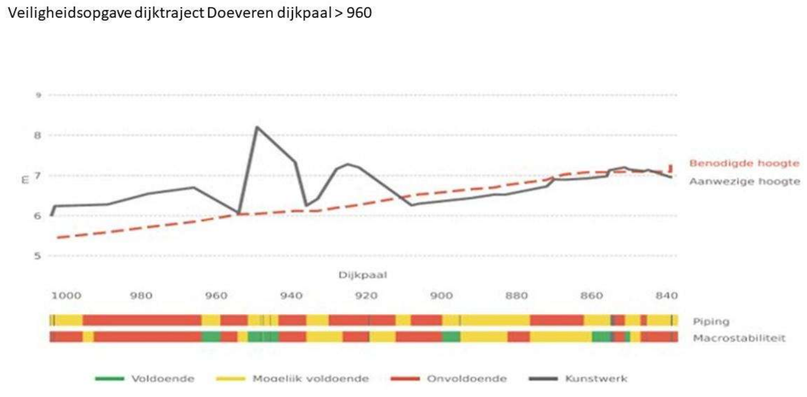
Ravenstein-Lith, veiligheidsopgave

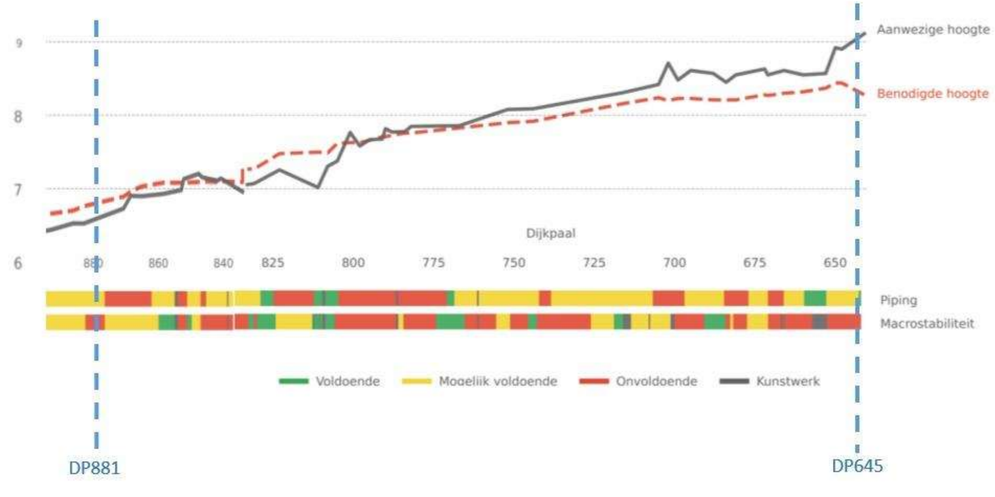
Cuijk-Ravenstein, veiligheidsopgave

Doeveren, resultaat beoordeling dijkpaal 960 en verder

Lith-Bokhoven, resultaat beoordeling dijkpaal 645 tot dijkpaal 881

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3063
Extern Zaak ID	0654698714
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.5
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening
Organisatieonderdeel	Advies Waterketen
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van ;Groot, E. de
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Beantwoording aanvullende artikel 44 vragen fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening_geanonimiseerd

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	13 februari 2026
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de aanvullende artikel 44 vragen van de fractie Geborgden inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening.

Waterschap
Aa en Maas

Fractie Geborgden
T.a.v. De heer J.W.H.M. De Kleijne
[redacted]

Datum 3 maart 2026
Zaaknummer 698714
Doorkiesnr. [redacted]

Onderwerp Aanvullende vragen ex art. 44 van het reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening

Bijlage(n) -

Geachte heer de Kleijne,

Op 4 februari 2026 hebben wij van u namens de fractie Geborgden aanvullende vragen ontvangen op grond van artikel 44 Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake stikstofaandeel landbouw in water fors lager na herberekening. Hieronder treft u het antwoord aan op uw vraag.

Vraag
Dank voor de beantwoording van onze vragen. We hebben kennisgenomen van de antwoorden van het DB, maar willen graag weten wat de actuele stand van zaken is aangaande het stikstof aandeel uit de landbouw. In uw antwoord hebt u het over de situatie 2017-2022! Maar we zitten nu in 2026! De situatie van nu is anders doordat we veel minder dieren hebben en de derogatie is afgeschaft! Als we dan naar de ontwikkeling kijken die uw in u antwoorden schetst, is het heel aannemelijk dat het aandeel stikstof uit de landbouw richting de 20% gaat! En de 23% die Agrifacts noemt in hun artikel best aardig in de buurt komt bij de actualiteit van vandaag. Kunt u als DB deze richting ondersteunen?

Antwoord
Er is gewerkt met de laatst beschikbare gegevens. Op alle terreinen zijn ontwikkelingen waardoor het relatieve aandeel per bron verandert, bijvoorbeeld lagere emissies vanuit onze eigen zuiveringen. De derogatie (ingegaan op 1 januari 2026) kan een positief effect hebben op korte termijn. De vermindering van het aantal dieren zal op langere termijn effect kunnen hebben wanneer de mestproductie lager wordt dan de plaatsingsruimte. De conclusie dat vandaag de bijdrage landbouw al richting 20% gaat op basis van afschaffing derogatie en reductie dierenaantal is daarom niet aannemelijk.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,

de secretaris [redacted] de voorzitter

Peter Verlaan Mario Jacobs

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3129
Extern Zaak ID	0654772025
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.6
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Organisatieonderdeel	Waterveiligheid
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant_geanonimiseerd
Vertrouwelijke bijlage - offerte relevante passages_geanonimiseerd en watermerk

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Partij voor de Dieren inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant.

Waterschap Aa en Maas

Fractie Partij voor de Dieren
t.a.v. Mevrouw C.F.A. Vos
[redacted]

Datum 3 maart 2026
Zaaknummer 772025
Doorkiesnr. [redacted]
Onderwerp vragen ex art. 44 van het reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant
Bijlage(n) 1

Geachte mevrouw Vos,

Op 28 januari 2026 hebben wij van u namens de fractie Partij voor de Dieren vragen ontvangen op grond van artikel 44 Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake onderzoek en opdracht GR Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant. Hieronder treft u het antwoord aan op uw vragen.

Vraag 1
Tijdens de presentatie over de muskusratten afgelopen commissie, werd aangegeven dat een Landelijk bureau-onderzoek gedaan wordt naar of er sprake is van dierenleed bij deze vallen en onderzoek naar andere, net zo effectieve en efficiënte vangmiddelen als de verdrinkingsval. Graag ontvang ik informatie over dit onderzoek, liefst zoveel mogelijk, zoals de opdracht, de onderzoeksvraag, probleemstelling, vraagstelling, update hoever ze nu zijn, onderzoeksmethode, enz.

Antwoord
De opdracht tot onderzoek naar de verdrinkingsval door de Universiteit van Utrecht (de UU) is vanuit de landelijke organisatie (8 Bestrijdingsorganisaties namens 21 waterschappen) geïnitieerd. Meer informatie hierover vindt u in de bijgesloten vertrouwelijke opdrachtofferte. Hierin is informatie op grond van o.a. AVG weggelakt door de offerteverstrekker de UU. Uit leesbaarheidsoverwegingen is ervoor gekozen om alleen de relevante passages uit de offerte mee te sturen. Tevens attenderen wij u op de vertrouwelijke aard hiervan, welke verzocht is door de UU. Deze is enkel bijgesloten ten behoeve van de beantwoording van uw vraag.

Vraag 2
Overigens heb ik nog steeds niet de originele opdracht aan de muskusratten bestrijdingsorganisatie ontvangen. Ik wil die graag inzien, omdat Peter van Dijk aangaf dat hun opdracht niet is om bv onderzoek te laten doen. Ik was dus benieuwd naar wat deze bestrijdingsorganisatie aan opdracht mee heeft gekregen. Kan dat via jullie opgevraagd worden?

Antwoord
De opdracht om muskusratten te bestrijden is afkomstig van provincie Noord-Brabant. De Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant heeft op 11 juni 2018 besloten een opdracht ex artikel 3.18 Wet natuurbescherming (oud) af te geven voor de bestrijding van muskusratten en beverratten. De bestrijding is belegd bij de Gemeenschappelijke Regeling Muskusrattenbestrijding Noord-Brabant. Bij die opdracht zijn nadere voorwaarden gesteld. Deze voorschriften maken integraal onderdeel uit van de opdracht.
De Wet Natuurbescherming is per 1 januari 2024 is overgegaan in de Omgevingswet. Artikel 2.6, eerste lid Aanvullingswet natuur Omgevingswet kwalificeert de GS-opdracht van 11 juni 2018 als een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g, van de Omgevingswet. Het waterschap beschikt hiermee over een omgevingsvergunning voor de populatie- en soortenbeheersing van de bever- en muskusrat. Voor de GS-opdracht van 11 juni 2018 verwijzen wij u naar openbare bekendmaking van 15 juni 2018 in het Provinciaal blad van Noord-Brabant:
https://zoek.officielebekendmakingen.nl/prb-2018-4409.html

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Het dagelijks bestuur,

de secretaris,

Peter Verlaan

de voorzitter,

Mario Jacobs

Waterschap Aa en Maas

Algemeen Bestuur

Dossiernummer	3128
Extern Zaak ID	0654771923
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	10 april 2026
Agendapunt	5.7
Titel	Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel
Organisatieonderdeel	District Beneden Aa
Projectenboeknummer en naam	
Portefeuillehouder	Dijk, P. van
Digitale toegankelijkheid toegepast	Nee
paraafsecretaris	

Bijlagen
Beantwoording artikel 44 vragen fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel_geanonimiseerd

Geagendeerd	**Vergaderdatum**
Algemeen Bestuur	**10 april 2026**

Voorgesteld besluit

Kennis te nemen van de beantwoording van de artikel 44 vragen van de fractie Partij voor de Dieren inzake kappen struweelhaag in Vinkel.

Waterschap
Aa en Maas

Fractie Partij voor de Dieren
t.a.v. De heer H.G. van de Pol
[redacted]

Datum 17 maart 2026
Zaaknummer 771923
Doorkiesnr. [redacted]

Onderwerp Vragen ex art. 44 van het reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake kappen struweelhaag in Vinkel

Bijlage(n) -

Geachte heer Van de Pol,

Op 13 februari 2026 hebben wij van u namens de fractie Partij voor de Dieren vragen ontvangen op grond van artikel 44 Reglement van Orde Algemeen Bestuur inzake kappen Vinkel. Hieronder treft u het antwoord aan op uw vragen.

Inleiding fractie Partij voor de Dieren
Eind december 2025 is er in gemeente Bernheze over een lengte van honderden meters een struweelhaag compleet verwijderd en kapot gefreesd.

Figuur 1: locatie van gekapte struweelhaag.

Hierover hebben wij de volgende vragen:

Antwoord
Allereerst hechten we eraan om bovenstaande tekening iets te nuanceren. De daar getekende pijl doet geen recht aan de werkelijke situatie en geeft een veel langer traject aan dan waar de werkzaamheden hebben plaats gevonden. Ook van belang, u geeft aan dat het een struweelhaag betreft. Dit is niet juist, er was sprake van houtopschot (Spontane opslag van houtige gewassen die opkomt zonder aanplant, van maximaal 2 jaar oud). Dat gezegd hebbende willen we uw vragen als volgt beantwoorden:

Bezoekadres
Pettelaarpark 70
5216 PP 's-Hertogenbosch

Postadres
Postbus 5049
5201 GA 's-Hertogenbosch

T 088 178 80 00
info@aaenmaas.nl
www.aaenmaas.nl

Vraag 1
Bent u bekend met het kappen van deze struweelhaag?

Antwoord
Er is houtopschot verwijderd, dit conform de groenprocedure (zie onderhoudsverordening artikel 2.3). Nadere toelichting op de groenprocedure, zie internetsite: Groenprocedure; snoei op tijd zodat wij veilig kunnen werken - Waterschap Aa en Maas

Vraag 2
Klopt het dat deze werkzaamheden zijn uitgevoerd in opdracht van Waterschap Aa en Maas?

Antwoord
Waterschap Aa en Maas heeft conform de groenprocedure een brief gestuurd naar Gemeente Bernheze. Vervolgens heeft Gemeente Bernheze de opdracht verstrekt aan een aannemer.

Vraag 3
Wat was de aanleiding voor de kap van deze groenstrook?

Antwoord
Aanleiding was een regulier verzoek vanuit het waterschap aan de gemeente om de onderhoudswerkstrook langs de watergang, met een breedte van circa 5 meter, vrij te houden van overhangende takken en opschot ten behoeve van het waterbeheer (de groenprocedure).

Vraag 4
Zijn alternatieve maatregelen overwogen?

Antwoord
Nee

Vraag 5
Zijn deze werkzaamheden in lijn met de kaders van het Waterschap, de Omgevingswet en Natuurherstelwet?

Antwoord
De werkzaamheden zijn uitgevoerd conform de Onderhoudsverordening.

Vraag 6
Wordt er voor het verlies aan natuur gecompenseerd en zo ja, op welke wijze wordt hiervoor gecompenseerd?

Antwoord
Niet van toepassing.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,

Het dagelijks bestuur,

De secretaris, de voorzitter,

[redacted]

Peter Verlaan Mario Jacobs

Motie: duurzame gebouwaankleding en duurzame cadeaus

Het Algemeen Bestuur van het waterschap Aa en Maas, bijeen in vergadering op 10 april 2026,

Kennisgenomen van de concept nota inkoop- en aanbestedingsbeleid 2026 waterschap Aa en Maas en commissie algemene en financiële zaken op 19 maart 2026 en kennisgenomen van het Bestuursakkoord 2023-2027,

Constaterende dat:

- in het Bestuursakkoord de ambitie wordt uitgesproken om koploper te zijn in verduurzaming;
- in de concept nota inkoop- en aanbestedingsbeleid extra aandacht is voor maatschappelijke verantwoordelijkheid;
- paragraaf 6.4 van de concept nota ingaat op de impact van onze bedrijfsvoering op het milieu en biodiversiteit;
- de concept nota niet specifiek ingaat op het geven van het goede voorbeeld, bijvoorbeeld bij het geven van cadeaus, bij de installatie van AB-leden, commissieleden, streekpanelleden, bij de groen/blauwe handdruk etc.
- voor het kweken van bloemen, bestrijdingsmiddelen worden gebruikt die in de bodem en het oppervlaktewater terecht kunnen komen waar deze mogelijk nadelige effecten hebben.
- bloemstukken en boeketten maar een korte gebruiksduur hebben.

Overwegende dat:

- waterschap Aa en Maas een voorbeeldfunctie heeft;
- met het geven van duurzame cadeaus, een signaal wordt afgegeven over het belang van duurzame bedrijfsvoering en keuzes;
- met duurzame keuzes voor de gebouwaankleding, een signaal wordt afgegeven over het belang van duurzame bedrijfsvoering en duurzame keuzes;
- het geven van duurzame cadeaus te specifiek is om op te nemen in de nota inkoop- en aanbestedingsbeleid; maar middels deze motie wel de norm kan worden.

Verzoekt het Dagelijks Bestuur:

- bij het aanbieden van cadeaus eerst te overwegen om geen (snij)bloemen meer aan te bieden en als alternatief iets met een duurzaam karakter geven;
- bij de keuze voor aankleding van de gebouwen eerst te overwegen om geen bloemstukken meer te kopen en als alternatief iets met een duurzaam karakter neer te zetten;
- indien wel voor (snij)bloemen wordt gekozen om te kiezen voor duurzaam geteelde lokale producten.

En gaat over tot de orde van de dag.

R. van de Pol (Partij voor de Dieren)
C. Vos (Partij voor de Dieren)